YAZILAR
9

İhramcızâde
Hacı İsmail Hakkı
ALTUNTAŞ

İSBN:
ismailhakkialtuntas@gmail.com
http://ismailhakkialtuntas.com

Dizgi : **H. İsmail Hakkı Altuntaş**
Kapak :
Baskı- Cilt :

2013

بِسْــمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم اجمعين

İnternetteki sitemiz **http://ismailhakkialtuntas.com/** da 2013 yılarında okuyucularımızla paylaştığım yazıları bu kitapta topladım. Yazılarda sıra gözetilmedi. Değişik konular peş peşe yazıldı. Bu şekilde okuyan açısından fazla sıkıntı oluşturmayacağı düşünüldü.

Tevfik ve inayet Allah Teâlâ'dandır.

İhramcızâde
İsmail Hakkı ALTUNTAŞ
Esenler /İstanbul

Başlangıç: 31. 01. 2013

Bitiş : 22.03.2013

İÇİNDEKİLER

8 Yazılar

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ZEMİNİNDE FİLİSTİN MESELESİ

Filistin sorunu 64 yıllık geçmişiyle Guinness Rekorlar Kitabı'na rakipsiz şekilde dünyanın en uzun problemi olarak girmeli. Dünyada yaptırım gücü olan tüm devletlerin aktif katılımlarına rağmen 64 yıldır durdurulamayan kan, insanlık tarihi açısından bir yüz karası haline geldi. "Bu konuyu kim çözer, nasıl çözer." sorusu 64 yıldır karşılığını bulamadı. Belki de uygulanan yöntem veya uygulamacıları değiştirmek çözüme daha çabuk ulaşmayı sağlayabilir.

Yıllardır belirsizlikten beslenen ve büyüyen İsrail'in konuyu çözmesini beklemek safdillik değilse de en azından yakın tarihi iyi okumamak olarak algılanmalı. Filistin tarafından çözümü beklemek ise çok ağır bir yükü, kaldırma kapasitesi düşük olan birinden istemek gibi orantısız bir istek olacaktır.

Güç dengesinin olmadığı yerde barış aramak tarihi gerçeklerle uyuşmuyor. İsrail gibi gerek ülkesi içinde, gerek ülkesi dışında siyasi, ekonomik, militer ve hepsinin ötesinde sosyal dokusu en iyi entegre ve organize olmuş bir ülke ile masaya oturmak için en az onun kadar güçlü olmak gerekecektir. Ortadoğu açısından bakıldığında bu gücü dengeleyecek bir güç henüz görünmemektedir. Bu dengesizlik tek yanlı politikaların uygulanması karşısında katı defansif (savunma) ve reaksiyoner davranış biçimleriyle dengelenmeye çalışılmaktadır; ama elde edilen sonuç **64 yılda** sürekli gelişen bir İsrail karşısında en temel isteklerini dahi sorgulamaya başlayan bir karşı görüşü ifade ediyor.

Öncelikle konunun başlangıcı açısından tarafların oluşumu sıkıntılı olmuştur. İsrail gibi uluslararası güçlerin tam desteğiyle kurulan bir devleti Filistinliler ile veya Arap birliği ile dengelemeye çalışmak çok büyük bir güç dengesizliği oluşturmuştur.

Filistin gibi İslam âlemi açısından Mekke ve Medine'den sonra 3. en kutsal mekânı içeren bir bölge adına İslam âleminin bir kısmının taraf olması eksik katılımdır ve tüm İslam âlemini temsil eden devletlerin tek politika izlemesi gereken en önemli alan olmalıdır. Bu sağlanmadan atılacak adımlar netice getirmekten uzak olacaktır. 64 yıldır kendini arayan İslam medeniyeti bugün gelinen konumda dünden daha yakınlaşmış ve devletler boyutunda olmasa da sosyal yapı olarak haberleşmenin getirdiği olanaklarla ortak değerlerde hızlı yakınlaşan bir yapıya bürünmektedir.

Arap bahan gibi halkların özgürleşme eğilimlerinin ve iktisadi gelişmenin, sivil toplumun güçlenmesine, devletlerin de daha yakınlaşmasına vesile olacağı açıktır.

Şu kesin olarak bilinmelidir ki, Filistin meselesinde İsrail'in 64 yıllık tavrı barış sözcüğünü ve savunma sözcüğünü farklı boyutta kullanmaktadır. Buna bir örnek olarak 3. milenyumun başındaki konuşmasında o günkü **İsrail başbakanı olan Ehud Barak**, dünyanın tüm devlet başkanlarına hitaben şöyle diyor:

> *"Kudüs İsrail'in ebedi ve ezeli başkentidir, şimdi sizi onurlu barışa davet ediyoruz. "*

Dünyanın gözü önünde bu sözü şöyle anlamak lazım:

> *"Siz BM olarak her ne kadar Kudüs ile ilgili uluslararası hukuk içinde kararlar alsanız da bunları biz kenara atarız, dinlemeyiz, Kudüs'ü siz kabul etmeseniz de başkent yaparız, onurlu barış davetimizde hukuku unutun, bizim gücümüzü görün, Kudüs'ün statüsünü kabul edin. Bunun adına da onurlu barış diyerek herkesi memnun edelim."*

19 Mayıs 1942'de daha sonra İsrail'in ilk başbakanı olan o günkü pozisyonu ile Hagannah terör örgütünün ilk başkanı Ben-Gurion İngiliz mandasına devlet sınırlarının Nil'den Fırat'a uzandığını ilan ediyor. Eğer sizin genel stratejiniz buysa neden sınırlarınızı belirleyeceksiniz, daha gidecek çok yol var. Doğal sınırlara kavuşuncaya kadar sınır anlaşması yapmamak stratejinin bir parçası olmalı.

1967 savaşını müteakip Kudüs'ün tamamını ele geçiren İsrail'in o günkü savunma bakanı **Moşe Dayan** yaptığı açıklamayla niyetlerini çok açık ifade etmiştir:

> *"İsrail savunma güçleri (neyi savundularsa) Kudüs'ü kurtarmıştır, (acaba işgalci kimdir?) Bizler parçalanmış şehri, İsrail'in başkentini, yeniden birleştirdik. Bu mukaddes mekâna ondan bir daha asla ayrılmamak üzere döndük."*

4 Temmuz 1967 BM genel kurulu işgali geçersiz saymıştır; ama 45 senedir bir değişiklik olmamıştır. 1949 tarihli Cenevre konvansiyonu hükmüne göre, bir devlet işgal ettiği topraklan savaş ile mülkiyetine geçiremez. Uluslararası hukuk bunu söylüyor; ama İsrail demografik değişikliklerle fiili durum oluşturmaya devam ediyor.

Barış ise çok kırılgan bir durumdur. Her isteyen taraf açısından her an bozulabilir. Dolayısıyla belirgin fikir ve barış istediği, en azından İsrail açısından elzem değil, tam aksine bağlayıcılığı olan yanlış bir stratejidir.

Yine 10 yıl sonra bugünkü İsrail Dışişleri Başkanı da benzer bir şey söylüyor. 28 Eylül 2010 BM genel kurulu çözüm olarak:

> *"Demografik gerçeklerden yola çıkarak sınırlan belirleyelim."*

Diyor. Yani:

> *"Biz yıllarca işgal yaptık siz BM'de bunu kınadınız ve aleyhimize kararlar aldınız, işgal ettiğimiz yerlere yerleşim yerleri yaptık, siz kınadınız, bu yerleşimler uluslararası hukuka aykırı dediniz ama bütün bunları boş verin biz güçlüyüz hukuku kenara koyun gerçekçi olun siz bizle uğraşamazsınız."*

Demeye getiriyor.

> **Konunun diğer bir önemli yanı da demografik (Nüfus bilimiyle ilgili) yapısını sürekli geliştiren İsrail'in su ihtiyacıdır.** Savaşlar toprak amaçlı görünmekle birlikte **SU DURUMU**, bölgeyi her an yeni savaşlara gebe bırakmaktadır.
>
> **Örneğin GAZZE ŞERİDİNDEN İSRAİL'İN ÇEKİLMESİ İYİ BİR ÖZVERİ GİBİ DÜNYA KAMUOYUNA SUNULMUŞTUR.** AMA GAZZE SUYU OLMAMASI İTİBARİYLE İSRAİL İÇİN STRATEJİK BİR TOPRAK DEĞİLDİR AMA İSRAİLLİ HİÇBİR YETKİLİ BATI ŞERİA'DAN ÇEKİLMEYİ AĞZINA ALMAMAKTADIR. ÇÜNKÜ **BATI ŞERİA** İSRAİL'E SU SAĞLAMAKTADIR.

BM raporlarına göre İsrail Lübnan'ın güneyini güvenlik gerekçesiyle işgal etmiştir; ama bu bölgede uluslararası hukuka ve Cenevre sözleşmesine aykırı olarak bölge suyunu elde etmek için boru hattı döşendiği ve yıllık 500 milyon m3 su aldığı ortaya çıkmıştır. Bölgedeki **Litanı ırmağının suyunu kullanmak eski bir Siyonist hayalidir.** İSRAİL KURULURKEN HEİM WEİZMANN KUZEY SINIRININ LİTANI OLMASINI İSTEMİŞTİR.

> **Bu strateji çok öncelerden başlamış 1926 yılında Yahudi mühendis Pinhas Rutenberg'e İngiliz yönetimi, Şeria ve Yermuk'tan hidroelektrik enerjisi sağlamak için 75 yıllık bir ayrıcalık vermiş. Dolayısıyla Araplar bu sularda uzun süre baraj yapamamıştır.**

1967 Arap İsrail savaşı da, suyun kıymetini anlayan Arap ülkelerinin Ocak 1964'te yaptıkları ilk zirvede ve Eylül'deki ikinci zirvede **ŞERİA NEHRİ** ve onu besleyen kaynakların akışını değiştirme karan almış. 1965 Eylül ayında giderlerini Mısır ve Suudi Arabistan ödemeyi taahhüt etmiş ama 1966 yılında toplantı yapılamamıştır. 1967 yılındaki Hartum toplantısında Nehir konusu ağır yenilgiden dolayı gündemden kalkmıştır. 320 km bir nehrin öneminden dolayı İsrail acil müdahale ile can damarlarına dokundurtmamış, diğer işgalleriyle su hırsızlığı dahi yapmıştır.

Bütün buna ek olarak **ABD başkanı Obama 23 Eylül 2010 tarihinde İsrail'i şöyle tanımlıyor.** **"İsrail egemen bir devlettir ve Yahudi toplumunun tarihi ülkesidir"**

Böyle bir ifade tüm dünya hukuk normlarının İsrail için nasıl eğilip büküldüğünü görmek için yeterlidir. **Egemenlik tarihten gelen bir hak olarak 4000 yıl geriye götürülebiliyorsa bizzat ABD'nin kendisi nereye gidecek.** Bu temel varsayımın doğru olduğunu bir an kabul etsek acaba bütün dünya coğrafyası nasıl bir yeni görünüm alır. **İsrail'in yıllarca söylediği bir tezi savunanın ABD başkanı olması konuyu kavramak açısından önemli.** Hele bunu söyleyen Afro-Amerikan (Siyahi) bir kimlikle bunu söylüyorsa ABD içindeki lobilerin gücünü ve İsrail'in pazarlık masasında sadece Filistin'in yer almasının ne kadar orantısız bir güçle konuşulduğunu anlamak bakımından çok önemlidir.

Amerika'nın İsrail'e açık desteğini kuruluşundan bu yana vermesi onun ara buluculuk vasfını ortadan kaldırmıştır. Önemli güvenlik konseyi kararlarının sürekli vetolarla uluslararası yaptırımları bloke etmesi de İsrail'i şımartmıştır. Dolayısıyla ABD'nin arabuluculuk pozisyonundan çekilmesi gerekmektedir.

İslam âlemini temsilen İslam işbirliği teşkilatının Filistin tarafı ile birlikte toplantılara girmesi Filistin'in elini güçlendirecektir.

İsrail'in uluslararası yaptırımlarına ABD'nin engel olmasına karşılık İslam ülkeleri toplu ekonomik yaptırımları çok sıkı olarak uygulamalıdır. Buna ek olarak konuya BM'de destek veren tüm ülkelerle birlikte uluslararası Filistin konferansı düzenlenerek bu hukuksuzluğa, ekonomik yaptırımlarla bir cevap verilmelidir.

Konu militer çözümden ziyade uluslararası hukuk platformları ve barışçıl eylem planlan ile desteklenmeli ve uluslararası vicdan harekete geçirilmelidir.

29 Kasım 1947 Güvenlik Konseyi 181 no'lu karar ile Filistin'in ikiye bölünmesine karar verdi.

%54Yahudiler

%46 Araplar

Daha ortada İsrail devleti yoktu. İngiliz mandası devam ediyordu. O günkü nüfusun %68'i Arap olmasına rağmen ve toprak mülkiyetinin %93,5'i Arapların olmasına rağmen bu karar alınmıştı; ama bu bile ana stratejiye uymadığı için İsrail devletinin kurulmasından sonra yeterli olmadı. Bugün gelinen noktada 67 sınırları dâhil İsrail çok daha farklı taleplerle **"barış istediğini"** söyleyebiliyor ve bu karan alan BM'i, İsrail Başbakanı Netanyahu 23 Eylül 2011 konuşmasında:

"Saçmalıklar tiyatrosu... "

olarak nitelemekten çekinmiyor ve genel kurulun **27 kararından 21' i İsrail'i kınamıştır** diyerek kendi hukuksuzluğunu itirafta bulunuyor.

Var olan en önemli gerçek ise İslam âleminin bu konuya tepkisel yaklaşımlar hariç iyi organize olamadığını göstermektedir. Ölümler oldukça akla gelen Filistin meselesi tarihi, hukuki ve siyasi bilginin çok yoğun üretilmesini gerektirmektedir. Uluslararası devlet hukukuna en çok ihtiyacımız olduğu dönemlerde yeterli uzmanların olmayışı, tarihi vesikaların ve belgelerin üretilmemiş olması, sosyal yapıda sivil toplumun derinleşmemesinden kaynaklanan ortak tavır eksikliği ve ülkeler arası ve bilhassa İslam ülkeleri arası koordinasyon eksikliği konuyu uzatmakta ve geçerli bir barışı oluşturacak yegâne taraf olan İslam dünyasının bir bütün olarak ortaya çıkmasını engellemektedir. Yeni ortaya konulan stratejide de BM çözüm platformu değildir. Ancak, **"Filistin tarafıyla bu işi biz çözebiliriz başkası karışmasın"** diyor.

Bütün bu değerlendirmelerden sonra şunu ifade etmek isterim ki belki uluslararası vicdanın temsilcisi olması beklenen yegâne platform BM'dir. Kuruluşundaki ve yapısındaki çarpıklıkların giderilmesi konusu önemli olmakla beraber uluslararası diyalogun yegâne kabul edilmiş kurumudur. Bu platformu İsrail'in dışlama çabası, esasında yapılanların uluslararası vicdan tarafından kabul görmediğini, kınamaların bir gün kendinin tamamen dışlanabileceği korkusunu taşıdığını göstermektedir.

16 Yazılar

Çalışma bizden Tevfik Allah'tandır.

Erol YARAR

Filistin Platformu Başkanı

MUKADDİME

İnsanlık tarihinin en önemli ve trajik olaylarından birisi şüphesiz yüzyılı aşkın bir süredir yaşanmakta olan Filistin sorunudur. 1948 yılında İsrail Devleti'nin kurulması ile bu sorun daha pekişmiş ve uluslararası politikanın ve hukukun gündemine daha çok girmiş olsa da sorunun temellerinin 19.yy'ın son dönemlerine dayandığını belirtmek gerekmektedir. Yüzyıllar boyunca sıkıntılı dönemler geçiren ve özellikle Avrupa'da uğradıkları kötü muamele nedeniyle dünyanın birçok yerine dağılmış olan Yahudileri tek bir çatı altında toplamak üzere bir devletin kurulması yönündeki girişimler 19. yy'ın son çeyreğinde hız kazanmıştır. Özellikle dönemin en önemli aktörü olan İngilizlerin desteğini alan Yahudiler, Osmanlı İmparatorluğu'ndan Filistin Bölgesi'nden toprak satın alma talebinde bulunmuşlardır. Bu talebin geri çevrilmesi üzerine farklı siyasi girişimler başlatılarak Filistin toprakları öncelikli olmak üzere Yahudiler için bir devlet kurulabilecek yer arayışına girişilmiştir. I. Dünya Savaşı'na doğru giden süreçte İngilizler ve Fransızların Dünya siyasetine yön verme girişimleri ve başlatmış oldukları topraklan paylaşım süreci Filistin sorununun en önemli kırılma noktalarından birisi olmuştur.

1917 yılında İngiliz savaş kabinesinin Dışişleri Bakanı olan **Althur Balfour**'un girişimiyle başlatılan ve Yahudilere bir devlet kurulması fikrini taşıyan deklarasyon İsrail- Filistin çatışmasının da en önemli temellerinden birisidir. Bakan Balfour'un ismiyle anılan bu deklarasyon Filistin topraklarında bir Yahudi Devletinin kurulmasına verilecek desteğe yönelik bir beyan olarak nitelendirilebilir. Nitekim Althur Balfour, uluslararası Siyonist hareketin liderlerinden olan Lord Rothschild'e bir mektup göndererek İngiliz Hükümeti'nin Filistin topraklarında bir Musevi devleti kurulması için gerekli desteği vereceğini ifade etmiştir. Bunu takip eden süreçte, Osmanlı'nın Orta Doğu'da- ki topraklarının İngiliz ve Fransızlar arasında paylaşıldığı Sykes-Picot Anlaşması da bu durumu pekiştiren bir unsur olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasının ardından İngiliz ve Fransızlar arasındaki paylaşım sonucunda Filistin toprakları İngilizlerin kontrolü altına girmiştir. Daha önceden hazırlıklarına başlanan ve İngiliz yetkililer tarafından Musevi devletinin kurulması için gerekli desteğin verileceği yönündeki taahhüdün bir sonucu olarak bu dönemde Filistin topraklarında Yahudi yerleşimi başlamıştır. Ancak Yahudilerin bugünkü Filistin bölgesine yerleşmesinin oldukça uzun bir geçmişi vardır. Milattan önceki dönemlerden itibaren bölgeye yerleşen Yahudiler sonraki dönemlerde de göçlerini devam ettirmiştir. Osmanlı Devleti 1517'de Filistin'e girdiğinde kayda değer miktarda Yahudi ile karşılaşmıştı. 1880'lere kadar Yahudi göçü azalarak da olsa devam etmiştir. Doksan üç harbinden sonra siyasi bir durum arz eden Yahudilerin Filistin bölgesine göçü meselesi Theodor Herzl'in çabalarıyla zirveye ulaşmıştır. Osmanlı Devleti Filistin'e Yahudi göçünü engelleme konusunda taviz vermemesine ve çeşitli sınırlamalar getirmesine rağmen Yahudiler belli oranlarda da olsa Filistin'e yerleşmeyi başarmışlardır. Diğer taraftan, 1880'lerde Rusya'da çıkan Yahudi aleyhtarlığından (anti-semitizm) kaçan Yahudilerin bir kısmı da Filistin'e yerleşmiştir. Böylelikle 1882'de 6 yerleşim merkezi ve 22.000 dönüm arazisi olan Yahudiler, bunu 1900'de 22 yerleşim yeri ve 220.000 dönüm araziye yükseltmişlerdi. Aynı süreçte bölgedeki Yahudi nüfusu da 25.000'i aşmıştı. 1922'de 84.000, 1932'de ise Filistin'deki Yahudi nüfusu 181.000'e ulaşmıştır. Sadece 1933—35 yıllan arasında Filistin'e olan Yahudi göçü 134.540'dır. 20. yüzyılın başından itibaren Arapların tepkisinde rol oynayan en önemli etken işte bu Yahudi göçleri olmuştur. 1921,1929, 1933 ve 1937—38 yıllarında şiddetli çatışmalar olmuştur. İngiltere bu çatışmalara çözüm bulmak amacıyla 1939'da Filistin'e yapılacak Yahudi göçlerini ciddi oranda sınırladı. Bu durumun sonucu olarak Yahudiler Filistin'e kaçak girmeye başladılar.

Filistin topraklarında Yahudi nüfusunun artması ve II. Dünya Savaşı sonrasında kurulan Birleşmiş Milletler'in (BM) İsrail Devleti'nin kurulmasını gündemine almasıyla Filistin Sorunu uluslararası arenada da daha kapsamlı olarak yer tutmaya başlamıştır. II. Dünya savaşı sonrasında İngiltere

meseleyi 2 Nisan 1947'de Birleşmiş Milletlere götürdü. B.M. Filistin Komisyonu, yaptığı incelemelerden sonra raporunu yayımladı. Buna göre komisyon oy birliği ile Filistin'in bağımsızlığını teklif ediyordu. 27 Kasım 1947'de Filistin komisyonu Filistin'in Araplarla Yahudiler arasında taksimine karar verdi. Bu karara göre Kudüs şehri milletlerarası bir statüye sahip olacaktı. Türkiye ise Arap ülkeleriyle beraber bu taksimin "aleyhinde" oy vermişti. Netice itibarıyla Filistin'deki kuvvetlerin çekilmesinden bir gün önce, 14 Mayıs 1948 günü Tel-Aviv'de toplanan Yahudi Milli Konseyi, İsrail Devletinin kuruluşunu ilan etti. Aynı gün Amerika Birleşik Devletleri İsrail'i tanıdığını bildirdi. İsrail devleti kurulur kurulmaz, Mısır, Ürdün, Suriye, Lübnan ve Irak ordulan İsrail'e savaş ilan etti. Böylelikle de Birinci Arap-İsrail savaşları başlamış oldu. Bu savaşlar bir yıl kadar sürdü ve Arapların mağlubiyetiyle neticelendi. Bu savaşları ilerleyen yıllarda 1956 Süveyş Krizi, 1967 Altı Gün Savaşı ve 1973 Yom Kippur Savaşı takip edecekti. Böylece Filistin Sorunu tüm dünyanın yakından takip ettiği önemli bir çatışma alanı haline gelmiştir. Bu çerçevede bu çalışmada BM bünyesinde devletlerin 2000 yılından itibaren yaptığı konuşmalar üzerinden Filistin sorununa yaklaşımları ve çatışmanın ana unsuru olan İsrail ve Filistinlilerin ise ne tür dayanaklardan hareketle siyaset izledikleri birincil ağızdan açıklama ile ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurul'u bünyesinde yapılan ve devletlerin üst düzeyde temsil edildiği Genel Müzakere oturumları bir devletin genel politikasını ifade etmesi anlamında önem taşımaktadır. Genel Müzakere oturumlarında yapılan konuşmaların doğrudan bir bağlayıcılığı olmamakla beraber bu konuşmalar bir devlet adına tüm dünyaya yapılan resmi açıklama olması nedeniyle devletlerin algılamalarını ve siyaset yapma şekillerini kavrama açısından hayati bir konuma sahiptir. Nitekim BM gibi devletlerin kendilerine meşruiyet zemini sağladıkları bir kurumun çatısı altında yapılan bu konuşmalar dünya siyasetinde tezahür eden gelişmelere yönelik devletlerin yaklaşımlarına dair bizlere önemli ipuçları vermektedir. Aynca her yıl gerçekleştirilen yeni oturumda devletlerin olaylara yaklaşımlan bağlamında da bir süreklilik ya da değişim analizi yapmak mümkün olmaktadır. Bu çerçevede Filistin Sorunu'nun en önemli çözüm noktalarından birisi olarak kabul edilen BM'nin Genel Kurul bünyesindeki Genel Müzakereleri sorunun konuma dair önemli yer edinmektedir. Gerek İsrail ve Filistin gibi bu sorunun doğrudan tarafı olan siyasi yapılan temsil eden konuşmacıların gerekse bu sorunla ilgilenen diğer devletlerin açıklamaları İsrail ve Filistin arasındaki uzun yıllardır devam eden çatışmaya yönelik nasıl tavır alındığı ya da uygulanan politikalarda ne tür değişimlerin ortaya çıktığını bize göstermektedir. Özellikle başta sorunun doğrudan tarafları ve ardından diğer önemli güçlerin açıklamalarını dikkatle analiz ettiğimizde çatışmanın boyutu ve algılamasına dair oldukça kapsamlı fikirler elde etmek mümkün gözükmektedir.

Filistin Sorunu'nun başlamasının en önemli nedeni şüphesiz İsrail Devleti'nin Filistin topraklarında bağımsızlığını ilan etmesi ve bunun sonucunda uluslararası toplumun ve BM'nin İsrail'in bağımsızlığını tanımasıdır. Bu andan itibaren İsrail ve Filistin çatışması sadece yerel bir sorun olmanın ötesine geçerek uluslararası bir hüviyet kazanmıştır. Bu durum sadece küresel güçlerin ya da farklı devletlerin bu sorunun bir tarafı olmasından ziyade aynı zamanda BM tarafından da tanınmış ve meşruluk iddiasında olan bir devletin fiili işgal siyasetini devam ettirmesi ve uluslararası hukuka muhalif uygulamalar gerçekleştirmesinden kaynaklanmaktadır. Nitekim BM Güvenlik Konseyi tarafından İsrail aleyhine alınmış olan 200'ü aşkın karar bu açıdan önemli bir göstergedir. Bir taraftan meşruluk vurgusunu yapan ve demokratik bir ülke diskurunu yürüten İsrail Devleti bir taraftan da uluslararası hukukun gerekliliklerini yerine getirmeme hususunda direnmekte ve siyasi manevralarla kendisine daha fazla alan açmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda, İsrail Devleti adına BM Genel Kurulu bünyesindeki Genel Müzakereler de 2000 yılı sonrası yapılan görüşmeler İsrail'in genel tavrını ve siyaset üretme dinamiklerini anlama açısından oldukça önem taşımaktadır.

> **İsrail'in Genel Müzakerelerde yaptığı konuşmalar mercek altına alındığında sürekli olarak Yahudi inancına vurgunun yapıldığı, Tevrat'tan alıntıların konuşmaya eklendiği ve Yahudi teolojisi çerçevesinde bir siyaset yapma algısına sahip olunduğu açıkça görülmektedir. Konuşmalarda Kudüs'ün -İsrail'in tabiriyle Yeru Şalim'in- İsrail'in ezeli ve ebedi başkenti olduğu sıkça tekrar edilmektedir. 2000 yılında İsrail Dışişleri Bakanı Shlomo Ben-Ami'in**

yaptığı konuşmadaki ifadeleri İsrail Devleti'nin Kudüs'e yönelik planlarının kaynağını göstermek hususunda önemli bir örneklik teşkil etmektedir. Bu konuşmada Ben-Ami'nin ifadeleri Kudüs ile ilgili ifadeleri şöyleydi:

"Ancak "Altın Çağın'ın" zirvesinde dahi Müslüman İspanya'nın mucizeleri ve sefası arasında dahi halkımız hiçbir zaman Kudüs'e olan hasretlerini ve hayallerini terk etmediler. Bu durum sekiz yüz yıldan uzun bir süre önce şair Yehuda Halevi'nin mısralarında da vurgulanmıştır:

Kalbim Doğu'da atıyor, ancak ben Batı'nın en uzak köşesindeyim.

Batı'nın derinliklerinden sanadır hasretim.

Soykırım ve dağılmışlık yüzünden bir yana savrulmuş küçük bir ulusuz ancak mirasımız zengindir. Müslüman bir kaynağa göre "İsrail halkının günlerinde Kudüs Kahire ve Bağdat'tan daha büyük bir bölgeydi" ki bu bölge bizim ezeli başkentimiz Kudüs'tür ve Tek tanrılı dinlerin mesajı insanlığa buradan yansıtıldı. Kudüs'teki kutsal mekânlar Yahudi inancı, kimliği ve tarihinin tam kalbinde bulunmaktadır. Son iki yüzyıldır Yahudiler günde üç kez ibadetlerinde Harem-i Şerif'e dönmektedirler.

Eğer seni unutursam Yerüşalim, sağ elim kurusun. Eğer seni anmazsam, dilim

> ***damağıma yapışsın.***
>
> *Bu duayı okudular mutlulukta ve üzüntüde.*
>
> *En azından biz tüm kutsal mekânlar üzerinde özel hak iddia etmiyoruz. Peygamber Ishak'ın müjdelediği gibi: **"Benim evim tüm insanlar için İbadet Evi olarak anılsın". "***

Görüldüğü üzere bu ifadeler İsrail'in temel felsefesi ile ilgili önümüze açık bilgiler koymaktadır. Kudüs'ü ezeli ve ebedi başkent olarak kabul eden ve onu unuttuğu takdirde sağ elinin kuruması için dua eden bir düşünce biçiminin ürünü olarak siyaset üretilmesi Filistin topraklarının İsrail nezdinde meşru ve hak edilen topraklar olduğunu göstermektedir. Nitekim müzakereler esnasında yapılan bir konuşmada "Vaad edilen topraklar artık umut vaad ediyor" şeklinde ifade, İsrail'in Yahudi inancı temelli bir devlet olduğunu ve bu felsefe ile hareket ettiğini göstermektedir.

İsrail'in konuşmaları incelendiğinde göze çarpan önemli hususlardan birisi de Siyonizm düşüncesini meşrulaştırma çabasıdır. İsrail Devleti'nin Siyonist düşünce ekseninde siyaset ürettiğini BM Genel Kurul'unda açık bir şekilde ifade etmesi İsrail'in devlet yapısına dair soru işaretlerini peşi sıra getirmektedir. Siyonizm'in bir başkaldırı olduğu bizzat İsrail Devlet adamlarınca BM'de ifade edilmektedir:

> ***"Çoğu başkaldırı bir sisteme karşıdır; Siyonizm kadere karşı bir başkaldırıdır. Siyasi gerçeklikler dünyasıyla tekrar karşılaşmamızın bu ifadesi 1948 yılında Yahudi Devletimizin kurulmasına bizi taşımıştır."***

Bu ibare İsrail'in Siyonist bir devlet tanımlamasını kabul ettiğini göstermektedir. Aynı şekilde başka bir konuşmada "İsrail kurucularının Siyonist vizyonu, dünyayı öyle bir duruma getirmekti ki bu kadim yurdumuz insanlarımızı zulümden koruyacak bir cennet olarak hizmet etsin. Yahudi insanların modern dönemde kendi kaderini belirleme hakkını yerine getirebildiği bir yer! Demokrasinin bir burcu ve tüm vatandaşlarına fırsat sağlayan bir ülke!" ibaresi Siyonizm üzerinden siyaset üreten bir devlet varlığını açıkça ispat etmektedir. Bununla birlikte Siyonizm ve demokrasinin birlikte zikredilmesi ve İsrail'in demokratik bir ülke olduğunu ve bunun Siyonist vizyon sayesinde gerçekleştiğinin ifade edilmesi de tartışılması gereken önemli hususlardan birisidir.

Genel Müzakerelerdeki konuşmalara bakıldığında İsrail'in çift devletli bir barıştan yana olduğu görülmektedir. Sürekli olarak geçmişe vurgunun yapılması ve Arapların geçmişteki teklifleri değerlendirmediğini ifade etmeleri uluslararası toplum nezdinde bir meşruiyet sağlama girişimi olarak da okunmaktadır. Bununla birlikte özellikle Ehud Barak'ın 2000 yılındaki Milenyum Zirvesi nedeniyle gerçekleştirilen özel oturumda yaptığı konuşma esnasında **"ARTIK RUBİCON NOKTASINDAYIZ VE HİÇBİRİMİZ ONU TEK BAŞIMIZA GEÇEMEYİZ."** yönündeki ifadesi İsrail'in barış hususunda istekli bir tavır sergilemeye çalıştığını göstermektedir. **Roma İmparatoru Jül Sezar'ın M.Ö. 49 yılında Lejyonu ile birlikte nehri geçmesine atıfta bulunularak kullanılan Rubicon'u geçmek deyimi geri dönüşü olmayan bir yolda daha ileri gitmek anlamına gelmektedir.** Bu bağlamda Barak'ın bu deyimi özellikle kullanması İsrail'in de barışı bir zorunluluk olarak görmeye başladığının ifadesi.

Banşa dair mesajlann İsrailli yetkililer tarafından verilmesiyle birlikte 11 Eylül saldmla- nnın sonucu olarak terörizm üzerinden bir meşruiyet sağlanmaya çalışıldığı ve Filistin Sorununa yaklaşımda İsrail'in teröre karşı mücadele (!) çerçevesinde kendisine bir saha açmaya çalıştığı görülmektedir. 11 Eylül'de gerçekleşen saldmlann ardından Şimon Peres'in BM'de yaptığı konuşmada ABD'ye yönelik yaklaşımı İsrail nezdinde ABD'nin konumu gösteren önemli bir örnektir. Peres bu konuşmasında şunlan ifade etmiştir:

> *"Amerika yalnızca yeni bir dünya değildir. O büyük bir kurum ve tepenin üzerindeki parıldayan bir şehirdir. Yalnızca somut bir yapı değil, aynı zamanda sağlam bir düşüncedir. Amerika'ya saldırabilirsiniz, onu*

> *incitebilirsiniz ancak onu yok edemezsiniz. Amerika'nın terörizm ile savaşı hepimizin savaşıdır. Biz derken bu Oturum'da bulunan her bir ülkeyi ve bu gezegendeki her bir insanı kastediyorum."*

Bu konuşmanın ardından bir yıl sonra yine Peres BM'de ABD ile ilgili benzer ifadelerde bulunarak İsrail ve ABD arasındaki dostluğun ne tür bir dereceye sahip olduğunu göstermeye çalışmıştır. Aynı zamanda bu ifadeler ile İsrail, ABD'nin dünya üzerinde nasıl bir misyona sahip olduğu yönünde de tüm devletlere bir mesaj vermeye çalışmaktadır. Peres bu konuşmasında şunları ifade etmiştir:

> *Hedef bu sefer Amerika Birleşik Devletleriydi. Daha önce kendi özgürlük ve hürriyetlerini savunan birçok ulusa yardım etmiş olan Amerika Birleşik Devletleri. Şimdi, A.B.D' ye kendi özgürlüğünü korurken bizim özgürlüğümüzü savunma görevi ile meydan okundu. Kendi hayatını korurken bizimkilere siper olması için yapılan bir meydan okuma. Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırı zamanımızda yeni bir ayırımı ortaya çıkardı: Ölüme ve acıya neden olan ve bunları telkin eden bir grubun yarattığı ayrım. Bu ayrımın yanlış tarafında duranlar; çeşitliliği ve heterojenliği barındıran, her inancı ve düşünceyi bağrına basan özgür dünyayı ve her bireyin farklı olma ancak yine de huzur ve güvenlik içerisinde yaşama hakkı olduğu prensibini yok etmeye çalışanlardır.*

İsrail'in ABD üzerinden terörü ön plana çıkararak tüm insanlığa dair yaptığı çağrılarının ardında Filistinlileri terörist olarak gösterme amacının yattığı konuşmalarda görülmektedir. İntihar saldırılarından sıkça bahsedilmesi ve hayatını kaybeden sivil İsraillilerin örnek gösterilmesinin temel nedeni teröre karşı mücadele verme söylemini güçlendirmektedir. Hamas'ın bir terör örgütü olarak adlandırılmasına ek olarak Yaser Arafat'ta tehlikeli bir isim olarak ve İsrail'in banş için verdiği mücadeleyi baltalamaya çalışan bir figür olarak gösterilmeye çalışılmaktadır. **2003 yılında İsrail Dışişleri Bakanı Silvan Shalom** tarafından gerçekleştirilen konuşmada Arafat aleyhine kullanılan dil oldukça farklı ve suçlayıcı bir üsluba sahiptir:

> *Bu korkunç acıdan Yaser Arafat direkt olarak sorumludur. Otuz yıldan fazla bir süredir, halkını terör yoluna sevk etmiştir; adam kaçırmaktan intihar saldırısına uzanan bir yelpazede. Ve her zaman İsrail'in acısını Filistin'in kazancından üstün tutmuştur.*
>
> *Halklarımız arasında barışın önündeki en büyük engel olmuştur kendisi ve öyle kalmaya devam etmektedir. Güç kaynaklarını kontrol ettiği sürece de ılımlı bir liderlik ortaya çıkamayacaktır.*
>
> *Bu Kurul'da daha geçen hafta gördüğümüz gibi, Arafat için oy kullanmak Filistinli insanlara karşı oy kullanmaktır. Arafat kazandığı zaman terörizm kazanır ve biz- hepimiz- kaybederiz.*
>
> *Uluslararası topluluk Arafat'ın yardımına koşmak yerine Filistin halkının gerçek çıkarlarının yardımına koşmalıdır.*
>
> *Uluslararası topluluk, Arafat onları yıkım ve terör yoluna daha fazla yöneltmeden, hemen şimdi bunu yapmalıdır.*

Daha önceki yıllarda Arafat'ın barış için önemli çabalar sarf ettiği ve bu yoldan gidilmesi gerektiği ifade edilirken özellikle 11 Eylül sonrası ABD'nin başını çektiği küresel teröre karşı mücadele söylemi çerçevesinde İsrail'in buradan kendisine fırsatlar sağlamaya çalıştığı gözükmektedir. BM ve uluslararası toplum nezdinde tanınan ve saygınlığı olan, Filistin davasının en önemli simalarından birisi konumundaki ve Filistin halkının temsilcisi olarak defalarca görüşme yaptığı ve masaya oturduğu Arafat için İsrail'in kullandığı bu dil genel diskurda bir değişimin olduğunu göstermektedir. Şüphesiz terör etrafında şekillenen ve yeni güvenlik duvarlarının oluşturulmaya çalışıldığı küresel

sistemde İsrail'in bunu değerlendirerek Filistinlilere karşı suçlayıcı bir dil üzerinden üstünlük sağlama siyasetini benimsediği görülmektedir.

İsrail'in konuşmalarında göze çarpan en önemli hususlardan birisi de İsrail'in BM'ye yönelik eleştirisidir. Özellikle son yıllarda beklediği desteği alamadığı için İsrail, BM'nin işlevselliğini ve meşruiyetini sorgulamaya başlamıştır. Uluslararası toplumdaki konumunun BM tarafından tanınmasıyla meşrulaştığı gerçeğinden uzaklaşılarak İsrail'in BM'ye karşı oldukça suçlayıcı bir tavır takınmaya başladığı görülmektedir. **Benjamin Netenyahu'nun 2011 yılında yaptığı konuşma esnasında kullandığı ifadeler İsrail'in BM'ye yönelik değişen yaklaşımı için güzel bir örnek teşkil etmektedir. Bu konuşmasında Netanyahu şöyle hitap etmiştir:**

> *Evet, bu BM kurumunun talihsiz bir yönüdür. Bu saçmalıklar tiyatrosundan başka bir şey değildir. Bu tiyatro yalnızca İsrail'i zalim olarak göstermekle kalmamakta; aynı zamanda gerçek zalimlere de başroller vermektedir: Kaddafi'nin Libya'sı BM İnsan Hakları Komisyonu'na başkanlık yaptı, Saddam'ın Irak'ı BM Silahsızlanma Komitesine başkanlık etti. Şöyle diyebilirsiniz: Bu geçmişte kaldı! Evet, işte size şuan, bugün olan bir şey: Hizbullah kontrolündeki Lübnan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine başkanlık yapıyor. Bu aslında şu demek: terörist bir kuruluş dünyanın güvenliğini garanti altına alması gereken bir organa başkanlık yapmakta!*
>
> *Bu hiçbir şekilde mazur gösterilemez.*
>
> *Yani burada BM'de, otomatik çoğunluk herhangi bir şey için karar alabilir. Güneşin batıdan doğduğu ya da doğudan battığı yönünde bir karar alabilirler. Ancak şuna da karar verebilir- zaten verdiler- ki Kudüs'teki Batı Duvarı'nın, Yahudi inancının en kutsal yerinin, İşgal Altındaki Filistin Toprağıdır.*

Netenyahu'nun bu sert ifadeleri İsrail'in birkaç sene önce BM'ye biçmiş olduğu rol ve misyona oldukça zıt bir konumdadır. BM ile ilişkilerinin hiç olmadığı kadar iyi olduğunun vurgulandığı ve BM'nin sağladığı katkının alkışlandığı bir durumdan İsrailli yöneticilerin böyle bir diskura geçmeleri ve Güvenlik Konseyi kararlarını İran, Suriye gibi devletlere ve Hamas ve Hizbullah gibi siyasi yapılara karşı uygulamaya koymadığı gerekçesi ile eleştirmesi oldukça garip gözükmektedir. Çünkü Güvenlik Konseyi'nin İsrail aleyhine aldığı 200'ü aşkın karara rağmen uluslararası hukuk ve toplumu yok sayan İsrail'in tehdit olarak algıladığı siyasi yapı ve devletlere karşı Güvenlik Konseyi kararlarının işletilmesini istemesi ve bu gerçekleşmediği için BM'yi suçlaması oldukça manidar bir durum olarak ortaya çıkmaktadır.

Israil-Filistin çatışmasının diğer bir önemli tarafı da Filistin otoritesidir. Bu bağlamda Filistin otoritesi adına Yaser Arafat, Mahmut Abbas ya da onlar adına konuşma yapan diğer temsilcilerin beyanatlarının ortak vurgusunun genel olarak sorunun çözülmesi ve çift devlet esaslı bir barış anlaşmasının imzalanması üzerine olduğu görülmektedir. Kudüs başkentli bir Filistin devletinin kurulmasına yönelik bir çabanın içinde olan ve gerek BM'de yapılan konuşmalarda gerekse uluslararası toplum nezdindeki tüm diğer girişimlerde bunu öncelik edinen Filistin otoritesi, İsrail'in ezeli ve ebedi başkent olarak nitelendirdiği Kudüs'e yönelik söylemini şiddetle reddetmektedir. Aynı şekilde konuşmalarda ön plana çıkan hususlardan birisi de İsrail'in Filistinlilere yönelik uyguladığı şiddet politikalarıdır. Bu çerçevede Filistinlilerin konuşmalarında İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesi ve 1967 öncesi sınırlara dönülmesi arzusu görülmektedir.

İsrail'in konuşmalarında kullandığı daha saldırgan ve aktif üslubun aksine Filistin tarafının daha naif bir dil benimsediği görülmektedir. Barışın tesisi için başta ABD olmak üzere tüm dünyayı göreve çağırmaktadır. İşgal altında bir devlet olmanın vermiş olduğu psikoloji ile Filistin'in dış dünya eksenli bir yardım beklentisi içinde olduğu ve bu çerçevede özellikle ABD ve BM nezdindeki girişimleri memnuniyetle karşılamaktadır. Ayrıca Filistin Otoritesi adına konuşmalarını gerçekleştiren konuşmacıların İsrail'e kıyasla daha seküler denebilecek bir söyleme sahip olduğu görülmektedir.

İsrail adına yapılan her konuşmada Tevrat'tan alıntıların olduğu ve Yahudi teolojisi üzerinden siyaset üretildiğinin açıkça ortaya konulduğu ifadeler yer almaktadır. Bununla birlikte Filistinlilerin İslamiyet üzerinden değil daha çok barış, demokrasi, insan haklan ve uluslararası hukuk gibi kavramlar üzerinden hareketle bir söylem geliştirdiğini bizlere göstermektedir. Bu bağlamda İsrail bir din devleti refleksi ile hareket ederken Filistinlilerin dini bu sorunun çözümünde ön plana çıkarmadıkları görülmektedir.

Filistin Sorununu yakından takip eden ülkelerin başında gelen ABD, barış için belirli bir efor sarf etmesine ve iki devletli bir çözüm üzerine yoğunlaşmasına rağmen İsrail'e karşı çözümsüzlüğü körüklemesi nedeniyle yaptırım düşüncesi içinde olmamaktadır. ABD başkanlarının yaptığı konuşmalarda taraflar sürekli olarak barışın tesisi için daha fazla çalışmaya davet edilmekte ve bölgede akan kanın durması için samimi adımların atılması gerektiği belirtilmektedir. Bununla beraber, İsrail'in Filistinlilere ve özellikle de son yıllarda Gazze'ye yönelik uyguladığı ambargo ve gerçekleştiği saldırılara dair İsrail tarafına sert mesajlar vermekten de geri durulmaktadır. Radikal hareketlere karşı önlemler alınması gerektiğinin altını çizen ABD'liler güvenliğin tesisi için özellikle Filistinli İslamcı hareketlere karşı önlemler alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Masum Filistinlilerin saldırılarda hayatlarını kaybetmesinden duyulan üzüntü ABD başkanlarınca konuşmalarında belirtilirken, teröre karşı verilen mücadele ve İsrail'in dış tehditlerce çevrili olduğu ve bu nedenle de kendi güvenliğini sağlamaya çalıştığı yönündeki ibarelerle İsrail'in saldırılarına meşruiyet sağlamaya çalışılmaktadır.

2011 yılında ABD Başkanı Barack Obama'nın yaptığı konuşmadaki beyanatı ABD'nin İsrail'e karşı yaklaşımı ve Filistin Sorunu'nda tarafsız bir konumda yer alamayacağını ve bu çerçevede öncelikle İsrail'in güvenliğini ve çıkarını düşüneceğini göstermektedir. Obama'nın ifadeleri şu şekildedir:

> *Ama şunu da çok iyi anlayınız: Amerika'nın, İsrail'in güvenliğine olan bağlılığı sarsılmazdır. İsrail ile olan dostluğumuz derin ve kalıcıdır. Bu yüzden, kalıcı barışın, İsrail'in her gün karşı karşıya kaldığı güvenlik endişelerini iyi anlaması gerektiğine inanıyoruz.*
>
> *Gelin kendimize karşı dürüst olalım! İsrail kendisiyle devamlı savaş halinde olan komşularla kuşatılmış durumdadır. İsrailli siviller evlerinde roketlere hedef olmakta ve otobüslerinde intihar saldırılarına maruz kalmaktadır.* ***İsrailli çocuklar, bölgedeki diğer çocuklara İsrailli çocuklardan nefret edilmesi gerektiğinin öğretildiğini bilerek büyüyorlar.*** *İsrail, 8 milyondan az nüfusu olan küçük bir ülke olarak dış dünyaya baktığında; onları haritadan silmekle tehdit eden liderlerle karşılaşıyor. Yahudi toplumu yüzyıllardır yüklendikleri sürgün ve zulüm yükünü ve 6 milyon insanın sadece kendileri oldukları için öldürülmesinin taze anılarını taşıyorlar. Bunlar gerçeklerdir. İnkâr edilemezler.*

Obama'nın bu açıklamaları İsrail'in güvenliği için ABD'nin bir bakıma her şeyi yapmaya hazır olduğunu da göstermektedir. Bu bağlamda İsrail'in güvenliğini tehdit edecek unsurlara karşı önemli mesajlar da verilmektedir.

BM Güvenlik Konseyi'nin ABD ile birlikte diğer daimi üyeleri olan İngiltere, Fransa, Rusya ve Çin'in konuşmalarında da İsrail ve Filistin sorununun çözümüne dair genel mesajlar bulunmaktadır. Öncelikle bu devletlerin konuşmalarında her yıl İsrail- Filistin sorununa değinmedikleri görülmektedir. Genel olarak Orta Doğu politikaları çerçevesinde şekillenen ve genel mesajlardan oluşan ifadeler konuşmalarda yer almaktadır. Filistin sorununun zikredildiği durumlarda ise iki devletli çözüm önerisi ve bölgede akan kanın bir an önce durması ve barışın tesis edilmesi yönünde çağrılar yapılmaktadır. Aynı şekilde BM Güvenlik Konseyinin aldığı 242 ve 338 no'lu kararların uygulamaya konulması yönünde vurgu da konuşmalarda sürekli olarak yer almaktadır.

İsrail ve Filistin sorununu yakından takip eden ve her iki tarafa da sahip olduğu konum ve ilişkiler nedeniyle samimi duran Türkiye'nin açıklamaları da oldukça önem taşımaktadır. Bilindiği üzere

Türkiye, Filistin davasını her daim sahiplenmiş ve Filistin Kurtuluş Örgütü'ne en çok desteği veren ülkelerin başında gelmiştir. Bu bağlamda tarihsel bağlara ek olarak son birkaç on yıldaki gelişmelerde de Filistin'e verdiği destek nedeniyle Türkiye İsrail ve Filistin çatışmasının en önemli dış aktörlerinden birisi haline gelmiştir. Aynı şekilde İsrail ve Türkiye'nin müttefikliğe varan yakın ilişkisi Türkiye'nin Filistin politikasında İsrail'i göz ardı etmemesini de beraberinde getirmektedir. Bu çerçevede **Türkiye'nin İsrail'in Gazze'ye yönelik 2008 yılının son günlerinde başlatmış olduğu saldırılara ılımlı bir üsluba sahip olduğu konuşmalarda görülmektedir.** Genel yaklaşım akan kanın durması, tarafların üzerine düşeni yapması ve barışın bir an önce tesis edilmesi yönündedir. Birçok devlet gibi Türkiye'de Güvenlik Konseyi'nin 242 ve 338 no'lu kararlarının uygulanması yönünde çağrısını konuşmalarda her daim yinelemiştir. Bununla birlikte Gazze saldırıları sonrası meydana gelen gelişmeler, Türkiye ve İsrail arasındaki diplomatik kriz ve son olarak Gazze'ye yönelik insani yardım taşıyan filoya yapılan saldırıda 9 Türk vatandaşının hayatını kaybetmesi Türkiye ve İsrail arasındaki ilişkilerinin kopma noktasına gelmesine yol açmıştır. Bunun sonucu olarak da özellikle 2009 yılında itibaren yapılan konuşmalarda İsrail'e karşı daha sert bir tutum benimsenmiş ve İsrail'in yaptığı hukuk dışı uygulamalar Genel Müzakereler esnasında tüm dünyaya duyurulmaya çalışılmıştır.

Sonuç olarak, BM Genel Kurul bünyesinde senede bir defa gerçekleştirilen ve Devlet Başkanı ya da Başbakan veyahut onları temsil eden bir bakanın katıldığı Genel Müzakereler devletlerin politikalarını anlama açısından önem arz etmektedir. Herhangi bir bağlayıcılığı olmayan bu müzakerelerde devletler dış politikalarına dair mesajlar vermekte ve dünya siyasetinde nasıl bir konumda olmak istediklerini göstermektedirler. Ayrıca küresel hale gelmiş sorunlara yönelik yaklaşımlarını da ifade ederek nasıl bir yol takip edeceklerinin sinyallerini vermektedirler. Son yüzyılın en önemli ve karmaşık sorunlarından birisi olan İsrail-Filistin çatışması da Genel Müzakereler esnasında en fazla temas edilen konuların başında gelmektedir. Bu çerçevede İsrail ve Filistin gibi sorunun doğrudan parçası olan taraflara ek olarak diğer devletlerin açıklamaları da bu soruna dair nasıl bir ajandaya sahip olunduğunu göstermektedirler. Devletlerin dış politika felsefelerini ve belirli hususlarda nasıl bir pratik izleyeceklerini ortaya koyan

Genel Müzakereler devletlerin geçmiş yıllarda izlemiş oldukları politikalarda ne tür değişimler ve süreklilikler gösterdiklerini de anlama noktasında önemli ipuçları vermektedir.

Yukarıda belirtilen çerçevede Filistin Sorunu etrafında öncelikle İsrail ve Filistin'in, ardından ise ABD, İngiltere, Fransa, Rusya, Çin ve Türkiye'nin nasıl bir politikaya sahip oldukları birincil ağızlardan incelenmeye çalışılmıştır. Genel Müzakerelerde devlet adına en üst düzey temsilcinin yaptığı konuşma o devletin bir bakıma resmi politikasının izahı şeklinde değerlendirilmelidir. Bu bağlamda bu kitap içinde yer alan metinler vasıtasıyla bu sorunun doğrudan ya da dolaylı tarafı olan devletlerin 2000 yılından bu yana nasıl bir süreç içinde yer aldıkları ve ne tür söylemlerde değişiklikler yaptıkları gerçekleştirilen konuşmalardan kolaylıkla analiz edilebilmektedir. Aynı şekilde bu sorunun çözümüne ne tür önerilerin olduğunu ve bunların uygulanmasının ne kadar mümkün olduğunu test etmek de bu çalışma sayesinde mümkün olabilecektir. Kitap içinde birincil ağızlardan Filistin sorununa dair yaklaşımları aktarılan devletlerin 2000—2011 yıllan arasındaki beyanatları bu sürecin öncesiyle de ve sonrasıyla da doğrudan ilgilidir. Bu bağlamda bu konuşmalar hem bundan sonraki yıllan anlama ve açıklama hem de daha önceki dönemi anlama ve açıklama da önemli katkılar sağlayacaktır.

Filistin Platformu

Kaynak:

Birleşmiş Milletler Zemininde Filistin Meselesi- BM Genel Kurul Konuşmaları 2000 – 2011, Genel Koordinatör: Muhammed Hüseyin MERCAN Çeviri: Malik YAVUZ, Filistin Platformu Yayınları İstanbul 2012, s.5-17

LİBERALİZM, CUMHURİYETÇİLİK, SOLCULUK

Taha AKYOL

Çatışan ve benzeşen yönleriyle, cumhuriyetçilik, liberalizm, sosyal demokrasi ve muhafazakârlık günümüzdeki tartışmaların temel kavramları...

Böyle bir ortamda üç aydın arasındaki tartışma tipiktir: Bugünkü Türkiye'de liberalizmin öncü isimlerinden Prof. Atilla Yayla... Liberalizmi şiddetle eleştiren ve kendi siyasi kimliğini **'demokrat'** olarak niteleyen Etyen Mahcupyan... Ve, sosyal demokrat Prof. Fuat Keyman...

'Üç kişinin tartışması' deyip geçmeyin. Türkiye'nin temel sorunları için önerilen yaklaşımların teorik düzeyde sergilenmesidir bu tartışma. Bir cumhuriyetçi ne derdi böyle bir tartışmada?

TÜRKİYE gelişiyor, değişiyor; bu sebeple sorunlarımız yeni boyutlar kazanıyor, yepyeni sorunlar da ortaya çıkıyor. Bunlar için düşünülen çözümler yeni fikirlere veya var olan kavramların yeniden yorumlanmasına yol açıyor.

Liberalizme ve onu savunan Atilla Yayla'ya göre, **"birey"** temel kavramlardır. Bireyin kimliği devleti ilgilendirmez. Devletin işlevi bireysel özgürlükleri genişletmektir, "özgür ve adaletli" bir toplum ancak böyle kurulur.

Etyen Mahcupyan ise **"kimlik"** kavramını öne alıyor. Özgürlüğü bireyle tarif eden, kimliklere vurgu yapmayan liberalizmi yerden yere vuruyor.

Bu tartışmayı çok yararlı bulan sosyal demokrat Fuat Keyman, siyasi özgürlükler anlamında bir **"siyasi liberalizm"**i Türkiye için gerekli görüyor ama liberalizme Etyen Mahcupyan'ın yönelttiği eleştirileri ve "kimlikler" sorununun vurgulanmasını haklı buluyor. Görüyor ki, "siyaset felsefesi"nin dışarıdan bakınca soyut gözüken kavramları birdenbire Türkiye'nin temel sorunlarına ilişkin somut yaklaşımlara dönüşüyor.Onun için, günümüzde temel sorunları iyi kavramak istiyorsak, "siyaset bilimi" ve "siyaset felsefesi" gibi disiplinlere vakıf olmamız gerekir. Birey ve kimlik Cumhuriyetçi bir kimse bu tartışmaya katılsaydı, tavrı ne olurdu? Liberalizmin "birey" vurgusuna da onun karşısında "kimlikler" vurgusunun yapılmasına da itiraz ederdi. Cumhuriyetçi ideolojide iki temel kavram "kamu" ve "vatandaş"tır; vatandaş kamuya karşı "vazifelerle mükellef"tir. Cumhuriyetçi ideoloji, bir devlet şekli olarak cumhuriyetin benimsenmesiyle yetinmez, herkesin **"cumhuriyetçi ve laik"** olmasını ister, hak ve özgürlükleri pek vurgulamaz. Siyaset bilimci Talmon'un gösterdiği gibi, cumhuriyetçi ideoloji kolaylıkla **"totaliter demokrasi"**ye kayabilir. Liberalizmle de sosyal demokrasiyle de çatıştığı nokta burasıdır. "Kimlikler" konusuna gelince... Bireysel özgürlüğün ötesinde aşırı vurgulamak bir tür "cemaat hakları" anlayışına götürür. "Kimlikler"in aşırı vurgulanması "özgür birey"lerden oluşan hoşgörülü ve birlikte yaşanılan bir topluma değil, 'kimlikler konfederasyonu' şeklinde çatışmacı bir topluma yol açar. Totaliter cumhuriyetçilik gibi bu anlayışta da **"birey"** özgür bir kişilik değil, **'bütün parçası'**dır, 'kimliğin cemaati' içinde bir parça! Devletin totaliterliği ile kimlik cemaatlerinin totaliterliği özgürlüğe eşdeğerde tehdittir. **Ben prensip olarak, Atilla Yayla gibi, özgürlüğün esasen bireysel olduğu fikrini benimsiyorum.**

LİBERALİZM NEREDEN ÇIKTI?

14 Kasım 2005
Taha AKYOL

Tarihte ve günümüzde hangi ekonomik, siyasi ve sosyal sorunlara çözüm ararken liberalizmin gündeme geldiğini bazen de neden yasaklandığını anlatıyor bu kitap. Çoğu akademisyen 44 yazar, 58 başlık altında Osmanlı'dan günümüze liberal düşünceyi ve serüvenini anlatıyor.

İletişim'in yayımladığı, Tanzimat'tan günümüze **"Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce"** dizisinin 7. kitabı...Murat Yılmaz "Sunuş" yazısında **liberalizmin beş temel ilkesini** hatırlatıyor:

BİREYSEL ÖZGÜRLÜK VE İNSAN HAKLARI, ANAYASACILIK VE HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ, SINIRLI DEVLET, TARAFSIZ DEVLET, PİYASA EKONOMİSİ.

Yılmaz'ın bir tespiti Attilâ İlhan'la da uyuşuyor: Osmanlı modernleşmesi liberalleşme anlamındaydı, Kemalist devrim liberalizmi tasfiye etti, 1950'de yeniden yola çıkan liberalizm, bilhassa Özal'dan sonra gelişti. 'LİBERALİZM' adlı 740 sayfalık kitap İletişim Yayınları'ndan çıktı. (www.iletisim.com.tr)
NAMIK Kemal, Özal'dan yüz elli yıl önce şunları yazmış:

"Hükümet halkın ne pederidir, ne hocasıdır, ne vasisidir, ne de lalasıdır!"

Namık Kemal, devletin "vazife-i asliyesine" çekilmesini istiyor.
"Lalalığa alışmış Türkler"in ticaret ve sanayiden uzak kaldığını anlatıyor.
Ahmet Mithat Efendi "millet-i askeriye" olduğumuzu, bunun da etkisiyle "sanayide pek çok maharet gösteremediğimizi" yazmış. Cevdet Paşa da benzer şeyleri söylüyor. (Sf. 46, vd)
Abdülhamit de Meclis'i açış nutkunda keşke tüccar bir millet olsaydık diye yakınır.
İkinci Meşrutiyet döneminde yayımlanan "Umum-ı İktisadiye ve Siyasiye" dergisi, çok zengin ve kaliteli içeriğiyle, liberalizmi savunur. Maliye Nazırı Cavit, Ahmet Şuayib, Rıza Tevfik, Ali Suat, Ahmet Nuri gibi yazarlar... **"Teşebbüs fikrinin olmaması"**nı geri kalmamızın temel sebeplerinden biri olarak görürler, modernleşmeyle girişimcilik ve 'serbesti' arasındaki kuvvetli bağa dikkat çekerler. (Sf. 75-102)"Teşebbüs-i Şahsi ve adem-i merkeziyet" fikrine öncülük eden Prens Sabahaddin, Osmanlı liberalizminin ayrı bir damarıdır.
Kitapta görüyoruz ki, İkinci Meşrutiyet dönemi Türkçülük, İslamcılık ve Batıcılıktan başka, liberalizm, sosyalizm ve Darwin tartışmalarıyla da çok canlı, çok zengin bir fikir hayatına sahiptir. **Devlet, baba değil**
KİTAP, liberal düşüncenin önde gelen isimleri olarak, Cavit Bey, Halide Edip, Hüseyin Avni, Ali Şükrü, Fethi Okyar, Ahmet Ağaoğlu, Hüseyin Cahit, Halil Menteşe gibi isimleri inceliyor. Bunlar şu veya bu dozda Tek Parti rejimiyle ihtilafa düşmüş isimler. Kitabın "Tek Parti, CHP, Kemalizm ve Liberalizm" bölümünde ve izleyen bölümlerinde Kemalizm-liberalizm ihtilafının hem felsefi hem siyasi boyutlarını görmek mümkün. (Sf. 189, vd)Adnan Menderes inceleniyor (sf.482-507).
Bundan başka kitapta Menderes'e 37 tane atıf var. Özal inceleniyor (sf. 582- 601).
Özal'a yapılan atıf sayısı 43'tür.Kitapta **"Türk Sağı ve Liberalizm"** yazısı sağ düşüncedeki dönüşümü izlemek bakımından önemli. Kemal Derviş de var elbette. Bu bahiste, CHP'nin **"devletçi refleksler vermekten öteye geçemediği"** yazılıyor. (Sf. 654)
Aslında fikir tarihimizi konu alan bu dizide çıkmış 7 kitabın tamamı, her aydın için "olmazsa olmaz" eserlerdir.

HANGİ DEMOKRASİ?

Taha AKYOL

Objektif Gerçekten, liberal özgürlükleri içermediği zaman "cumhuriyet" ve "demokrasi" kavramları böyle totaliter felsefelere dönüşebilir. J. L. Talmon'un "Totaliter Demokrasinin Kökenleri" adlı eseri bir siyaset bilimi klasiğidir: Kurucu babası J. J. Rousseau olan totaliter felsefeler. Artık Tanrı adına değil, ulus, ırk veya sınıf adına, mutlak bir hâkimiyet, sınırsız bir devlet kudreti! "Kuvvetler birliği" ilkesi, yani yasama, yürütme ve yargının tek elde toplanması!..Halbuki liberal demokrasinin alfabesi, kuvvetler ayrılığı ve devlet iktidarının bireysel özgürlüklerle toplumsal dinamikler lehine sınırlanmasıdır. DEMOKRASİ, devlet gücünün meşruiyetini, yetkisini halktan alması demektir. Ama **Fransız Jakobenleri de, Hitler de "halk iradesi" deyip duruyorlardı!**
Stalin'in icadı da **"Halk demokrasileri"** idi.
Jakoben yazar Özdemir İnce, yayımlanmasından üç yıl sonra keşfettiği liberal Fareed Zakaria'nın **"Özgürlüğün Geleceği"** adlı kitabından alıntılar yapıyor. Ulus ya da halk adına kurulan otoriter rejimlere karşı liberalizmin yönelttiği eleştirileri alıyor, Türkiye'deki 'seçilmiş' iktidarlara karşı 'atanmışlar'ı savunmak için kullanıyor! Zakaria'nın temel tezini çarpıtmaktır bu! Zakaria'ya göre, ister 'seçilmiş' olsun, isterse farazi olarak 'ulus'u temsil ediyor sayılsın, liberalizmin klasik özgürlüklerini tanımayan her rejim 'illiberal'dir; liberal özgürlüklere aykırıdır; adı demokrasi de olsa, cumhuriyet de

olsa! Bireysel yaratıcılığı ve sosyal dinamizmi engelleyerek sosyal gelişmeye de zarar verir. Zakaria'nın kanıtı, tarihte Jakoben Fransa ile bürokratik Almanya'nın, liberal İngiltere'ye göre geri kalmış olmasıdır.Fransa ve Almanya'da devlet, belli bir sosyal amaç için aşırı yetkilere sahip olmuş, toplumu zapturapt altında tutması da sosyal dinamizmi frenlemiştir. Liberal devlet ise bireyin ve toplumun önünü açıyor, gelişmeyi hızlandırıyor. Fransa ve Almanya "liberalizm noksanı"nı İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gidermek suretiyle bugünkü seviyelerine ulaştılar. (Sf. 65-68) Özgürlüğün Geleceği Zakaria'nın kitabını, Türkiye'de yanılmıyorsam ilk defa ben tanıttım. (Milliyet, 4 Ağustos 2003) Şimdi Kırmızı yayınlarından tercümesi çıktı. Demokrasi, cumhuriyet, liberalizm gibi büyük felsefelere ilişkin tartışmalarda son derece yararlı olacak bir kitap.

Türkiye'de tarihen sanayileşmeye, modernleşmeye öncülük edecek girişimci orta sınıf güçsüz kaldığı için bu işlevi devlet ve bürokrasi üstlendi, Fransa ve Almanya gibi bizde de 'illiberal', baskıcı bir 'ilerici' otoriter devlet oluştu. Ama, ekonomik ve demokratik gelişmeler sayesinde, bugünkü Türkiye güçlü bir girişimci orta sınıfa sahiptir, modernleşmenin lokomotifi artık bu sivil dinamiklerdir ve eski devletlû 'ilerici'ler artık statükocudur! Zakaria'nın şu satırları araba ile atın yerini karıştırmamak konusunda da tarihsel bir uyarıdır:"(Gelişmenin önünü açmada) anahtar, dinsel değil, siyasi ve ekonomik reformdur**. İslamın değişimi üzerine vurgu yapmak, meseleyi yanlış yere koymaktır.** Hıristiyanlığın moderniteye uyumundaki anahtar, Kilise'nin aniden ilahiyatın liberal yorumunu kabul etmesi değildi. Toplumun modernleşmesi Kilise'nin de bunu kabulünü gerektirmişti..." (Sf. 156)

“POLİTİKADA ŞİDDET” İSİMLİ ESERDEN-Taha AKYOL

Taha AKYOL

ŞİDDET VE TARİH

"Toplumlar için büyük tehlike, geçiş dönemlerinde dengeyi kaybetmektir... Değinmemekte ve statik kalmakta direnen memleketler kadar dengeyi kaybedenler de tarihin harabelerine gömülmüşlerdir."

A. CEVDET PAŞA

KANLI YILLAR

Tarihte "kanlı yıllar" vardır. O yıllarda insan kanı sel gibi akmıştır. Belki daha garip ve "anlaşılmaz" olanı, o yıllarda kan dökmenin, oluk gibi kan akıtmanın "kötü" değil, "gerekli" görülmüş olmasıdır. Hatta kan dökme, şiddet, zulüm, işkence, insanoğlunun aşağılanması; o "kanlı yıllar’'da göklere çıkartılmış, yüceltilmiştir.

"Kanlı yıllar" dediğimiz yaygın şiddet dönemlerinde, en masum, en uysal hatta maraz i derecede merhamet sahibi bilinen kişiler arasından bile korkunç insan kasapları çıkmıştır. O dönemler, insanların topluca çıldırdığı, insanların topluca kana susadığı dönemler oluyor.

Neden böyle?

En uysal, en merhametli kişiler bile nasıl oluyor da birdenbire kasap kesiliveriyor?

Daha ilgi çekici, hatta şiddet meselesinde düğüm noktasını teşkil eden sorular: **"Doğuştan cani", "doğuştan katil"** insanlar hep öyle dönemlerde mi ortaya çıkıyor?

Analar doğum yaparken böyle insanları 20-25 yıl sonra yaşanacak olan "kanlı yıllar" için mi doğuruyor?

Aynı insanlar neden birdenbire tedhişçi oluyorlar? Aynı insanlar "kanlı yıllar"dan sonra yaşadıkları halde neden tedhişe devam etmiyorlar?

Öyleyse, "tedhişçilik" doğuştan gelen bir "vasıf" değil! Öyleyse tedhişçilik belirli şartlarda, yani insan kişiliğinin dışında ortaya çıkan bazı sosyal-siyasî, iktisadî-ideolojik şartlarda ortaya çıkan ve insan kişiliğini de kendine göre şekillendiren bir hadise, bir sosyal olay olmalı!

Gerçekten, İç Harp sırasında İspanya'da yaygın bir şiddet vardı. İnsan kanı oluk gibi akmıştı. Ama Franko'nun baskı rejimi son günlerini yaşarken siyasî mahkûmları boyunlarını kırarak öldürmek için cellat bulunamamıştı. Hâlbuki İspanyol toplumunda İç Harp sırasında yüzlerce insan öldürmüş binlerce kişi hâlâ hayattaydı!

İNSAN TEHDİŞÇİ DOĞMAZ

Demek ki insan "tedhişçi" olarak doğmuyor!

Şartları varsa sonradan tedhişçi oluyor!

Bir baba kızını diri diri toprağa gömüyor. Kız henüz küçücük bir yavru. Babası, üzerine yavaş yavaş toprak serperken, yavrucak küçücük elleriyle toprağı itelemeye çalışıyor! **"Baba, baba"** diye imdat istiyor. Ama baba toprak atmaya devam ediyor! Yavru diri diri gömülüyor ve toprak altında can veriyor. Aynı baba, bir süre sonra değişecek, adalet ve merhamet timsali olarak insanlık tarihine geçecektir. Kendisi devlet başkanı olduğunda, aç çocukları doyurmak için sırtına yüklediği un çuvalıyla Mekke sokaklarında gözlerinden merhamet yaşları boşalarak kan-ter içinde koşturacaktır**."Hattab'ın oğlu Ömer"** nasıl değişmişse, o toplum da öylece değişmişti. Ama aynı dine mensup insanlar, bir süre

sonra mezhep ve siyaset kavgalarıyla birbirine girecekler, yine "kanlı yıllar" yaşanacak, "tedhiş" İslâm âlemini tahrip edecekti! Hazret-i Ömer'le, Mevlâna ile, Yunus Emre ile, Hacı Bektaş'la aynı dine mensup olan meşhur Haccac-ı Zâlim, o insan kasabı, nereden çıkmıştı öyle?

Bu değişmelerin sebebi neydi?

Acaba modern denilen yakın tarihteki ve bugünkü dünyada görülen bazı şiddet salgınları da aynı sebeplerden mi doğuyor?

Başka sebepleri de var mı?

Victor Hugo, Fransa'nın "kanlı yıllar"ını yaşamış bir şair ve romancı. **"Sefiller"** romanında on dokuz yıl hapiste kalmış bir suçlunun birdenbire iyilik ve merhamet abidesi haline gelişini anlattı. Acaba Hugo, romanın kahramanı Jean Valjean'ın şahsında o günkü Fransız toplumunun acılı realitesini ve sevgi özlemini mi anlatmak istemişti? **"Sevgi özlemi"**yle kıvranan bir toplum da "kanlı yıllar" içinde kanayabilir demek ki!..

"İnsan Sevgisi", "Hürriyet", "Adalet", "Eşitlik", "Müsavat", "Ezilenlerin Kurtuluşu" gibi güzel sloganlar altında en vahşi zulümlerin, işkencelerin, insan kasaplığının gerçekleştirildiğini göreceğiz!

Burada bir som daha karşımıza çıkıyor: Acaba toplumların çok şiddetli özlemleri de şiddete yol açıyor mu? **"Şiddetli özlem"** ne zaman ortaya çıkar?

ŞİDDET VE "TARİH"

Ve nihayet, hangi zulüm vardır ki, hangi tedhişçi vardır ki bayrağına güzel sözler yazmamış olsun! Demek ki şiddetin sözlerin güzelliğiyle ilgisi yok! Tarihin belirli dönemlerinde "kanlı yıllar" yaşandığına göre, şiddetin sebeplerini yine tarihte aramak lâzım!

Tarih!

Bugün de, yarın da bir tarihtir. Tarih, kişiliklere de şekil veren toplumların bir nehir gibi daima her devrin "yarın"ına akıp gittiği yatak! İşte bu nehir yatağının bazı yerlerinde insanlar adeta çıldırıyor ve birbirlerinin kanını emiyorlar. Bu çılgınlık dönemleri, **"büyük dönemeçler"**dir. İnişlerdir, çıkışlardır! Oralarda sular köpürüyor, kuduruyor, kabarıyor!

Gerçekten de tarihin "kanlı yıllar"ı büyük ihtilâllerin, büyük çöküşlerin, büyük doğuşların, büyük harplerin, büyük gerilimlerin olduğu dönemlerdir.

Tarihin en büyük şiddet olaylarının görüldüğü üç dönemi vardır. Fransız İhtilâli, Rus İhtilâli ve Nazi İhtilâli.. İdeolojileriyle ifade edersek; hürriyet şiddeti (yahut "münevver istibdat"), faşist şiddeti, komünist şiddeti!

Bu olaylar da insan tarihinin büyük dönemeçlerinde büyük iniş ve çıkışlarında, yani suların köpürdüğü, kabardığı, kudurduğu dönemlerde olmadı mı?

Bu dönemlere, her dönemin kendine has özellikleri mahfuz kalmak kaydıyla, sosyoloji ilmi "sosyal değişme" adını verir! Sosyal değişmenin ilçi çekici bir "şube"si...

Kâinatta hiç bir şey "ezelî ve ebedî" değildir; "baki" değildir. Daima aynı halde kalmaz! Her şey yenilenir, yeniden yaratılır. Ama bu yenilenme, bu değişme çok defa büyük bunalımlarla gerçekleşiyor. Şaşkına dönen insan ne yapacağına şaşıyor, çıldırıyor, şaşkınlık içinde "put"lar dikiyor, insandan "kurban"lar kesiyor, saldırıyor, vuruyor, kırıyor!

Öyle dönemlerde "çılgınlık" yaygınlaştığı için doğru ve İnsanî bir "rota" tutturmak zor oluyor. Sadece büyük bir tarihçi değil, son devrin en dikkat çekici Osmanlı mütefekkirlerinden biri olan Ahmet Cevdet Paşa, tarihin bu gerçeklerine bakarak hükmünü veriyor:

"Toplumlar için büyük tehlike, geçiş dönemlerinde dengeyi kaybetmektir. Değişmemekte ve statik kalmakta direnen memleketler kadar dengeyi kaybedenler de tarihin harabelerine gömülmüştür".

Böyle dönemlerde en kolay şey, **"DENGEYİ KAYBETMEK"**tir! Böyle dönemlerde en zor şey, **"DENGE"Yİ KORUMAK**tır! Çünkü ağır bunalım içinde, tarihin, toplumun ve hakikatin sabır isteyen yolunu bulmak zor; ama "put"lar dikmek, insan kurban etmek, çıldırmak, sihirli formüller icat etmek ve bu icatla avunmak, hatta bu güzel formüller uğruna "tarihin çarkını çevirmek" için katliama girişmek kolay! İşte bütün şiddet hareketlerinin, bütün "kanlı yıllar"ın ortak özelliği, ortak kaynağı...

ŞİDDET KAÇINILMAZ MI?

Öyleyse şiddetin, terörün bir tarih kanunu olduğunu söyleyebilir miyiz?

Hayır! Kesinlikle hayır!

Şiddet, böyle dönemlerde sadece yüksek bir **"çılgınlık ihtimali"**- dir. Tarihte determinizm değil "ihtimaliyet" kanunları geçerli olduğu gibi, şiddet de determinet yani kaçınılmaz bir olay değil, belirli şartlarda vukua gelme ihtimali yüksek bir hastalıktır.

Bu yüzden de **"UYGUN TEDBİRLER"**le şiddetsiz geçişler sağlanabilir.

İslâmiyet sadece kalplerdeki inancı değiştirmedi, onunla birlikte toplum yapılarını değiştirdi, yani İslâm toplumuna yönelen bir sosyal değişmeyi sağladı ama şiddete başvurarak değil. O zaman şiddet müslümanlardan değil, statükoyu savunan "müşrik"lerden geldi.

Hristiyanlığın ilk yayılma dönemlerinde şiddet, ilk Hristiyanları aslanlara parçalatan Roma İmparatorluğundan geldi.

Rönesansın yol açtığı "aydınlatma" bir şiddet hareketi değildi, o dönemde şiddete başvuran Hristiyan engizitörleriydi!

Şiddete başvuran Mahatma Ghandi değildi, İngiliz sömürgeciliğiydi!

Bu örnekler, şiddete karşı şiddete başvurmamanın, zulme karşı merhamet özlemlerinin, nefrete karşı sevginin zaferleriydi.

Demek ki bir sevgi ve merhamet iklimi meydana getirilerek hiç bir şiddete başvurmadan en büyük sosyal, siyasî, ideolojik, kültürel değişmeleri sağlamak mümkündür. Ama bunu başarmak; özel bir dikkat, bu yönde bir iman, bu şekilde bir şuur gerektiriyor. Bu yapılamazsa, "değişme" dönemlerinde değişmenin şiddetine göre şiddet salgını çıkıyor.

Şiddetin panzehiri **"GÖNÜL SEFERBERLİĞİ"** gerçekleştirilmedikçe, toplumlar, milletler büyük geçiş dönemlerinde kan deryasına yuvarlanıyor.

"DEĞİŞME" veya **"GEÇİŞ"** dönemleri dediğimiz durumlar nedir?

Bu dönemlerde şiddet neden yayılıyor?

Fransız, Rus ve Nazi ihtilâllerinde bu nasıl oldu?

Türkiye'de nasıl oluyor?

TOPLUMUN DEĞİŞMESİ

"Zamanın akışıyla bütün tarihî şartların değişmekte olduğunu unutmak, araştırıcıları yanılmaya sürükler. Bu değişiklikler şahıslarda, vakitlerde, şehirlerde meydana geldiği gibi çevre, bölge ve devletlerde de vukua gelmektedir..."

İbni Haldun, MUKADDİME

TOPLUM VE FERT

"Bir Adam Yaratmak" adlı tiyatro eseri dolayısıyla televizyonun yaptığı bir mülakatta **Necip Fazıl Kısakürek**, hatırımda kaldığına göre şöyle demişti:

> **"Cemiyette bir kaç kişinin karnı ağrırsa bunlar ferdî hadiselerdir. Ama pek çok kişinin karnı ağrırsa bu defa içtimai bir mesele olur. Fert kaybolmadan meydana gelen bir İçtimaî mesele!"**

Biz de şöyle diyebiliriz: Bir cemiyette bir kaç terör hadisesi olursa, bu o işi yapan fertlere bağlanabilir. Ama bir cemiyette uzun süre ve pek çok sayıda terör hadisesi oluyorsa, yani şiddet eylemleri bir salgın haline gelmişse ortada bir İçtimaî yani sosyal mesele vardır. **"Terörist fert"** gerçeği varlığını devam ettirirken onunla münasebet halinde, onu etkileyen ve ondan etkilenen bir sosyal mesele.

Fertlerin davranışları toplumu etkilemeye başladığı andan itibaren **"sosyal nitelik"** kazanır. Bizim kitabımızda konu edindiğimiz **"kanlı yıllar",** siyasî şiddetin uzun süre devam ettiği ve korkunç derecede yaygınlaştığı dönemlerdir. Türkiye'de bu mesele bugün böyledir.

Öyleyse meseleyi **"terörist fertler"** açısından ele almak, en azından eksiktir ve her eksik tahlil gibi yanıltıcıdır.

Zaten şiddet hadisesi, çok sayıdaki "fert"lerle toplum arasındaki münasebetlerin anormalleşmesinden doğuyor. Siyasî şiddet, her ferdin toplumla kurduğu veya kuracağı siyasî münasebetlerin anormalleşmesini, yani normal dışı davranış şekillerine, şiddet biçimlerine dönüşmesidir.

Siyasî şiddet, "siyasî katılma"nın şiddet metodlarıyla gerçekleştirilmesi hadisesidir.

Siyasî şiddet; siyasî fertlerle toplum arasındaki münasebetlerin anormalleştiği noktada ortaya çıktığına göre, şiddetin kaynağı fertlerin toplumla olan siyasî münasebetlerinde bir bozulmayı, bir "başka türlü" oluşu, bir **"meşruiyet dışına taşma"**yı ifade eder.

Fertlerle toplum arasındaki münasebetler, **"eskiden olduğu gibi"** veya fertlerin de toplumların da **"alıştığı gibi", "normal şekilde"** devam etseydi bu çatışma, bu şiddet ortaya çıkmazdı. Öyleyse fertlerle toplum farklı yönlerde değişmeli ki ikisi arasında bir zıtlaşma, bir çatışma çıksın, şiddet meydana gelsin! Öyleyse, fertlerin ve toplumların değişmesi aynı yönde veya "uyumlu" olursa, zıtlaşma, çatışma, şiddet meydana gelmez. Öyleyse şiddetin temelinde **"değişme"** vardır: Toplum yapısındaki, değerlerindeki, kültüründeki değişme, kısacası sosyal değişme!

Değişme olayı karşısında değişik grupların takındığı tavırlar, itirazlar, kabuller, **evet'ler, hayırlar, olsun'lar, olmasın'**lar; **"iyi"ler**, **"kötü"** şeklinde ortaya çıkıyor: Bu tavırların, değer hükümlerinin topluca ifadesi **"siyasî ideoloji"**yi oluşturuyor. Artık şiddet siyasî ideolojilere bağlı olarak görülmektedir!

> Hiç bir toplum, hele çağımızda, **"DÖRT DUVAR ARASINDA"** yaşayamaz. Dünyayı etkiler ve dünyadan etkilenir. Dünyanın ve belli bir toplumun sosyal değişme vetiresindeki benzer dinamikleri birbirine benzeştiğinde, ülke ve dünya çapında "ortak ideoloji"ler belirir. Bu noktadan itibaren de, bir toplum içindeki şiddet, milletlerarası ideoloji hareketleriyle kolayca bütünleşir.

Mesela Hitler'in gamalı haçı Almanya dışında, başka "ırk"tan insanlar arasında da ortaya çıkar!

Mesela sadece Ruslar değil, onların ideolojisini benimseyen, evrensel sosyal değişme vetiresine onlar gibi bakan Türk çocukları da Taksim meydanında "Yaşasın Sovyetler Birliği!" diye bağırırlar!

SOSYAL DEĞİŞME

"Sosyal değişme", tarihin "mantığı"dır veya başka bir deyişle "mecra"sıdır. O yüzden de tarihin ne kadar çok sebebi varsa, "sosyal değişme"nin de o kadar çok sebebi vardır. Tarih gibi sosyal değişmeyi de yalnız ekonomiyle, yalnız kültürle, yalnız politikayla, yalnız iklimle ilh... izah etmek ya yanlıştır veya

"eksik"tir ve her eksik tahlil gibi yanıltıcıdır.

Sosyal değişmeyi yalnız ekonomik faktörlere bağlamak nasıl yanlışsa, onu "ekonomizm" zannederek karşı çıkmak da o kadar yanlıştır.

Basitçe belirtelim: Sosyal değişme, "NEREDEN GELİYORUZ, NEREYE GİDİYORUZ?" sorusunun "NİÇİN VE NASIL?" sorularıyla derinleştirilmesinden başka bir şey değildir ve tarihî gerçeğin şuurumuzda formüle edilmesinden ibarettir.

Sosyal değişme vakıasına temas eden düşünürler sayılamayacak kadar çoktur. Ama tarihte bu meseleyi belli bir disiplin veya sistem halinde inceleyen ve bu konuda **"tarih felsefesi"** kuran ilk tarihçi-sosyolog, İbni Haldun'dur! Doğu da, Batı da bunu böyle kabul eder.

İbni Haldun, bir düşünür olup bir **"kâhin"** olmadığı için bu meseleye kendi çağının bilgi birikimi açısından bakmıştır. Ve ikili bir tasnif yapmıştır: Bedevî toplumlar, hazeri toplumlar. Orta Çağın göçebe ve köy toplumuna İbni Haldun bedevî, aynı çağın şehirli (medenî, medineli) toplumuna da hazeri adını veriyor. **Bedevî toplumlarda cengâverlik, fedakârlık, dayanışma, kan bağları kuvvetlidir. Hazeri toplumlarda ise bilgi, refah, İktisadî üretim ve organizasyon (devlet düzenlemesi) önemlidir.**

İbni Haldun bu iki toplumu tesbit ettikten sonra, sadece İslâm ülkeleri için değil, bütün ülkeler için farklı toplum tiplerinin hayat tarzına, devlet yapısına, zihniyete, nihayet **"ÜMRAN"** dediği medeniyete nasıl tesir ettiğini inceler. Hatta Batı (Endülüs, Kuzey Batı Afrika) Müslümanları arasındaki inanç, adet, devlet ve bilgi "kategori"lerinin Doğu (Orta Doğu) Müslümanlarından farklı oluşunu da toplum yapılarındaki farklılığa bağlar.

İbni Haldun, devletin toplum yapılarına güçlü veya zayıf olacağını tesbit ederek ilk defa tarihin sosyal temellerini araştırdığı için, tarihle masal arasındaki farkı ortaya çıkarmıştır. Çağındaki birçok olayı doğru olarak izah etmiştir

Zaten tarihle masal veya efsane arasındaki fark, tarihin muhayyilerde değil, toplumda, toplumun dinamiklerine göre, sosyal değişme süreçleri halinde cereyan etmesidir.

Öyleyse biz de çağımızdaki olayları "masal", "efsane" olmaktan kurtarmalı, meselâ terörizm vakıasını bir **"MAYK HAMMER",** bir **"TOROS CANAVARI"**, bir **"KİLLİNG"** gibi düşünmemeliyiz. Böyle bir yanlış yaklaşım, teröre karşı tek tedbirin polisi güçlendirmek, teröristleri vurup öldürüp cemiyeti **"temizlemek"** gibi sonuçlar doğurabilir. İleride göreceğiz ki, bu yola giden, yani teröre karşı devlet terörünü uygulayan rejimler, hükümetler, devletler başarılı olamamış, hatta çökmüşlerdir.

Olaya sosyal açıdan bakacaksak sosyal değişme vetiresi açısından bakacağız demektir.

İbni Haldun kendi çağında yukarda kısaca belirttiğim iki tür toplum görmüştü. Bu tipler ayrı ayrı toplumlarda olacağı gibi tek siyasi toplum içinde de bulunabilirdi. Türk tarihindeki göçebeleri (Türkmenleri) iskan etme, isyanlarım bastırma, onları yerleşik düzene geçirerek devlete bağlama meseleleri gibi..

Bugün İbni Haldun'un "bedevî" diye adlandırdığı toplum tipleri artık kalmamıştır veya çok önemsiz hale gelmiştir. Ama bugün başka bir toplum tipi veya hayat tarzı ortaya çıkmıştır ki onu da İbni Haldun görememiştir: **Sanayi toplumu!.** Çünkü İbni Haldun zamanında **"sanayii toplumu"** yoktu, her ne kadar İbni Haldun **"sına'a”** deyimini kullanıyor ve buna çok önem veriyorsa da, Mukaddime'deki "sına'a" bugünkü sanayi değildir, "zanaat"tır.

Tarihin her döneminde kanlı olaylar görülmüştür. Onlarla zamanımızdaki terörün farkını tesbit etmek için sosyal değişme gerçeğine bakmak lâzım. Günümüzdeki "adi suçlar"la terör arasındaki farkı tesbit etmek de buna bağlıdır. Bu açıdan bakılmadıkça, terör vakıasını doğru olarak görmek ve doğru usullerle "tedavi" etmek mümkün olmaz.

Nitekim 5 asır önce İbni Haldun, **"zamanın akışıyla bütün tarihî şartların değişmekte olduğunu unutmanın, araştırıcıları yanılmaya sürükleyeceğini"** söylemişti.

Zaten Fransız İhtilâli, 19. Asır Avrupa'sının yaygın ferdî terör eylemleri, Rus İhtilâli, Nazi İhtilâli ve nihayet Türkiye'deki şiddet de önemli "**sosyal değişme"** dönemleri içinde yer almıştır.

Görüleceği gibi bütün **siyasî şiddet eylemlerinin ortak bir takım sloganları vardır:**

DÜZENİ DEĞİŞTİRMEK, DÜZENİ YIKMAK, YENİ BİR DÜZEN KURMAK gibi.. Bunlar, değişen şartların telkin ettiği ve öyle sanılan bir **"yeni durum", "yeni düzen" fetişizm'**ini ifade etmiyor mu?

Toplumların istikrara kavuştuğu dönemlerde şiddetin azalması, hatta kaybolması gerçeği de sosyal değişmeyle siyasî şiddet arasındaki münasebeti göstermektedir.

Cevdet Paşa'nın belirttiği gibi değişme meselesi son derece "kritik" olduğu için bu dönemler, yabancı kuvvetlerin, emperyalizmin ülkeye en çok müdahale edebilme fırsatlarının doğduğu devrelerdir.

Artık, şimdi Türkiye'nin de yaşadığı çağımızın evrensel "değişme" meselesine kısaca göz atarak siyasî şiddeti incelemeye başlayabiliriz.

FARKLILAŞMA. ..

"Hürriyet, insanın kaldıramayacağı kadar ağır bir yük, kaçıp kurtulmaya çalıştığı bir şey olabilir mi?

Hürriyetin bazı insanlar için üstüne titremeleri bir gaye, diğer bazıları içinse bir tehlike olması nereden ileri gelmektedir?"

ERICH FROMM

SOSYAL UYUMSUZLUK

Terörün temelinde, toplumla terörist arasındaki uyumsuzluğun doğurduğu şiddetli nefret ve intikam duygusu vardır. Terörist toplumdan nefret eder ve bu nefretini şiddet usulleriyle dile getirir. O yüzden her terörist, toplumu değiştirme, düzeni yıkma amacındadır.

Bunun hiç istisnası olmamıştır. **Fransız ihtilâlcileri de, Naziler de, Bolşevikler** de içinde yaşadıkları toplumdan nefret ediyorlardı, toplum düzenini şiddet metodlarıyla değiştirmek istiyorlardı.

Terörizm metod olarak tabii ki suçlanacaktır, suçlanmalıdır. Ama terörizme kayan ferdin topluma karşı duyduğu tiksinti için daima aynı hükmü verebilir miyiz? Terörist, şikâyetçi olduğu, adaletsiz bulduğu düzene karşı çıktığı için suçlu değildir; karşı çıkışını şiddet usulleriyle ortaya koyduğu için suçludur!

Ancak düzen veya terörizme sürüklenen ferdin ideallerini tehdit eden **"tehlikeler"** ne kadar **"sert, kötü, şiddetli"** ise, ferdin tepkisi de o kadar sert, şiddetli ve **"kötü"** olacaktır! Başka bir ifadeyle, sosyal uyumsuzluk ne kadar şiddetliyse terörizmin hortlama ihtimali de o kadar fazladır.

O halde soru şudur: **SOSYAL UYUMSUZLUK EN ÇOK HANGİ ZAMANLARDA ŞİDDETLİ OLUR?**

Toplumda aşırı refahla aşırı sefalet varsa, sosyal uyumsuzluk şiddetlidir.

Büyük harplerden sonra toplumlarda uyumsuzluk şiddetlidir.

Toplumda, ortak taraflarını kaybederek tamimiyle birbiriyle uzlaşmaz hale gelmiş zıt kültürler, şiddetli "alt-kültür"ler oluşmuşsa, uyumsuzluk şiddetlidir.

Toplumda küllî bir yapı değişmesi vakıası yani sosyal değişme yaşanıyorsa, uyumsuzluk yine şiddetli olacaktır.

SOSYAL YAPI

Sosyal yapı, yani toplum yapısı, biz ona hangi **"ideolojik"** rengi verirsek verelim, istikrar dönemlerinde sistemli bir bütünlük arz eder. Toplumun meselâ kültürel (normatif) değerleriyle ekonomik faaliyeti (veya fonksiyonel değerleri) arasında hiç bir tezat yoktur. Köle sahibi kölelere sahip olmayı nasıl hak sayıyorsa, köleler de onun bu hakkını kabul ederler!

Kölelik gibi en sivri, en ilkel örneği verdik.

Demek istediğimiz şu: **Sosyal yapı, ekonomik, kültürel, ideolojik yönleriyle birbirini bütünleyen, sistematik bir hayat tarzını ifade eder.** Bu yapı' içinde fertler, yapının telkin ettiği değerleri, yaşama biçimini, hiyerarşiyi kabul ederler. **"Kral hangi hakla hem de yargılamadan başımı uçuruyor?"** diye "teb'a"lar düşünmediği gibi, böyle bir hakkı olduğuna kral da inanır!

İnsanlar arasındaki bilgi farkının önemsiz olduğu, "hayat tecrübesi"nin daha önemli olduğu bir toplumda en iyi ziraatın nasıl yapılacağını, muhakkak ki en yaşlı çiftçi bilir! Böylece, bugün anladığımız ahlâkî manada yaşlılara hürmetten çok ötede, bilgi, politika, yönetim hatta yargı gibi sosyal hiyerarşiyi ifade eden sahalarda bile bir **"yaşlılar hakimiyeti"** çıkar! Bilgi farklarının önemsiz olduğu bütün geleneksel toplumlarda bu böyledir.

Ama 20 yaşındaki bir ziraat mühendisi ortaya çıktığında durum değişir!

Artık sosyal yapıda uyumsuzluk, yani değişme başlamıştır!

Havaların gidişine göre o yıl mahsulün nasıl olacağını tecrübeyle herkesten iyi bildiğini, her şeyi belki herkesten iyi bildiğini düşünen insanların sohbet ettiği köy odasına, fakültenin birinci sınıfında ekonomi dersi okumuş bir delikanlı geldiğinde, bu delikanlı yağışlar nasıl olursa olsun sulamanın bir **"düzen meselesi"** olduğunu söylediğinde artık sosyal yapıda bir uyumsuzluk yani değişme başlamıştır!

"Eksik etek", "saçı uzun aklı kısa" bir **"kızcağız"** geldiğinde, bu **"kızcağız" "bakır basan"** bir ninenin karşısına doktor olarak çıktığında sosyal yapıda bir uyumsuzluk, yani değişme başlamıştır!

Çok basil örneklerle verdiğimiz bu farklılaşmaların, değerler sahasında (normatif sahada) ortaya çıktığını düşünelim; çatışmayı daha net olarak görürüz!

Asırlardır puta tapmış, yüzyıllardır yıldız falına bakmış Kureyş toplumunun karşısına Hazret-i **Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem** çıkıp bütün putların geçersizliğini, bütün müneccimlerin yalancılığını da söylemişse...

Kilisenin karşısına **Bruno'lar, Galile**'ler çıkıp kilise doktrinlerinin yanlışlığını söylemişlerse...

> Asırlardan beri **"KANUN DEMEK BEN DEMEK"** diyen kralların karşısına **"aydınlanma"** düşünürleri çıkıp **"tabii haklar"** diye bağırmaya başlamışlarsa...

18.19. asır kapitalistlerinin hayvanların bile tahammül edemiyeceği şartlarda çalıştırdığı işçiler grevlerle bu duruma karşı çıkmışlarsa...

Emperyalizmin karşısına milletler bağımsızlık bayrağıyla çıkmışlarsa...

Hülasa bir toplumda farklı normlar, farklı menfaatler, farklı özlemler ortak bir yolda birleşemeyecek kadar karşı karşıya gelmişlerse, toplumda değişme vardır, çatışma vardır, şiddet vardır. Şiddeti kaldırmanın yolu da şiddete karşı şiddet değil, bu zıtlıkları ahenkleştirmektir.

GEÇİŞ TOPLUMU

İbni Haldun zamanında bütün toplumları ilgilendiren en önemli mesele nasıl **"bedevî toplum"**dan **"hazerî toplum"**a geçiş idiyse, bugün de bütün toplumları ilgilendiren mesele "tarım toplumu”ndan **"sanayi toplumuna"** geçiştir.

Tarım toplumu fazla hareketli olmayan yani **"durgun"** yerleşme birimlerinden teşekkül eder. Bu

yüzden insanlar birbirlerini soy-sülale uzun zamandan beri tanırlar ve yakın ilişkiler kurarlar.

Köyde, kasabada herkes birbirini tanır. Herkesin birbirini "ayıplama", herkesin birini "koruma" imkânı vardır. **"Büyükleri saymak, küçükleri sevmek"** kolayca gerçekleşir. Yaşlı insanın önünden geçen, köy meydanında sigara tüttüren genç bilinir ve ayıplanır. Köyün, mahallenin dulu, yetimi, fakiri bilinir ve yardım edilir.

Ama şehirde aynı apartmanda oturan laf bile birbirlerini bu kadar tanımazlar. Her biri ayrı yerden gelmiştir, kendi özel hayatlarını yaşarlar.

"Geleneksel" de diyebileceğimiz tarım toplumunda, zenginle fakir arasındaki fark, bulgur pilavını zenginin yağlı, fakirin yağsız olarak yemesi, zenginin ata, fakirin eşeğe binmesidir.

Ama İstanbul'daki hayat seviyesi farkları bu kadar basit mi?

Seviye farkları geleneksel toplumdaki kadar "tahammül edilebilir" mi?

Köydeki hayat tarzı uzun süre aynen devam ettiği için "kader" zannedilebilir ama şehre inen iki köylüden birinin Hacı Ömer Ağa, ötekinin belediye mezarlığında bir garip olduğu toplumda servet farkları "kader" olarak benimsenebilir mi?

Büyük şehrin sokaklarında dolaşan binlerce insan aynı "ideolojiyi benimsemiş de olsalar, birbirleriyle selâmlaşabilirler mi? Halbuki kasaba ve köyde selamlaşma, sosyal dayanışmanın sembolüdür.

Sanayileşme mutlaka yeni bilgiler, teknik ve sosyal hiyerarşiler gerektirir. Bu, sadece **"derece"** farkı değil "mahiyet" farkı da doğurur. **Gencecik yaştaki bir Genel Müdür, babası yaşındaki odacıya, memura emir verir!** Meteoroloji uzmanıyla "geleneksel insan" yağmur hadisesini aynı şekilde izah etmezler!

> **Sosyal değişmeyle veya harp yıkıntısıyla veya kültür değişmesiyle bir toplum çözülüyorsa, fertler birbirinden kopuyor, herkes kendi hayatını, kendi "ego"sunu, kendi özlemini, kendi kinini yaşıyor demektir. Bu insanların dayanışmaları söz konusu değildir. Bu insanların ortaklaşa "iyi"leri ve "kötü"leri yoktur. Birimiz için "sömürü" sayılan şey, ötekimiz için "hak"tır! Birimiz için "spekülasyon" sayılan şey ötekimiz için "amme menfaati"dir! Birimiz için ahlaksızlık sayılan şey, ötekimiz için "özgürlük"tür!**

Çünkü sosyal çözülme, "ortak" olan her şeyi yıkmış, her şeyi "ferdî" hale getirmiştir. Toplum bir "harç" değil, George C. Homans'ın deyimiyle bir "toz yığını" olmuştur; herkes "fert"tir, herkes "yalnız"dır.

Fransa'nın böyle bir "geçiş dünemi"nde yaşamış olan Balzac, her halde "Mucidin Izdırabı" adlı eserinde şu satırları boşuna kaleme almış sayılamaz:

> **"Şunu iyice belle ve onu hâlâ bir şekle girmemiş olan kafana iyice sok! İnsan yalnız kalmaktan dehşet duyar. Ve bütün yalnızlık türleri içinde en korkuncu manevî yalnızlıktır. Dünyadan elini eteğini çeken ilk münzeviler Tanrı ile yaşadılar; en kalabalık bir dünyada, ruh dünyasında oturdular. İster bir cüzzamlı veya mahpus, isterse bir günahkâr veya sakat olsun, insanın ilk düşüncesi, kendisiyle aynı kadere sahip olan bir arkadaş edinmektir. Hayatın tâ kendisi olan bu saiki tatmin edebilmek içiı o, bütün kuvvetini bütün enerjisini harcamaktadır. Eğer bu kuvvetli arzu olmasaydı şeytan kendine arkadaş bulabilir miydi?.."**

Biz Balzac'a bir ilâve yapalım: **Eğer bu kuvvetli arzu olmasaydı iyi ve gerçekten idealist insanlar kendisine arkadaş bulabilir miydi?**

İşte bütün iyiliklerin ve iyi ideallerin olduğu kadar bütün kötülüklerin ve terörizmin de kaynağı bu ''enerji''dir. Bu enerjiyi doğuran "yabancılaşma" yayıldığı zaman ideoloji hareketlerinin de hızlanmasının sebebi buradadır.

"Cemaatlaşmak", "teşkilatlanmak", "örgütlenmek", "birleşmek" hep bu yalnızlıktan kaçış

duygusunun, yani insan tabiatının çocuklarıdır! İyiye yöneltilirse iyi sonuçlar verir, kötüye yöneltilirse kötü sonuçlar...

ŞAHSİYET MESELESİ

Böyle bir "çözülme" ortamında gencin karşılaşacağı meselelerin neler olduğunu, psikiyatrist Dr. Özcan Köknel'i takiben görelim:

Böyle ortamlarda gençlik döneminin en önemli üç psiko-sosyal problemi vardır:

- Aynileşme, yeni deyimle özdeşleşme: Genç, benzeyeceği, aynileşeceği, benimseyeceği, bir olacağı değerler ve semboller arar.
- Muhtariyet, yeni deyimle özerklik; genç insan şahsiyetini korumak göstermek ister.
- Sorumluluk; genç insan şahsiyetini kabul ettirmek için sorumluluk yüklenmek ama ezilmemek için de sorumluluktan kaçmak ister.

Genç insan bu dönemde:

- Kim olduğunu,
- Nelere inanması veya değer vermesi gerektiğini,
- Hayatta neyi başarmak, neyi elde etmek istediğini,
- Nereden geldiğini, neye bağlanacağını araştırır.

"Düşüncesi, tutumu ve davranışları ile bunlara cevap bulur veya bulamaz. Çevresinde daima onun gibi olmak istediği kişiler araştırır. Bu kişilere ya tam benzer veya tepki gösterir."

Mesela "yolumuz …….ların yoludur" diye duvarlara sloganlar yazabilir! Veya bu slogana karşı çıkar, itiraz eder.

Demek ki insanoğlunun "toplum"dan en çok etkilendiği, en ufak etkileri bile sazın bam teli gibi yüksek gerilimlerle karşıladığı dönem, bu "şahsiyet arama" dönemidir. Ona bu şahsiyeti toplum verecektir.

HANGİ TOPLUM

Çocukluktan çıkıp olgunluğa yönelirken şahsiyetini arayan genç, bunu toplumdan **"aynılaşma"** yoluyla alacak ama hangi toplum?

- Şehirde yaşadığı âlemden çok farklı, geleneksel toplum mu?
- İçkisiyle, kumarıyla, fuhuşuyla, diskoteğiyle "lüküs hayat"ı temsil eden toplum mu?
- Kendisinin bütünleşeceği, "âdil", "tatlı", "kuvvetli", "güzel", "ideal" toplum özlemi duyan bu genç, yoksa bu vasıflara sahip olmayan topluma karşı mı çıkacak? Mesela çevresindeki kötülüklere bakarak bu toplumu "materyalist"likle, "gayri millî"likle, "burjuva"lıkla mı suçlayacak? Suçlarsa "suçlu" mu olacak yoksa "kahraman" sayılmada "şahsiyet"ini mi bulacak?

Ne geleneksel toplumda ne de sanayii toplumunda genç insanın karşısına, o **"aynileşme"** ve "şahsiyetini bulma" arayışında olan genç insanın karşısına bu kadar çok ve çelişik hayat tarzları, bu kadar birbirine zıt "toplum" türleri çıkmaz! Batılı genç bu kadar çelişkili örnekler, etkiler-tepkiler karşısında değildir. Onun bunalımı başka türlüdür. Geleneksel toplum "standart" görünümü ile yine gencin karşısına bu kadar zıt alternatifler çıkarmaz. Bu kadar zıtlıklar ancak geçiş toplumunda olabilir. O yüzdendir ki, tarihte bütün büyük bunalımlar, çatışmalar, "kanlı yıllar" hep geçiş dönemlerinde olmuştur. "Geçiş"in neden, neye olması değil, olması önemli bir bunalım ve çatışma kaynağıdır.

İKİ RENKLİ DÜNYA

> **"Evet, bol bol kirli kan akıttığımızı söylemeyi göze alıyoruz. Fakat bunun bir tek sebebi var: İnsandan yana olmamız ve görevimize saygı duymamız... Düşmanlarımızı yere vurmaya devam edeceğiz, en korkunç ve hızb bir şekilde**

köklerini kazıyacağız."

JOSEPH FOUCHE

"Geçiş toplumu" bir **"gurbet toplumu"**dur. **"Gurbet"**i, insanın benimseyemediği, uyum sağlayamadığı, kaçmaya, kurtulmaya çalıştığı sosyal şartlar olarak ele alalım. İnsan "sıla"sını, yani **"kendi toplu mu "**nu aramaz mı?

İnsanı toplumla bütünleştiren şey, fertle toplumun beraberce benimsedikleri, inandıkları, bağlandıkları, doğru kabul ettikleri ortak değerler'dir. Bu değerler, davranışlarımıza "iyi" veya "kötü" hükmünü verirler. İnsanlar, o ortaklaşa hükümlere göre ortaklaşa davranışlar gösterirler; sosyal âhenk, "millî birlik", "sınıfsız toplum", "mü'min toplum" böyle oluşur. Bu değerler, ferdi psikolojide "üst-ben"i, sosyal hayatta "değerler sistemi"ni meydana getirir. "Üst-ben", davranışlarımızı kontrol eder, toplumun "iyi" saydığı yönlere yöneltir; bizi toplumla, toplumun "değerler sistemi"yle bütün-leştirir. Bu bütünlük içinde kendimizi "yalnız", "huzursuz" hissetmeyiz.

"Üst-ben''in ve "değerler sistemi'nin fakirliği, fazilet kabul ettiği çağlarda bir hırkayla bir lokma ekmeğinden başka hiç bir şeyi olmayan insanlar, bugünkü "orta halli" insanlardan daha huzurlu idiler!

Ama sosyal değişme tarihin belli bir döneminde bu ortak değerleri yıkıyor. Sanayiileşme, birden bire karşımıza "fabrikatör" çıkarıyor. Servet, kapitalist sistemde burjuvaların, komünist sistemde siyasî bürokrasinin elinde toplanıyor. Korkunç, tahammül edilemez bir seviye farkı, yaşayış farkı beliriyor: Villa ile gecekondu! Belediye otobüsüyle Mercedes... Atla eşek farkı veya bulgur pilavının yağlısıyla yağsızı arasındaki fark değil artık!

Eğitim yayılması dünyaya bakışı farklılaştırıyor.

Bütün bunlardan ve başka sebeplerden "farklı değerler" çıkıyor.

Birbirine zıt değerler veya arada kalıp "değer yokluğu"na uğrayanlar kümeleniyor, birbirlerine yabancılaşıyorlar, yabancılaşma şiddetliyse, düşmanlaşıyorlar.

Şiddetli ve sistemsiz sosyal değişmeler, savaşlar, kıtlıklar, "kültür şoku" hatta tabii âfetler fert ve toplum için birden bire "gurbet" meydana getiriyor. **"Gurbet ana", "düşman kardeşler" doğuruyor.** Herkesin kafasında bir sıla özlemi var: Yani idealize ettiğimiz toplum tipi, hayat tarzı, yani ideolojiler!

İNSANIN KAYBOLUŞU

Geçiş toplumu dengesiz toplumdur. Yıkılan yapılar henüz direnmektedir. Kurulan yapılar henüz kendinden emin değildir, acelecidir. Yıkılan yapıların direnişiyle kumlan yapıların aceleciliği karşı karşıya gelmiştir. **"Direnme" ve "acelecilik"** her ikisini de aşırılaştırır. Kilisenin en kanlı olduğu çağ, en güçlü olduğu zamanlar değil, yıkılmaya başladığı zamanlardır. İhtilâl rejimlerinin en kanlı dönemi, ku-rulup güçlendiği zamanlar değil, kurulmaya çalışıldığı zamanlardır! Raymond Aron, buna **"TOCQUEVİLLE KANUNU"** diyor. Bir asır önce yazdığı kitaplarında bugünkü sanayii toplumlarının bunalımlarını görmüş olan Fransız liberal düşünürü **Alexis de Tocqueville**, kendisi Batı dünyasının büyük değişme sancıları döneminde yaşadığı için bu gerçeği iyi formüle etmiş doğrusu:

> **TOCQUEVİLLE KANUNU:**
>
> **Rejimler en kuvvetli olduğu zamanlardan çok zayıf oldukları, zayıfladıkları, tehditle karşılaştıkları zaman şiddete yönelirler.**

Kediler ve insanlar da öyle...

Geçiş toplumunun dengesizliği içinde hiç bir sosyal grup, hatta hiç kimse "yarınından emin" değildir! Herkes "ne olacak?" diye sorar!

İKİ RENKLİ DÜNYA

Böyle ortamlarda fertler ve sosyal gruplar, "gurbet"ten, güvensizlikten kurtulmak, "sıla"ya, yani

"kendi toplumuna, idealize ettiği değerler dünyasına" kavuşmak için sabırsızlanır. "Bu düzen"den nefreti, "bizim düzenimiz"e özlemi arttırır; iki renkli bir dünya tasavvuru ortaya çıkar: Kendi kafasındaki, hayalinde dünya (sıla) "mutlak iyi"dir, kusursuzdur, mükemmeldir. Onun dışındaki her şey "mutlak kötü"dür, berbattır. Bu sebeple, bütün ihtilâllerde ihtilâlcilerin parolası, **"ya hep ya hiç "**tir. İnsanları "iyiler'' yani "bizimkiler", "kötüler" yani "bizden olmayanlar" diye tasnif ederler. "Bizimkiler" hiç hata yapmazlar, yanılmazlar, kötülük etmezler, ama "bizden olmayanlar" hiç iyi olmazlar, hep kötüdürler, hep haindirler!

Artık bu **<u>iki renkli dünya'da sadece iki tane renk vardır, kavramlar vardır; insan yoktur.</u>** Gerçi insan üzerine nutuk çoktur ama "şu insan" yani müşahhas insan, etten kemikten insan, yaşayan insan yoktur. İnsan kılığına girmiş "iyi" ve "kötü" kavramları vardır. İnsan diye nutuk atan fanatik, hemcinslerini yani insanoğluna değil, kafasındaki kavramları kasdetmektedir!

> Meselâ **"PROLETERYA"** dediği zaman, işçileri bile değil, sadece komünist partisinin militanlarını kasdetmektedir! "Faziletli vatandaşlar" dediği zaman, sadece JAKOBİNLERİ kasdetmektedir! Öyleyse, insanları öldürmek, işkence etmek, köleleştirmek artık "suç" değildir, kötülüklerin kökünü kazımaktır!
>
> [PROLETARYA (Latince proles (döl) kelimesinden gelir) **alt sosyal sınıfı** tanımlamak için kullanılan terim, bu sınıfa mensup kişilere proleter denir. İlk olarak oğullarından başka malı olmayan insanları tanımlamak için kullanılan aşağılayıcı bir kelime iken, Karl Marx`tan sonra **işçi sınıf**ını tanımlamak için kullanılan sosyolojik bir terim halini almıştır.]
>
> [**JACOBİN:** dominikan papazı, **ihtilâlde şiddeti başlatan politikacı, radikal, köktenci**]

Fransız İhtilâli sırasında kan dökücülüğüyle, bilhassa **"Lyon Cellâdı"** olarak şöhret yapan Konsül Joseph Fouche, binlerce insanın kanına girerken, Lyon şehrini bir "Kartaca" haline getirirken "cinayet" işlemiyordu; "insandan yana" olduğu için, **"bol bol kirli kan akıtarak"** görev yapıyordu!

Geçiş toplumunun ortak manevî değerlerden uzaklaşmış insanı.. O, baş ucunda bekleyip "su yok" diyecek bir kimseyi bile bulamayan insan, ya melankoliye, ruhî dengesizliklere, bitkinliğe, sefahat âlemine, **"karanlık işlere"** sürüklenir; çünkü **"iyi"** ile **"kötü"** farkı kaybolmuştur. Veya o insan bir ideolojiye bağlanır. Artık onun tavrı, bağlandığı ideolojinin telkinlerine veya bu telkinleri kendisinin algılayış şekline bağlıdır. **Kanlı rejimlerin kurucuları Robespierre'ler, Lenin'ler, Stalin'ler, Hitler'ler, Mao'lar bu kaynaktan geldiği gibi Mahatma Ghandi'ler, Martin Luther King'ler de aynı kaynaktan gelmişlerdi.**

Albert Camus, İnsanî değerlerin yıkıldığı bu ortamın insanlarını çok güzel anlatmıştır:

"Hiç bir şeye inanılmıyorsa, hiç bir şeyin manası yoksa, hiç bir değere 'evet' diyemiyorsak, her şey mümkündür, her şey önemsizdir. Ne evet kalır, ne hayır; katil ne haklıdır, ne haksız. Kendini cüzzamlıların bakımına adayabileceği gibi, içinde insanlar yakılacak ateşleri de tutuşturabilir insan."

İNSAN VE KAVRAMLAR DÜNYASI

İyiye duyulan özlem, muhakkak ki mücerret olarak iyidir. İnsanı iyiye ve ileriye yöneltmesi beklenir. Ama bu özlem, müşahhas insanı kaybettiği zaman, bu özlem İlâhî sorumluluk ilkesini gözden çıkardığı zaman, en büyük vahşetlerin kaynağı olabiliyor. En acısı da, en büyük vahşetlerin en iyi özlemler uğruna yapıldığını zannederek "mazur" görülmesi, "haklı" sayılması, hatta heyecanla, şevkle, inançla icra edilmesi.

> **<u>Göreceğiz ki, Fransız İhtilâlindeki, Rus ve Nazi İhtilâllerindeki heyecanlı, şevkli ve "haklı" (!) vahşetlerin temelinde aynı şey vardır: İnsansız kavramlar veya insanın kavramlara yani "hürriyet"e, "Cermen ırkı'na", "proleterya"ya kurban edilmesi!</u>**
>
> **<u>İŞTE TERÖRİST, İNSANI KAVRAMLARA KURBAN EDEN "CİHAZ"DIR.</u>**

"HALK", "PROLETERYA", "IRK" NEDİR?

Peki, **"bütün gücünü sizlere devreden halk kim?**

Fransız vatandaşları değil, Jakobinlerin kafasındaki mücerret kavram! O halde bütün temayüllerinizi, hatta şuuraltındaki bütün güdülerinizi "halk" adına icra edebilirsiniz.

İşte bu noktada, **Robespierre, Lenin, Stalin, Hitler arasında hiç bir fark yoktur.** İşte bu noktada Jakobinlerin, Bolşeviklerin ve Nazilerin, renkleri ne kadar farklı olursa olsun, kökleri ve nitelikleri aynıdır: "Yetki"yi gerçek insanlardan değil, "halk" gibi, "sınıf" gibi, "ırk" gibi mücerret kavramlardan almak! "Yetki" kaynağı mücerret olduğu için onu ideolojik fanatizme göre yorumlamak, hatta şahsî hırsları bile "onun adına" icra etmek mümkün!

Robespierre'in "halkı" kendi kafasındaki, jakobin partisindeki muhtevasız bir kavramdır.

Lenin'in "proleterya"sı, kendi kafasındaki, Bolşevik Partisindeki muhtevasız bir kavramdır.

Hitler'in "ırk"ı veya "halk"ı (volk) kendi kafasındaki, Nazi Partisindeki muhtevasız bir kavramdır.

Bu yüzden, her türlü terör, "halk" veya "sınıf" adına, "görev" şuuruyla yapılır: Albert Camus'nun deyimiyle **"katili yargıç yapmaya bile yarayabilen bir felsefe", "cinayetin ideolojiyle doğrulanması"...**

Ayni ideoloji, "incecik bir fark"tan yola çıkarak Amerika'da emperyalizm çağında da hakimiyetini devam ettirecek olan "ferdiyetçiliği" doğurdu. Bu hâkim ideoloji sebebiyle Amerikan Partileri arasında fazla fark yok, hepsi "sistemi"i yürütür. Fransa'da ise aynı ideoloji "topyekûn" yani "total" eğilimlere kaynaklık etti: İhtilâl döneminde bütün iktidarlar "totaliter" oldu, arkasından Bonapart diktatörlüğü geldi, çoğulcu toplumun kaçınılmaz sonucu olarak demokrasiye geçildiğinde Komünist Partisi, Pujadizm, Petencilik, De Gaulle'cülük gibi totaliter veya otoriteci kamplaşmalara yol açtı... "Zıtlar" arasında **"ortak nokta" (consensus)** bulma zorluğu, Fransa'yı müzmin hükümet bunalımlarına sürükledi.

"Geçiş dönemi"nde **"temel atan"** durumunda olan akımlar, yarınların da sorumluluğunu taşımak zorundadır, demek ki!

> **"Hakimiyet, kanun yapma hakkıdır ki, bu hak tamamıyla milletindir. Hükümete hakimiyeti veren yalnız millettir..."**
>
> **J.J. ROUSSEAU**

İDEALİZMDEN TERÖRİZME

> **"Biz öyle bir düzen istiyoruz ki orada bütün aşağılık ve zalim tutkular kanunlarla zincire vurulsun, iyi ve cömert duygular uyandırılsın, üstünlükler eşitlikten doğsun... Biz memleketimizde bencilliğin yerine ahlakı, alışkanlıkların yerine prensipleri... Yani krallığın bütün kötülükleri ve maskaralıkları yerine cumhuriyetin bütün faziletlerini ve mucizelerini getireceğiz."**
>
> **ROBESPİERRE**

TERÖRİZMİN "RUH"U

Keskin bir bıçakla ikiye ayrılmış gibi "iki renki dünya"nın mahkumu haline gelmiş insan, sevgi ve nefret kutupları arasında adeta cinnet getirmektedir. Sevdiği dünyaya, o dünyanın öncülerine, sembollerine kara sevdalıdır. Bu sevda "kendinden geçme" ve adeta "paranoya" halindedir. Bu dünyada "normal" hiç bir şey yoktur; her şey en mükemmel, kusursuz ve faziletlidir. Öteki dünyaya duyulan nefret de **"kendinden geçme"** ve adeta **"paranoya"** halindedir. Nefret dünyasında olan şahıslar, semboller,

belirtiler daima "korkunç"tur, "hain"dir, "kökü kazınmak gerekli"dir.

Robespierre, Hitler ve Lenin'in zıt ideolojilerine rağmen ortak tarafları bu dur.

Robespierre'nin Danton'a karşı duyguları onun "iki renkli dünya"ya bakışını çok güzel belirtir. Lenin'in Plekhanov ve Kautsky'ye, Hitler'in Haushoffer ve Rommel'e karşı duyguları gibi...

"İki renkli dünya"nın tapılan tarafına duyulan kendinden geçercesine bağlanış, ferdin "aynileşme" ve "şahsiyetini arama" saikleriyle ilgilidir. Bu bağlanışta fert, bunalım toplumunda gerçeklik olarak bulamadığı yerini bulmakta, onunla "aynileşmekte" ve böylece şahsiyet kazanmaktadır! Robespierre, Lenin ve Hitler böyle bir "aynileşme" yoluna gitmeseydiler hiç bir zaman "şahsiyet" olmazlardı.

İnsanlar ve rejimler "güçlü" yani kendilerini toplumla "aynileşmiş" ve "şahsiyet kazanmış" addettikleri dönemlerde değil, bunu kazanmaya veya kaybetmeye başladıkları dönemlerde "terörist" oluyorlar. **"Tocqueville kanunu"** dediğimiz şeyin psikolojik ifadesi...

Nefret kutbuna ise dinmez bir kin duymak, bu tipler için kaçınılmazdır. İşte terörün kaynağı budur. Robespierre'lerle, Hitler'lerle, Lenin'lerle, Ghandi'ler, King'ler arasındaki fark da buradan çıkar. Nefret kutbuna duyulan kin, onun fizik olarak imha edilmesi isteğine yol açar. Böylece en vahşi cinayetler, en güzel kavramlar adına ve "görev" duygusuyla icra edilir. Cinayet, cani tarafından suç duygusuyla değil, "ulvî" duygularla yapılır! "Hürriyet istibdadi", "tabiat kanunlarının yerine getirilmesi" ve "devrimci terör" böyle hortlar.

TARİH FELSEFELERİNDEN ŞİDDET EYLEMLERİNE

Çağımızın büyük düşünürlerinden ve ufkumuzdaki yeni medeniyetin müjdecilerinden biri olan **Sorokin**, yukarıya aldığımız satırlarına şöyle devam eder:

> **"Nüfusun çok büyük bir bölümü, bunalımın kendilerini köklerinden söktüğünü, yıktığını, yaraladığını ve yok ettiğini görürler. İnsanların olağan yaşayış çizgisi alt üstü olur; alıştıkları intibaklar bozulur; koca koca insan grupları yerlerinden edilmiş ve intibakları (topluma uyumları) kalmamış olarak suyun üstünde yüzen birer eşya yığınına dönerler. Sokaktaki sıradan adam bile şu soruları sormaktan kendini alamaz: Bütün bunlar neden oldu? Bütün bunların mânâsı nedir sorumlusu kimdir, sebepleri nelerdir?**
>
> **Bir çıkış yolu var mı?**
>
> **Nereye gidiyoruz?**
>
> **Benim, ailemin, memleketimin başına neler gelecek?**
>
> **Ciddî bir bunalım döneminde bu sorular, toplumdaki düşünürleri, önderleri ve bilginleri daha da yoğun olarak sıkıştırır.**
>
> **Nitekim anlamlı "tarih felsefeleri'nin çoğu" tarih olaylarının açıklıkla anlaşılabilir yoıumları'nın çoğu ve sosyal - kültürel süreçler üstüne önemli genellemelerin çoğu, gerçekten de, ya ciddî bunalım, felâket ve geçiş - çözülme dönemlerinde veya bu gibi dönemlerin hemen öncesinde veya sonrasında ortaya çıkmışlardır."**

18. asır da böyle bir dönemi yansıtıyordu. Nitekim o devrin düşüncelerinin hemen hepsinde "mihver" noktası "işçi meselesi"dir. **"İşçilerin", "ezilenlerin"** kurtuluşunu sloganlaştıran tarih felsefelerinin kaynakları hep 19. asırdır. Hayalci-sosyalistler Proudhon, Saint Simon; anarşizm felsefesinin kurucuları Bakunin, Kropotkin, marksizmin kurucuları Kari Marks ve Engels hep bu asrın çocuklarıdır ve bu asırdaki bütün terörist eylemlerin temelinde onların teorileri vardır. Sadece 19. asırda değil, benzer geçiş dönemini yaşıyan bütün ülkelerde ilerde görülecek terörist akım ve eylemlerin, yani hem "ferdî terör"ün, hem "devrimci terör"ün "azmettiren"leri bu teorilerdir!

Nasıl oldu bu iş? "Nasıl oluyor?"a cevap vermek için, "nasıl oldu?"ya cevap vermeliyiz.

SARSINTI, ŞAŞKINLIK, NEFRET, ÖZLEM VE EYLEM

"Kanunları, hâkimiyetleri, her çeşit imtiyazları, resmî veya özel imtiyaz ve otoriteleri, soyucu bir sınıfın çıkarma ve geride kalan köle gruplarının zararına olduğu için reddediyoruz... Bugünkü nesillerin devlet ve kanun gibi eskiden kurulmuş olan ne varsa hepsini derhal yıkmalarını, mecbur kalınmadıkça fazla kan dökmemelerini ama ihtilâl için gereken her korkunç vasıtaya başvurmalarını savunuyoruz."

BAKUNİN

BÜYÜK SARSINTI VE ŞAŞKINLIK

18. yüzyıl, kısaca tasvir ettiğimiz gibi, büyük bir sosyal sarsıntı ve şaşkınlık asrıydı. Kapitalist gelişmenin allak-bullak ettiği eski toplum mahvolmuştu; insanlar köklerinden kopmuşlar, kendilerine benimseyebilecekleri bir yer bulamadıkları bu **"geçiş toplumu"**nda savrulup duruyorlardı.

Sanayileşmenin, büyük yatırımları gerçekleştirmeye yönelik olarak, azınlık bir insan grubunun (burjuvazinin) elinde korkunç bir servet toplaması köylüleri ve fabrika rekabetine dayanamayan esnafı **"proleterleşme"** sürecine sokmuştu. Verdiğimiz rakamlarda da görüldüğü gibi nüfusun önemli bir kısmı, köylü ve esnaf olmaktan çıkıyor, **"proleterya"** haline geliyordu. O günün proleteryasıyla bugünün sosyal ve siyasî haklara sahip işçisi bambaşka şeylerdir. Bugünün işçisinden çok farklı olan o günün proleteryasının hayat şartlarını belirtmiştik.

Demek ki **"eski toplum"**da köylü ve esnaf olarak hem iktisaden hem sosyal hiyerarşi ve değerler düzeni bakımından asırlarca yaşanılarak alışılmış bir yeri olan bu milyonlarca insan, yeni kurulan sanayi toplumunda alışılması bile mümkün olmayan bir yere sahipti; daha doğrusu **"kökünden kopmuş", "yersiz yurtsuz"** insanlardı.

Bu sarsıntı onlarda şaşkınlık, arkasından bunalımın şiddeti derecesinde sert tepkiler doğurdu. Herkes bu adaletsiz toplumu anlamak, sebeplerini bulmak ve değiştirmek istiyordu.

Ve tabii başka aydınlar**... "Akılcı Felsefe"nin ve 'Prometeci Kültür Geleneği"** nin Fransiz İhtilâliyle eylemciliğe dönüşmüş dinamizmine sahip olan aydınlar... 19. asır Avrupasının aydınları...

Tarih felsefeleri dediğimiz 19. asır düşünceleri ve o uğurda girişilen eylemler böyle doğmuştu.

Sarsıntı, şaşkınlık, nefret, özlem ve eylem!...

Bu asırdaki **"tarih felsefesi"** dediğimiz düşüncelerin hâkim vasfı, dünyayı yorumlamakla yetinmeyip onu değiştirmeyi amaçlamaktı. Fransız İhtilâlinin bütün aydınlarda doğurduğu heyecan ve gerilim, **"dünyayı değiştirme"** nin sadece mümkün olduğunu değil, o günkü berbat şartlara göre, bunun gerekli olduğunu da kalplere ve beyinlere nakşetmişti.

O çağın her düşünürü az veya çok, eyleme yöneliktir.

"Tarih felsefesi" nin ne olup olmadığını, hatta mümkün olup olmadığını tartışmak, bizi konumuzun dışında, uçsuz bucaksız bir sahada yolculuğa sürükler. Şu kadarını söylemekle yetinelim: Bunalım dönemleri **"tarih felsefeleri"** ni doğurur. Yani insanlar **"neden, niçin, nasıl?"** sorularını sorarlar ve çizdikleri **"tarih çizgisine"** göre bir "şöyle olmalı" hükmüne varırlar. Bu noktada ideoloji, "şöyle olmalı"yı gerçekleştirmek için eyleme geçmiş düşüncedir.

19. asırda da böyle oldu.

Müsbet ilimlerin yeni doğmuş olmasının yaramazlığını ve huysuzluğunu taşıdığı bu çağda, her özleme "ilim" kılıfı geçirmek merakı vardı. Buharın "keşfi" nasıl fizik kanunlarının hayata uygulanması idi ve böylece hayat değişmişti; "İlmî" tarih felsefeleriyle de toplum değiştirilecekti.

Bu düşünce tarzının öncekilerden çok farklı olduğu açıktır. Orta Çağın hıristiyan teologları veya Campanella gibi düşünürleri, İslâm dünyasında Farabi gibi mütefekkirler de bir **"özlenen toplum"**

tablosu çizmişlerdi. Hıristiyanların "İlâhi site"si, Campanella'nın "Güneş Ülkesi”, Farabi'nin "Medine-tün Fazıla"sı yani "Faziletli Şehir" tasvirleri, sosyal tahliller değil, ahlâk felsefesinin idealleştirmelerine dayanan "metafizik" ve "mücerret" karakterli spekülasyonlardı. Halbuki 19. asrın tarih felsefecileri veya ideologları, yanlış veya doğru, ama mutlaka sosyal tahlillere dayanmaya çalışıyorlar, ahlâk felsefesine değil, eylem felsefesine bağlı, yani eylemle gerçekleştirileceğini söyledikleri "yeni toplum'ları "haber veriyorlardı!

İşte şiddetli bir bunalım döneminde, köklerinden kopmuş savrulan insanlara yöneltilen bu "mesiyanik" mesajlar, aslında "eylem çağrıları" idi. Nitekim Kari Marks da dahil, o çağın bütün tarih felsefecilerinin sözlerinin yüzde doksan dokuz onda dokuzu, geçmişin ve mevcudun nefretli bir tenkididir. Geleceğin ise bir kaç yuvarlak lafla iç gıcıklayıcı, güzel bir rüya çekiciliğiyle "hedef" haline getirilmesi, bütün lafların ancak binde biridir.

Böylece bu felsefeler, zaten berbat ve nefret toplamış olan mevcut topluma karşı savaşmayı bir "ideoloji" haline getirdiler. Bu sa-vaş, "güzel bir rüya" uğruna verilecekti. İşte bu noktadan itibaren iş-çinin patronunu, öğrencinin devlet adamını öldürmesi artık bir 'cinayet" değil, bir "eylem", bir "devrimci eylem" olup çıkacaktı!

DÜŞÜNCE VE EYLEMİN MİHVERİ

19. asrın belirttiğimiz şartlarını yaşayan insanlar için hiç bir şey, eşitlik vaadi kadar cazip ve kışkırtıcı olamazdı. Gerçekten ezilen, hem de vahşice ezilen bu insanlar için kendilerini ezen topluma karşı savaşa girmek kadar cazip bir eylem çağrısı düşünülemezdi. Nitekim o çağın düşünce mihveri sosyal meselelerdir; özlem mihveri eşitliktir; davranış mihveri "devrimci eylem" dir.

İlk göze çarpan isimler, Saint Simon ve Proudhon adlı Fransız düşünürlerinin hayalci eşitlik vaadleridir. Doktrinler tarihinde bu isimler **"hayalci sosyalizm"** bahsinde yer alırlar. Bunlar "düzen" değil "eşitlikçi davranış" istiyorlardı. Çağrılarının özünde, çok gerilerde kalmış Lonca dayanışmasına, ilkel eşitliğe duyulan bir özlem, bir **"daüssıla"** duygusu hâkimdir. O yüzden de sanayi toplumuna dönük değillerdi ve zaten sanayileşmiş çevrelerde değil, biraz köylerde ve esnaf takımında ilgi uyandırırdı. Ama en önemli etkileri şu oldu ki, toplumdaki eşitlik özleminin sınır haline gelmesine katkıda bulundular.

Proudhon, **"mülkiyet hırsızlıktır"** demişti. Fransız İhtilâlcilerinin "kutsal hak" saydığı mülkiyet, "hırsızlık" olup çıkmıştı. Artık mülkiyetle ve mülk sahipleriyle yapılacak mücadele, "kutsal hakka tecavüz" gibi gayri-meşm bir davranış değil, "hırsızlık"la mücadele gibi "meşm" bir davranış sayılacaktı! Yani kavga kızışacaktı.

Hayalci sosyalizmden itibaren bir adım attığımızda anarşizmin ideologları Bakunin ve Kropotkin'le, anarşizmden itibaren bir adım daha attığımızda da kendisine bu etiketi yaptıran **"bilimsel sosyalizm"** le, yani Karl Marks'la karşılaşırız.

Şimdi, kısaca Bakunin ve Kropotkin adlı iki Rus anarşizm filozofunun düşüncelerine ve yol açtığı "ferdî terör" (bireysel törer) cinnetine bakalım. **"Monarşi",** bir-başlılık yani krallık demek... Oligarşi, çok küçük ve kapalı bir azınlığın hâkimiyeti, yönetimi demek... Anarşi ise **"başsızlık"** demektir. Yani toplumda her türlü sosyal, siyasî ve hukukî otoritenin reddedilmesi, yönetenler-yönetilenler ayırımının da ortadan kaldırılarak **"yönetimsiz"**, amorf, hiyerarşisiz, tam eşitlikçi bir toplumun kurulması demektir.

Ekmek istediği zaman patron otoritesiyle, grev yaptığı zaman polis otoritesiyle, hak istediği zaman devlet otoritesiyle karşılaşan bir toplumda bu vaadin ne kadar cazip geleceğini düşünmek zor değil. Hele, delikanlılar için!

Böyle bir toplum mümkün mü? O atmosferin gergin düşüncesi bunu düşünmez ve **"kesin inançlı"** tavrıyla **"mümkün olmalı"** hükmünü yapıştırır! Anarşizm, hadiseye "sosyal" olarak değil, "fert" olarak yaklaşmıştır. Yani fertçidir ve bu bakımdan marksist düşünce ve eylemden ayrılır. Marksizm, sınıf savaşını ve devrimci terörü esas alırken, anarşizm her türlü otoritenin tahrip edilmesi için ferdî ey-lemi, yanı bireysel terörü benimser. Bakunın, hayatının son zamanlarında anarşizmin ferdiyetçiliğini

ve bunun bir zaaf olduğunu kabul etmişti.

Anarşizm, her türlü otorite **"gereken her korkunç vasıtaya başvurularak"** gerçekleştirilen eylemlerle yıkıldığında, otoritesiz, yani başsız yani anarşik toplumun kendiliğinden ortaya çıkacağını sanmıştı. Hâlbuki Marksizme göre, mevcut otorite sınıf savaşıyla yıkılacak ama yerine **"proleterya diktatörlüğü"** nün otoritesi gelecekti...

Çok büyük fark var aralarında...

Öteki anarşist Rus filozofu Kropotkin ise, Bakunin'le Marks arasında ama Bakunin'e biraz daha yakın bir noktada yerini alır. Tarihe ve üretim meselesine bakışı Marks gibi, otorite ve devlet kavramına bakışı ise Bakunin gibidir. Bolşevik ihtilâlinden sonra Avrupa'dan üleşine dönerek Bolşevik olduğunu ilân eden bu "aristokrat" düşünürün Marksist değil, anarşist sayılması bundandır.

Şöyle bir mekanizmayla karşı karşıyayız:

Mevcut topluma karşı korkunç bir nefret... Öyle bir nefret ki,bu toplumu yıkmak için **"her korkunç vasıtaya başvurmak"** mubahtır. Öteki kutupta, o şartlardaki insanların içini gıcıklayacak bir özlem: Kimsenin kimseye emir vermediği mutlak eşitlik toplumu... İkisi arasındaki bağ, terör!

İşte bu mekanizma, bombalarla, tabancalarla, suikastlerle, yaygın şiddet eylemleriyle 19. asrı kana bulayacak olan bir "tip" çıkarır... "Tip" yerine Dostoyevski'nin bu eylemlerin Rusya'daki uygulamasını anlatan romanına verdiği ismi kullanarak "Şeytanlar" veya "Ecinniler" (Cinler) de diyebiliriz...

Nasıl insanlardı bu "şeytanlar" ve yaptıkları eylemler nasıldı?

YALNIZLAR "ORDU"SU

Sanıyorlardı ki o milyonlarca **"sizin için öldürüyoruz ve ölüyoruz"** dedikleri ve sözlerini de kendi kanlarıyla imzaladıkları zaman milyonlar onların ve ideallerinin peşine düşecek.

Bir başka anarşist-terörist Pallasin, sehpaya yürürken, "bu işi sürdürecek daha bir ordu var!" diye bağırmıştı. Halbuki bir "ordu" yoktu, "fertler" vardı. O "ordu"yu Bakuninler değil, Markslar, Leninler, Hitlerler kuracaklardı!

Anarşist terörist gerçekte yalnız hayalde "ordu" idi.

Ukraynalı anarşist Matrcna Prisiazhuik darağacına çıkarken son sözlerini söylüyordu:

"Darağacına gururla, korkusuz ve sizi aşağılayarak çıkıyorum. Ölümüm kızgın bir alev gibi daha bir çok yüreği ateşleyecek, Muzaffer olarak ölüyorum. Ölümüm zaferimdir!"

Halbuki ölümü, zaferi değil felâketi idi!

Krallara, çarlara, cumhurbaşkanlarına, bakanlara, milletvekillerine, polislere, generallere, servet sahiplerine, erlere ve hatta uğurlarında savaştıklarını söyledikleri fakir insanlara bomba ve kurşun yağdıran anarşistlerin hepsi, bu eylemleriyle ve ölümleriyle devrim yolunu açtıklarını sanıyorlardı! Bu şiddet olayları anarşism felsefesinin devrimini gerçekleştirecekti! Buna inandıkları için değil, ölürken **"ölümüm zaferimdir'** inancına saplanmışlardı.

Gerçi aynı yoldan yürüyecek yeni fert'ler çıkacaktı ama bu yolun sonunda devrim yoktu.

Çünkü bunlar "kendileri gibi düşünen ve eylem yapan fertler" bakımından **"yalnız"** değillerdi ama toplum bakımından yapayalnızlardı; toplum desteğine sahip değillerdi, toplum onların davalarına da eylemlerinin haklılığına da inanmamıştı.

ŞİDDETİN KAYNAĞI...

> **"Ferdî bağımsızlık duygusu, anarşizmin psikolojik ve sosyal yapısında baş rolü oynadı ve anarşizmin bel kemiği olan iki sosyal grubu yani köylülerle el işçilerini (zanaatkarları) tamamen etkisi altına aldı. 19. yüzyılda bu iki grup, çok kudretli bir**

rakibin yani sanayileşmeye makinalaşmanın baş göstermesiyle tedirgin oldular. Ekonomi ise ancak büyük sanayicilerin dayanabileceği bir bunalım geçirmekte, yoksul köylülerle el işçilerini tehdit etmekte idi. Bu tehditle, zaten onları ekonomik gelişmenin ters akıntısına sürüklemekte olan bağımsızlıklarına büsbütün sarıldılar."

RODERİCK KEDVVARD

BÜYÜK TEPKİ

Hızla sanayileşen Avrupa'da halinden memnun olan ve geleceğe sevinçle bakan kesimlerin başında fabrikatörlerle büyük tüccarlar geliyordu. Hatta yalnız bunların "düzen" den memnun olduklarını söyleyebiliriz.

Sanayiin fabrikasyon üretimi zanaatkârı iflâsa zorluyordu. Marangozun, demircinin, mobilyacının fabrikasyon üretim karşısında dayanması mümkün değildi. Bunların kaçınılmaz akıbeti, iflâs etmek, bağımsız çalışma imkânından yoksun kalarak bir patronun emrinde "proleter" olmaktı.

'Proleter" diyorum, gerçekten proleter... Çalışma şartlarını daha önce kısaca anlattığım, her türlü sosyal ve siyasî haktan mahrum proleter...

Bunlar, üniversite mezunu memurdan daha fazla ücret, ikramiye ve emeklilik alacak işçi olsaydılar, hele herkesin itibar ettiği, grev gücüyle toplumu etkileme "kendine-güven" ine sahip "işçiler" olsaydılar, bu derece tepki göstermezlerdi.

Bunlar, kendi tezgâhını, ocağını, dükkânını kapatıp patronun insafına terkedilmiş proleter haline gelmeye zorlayan kapitalizme, tabii ki düşman olacaklardı. Bunların tepkisi, aslında, sanayileşmeye, kitlevî üretime karşı idi.

Milyonlarca insan bu büyük tepkinin içindeyse ve onlara tepkilerine uygun ideolojik vaadler yapılıyorsa, o toplumda büyük huzursuzluk vardır ve büyük huzursuzluk da yaygın ideolojik eylemleri beslemektedir. Adı ne olursa olsun sanayi toplumunun gerektirdiği hiyerarşik teşkilâtlanma, onlarda her türlü otoriteye ve eşitsizliğe meydan okuyan anarşizm ideolojisine ilgi uyandıracaktı.

Köylülerin durumu da farklı değildi. Onlar da küçük topraklarında kendilerinin efendisi olarak yaşama imkânını kaybediyorlar, gecekondularda sefalet içinde ve 19. asır patronunun emri altında, sağlıksız fabrika şartlarında hayvanlar gibi çalışmak zorunda kalıyorlardı.

"Mutlu çoban" artık bir "daüssıla" (nostaji) olmuştu!

YİNE "İKİ KUTUP"

Anarşizmin vaadleri onlara, yani köyden kopup şehri yığılmış sefalet içinde hor görülen insanlara cazip gelecekti tabii.. Ve tabii ki toplumların en hassas, gerilmiş bir yay kadar hassas kesimi olan gençliğe, hele okuyan gençliğe anarşizm çok cazip gelecek, hatta **"kendinden geçercesine"** bir bağlanış doğuracaktı.

Haklı olarak nefret ettikleri toplumla "aynileşemeyen", bu toplumda kendilerinin de benimseyecekleri bir yer (kendilerine ait şahsiyet) bulamayan bu kitleler büyük özlemlere dalacaklardı.

İşte nefret ve özlem kutupları... Ve iki kutup arasında ne kadar büyük mesafe veya gerginlik varsa, o kadar büyük tepki, o kadar radikal özlem ve davranış, yani eylem doğacaktı.

Bunları polisle ezmek, işkencelerle bastırmak mümkün müydü?

Bunların karşısında polisi çıkardığınız zaman, **"Tamam işte otorite budur, eşitsizlik düzeninin adaleti de budur!"** diye inançlarını kesinleştirirdiniz! Nefret ettiği toplum ne kadar adaletsiz ve yıkılmaya müstahak olursa olsun, özlenen toplum ne kadar tatlı ütopyaları ifade ederse etsin, anarşist bu yolda bomba atarken, kurşun sıkarken kesinlikle haksızdır, zalimdir!

Çünkü zulmü metod olarak seçen hiç bir özlem, âdil olamaz. Başkalarına zulmü lâyık görenler, herkes

için âdil bir toplum kuramazlar. Zaten anarşist, bir ideal uğruna çalışan bir "melek" değil, kendi psikolojisini tatmin etmek için çırpınan bir azgındır. O, tatlı hülyalarla insanları da kendisini de aldatmaktadır. Onun attığı bomba da, vaadettiği hayalî toplum da bir "memnu meyva" dır!

ANARŞİST HAKSIZDIR!

Çünkü onun eylemlerinin "adil bir toplum kurmak" amacına yönelmiş gibi görünmesi, kendisi için de onu alkışlayanlar için de bir aldatmacadan başka bir şey değildir. Aslında anarşist veya terörist bu eylemleriyle kendi egoizmini, bencilliğini tatmin etmek için topluma saldırıyordu. **"Psikolojik ikame mekanizması"**, onun azgın bencilliğine, çalışıyordu. **"Aynileşemediği"**, kendine bir **"yer bulamadığı", "şahsiyetini aradığı"** topluma bomba atarken, bir hayal dünyasında bütün bu ihtiyaçlarını karşılıyor, hatta **"toplumla bütünleşme"** nin de üstüne çıkarak "kahraman" oluyordu!

Toplum gerçekten kötüydü ve nefrete müstahaktı. Ama anarşistin yaptığı eylemler toplumun azgınlığından geri kalmazdı. Anarşist, kanı suyla değil kanla yıkamaya kalkan ve bunda nefsini tatmin yollarını arayan zavallı bir sapıktır!

Nitekim, o daima yıkmayı düşündü, "yapma"yı, "inşa" yı ve bunun "nasıl"ını hiç düşünmedi. O daima nefret ve kin kustu.

Anarşist iyi ve âdil bir toplumun inşacısı değil, sadece mevcut kötü toplumun kindar ve o yüzden de zalim bir yıkıcısıdır. Yani anarşist, özlemleri, hayalleri ne olursa olsun, realitede sadece yıkıcı ve zalimdir. O yüzden de bütün şiddet eylemlerinde haksızdır. Hiç bir hayal, gerçek hayattaki zulmü, saldırganlığı, kan dökmeyi meşrulaştıramaz! Nitekim toplum, hatta toplumun en ezilen kesimleri bile **"anarşist"!** sadece bombalarıyla, tabancalarıyla, döktüğü kanlarla, yaktığı canlarla tanıdı ve onu sadece **"korku"** ve **"nefret"** le karşıladı.

"İDEAL" ADINA EGOİZM

Anarşistin, şiddet eylemcisinin "ideal" adına yaptığını sandığı eylemlerin temelinde nasıl bir egoizm yani bencillik olduğunu görmek için İtalyan anarşisti Luigi Luccheni'yi hatırlamamız yeter. O, anarşistler denizinden bir damla gibi, bize "denizin terkibi" hakkında kanaat verir:

Luigi Luccheni annesi tarafından Parma'da bir yoksullar evine terkedilmişti. Dokuz yaşında bir demiryolu inşaatında çalışmaya başlamıştı. Bu ve bunu izleyen yarım kalmış işler, onu bütün işverenlere ve her türlü yöneticiye amansız bir düşman yaptı. Yapayalnız, işsiz, güçsüz ve başarısız, hep ismini dünyaya duyurarak hayaller kuruyordu. **"Birini öldürmeliyim"** diyordu, **"fakat bu öyle biri olmalı ki, ismim günlerce gazetelerin baş sayfalarını kaplasın."** Ve sonunda hiç bir politik kişiliği olmayan ve vaktini acıklı, romantik şiirler yazmakla geçiren Avusturya İmparatoriçesi Elizabeth'i bıçaklayarak öldürdü.

Ravachol da annesiz babasız bir çocuktu, bakımevlerinde büyümüştü. Ömrü geçim için dilenmekle geçmişti.

Roderick Kedvvard şöyle yazıyor:

> **"Bu kişiler, sosyal ve ekonomik veya şahsi mahrumiyet çekmiş, bağımsızlıklarını ve benliklerini korumaya yeminli kimsesiz kişilerdi... Anarşizm tarihi incelendiğinde Ravachol ve Luccheni'de bulunan iki unsurun, yoksulluk ve güçlü bir "bağımsızlık" duygusunun, her zaman varolduğu görülüyor. Bir tedhişçi yaratmak için başka sebeplere de gerek vardı, fakat bu iki unsuru her tedhişçinin hamurunda bulmak mümkündü."**

Bunlar, toplumun adaletsizliğiyle bütünleşemedikleri için, büyük bir adalet ve merhamet hareketinde, gerçekten İnsanî usullerle âdil bir toplum kurma çabasının siyasî kadrolarında yer alabilirlerdi. Fakat "zehirlendikleri" anarşizm ideolojisi onlara böyle bir yol göstermediği gibi, esasen hudutsuz kinleri de bu büyük sabır isteyen yürüyüşe müsait değildi. Gerçek idealist, her devirde bu uzun yola koyulmaya,

zulme değil mazlumluğa, ezmeye değil, ezilenleri kurtarmaya kendisini adayan, büyük merhamet ve nefes sahibi olmayı başaran insandır.

Anarşizm hiç bir zaman bombalarla saldırdığı düzeni yıkamadı, hatta biraz olsun değiştiremedi. Bugünkü Batı toplumu, halen varolan adaletsizliğine, bunalımına ve insana aykırı yönlerine rağmen, 19. asırdaki gibi değilse bunu sağlayanlar şiddet eylemcileri değildir. Şiddet, hiç bir zaman adaleti gerçekleştirmemiştir.

RUSYA, "FERTSİZ TOPLUM"
İstersen öldür, bir iz görünmüyor,
Şaşırdık yolumuzu, ne yapsak ki.
Bizi dağlarda güden galiba şeytan,
Oraya buraya savurup duran.
Niçin bu kadar çoklar, nereye sürüyorlar.
Neden böyle acıklı söyledikleri şarkılar?
Kötü bir ruhu mu gömüyorlar.
Yoksa cadıya düğün mü yapıyorlar?

ALEKSANDR PUŞKİN

FERTSİZ BİR TOPLUM

"Baba Çar"ların Rusyası, bu deyim uygunsa, yeni çağlarda yaşı- yan bir "klan" toplumu idi. **"Ben" ve "sen" yoktu, sadece "biz" ve "siz" vardı.** Rus topluluğu fertlerden teşekkül etmiyordu, "sürü"lerden oluşuyordu. Tıpkı koyunlar gibi, Rusya'da da insanlar **"şuurlu fert", "karar ve irade sahibi fert"** değillerdi; mensup oldukları sosyal ve dinî sınıfların oluşturduğu sürüler içinde **"iradesiz" ve "kişiliksiz"** canlılardı. Toplum içinde fert değil, bir organizma içinde hücre gibi! Hücrelerin de "özel" hayatları vardır ama onu bağlı olduğu organizmadan ayırınca ortada hücre diye bir şey kalmaz. İşte Rus toplumu böyle bir toplumdu. **Daha doğrusu, "cemiyet" değil "cemaat" veya "cemaatler hiyerarşisi" halinde bir toplum. Hem de, "cemaat" olmayı, mistikleştirmiş bir toplum...**

> **Bu tip toplumlar "şok"larla değişmeye başlarlarsa büyük bunalımlar doğar. Organizmadan ayrılmış hücre gibi, "cemaat" toplumu içinde "fert"leşen insanlar korkunç, çıldırtıcı bir "yalnızlık" duygusuna kapılırlar.** Bu duygu, onları tıpkı eski toplumda olduğu gibi "fert" yani "yalnız" olmaktan kurtaracak inançlara ve "örgüt"lere aşırı şekilde kendinden geçercesine bağlanmaya iter. O, bağlandığı "örgüt" içinde bir davaya bağlanmış "fert" değil, bir "cihaz"a monte edilmiş "parça" olur. Cihaz... Rusçası "aparat".. "Aparat" deyiminin siyasî edebiyata Ruslar tarafından sokulması bir tesadüf değil... "Fertsiz toplum"dan bir "canlı", "aparat"a girdiği zaman "üye" olmaz, "aparatçik" olur. Yani "aparat'ın, cihazın, teşkilatın irade sahibi üyesi değil, iradesiz ve şahsiyetsiz bir parçası... İşte "aparatçik" budur.

Mesela Naçayef in müritleri de, Lenin'in müritleri de asla "üye" değil, "aparatçik" idiler!

"Aparatçik", "fert" yani üye değil, "parça" olduğu için, "bütün" içinde erimiştir, kendinden geçmiştir; "benliği" yoktur, "bizliği" vardır.

Avrupa'dan kopya edilen kapitalizm, böyle bir toplumda gelişemezdi.

Zorla geliştirilmek istenirse Rusya'da Bolşevizmden önceki gibi bir "düzen" ortaya çıkardı. Böyle bir toplumda zorla da olsa kapitalizmi geliştirmek, "parça"yı bütünden koparmak, onu zorla "fert" yapmak, yani psikolojik yalnızlığa itmek demekti. Çünkü kapitalizm "kendi" menfaatinin peşinde koşan, "karar" sahibi, "irade" sahibi müteşebbisler, yani "fert"ler gerektirirdi. Böylece kapitalizm, eski "cemaat" yapısını parçalar, insanları "oraya buraya savurup" bir "cadı düğünü" çıkarırdı ortaya!

HÜRRİYETTEN KAÇIŞ

Bu maddî gelişmenin yanında Avrupa'dan liberalizm, ferdiyetçilik, halkçılık (narodnizm) gibi ideolojiler

gelirse ve o "yalnız" adamları "ideoloji örgütü" ne yani başka türlü bir "cihaz"a bağlarsa, artık ferdin bunalımı kitlelerin, "sürü"lerin bunalımı olurdu. Rusya'da "hürriyetçi"ler bile hiç bir zaman "hür" olmadılar, hatta "hür" olmayı istemediler! Onlar nefret ettikleri eski toplumun **"iradesiz parça"** sı olmak yerine, "hürriyet" denilen bir hayalin, bir cihazın parçası olmayı istediler!

Onlar aslında "hürriyetten kaçma" yani ferdîleşmenin yalnızlığından kurtulma çabasındaydılar. Onların Avrupai fikirleri benimsemeleri, daha önce gördüğümüz Avrupa'lı anarşistler gibi **"bağımsızlıklarını korumak"** için değil, bağımsızlıktan, yani hürriyetten, yani fertleşmekten kurtulmak içindi!

Binaenaleyh Rusya'da bazan **NİHİLİZM (ANARŞİZM)**, bazan **"HALKÇILIK" (NARODNİZM)** daha sonra da Bolşevizm olarak göreceğimiz tedhişçiliğin temelinde "hürriyetten kaçış" vardır. Erich Fromm'un "Hürriyetten Kaçış" adlı mükemmel eserinde Nazilik için çizdiği vetire, Rusya'daki ideoloji hareketleri ve bilhassa Bolşevizm için de "aynen" geçerlidir.

[NİHİLİZM Hiççilik, veya Yokçuluk 19. yüzyıl ortalarında Rusya'da özellikle genç entellektüel kesim arasında taraftar bulan bir felsefî yaklaşımdır. Latince nihil (hiç) sözcüğünden türetilen Nihilizm, bilimsel bilgi dışında hiçbir gerçek bilgi olmadığını kabul etmektir. Rus edebiyatında ilk kez nedejin'in bir makalesinde puşkin için kullanıldı. Bu yaklaşımın uzantısı olarak da toplumda yerleşik kuralların, kurumların, değer yargılarının ve ahlâk kurallarının yadsınmasına varır. Nihilizm, en belirgin olarak İvan Sergeyeviç Turgenyev'in Türkçeye Babalar ve Oğullar adıyla çevrilen romanının kahramânı Bazarov'un kişiliğinde ifâde bulmuştur.]

Avrupa anarşizmi terör deyneğinin bir kirli ucu, Nazilik ve Bolşeviklik terör değneğinin öteki kirli ucudur.

"Cihaz", geleneksel Rus toplumu olabilir, kilise olabilir, "inziva" olabilir, parti olabilir, dernek olabilir, "hücre" olabilir, "fesat teşkilâtı" olabilir. Olsun da ne olursa olsun, yeter ki yetki ve sorumluluk sahibi, irade ve karar sahibi, o "yalnız fert" olmasın! Bundan dolayıdır ki, Rus'un dindarlığı, nihilizmi, dinsizliği, narodnizmi, Bolşevizmi daima "en aşırı" ve "kendinden geçercesine" inançlar olarak ortaya çıkmıştır. O, bunlardan hangisini seçerse seçsin ötekilerinin uzlaşmaz, barışmaz, affetmez düşmanıdır. O, böyle bir kendinden geçişte, en aşırılıkla bağlanışta, bağımlılığa susamış ruhunu doyurmaya çalışır. "Slave" yani "köle" ruhu! Bu ruh, hiç bir zaman "hür rejim" kuramadı!

ŞABLON HASTALIĞI

İnsanlar, toplumda genel bir kabule mazhar olan "değerler"den yoksunlaşır. **"Eski" veya "yeni"** değerler, hemen sloganlaşır, yani bir "hayat tarzı", bir "dünya görüşü", bir "davranış ölçüsü" olmaktan çıkar, bunalımla kalplerin hınçlarını ifade eden ruhsuz, seviyesiz, dar görüşlü "şablon"lar haline gelir. Bu dar, bu içine "normal insan"- ın sığamayacağı şablonlar, fikirlerin ve inançların ufkunu daraltır. Ve bunalım toplumunun katı, hoyrat, müsamahasız, sabırsız, sevgisiz insanı, bu daracık şablonun anormal sınırlarına uyduramadığı herkesi düşman görür. İşte Dostoyevski'nin deyimiyle **"apaçık bir alçaklık yaptıktan sonra, kendini alçak saymamak, hatta bazan da gerçekten alçak olmamak"** hali, yani vahşetin sosyal kaynağı böyle belirir.

Bırakın Lenin'e toptan karşı olanları, ona toptan inanıp da bir cümlesi "farklı" yorumlayanları bile "hain, burjuva köpeği, revizyonist" ilân eden "Necayef'ler, "şablon"un dışında kalanlara yaşama hakkını çok görenler Türkiye'de de çoğalmıştır.

Milliyetçilerin "kâfir" ve "cehennemlik" olduğunu "isbat" etmek için, sadist bir zevki çırpınan ve kendi özel, şahsî şablonu ile İslâmiyet gibi evrensel bir imanı "aynileştirmeye" çalışan bir yazar, nihayet, bir gazetede, şu noktaya sürüklenmişti; "Kur'an-ı Kerim'de MTTB, "millî görüş", "akıncı" var mı?"!!!

Türkiye'deki terör meselesini, kitabımızın Türkiye bölümüne geldiğimizde ele alacağım. Şimdiden bir nebze temas edişimin sebebi, Rusya'daki terör meselesinin Türkiye açısından taşıdığı önemi vur-

gulamak, anlatacaklarımızla Türkiye arasında bir mukayese yapması için okuyucunun dikkatini çekmektir. İlgi çekici benzerlikler vardır:

1) Rusya tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiyordu. Hem sosyal yapı, hem kültür yapısı bakımından bir "geçiş toplumu" idi. Türkiye de kendi şartları içinde böyledir.

2) Rusya'daki gerek nihilist ferdî terörün ve gerekse Bolşevik devrimci terörün temelinde, "geçiş toplumu"nun doğurduğu korkunç fanatizm vardı. Türkiye'deki terörün temelinde de aynı şekilde korkunç olan fanatizm vardır.

3) Rusya'da nihilizmin ferdî terörizmiyle başlayan eylemler, giderek, Bolşevizmin "devrimci terör"üne ulaştı! Türkiye'de de Marsizmin ferdî terörizmi, giderek Marksizmin "devrimci terörü”ne dönüştürülmek isteniyor ve bu yolda ciddî adımlar atılmıştır.

Çoğaltabileceğimiz benzerliklerin yanında, Rusya ile Türkiye arasında önemli farklılıklar da vardır ki bunların başında "millî karakter" farkının yanında Türkiye'de siyasî demokrasinin varlığı gelir.

PROVOKASYON NEDİR?

"Sizi tahrik edecek terör hareketlerinde bulunmanızı sağlamak ve sonra da hepinizi ezmek..."

Polis Ajanı ZUBATOV "Provokasyon", tıpkı **"ajitasyon"** gibi Türkçeye "kışkırtma" olarak çevriliyor. Hâlbuki manaları çok farklı. Ajitasyonu gürdük. Ajitasyon, sosyal bakımdan huzursuz ve reaksiyon içinde olan kitleleri devletle vuruşturma, giderek onlar vasıtasıyla devleti yıkma "sanatı" idi.

Provokasyon bir bakıma bunun tam tersidir.

Türkçemizde bir ata sözü var, bilirsiniz: Erken öten horozun başını keserler... İşte provokasyon böyle bir şeydir. Veya çeşitli kışkırtmalarla, müdahalelerle "erken doğum" yaptırarak çocuğun ölmesini sağlamak gibi bir şey!..

Provokasyon, bir hareketi maceraya sürükleme ahlâksızlığıdır.

Lenin'in ideolojik ve fiili disipline çok önem vermesinin sebeplerinden biri de, Çar polisinin giriştiği provokasyonları önleme telâşı idi. Gerçekten Çarlık polisi, işçi muhitlerine, öğrenci çevrelerine, "devrimci" gruplara sık sık "ajan-provokatör"ler sokuyordu. Bu provokatörler, "keskin eylemci", "keskin devrimci" görünüyorlar, belli bir süre böyle güven kazandıktan sonra "vakitsiz",-yahut o sıradaki zaman ve mekân şartlarına ters düşen, veya hereketin stratejisine aykırı eylemleri kışkırtıyorlardı. Öyle keskin devrimci görünüyorlar, öyle cerbezeli hallere giriyorlar, "şecaat" arzediyorlar, hatta zaman zaman polisle çatışmalara bile bizzat giriyorlardı ki, kendilerini "sağlam devrimci" diye kabul ettirebiliyorlardı.

Bunların telkinlerine kapılanlar hemen istenilen eylemi yapıveriyorlardı. Ama polis hazır bekliyordu ve eliyle koymuş gibi yakalıyordu. Yahut bu provoke (kışkırtılmış) hareketler öyle ters bir zamanda ve zeminde oluyordu ki, kitlelerin nefretini kazanıyor, hareketin tamamını belâya sokuyordu.

AJİTASYON NEDİR?

Ajitasyon, bir "ayaklandırma sanatıdır" diyebiliriz. Amacı, kitleleri ayağa kaldırıp, topluluklar halinde devlet kuvvetleriyle vuruşturmak, böylece kitlelerde devlete karşı nefret ve savaş tecrübesi meydana getirmektir. Bu usuller, sadece devleti yıkmak isteyen ideolojiler tarafından kullanılabilir.

Türkçeye aynı şekilde "kışkırtma" diye tercüme edilen "provokasyon", çok farklı, hatta tam zıddı amaca yönelik bir eylem, daha doğrusu "tuzağa düşürme" fesatçılığıdır.

Dünyanın her tarafındaki komünist eylemlerin temel taktiği olan ve Rus ihtilâlinde temel rolü oynamış bulunan ajitasyonu bir örnekle anlatalım.

Bir Bolşevik "ajitatör", işçilerin çalıştığı fabrikaya gider. Onlara Marksizm dersi falan vermez. Bu propagandacının görevidir. Ajitatö- riin görevi, işçileri topluca polis ve jandarmayla çatışmaya sürükle-

mektir, kışkırtmaktır.

Ajitatör işçilere çok müşahhas şeylerden bahseder: Günde 8 saatten fazla çalışmayalım. Patronlar bizi sömürüyor. Bu düzen bizi eziyor. Bu ücretlerle geçinmek mümkün değil! Eğer komünist ajita- törün tasvir ettiği bu şartlar gerçekten varsa ve işçiler gerçekten bu şartları değiştirmek için hırslıysalar, muhakkak ki ajitatörün sözlerinden etkileneceklerdir.

Ajitatör bir adım daha atar: Bu hakları ele geçirmek için grev yapalım.

Böylece "ekonomik safha" tamamlanmıştır.

Grev başlar. Ama ajitatör yine durmaz. Grevin taşkınlaşmasını sağlamaya çalışır. Tahripleri teşvik eder. Sokağa dökülmeye, devletle çatışmaya teşvik eder. "Patronsuz düzen", yahut Rusya şartlarında "kahrolsun otokrasi" gibi sloganların söylenmesi için "amigo" luk eder, "bıçağını, silahını" çeker, olayları tırmandırır. "Yangın çıkarmak için gazlı kundaklar" kullanır. İş bu safhaya geldikten sonra "Çarın polisi" değil, demokratik ülkelerin polisi bile müdahale eder.

Artık "siyasî ajitasyon" safhası da aşılmıştır.

Polisle vuruşma başlar. Bu üçüncü safhadır: Savaş:

Böylece işçiler, peş peşe, yıllarca, durmadan bıkmadan, bu şekilde kışkırtmalarla polis ve jandarmayla, yani devletle vuruşmaya alıştırılır. Oyle bir şartlanma meydana gelir ki, artık "eylem" demek, kitleler halinde vuruşma demektir. Taraflar yani işçi ve devlet arasına kanlı bir düşmanlık girer. Böylece bütün bir işçi kesimi ihtilâl gücü haline getirilmeye çalışılır! İçlerinden en **kabiliyetli** olanlar, ötekilerini sürükleme yeteneği **bulunanlar, hücrelere alınarak tam** militan olarak yetiştirilir ve tekrar **kitlelerin içine "ajitatör" olarak** gönderilir. Artık "öğrenci ajitatör"ün **verini, işçilerin dilinden,** halinden daha iyi anlayan, onlarla iyi diyalog kuran "işçi ajitatör' almıştır. Bir avuç ajitatör, yüzleri, hatta binleri ihtilâl için kullanma etkinliğini kazanmıştır!

SIĞINAKSIZ BİR TOPLUM

Totaliter rejimde mazlumların devlet terörüne karşı sığınacakları hiç bir sığınak yoktur.

Adalete mi müracaat edersiniz?

Başında terörizmin şefleri vardır. Gaspedilmiş haklarınızı almak için grev mi yaparsınız?

Sendikalar hak alma müessesesi değil, terörizmin emrinde baskı organları haline getirilmiştir. Sizi ezen yöneticileri değiştirmek mi istersiniz?

Ne rey hakkınız vardır ne de seçebileceğiniz başka bir parti!

Çağımızda her totaliter düşünce teröristtir, her totaliter devletin dayanağı devlet terörüdür.

> **"Tek parti diktatörlüğünü" kurarak, insanların "sığınma" ve "seçme" haklarını ellerinden alırsanız, kan kusturmaktan başka yapacağınız bir şey yoktur.**

Rusya'da köylülerin ve işçilerin başına gelenler bu çirkin hakikatin acıklı delilleridir.

Rusya'da büyük toprak mülkiyeti zaten kalmamıştı. Sadece orta büyüklükte çiftçiler vardı. Stalin, bu küçük mülkiyetin varlığını bile

Marksizm-Leninizm'in "kavram"larına aykırı gördü ve "KOLLEKTİFLEŞTİRME" denilen çılgınlığa girişti. "İnsan"a, "kavram"ın damgasını vurmak için girişilen bu "KOLLEKTİFLEŞME" nin bedeli, öldürülen veya açlıktan kıvranarak çırpınarak ölen 6 milyon insandır!

Rusya, bugün bile yiyeceği buğdayı dışarıdan satın alan bir ülke...

Köylüler ne yapabilirlerdi ki?..

Seçecekleri başka parti yoktu.

Haklarını arayacakları mahkemeler de yoktu. Dertlerini dinleyecek yöneticiler de yoktu. Haklarını savunmaya kalkıştılar; o zaman da "karşı-devrimci" diye kurşuna dizildiler.

Yazıların Alındığı Kaynak:

Taha AKYOL, Politikada Şiddet, Birinci Baskı- Töre - Devlet Yayınevi Ankara 1980,

ALEXIS DE TOCQUEViLLE

"Tarih okumuş bir insan, Yeterince tarih ve Siyaset biliyor demektir."

Tocqueville Kimdir?

1805'te Paris'te doğmuş, Normandiyalı asil bir ailenin çocuğudur. Tocqueville'in, aile toplantılarında tartışılan konular ve devrim zamanı terörü gibi anılarından etkilenmemesi imkânsızdı. Katolik ailesi, genç Tocqueville'i, ilk yapılanmasını gerçekleştirmesi için bir din adamına emanet etmişti. Bu kişi baş rahip Lesueur'dü ve Tocqueville üzerinde büyük etkisi olmuştur. Daha sonra Kraliyet Koleji'nde felsefe ve retorik dersleri alan Tocqueville, buyandan krala sadakat düşünceleriyle yetişirken, bir yandan da Mountesquieu ve diğer 18. yüzyıl Aydınlanmacıları'nın düşünceleriyle de tanışıyordu.

Tocqueville, henüz 25 yaşındayken 1789-1830 arası Fransa tarihini şöyle tanımlamıştı; **"Eski rejim, gelenekleri, hatıraları, umutları ve onu temsil eden aristokratları ile; orta sınıfın önderliğindeki yeni Fransa arasında 41 yıl süren kızgın ve zorlu bir kavganın tablosu..."**

Tocqueville, 1830' dan sonra bir seçim yapmak zorunda kalmıştır. Ya krala sadık kalacak ya da anayasal monarşiyi seçecekti. Tercihi anayasal monarşiydi. Bir süre sonra da Amerika'ya gitti.

O dönem Amerika'da bir "sorgulama" havası esiyordu, cezaevleri vs. üzerine tartışmalar yapılmaktaydı. Bu konu reformlardan yana kaygılı olan Tocqueville'in uzmanlık alanıydı. 1935'de **"Amerika'da Demokrasiye Dair"** adlı ilk büyük eserini yayınladı. 1838'de Siyaset ve Ahlak Bilimleri Akademisi'ne, 1841'de Fransız Akademisi'ne seçilir.

Tocqueville aynı zamanda politikaya da atılmıştı. Bunun bir kırılma noktası değil de, hayatının mantıklı bir sonucu olduğunu ifade etmiştir.

27 Ocak 1848'de mecliste yaptığı bir konuşmada, yakın tarihte gerçekleşecek bir devrimi işaret ediyor ve şöyle diyordu: "insanlara elindeki gücü kaybettiren gerçek ve en etkili sebep; insanlığın artık o gücü taşımayı hak etmemesidir... Hissetmiyor musunuz?... Avrupa yeniden sarsılıyor... ve siz aynı zamanda halkın geleneklerinin bozulmasına karşın sakin kalabiliyorsunuz; çünkü durum henüz fazla etkili değil."

Bu konuşmadan bir aydan kısa bir süre sonra 1848 Devrimi patlak verdi. Üç gün süren bir kargaşadan sonra 'cumhuriyet' ilan edildi.

Tocqueville'in yaptığı incelemelerin ve onun öngörülerinin özü, şu ifadelerde yatar: **"...Bugün, artık mülkiyet hakkı, daha çok tartışılması gereken diğer hakların arkasında saklanmamaktadır. ...Politik savaş yakında 'sahip olanlar' ile 'sahip olmayanlar' arasında yaşanacaktır."**

Bu saptaması Marks'ın şu saptamasıyla örtüşmektedir: **"Proleterler, haklı olarak, kendilerini 'Şubat galipleri' olarak gördüler... Sokakta galip gelmeleri gerekirdi. Burjuva ile değil, burjuvaya karşı savaştıklarından; galip geldiklerini onlara göstermeleri gerekirdi."**

1856 yılında **"Eski Rejim ve Devrim"**i hazırlamaya başladı. 1859 yılında Cannes'da veremden öldü.

SÖZLERİNDEN

- Aktif gücü elinde bulunduran sadece devlet olmamalıdır. Eğer insanlar medeni olmak istiyorlarsa, organizasyon kurma sanatı geliştirilmeli ve genişletilmelidir.

- Bir evrensel kanun vardır... Bu adalet kanunudur. Adalet bir milletin hukukunun temel taşıdır.

- **Demokrasi bireysel özgürlüğün sahasını genişletir. Sosyalizm ise daraltır. Demokrasi, mümkün olan bütün değerleri insanlara sağlarken; sosyalizm her insanı bir sayıdan ve araçtan ibaret görür. Demokrasi ile sosyalizmin bir kelime dışında hiç bir benzerliği yoktur: Eşitlik. Fakat**

aradaki farka dikkat edin; demokrasi özgürlük konusunda eşitlik isterken, sosyalizm kölelik yönünden eşitlik ister.

- “Demokrasi” ve “demokratik devlet” kavramlarının kullanımı konusunda büyük bir eksiklik vardır. Bu kelimeler açıkça tanımlanmadıkça ve anlamları üzerinde uzlaşılmadıkça insanlar bu anlam karmaşası üzerinde yaşamaya devam edeceklerdir ve bu tartışmalar demagoji yapanların ve despotların işine yarayacaktır.
- Geçmiş artık geleceğe ışık tutmadığı zaman, akıl karanlıkta görür.
- Halkın yönetime katılmasında önemli bir araç olan jüri sistemi, aynı zamanda halkın nasıl iyi yönetileceğini vatandaşlara öğretir.
- Herkesi dostun yapmayacağına göre, düşmanlarınla yaşamasını öğrenmelisin.
- İki insanın iyi geçinmesi hiç kusursuz olmalarıyla değil, birbirlerinin kusurlarını hoş görmeleriyle sağlanır.
- Organizasyon kurma hakkı vazgeçilmez bir hak ve özgürlüktür.
- Şerefle bitirilmesi gereken en ağır görev, hayattır.

"GEN SAVAŞLARI" İLE "CESUR YENİ DÜNYA" YA DÖNÜŞ

DOLLY KUZU

Cesur Yeni Dünya'ya hoş geldin Dolly!

Geçen yılın gündemine yerleşiveren kuzucuk bir dizi etik tartışmayı da beraberinde getirdi. Son on yılın en önemli gelişmesi olarak selamlanan bu 'laboratuvar imali' kuzu, Kopernik ve Galile ile birlikte bilim tarihindeki yerini aldı. Gerçi bu deneyin bilim tarihinde bu kadar mümtaz bir konuma yerleştirilmesine itiraz edenler de vardı ve genetik kanunlarını bulan Mendel ve DNA'yı keşfeden Watson ve Crick'e haksızlık edildiği söylendi. Ama kuzucuk yine de önemli bir 'icat'tı ve kamuoyunda yankı uyandırdı. Yetişkin bir canlıdan insan eliyle türetilen ilk kopya olan Dolly, laboratuvarlarda bir dizi teknik işlemle gerçekleştirildi. **Bir koyunun genetik materyali, içindeki genetik bilgi silinmiş bir yumurta hücresiyle birleştirildi, elektrik akımıyla rahim duvarına tutunacak bir embriyo haline getirildi ve bir kiralık annenin rahminde büyütüldü.** Burada tüyleri ürperten nokta bu işlemin binyıllardır canlıların üremesini sağlayan biçimlerde değil de, eşeysiz olarak, insan marifetiyle gerçekleşiyor olmasıdır. Kimileri 'zaten bütün koyunlar birbirine benzemiyor muydu' diye dalga geçse de, Dolly üretme tekniğinin insanlara uygulanma ihtimali, bir karabasan gibi önümüzde duruyor. Bütün bu olup bitenler haklı olarak insanlara **Aldous Huxley'in Cesur Yeni Dünya**adlı romanını çağrıştırıyor.

İnsanların kuluçka merkezlerinde üretildiği bir dünyanın resmini çizen Huxley'in öngörüleri, gerçekleşecek mi dersiniz?

Biyolog George Williams eşeysiz üremenin piyango biletinizi fotokopi ettirmekle aynı şey olduğunu söylüyor, kazanan numaraya da sahip olsanız, o numara her seferinde aynı olmadığı sürece bu yöntem işe yaramaz. Bu yöntemle değil insan, bir kurbağa bile üretmek şu an için mümkün gözükmüyor ancak varsayalım ki bu mümkün oldu, bu insanın daha çabuk yaşlanacağı, yaşlılık hastalıklarından yaygın biçimde ölebileceği, cinsel açıdan kısır olabileceği sanılıyor. Öte yanda bu deney insanlara uygulandığında pek çok hücre telef olacaktır, bir insanın kopyası yapılmaya çalışılırken ortaya **'laboratuvar garibesi'** mahlûklar çıkarsa bunun hesabını kim verebilecektir?

Sağduyu sahibi kimi bilim adamları tek bir olgudan büyük genellemelere ulaşmanın yanıltıcı olabileceğini söylüyorlar. Araştırmacılar varolan yumurtanın bütün orijinal genetik materyalini silememiş olabilirler ve yeni çekirdeği yerleştirme işlemi bir 'yalancı pozitiften ibaret olabilir. Üstelik Dolly, DNA'sını henüz olgunlaşmamış bir kök hücreden de almış olabilir. Yöntemin insanlara uygulanmasını önerenler bunun organ nakli hususunda büyük avantajlar söyleyeceğini iddia ediyorlar. **Beyin ölümüne uğramış insanların kopyeleri çıkarılarak organ naklinde kullanılabileceği söyleniyor.** Bu kuşkusuz 'insan olma'nın ne anlama geldiğine dair yeni bir tanımlama yapılmasını gerektirecek.

> **Bir kişinin 'fotokopisi' insandan sayılmayacak mı?**
> **Onun hak ve hukuku olmayacak mı?**
> **Bilgi, tek başına bir hedef olarak, manevi ve etik değerleri önceleyecek ve suiistimallere açık araştırmalara salt 'bilgi adına' izin mi verilecek?**

Bu gibi sorular Dolly'nin hukuk alanında da fırtınalar estireceğini gösteriyor. Bir Einstein ki onun orijinalinin dehasını göstermesi gerekmiyor, hayat hikayelerimiz biyolojilerimizden daha önemli, yine de bu önümüze pek çok sorular koyuyor:

Bir klon kendisini nasıl algılayacak?

Hür iradesi olan, sorumlu bir birey olarak mı, yoksa ipleri başkalarının eline verilmiş bir robot olarak mı?

Genetik, insanı yeniden tanımlamak istiyor: O sorumlu bir varlık değil, genler havuzundan rasgele bir seçmeyle oluşmuş ve doğuşta temel özellikleri programlanmış bir yaratıktır. İnsanı biyolojinin zindanına mahkûm eden bu anlayış, insanlığın kadim birikimine ve dine bir meydan

okumadır. Genetik çalışmalarının yakın zamanlarda ulaştığı sonuçlardan birisi **'geleceğin savaşları genler üzerinden mi yapılacak? '** sorusunu giderek daha anlamlı kılan bir gelişmeyi göstermektedir. Geçtiğimiz aylarda Japonya'dan bir bilim adamları grubu bir fareye insanın kromozomlarını yani binlerce geni nakletmeyi başardılar. **The Independent** gazetesinin verdiği habere göre hâlihazırda Amerikan Biocyte firması ile Avrupalı bazı firmalar arasında bir hukuk savaşı sürüyor. Biocyte Avrupa Birliği sınırları içinde doğan bebeklerin göbek kordonundaki alyuvarları kullanma hakkını elinde tutuyor. Avrupalı doktor ve kan uzmanları ise Avrupa Patent Bürosu'nun geçtiğimiz yıl verdiği bu hakka şiddetle karşı çıkıyorlar.

Japonya'daki nakil olayında bilim adamları insanın bağışıklık sistemi için antikor üreten bir dizi geni fareye yerleştirdiler. Daha önceki çalışmalarda **'transjenik'** organizmalar üretilmişti: yani birkaç geni özgün organizmadan diğerlerini nakledilenden alan organizmalar. Japon çalışmasıyla ilk kez bir hayvana insanın tüm kromozomu nakledilmiş oluyor. İleride her türlü hastalığa karşı bu tür hayvanların antikor üretiminde kullanılması düşünülüyor. Elbette bu da gen pazarını mültimilyar dolarlık bir işkolu haline dönüştürüyor. **Sözgelimi inekler insan antikoru üretmeye başlarlarsa inek sütü anne sütünün yerini alabilir.**

İşte dananın kuyruğu burada kopuyor: Bir buluş yapan grup bunun patentini alarak insan sağlığını bir ticaret metaına dönüştürdüğünde tartışma başlıyor. **Mesela Biocyte firması göbek kordonu hücrelerinin biricikliğini keşfeden ilk firma oldu:** Bu hücreler 'Kök hücresi' işlevi görüyor ve şırınga edildikleri hastalıklı dokuda taze alyuvarlar üretebiliyorlardı. Kanserler ve kalıtsal kan bozukluklarında kemik iliği naklinin yerini almaya başlayan bu yöntemden bugüne kadar 5000 kişi yararlandı. Büyük firmalar biyoteknolojiye büyük yatırım yapıyorlar ve bunun kendilerine geri dönmesini istiyorlar. Ama bu iş çoğu zaman bir kumara da benzeyebiliyor:

Sözgelimi Dupont firması kanser geliştirmeye genetik yatkınlığı olan bir fare üretmek için 10 milyon dolar harcadı ve bu ürününü satamadığı için harcadıklarıyla kaldı. Anlaşılan o ki geleceğin sektörü biyoloji pazarında. Bu kıran kırana rekabetin, yoksul insanların bazı tedavilerden mahrum kalacakları bir vahşi kapitalizme dönüşmesi tehlikesi mevcuttur. Düşünsenize, artık güç sahipleri gelişmiş silahlara değil ileri gen teknolojilerine sahip olmakla övünebileceklerdir. Gen manipülasyonlarıyla insan katliamı da mümkün olabilecektir. **Dolly kuzu** ile zirve noktasına varan bilim prometeciliği, dur durak tanımadan, insan hayatının kudsiyetini ve biricikliğini ayaklar altına alarak yolculuğuna devam ediyor.

Canlılar dünyasına ilişkin deneylere ciddi ahlâki ilkeler getiren bir bioetik devrime ihtiyacımız var.

İnsan, kendi soyunu bir talan yerine çevirmeden önce, sorumluluk sahibi insanlar bu devrimin fitilini ateşlemelidirler.

GEN SAVAŞLARI

Türkiye iç siyasetin sıkıcı atmosferinde nefes almaya uğraşadursun dünya genetik ve biyoteknolojideki gelişmelerle çalkalanıyor. Bu alanlardaki bilimsel tecessüs safiyane bir heves de değil, şifresi çözülen gen parçacıklarının patentlerinin alınmasıyla dev bir pazar yürürlüğe girmiş oluyor. Artık **kistik fibroz** hastalığı için mahallenin gen bakkalından iki kutu DNA isteyebileceğiz.

[**Kistik Fibrozis** kalıtsal (ailevi geçiş gösteren) bir hastalıktır. Doğumdan itibaren birden çok organımızı etkileyerek bu organlarda fonksiyon (işlev) bozukluklarına yol açar. Kistik fibroziste esas olarak etkilenen organlarımız dış salgı bezlerinin bulunduğu organlarımızdır. Akciğer, pankreas, barsak, ter bezleri dış salgı bezlerinin en çok yer aldığı organlardır. Normalde dış salgı bezlerinin ince ve akışkan salgısı vardır. Bu salgılar ile akciğerlerin temiz ve sağlam kalması sağlanır; toz ve yabancı cisimler, mikroplar bu akıcı salgı ile atılabilirler. Kistik fibrozisli hastalarda ise bu salgıların kıvamı artmış olup, akcı özelliğini kaybederler.]

http://engelliler.gen.tr/f74/kistik-fibrozis-nedir-ve-tedavisi-nasildir-2803/
http://ismailhakkialtuntas.com/2012/10/12/sick-the-life-death-of-bob-flanagan-supermasochist-1997/

İşin daha vahim tarafı, bir hastalığın genetik kodunu önce hangi laboratuvar çözerse patente de o sahip olacağından koydukları ücreti tartışma şansımız olmayacak. Economist dergisinden öğrendiğimize göre biyoteknoloji firmaları henüz bu sektörden umduklarını bulamamışlar ama gelecek onyıllarda harcamalarının karşılığını alacaklarına inanıyor olmalılar ki keşif faaliyetleri tam gaz sürüyor. Bugünlerde **gen projesi ABD ile Avrupa arasındaki soğuk savaşın gizli bir yüzünü oluşturuyor.**ABD ulusal sağlık kurumu insan kromozomlarındaki DNA şifrelerinin çözümü işlemine yılda 180 milyon dolar harcıyor, aynı işlem Avrupa'da da hükümetlerin ve çeşitli vakıfların desteğiyle benzer meblağlar harcanarak sürdürülüyor. Bir çekişme de **'hayatın patenti'**konusunda yaşanıyor. Fransa kimi hastalıkların çözülen genetik şifrelerinin kamu malı sayılması ve bunun üzerinden ticaret yapılmamasını savunurken, ABD eksenli çalışmacılar bu bilgileri sızdırmamak için çaba harcıyorlar. Ne olursa olsun dünya üzerinde genetik araştırmaların faturası 3 milyar doları bulmuş durumda ve bu ancak uzay yolculuklarına harcanan parayla kıyaslanabilir. İnsanın genetik şifresinin büsbütün çözülmesi yolundaki bu gayretkeşlik felsefe ve bilim çevrelerinde şüpheyle karşılanıyor: İlkin genetiğe yapılan bu vurgu insanların aklına Nazi bilimini ve âri ırk projelerini getiriyor ister istemez. Kusurlu genlerin yerine ıslah edilmiş olanları koyarak bir genetik temizliğe doğru mu gidiyoruz? Burada biraz durup genetik tarama testlerinden bahsedebiliriz.

Huntington hastalığı insanlarda erken bunamaya yol açan bir durum ve anne yada babadan tevarüs edilebilecek bir genle ortaya çıkabiliyor. Ebeveynlerinden birisi bu hastalığa yakalanmış birisi, yakın zamana kadar, yüzde ellilik hastalık ihtimali taşıyordu. Geliştirilen yeni bir test kişide sözkonusu kusurlu genin olup olmadığını söyleyebiliyor. **Fenilketonuri** de kusurlu bir gen vasıtasıyla geçen ve zihinsel özür bırakabilen bir hastalık. Bu hastalık da testlerle tanınabiliyor ve andığımız ilk hastalığın aksine, durdurulabiliyor. **Çocuğun gıdalarından bir aminoasiti kaldırmak yeterli oluyor.**Ancak testler burada durmuyorlar. Yalnızca doğmamış çocuk için değil anne-baba adayları için de yürürlüğe giriyorlar. **Mesela anne ve baba adayının kistik fibroz geni taşıyıp taşımadıkları kontrol edilebiliyor ve her ikisinin de bulgu vermeyen(sessiz) taşıyıcı olması durumunda, çocukta aynı hastalığın dörtte bir ihtimalle ortaya çıkabileceği öğreniliyor:**

Ya sonra?

Ayrılırken **' biz seninle aynı genlerin ve bu yüzden ayrı dünyaların insanıyız'** demenin zamanıdır. Siyahlarda sık görülen bir kansızlık durumu, orak hücreli anemi, sıtmaya karşı bağışıklık sağlar. Afrika'da bu takdir edersiniz ki çok önemli ancak 1970'lerde iyiliksever Amerikan yönetimi 'zenci'leri bu hastalıktan korumak için bir tarama başlatmış. Sonuçta olanlar genlerinde bu hastalığı taşıyan ama aslında hasta olmayan kişilere olmuş. Bu insanlar hasta olmadıkları halde 'iyilikseverler' tarafından ayrıma tabi tutulmuş ve hasta muamelesi görmüşler. Bu türden tarama testleri hastalık ile sağlık arasındaki sınırları muğlaklaştırmakta ve insanı bir köşede sessiz sedasız bekleyen genleri yüzünden mahkum etmektedir. Aslında genetik elçabukluğu farklı olgularda farklı kimliklerle karşımıza çıkıyor: Andığım örnekte zavallı aşağılık ırkı ıslah etmek için ve yakın zamanlarda, homoseksüalitede genlerin oynadığı rolden bahsederken ahlâki bir konuyu tıbbın hükümranlık alanına çekmek için.

Genetik araştırmaların en ilginç ve o ölçüde korkutucu olanı ise klonlama tekniğinin keşfi. Temmuz 93'te ABD'den Hail ve Stillman laboratuvar ortamında döllenmiş bir hücrenin ço-ğalmasından türeyen ve biastomer adı verilen iki hücreyi ayırmayı başardılar. Daha sonra bu hücreleri yapay zarlar içinde birbirinden ayırabildiler ve 32 kez daha bölünmelerini sağladılar. Bu yeni bir embriyonun rahimde yerleşip büyümesi için gerekli asgari özelleşmiş hücre sayısı demekti. Yani laboratuvar koşullarında bir insan rüşeymi oluşturulmuş oluyordu. Bir an için bu deneyin dışarıdaki dünyada da çoğaltılabilir olduğunu düşünelim. Gardırobumuzda organlarımızdan bir koleksiyona da yer verebil liriz artık, eskiyen organların yerine yenilerini

koyabilir veya daha geniş imkânları haiz bir gen bankasından önümüzdeki bir kaç ay için bir sanat geni rica edebiliriz. Dilerseniz kendi kopyanızdan beş on tane de edinebilirsiniz. **Tıpkı bir bilimkurgu romanı gibi.** Ama görünen o ki geleceğin bilimkurguları da uzay maceralarını değil gen savaşlarını anlatacak.

BİYOLOJİNİN KRALLIĞI

Biyolojinin krallığı hayatlarımıza beşikten mezara kadar el koymuş durumda. Gelişen gen teknolojisi, sınırları daha bir silikleştiriyor ve müdahale sürecini beşiğin de öncesine, ana rahmine taşıyor. Modern bilimin **'tabiat üzerinde tahakküm'** fikri, biyoloji ve gen mühendisliğinde, doğrudan hayatın binlerce yıllık akışına bir müdahele şeklinde karşımıza çıkıyor. Doğanın nesnel olduğunu söyleyen ve gerçek bilginin yegâne kaynağı olarak mantıkla tecrübenin evliliğini gösteren basit fikir, yeni biyolojiye geniş bir iktidar sahası açarken ruhu krize itiyor. Bu ikonoklazm bugüne kadar şüphesiz kabul ettiğimiz şeylerin gerçekliğine dair zihinlerimizde sorular uyandırmakla kalmıyor, kendimizi ve dünyayı bilme biçimimizi de kökten dönüştürmek istiyor.

> Sözgelimi insanların bir anne ve bir babadan geldiklerini hepimiz bilir ve kabul ederiz. Yeni biyoloji, üre(t)me mekanını laboratuvarlara taşıyarak bir anne ve babayı yalnızca sperm ve yumurta vericisi olarak görmemizi sağlamaktadır. **Bir çocuk gerekli materyal olduğu sürece, suni ortamlarda ve cinsel edim gerçekleşmeksizin de doğabilir. Hatta klonlama tekniği ileride elverirse bir anne babaya 'malzemeci' olarak duyulan ihtiyaç da ortadan kalkacak ve fotokopiye hayli benzeş bir yöntemle, bir insanın genetik malzemesinden sonsuz sayıda yeni nüsha üretilebilecektir.**

Bütün bunlar, biyolojiyle politika ve ticaretin içiçe geçtiği bir zeminde olup bitmektedir. Gen haritalarının keşfedilen bölgeleri için patentler alınmakta ve çokuluslu ilaç şirketleri gen teknolojisine büyük yatırımlar yapmaktadır. **Genetik ıslah projeleri de tam bu sırada devreye girmekte ve biyolojinin "krallığından yararlanarak insan ırkını 'tashih etmek' istemektedir.** Genetik rahatsızlıklar anne karnında tesbit edilmeli ve sakat çocukların doğumu önlenmelidir. Sözgelimi bazı çevreler yaygın bir genetik hastalık olan kistik fibrozun tüm gebelikleri tarayarak ve hastalıktan etkilenmese bile onun tek bir genini bile taşıyan rüşeymleri alarak, gelecek kırk yıl içinde tamamen ortadan kaldırılabileceğini söylemişlerdir. Bu filmi daha önce nerede görmüştük?

ÖJENİ TECRÜBESİ

19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan ÖJENİ AKIMI mükemmel nesiller yetiştirmeyi arzuluyordu. Olumlu ojeni toplumun üstün kesimlerini daha çok çocuk sahibi olmaya zorlarken, olumsuz öjeni **'aşağı' tabakadaki insanların evlenmesini önlemek ya da onları kısırlaştırmak gibi bir amaç güdüyordu**. Aşağı tabakayı ise özürlüler, akıl hastaları veya çingeneler, siyahlar, Yahudiler gibi belirli ırklar oluşturuyordu. **Öjeni fikri asıl yurdunu Almanya'da buldu** ve 20. yüzyıl başlarında adına bilimsel enstitüler kuruldu, ojenik fikirler ders kitaplarında yer aldı ve nihayet **'doğuştan hasta nesilleri önleme yasası'** çıkarıldı. Bu yasa 'doğuştan akıl hastalan ve saralılar, şizofrenler, manik-depresif psikozlular ve ağır alkolikler'i kısırlaştırmayı hedefliyordu. **Öjenist idealler Nazi Almanya'sında 'ari ırk' projesiyle birlikte zirveye ulaştı ve 'aşağı tabaka'nın soykırımıyla nihayet buldu.**

20. yüzyılın son çeyreğinde genetik bilimindeki sıçramayla birlikte 'sağlık adına' yeni öjenik eğilimler de ortaya çıkmakta gecikmedi. Genetik taramayla bazı hastalıkların anne karnında tesbit edilebilmesi, bu hastalığı taşıyan çocukların alınması yolunda bir tıbbi müdaheleye yol açtı. **Hatta nesillerin bu hastalıklardan kurtulması için, hastalığın genlerini taşıyan ancak hasta olmayan bebeklerin de alınması gerektiğini söyleyen çevreler oldu.**

> **Öjenik eğilimler bir yana, sakat çocukların doğumuna izin verilmemesi önemli bir ahlaki soruyu çıkarıyor karşımıza: herkesin, her ceninin eşit bir biçimde doğmaya hakkı yok mudur?**
>
> **Daha zayıf insanları hayat hakkından mahrum bırakarak ortalama insan ömrünü uzatmak mı istiyoruz?**

Yalnız 'mükemmel' bebeklerin yaşamasına mı izin verilecektir?

Ve en önemlisi acaba ıslah projeleri peşinde koşanlar yanlış genleri mi izliyorlar?

Vietnam savaşını çıkaranlar herhalde Down sendromlu kişiler değildi. Yeryüzü kaynaklarını tüketen ve onu kirleten kişiler de herhalde zekâ özürlü insanların bulunduğu bir kurumdan çıkmamışlardı. Dünya genetik kusurlardan değil ahlaki ve manevi kusurlardan muzdariptir.

CENNETE GERİ DÖNÜŞ

Biyomedikal teknolojilerin ye belki de tabiatı ele geçirip ona tahakküm etme yolundaki projenin örtük amacı, bir anlamda yeryüzüne düşüşü tersine çevirmektir, başka bir deyişle cennete geri dönmektir. Ancak geri dönülen cennette harika bahçeler asfaltların altında kaybolmuş olacaktır ve dahası, yeni ''cennet'in sakinlerinin bir öncesi, bir anne babası olmayacaktır, tıpkı Hz. Âdem gibi masumdurlar ancak aynı zamanda 'Cennet'in işlemesini sağlayan teknolojik büyücülerdir onlar. Diğer teknolojiler insanın kullandığı alet edevatı değiştirirlerken biyomedikal teknoloji kullanıcının kendisini, insanı değiştirmek arzusundadır.

Otomobil, televizyon, çamaşır makinası insanların yaşadığı koşulları değiştirmişlerdir ancak insanın biyolojik varlığı aynı kalmıştır. İnsanlar bu teknolojileri kabul veya red edebilir, onların arasında bir seçim yapabilirler. Biyomedikal teknoloji ise seçim yapma yeteneğinin kendisini değiştirme imkânı sunmaktadır. Bu teknolojiler insana kendini yeniden yaratma yanılsamasını vermektedirler.

Babil'in meşhur kulesi gibi, genetik mühendisliği de cennete tırmanmak, Tanrı'yla boy ölçüşmek sevdasındadır.

BİYOMEDİKAL TEKNOLOJİNİN RUHU

Bilim ve teknolojinin nasıl kullanılacağına dair sorular yalnızca teknik sorular değildir, onlar belki daha çok, ahlaki ve politik sorulardır. Biyomedikal teknolojinin kullanılıp kullanılmamasına dair şahsi veya ortak kararlar kaçınılmaz olarak iyi ve kötü yargılarımızdan, bilinen anlamıyla 'değerlerimizden beslenir. Biyomedikal bilim bize iyinin ve kötünün standartlarını sağlayamaz, onun yaptığı önü açılmış bir yolda ilerlemekten ibarettir. Yolun açık olması giiç ve iktidar arzusuyla yakından alakalıdır, nitekim insanın gen haritaları üzerinde at koşturan güçler bizi her ne kadar **'insanlık adına'** çalıştıklarına ikna etseler de, yolun sonunda, harcadıkları milyon dolarların iktidar ve para olarak onlara geri döneceğini hesaplamaktadırlar. Öte yanda az bulunur kaynakların nasıl dağıtılacağı sorusu vardır.

Eğer talep arzı aşarsa hangi insanlar bir-böbrek nakli veya suni kalpten yararlanacaktır?

Gen tedavisinin sunduğu imkanları kimler kullanabilecektir?

'Erken Gelen Oturur' ilkesini mi benimseyeceğiz yoksa kimi insanları bu hizmetlerden yararlanma konusunda daha değerli mi sayacağız?

Bu sorulara verilecek ahlaki cevaplarımız yoksa, elimizdeki teknolojiler zenginler ve fakirler arasında zaten var olan uçurumu büyütmekten başka işe yaramaz ve 'bazı insanların diğerlerinden daha eşit olduğu' yolundaki totaliter soya kapı aralanmış olur. Biyoloji ve tıp teknolojisiyle ilgili çalışmalara ayrılan kaynaklar eğer yoksulluğu, sefaleti, kirlenmeyi, ayrımcılığı ve kötü eğitimi ortadan kaldırmak için harcanan kaynaklardan fazlaysa ciddi bir politik ahlaksızlıktan söz edebiliriz. Toplumsal dertler acil çözüm beklerken nadir görülen genetik hastalıklar için para ve beyin gücünü seferber etmek en kibar deyimle haksızlıktır. Öncelikler ihtiyaçlara göre belirlenmelidir. Aslında az önceki soruyu yani 'biyoteknolojinin sağlayacağı imkânları adil biçimde nasıl dağıtabiliriz' sorusunu başka bir soruya tercüme etmek cevaba ulaşmamızı kolaylaştırabilir:

Bu imkanları nasıl dağıtacağımıza kim karar verecektir?

Soruyu biraz daha ileriye taşıyalım: klonlama tekniğinin insanlara uygulanabildiğini varsayarsak hangi bireyi çoğaltılmaya değer üstün insan olarak sayacağımıza kim karar verecektir?

İnsanların üremesine ve bu üremenin hangi yöntemle olması gerektiğine karar verme yetkesi kimin elinde olacaktır?

Bu sorular bilimin hiç de öyle masum bir zeminde işlemediğini, aksine bilimin işleyişine dair pek çok sorunun ancak politik alanın içinden verilebilecek cevaplarla anlam kazanacağını gösteriyor sanırız.

AİLENİN ÇÖZÜLMESİ

Bebeklerin laboratuvarlarda yapılması ebeveynliğin bir tenzil-i rütbeye uğratılması demektir. Programlı üremenin gayrı insani sonuçları sadece yeni bir hayat ortaya koymakla sınırlı tutulamaz. İlkahın ve dolayısıyla hayatın laboratuvarlara kayması evlilik ve ailenin dayandığı meşru temelleri sarsmaktadır. **Cinsellik için artık evliliğe ihtiyaç duyulmaz, çocuk büyütme giderek devlete, okullara, kreşlere bırakılan bir etkinlik olur, insanlığın kadim bir sığmağı olan aile çözülmeye terkedilir.** Oysa aile insanların giderek yalnızlığa itildiği bir dünyada, kişilerin şöyle ve- ya böyle oldukları, şunu veya bunu yaptıkları için değil yalnızca kendileri oldukları için sevildikleri neredeyse yegâne kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile aynı zamanda bize geçmişe ilişkin bir devamlılık ve geleceğe ilişkin bir taahhüt duygusu veren yerdir. Ailenin çözülmesi işte bu yüzden bizi geçmişten ve gelecekten koparır, yaşamakta olduğumuz anda bizi ıssız ve yalnız bırakır. İnsanı moleküllerin bir toplamı veya evrim sürecinde bir kaza olarak değerlendiren yaklaşımlar evin mahremiyetini laboratuvarların aleniyetiyle kolayca değişebilmektedirler. **Ana rahminin karanlığı ile laboratuvarların parlak ışıkları yer değiştirirken, insanın cinsel edimi çoğalma ve ailenin sürdürülmesi anlamından sıyırılır ve genetikçi-doktor tanrılığa soyunur.** Bu insana bakışımızda köklü bir değişikliği beraberinde getirmektedir, artık insan üzerine kadim uygarlıklardan bugüne süzülerek gelen bilgiler işe yaramaz. Artık kökleriyle birlikte anılan, ebeveyn ve akrabalarıyla bağı olan bir insan değildir sözkonusu olan ; Aldous Huxley'in Cesur Yeni Dünya adlı romanında anlattığı Bokanovskileştirilmiş bireyler yahut yumurtalardır.

[Bunun nedeni ise otomobillerin montaj hattında kitlesel olarak üretilmesi gibi Cesur Yeni Dünya romanında da bireyler, Londra Merkez Kuluçka ve Şartlandırma Merkezi'nde, Bokanovski Yöntemi ile in vitro (vücut dışı) döllenme sistemiyle kuluçkalama makinelerinde klonlanmaktadırlar. Bu noktada Huxley iki unsuru ortaya koymaktadır: O'na göre bilimsel-endüstriyel toplum en insani olmayan eğilimleri içinde barındıran temel ideoloji ve pratiktir. Günümüze kadar bu temelde en fazla yol kat etmiş olan ülkenin ise, Fordizm en sistematik uyarlayıcısıolarak Amerika olduğunu açıkça belirtmektedir.]

CESUR YENİ DÜNYA

Huxley'in Cesur Yeni Dünya adlı romanında tekdüzelik ve istikrara adanmış bir toplumla karşılaşırız. Bu toplumu oluşturan bireyler anında memnun edilerek idare edilirler, insan şeklindedirler ancak insanlıkları körelmiştir. **Tüketir, evlililik dışı ilişkide bulunur, makineleri idare eder ve 'soma' alırlar. Okumazlar, yazmazlar, düşünmezler, sevmezler, hür iradeleri yoktur.** Üretkenlik ve merak, akıl ve tutku ancak köreltilmiş olarak içlerinde vardır. Bildiğimiz anlamıyla insan değillerdir ancak bundan yakınmazlar da. **Aslında onlar mutlu kölelerdirler ve köle olduklarını görmezler, görseler de umursayacak değillerdir.**

İnsanlar toplumun ihtiyaçlarına göre beyin veya kol gücü olarak kuluçkalıklarda üretilirler.

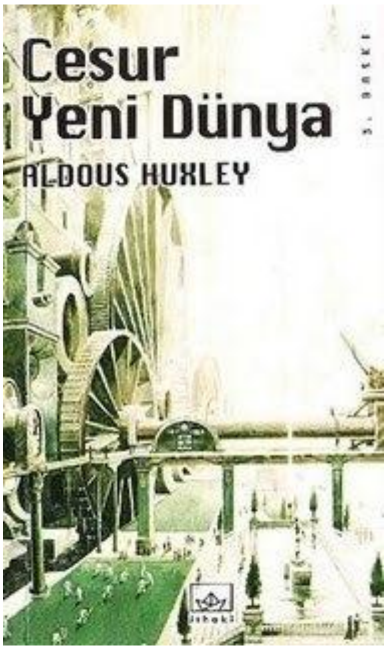
Huxley insanlık durumunu iyileştirmeye çalışan müşfik bir yaklaşımın berisinde gizlediği despotizme dikkatimizi çekmektedir. Biyomedikal teknolojinin **'insanlık adına', 'sağlık adına'** giriştiği hamiyetperverlik bir kez de Huxley'in olağanüstü sezgilerini dikkate alarak okunabilir. Teknoloji bilimsel araştırmanın temel meşruiyetini aldığı yer olarak karşımıza çıkmaktadır, amaç tek başına bilgi değil iktidardır. Üstelik iktidar yegâne amaç da değildir, o aynı zamanda bilginin geçerlenmesidir. Ancak yapabildiğimiz şeyleri biliriz demektir bu. Aydınlanma bilimi laboratuvarlarda insan üretme konusunda hayli mesafe aldı ancak hayatın veya insanın ne olduğu sorusuna verebileceği cevapları yitirdi. İnsan tabiatına ilişkin sınırların silinmesi biyolojinin krallığını getirdi beraberinde, dahası bu krallığın elindeki yetkeyi nasıl kullanacağına dair bir ölçü yok.

Her şey müdahaleye açıktır, hiçbir şey tabii değildir, ilke olarak hiçbir şey daha iyi ve daha kötü sayılamaz.

işte yeni biyolojinin derin tehlikesi burada yatmaktadır: sahip olduğu sınırsız güçte. Ne onu kullanırken başvurabileceğimiz ölçüler vardır ne de gücüne bir sınır çekilebilmektedir. Biyomedikal teknolojiler topluma tıbbın şefkatli kollarında girdiği için, bu tehlike gözden kaçırılmaktadır. Cesur Yeni Dünya'da olduğu gibi.

Kaynak:
KEMAL SAYAR, OLMAK CESARETİ, Denemeler, Değiniler, İz- 1997-İstanbul

****

Kitap: Cesur Yeni Dünya
Yazar: Aldous Huxley
'' Mideni bozan birşey mi yedin? dedi Bernard.
Vahşi başıyla doğruladı. " Uygarlık yedim. "

Aldous Huxley

(1894 – 1963)

* 26 Temmuz 1984 de Surrey – İngiltere'de doğdu.

* Ailesinin gelir seviyesi orta üst sınıftır.

* Annesi Julia Arnold okul müdürüdür.

* Babası Leonard Huxley yazar ve öğretmendir.

* Ailesi İngiltere'nin bilim ve edebiyat camiasında tanınır.

* Dedesi Thomas Henry ünlü bir zoologdur. Darwin'in fikirlerinin koyu savunucusu olduğu için lakabı "Darwin's Bulldog" dur.

* Anne tarafından akrabası Matthew Arnold, tanınmış bir şair ve eleştirel deneme yazarıdır.

[-- ***Matthew Arnold Fransa'da Grande Chartreuse manastırında kalırken yazdığı en ünlü şiirinden bir mısra:***

Stanzas (Şiir kıtaları) from the Grande Chartreuse

Wandering (gezinmek) between two worlds, one dead

The other powerless (güçsüz) to be born,

With nowhere yet to rest (dinlendirme) my head

Like these, on earth I wait forlorn (umutsuzca).

-- Manastırdaki sakin, sükunetli ve dindar hayat ile dış dünyadaki acımasız makineleşme çağın tezatlığı. Manastırdaki sakinlik onun için ölen bir dünyayı temsil eder.]

* Huxley, ilk eğitimini evde alır. Annesi öldükten sonra Eton'a (1903-1913) gider.

* 16 yaşında lepröz keratit hastalığı geçirir ve bir kaç yıl neredeyse kör kalır. Tedavi ve özel gözlük ile bir gözü olabildiğince iyileşir.

* Eğitimine Balliol College, Oxford'da devam eder ve 1916 yılında İngilizce bölümünden mezun olur.

* Gözlerinden dolayı aile geleneği olan bilim adamı olamaz. Her ne kadar 1. Dünya Savaşına katılmak istediyse de reddedilir ve kendini yazmaya verir.

* Hayatı boyunca İngilizce kullanımı alanında master yapar ve en ileri bilimsel buluşlardan haberdar olur.

* Bilimsel anlayışı yüzelsel olsa da zaman içinde bilimi, romanlarında başarı ile işler.

* İngiliz üst tabakasını hicveden yazıları ile kendine isim yapar.

* Romanlarını yazmaya başlamadan önce 4 ciltlik şiir kitabı çıkarır. (1916–1920)

In Uncertainty To A Lady

I am not one of those who sip (içmek),

Like a quotidian (günlük) bock (alman birası),

Cheap (ucuz) idylls (kırsal yaşamı tasvir eden şiir) from a languid (isteksiz) lip (ağızdan)

Prepared (hazır) to yawn (esnemek) or mock (alay etmek).

I wait the indubitable (kesin) word,

The great Unconscious (şuursuz) Cue (fikir).

Has it been spoken (söylendi de) and unheard (duyulmadı mı)?

Spoken, perhaps, by you … ?

* 1919 da ilk karısı Belçikalı mülteci Maria Nys ile evlenir ve bir oğulları olur (Matthew Huxley).

* 1920 de yakın arkadaşı D.H. Lawrence ile İtalya ve Fransa'ya yolculuk yapar.

[D.H. Lawrence roman yazarı, şair, eleştirmen , öykücü ve ressam. Gençlik yıllarının çoğu fakir geçmiştir. D. H. Lawrence en önemli şiirinden:

How Beastly (Hayvanca) The Bourgeois (Burjuva) Is

How beastly the bourgeois is

Especially (özelliklede) the male of the species (türü) –

Nicely groomed (bakımlı), like a mushroom

Standing there so sleek (düzgün) and erect (dimdik) and eyeable –

And like a fungus (mantar), living on the remains of a bygone (geçmiş) life

Sucking his life out of the dead leaves of greater life

Than his own.]

* Huxley'in ilk romanı 1921 basılır ve arka arkaya romanları yayımlanır:

1921 – Crome Yellow

1923 – Antic Hay

1925 – Those Barren Leaves

1928 – Point Counter Point

* Bu romanlar savaş sonrası geçiş dönemindeki İngiltere toplumunu anlatır. Huxley, 1. Dünya Savaşı sonrası dünyası ters yüz olan İngiliz üst tabakasının düş kırıklığı ve çöküşünü hiciv eder.

* 1930'da Fransa'da uzun ömürlü çalışması Cesur Yeni Dünya ortaya çıkar ve 1932 de kitabı basılır.

* 1930'larda Pasifizmi savunur. Savaşları yalnızca bankacıların ve sanayicilerin kazandığına inanır. Savaşın kökünün rekabet ve zafer olduğuna ve barışın ancak bu iki değeri reddederek gerçekleşeceğine inanır.

* Huxley yakın arkadaşı Gerald Heard'in düşüncelerinden epey etkileniyordu. Heard bireylerin dünya barışı için meditasyon yapmaları ve ilk önce kendi içlerindeki mücadeleyi çözmeleri gerektiğini savunuyordu.

[Gerald Heard bir tarihçi, bilim adamı, eğitmen ve filozoftur. Birçok tanınmış Amerikalı için kılavuzluk ve danışmanlık yapar. 1950 ve 1960'larda Alcoholics Anonymous'un (A.A.) kurucusudur.]

* Etrafındaki gelişmeler (Hitlerin güçlenmesi, İspanyadaki İç Savaş) pasifist ve nötr davranması hemşerilerini kızdırır.

* 1937 de Avrupa savaşa hazırlanırken Huxley, ailesi ve arkadaşı Gerald Heard ile konferans vermek için Kaliforniya, USA'ya gider.

* **Huxley, Neden USA'ya Gider?**

Çünkü Huxley bir Pasifist (Barışsever) olarak Avrupa'daki silahlanma onu rahatsız eder ve savaş ihtimalinden kendini uzaklaştırmak ister.

* USA'de şansını senaryo yazarak kazanmak ister ve MGM stüdyosu Huxley soyadının değerini bildikleri için hemen işe alır.

* 1940 tarihli Pride & Prejudice romanının filme uyarlanmasını yapar. Huxley **“Jane Austen için insan yapabildiğinin en iyisini yapmalıdır’’** der.

* 1944’te Jane Eyre filminin senaristliğini yapar. Başrolde Huxley’in hayranı olan Orson Welles oynar. Gotik hikâye Huxley’in elinde Protestan İngiltere’sine soğuk ve sert bir bakış açısıyla bakar.

* 1950 başlarında LSD ve Mescaline, Hipnotizma ve Mistisizm’e merak salar.

* Huxley 1954 ‘te “The Doors of Perception” kitabı ile Mescaline kullanırken deneyimlerini anlatan bir araştırma yayınlar. Kaliforniya’lı hippilerin gurusu haline gelir.

* Jim Morrison bu kitaptan çok etkilenir ve grubunun ismini

“THE DOORS” koyar.

["The Doors of Perception" kitabı William Blake'in şiiri "The Marriage of Heaven and Hell" den gelir.

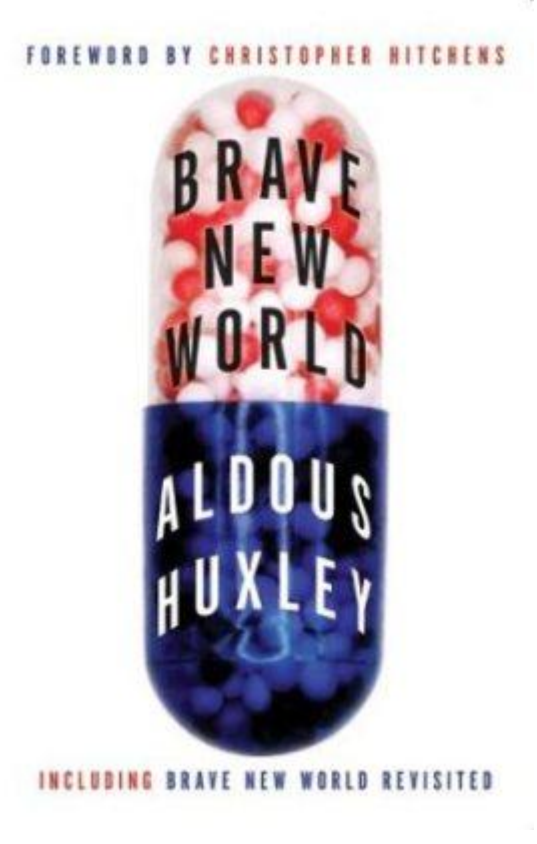
If the doors of perception (algılama) were cleansed every thing would appear to man as it is, infinite (sınırsız).

For man has closed himself up, till he sees all things thro’ narrow chinks(yarık) of his cavern (mağara).—

İnsanın aklının sınırlarla çevrili olduğu ve sınırların veya kapıları kırarak aslında aklın her şeyi veya herhangi bir şeyi aynı zamanda algılayabileceği. Algıdaki sınırları kaldırarak gerçeği görmek.]

* 1955 yılında karısı Maria ölür. 1956 yılında İtalyan asıllı kemanist ve terapist ikinci karısı Laura ile evlenir.

* 1961 yılında evi ve birçok eseri de yanar. 1962 yılında son kitabı Island basılır ve 22 Kasım 1962 yılında kanserden ölür.

CESUR YENİ DÜNYA

62 Yazılar

Modern Library'nin yazı işleri kurulu (Modern Library: Random House'a bağlı bir yayınevidir ve Random House: Dünyanın en büyük İngilizce dili kitap yayınevidir.) tarafından 20y.y. en iyi 100 İngilizce Romanları arasında 5 inci sırada yerini almıştır.

1. Ulysses – James Joyce

2. The Great Gatsby – F. Scott Fitzgerald

3. A Potrait of the Artist as a Young Man – James Joyce

4. Lolita – Vladimir Nabokov

5. Brave New World – Aldous Huxley

6. The Sound on the Fury – William Faulkner

7. Catch 22 – Joseph Heller

8. Darkness at Noon – Arthur Koestler

9. Sons and Lovers – D.H. Lawrence

10. The Grapes of Wrath – John Steinbeck

Kitabın Tarzı: DYSTOPIA

ÜTOPYA – Hayali bir ortamda insanlar için ideal bir yer yaratmak. Nefret, acı ve dünyadaki tüm kötülüklerin ortandan kaldırılması.

ÜTOPYA NEREDEN GELİYOR?

* Bu kelime ilk defa 1516 da Sir Thomas More'un romanı "Vtopiae Insvlae Figvra – Ütopya Adında Yeni Bir Ada" da kullanılmıştır. Köken olarak Yunanca, anlamı ise "İyi Yer" veya "Hiçbir Yer" dir.

* More'un amacı ideal toplumu veya yeri yazmaktan ziyade yarattığı hayal ürünü adanın olağandışı politik düşüncelerini dönemin düzensiz Avrupa politikalarını eleştirmek için sosyal bir zemin oluşturmuştur.

* Bu tarz toplumları anlatan yazılar Plato'nun "Republic" adlı eserine kadar uzanır.

[Republic; Socrates, çeşitli Yunanlı ve yabancıların Şehir-Devlet üzerine diyaloglardır. Örneğin: Adaletin anlamını konuşmak. Haklı birey daha mı mutludur haksız bireyden? Toplum filozof krallar tarafından yönetilse nasıl olur?]

DYSTOPIA – Bazen tanımlanan toplumlar en iyi toplumu tanımlar ama bazen ütopyalar mevcut toplumu hicvetmek için yaratılır.

Kitabın İsmi : Cesur Yeni Dünya (Brave New World)

NİÇİN?

The Tempest (Fırtına)

O wonder (şaşırmak)!..

How many goodly (güzel) creatures (mahluk) are there here!

How beauteous (güzel) mankind (insanoğlu) is!

O brave new world !..

That has such people in't!..

(Miranda'nın konuşması Act V, Scene I – William Shakespeare)

(Cesur Yeni Dünya – sf. 187 – 188)

* Miranda'nın 3 yaşından beri dış dünya ile bir teması olmadığından karşısında birden fazla erkek gördüğünde bu sözleri söyler.

* Vahşi John, Lenina'yı ilk gördüğünde birebir bu dizeleri söyler.

*** "THE TEMPEST (Fırtına)" William Shakespeare:**

Shakespeare (1564 – 1616), Elizabethan Döneminde yaşadı. Bu dönemde İngiltere sınırlarının dışına çıkmış ve başka kültürleri kolonize etmeye başlamıştı.

İngiltere'nin gücü farklı boyutları yükselmişti. Shakespeare bu oyununda Emperyalist İngiltere'nin bu yeni gücünü sorgular.

The Tempest, Shakespeare'in Amerikan oyunu olarakda kabul edilir. Neden? Çünkü İngiltere'nin başka ülkeleri kolonize etme hakkını sorgular aynen Amerika'ya giden kolonilerin, 200 yıl sonra Amerika'yı kolonize ettikleri gibi.

Shakespeare hayatı boyunca Kraliçeyi hoşnut etmek için oyunlar yazmıştır ancak bu son oyununda Kraliçenin ve ülkesinin değer yargılarını sorgular.

Milan Dükü Büyücü Prospero'nun hakları zorla kardeşi Antonio ve Napoli Krali Alonso tarafından gasp edilir. Prospero ve 3 yaşındaki kızı Miranda ile birlikte küçük bir kayığa bindirilip insanlıktan uzak 12 yıl bir adada yaşarlar.

Adaya geldiklerinde Prospero, Cezayirli bir büyücü olan Sycorax tarafından ağaca hapis olmuş Peri Ariel'i kurtarır. Oyun boyunca Prospero Ariel'e göstermiş olduğu iyiliği ona karşı şantaj olarak kullanır.

Prospero gelmeden Sycorax ölmüştür ve Prospero Sycorax'ın oğlu Caliban (sakat canavar) sahiplenir ve büyütür. Caliban Prospero'ya adada nasıl hayatta kalınacağını, Prospero & Miranda'da Calibana dini ve kendi dillerini öğretir. Caliban, Miranda'ya tecavüze kalkışır ve bu olaydan sonra Prospero'nun kölesi olur. Kötü koşullarda çalıştırılır.

Oyun bir adada geçer. Bu ada ve adada yaşayan yerel halk (Ariel ve Caliban) Prospero'nun kontrolü altındadır.

Prospero Peri Ariel aracılığıyla kardeşi Antonio gemisinin adanın yakınından geçeceğini öğrenir. Geminin içinde Napoli krali Alonso, Alonso'nun erkek kardesi Sebastian ve oğlu Ferdinand vardır. Prospero büyü yaparak Fırtına çıkarır ve gemileri karaya oturur.

Bundan sonra 3 olay olur:

1) Caliban mürettebattan bir kaç kişi ile Prospero'ya karşı ayaklanır ama ayaklanma bastırılır.

2) Miranda ve Ferdinand birbirlerine âşık olur.

3) Antonio ve Sebastian işbirliği yaparak Napoli kralı Alanso'ya suikast düzenler ama planlarını Ariel engeller.

Sonuç:

Prospero, Alanso'yu bağışlar.

Prospero, Antonio ve Sebastian'ı uyarır

Prospero, Ariel ve Caliben özgür bırakır.

Miranda ve Ferdinand evlenir.

Prospero büyü gücünü bırakacağını ilan eder.

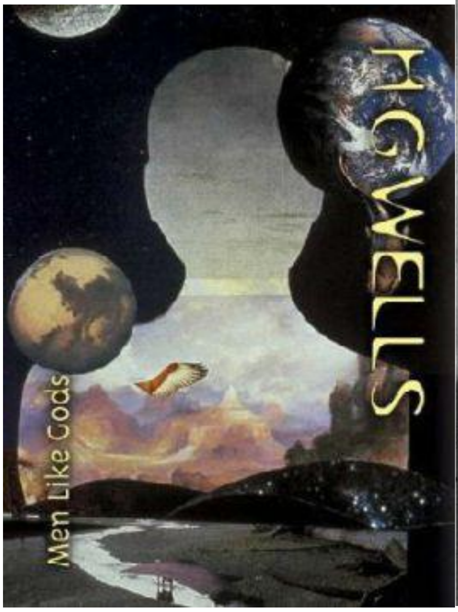
Hepsi beraber ülkelerine geri dönerler.

Tüm seyircileri alkışlamaya davet eder Ada'dan azat edilmesi için!..

• **Kimlerden & Hangi Kitaplardan Etkilendi ?**

H. G. Wells

Men Like Gods

Liberal gazetesinde çalışan depresif gazeteci Mr. Barnstaple ve birkaç arkadaşı yanlışlıkla paralel dünya Ütopya gönderilir.

Ütopya gelişmiş bir dünyadır. Sosyalist dünya devleti, ilerlemiş bilim, hastalıklar elimine edilmiş… Mr. Barnstaple ve arkadaşlarının kafası karışır.

Mr. Barnstaple sorar: "Sizin Hükümetiniz Nerede?"

Cevap : "Bizim Hükümetimiz Egitimimizde!.."

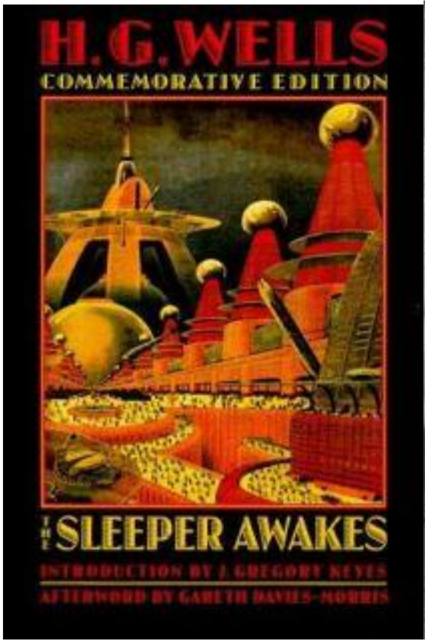
Mr. Barnstaple sorar: "Neden bahçıvan çalıştırmıyorsun da kendin çalısıyorsun?"

Cevap: "Çünkü yıllar önce işçi sınıfı yok oldu. Eğer gülü seviyorsan ona hizmet edebilmelisin."

Mr. Barnstaple'in zaman içinde fikirleri değişir, bu yeni dünyayı takdir eder.

Ancak bir süre sonra Ütopyalılar hastalanmaya başlar ve bağışıklık sistemleri zayıflar. Sebep olarak dünyalılar gösterilir ve çözüm Dünyalıların kendi Dünyasına göndererek sağlanır.

The Sleeper Awakes

* Graham 230 yıl uyur ve uyanışında tamamen değişmiş bir Londra'ya gözlerini açar.

* Bu arada dünyanın en zengin adamı olur. Neden? Uyurken adına beyaz konsey bankadaki parasını bileşik faizde çalıştırır. Banka parasını dünya politika ve ekonomisini yönlendirmek için kullanır.

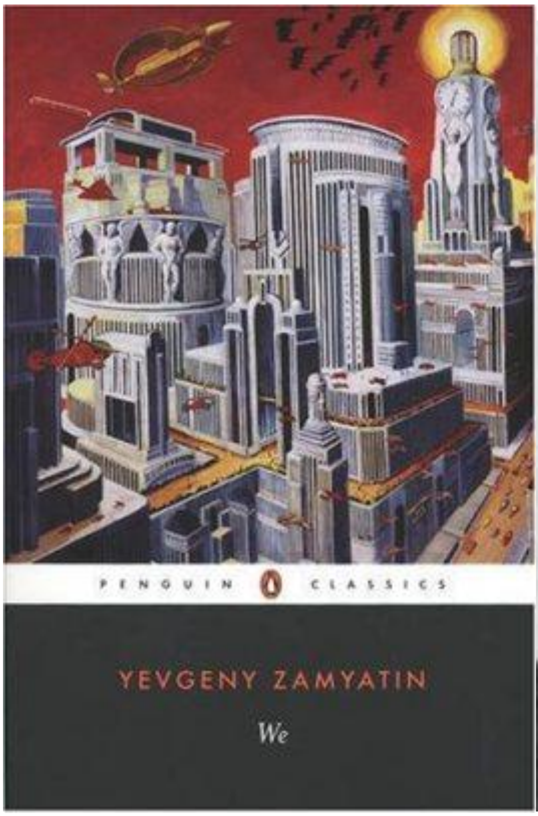
* Uyanınca kültür şoku yaşar. Beyaz Konsey durumdan rahatsız olur çünkü Graham sorular sormaya başlamıştır. Graham göz- altında tutulur ve sonunda aslında Beyaz Konsey'in Graham adına dünya'yı yönettiğini öğrenir.

* Ostrog gibi konseye karşı ajanlarla tanışır ve onlarla birlikte Beyaz Konsey'e karşı ayaklanır. Beyaz Konsey yönetimden el çeker. Şimdide Graham adına Ostrog yönetmeye başlar. Graham'da bu arada yeni dünyayı keşfetmeye başlar.

* Ancak Ostrog da Beyaz konseyden farklı değildir. Hiçbirsey değişmemiştir. Sonuçta Graham işleri eline alır ve şimdide halk kendilerinden olan Ostrog karşı ayaklanır

Yevgeniy İvanoviç Zamyatin

WE/ BİZ

George Orwell'e göre, Cesur Yeni Dünya, Yevgeni Zamyatin'in 1921 yazılan "We/Biz" romanından türetilmiştir. Huxley 1962 mektubunda Cesur Yeni Dünya'yı yazdığı yıllarda "We" romanı hakkında hiçbir bilgisi olmadığını yazar.

26y.y. da baş kahramanımız D-503'ın tuttuğu detaylı günlüğü: matematikçi olarak çalışmaları, INTEGRAL uzay gemisinin inşa çalışmaları, Mephi (Mephistopheles – cehennemin 7 prenslerinden biri) direnişçileri ile yaşadıkları…

D-503'ün yaşadığı ortam: bir devletin var olduğu tamamen camdan inşa edilmiş ve sürekli gizli polis tarafından denetlenen kentsel bir halk.

İnsanların hayatı Maximum Üretgenlik ve Verimlilik üzerine kurulmuştur.

İnsanlar aynı elbise giyer. İsim yerine erkelere tek sayı ve sessiz harf, kadınlara ise çift sayı ve sesli harf verilir.

Hükümetin yaptırdığı kan testleri insanların seks hormon düzeylerini tespit eder ve bu sonuca göre hükümet bir sayının herhangi bir sayı ile hangi sıklıkta seks yapacağına karar verir.

Herhangi bir birey pink kupon sistemi ile istediği bir numara ile seks talep edebilir.

Adam olmaz ve suçlular, özel bir ışına tutularak su haline getirilirler yani idam edilirler. Yemekleri petrol bazlı bir içecektir.

D-503 zamanın çoğunu kız arkadaşı O-90 ve Hükümet şairi R-13 ile geçirir. Rejimin koyu bir destekçisidir ve tek devletin keşfettiği mutluluğu yaymak için vasiyet niyetinde bir günlük tutmaya başlar. VE bu mutluluğu uzaylı medeniyetlere INTEGRAL ile ihraç etmeyi planlar.

Başın acımasız bir diktatör olduğunu kabul eder ama başın dürüst ve ehil olduğunu ve bu acımasızlığın daha iyi için kullanıldığını düşünür.

Gizemli ve cinsel açıdan çekici I-330 ile tanışır ve kayıtsızlıktan kurtulur. I-330 Mephi adında bir direniş grubundadır. D-503'ın I-330 tutku ile bağlanması hayatını zehir eder. I-330'a olan yıkıcı tutkusu, tek devlete olan sadakatini yener.

Sonunda D-503 yakalanır ve X-ray ile hayal gücü alınır öyle ki I-330'un idamını sakin bir şekilde izler. Bu sırada direnişçiler güç toplar, sosyal isyanlar başlar…

Hikâye güvensizlikle biter çünkü roman tekrarlanan bir tuzaktır oda aslında hiçbir devrim olmamasıdır.

Kitabın Fonu:

1) Billingham, İngiltere'de yeni açılan ve ileri seviyede teknolojik açıdan gelişmiş Brunner & Mond tesislerini gezer. Bu tesis Imperial Chemical Industries bağlıdır. Dünyanın en büyük kimyasal üreticisidir. Şu anda AkzoNobel'e bağlıdır. Tesisin işleyiş yönteminden etkilenir.

ÖNEMLI NOT: Kitabın başında karakterlerden önce Londra Merkez Kuluçka ve Şartlandırma Merkezi'nin detaylı işleyişi hakkında bilgi verilir.

2) Roman her nekadar gelecekte geçse de 20y.y. yani güncel öğeler içerir.

– Seri Üretim, gelişmiş ülkelerde araba, radyo ve telefon gibi endüstriyel ürünleri ucuz ve erişilebilinir hale getirmiştir.

– 1917 Rus Devrimi

– 1914 – 1918 I. Dünya Savaşı

ÖNEMLI NOT: Kitaptaki karakter isimleri dönemin önemli şahıslarıdır. Bu karakterleri kullanmasının sebebi; çoğunluğun fikirlerini ifade etmek yani hızlı gelişen dünyada bireyselliğin kayboluşudur…

Benito Hoover: Benito Mussolini (İtalyan diktatör) & Herbert Hoover (USA Başkanı)

Herbert Bakunin: Herbert Spencer (İngliliz filozof ve Sosyal Darwinci) & Mikahil Bakunin (Rus filozof ve anarşist)

Darwin Bonaparte: Napoleon Bonaparte (Fransız imparatorluğunun lideri) & Charles Darwin (Türlerin Kökeni yazarı)

Polly Trotsy: Leon Trotsky (Rus devrim lideri)

Prime Mellon: Miguel Primo de Rivera (1923-1930 İspanya Başbakan ve diktatörü) & Andrew Mellon (Amerikan Bankacı)

Sarojini Engels: Friedrich Engels (Karl Marx'la birlikte Komünist Manifesto yazarı) & Sarojini Naidu (Özgürlük savaşçısı Hintli politikacı)

Morgana Rothschild: J P Morgan (Çok zengin bir işadamı ve bankacı) & Rothchild Ailesi (Avrupa'da banka operasyonları ile meşhur).

Fifi Bradlaugh: Charles Bradlaugh (İngiliz politik eylemci ve ateist).

Joanna Diesel: Rudolf Diesel (Disel motoru icat eden Alman bilimci)

Clara Deterding: Henri Deterding (Hollanda Kraliyet Petrol Şirketinin kurucularından)

Tom Kawaguchi: Ekai Kawaguchi (Japon budist rahip ve ilk Tibet & Nepal giden Japon)

Jean-Jacques Habibullah: Jean-Jacques Rousseau (Fransız politik filozof) & Habibullah Khan (Afganistan'ın Emiri, ülkesini modernizasyona, Batı tıbbına ulaştırmış ve ülkesinde ilerici değişimler yapmıştır)

Miss Keate: John Keate (19y.y. okul müdürü, okulda disiplini çok sert önlemlerle sağladı. Örneğin: kamçı veya sopa ile öğrencilerin dövülmesi. Halkın önünde bir günde 80 öğrenciyi kamçılamasıyla bilinir.

Arch-Community Songster (Catenbury Büyük Cemaat İlahievi Baş Şarkıcısı) : Archbishop of Cantenbury (1930 kilisenin limitli olarak doğum kontrol yöntemlerinin kullanılmasın onay vermiştir)

3) Amerika'ya seyahatlerinde gördükleriyle dehşete düşmüştür:

– gençlik

– ticari reklamlar

– rastgele cinsel ilişki

Döneminde Avrupalılar, Amerikanlaşmaktan korkuyordu. Kendisinin Amerika'yı görmesi, fikirlerini okuması ve deneyimleri kitabı için önemli bir zemin hazırladı.

a.) Konuşan Sinemalar (Talkie Motion Pictures): Cesur Yeni Dünya'da bu Duygusal Film ve kokulu Org dönüşüyor (feelies).

b.) Hormonly Sakız (Sex-Hormone Chewing Gum) : Sakız Amerika'nın sembolü idi.

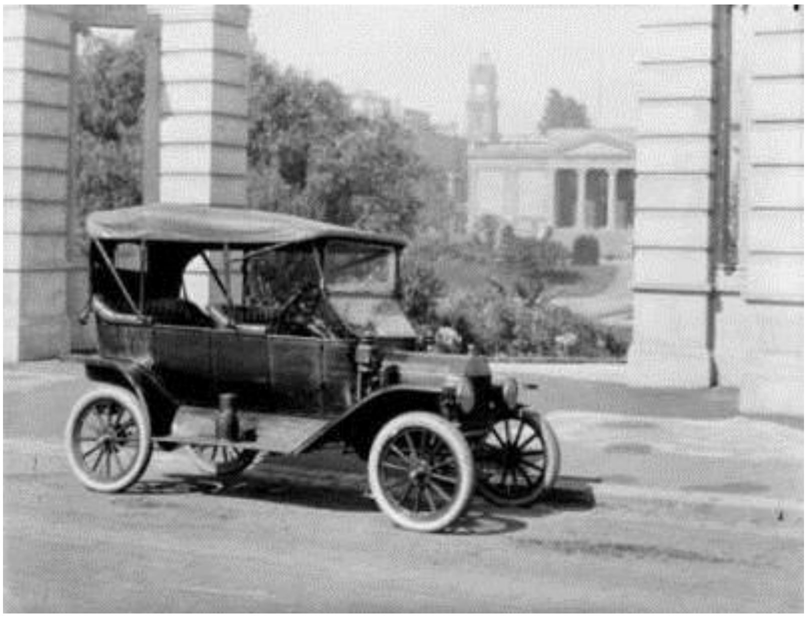
c.) Henry Ford: Gemi ile Amerika'ya giderken Henry Ford'u anlatan bir kitap keşfeder.

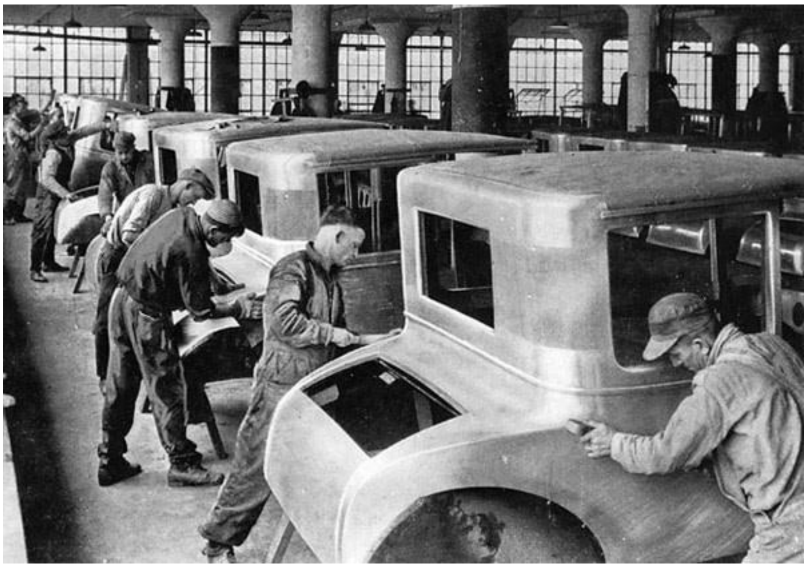
Kitabın Zaman Çizgisi:

F.S. (A.F.) 632: Ford Sonrası (After Ford) 632 yıl.

Ford, Motor Company kurucusu ve seri üretimde kullanılan montaj hattının babası olarak kabuledilir.

Üretken bir mucittir. Amerika'da 161 tane patenti vardır.

Piyasalara 1908 yılında Model T arabasını çıkararak ulaşım ve Amerikan Sanayisi'nde devrim yapmıştır. Başta fiyatı $825 olan Model T 4 yıl sonra $575 kadar düşürülmüştür

FORDİSM diye bir kavram vardır. O da montaj hattını kullanarak seri üretim yöntemi ile yüksek miktarlarda ucuz araba üretmektir.

Çalışanlarına yüksek ücret öderdi. Muhasebecilere inanmazdı ve

şirket kendi yönetimi altında iken bir defa audit yapılmamıştır. Maliyeti düşürme çabaları teknik ve ticari yeniliklere yol açmıştır. En önemlisi Kuzey Amerika'da her eyalete Franchise sistemi yani bayilik sisteminin kurulması gibi.

SONUÇ: Orta sınıf çalışan bir Amerika'lı için kullanımı basit, güvenilir ve bütçesine uygun bir araba. Model T ve Seri Üretim Amerika'da çok büyük bir devrim yaptı ve şu anda yaşadığımız dünyayı da biçimlendirdi.

Gregoryen – Miladi Takvim: Papa XIII Gregory tarafından yaptırılmıştır. Miladı tarih başlangıcı ve Dünya'nın Güneş etrafındaki dönüş süreci olan 365 gün 6 saatlik zamanı 1 yıl olarak kabul eder. Milad

İsa'nın doğduğu gün olarak kabul edilir yani sıfır noktası. Bu tarihten önceki tarihlere Milattan Önce (M.Ö) ve bu tarihten sonraki tarihlere Milattan Sonra (M.S.) olarak tanımlanır.

BİLGİ: A.D. (Anno Domini(In the year of (the/Our) Lord)– M.S.) ve B.C. (Before Christ – M.Ö)

Kitap Hangi Tarihte geçiyor? F.S. 632 , Ford'un Model T'yi piyasaya sürdükten 632 sonra .

Kısaca: 1908 + 632 = M.S. (A.D.) 2540

Kısaca Kitabın Konusu:

Kurgusal gelecekte, özgür irade ve bireysellik feda edilir.

NİÇİN?

Sosyal Denge İçin

Huxley bu kitapta, hiciv hüneri ile bilim büyülenmesini birleştirerek bir anti ütopya (dystopian) yaratır. İçinde yaşayan toplum totaliter bir hükümet tarafından teknoloji ve bilim ile üretilir & yönetilir.

Toplumdaki bireyler Fordist seri hattı gibi üretilir ve sınıflara ayrılır.

BİLİM, TEKNOLOJİ & POLİTİKA

Bu 3 halka bireyselliğin azalmasına sebep olur!..

Cesur Yeni Dünya'nın basımından 1 yıl sonra Hitler başa geçer.

6 yıl sonra 2. Dünya Savaşı başlar. Totaliter devletin tehlikesi ve trajik sonuçları yaşanır.

13 yıl sonra Atom Bombası atılır bu da soğuk savaşı tetikler. Modern dünyada silahların yarışı başlar ve bu da TEKNOLOJİNİN altını çizmiştir.

Huxley'in kitabı sanki geleceğin kehaneti gibidir. Cesur Yeni Dünya'da bunları tahmin etmiş ve öyle bir ütopya yaratmıştır ki aslında yaşananlar bir ütopyadan çok bir anti ütopyadır.

Kitabın Temaları:

A) ***Teknoloji kullanarak bir toplumu kontrol altına almak:***

CYD, bir uyarı niteliğindedir. Bir hükümete güçlü bir teknolojinin kontrolünü verilmesinin ne kadar tehlikeli olduğunu göstermeye çalışmıştır.

1. Üremenin teknolojik ve tıbbi yöntemlerle kontrol altına alınması:

* Bokanovski İşlemi

* Hipnopedya

2. Duyusal Filmler (Feelies)

3. Soma

Hükümet her ne kadar bilim ve gelişim konuşsa da aslında daha çok bilim keşfi ve deney demek istemiyor. Yanlıca mevcut kullanılan teknoloji daha nasıl verimli hale getirilir ki bireyler daha KUSURSUZ, MUTLU & YÜZEYSEL olsun!..

Hükümet Bilim'e limit koyuyor.

NEDEN?

ÇÜNKÜ Bilim gerçeği bulmaktır. Bu da hükümetin kontrolüne darbe demektir.

B) ***Tüketim Toplumu***:

Bireyin mutluluğu ihtiyaçlarını tatmin etmesi olarak değerlendirilir. Bir toplumun başarısı ekonomik büyüme olarak kabul görür. Aslında Huxley yaşadığı toplumu da taşlar.

C) ***Mutluluk & Gerçek Uyuşmazlığı:***

* CYD da karakterlerin çoğu durumlarının gerçekliğini görmemek için kaçar. Soma buna bir örnek. Soma gerçeklere bir bulut çekiyor ve mutlu halüsinasyon görüyorlar. SOMA SOSYAL İSTİKRAR İÇİN ÇOK ÖNEMLİ BİR ARAÇTIR.

* John bunu kendi yolu ile denemeye çalışır. O YOL NEDİR? Shakespear'in Dünyası'dır. Örneğin: Lenina'yı ilk olarak Juliet gibi görmek ister ama sonra hüsrana uğrar ve ona "küstah bir fahişe" der.

* Mond, mutluluğa öncelik veriyor ama burada gerçeği feda ediyor. İnsanların mutlulukla daha iyi olacağına inanıyor.

MOND GÖRE:

Mutluluk: Tüm bireylerin anında tatmini. Ne için? Yemek, seks, esrar, güzel elbiseler ve diğer tüketim elemanları…

Gerçeklik/Hakikat: Mond'un John ile konuşmalarından anlaşılan Mond 2 çeşit gerçeği ELİMİNE etmek ister:

1. Bilimsel ve Deneysel gerçeğe hiçbir vatandaşın ulaşamaması. Sürekli kontrol ediyor ve sakıncalı buluşları örtmesi.

2. "İnsani" gerçeklerin yok edilmesi: Aşk, arkadaşlık, kişisel ilişkiler…

BU 2 GERÇEK ÇOK FARLIDIR.

1) **Objective Gerçek**: Bir gerçeğin veya olayın kesin sonucu.

2) **İnsancıl Gerçek**: Bu yalnızca keşfedilir tanımlanamaz.

AMA BU 2 GERÇEKTE BİR ŞEY ORTAKTIR:

TUTKU / IHTIRAS

Mond'un gençken yeni keşiflerle kendinden geçmesi

John'un Shakespeare dilinde ve duygu yoğunluğunda kaybolması gibi.

Gerçeği bulmak bireylerde gayret gerektiriyor ve bu da yanında terslikler getiriyor. Gerçeği bulmak bireysel bir istek veya emeldir ve bununla toplum birleşmez!..

Tam Yetki Devletin Tehlikeleri: Devlet kendi gücünü ve istikrarını sağlamak için bireylerin davranış ve faaliyetlerini kontrol ediyor.

George Orwell'ın 1984 ünde devlet gözetimi gizli polis ve işkence ile sağlanıyor.

CYD ise teknolojik müdahale ile doğumdan ölüme kadar.

1984 de gücü kaba kuvvet ve korkutma ile

CYD ise gerçek dışı bir mutluluk sağlayarak insanlar özgür olup olmadıklarını bile umursamıyor.

1984 & CYD Hükümet Kontrolünün Sonuçu

İtibarın kayboluşu

Ahlakın yok oluşu

Değer Yargılarının yok oluşu

Duyguların yok oluşu

KISACA İNSANLIĞIN YOK OLUŞU!…………..

Kitabın Motifleri:

A) Pneumatic (İçi hava dolu) :

1) *Lenina'nın vücudu:* Henry Foster ve Benito Hoover Lenina ile seks yapmanın açıklamasını bu kelime ile yapıyor. Lenina'nın kendisi de sevgililerinin onu içi hava dolu bulduğunu söyleyip bacaklarına vurur. Balon gibi bir vücut özellikle sinesi/göğsü

2) *Sandalye:* Duyusal Film ve Mond ofisindeki sandalyeler.

Bu kelime ile fiziksel bir özelliği tanımlamak bir kadını mobilyaya benzetmektir. Aslında Lenina'nın cinselliği bir emtea yani mala benzetiliyor.

B) "Ford Aşkına (My Ford):

Normal hayatta Aman Allahım (Oh my Lord) yerine Aman Fordum gibi terimlerin kullanılması

Ford = İsa

Bu dinsel söylem bir alışkanlıktır. Bu dinsel söylem saygı göstermek için teknoloji ile yer değiştirmiştir.

C) Yabancılaşma (Dışlanma):

Dünya devletinde uygun görülen davranışların ve görüntünün dışına çıkıldığında karakterler dışlanıyor.

Neden Uygunsuz Kabul ediliyorlar?

*Bernard Marx: Pozisyonu Alfa artı için Küçük ve Güçsüz

*Helmholtz Watson: Alfa artı rolü için çok akıllı

*John: Kızılderiler diğer dünyadan geldiği için kabul etmiyor. Johh'da CYD'nın bir parçası olmak istemiyor.

D) Seks:

Kitabın her yerinde bolca bulunuyor. Nüfus sıkı kurallarla kontrol altına alınıyor.

*Kadınların üreme hakkı yok. Kadınların 2/3 kısırlaştırılıyor geri kalanı doğum kontrolü yöntemi ile korunuyor. Hayata yeni bir insan gelmesi gerektiğinde ise kadınların yumurtalıkları alınıyor.

*Sosyal ödül olarak kullanılıyor. Gelişi güzel seks ve birbirine bağlanmama destekleniyor.

İki toplum arasındaki FARK:

John, Lenina olan ŞEHVETLİ AŞKINDAN acı çekiyor Lenina ise SEKS ŞEHVETİNDEN acı çekiyor.

E) Shakespeare:

CYD da, Ford öncesi dünyada mevcut olan duygusal yoğunluk , trajedi yok ediliyor. Shakespeare ise John'un anladığı ve kendini ifade edebildiği bir dünya. Burada sert bir zıtlık ortaya çıkıyor.

Kitabın Sembolü:

Soma:

Toplumu kontrol altına almak için kullanılan teknolojik bilimin aracı. Toplum üzerinde dinsel ayin niteliğinde…

CEMAAT, ÖZDEŞLİK & İSTİKRAR İÇİN HANGİ YÖNTEMLER KULLANILIYOR?

74 Yazılar

1) Bokanovski Yöntemi (İnsan Kolonlama):

Bir yumurtanın 8 – 96 tomurcuklanarak çoğalması. Her tomurcuk 1 embriyo ve her 1 embriyo ise bir yetişkin demek. Önceden 1 insan yetiştirirken şimdi 96 insan yetiştirmek hedefleniyor.

Yalnızca Gamma, Delta ve Epsilonlar bu yöntemden geçer. Çünkü bu yöntem embriyoyu zayıflatıyor. Alfa ve Betalar bu yönteme tabi tutulmazlar. Bu yöntem istikrarın sağlanması için en önemli araçlardan biridir. Tek tip gruplarda standard erkek ve kadınlar. 96 tek tip makinede çalışan 96 tek yumurta ikizi.

2) Podsnap's Tekniği (Hızlı Olgunlaşma):

1 yumurtanın olgunlaşmasını hızlandırmak. 2 yıl boyunca bir yumurta ve spermden binlerce kardeş bireyler üretmek.

3) Sosyal Belirleme Odası (Doğum Öncesi Şartlandırılma):

Niteliklerin bireylere dağıtılması. Yazgıları belirlenip şartlanmış olarak gözlerini açıyor. Hangi kastta iseler ona göre şartlandırılıyorlar. Örneğin: Kimya çalışanları toksik maddelere karşı direnci artırılıyor veya tropik hava şartlarında çalışacak olan işçilerin ısıya dayanıklı şartlandırılması gibi. Yapmak zorunda olduğu şeyi sevmek. Tüm şartlandırmaların amacı budur.

İNSANLARA KAÇINILMAZ TOPLUMSAL YAZGILARINI SEVDİRMEK!..

* Bu 3 teknik bireylerin genetik, fiziki ve psikolojik olarak kaçınılmaz sosyal kaderlerini hazırlıyor. Kast sistemindeki istikrar, köleliklerini sevip kabullenmelerinden geçiyor

* Seri üretim (**Fordism**) prensibi sonunda biyolojiye de uygulanır.

4) Neo-Pavlov Şartlandırma Odaları:

Kastlara neyi sevdirmek veya sevdirmemek isteniyorsa uygulanan yöntem. Örneğin: Delta bebeklerine Kitap & Çiçek veriliyor sonrasında çok yüksek zil sesleri ve elektrik şoku. Birkaç defadan sonra bebekler kitap ve çiçek gördüklerinde otomatik olarak kaçıyor.

5) Hipnopedya:

Uykuda öğrenme yöntemi entelektüel bilgilendirme için değil ama ahlaki değer yargılarının oluşumu için kullanılır. Örneğin. Bir Beta ya sürekli uykusunda Beta olmanın gururu ve mutluluğu, Gama, Delta & Epsilonlardan daha akıllı oldukları, Betaların Alfalar kadar çok çalışması gerekmediği….

6) Malthusin Kemeri:

Thomas Robert Malthus (1766-1834) İngiliz nüfus bilimci, ekonomik ve politik teorisyendir. Nüfus artışının yoksulluğa ve ölümlere yol açacağını savunmuştur. Teorisi yiyeceklerin aritmetik arttığı (1,2,3,4…) ama nüfusun ise geometrik arttığı (2, 4, 8, 32…..)

7) Seks

8) Soma

9) Günü Yaşamak:

Tarih öğretilmiyor ve "Tarih saçmalıktır" der Mond (History is bunk -Henry Ford'un sözü-). Eğitimleri tarihi gereksiz ve yalnızca günün yaşanması gerektiği kısaca alternatif yaşamları hayal edemiyorlar.

10) Fordson Cemaat İlahi Evinde Dayanışma Günleri:

12 bireyin tek vücut olmaya, bir araya gelmeye, kaynaşıp 12 ayrı kimliği daha yüce bir varlıkta yitirmeye…

Benliğimin silinişine içiyorum.

Yüce varlığa içiyorum.

Yüce varlığın gelmek üzere oluşuna içiyorum.

Kitapta Shakespeare:

1.)

Nay, but to live

In the rank sweat of an enseamed bed,

Stew'd in corruption, honeying and making love

Over the nasty sty …

(Hamlet)

Hayır, fakat yaşamak

Dağınık bir yatağın ekşimiş ter kokusunda,

Çürüme, dalkavukluk ve sevişmeyle ağır ağır pişerek

Leş kokan domuz ahırının üst katında…

(CYD syf. 178)

Hamlet burada annesinin yeni kocası olan amcasıyla sevişmesinden duyduğu tiksintiyi dile getiriyor.

John gelişi güzel sekse şartlandırılmayan bir kişi olarak doğru zamanı bekliyor. Sevişeceği kişiyi umursamak istiyor. Gelişi güzel seksin problem olduğunu ve annesinin köyde gelişi güzel erkeklerle yatması köyden dışlanmalarına sebep olmuştur.

2.)

When he is drunk asleep, or in his rage

Or in the incestuous pleasure of his bed …

(Hamlet)

Sarhoş sızmışken, ya da öfkeli

Veya yatağında ensestten keyifli……

(CYD, sfy. 180)

Hamlet Claudius(amcası) kızgındır ve onu nasıl öldüreceğini söylemektedir.

Annesi ile yatan Pope'u uykudayken bıçaklama esnasında bu dizeleri söyler. Bu alıntı bir sav olarak davranışına kılavuz oluyor.

3.)

O wonder!

How many goodly creatures are there here!

How beauteous mankind is

O brave new world

(The Tempest)

Mucize

Ne kadar çok iyi yürekli varlık var burada!

Ne kadar güzel insanoğlu!

Hey cesur yeni dünya

(CYD, sfy. 187-188)

4.)

"Her eyes, her hair, her cheek, her gait, her voice;

Handlest in thy discourse O! that her hand,

In whose comparison all whites are ink

Writing their own reproach; to whose soft seizure

The cygnet's down is harsh …"

(Troilus & Cressida)

Onun gözleri, saçları, yanağı, yürüyüşü, sesi:

Sözlerinle can bulur, Ah! Güzel elleri,

Tüm beyaz mürekkeptir yanında

Yazarlar kendi utançlarını: yumuşak dokunuşuna kıyasla

Yavru kuğunun tüyü sert kalırı…

(CYD, syf. 193)

Troilus bu dizelerle Cressida'ya olan duygularını tabir ediyor. Cressida'ya deli gibi âşıktır ve odada olmamasına rağmen iltifat üstüne iltifat ediyor.

Rezervasyondan dönmeden önce Lenina uyurken Jonh bu dizeleri kullanarak Lenina'yı tarif eder. John'da Lenina'ya âşıktır.

5.)

"On the white wonder of dear Juliet's hand, may seize

And steal immortal blessing from her lips,

Who, even in pure and vestal modesty,

Still blush, as thinking their own kisses sin."

(Romeo & Juliet)

Konabilir sevgili Juliet'in mucizevî beyaz eline

Ölümsüz saadeti çalabilirler dudaklarından,

O dudaklar ki saf ve bakir iffetlerinde bile

Kızarırlar hala, kendi öpüşlerini günah sayar gibi.

(CYD, syf.193)

John burada Lenina'yı uyurken gördüğünde büyülenir. Aynen Romeo'nun Juliet ile tanıştığında büyülendiği gibi.

John burada aşkı saf ve kutsal kabul ediyor. Kafasına giren şehvetli düşüncelerden utanıyor.

6.)

Eternity was in our eyes and lips.

(Antony & Cleopatra)

Dudaklarımız ve gözlerimizdeydi sonsuzluk

(CYD, syf. 205)

Linda'nın soma tatili ömrünü kısaltır. Soma zamanın birkaç yılını yitirilmesine neden oluyor ama zamandan bağımsız tanıdığı ölçülemez süreler veriyor yani İnsanların uyuşturucu alıp sonsuzluğa uçması.

7.)

"Oh! She doth teach the torches to burn bright.

It seems she hangs upon the cheek of night,

Like a rich jewel in an Ethiop's ear;

Beauty too rich for use, for earth too dear…"

(Romeo & Juliet)

Ah, o sevgili ki meşalelere ışıldayarak yanmayı öğretir!

Bir Etyopyalı'nın kulağındaki şık küpe misali

Asılı durur yanağına gecenin: öyle bir güzellik ki,

Kıyamazsın dokunmaya, yeryüzünde yok eşi….

(CYD, syf. 234)

Romeo, Juliet'i gördüğünde nasıl mükemmel ve güzel olduğunu söyler.

John da burada yine Lenina ve onun güzelliğini tasvir etmek için bu dizeleri kulanır.

8.)

"Let the bird of loudest lay

On the sole Arabian tree,

Herald sad and trumpet be…"

(The Phoenix and The Turtle)

Uzansın tek Arap ağacına,

Kuşların en çığırtkanı,

Müjdelesin kötü haberi trompet olsun…

(CYD, syf. 240)

Burada iki mükemmel sevgilinin doğuşu ve ölümü anlatılıyor.

John burada Helmholtz'u rahatlatmak için bu şiiri okur. Helmholtz öğrencilerine yalnızlık ve tutkunun eksikliği hakkındadır bu şiiri(syf. 237-238) okuduktan sonra şikayet edilir. John burada her mücadelenin bedeli vardır demek istiyor.

9.)

Is there no pity sitting in the clouds,

That sees into the bottom of my grief?

O sweet my mother, cast me not away:

Delay this marriage for a month, a week;

Or, if you do not, make the bridal bed

In that dim monument where Tybalt lies …"

(Romeo & Juliet)

Hiç mi acıma yok bulutlarda,

Izdırabımın derinliğini anlayacak?

Ah, canım annem, verme beni ellere!

Bir ay ertele bu evliliği, bir hafta:

Veya ertelemezsen, gelinlik yatağımı

O loş kabre kur Tybalt'un yattığı….

(CYD, syf. 241 – 242)

Lady Capulet, Juliet'i Paris ile evlenmesi için zorlar ve bu dizeler Juliet'in haykırmasıdır.

Juliet'in üzüntüsünü hissedeceğine Helmholtz güler bu da John'un sinirlenmesine sebep olur. Çünkü John kendini Romeo ve Lenina'yı Juliet'in yerine koyar ve aşklarının hiçbir zaman Kendi hayal dünyasında gerçekleşmeyeceğine inanır.

10.)

The murkiest den, the most opportune place" ,

the strongest suggestion our worser genius can,

shall never melt mine honour into lust.

Never, never!" .

(The Tempest)

Mağaraların en karanlığı, mekânların en elverişlisi,

En kötü dâhilerimizin dil dökmesi dahi,

Şehvete dönüştüremez şerefimi. Asla, asla!..

(CYD, syf. 251)

The Tempest'de Prospero, Ferdinand'ı kızı Miranda evlendikten sonra seks yapmasına ikna etmeye çalışması. Ferdinand kabul eder.

John'da, ilişkide beklemenin daha iyi olacağını Lenina'ya kabul ettirmeye çalışır.

11.)

O thou weed, who are so lovely fair and smell'st

so sweet that the sense aches at thee.

Was this most goodly book made to write 'whore' upon?

Heaven stops the nose at it …"

(Othello)

Ah yabani ot, öyle mükemmelsin,

Kokun öyle güzel ki, Duyularım can atar kavuşmaya.

Bu güzelim kitap, üzerine, orusupu, yazılsın diye mi yaratıldı?

Tanrı durur bu kelimede, okumaz….

(CYD, syf. 255 – 256)

Othello karısını burada orospu olarak adlandırır. Her ne kadar sevse de ondan nefret eder.

John'da Lenina'nın orospu olduğunu düşünür. Lenina'nın bakire olmasını ister.

12.)

Sometimes a thousand twangling instruments will hum

About my ears and sometimes voices.

(The Tempest)

Bazen bin tane telli çalgı mırıldanır kulaklarıma,

Bazen de insan sesleri.

(CYN, syf. 282)

Mond sorar : "Uygarlıktan hiç mi hoşlanmadınız?" John:" bazı güzel yanları var mesela bütün o müzikler." Mond Shakespeare'in bu dizelerini söyler.

Kitapta Hangi Değerler Kurban Edilir?

1) Duygular

2) Tutku

3) Bağlılık

4) İnsani ilişkiler

5) Eşitlik

6) Gerçek

7) Sanat

8) Deneyimler

λ **Kitap da Karakterler:**

JOHN:

Thomas (Londra Merkez Kuluçka ve Şartlandırma Merkezi Direktörü) ve Linda'nın oğlu.

Kitabın başında Bernard ana karakter gibi gözükse de rezervasyon dönüşünden sonra arka plana atılır ve John ana karakter olur.

Dünya Devletinin dışında New Mexico'da Vahşi Rezervasyonunda büyümüştür. Bu ilkel toplumdan da dışlanmış ve aynı şekilde Dünya Devletine de ayak uyduramamıştır. İki toplum tarafından ret edilir, "Ultimate Outsider" dır.

Dünya görüşü ve bilgisi Shakespeare'in oyunlarına dayalıdır. Değerlerini 900 yıllık yazar William Shakespeare'den alır.

Bu kitabın önemi nedir?

– Kendi karışık duygu ve reaksiyonlarını bu kitap ile dile

getirir.

– Dünya Devletinin değerlerini kritize etmek için Shakespeare'in kitabı bir iskelet oluşturur.

– Mustapha Mond ile yüzleşmesinde onun gibi müthiş bir konuşmacı karşısında durmasına yardımcı olur.

Shakespeare, insan ve insancıl değerleri barındırıyor ki bu epey bir zaman önce Dünya Devleti tarafından terk edilmiştir.

John'un Dünya Devletindeki sığ mutluluğu reddetmesi, Lenina ile aşkını uzlaşamaması ve ona karşı şehveti ve sonucundaki intiharı aslında Shakespeare temalarını yansıtır.

Othelo (intihar eder) & Desdemona (öldürülür)

Romeo (intihar eder) & Juliet (intihar eder)

Hamlet (öldürülür) & Ophelia (boğulur)

John'un başta kullandığı "Cesur Yeni Dünya" Dünya Devletini tanıdıkça ironik ve pesimist hale gelir. John'un kendi değerleri ile Dünya Devletinin gerçeklerinin çatışmasının sonuçu delirmesine ve intihara sebep oluyor.

BERNARD MARX:

Alpha artı erkeği ancak fiziksel özelliklerinden dolayı dışlanır.

Psikiyatrist ve hipnopedya da ihtisaslaşmıştır.

Seks, spor ve toplum olaylarına karşı düşünceleri unorthodox kabul edilir.

Kendine olan güvensizliği Dünya Devletine memnuniyetsizlik olarak geri döner. Memnuniyetsizliği aslında kendi ortamına ayak uyduramayışıdır. Hoşnutsuzluğu sistematik veya felsefi yönden değildir .

Bu karakteri tanımamız biraz ironiktir. Neden? Direktör öğrencilere aşk ile ilgili tüm hayal kırıklıkları, bastırılmış duygular… kısaca insancıl duyguların elimine edildiğini anlatırken birden Bernard'ın özel düşüncelerine gidilir ve kıskançlığı ve rakiplerine karşı kızgınlığı…. Kısaca insancıl duygularını görürüz.

Bernard romanda kahraman değildir hatta roman ilerledikçe daha da düşer ama yine de okuyucuya ilginç gelir çünkü insandır. Elde edemeyeceği şeyleri ister.

Vahşi Rezervasyona gitmeden önce yalnızdır, kendine güveni yoktur ve tecrit edilmiştir. John ile birlikte popülaritesi artar ve Dünya Devletinin eleştirdiği tüm yanlarından yararlanmaya başlar. Gelişi güzel seks gibi.

Ne zamanki John, Bernard'ın oyuncağı olmadığını ve onun istediklerini yapmayacağını söyler, işte o zaman Bernard tekrar düşüşe yani eski haline geri döner.

İsmi:

Bernard Marx : 19y.y. Alman yazar. Kitabı "Das Capital" , kapitalist bir toplumu kritize eden tarihi bir başyapıttır. Fikirleri komünizm temelini atmıştır.

George Bernard Shaw: İrlandalı oyun yazarı. Pygmalion (My Fair Lady) romanı için 25 yaşında Nobel ödülü, 38 yaşında da Oscar almıştır. Her 2 ödülü de almış tek insandır. Sosyalizm & Kadın haklarının savunucusudur. Genelde sosyal problemler, eğitim, din, hükümet, sağlık sistemi gibi konularda yazmıştır.

MUSTAPHA MOND:

Alpha çift artı dır.

Dünya'yı kontrol eden 10 denetçiden biridir. Batı Avrupa'nın başındadır.

Bir zamanlar hırslı genç bir bilim adamıymış. Kanuna aykırı ve tutkulu araştırma yaparmış. Ne zaman keşif edilir kendisine iki seçenek sunulur: ya sürgün ya da dünya denetçisi olarak eğitilecek.

Bilimi kendi isteği ile bırakır ve şimdi bilimsel buluşları sansürler ve farklı düşünenleri sürgüne yollar.

Dünya Devletini savunan en güçlü ve akıllı kimsedir. Romanın başında sesi Dünya Devletinin tarihini ve felsefesini açıklar. John ile olan münakaşasında ise Dünya Devleti ve Shakespeare toplumu arasındaki temel farklılıkları ortaya koyar.

Çelişkili bir karakterdir. Neden?

Çünkü Shakespeare ve İncil gibi yasaklanmış birçok kitabı vardır. Eskiden bir bilim adamıdır ama şimdi bu fikirleri sansürler ve totaliter bir devleti kontrol eder.

Ona göre insanlığın esas hedefi istikrar ve mutluluktur.

İnsan ilişkileri, duygular, kendini ifade etmek gibi kavramlara karşıdır.

İsmi:

Mustafa Kemal Atatürk: 1. Dünya Savaşından sonra Laik Cumhuriyetin kurucusu .

Sir Alfred Mond: Sanayici ve Kraliyet Kimyasal Endüstrisinin kurucusu. Sonra Siyonist hareketine katılmıştır (Filistin'de İsrail kurmak)

HELMHOLTS WATSON:

Duygu Mühendisliği Üniversitesinde yazı bölümünde hocadır ve Alpha artı dır.

Kastının en mükemmel örneği ama o işinin boş ve anlamsız olduğunu düşünür ve yazma yeteneğini daha anlamlı şeyler için kullanmak ister.

Bernard ile arkadaştır çünkü ortak noktaları Dünya Devletinden ikisi de hoşnut değildir.

Helmholts'un eleştirileri Bernard'dan daha felsefi ve entelektüeldir. Aslında Bernard önemsiz şikâyetler yapmaktadır.

Bernard için Helmholts olamadığı her şeydir: Kuvvetli, akıllı ve çekici…

Bernard verilen sosyal statü için yeterli değildir ve Helmholts ise tam tersi haddinden fazla yeterlidir ve bundan dolayı da dışlanır ve kendini yalnız hisseder.

Jonh ile iyi arkadaştır. Ama ikisi arasında çok büyük bir fark vardır. Helmholts Shaskepear'in şiirlerini anlar ama ne zaman anne, evlilik, baba kelimelerini duyar, bunları kaba bulur ve saçmalık olarak kabul eder, hatta güler. John ile konuşmalarından çıkan Helmholts gibi akıllı biri bile yetiştiği çevre tarafından etkilenir.

İsmi:

Herman Von Helmholts: Alman fizikci ve hekim.

John B. Watson: Amerikan davranış bilimci.

LENİNA CROWNE:

Londra Merkez Kuluçka ve Şartlandırma Merkezinde aşılama görevlisi bir Beta artı.

Major ve minor karakter için arzulanan bir obje.

Bazen davranışları alışılmışın dışında olduğu için ilginç bir karakterdir. Örneğin 4 ay aynı adamla (Henry Foster) çıkması veya Bernard gibi topluma uymayan birinden hoşlanması veya John'a karşı ihtirası gibi.

Ama eninde sonunda değerleri Dünya Devletinin geleneksel değerlerleridir.

İsmi:

Vladimir llyich Lenin: Komünist devrimci ve Bolşevik Partinin lideri

FANNY CROWNE:

Merkezde Embriyo bölümünde çalışan bir Beta ve Lenina'nın arkadaşı.

Lenina ile akraba değildir. Dünya Devletinde aynı soyadı olağandır. Çünkü yalnızca 10.000 soyadı kullanılır.

Fanny'nin sesi kendi kast ve toplumdaki geleneklere uygundur.

Lenina'yı sürekli uyarır (sağduyusu gibi)

İsmi:

Fanny Kaplan: Rus politik devrimci. Lenin'e başarısız bir suikast girişimi olmuştur. Fanny ile Lenina 'nın arkadaşlığı ironiktir.

HENRY FOSTER:

Merkezde bilim adamıdır. Geleneksel bir Alpha erkeğidir. Lenina'nın sevgililerinden biridir.

İdeal bir vatandaştır: İşinde verimli ve akıllı. Boş zamanlarını spor ve seks ile doldurur.

Önemli bir karakter değildir ama merkezin nasıl çalıştığının açıklamasında yardımcı olur.

THOMAS ' TOMAKİN' :

Merkezin Alpha direktörü ve John'un babası.

Bilmiş ve kendi öneminin etkisi altındadır.

John oğludur ve bu onu savunmasız bırakır. İşini bırakmak zorunda kalır çünkü Dünya Devletinde bir çocuğun babası olmak skandal ve müstehcen bir davranıştır.

LİNDA:

Jonh'un annesi Beta eksi.

Vahşi Bölgeye, Tomakin ile ziyaretinde kaybolur ve orada bırakılır. Tomakin'den olan oğlu John'u orada doğurur ve bebek ile Dünya Devletine dönmeye utanır.

18 yıldan beri Vahşi Bölge'de yaşamaktadır.

Dünya Devletindeki şartlandırılmasından dolayı köy erkekleri ile gelişi güzel ilişkiye girer ve bundan dolayı dışlanır.

Dünya Devletine geldiğinde de dışlanır: çünkü şişmandır ve yaşlanmıştır.

POPE:

New Mexıco'daki Malpais'in yerlisi.

Linda'nın sevgili ve Linda'ya ' The Complete Works of Shakespeare' verir.

Linda ile ilişkiye girerek Linda'nın köyden dışlanmasına sebep olur ve John gençken onu öldürmeye çalışır.

İsmi:

Pope: Pueblo Kızılderili kabilesinin dini lideri ve Pueblo Ayaklanmasının lideri (İspanyol kolonistlere karşı ayaklanmıştır).

Kitabın Etrafındaki Tartışmalar:

1. CYD, 1932 da İrlanda'da yasaklanmıştır.

2. 1980 de Miller, Missouri eyaleti okullarından kaldırılmıştır.

3. 1993 de Kaliforniya eyalet okullarının okuma listesinden kaldırılmaya çalışılmıştır.

4. Polonyalı eleştirmenler Huxley'in CYD yazdığında Mieczyslaw Smolarski (The City of the Sun 1924) ve Podroz poslubna pana Hamiltona (The Honeymonn Trip of Mr. Hamilton 1928) kopya çektiğini savunur.

ALDOUS HUXLEY – CESUR YENİ DÜNYA & GEORGE ORWELL- 1984

– Orwell'in korkusu kitapların yasaklanması idi. Huxley ise kitapları yasaklamaya gerek kalmamasın zaten kimse okumak istemeyeceğini anlatır.

– Orwell bilgi akışının engelleneceğinden korktu. Huxley ise tam tersinden korktu. Çünkü her şeyin fazlası insanları pasif yapmaktadır.

– Orwell gerçeğin gizleneceğinden korktu. Huxley ise gerçeğin ilgisizlikten yok olacağından.

– Orwell toplumun esir olmasından korktu. Huxley ise önemsiz bir toplum olmamızdan (duyusal filmler, gelişi güzel seks…..)

– Orwell insanların şiddet ile kontrol edildiklerini, Huxley ise zevk enjekte edilerek kontrol edilebildiklerini yazdı.

– Orwell, **KORKTUKLARIMIZ** bizim sonumuzu getireceğini ama Huxley ise **ARZULARIMIZIN** sonumuzu getireceğini savundu.

BRAVE NEW WORLD REVISITED (1958)

– BNWR, roman değildir. İlk romanındaki hikâye veyahut karakterlere geri dönüş mevcut değildir. Bu kitap neredeyse 30 yıl sonra, o gün yaşadığı dünyanın Cesur Yeni Dünya'ya ne kadar yakınlaştığıdır.

– Hayal dünyası çok hızlı gerçeğe dönüşmektedir.

– Dünya çok değişmiştir. II Dünya savaşı sonrasında Soğuk Savaş ve Dünyanın teknolojik silahlarla donatıldığı insanların ise totaliter devletler tarafından yönetildiği.

– İnsanların rahatlıkları ve zevkleri için özgürlüklerini feda etmeye hazır olduklarını görebiliyordu.

–Televizyonlardaki sayısız reklam bombardımanları, insanların kullandıkları mutluluk hapları….

– Propaganda yaygınlaşmış ve Hitler gibi diktatörler propagandanın kuvvetini dünya'ya göstermişti.

'' Give me liberty or give me death ''

çok kolaylıkla

'' Give me television and hamburgers, but dont bother me with the responsibilities of liberty''

değiştirilebilineceğini görmüştür.

Kaynak

AYŞE'NİN KİTAP KULÜBÜ

****

Erich Fromm, George Orwel'in meşhur kitabına yazdığı sonsözde şunları belirtir (Orwell, 1962, s. 260-261):

"1984" ve "Biz" "Cesur Yeni Dünya"dan daha fazla ortak noktaya sahiptir. Her iki eserde insanın kişiliğinden uzaklaştırıldığı tamamen bürokratikleşmiş bir toplum ele alınmaktadır. Bu toplumlarda yer yer fiziki baskıya da varan ideolojik ve psikolojik bir yönlendirme söz konusudur. Huxley'in çalışmasında ise insanın bir tür makineye dönüştürülmeye çalışılması ele alınır. Genel kabule göre, Zamyatinve Orvell'in örnekleri daha ziyade Stalinist ve Nazist diktatörlükleri, Huxley'in Cesur Yeni Dünyası ise sanayileşen Batı dünyasındaki gelişmelerin sonucunu temsil etmektedir."

Nitekim Cesur Yeni Dünya'da tarihler Ford'a endekslenmiştir. Ünlü otomotiv üreticisi Ford, kitapta yeni dünyanın Tanrısı olarak görülmektedir. İnsanlar T işareti yapmakta, ilahiler söylemektedirler. Mesela dayanışma ilahisinin sözleri şöyledir

"Fordum, on ikiyiz biz, bizi bir eyle,
Sosyal Nehir'deki damlalar misali,
Ah, güç ver bize koşalım birlikte,
Parlak Dört tekerin gibi çevikçe" (Huxley, 2000, s. 117).

Cesur Yeni Dünya, kitaba bir son- söz yazan David Bradshaw'ın da belirttiği gibi "**şirket-devletin doğasındaki totaliter tehlikelerin bir geleceğe yansıtımı olarak okunabileceği gibi Amerikan öcüsüne dair bir hiciv olarak da alınabilir"** (Huxley, 2000, s. 117).

1984 ile Cesur Yeni Dünyacı kıyaslayan Huxley'e (2001, s. 12 vd.) göre, 1984 Stalinizm'i kapsayan bir şimdi ile Nazizm'in gelişmesine tanık olan bir yakın geçmişin büyütülmüş bir gelecek yansıtımıdır: "Cesur Yeni Dünya, Hitler Almanya'da iktidarın en üst basamağına çıkmadan, Rus zorbası yürüyüşüne başlamadan önce yazılmıştı. 1931'de sistemli terörizm 1948'de dönüştüğü çağdaş saplantısal olgu değildi henüz; benim hayali dünyamın gelecekteki diktatörlüğü de Orweli'in çok başarılı bir şekilde betimlediği gelecekteki diktatörlükten çok daha az acımasızdı. 1948 bağlamında 1984 korkutucu derecede inandırıcıydı. **Fakat en nihayetinde zorbalar ölümlüdür ve koşullar değişir.** Rusya'daki son gelişmeler, bilim ve teknolojideki son gelişmeler Orvell'in kitabını gerçeğe olan korkunç benzerliğinin bir kısmından mahrum etti. Elbette ki bir nükleer savaş herkesin tahminlerini altüst edecektir, fakat bir an için Büyük Güçlerin bizi bir şekilde yok etmekten kaçınacaklarını kabul edersek diyebiliriz ki zarlar şu anda 1984 gibi bir şeyden çok Cesur Yeni Dünya gibi bir şeyin lehindedir".

Nitekim, son senelerde sıkça söz edildiğini işittiğimiz Genom Projesi ve gen teknolojileriyle ilgili araştırmaların şimdilik elde edilen sonuçlan bile inanılması güç sonuçlar ortaya koymaktadır. Toplumu kontrol eğilimlerinin ya m sıra bu tür teknolojilerin de gelişmesi gözetim ve özel hayat açısından çok daha zorlu bir dönemin bizi beklenildiğine işaret.

Kaynak:
Bilim ve Gelecek, Aylık Bilim, Kültür,
Politika Dergisi, Kasım 2004, s.21

****

BRAVE NEW WORLD /Cesur Yeni Dünya) (1998) Film
Yönetmen: Leslie Libman | Larry Williams
Ülke: ABD
Tür: Bilim-Kurgu
Vizyon Tarihi: 19 Nisan 1998 (ABD)
Süre: 87 dakika
Dil: İngilizce
Senaryo: Aldous Huxley | Dan Mazur | David Tausik |
Müzik: Daniel Licht
Görüntü Yönetmeni: Ronald Víctor García
Yapımcılar: Michael R. Joyce | Todd Sharp | Dan Wigutow |
Özet
Uzak gelecekte, dünya denetçileri nihayet ideal toplumu yaratmışlardır. Tüm dünyaya yayılmış laboratuvarlarda genetik bilimi insan ırkını kusursuzluğa ulaştırmıştır. Alfa-artı mandarin sınıfından,

ayak işlerini yapmak üzere tasarlanmış olan epsilon-eksi yarı moronlara kadar insanlar, önceden belirlenmiş rollerine seve seve razı olmaları için yetiştirilir ve eğitilirler. Fakat Londra kuluçka ve şartlandırma merkezinde Bernard Marx mutsuzdur. Yalnızlık için duyduğu özlem, zorunlu cinsel özgürlüğün bitmek bilmeyen hazlarından duyduğu hoşnutsuzluk, kaçma duygusunu güçlendirir. Eski, ilkel yaşama biçiminin hala sürdürüldüğü az sayıdaki vahşi ayrı bölgelerinden birine yapacağı ziyaret derdine çare olmasa da dönerken beraberinde Londra'ya getirdiği 'Vahşi', yeni teknik uygarlığı farklı bir gözle değerlendirir, onlara neleri kaybettirdiklerini hatırlatır. Modern klasiklerden biri olan Aldous Huxley'in distopik Cesur Yeni Dünya kitabından uyarlanarak hazırlanan bu film hem geçmişten geleceğe hem de gelecekten bugüne bir çağrı… Çağrılara açık olanlar için..

ALDOUS HUXLEY SÖZLERİNDEN SEÇMELER

- Belki de insan sevilmediğinden değil, sevgisine layık biri olmadığından yalnızdır.
- Bir kadının içindeki masum meleği erkek keşfeder; ama o meleğin tüm masumluğunu da yok edecek olan yine erkektir.
- Kadınları en çok küçümseyen erkekler, kadınlara en fazla düşkün olan erkeklerdir.
- Hayatın bu çirkin oyunlarına rağmen hala gülmeyi başarabilen insan; hayatın felsefesini çözmüş demektir: [Umursamamak]
- Dertlerini gözyaşlarında boğmak isteyenlere, dertlerin yüzme bildiğini söyle.
- Bir arkadaşta sevmediğim şey, dikkat çekmek için yanındaki insanı sürekli küçük düşürmeye çalışmasıdır.
- Hayatta ya tozu dumana katarsın, ya da tozu dumanı yutarsın.
- Aşkta mantık aramak mantıksızların işi. Aşkta mantık olsa; sonunda kırılacağını bildiği bir kalbin sevmesine izin vermezdi.
- Tanımadan nefret edebileceğiniz tek kişi; Sevdiğiniz kişinin, sevdiği kişidir .
- Deneyim, bir insanın başından geçenler değil, başından geçenlerin bıraktığı izlerdir.
- Her gidiş bir dönüşü terkeder. Gitmeden önce düşün; Çünkü döndüğünde bulduğun aynı olmayacak giderken bıraktığınla.
- Başkalarının zekasıyla cümle kuramazsınız; ama başkalarının cümleleriyle zeki görünebilirsiniz.
- Yapabileceğin kadar söz ver, sonra söz verdiğinden daha fazlasını yap.
- Başlamak için en uygun zamanı beklersen hiç başlamayabilirsin; Şimdi başla, şu anda bulunduğun yerden, elindekilerle başla.
- İnsan düşmekten değil, düşerse hadi kalk diyebilecek bir dost sesi duyamamaktan korkar.
- Bütün dünyayı bir erkek yönetir. O erkeği de bir kadın.
- kendimizi bir mal sandığımız için, insan yaşamının önemini büyütüyoruz gözümüzde. birey bir hiçtir; doğa ancak insan türüne değer verir ve buna benzer şeyler.
- Bundan 20 yıl sonra yaptıkların değil, yapamadıkların için üzüleceksin; dolayısıyla halatları çöz, güvenli limandan uzaklara yelken aç, rüzgarı yakala, araştır, düşle, keşfet.
- Zamanlarının büyük bir kısmını para kazanmak ve saklamakla geçiren insanlar, sonunda en çok istediklerinin satın alınamayacak şeyler olduğunu anlarlar.
- Dünyada düzeltebileceğimiz, daha iyi yapmayı başarabileceğimiz, ilk ve en mühim kimse kendimizdir.
- İnsan ne zamanki hayata anlam katmaya çalışır, hayat o zaman anlamsızlaşır. Dertten kim ölmüş sanki Bırak herşey dağınık kalsın.
- Bir defa yaşanır aşk. Eğer ikinci kez yaşayacağına inanıyosan; "Ya kendini kandırıyorsun yada önceden kandırılmışsın demektir.
- Hiç kimse yalanı sürekli sürdürecek kadar zeki değildir. Ve hiç kimse bu yalanlara sonsuza kadar inanacak kadar aptal değildir.
- Büyük adam büyüklüğünü küçük adama davranışıyla gösterir.
- Temiz Kalpli İnsanlar Hiçbir Zaman Rahat Bir Hayat Yaşayamazlar, Çünkü Kendilerini Başkalarının Mutluluğu İçin Feda Ederler.
- Bir kadının elinden hayallerini almak, bir kaplanın yanından yavrusunu almak kadar tehlikelidir.
- Günün sonunda kendini bir sokak köpeği kadar yorgun hissediyorsan, bu belki bütün gün hırladığın içindir.

- Aslında tüm kadınlar tek bir koşulla sever: "Bekledikleri tek koşul ise, Sevdiklerinin onları koşulsuzca sevmeleridir.
- Dünyanın en zevkli işi; Bir şeyin nasıl yapılacağını bilirken, başka birinin nasıl yapamadığını ses çıkarmadan seyretmektir.
- Bilginin karşısına küçük bir çocuk gibi oturun, önceden düşünülmüş tüm düşüncelerden vazgeçmeye hazırlıklı olun, doğanın sizi götürdüğü her yere ve tüm çukurlara girin. Yoksa asla bir şey öğrenemezsiniz.
- Başkalarının acılarına katılırım ama mutluluklarına değil, çünkü başkalarının mutluluğunda garip bir sıkıcılık vardır.
- Evrende değiştirebileceğinizden emin olabileceğiniz tek nokta vardır: kendiniz.
- birbirlerine sarılmış aşıklar bireysel coşkularını umutsuzca tek bir yüce benlik halinde kaynaştırmaya çalışırlar, ama boşunadır. doğası gereği her vücut bulmuş ruh tek başına acı çekmeye ve zevk almaya mahkumdur.
- İyi çalışan, sık gülen ve çok seven başarıyı elde eder.
- Bu dünya, belki de bir başka gezegenin cehennemidir.
- Bilginin azı tehlikeli ise tehlikeden uzak duracak kadar çok şey bilen kişi nerede?
- Eğer mutluluğunuz, bir başkasının yaptıklarına bağlıysa, çok ciddi bir sorununuz var demektir.
- Gerçekler sürtükdür, her şakanın altında yatar.
- Cehennem boş, Çünkü tüm şeytanlar burada.
- Doğa bilgisindeki her büyük gelişme, otoritenin tam anlamıyla reddedilmesiyle mümkün oldu.
- Gülümsediğinde güzelleşmeyen bir yüz hiç görmedim.
- Siz görmezden gelseniz de gerçekler varolmayı sürdürürler.
- Şans bukalemun gibidir; biraz zaman tanı, mutlaka değişecektir.
- Tecrübe, bir insanın başından geçenler değil, başından geçenlerin bıraktığı İzlerdir.
- Tecrübe insanın başına gelen şey değildir; o insanın o başına gelenle ne yaptığıdır.
- Doğuştan duyarlı kişiler, savaşın ortadan kalkmasına ilişkin duygularla doludur.
- Kimi zaman içindeki o sessiz sese, uzmanlardan daha fazla güven.
- Belki de bir çok insan, mutlu olduğunu bilmediği için mutsuzdur.
- İyilikten zarar gelmeyeceğini öğretirler; fakat arkanızdan enayi denileceğini öğretmezler .
- Şeytan ona uymamız için yalvarıyor, peki biz çok iyi insanlar olduğumuz için mi onu kıramıyoruz.
- Hepimizin aynı fikirde olması iyi bir şey değildir. Yaratıcılığı ortaya çıkaran fikir ayrılıklarıdır.
- Kadınların 100 sırrı varsa eğer, Bunun 99'unu erkekler bilir; ama 100.sünü şeytan bile bilemez.
- Başka gezengenlerde de hayat var mı diye merak ederiz, Sanki bu gezegende yaşamayı becerebilmişisiz gibi .
- İnsanların aynası kitaplardır.
- Savaş kesinlikle bir doğa yasası değildir.
- Oturarak başarıya ulasan tek yaratık bir tavuktur.
- Kavgacı hayvan anlamında savaşan bir hayvandır insanoğlu.
- Dalın ucuna gitmekten korkma, meyve oradadır.
- İnsan, yürümeyi öğrenmiş maymundur.
- Bilimin büyük trajedisi, güzelim hipotezleri çirkin bir gerçek yüzünden katletmek.
- Bilgisizlik yok edilebilir, çünkü bilmek istemediğimizden bilmeyiz.
- Düşün onları seyredecek birileri olmasaydı, kaç kişi mercedes otomobil alırdı.
- Aerodinamik yasalarına göre o tombul ve tüylü arının hiç uçmaması gerekiyordu; herhalde bunu ona hiç kimse söylemedi ki, uçuyor.
- Bilimde ve güzel sanatlarda en üstün başarılar tek başlarına çalışan kişiler tarafından elde edilmiştir. Hiçbir parkta bir kurul için dikilmiş bir anıt yoktur.
- Yapabileceğin kadar söz ver. Sonra söz verdiğinden daha fazlasını yap.
- Oturarak başarıya ulaşan tek yaratık bir tavuktur.
- Şans bukelamun gibidir. Biraz zaman tanı mutlaka değişecektir.
- "Tarihte en etkili 100 kişi" adlı kitabı okudum. Onların hepsiyle ortak olduğumuz tek şeyin zaman olduğunu hayretle gördüm.

88 Yazılar

- Kimi zaman içindeki o sessiz sese uzmanlardan daha fazla güven.
- Öteki insanlardan daha akıllı ol. Yalnız bunu onlara söyleme!
- Mutlu olmanın en garantili yolu bir başkasını mutlu etmektir.

'SÜPER BEYİNLER' ÇAĞINA DOĞRU

Miguel Nicolelis:
Bu deney 'organik bilgisayar' yaratmak için hayvanların beyinlerini birbirine bağlama olasılığının yolunu açtı

Amerika'da yapılan deneyle süper beyin yaratıldı. Yarattılan süper beyin aracılığıyla iki farklı kıtada bulunan farelerin birbirine yardımcı olmaları sağlandı.

Birbirlerine beyin elektrotlarıyla bağlanan farelerden biri Brezilya'nın Natal kentindeki bir enstitüde tutulurken, bir diğeri de ABD'nin Kuzey Karolina Eyaletinin Durham kentindeki bir laboratuvarda tutuldu. Natal'daki fare internet aracılığıyla gönderdiği sinyalle Durham'daki farenin ödül kazanmasına yardımcı oldu.

Brezilyalı Nörobiyolog **Miguel Nicolelis**, bu deneyin 'organik bilgisayar' yaratmak için hayvanların beyinlerini birbirine bağlama olasılığının yolunu açtığını söylerken, felç geçirmiş ya da Locked-in Sendromu olan insanları güçlendirme araştırmalarında da yardımcı olacağını belirtti. Nicolelis, "İki beyin arasında fonksiyonel bir bağlantı sağladık. İki beyini kapsayan bir süper beyin yarattık" ifadelerini kullandı.

Sorunu birlikte çözdüler

"Scientific Reports" adlı dergide yayınlanan araştırmaya göre, araştırma ekibi susuz farelere ışıkları ayırt edip suya ulaşmak için bir manivelayı kaldırmasını içeren temel bir eğitim verdi.

Daha sonra farelerin beyinlerine kabloyla bilgisayara bağlanan elektrotlar yerleştirildi.

Natal'da camdan bir kapta bulunan fare 'şifreleyici' görevi görürken, ödül almak için gerekli ipuçlarını çözdüğünde beyni elektrik sinyali gönderiyordu. Sinyaller gerçek zamanlı olarak Kuzey Karolina'da aynı aleti gözlemleyen 'şifre çözücü' ikinci farenin beynine gönderildi. Diğer fareden sinyali alan ikinci fare çok kolay bir şekilde ödüle ulaşmayı başardı.

Nicolelis, "Fareler bir sorunu çözmek için birlikte hareket etti" açıklamasını yaptı. İkinci farenin düşünce ya da görüntüler almadığını kaydeden Nicolelis, şifreleyici fare bazı görevleri başardığında, beyin sinyallerindeki en yüksek bölümlerin ikinci fare tarafından algılanan bir çeşit elektronik sinyallere dönüştüğünü söyledi.

Fare bunların faydalı olduğunu anladığında da görsel ve dokunma süreçlerine dâhil edildi.

(Deutsche Welle Türkçe)

http://t24.com.tr/haber/super-beyin-yaratildi/224774

AYN RAND, "We The Living" BİZ İNSANLAR (Yaşamak İstiyorum) ÜZERİNDEN "BEN" –"BİZ" KİMLİĞİ

Ayn Rand, asıl adıyla Alişya Rosenbaum , 2 Şubat 1905'te Rusya'da, St. Petersburg'da doğdu. Altı yaşında kendi kendine okumayı öğrendi ve iki yıl sonra bir Fransız çocuk dergisinde ilk hayâlî kahramanını keşfetti. Bu ona hayatı boyunca örnek olacak başlıca kişiydi. Dokuz yaşında roman yazarı olmaya karar verdi. Mistisizme ve kollektivist Rus kültürüne karşı çıktı ve Walter Scott ve özellikle beğendiği yazar olan Victor Hugo ile tanıştıktan sonra kendisini Avrupalı bir yazar olarak görmeye başladı. Yüksek öğrenim yıllarında desteklediği Kerensky'nin iktidara gelişine ve başından beri yanlış ve tehlikeli gördüğü Bolşevik Devrimi'ne tanık oldu. Savaştan kaçarak ailesiyle birlikte Kırım'a yerleşti ve orada yükseköğrenimini tamamladı. Son komünist zaferi babasının eczanesine haciz getirdi ve yoksulluk dönemi başladı.Ailesi Kırım'dan döndüğünde, o felsefe ve tarih üzerinde araştırma yapmak üzere Petrograd Üniversitesi'ne girdi. 1924'te mezun olurken, hakkında soruşturma başlatıldı, üniversite dağıldı ve komünistler üniversite yönetimini devraldı. Hayatının giderek kötüleşmesine rağmen onun en çok hoşlandığı şey Batı film ve oyunlarıydı. Filmlere olan hayranlığı sebebiyle, 1924'te oyun yazarı olarak Sinema Sanatları Enstitüsü'ne girdi.

1925'lerin sonuna doğru Birleşik Devletleri ziyaret etmek için Sovyet Rusya'dan ayrılmaya karar verdi. Sovyet makamlarına ziyaretinin kısa olacağını söylemesine rağmen Rusya'ya bir daha asla dönmemeye kararlıydı. 1926'nın Şubat ayında New York'a vardı. Şikago'da altı hafta geçirdi, vizesini uzattırıp oyun yazarı olarak kariyerine devam etmek üzere Hollywood'a gitti. Hollywood'daki ikinci gününde DeMill onu stüdyosunun kapısında beklerken gördü ve Kralların Kralı film setindeki işleri yürütmeyi teklif ederek, iş ve avans verdi. Böylece Ayn Rand metin okuyucusu oldu. Bir sonraki hafta stüdyoda 1929 yılında evlendiği aktör **Frank O'Connor**'la tanıştı. Frank'ın ölümü ile sona eren evlilikleri 50 yıl sürdü.

Oyun yazarlığı dışında çeşitli işlerde birkaç yıl çalıştıktan sonra bir film stüdyosunda vestiyer olarak çalıştı ve Kırmızı Piyon adlı oyun metnini 1932 yılında Universal Stüdyolarına sattı. **İlk romanı olan "We The Living" BİZ İNSANLAR (Yaşamak İstiyorum) 1933'te tamamladı.**

Otobiyografik yönü ağır basan romanda baskıcı komünist rejimin bireylerin hak ve hürriyetlerine müdahalesi anlatılır. Rus ihtilali olduktan sonra, yönetim düzeninin kötü yanlarını en küçük ayrıntısına kadar incelemiştir. Romanda, sürgün cezasına çarptırılanların ölümü, hapishane köşelerinde çürüyen insanların dramı büyük bir ustalıkla anlatılmıştır. Bunun yanı sıra diktatörlükle idare edilen ülkelerde, yaşamın kısıtlı bir şekilde ve zor koşullar içinde sürdürülmesini yoğun bir sosyal hayat görüntüsü altında bireyin özel hayatının yok oluşu gözler önüne koyan Ayn Rand, kendine özgü bir anlatımla verir.

(We the Living) (Yaşamak İstiyorum) BİZ İNSANLAR'da Kira ve Leo aşkların en güzelini yaşıyorlar. Soğuk karlı kış günlerinde mutluluk ateşi onları sanki ısıtıyor, bazen de ufacık bir odanın içinde umutsuzlukla. sessiz... saatlerce... birbirlerine bakıyorlardı Amaçları, tedirginlikleri, istedikleri neydi?

Kira küçük bir kızken bile hiç durmadan kan görmüştü... Büyüdü, güzel narin, cazibeli genç kız olmuştu... Ama bembeyaz karların üzerinde ufak kan izleri vardı...

(We the Living) (Yaşamak İstiyorum) BİZ İNSANLAR'ı okurken Kira ve Leo' nun aşklarından başka hiç bir şey tanımadıklarına sizler de şahit olacaksınız.

Rand'ın bu romanı yayınevleri tarafından reddedildi. Yıllar sonra Amerika'da Macmillian ve İngiltere'de Cassell adlı yayımcılar tarafından (1936) yayınlandı.

BİZ İNSANLAR, radyoda da oynadı ve bütün yurtta büyük bir ilgi uyandırdı.

KİTAPTAN ALINTI

Leningrad işçileri kırmızı bayrağa sarılı bir tabutun arkasında yürümekteydi.

Sıralar, hiç sonu gelmeyen bir merdivenin basamakları gibi sıralar dolusu bir sürü insan, bayrak ve pankartlar Nevsky'den Alexander III heykelini takiben Başbakanlık duvarlarının yanına doğru ilerliyordu. Binlerce insan teessürle yürüyor dalgalanan bir sürü bayrak ölüye sanki son tazimini ifa ediyordu.

Kızıl Ordu askerleri haki kumaştan bir kale duvarı gibi sıralarda bir sürü dik, kaba omuz ve karları ezen çizmeleriyle ilerliyor, bu askerlerin her birinin kasketinin üstünde bir kızıl yıldız var. Başlarında kızıl bir bayrağın üstünde şu harfler yazılı:

ÖLMÜŞ BİR YOLDAŞA EBEDÎ HAŞMET

Putilovsky fabrikası işçileri kızıl bir bayrağın altında düz ve bozulmaz sıralar halinde ilerliyordu. Bayrakta şu sözler yazılıydı.

"O İŞÇİ SINIFINDAN GELDİ.

HAYATINI DÜNYA İŞÇİLERİNİN REFAHI İÇİN VAKFETTİ.

DÜNYA PROLETERY AL ARI BU EBEDİYETE İNTİKAL ETMİŞ KAHRAMANA ŞÜKRANLARINI ARZEDER."

Teknoloji Enstitüsü öğrencileri de sıralar halinde korteji takip ediyordu. Siyah kepli erkek talebeler, kırmızı eşarplı kızlar, omuzları dik, gözleri ciddî ve sakin cenazeyi takip ediyorlar. Onlar da bir pankart taşıyorlardı.

Parti mensupları siyah deri ceketleriyle sanki birer rahip gibi ciddî ve kederli bir ifadeyle cenazeyi takip ediyorlar, üstlerinde yürüyüşleri kadar dümdüz bir pankart var. Pankart kırmızı üstüne siyah harflerle yazılmış bir ibare taşıyor:

"KOMÜNİST PARTİSİ HER BİR FERDİNİN HAYATINI DÜNYA İHTİLÂLİ UĞRUNA FEDAYA HAZIRDIR."

Petrograd şehrindeki her fabrika, her kulüp, her idare her birlik ve en ufak parti hücreleri bile temsilci yollamıştı törene. Kırmızı eşarplar, siyah kepler ve karları ezen binlerce ayak, Nevsky Meydanında üç millik bir kortej meydana getirmişti. Nevsky Meydanının gri renkteki duvarları cenaze törenine iştirak eden insan seline sanki bir nehir şeddi vazifesini görüyor ve bu insan şeddi granitleşmiş karların üstünde akıp duruyordu.

Tabutu askerî bir bando takip ediyor, pirinçden imal edilmiş mızıkalar siyah krepe sarılmıştı ve bando **«Bir Şehit Gibi Öldün»** şarkısını çalıyordu.

Bundan senelerce evvel çarın jandarmalarından gizli, karanlık ve havasız hapishane hücrelerinde, Sibirya'nın buz tutmuş hapishane yollarında, hürriyet mücadelesi için çarpışan insanların hafızasından bir şarkı doğmuştu. İsimsiz kahramanlar için zincir şakırtılarının eşliğinde fısıltılarla söylenen bir şarkıydı. Ne bir bestekârı ne bir kopyesi basılmamıştı ama her tarafta söyleniyordu. İhtilâl bu şarkıyı şehirlerdeki her müzik dükkânına sokmuş ve her Komünistin cenaze töreninde bando refakatinde söylenilen bir şarkı olmuştu. İhtilâl, yaşayanlara «Enternasyonalle» i ve ölülere de bu şarkıyı getirmişti. Yeni Cumhuriyetin cenaze marşı olmuştu bu.

Leningrad işçileri açık tabutun arkasından giderken şimdi bu şarkıyı söylemekteydi:

Bir şehit gibi öldün

Bizim bu mukadder kavgamızda

Şerefini, hayatını, hürriyetini.

Her şeyinle kendini sevdiğin insanlara verdin

Müzik ümidin bile ötesinde bir ümitsizlikle başlıyor, vecde yakın bir haykırışla yükseliyordu. Fakat bu

haykırışta ne bir keder, ne de bir sevinç değil, burada sadece bir askerî selâm vardı.

Ayaklar karda ilerliyor, bando ve mızıkanın sesi gümleyerek toprağı inletiyor, saflar boyunca ilerleyen bu insanlar kederli bir hava içinde ilerliyordu.

İstibdat yok olacak insanlar yaşayacak,

Hür, mesut ve bahtiyar

Elveda kardeşimiz

Sen şerefli ve cesur yolculuğunun

Sonuna geldin.

Bütün bu asker, işçi ve talebe teşekküllerinin çok ötesinde hiç bir pankart filân taşımadan törene öylece iştirak etmiş bir sürü insan kalabalığının içinde, gözleri çok uzaktaki tabuta sabit nazarlarla bakan genç bir kadın yürüyordu. Bütün üstüne giydiği yünlerin içinde yine de her tarafı buz kesilmişti. Bileklerinden ellerine doğru olan kısım mor bir renk almıştı. Genç kadının yüzünde hiç bir ifade yoktu ama gözlerinden şaşırmış bir mâna okumak kabildi.

Yanından yürüyen hiç kimse ona dikkat etmiyordu. Ama törenin başlangıcında biri onun mevcudiyetini fark etmişti. Kadın işçilerin saflarını idare eden Yoldaş Sonia yerini almak için hızla yanından geçerken birden durup yüksek sesle «Yoldaş Argounova siz burda ha? Doğrusu burda bulunması lâzım gelen en sonuncu insan siz olmalıydınız,» demişti.

Kira hiç cevap vermedi.

Yanından kırmızı eşarplı bir kaç kadın geçerken biri diğerlerine onu işaret ederek ötekilere bir şeyler fısıldamış, ve diğerleri de kıkırdamaya başlamıştı.

Kira ileriye doğru bakarak ilerliyordu. Etrafındakiler **«Bir Şehit Gibi Öldün»** şarkısını söylüyordu. Genç kadın ağzını bile açmadı.

Erkek şapkası giymiş buruşuk yüzlü bir kadın yanındaki arkadaşına **«Mashka, kooperatifden bu hafta un aldın mı?»** diye fısıldadı.

«Ya, tabiî, kart başına iki kilo. Bitmeden git al.»

«Yoo, veriyorlar mı?»

Bir kadın çürük dişlerini gıcırdatarak **«Allah kahretsin bunları. O Allahın cezası yürüyüşlerinden birini tam da tertip edecek günü seçtiler.»** diye mırıldanıyordu.

«... Dün iki saat kuyrukta bekledim ama yine de soğan alamadım.» «Dounka, ay çiçeği yağını unutma kooperatifden almaya sakın...»

«Eğer biri bunları vurmazsa bunlar kendileri intihar ediyorlar. Bizleri böyle yürütmek için...»

İhtilâl şehitliği Nevanın kıyısında, şehrin göbeğinde yarım mil uzunluğunda bir sahaya yayılmış ve Petrogradın sanki bir keli gibi çıplak bir durum arz ediyordu. Bir kenarını Yaz Sarayının demir bahçe parmaklıkları çevrelemişti ve bu parmaklıkların ardında çıplak düz beyaz bir arazide tek tük siyah ağaçlar yükseliyordu.

İhtilâlden önce burası Mars Arazisi adıyla tanınır ve askerî merasimlerde gri üniformalı bir sürü asker bu arazide resmigeçit yaparlardı. Bu arazinin tam ortasına ihtilâlden hemen sonra pembe granitten ufak bir abide dikilmişti. Bu abide bu geniş sahada kaybolmuş gibiydi adeta. Abidenin hemen yakınına 1917 Şubatında sokaklarda can veren ilk şehitler gömülmüştü. -1917 Şubatından bu yana daha bir çok granit lahit bu sahaya dikilmiş ve buraya gömülenlerin bir çoğu, ihtilâl hükümeti için bir gösteri yürüyüşü vesilesi teşkil eden zevat «İhtilâl Şehidi» şerefini alarak buraya gömülmeye başlanmıştı.

Pavel Syrov kırmızı bir granit yığının üstüne çıktı. Yeni siyah ceketi ve pantolonuyla, ayağındaki uzun çizmeleriyle gökyüzünün griliği içinde uçuşan sarı saçlarıyla gayet heybetli bir hali vardı. Hiç

hareketsiz kendisine bakmakta olan kalabalığa doğru ellerini uzatarak konuşmaya başladı.

«Yoldaşlar» diye söze başladı. Pavel Syerov'un sesi önünde duran binlerce kişinin kulaklarında gürledi.

> **«Bu gün burada müşterek bir kederle, şimdi aramızdan ebediyen giden bir kahramana son vazifemizi ifa için toplandık. Çok büyük bir adam kaybettik. Çok büyük bir askerdi o, size esefle bildiririm ki, buraya toplananlar içinde bu acıyı en fazla hissedenlerden biri de benim. Onun en yakın arkadaşıydım ve bu imtiyazımı şimdi sizlerle paylaşmalıyım. Andrei Taganov meşhur bir insan değildi. Fakat o şeref ve centilmenlikle sade tek bir ünvanı taşıdı. Komünist unvanıydı bu. İşçi kademelerinden gelmiş bir insandı. Çocukluğu Proleteryanın en aşağı kademelerindeki en yorucu işlerle geçti. Onunla ben, ikimiz beraber büyüdük, ve uzun seneler, Putulovsky Fabrikasında birlikte işçi olarak çalıştık. Birlikte Partiye girdik. Bu ihtilâlden çok evvelki bir devreye aittir. O zamanlar parti kartı Sibirya için bir bilet veya Çarın cellâtmın karşısında yer almak için en kolay bir şeydi. Yoldaş Taganov'la ikimiz, o 1917 Ekiminin en civcivli zamanlarında omuz omuza sokaklarda döğüştük. Kızıl Orduda birlikte vazife gördük, ihtilâl sonrası devresindeyse, Taganov bir parti mensubu olarak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğine sakin, mütevazi ve fedakârane yardımlarda bulundu. İşte bu işinde de şehit düştü. Ölümüyle hissettiğimiz bu keder, ayni zamanda yaptıklarını düşünerek de bir sevince dönebilir. O öldü, ama vazifesi, yâni bizlerin vazifeleri devam ediyor. "İnsanlar teker teker ölürler ama. Kolektivizm ilelebet yaşıyacaktır."**
>
> [Kolektivizm her insanın bağımlılık vurgulayan herhangi bir felsefi, politik, dinsel, ekonomik ve sosyal bakış açısı. Kolektivizm insan doğasına bireycilik ters (aynı şekilde yüksek bağlamda kültür düşük bağlamda kültür ters olarak var) gibi var olan bir temel kültür öğesidir, ve bireysel hedefler ve uyumun önemi üzerinde olan grubun öncelikli hedeflerini vurgulayan sosyal gruplar (örneğin tanımlandığı ne özel bağlamında bir "grup içi", gibi). Kolektivistleri genellikle topluluk, toplum ya da ulus odaklanmak. Bu kullanılan ve devlet ve tarih boyunca siyasi, ekonomik ve eğitim felsefeleri çok farklı ve çeşitli türde bir öğe olarak kullanılmıştır. Çoğu toplumlarda kolektivizm ve bireycilik hem elementler içerir.]
>
> **Sovyetlerin ve Komünist Partisinin liderliği altında, hür işçilerin hâkim olacağı bir dünyaya doğru cesaret ve güvenle yürüyoruz. İşte o zaman işçiler Kapitalist memleketlerde olduğu gibi bir esir muamelesi görmeyecekler. Bu da bizim ehemmiyetsiz kaygılarımızdan, kederlerimizden ve hattâ hayatımızdan da daha önemlidir. Proleterien Cemiyetinin Ebedi Kolektivizmi her şeyin üstündedir. Andrei Taganov öldü, ama bizler yaşıyoruz. Hayat ve zafer bizimdir. İstikbal bizimdir.»**

Alkışlar, şehrin ta uzaklardaki evlerinden, yaz sarayının bahçesine kadar yayıldı. Kırmızı bayraklar tutan eller çılgınca alkışlıyordu bu sözleri. Alkışlar kesilip gözler kırmızı granit taşa çevrildiği zaman Pavel Syerov'un indiği, onun yerine Victor Dunaev'in kıvırcık siyah saçlarının altında parlayan gözleri$_t$ bembeyaz dişlerini gösteren bir gülüşle kalabalığa baktığı görüldü. Genç, dinamik ve kuvvetli bir sesle konuşmasına başladı

> **«Yoldaşlarım! Bu gün burada bir adam şerefine toplanmış bulunuyoruz. Fakat bu muazzam Proleterya Kolektivizminin, yanında bir insanın mevcudiyeti hiç bir şey değildir. Eğer bu insan ferdiyetin ötesinde daha yüksek bir sembolün temsilcilerinden biri olmasaydı, şu an biz de burada olmazdık. Yoldaşlarım bu bir cenaze töreni değil, fakat bir doğum gününün tesididir!** (kutlama) **Bizler şu anda bir yoldaşın ölümünü değil fakat yeni bir insaniyetin doğuşunu tesid** (kutlama) **ediyoruz. Bu yeni insaniyetin ilk fertlerinden biriydi, Taganov. Yoldaşlarım, Sovyetler yeni bir insan nesli ortaya çıkarıyorlar. Bu yeni nesil eski dünyayı korkutuyor. Zira bu yeni neslimizin standardları nelerdir? İlk ve en mühimi bizler**

lügatimizden bir kelime attık. İNŞER DİLLERİNDEKİ EN TEHLİKELİ, EN FENA VE EN SİNSİ KELİMESİ OLAN «BEN» İ ATTIK. ARTIK O BİZE YARAMAZ. İSTİKBALDEKİ SLOGANIMIZ «BİZ» OLACAKTIR. Kalblerimizde eski canavar «bencilliğin» yerini kollektivizm almıştır. Şahsî kudret, şahsî gurur ve şahsi servetin üstüne çıktık artık. Altın para ve altın madalya hevesinde değiliz artık. En büyük idealimiz kollektivizme yardım etmektir. Yegâne hedefimiz için çalışmaktır. Bu gün burada öğrenip, sınırlarımız dışındaki düşmanlarımıza vereceğimiz ders nedir öyleyse?

Bir parti yoldaşının Kolletivizm uğruna canını feda etmesi. Hükmeden bir Partinin kanunları uğruna kendi fertlerinin feda edilişi. Etrafınızdaki dünyaya bir bakın, yoldaşlarım iktidara geçmek için birbirlerini arkadan bıçaklayan Kapitalist dünyanın o şişman, gözü doymaz vekillerine bir bakın. Sonra da sizleri idare edenlere bir bakın. Proleterya ve Kollektivizm uğruna her türlü fedakârlığı yapmaktan sakınmayan bu insanları bir gözünüzün önüne getirin. Eğer bunu yaparsanız benim, Komünist Partisi politika dünyasının en dürüst, korkusuz ve idealistik bir topluluğudur sözümü, haklı bulacaksınız!»

Alkışlar sanki Peter Paul Kalesinin eski topları gibi bir anda koptu. Ve Victor'un siyah saçları kalabalık içinde kaybolana kadar da devam etti. Sonra Yoldaş Sonia kürsüye çıkarak Proleterya ve kollektif yaşayışta kadının rolü ve vazifelerinden bahseden bir konuşma yaptı. Sonra başka biri çıktı. Gözlüklü soluk dudaklı, öksürükten ne konuştuğu anlaşılmayan bir adamdı bu. Onun arkasından siyah sakalı kalabalığın en arka saflarından bile bariz bir şekilde görülen bir adam konuştu. Daha sonra Komünist partisi gençlik kolundan genç bir çocuk kekeleyerek ve durmadan başını kaşıyarak bir şeyler söyledi. Biraz sonra ihtiyar, zayıf, kuru bir kız sanki dişçinin karşısındaymış gibi ağzını yarı açarak ve sanki kendisine itaat etmeyen öğrencilere hitap edermiş gibi parmağıyla kalabalığı tehdit eder gibi bir konuşma yaptı. Elleri kalçasında uzun boylu bir denizci çıkarak bir konuşma da o yaptı. Ön sıradakilerin güldüğünü gören arka sıradakiler konuşmaları takip etmedikleri halde onlar da gülmeye başladılar.

Kaynak:

Ayn RAND, Biz İnsanlar, (We the Living), trc : Nazan ŞEBEK, İkinci Baskı-Halk Yayınevi, İstanbul, s446-452

"ATLAS SİLKİNDİ" HAKKINDA ÖNSÖZ-TURGAY CİNER

Pek çok insanın onun yaratıcılığı sayesinde hayatını sürdürebildiği yaratıcı sınıf bir gün çalışmaktan vazgeçerse ne olur?

Atlas Silkindi Ayn Rand'ın felsefesinin bütün unsurlarıyla ve en mükemmel şekilde ortaya serildiği felsefi bir romandır.

Rand'ın felsefesinin en önemli ve kurucu unsuru bireyciliktir. Rand, bireyin temel ve esas beşeri varlık olduğuna inanır. Ona göre, birey, akıl sahibi bir varlıktır ve hiçbir kollektivite uğruna feda edilemeyecek, kurban edilemeyecek bir değerdir. Akıl sadece insanın sahip olduğu bir hazinedir ve insanın varlık mücadelesindeki en önemli aracıdır. Akla uygun davranmak insanın tabiatının gereğidir. Ancak, insanlar arasında aklını **"gerektiği gibi"** kullananlar azınlıktadır. Yani, bütün insanlar değil sadece aklını kullananlar, yani kendi çıkarı için çalışan, işini iyi yapan, hiçbir zaman **"biz"** demeyen benciller yaratıcı olabilirler, keşfederler, icat ederler, geliştirirler; geriye kalan **"biz"**ciler ise bu azınlığın, yani yapıp edenlerin yarattığı şeyleri tüketirler, hatta bazen sömürürler... İnsanlar çoğu zaman farkında değildir ama, modern, medeni toplumlar bu yaratıcı azınlık sayesinde sefaletten kurtulur, zenginleşir, özgürleşir... Yaratıcı insanların engellenmesi bütün insanların engellenmesi ve dolayısıyla sefaletin ve barbarlığın yayılması anlamına gelir. Ve insanlık tarihi yaratıcı insanların engellenip onların, onlara rağmen başarmasının tarihidir.

Bir an gözlerinizi kapatın bir azınlığa (ki yaratıcı insanlar, iş adamları oldukça dar bir azınlığı teşkil eder) bu şekilde bir muamele yapılacak olsa kopacak feryadı hayal edin. Örneğin, bir filmde; kadınları, eşcinselleri, etnik veya dinî bir azınlığı aşağılayıcı diyaloglar, sahneler olsaydı, vakit kaybetmeden film "ihbar" edilir, filmin kurgusu yeniden gözden geçirilir, ardından **"affedilemez"** mahiyetteki bu hata için özür dilenir, dahası film vizyondan kaldırılırdı. Peki ya iş adamları, para kazananlar ve kâr amacı güdenler?

Bunlar aleyhine yapılacak herşey mubahtır, zira onlar affedilemez bir suç işlemekte, her geçen dakika büyük bir günah ile yaşamaktadırlar, çünkü onlar BENCİLdirler.

İnsanlığı modern/hür/müreffeh bir dünyaya doğru getiren; çok uzak değil, günümüzden yalnızca birkaç asır geriye gittiğimizde karşılaşacağımız fakirlik, sefalet ve kölelik ile bugünün dünyasındaki zenginlik ve hürriyet arasında muazzam bir farkın oluşmasını sağlayan dinamiklere baktığımızda sürecin temel bir düstur üzerinde yol aldığını kolayca keşfedebiliriz: Bu, gönüllü ilişkiler ağı olarak tanımlayabileceğimiz "piyasa" (ekonomisinin) yaygınlaşması, yani bireyin kendi özçıkarlarının peşinde koşması önündeki engellerin bertaraf edilmesidir. Bunun pratikteki manası, mevcut kaynakları fakirler arasında dağıtmaktansa, müteşebbislerin kendi çıkarlarının gereklerini takip ederken daha fazlasının üretilmesini mümkün kılmaları, böylece mevcut sınırlı kaynaklarla binlerce insanın ihtiyaçlarının temin edilmesidir. Şüphesiz, sürecin bu şekilde, yani çoğunluğun refahının artmasını sağlayacak biçimde ilerlemesi ve böyle davranmanın bireyler için ahlaki bir ödev haline gelmesi, yaratıcı bireylerin hemcinslerine daha büyük yararlar sağladıklarını kavradıklarından ve bu durumdan duydukları memnuniyetten değil, bu şekilde davranan grup ve toplumlar diğerlerinden daha fazla refaha kavuştukları için gelişmiştir. İnsanların diğer insanların yararına olacak şeyler yapmaları için o insanları tanımaları ve sevmeleri gerekmez. Adam Smith'in Milletlerin Zenginliği adlı eserindeki şu meşhur sözleri anlatmak istediklerimizi açık bir şekilde izah ediyor:

> **"Akşam yemeğimizi soframızda bulmamış kasap, biracı veya fırıncının cömertliğinden değil, onların kendi menfaatlerine saygılarından ötürüdür... Biz de onların insanlığına değil, özsevgilerine hitap ederiz... Sermaye ve emek harcayan her birey ne kamu menfaatini destekleme niyetindedir, ne de ona ne kadar destek olduğunu bilir. Adeta görünmez bir el vasıtasıyla, kendi menfaati peşinde koşmakla, toplumun da menfaatine destek olmuş olur."**

***

Değerli insanları, yaratıcı bireyleri, iş adamlarını her parçası kendilerine ait ürünleri üretmekten, sahip oldukları şeyleri, çalışkanlıklarını, zekâlarını ve egolarını kendilerinin en çok yararına ait olduklarını düşündükleri şekilde kullanmaktan alıkoymak, insanlığın en kutsal haklarının açık bir ihlalinden başka bir şey olmadığı gibi, insanoğluna yapılacak en büyük kötülüktür... Buna rağmen, bugün dünyanın pek çok yerinde hukuka ve düşüncelere hâkim olan eğilim tam ters istikamettedir. Yani, açık veya örtülü bir şekilde, yetenekli olanın ahlaki görevinin yetenekli olmayana hikmet etmek ve kendini herhangi birinin ihtiyaçları için feda etmek olduğunu öne sürerek, aklı ödüllerinden mahrum bırakmayı talep etmek hâlâ baskın bir eğilim... Oysa, rasyonel bir beyin zorlama altında çalışmaz, bilgisini ve bu yoldaki eylemlerini hiç kimsenin refahına kurban edemez. Yetenekli olanın ahlaki görevi yetenekli olmayana hizmet etmek ve kendini herhangi birinin ihtiyaçları için feda etmek değildir. Bundan şüphe duyuluyorsa, bu tip insanların varlığına müsaade edilmeyen ülkelerin yarattıkları “eser”e, buralardaki yaşama standartlarına göz atılabilir.

Pek çok insanın onun yaratıcılığı sayesinde hayatını sürdürebildiği yaratıcı sınıf bir gün çalışmaktan vazgeçerse ne olur?

Turgay CİNER
Kasım 2005,

İstanbul

Kaynak:

Ayn RAND, Atlas Silkindi / Özgün Adı / Atlas Shrugged, 4. Baskı: İstanbul, Aralık 2010

ATLAS SHRUGGED / Atlas Silkindi / AYN RAND (Film-2011-2012)

Atlas Shrugged: Part I (2011)

Yönetmen:- Paul Johansson
Senaryo:- Ayn Rand-John Aglialoro- Brian Patrick O'Toole
Yapım : - 2011
Ülke : - Amerika
Tür :- Dram, Gizem, Bilim-Kurgu
Süre : - 97 dakika
Görüntü Yönetmeni:- Ross Berryman
Müzik: - Elia Cmiral

Oyuncu	Rol
Taylor Schilling	-Dagny Taggart
Edi Gathegi-	Eddie Willers
Jon Polito-	Orren Boyle
Patrick Fischler -	Paul Larkin
Armin Shimerman-	Dr. Potter
Matthew Marsden-	James Taggart
Paul Johansson -	John Galt
Michael O'Keefe-	Hugh Akston
Geoffrey Pierson-	Midas Mulligan
Michael Lerner -	Wesley Mouch
Grant Bowler-	Henry Rearden
Jsu Garcia-	Francisco D'Anconia
Christina Pickles-	Mother Rearden
Navid Negahban-	Dr. Robert Stadler
Joel McKinnon Miller-	Herbert Mowen

Özet

2016 yılı bilim adamlarının, zengin ve akıllı iş adamlarının kaybolmaya başladığı yıllardır.. Aynı zamanda kendilerini bilim kurulu olarak adlandırmış eski kafalı insanlar vardır.. Bu insanlara kafa tutan ve yaşadıkları beldeleri ileri taşımayı akıllarına koymuş dürüst insanlarda vardır.. Birileri politika ve meclisi arkalarına almış işleri engellemeye çalışırken birileride işlerini onurlu ve dürüst bir şekilde yapmaya çalışmaktadırlar.. Bakalım kim galip gelecektir.

Atlas Shrugged: Part II (2012)

Yönetmen:- John Putch
Senaryo: - Duke Sandefur-Brian Patrick O'Toole- Duncan Scott
Görüntü Yönetmeni: Ross Berryman
Müzik: - Chris P. Bacon
Yapım : - 2012
Ülke : - Amerika
Tür : - Dram, Gizem, Bilim-Kurgu

Oyuncu	Rol
Samantha Mathis-	Dagny Taggart

Jason Beghe-	Henry Rearden
Esai Morales-	Francisco d'Anconia
Patrick Fabian-	James Taggart
Kim Rhodes-	Lillian Rearden
Richard T. Jones-	Eddie Willers
D.B. Sweeney-	John Galt
Paul McCrane-	Wesley Mouch
John Rubinstein-	Dr. Floyd Ferris
Robert Picardo -	Dr. Robert Stadler
Ray Wise-	Head of State Thompson
Diedrich Bader-	Quentin Daniels
Bug Hall-	Leonard Small
Arye Gross-	Ken Danagger
Rex Linn-	Kip Chalmers

Özet:

Küresel ekonomi çökmek üzeredir. İşsizlik %24 oranındadır. Benzinin litresi neredeyse 8 dolardır. Tren yolları ana ulaşım unsurudur. Sanatçılardan sanayicilere kadar zeki yaratıcılar gizemli bir şekilde yok olmaktadır. Taggart Transcontinental'ın Uygulayıcı Genel Müdürü Dagny Taggart gittikçe artan enerji krizine bir çözüm bulmuştur: statik elektrikten enerji alan bir motor prototipi. Ama bu cihaz yaratıcısını bulana kadar faydasız bir aletten başka bir şey değildir. Bu zamana karşı bir yarıştır ve bunu gözetleyen biri vardır.

ATLAS SİLKİNDİ/ AYN RAND

Dünyayı sırtında taşıyanlar bir gün greve gitmeye karar verirlerse, dünya neye benzer?.. Promete ateşi, Edison ampulü, Ford otomobili bulmasaydı ne olurdu? Objektivizm felsefesinin yaratıcısı Ayn Rand tarihte greve gitmeyen tek bir insan türü vardır diyor: Yaratıcı ve üretici insan… Yani 'Ben'...

Rand, yaratıcı bireye saldıran kalabalıkların ellerindeki silahı iyilik, fedakarlık, hayırseverlik kurşunlarıyla doldurduğunu, yaratılan değerleri üleşmek, bölüşmek, paylaşmak istediklerini söylüyor. "Tüm bunlara rağmen, 'yaratıcı ve üretici 'Ben'ler dünyayı ayakta tutup yaşanır hale getirmiştir. Hiçbir zaman insanlığı yalnız bırakmamışlardır" diye konuşuyor. Aristo'dan sonraki en önemli 'rasyonel filozof' olan Rand'ın felsefesi 'objektivizm'son 50 yılın en önemli düşünce sistemlerinden biri olarak milyonları etkiliyor.

20 yy'ın en önemli filozoflarından Ayn Rand objektivizm felsefesini anlattığı en önemli eseri Atlas Shrugged'ta (Atlas Silkindi) şu soruyu sorar: "Dünyayı sırtında taşıyanlar bir gün greve gitmeye karar verirlerse, dünya neye benzer? Böylesi bir grevde dünya üzerindeki tüm yağmacı, çapulcu, avantacı, otlakçı, parazit ve anaforcular ne yapar? Akıl ve her meslekte üretici zekaya sahip insanların, işi bırakarak ortadan kaybolması ile dünya neye benzer?"

Romanda dünyayı sırtında taşıyanlar, yani yaratıcı ve üreticiler olanlar teker teker kaybolmaya başlar ve bir dağ eteğine gizlenerek kendi dünyalarını kurarlar. Bu dünya yenilikçi, üretici, yaratıcı insanların özgürce yaşadığı, birbirlerini sömürmeye, engellemeye çalışmadığı, bürokratik engellerin olmadığı, emeğe ve üretime gerçek değerinin verildiği bir yerdir. Arkalarında aileleriyle birlikte, fabrikalar, çalışanlar ve birikimlerini bırakan insanlar yaptıklarından en ufak bir pişmanlık duymamaktadırlar. Fabrikalarda üretim, demiryollarında ulaşım durma noktasına gelir. Bu grev ortama tam bir kaosun hâkim olmasına yol açar.

Grevin liderliğini mühendisken icat ettiği motor kimse tarafından anlaşılmayan ve 15 yıl boyunca kapatılan bir motor fabrikasında şans eseri bulunan John Galt yapmıştır. Galt, romanda zaman zaman yaratıcı ve üretici kişilerin yardımına koşar ama hiç kimse onun varlığından tam olarak emin olamaz. Ta ki Galt onları 'zamanı geldiğinde' alıp, 'yaratıcı ve üretici insanların' dünyasına götürene kadar…

Rand, hayatı boyunca sanayiciyi tüm toplumlardaki en değerli organ olarak görür ve sanayicilere karşı duyulan genel kızgınlığı son derece sert bir biçimde eleştirir. Atlas Silkindi romanında toplumun 'sömürücü' olarak gördüğü, aşağıladığı ve suçladığı bu idealist, yaratıcı insanların kaçmasıyla Amerikan toplumu ve ekonomisi genel anlamda çöküşe girer. Hükümet sanayi üzerindeki zaten boğucu olan kontrollerini artırarak tepki gösterir.

Bireysel akıl her çağda saldırıya uğradı

Rand, tarihte greve gitmeyen tek bir insan türü olduğunu söyler: Yaratıcı ve üretici insan… Yani "Ben"… Diğer tür ve sınıftaki insanların canları istediği zaman çalışmayı bıraktığını, isteklerini haykırdığını, kendilerinin insanlık için vazgeçilmez olduklarını düşündüklerini belirtir. Promete ateşi hediye ettiği insanlar tarafından yakılmıştır. Edison ampulü bulurken, karısı tarafından, toplum ve ailesi ile ilgilenmeyen bir anti-sosyal olarak suçlanmıştır. Bireysel akıl, kalabalıkların onaylamadığı bir büyük güç her çağda saldırıya uğramıştır.

Rand, yaratıcı bireye saldıran kalabalıkların ellerindeki silahın iyilik, fedakarlık, hayırseverlik kurşunlarıyla doldurulduğunu söyler. Kalabalıklar daima yaratılan değerleri üleşmek, bölüşmek, paylaşmak istemişlerdir. Tüm bunlara rağmen, 'yaratıcı ve üretici 'Ben'ler dünyayı ayakta tutup yaşanır hale getirmiştir. Bunun bedelini aforoz edilerek, işkence görerek ödeseler de hiçbir zaman insanlığı yalnız bırakmamışlardır.

Ayn Rand, 20 yy'ın önde gelen filozofları arasında gösteriliyor. Aristo'dan sonra gelmiş en önemli 'rasyonel filozof' olarak tanımlanıyor. Felsefesi olan 'objektivizm'i anlattığı Atlas Silkindi romanı ABD'de İncil'den sonra en çok okunan roman olarak biliniyor. Objektivizm 1960'larda önemli bir entellektüel hareket haline geliyor. Aslında roman, çıktığı dönemde sağ ve sol entelektüel kesim tarafından şiddetli eleştiriler alıyor. Rand, mistisizme karşı aklı savunduğu için **'sağ'cılar**, her türlü devlet baskısına karşı birey haklarını savunduğu için **'sol'cular** tarafından aforoz ediliyor. Ancak 'düşünce'nin önüne geçilemiyor ve kitap tüm dünyada milyonlarca satıyor. Rand'ın felsefesi 1980'lerden sonra, birkaç üniversite kürsüsünde de incelenmeye başlanıyor.

6 yaşında okudu, 9 yaşında yazar olmaya karar verdi

Rand'ın yaşam öyküsü felsefesinin temelini oluşturuyor. Asıl adı Alissa Zinovievna Rosenbaum olan Ayn Rand, 2 Şubat 1905'te Rusya'da, St. Petersburg'ta doğar. Yahudi bir ailenin 3 kızından en büyüğüdür. 6 yaşında okumayı öğrenir, 7 yaşında hikayeler ve oyunlar yazmaya başlar, 9 yaşında yazar olmaya karar verir. Edebiyat ve sinemaya ilgi duyar. Bolşevik Devrimi nedeniyle ailesiyle birlikte savaştan kaçarak, Kırım'a yerleşir. 13 yaşında Victor Hugo'dan (ve romanlarındaki "gerçekçilikten) etkilenir.

Kırım'dan döndükten sonra Petrograt Üniversitesi'nde felsefe ve tarih eğitimi alır. Anti-Sovyet fikirler içeren bir günlük tutar. 1924'te mezun olurken, hakkında soruşturma başlatılır, üniversite dağıtılır ve komünistler üniversite yönetimini devralır.

Batı filmlerine ve oyunlarına olan hayranlığı nedeniyle, 1924'te oyun yazarı olarak Sinema Sanatları Enstitüsü'ne girer. 1925'te akrabalarını ziyaret etmek için ABD'ye gider ve bir daha da dönmez. 1926'da New York'a, ardından senaryo yazarlığı yapmak için Hollywood'a gider. 1929'da aktör Frank O'Connor'la tanışır. O'Conner'ın ölümü ile sona eren evlilikleri 50 yıl sürer.

'Yaşamak İstiyorum' ve 'Hayatın Kaynağı'

İlk romanı 'We The Living'i (Yaşamak İstiyorum) 1933'te tamamlar. Romanında, Sovyet Rusya'da komünist rejimin baskılarını ve insanların sıkıntılı yıllarını anlatır. Otobiyografik yönü ağır basan

romanda baskıcı komünist rejimin bireylerin hak ve hürriyetlerine müdahalesini ortaya koyar. Yoğun bir sosyal hayat görüntüsü altında bireyin özel hayatının yok oluşu gözler önüne serer.

1935'te 'The Fountainhead' (Hayatın Kaynağı) adlı romanını yazmaya başlar. Hikaye genç ve zeki bir mimarın hayatını anlatır. Mimar, geleneksel standartlara karşı olan, hiçbir zaman doğruluktan taviz vermeyen biridir. Şu ana kadar 6 milyondan fazla satılan bu roman her yıl 100 binden fazla okuyucuya ulaşıyor.

Rand, Hayatın Kaynağı'nda, 'yaratıcı' insanları ve hayatta nasıl engellendiklerini anlatır. "Sonu ne olursa olsun insanoğlu yaşamının şafağında doğası ve hayat potansiyeliyle ilgili mükemmel vizyonunun peşine düşer. Bu vizyonu bulmak için bir kaç ipucu vardır. Hayatın Kaynağı bunlardan biridir" der. Hayatın Kaynağı 12 yayıncı tarafından reddedildikten sonra 1943'te yayınlanır ve hemen klasik haline gelir. Ayn Rand bu romanla birlikte bireyci felsefenin en önemli ismi olarak tanınır.

1943'te 'Anthem' (Ben) hikâyesini yazar. 'Ben'; bir nükleer savaştan sonra ortaya çıkan totaliter sistemde yaşayan bir kimsenin, sözlüklerden ve toplumsal hayattan silinen, yeri 'biz' kelimesi tarafından doldurulan 'ben' kelimesini ve kendini keşfedişinin hikayesidir. Rand bu hikayede 'gerçek özgürlük'ün ne olduğunu en kısa ve en veciz bir şekilde dile getirir.

Ve John Galt dünyanın motorunu durdurur...

1943'te, en büyük romanı olan Atlas Shrugged'ı (Atlas Silkindi) yazmaya başlar. 1957'de yayımlanan Atlas Silkindi en büyük başarısı ve son roman çalışması olur. Bu roman ABD'de entellektüel açıdan bir dönüm noktasıdır (Yayınlanmasından bugüne kadar best-seller). Rand romanda dünyanın motorunu durduracağını söyleyen ve gerçekten durduran John Galt'ın hikâyesini anlatır.

Kitapta yer alan şu sözleri düşüncesini özetler: "Benim felsefem, özünde, hayattaki ahlaki amacı kendi mutluluğunu olan, varlığının yegâne amacı ve en yüce eseri olarak yaratıcı üretkenliğini gören kahramansı bir varlık, bir insan konseptidir." Atlas Silkindi'nin ana teması 'insan aklının toplumdaki rolü'dür.

Bu romanın ardından objektivizm hakkında yazmaya ve ders vermeye başlar. Objektivizmin, insanın gerçekliği algılamak ve eylemlerine yol göstermek için tek aracının mantık olduğunu savunur. Rand, objektivist etiğin özünde insanın kendi iyiliği için yaşadığını, kişisel mutluluğunun en yüksek ahlâkî amacı olduğunu ve ne kendini başkaları için ne de başkalarını kendisi için feda etmesi gerektiğini söyler.

Ayn Rand; felsefesinin çeşitli unsurlarını sistematik olarak bir araya toplayan bir felsefe kitabı yazmaz. Felsefesini, romanlardan, gazete makalelerine, spesifik konulardaki felsefi risalelere, televizyon programlarına, düzenli radyo sohbetlerine, yayınladığı dergilere, konferanslara, broşürlere, okuyucularına yazdığı ücretli düzenli mektuplara kadar akla gelebilecek her ortamda anlatır. 1962'den 1976'ya kadar felsefî denemeler yazmaya devam eder. Makaleleri 9 kitapta toplanır. 6 Mart 1982'de New York'daki apartman dairesinde ölür. Hayattayken yayımlanan her kitabı hâlâ basılıyor. Kitapları her yıl 500 bin adet satılıyor. Şimdiye kadar satılan Rand kitaplarının sayısı toplam 20 milyonu aşıyor.

"KİTAPTAN ALINTI"

"JOHN GALT" KİM?

"Oniki yıldır sorup duruyorsunuz: John Galt kim?

Ben John Galt'ım. Hayatını seven adamım. Değerlerine olan sevgisini feda etmeyen adamım. Sizi kurbanlarınızdan mahrum bırakan, böylelikle dünyanızı yıkan adamım. Eğer bilmekten nefret eden sizler, neden yok olmakta olduğunuzu öğrenmek istiyorsanız, şimdi size onu söyleyecek olan adam da benim."

Tek hareket edebilen başmühendis oldu. Televizyona koşup düğmelerle deli gibi uğraşmaya çalıştı. Ama ekran boş kalmayı sürdürdü. Konuşan, görülmeyi tercih etmemişti. Ülkenin hava akımlarını

yalnızca sesi dolduruyordu. Dünyanın da, diye düşünüyordu başmühendis. Şu anda bu odadaymış gibi konuşan ses, bir gruba değil, bir tek insana hitap eder gibiydi. Bir toplantıya seslenmiyor, bir akla sesleniyordu.

“**Bu çağın manevî kriz çağı olduğu size söylendi.** Bunu siz de kendinize söylediniz. Yarı korkuyla, yarı bu sözlerin bir anlam taşımamasını umarak. Dünyayı insanların günahları mahvediyor, diye haykırdınız, insan yapısını suçladınız, talep ettiğiniz sevapları insanların gerçekleştirmemesine kızdınız. Sizin gözünüzde değer demek, fedakârlık demek olduğu için, peşpeşe gelen her felâkette yeni fedakârlıklar istediniz. Ahlâka geri dönüş adına, ıstıraplarınızın nedeni olan kötülükler diye nitelediğiniz şeyleri feda ettiniz. Adaleti acımaya feda ettiniz. Bağımsızlığı birliğe feda ettiniz. Mantığı inanca feda ettiniz. Serveti ihtiyaca feda ettiniz. Öz saygıyı, kendini inkâr etme eğilimlerine feda ettiniz. Mutluluğu da göreve feda ettiniz.

“**Kötü saydığınız her şeyi feda edip, iyi saydığınız her şeye ulaştınız.** O halde, çevrenizdeki dünyaya bakınca neden dehşetle büzülüyorsunuz?

Bugünkü dünya sizin günahlarınızın bir ürünü değil, sevaplarınızın bir ürünü. Sizin manevî idealleriniz gerçekleştirdi bu dünyayı ... hem de en nihaî ve en ideal haliyle. O uğurda mücadele ettiniz, hep onun rüyasını gördünüz, onu istediniz, ben de ... sizin dileklerinizi gerçekleştiren kişi oldum.

“**İdealinizde, amansız bir düşman vardı, sizin ahlâkî düsturunuz onu yok etmek üzere tasarımlanmıştı**. Ben o düşmanı ortadan çektim. Onu sizin yolunuzun üzerinden ve ulaşabileceğiniz yerlerden çektim. Birer birer feda etmekte olduğunuz tüm o kötülüklerin kaynağını kaldırdım ortadan. Savaşı sona erdirdim. **Motorunuzu durdurdum. Dünyanızı insan aklından yoksun bıraktım.**

“**İnsanlar akılla yaşamaz, mı demiştiniz?**

Akılla yaşayanları çekip aldım. Akıl yetersizdir, güçsüzdür mü demiştiniz?

Ben güçsüz olmayan akılların sahiplerini çekip aldım. Akıldan üstün değerler de var, mı demiştiniz? Ben yok diyenleri çekip aldım.

“Siz adaleti, bağımsızlığı, mantığı, serveti, özsaygıyı temsil eden insanları kurban sunaklarına sürüklerken, ben sizden hızlı davrandım, onlara sizden önce ulaştım. Oynamakta olduğunuz oyunu onlara anlattım, hangi manevî kurallara bağlı olduğunuzu açıkladım, çünkü onlar masum cömertlikleri nedeniyle bunları kavrayamamışlardı. Onlara başka manevî kurallarla, benim kurallarımla nasıl yaşanabileceğini gösterdim. Onlar da benimkini izlemeyi seçtiler.

“Bütün o ortadan yok olan adamları, nefret ettiğiniz, ama kaybetmekten çok korktuğunuz adamları sizin elinizden alan bendim. Bizi bulmaya çalışmayın. Biz bulunmayı seçmedik. Size hizmet etmenin görevimiz olduğunu haykırıp durmayın. Böyle bir görevi kabul etmiyoruz. Bize ihtiyacınız olduğunu da söylemeye kalkmayın. Biz ihtiyacı haklı bir talep olarak görmüyoruz. Bizim sahibimiz olduğunuzu sakın öne sürmeyin. Sahibimiz değilsiniz. Geri dönmemiz için yalvarmayın. **Biz, aklı olan insanlar, grevdeyiz.**

> **“Kendini yok etme kavramına karşı grevdeyiz. Kazanılmamış ödüllere, ödüllendirilmemiş görevlere karşı grevdeyiz. Kişinin kendi mutluluğunun peşinde koşmasını kötü sayan dogmaya karşı grevdeyiz. Hayatın bir suçluluk olduğu doktrinine karşı grevdeyiz.**

“Bizim grevimizle, yüzyıllardır gördüğünüz grevler arasında bir fark var. **Bizim grevimiz taleplerde bulunmakla değil, talepleri sunmakla ilgili.** Sizin ahlâkî kurallarınıza göre biz kötüyüz. **Biz de artık size zarar vermeme yolunu seçtik.** Sizin ekonominize göre, biz yararsızız. **Artık sizi sömürmemeye karar verdik.** Politikanıza göre biz tehlikeliyiz, zincire vurulmamız gerek. Biz de sizi tehlikeye sokmamaya karar verdik, artık zincirleri takmayalım dedik. Sizin felsefenize göre biz yalnızca bir hayaliz. Bundan böyle, gözünüzü kamaştırmamaya karar verdik, gerçekleri görebilmeniz için sizi serbest bıraktık ... istediğiniz gerçekleri, şimdi gördüğünüz dünyayı, aklı olmayan bir dünyayı.

“Bizden talep ettiğiniz her şeyi verdik size. Esasen vericiler her zaman biz olmuştuk, ama bunu ancak yeni anlayabildik. Size sunacak hiçbir talebimiz yok, pazarlık edecek koşullarımız yok, varılacak bir uzlaşmamız yok. Bize teklif edebileceğiniz hiçbir şey yok. Bizim size ihtiyacımız yok.

“Şimdi de, ‘Hayır, bizim istediğimiz bu değildi,’ diye mi bağıracaksınız?

Amacınız harabelerle dolu koskoca bir dünya değil miydi?

Sizi terk etmemizi istemiyor muydunuz? Siz, maneviyat yamyamlarının, aslında ne istediğinizi baştan beri çok iyi bildiğinizin farkındayım. Ama oyununuz bitti artık, çünkü şimdi ben de biliyorum.

“Yüzyıllar süren âfetler ve felâketler hep sizin manevi standartlannızın sonucuydu. **Siz hep, maneviyata ihanet ediliyor, belâlar onun bedeli olarak yaşanıyor,** diye haykırdınız. İnsan çok zayıf ve çok bencil olduğu için, belâyı def etmeye yetecek kadar kan dökemiyor, dediniz. İnsanı lânetlediniz, varoluşu lânetlediniz, dünyayı lânetlediniz, ama kendi manevî standartlarınızı sorgulamaya hiçbir zaman cesaret etmediniz. Kurbanlarınız suçu üstlerine aldılar, sizin lanetleriniz altında mücadeleyi sürdürdüler, bu onların ödülü sayıldı. Siz bu arada, kendi manevî kodunuzun çok soylu olduğunu, ama insanoğlu kötü olduğu için, onun uygulanamadığını haykırdınız. Hiç kimse kalkıp da size, iyiyse hangi ölçülere göre iyi, diye sormadı.

“Siz hep John Galt’ın kim olduğunu bilmek istediniz. Ben, işte o soruyu sormuş olan kişiyim.

“Evet, günümüz manevî kriz günü. Evet, sİzler kötülüğünüzden ötürü cezalandırılıyorsunuz. **Ama bu sefer yargılanan, insan değil, suçu üstlenecek olan da insan yapısı değil.** Bu sefer sonu gelen, sizin manevî kodunuz. Manevî kodunuz, varabileceği doruğu aştı, yolun sonundaki karanlık çıkmaza vardı. Eğer yaşamayı sürdürmek istiyorsani2, ahlâka geri dönmeniz gerek ... siz ahlâkı hiçbir zaman tanımadınız, ama şimdi onu keşfetmek zorundasınız.

“Siz ahlâkî kavramları hiç duymadınız, yalnızca mistik ya CIA sosyal kavramları dinlediniz. Size ahlâkın, keyfi olarak empoze edilen bir davranış kodu olduğu söylendi. **Kendinizi üstün bir gücün ya da toplumun kaprisine adamak, Tanrı’nın amacına hizmet etmek ya da komşunun refahına katkıda bulunmak, mezarın ötesindeki ya da bitişik evdeki bir otoriteyi memnun etmek ... ama ne olursa olsun, kendi hayatınıza ve kendi zevkinize hizmet etmemek olduğu söylendi.** Size kendi zevkinizin ancak ahlâksızlıkta bulunabileceği öğretildi. Çıkarlarınıza hizmet edecek şeyin ancak kötülük olduğunu, manevî kodların sizin için değil, size karşı olması gerektiğini ve sizin hayatınızı iyileştirmek için değil, tüketmek için var olduğunu dinlediniz.

> **“Yüzyıllar boyunca ahlâk savaşı hep, hayatınızın Tanrı’ya ait olduğunu söyleyenlerle, hayatınızın komşularınıza ait olduğunu söyleyenler arasında yer aldı. Bir kesim size kendinizi cennetteki hayaletler için feda etmenin iyi olduğunu söylerken, diğer kesim de size, kendinizi dünyadaki beceriksizler için feda etmenizin iyi olduğunu söyledi. Hiç kimse size hayatınızın kendinize ait olduğunu, iyinin de onu yaşamak olduğunu söylemedi.**

“Ahlâkın sizden öz-çıkarlarınızı ve aklınızı teslim etmeyi beklediği konusunda her iki kesim de görüş birliği içindeydi. Ahlâkî olanla pratik olanın birbirinin tersi olduğu, ahlâkın mantık alanında olmadığı, inancın ve gücün alanında olduğu yolunda da görüş birliği içindeydiler. Rasyonel ahlâkın mümkün olmadığını, mantıkta doğru veya yanlış diye bir şey olamayacağını, mantık alanında ahlâklı olmak için bir sebep bulunmadığını her iki taraf da ileri sürüyordu.

“Başka hangi konularda savaşmış olurlarsa olsunlar, tüm ahlâkçılarınızın birleştiği nokta, hep insan aklına karşı savaş açmaktı. Tüm Planları ve sistemleri hep insan aklını saptırmaya ve çökertmeye yönelikti. Şimdi ya yok olmayı seçeceksiniz, ya da anti-akıl kavramının anti-hayat demek olduğunu öğreneceksiniz.

“İnsanın aklı, sağ kalmanın temel aracıdır. İnsana hayat verilmiştir, ama sağ kalma, verilmemiştir. Vücudu ona verilmiştir, ama dayanıklılığı verilmemiştir. Aklı ona verilmiştir, ama içeriği verilmemiştir. Hayatta kalmak için o insanın eyleme geçmesi gerekmektedir, eyleme geçmeden önce de, girişeceği

eylemin niteliğini ve amacını bilmek zorundadır. Yiyeceğini elde edebilmesi, ancak yiyecek kavramını bilmesiyle, onu elde etmenin yolunu bilmesiyle mümkündür. Bir hendek kazarken de, bir siklotron yaparken de, bunu kendi amacını bilmeden, nasıl yapılacağını bilmeden başaramaz. Sağ kalabilmek için düşünmek zorundadır.

"Ama düşünmek de bir seçimdir. Sizin hiç düşünmeden **'insan tabiatı'** dediğiniz şeyin anahtarı, birlikte yaşadığınız, ama adını koymaktan korktuğunuz o açık sır, insanın isteğe bağlı bilince sahip bir varlık olduğudur. Mantık, otomatik olarak çalışmaz. Düşünmek mekanik bir süreç değildir. Mantığın bağlantıları içgüdülerle kurulamaz. Midenizin, akciğerlerinizin, kalbinizin işleyişi otomatiktir, ama aklınız öyle değildir. Hayatınızın her saatinde ve her konusunda, düşünmekte ya da düşünme çabasından kaçınmakta serbestsiniz. Ama kendi tabiatınızdan kaçıp kurtulmakta serbest değilsiniz, mantığın hayatta kalma aracınız olduğu gerçeğinden kaçınmanız mümkün değildir ... insan olduğunuza göre sizin için**, 'OLMAK VEYA OLMAMAK'** demek, **'DÜŞÜNMEK VEYA DÜŞÜNMEMEK'** demektir.

"İsteğe bağlı bilince sahip bir varlığın, otomatik bir davranış rotası yoktur. Eylemlerine rehberlik edecek bir değerler koduna ihtiyacı vardır. 'Değer', kişinin kazanmak ve muhafaza etmek için uğrunda eyleme geçtiği şeydir; 'iyi eylem' ise, kişinin onu kazanmak ve muhafaza etmek için attığı adımlardır. 'Değer', bir soruya verilecek cevabı varsaymak zorundadır: **'kimin için değer ve ne amaçla değer?'** 'Değer' ayrıca bir standardı da varsayar. O da bir amaçtır, bir alternatif karsısında eyleme geçme ihtiyacıdır. Alternatifin olmadığı yerde, hiçbir değer söz konusu olamaz.

"Evrende bir tek temel alternatif vardır: var olmak veya olmamak ... bu da bir tek tür kimliği ilgilendirir; canlı organizmaları. Cansız maddelerin varlığı koşulsuzdur, hayatın varlığı öyle değildir. Belli bir eylem rotasına bağlıdır. **Madde yok edilemez, biçim değiştirebilir, ama varlığı ortadan kaldırılamaz.** Sürekli bir alternatifle, ölüm kalım alternatifiyle karşı karşıya olan yalnızca canlı organizmadır. Hayat, kendi varlığını sürdürme yolunda, kendinin başlattığı bir süreçtir. Bir organizma bu süreçte başarısız olursa, ölür. Kimyasal bileşenleri kalır, ama hayatı yok olur. 'Değer' kavramını mümkün kılan yalnızca 'Hayat' kavramıdır. Her şey ancak canlı bir varlık için iyi ya da kötü olabilir.

"Bir bitki, yaşayabilmek için kendini beslemek zorundadır; tabiatı onu, güneş ışığını, suyu, ihtiyaç duyduğu kimyasal maddeleri bulmaya yönlendirir; hayatı, eylemlerini yönlendiren değer standardıdır. Ama bitki, eylemleri konusunda bir seçim hakkına sahip değildir. Karşılaştığı koşullar açısından alternatifler vardır, ama işlevi konusunda hiçbir alternatif yoktur: hayatını sürdürmek için otomatik olarak hareket eder, kendini yok etmeye yönelemez.

"**Hayvan, hayatını sürdürme teçhizatına sahiptir. Duyuları ona otomatik bir eylem kodu verir, neyin iyi, neyin kötü olduğunu da otomatik olarak bilir.** Bu bilgiyi çoğaltma ya da bu bilgiden kaçma imkânı yoktur. Bilgisinin yetersiz olduğu durumlarla karşılaşırsa, ölür. Ama yaşadığı süre boyunca, bilgisine dayanarak, otomatik güvenliğe sahip olarak, seçim hakkına sahip olmaksızın hareket eder, kendi çıkarlarını görmezden gelmeye hakkı yoktur, kötülüğü seçip de, kendini yok etmeye karar veremez.

"**İnsanın otomatik bir sağ kalma kodu yoktur.** Tüm diğer canlı türlerinden farkı, alternatifler karşısında isteğe bağlı seçimleriyle hareket edebilmesidir. Kendisi için neyin iyi, neyin kötü olduğu konusunda otomatik bilgilere sahip değildir, hayatının hangi değerlere bağlı olduğunu, ne gibi eylemler gerektirdiğini bilmez. Şu anda sağ kalma içgüdüleri hakkında bir şeyler mi mırıldanıyorsunuz?

Sağ kalma içgüdüsü, tam da insanın sahip olmadığı şeydir. **'İÇGÜDÜ'** yanılgısız, otomatik bir bilme biçimidir. Bir arzu, içgüdü değildir. Yaşamayı istemek, size yaşamak için gerekli bilgileri getiremez. İnsanın yaşama isteği bile otomatik bir şey değildir: bugün sizdeki gizli kötülük, o arzuya sahip olmayışınızdır. Ölümden korkmanız yaşamı sevmek demek değildir, size sağ kalmak için gerekli olan bilgileri kazandırmaz. İnsanın bilgiyi edinmesi ve eylemlerini seçmesi ancak düşünme süreciyle mümkündür, bunu da doğa ona zorla yaptırmaz. İnsan, kendi kendinin yok edicisi olma gücüne sahiptir ... tarihin en büyük bölümü boyunca, da böyle hareket etmiştir.

"Kendi sağ kalma yollarını kötü olarak kabul eden bir canlı varlık, sağ kalamaz. Kendi köklerinde dolaşıklık yaratmaya kalkan bir bitki, kendi kanatlarını kırmaya çalışan bir kuş, karşılaştığı ortamlarda uzun süre dayanamaz. Ama insanlık tarihi, insanın kendi aklını inkâr etmesinin ve onu yok etmeye çalışmasının sürekli mücadelesi olarak tezahür etmiştir.

"**İnsana mantıklı hayvan denmiştir, ama mantık bir seçim meselesidir.** Tabiatının insana sunduğu alternatif de, ya rasyonel bir varlık, ya da intihar eden bir hayvan olmaktır. İnsan kendi seçimiyle insan olmak zorundadır. Hayatına kendi seçimiyle değer vermek zorundadır. Onu devam ettirmeyi, kendi seçimi olarak öğrenmek zorundadır. Kendine gerekli olan değerleri kendi seçimi olarak keşfetmek, iyi eylemleri kendi seçimi olarak uygulamak zorundadır.

"Seçerek kabul edilmiş bir değerler kodu, ahlâk kodudur.

"Şu anda beni dinleyenler, kim olursanız olun, içinizde bozulmadan kalmış canlı varlığa, insanlık kalıntısına, aklınıza sesleniyorum ... ve diyorum ki: Mantığın bir ahlâkı vardır, insana uygun bir ahlâk vardır, ve İnsanın Hayatı, kendi değerler standardıdır.

"Rasyonel bir varlığın hayatına uygun her şey iyidir; onu yok edecek her şey kötüdür.

"İnsan tabiatının gerektirdiği hayat, akılsız bir hayvanın hayatı olmadığı gibi, yağmacı bir serserinin, mırıldanıp duran bir mistiğin hayatı da değildir. Düşünen bir varlığın hayatıdır. Güç kullanmakla ya da sahtekârlıkla yaşanan hayat değil, başarılarla yaşanan hayattır; **'ne pahasına olursa olsun hayat'** değildir, çünkü insanın sağ kalmasının bedelini ödeyebilmesi için tek şey vardır, o da mantıktır.

"İnsanın hayatı, ahlâkın standardıdır, ama kendi hayatınız bunun amacıdır. Eğer hedefiniz dünyada var olmaksa, eylemlerinizi ve değerlerinizi, insana uygun standartlara göre seçmeniz gerekir, hayatınız olan o tek varlığı sürdürme, doyuma erdirme, zevkini çıkarma değerlerine uygun olarak bir seçim yapmanız gerekir.

"Hayat belli bir eylem rotasını gerektirdiğine göre, onun dışındaki tüm rotalar hayatı yok edecektir. Kendi hayatını eylemlerinin amacı ve hedefi olarak kabul etmeyen bir varlık, ölüm amacına ve hedefine yönelik eylemleri seçmiş demektir. Böyle bir varlık, metafizik bir canavardır, kendi varoluşuna başkaldırmak, onu inkâr etmek, onunla çelişkiye düşmek peşindedir, yok olma yolunda körü körüne koşturmaktadır, acıdan başka hiçbir nasibi olamaz.

"**Mutluluk başarılı bir hayat durumudur, acı ise ölümün unsurudur.** Mutluluk, insanın değerlerine ulaşmasından kaynaklanan bilinç durumudur. Eğer bir ahlâk öğretisi size, mutluluğunuzu reddederek mutluluğa varmanızı ve değerlerinizin başarısızlığına değer vermenizi söylüyorsa, o öğreti ahlâkın küstahça inkâr edilmesinden başka bir şey değildir. Bir doktrin size ideal olarak, kurbanlık hayvan olmayı, başkalarının sunağında kesilerek can vermeyi öneriyorsa, size standart olarak ölümü sunuyor demektir. Gerçekliğin ve hayatın yapısı gereği, her insan kendi başına bir amaçtır, kendi hatırı için vardır, en yüksek ahlâkî amacı da kendi mutluluğudur.

"Ama **hayat da, mutluluk da, mantıksız kaprislerle elde edilemez.** İnsan her rastgele durumda sağ kalmaya çalışmakta özgürdür ama, tabiatının gerektirdiği biçimde yaşamadığı zaman, ölmek zorundadır. Yani mutluluğunu her türlü akılsız sahtekârlıkta arama özgürlüğü vardır, ama o yolda bulabileceği yalnızca işkence ve hınç olur; bunun tek çaresi mutluluğunu insana uygun yollarda aramaktır. Ahlâkın amacı size, acı çekip ölmeyi değil, zevk almayı ve yaşamayı öğretmektir.

"Sübvansiyonlu sınıflarda ders veren, başkalarının aklının kazancıyla yaşayan, insanın ahlâka, değerlere ve davranış koduna ihtiyacı olmadığını söyleyip duran o parazitleri bir kenara itin. **Bilim adamı pozuna girip insanın yalnızca bir hayvan olduğunu söyleyeni, en alttaki böceklerin düzeyine lâyık gördükleri varoluşun kanunlarına kanmayın.** Her canlı varlığın, kendi tabiatından gelen bir sağ kalma biçimine gereksinimi olduğunu onlar biliyorlar. Balığın suyun dışında yaşayabileceğini, köpeğin koku alma duyusu olmadan sağ kalabileceğini iddia etmiyorlar. Ama varlıkların en karmaşığı olan insana gelince, onun her koşulda var olabileceğini, kimliği, tabiatı olmadığını, sağ kalma yetenekleri

yok edilse bile, aklı esir alınıp onlardan gelecek her emri uygulamaya ayarlansa bile, yine de yaşayamaması için hiçbir neden olmadığını iddia ediyorlar.

“**İnsanlığın dostuymuş havasına giren, insan için en büyük sevabın, kendi hayatını değersiz saymak olduğunu vaaz edip duran o nefret dolu mistikleri de bir kenara itin.** Size ahlâk gereği insanın sağ kalma içgüdüsünü frenlemesi gerektiğini mi söylüyorlar?

> **İnsanın bir ahlâk koduna ihtiyacı olması zaten sağ kalma amacına yöneliktir. Ahlâklı olmak isteyen insan, yaşamak isteyen insandır.**

“Hayır, yaşamak zorunda değilsiniz. O sizin temel seçim hakkınızdır. Ama eğer yaşamayı seçiyorsanız, insan gibi yaşamanız gerekir ... aklınızın çalışmaları ve yargılarıyla.

“Hayır, insan gibi yaşamak zorunda da değilsiniz. O da bir ahlâkî seçim eylemidir. Ama başka bir şey olarak yaşayamazsınız ... bunun tek alternatifi, şu anda kendi içinizde ve çevrenizde gördükleriniz gibi, yaşayan bir ölü olarak, varoluşa lâyık olmayan bir şekilde devam etmek, artık insan olmamak, hayvandan da aşağı olmak, acıdan başka bir şeyi bilmeyen, kalan yıllarını düşünmeksizin bir öz-yıkım eğiliminin acıları içinde sürüklenerek geçiren bir şey haline gelmektir.

“Hayır, düşünmek zorunda değilsiniz; o da sizin ahlâkî seçiminizdir. Ama sizi sağ tutmak için birileri düşünmüştür. Burada ödememe durumuna düşerseniz, varoluşa karşı borçlu duruma düşmüş olursunuz, aradaki açığı bir başka ahlâklı insana yüklemiş olursunuz, sizin kötülüğünüzle yaşayabilmeniz için, onun kendi iyiliğini feda etmesini beklemek zorunda olursunuz.

“Hayır, insan olmak zorunda değilsiniz; ama insan olanlar, bugün artık orada değil. Sağ kalma araçlarınızı, zavallı kurbanlarınızı elinizden aldım.

“Eğer bunu nasıl yaptığımı, her şeyi yüzüstü bırakmaları için onlara neler söylediğimi merak etmişseniz, işte hepsini şimdi dinliyorsunuz. Onlara esas olarak bu akşam söylediklerimi söyledim. Onlar benim standartlarıma göre yaşayan insanlardı, ama bunun ne kadar büyük bir değer olduğunun farkına varamamışlardı. Ben onu görmelerini sağladım. Onlara sunduğum, bir yeniden değerlendirme değil, kendi değerlerinin belirlenmesiydi.

“Biz, aklı olan insanlar, şimdi bir tek aksiyom adına size karşı grevdeyiz. O aksiyom bizim ahlâkî kodumuzun köküdür ... tıpkı sizin kodunuzun kökünün de o aksiyomdan kurtulma isteğiniz olduğu gibi. O aksiyom, var oluşun var olduğudur.

“Varoluş vardır ... bu gerçeği anlamak, bizi buna bağlı iki aksiyomla karşı karşıya getirir: **İnsanın algıladığı şey, var demektir**, bu bir ve kişi ancak bir bilince sahip olarak var olur, çünkü **bilinç, var olanı algılayabilme gücüdür**, bu da iki.

“Eğer hiçbir şey var değilse, bilinç de olamaz: bilinçlendirecek hiçbir şeyi olmayan bir bilinç, içten çelişkili bir kavramdır. Kendinden başka hiçbir şeyin bilincinde olmayan bir bilinç de içten çelişkili bir kavramdır: Kendini bir bilinç olarak kimliklendirmeden önce, bir şeylerin bilincinde olması şarttır. Eğer algılıyorum dediğiniz şey var değilse, sizin sahip olduğunuz o şey de bilinç değildir.

“Bilginizin derecesi ne olursa olsun, bu ikisi ... yani varoluşla bilinçlilik, kurtulamayacağınız aksiyomlardır. Bu ikisi, giriştiğiniz her eylemde, bilginizin herhangi bir bölümünde ve hepsinin toplamında, vazgeçilmeyecek birincilliklerdir; bu hayatınızın başlangıcında ilk gördüğünüz ışık hüzmesinden, hayatınızın en sonunda elde edebildiğiniz en geniş bilgi birikimine kadar, hep böyledir. İster bir çakıl taşının biçimini biliyor olun, ister güneş sisteminin yapısını, aksiyomlar hep aynıdır: O vardır ... ve siz onu biliyorsunuzdur.

“**Var olmak bir şey olmaktır, hiçlikten, var olmamaktan farklıdır, belirli özelliklerden oluşan belirli bir kimlik olmaktır.** Yüzyıllar önce, kusurları ne olursa olsun en büyük filozoflarınızdan sayılan biri, var oluş kavramını ve tüm bilginin kuralını tanımlayan bir formül ileri sürdü; **A, A’dır**, dedi. Bir şey, neyse odur. Bu sözün anlamını hiçbir zaman anlayamadınız. Ben onu tamamlamaya geldim: **Varoluş, kimliktir, Bilinçlilik de Kimliklendirmedir.**

“Neyi ele alırsanız alın, ister bir nesne, ister bir nitelendirme, ister bir eylem olsun, kimlik kanunu hep aynı kalır. Bir yaprak, aynı zamanda bir taş olamaz. Hem tam yeşil, hem de tam kırmızı olamaz. Aynı anda hem donup hem yanamaz. **A, A’dır.** Ya da daha basit biçimde ifade edilmesini isterseniz: Hem elinizdeki pastayı yiyip hem de pastam olsun diyemezsiniz.

“Dünyanın nesi var diye merak mı ediyorsunuz?

Dünyanızı yıkan tüm felâketler sizin liderlerinizin **A, A’dır** gerçeğinden kaçınmaya çalışmasının sonucudur, içinizde var olan ve yüzleşmekten korktuğunuz bütün gizli kötülük ve dayanmak zorunda kaldığınız bütün acılar, kendinizin de **A, A’dır** kavramından kaçınmaya çalışmanızın sonucudur. **Size ondan kaçınmayı öğretenlerin amacı, İnsan’ın İnsan olduğunu size unutturmaktı.**

“İnsan bilgi kazanamazsa var olmayı sürdüremez, onu kazanması için kullanabileceği tek araç da mantıktır. Mantık, duyularından gelen malzemeyi algılama, tanıma ve birleştirme gücüdür. Duyuların işi, ona var oluşun kanıtlarını toplamaktır, ama onları tanıma işi, o insanın mantığına aittir. Duyuları ona yalnızca bir şeyin var olduğunu söyler, ama o şeyin ne olduğunu öğrenen, akıldır.

“Düşünmenin tümü bir tanıma ve birleştirme sürecidir. İnsan renkli bir balonu algılarken, görme ve dokunma duyularının getirdiği kanıtları birleştirmekte, onu bir katı nesne olarak tanımayı öğrenmektedir. Bir nesneyi masa olarak tanımayı öğrenir, tahtanın hücrelerden oluştuğunu, hücreleri moleküllerin oluşturduğunu, moleküllerin de atomlardan meydana geldiğini öğrenir. Bütün bu süreç boyunca aklının çalışması, bir tek soruya gelen cevaplarla yürür: Bu nedir?

Verdiği cevapların doğruluğunu saptama yolu, mantığıdır, mantık da, var oluşun var olduğu aksiyomuna dayanmaktadır. Mantık denilen şey, çelişkisiz tanıma sanatıdır. Çelişki olamaz. Atom, neyse odur. Evren de öyledir. Hiçbiri kendi kimliğiyle çelişemez, hiçbirinin parçaları da bütünün kendisiyle çelişemez. İnsanın geliştirdiği hiçbir kavram, eğer o insan onu tüm kendi bilgi haznesiyle çelişkisiz biçimde birleştiremiyorsa, geçerli olamaz. Bir çelişkiyle karşılaşmak demek, kişinin kendi düşüncesinde bir hata yaptığını itiraf etmek demektir. Bir çelişkiyi sürdürmek, kişinin aklını devreden çıkarması, kendini de gerçekliğin alanından çıkarması anlamına gelir.

“**Gerçeklik var olan şeydir; gerçek dışı, var olamaz; gerçek dışı yalnızca, insan bilincinin içeriği olan var oluşun reddidir ve mantığı terk etme girişiminde ortaya çıkar.** Doğrular, gerçeğin bilişselleşmesidir; mantık insanın tek bilgi yoludur, onun tek doğrular standardıdır.

“**Şu anda sorabileceğiniz en yoz soru: “Kimin mantığı?” sorusu olabilir.** Bu soruya verilecek cevap: “Sizin mantığınız,” olmak zorundadır. Bilgileriniz ne kadar zengin ya da ne kadar mütevazi olursa olsun, onu ancak sizin kendi aklınız elde edebilir. Ancak kendi bilgilerinizle bir şeyler yapabilirsiniz. Ancak kendi bilgilerinizin sahibi olduğunuzu iddia edebilirsiniz ve başkalarından söylediklerinizi dikkate almalarını buna dayanarak isteyebilirsiniz. Aklınız sizin doğrularla ilgili tek yargıcımızdır. Başkaları sizin verdiğiniz hükümden ayrılıyorsa, son itiraz mahkemesi de gerçekliktir. Düşünme diye adlandırdığımız o karmaşık, duyarlı, hayatî süreci başarabilecek tek şey insan aklıdır. Bu süreci, onun kendi yargılarından başka hiçbir şey yönlendiremez. Yargılarını da, onun ahlâkî dürüstlüğünden başka hiçbir şey yönlendiremez.”

‘"**Ahlâkî içgüdüden, sanki mantığın dışında bir başka yetenekmiş gibi söz eden sizler ... insanın mantığı, onun ahlâkî yeteneğidir.** Bir mantık süreci, **‘DOĞRU MU, YANLIŞ MI?’** sorusuna verilecek cevapla ilgili sürekli bir seçim sürecidir. Tohumun büyüyebilmesi için toprağa ekilmesi mi gereklidir doğru mu, yanlış mı?

İnsanın yarası, hayatının kurtulması için dezenfekte edilmeli midir doğru mu, yanlış mı?

Atmosferdeki elektriğin yapısı, onun kinetik enerjiye dönüştürülmesine uygun mudur doğru mu, yanlış mı?

Elinizdeki her şeyi size veren, işte bu tür sorulara verilen cevaplar olmuştur ... o cevaplar da, insanın aklından gelmiştir; doğru olan şeye değişmez biçimde bağlı olan aklın ürünüdür.

“Rasyonel süreç, ahlâkî bir süreçtir. Herhangi bir adımında yanlış yapabilirsiniz, sizi bundan koruyacak tek şey kendi ciddiyetiniz olabilir; ya da hile yapmaya kalkabilir, sahte kanıtlara yönelir, gerekli çabayı göstermekten kaçınabilirsiniz. Ama eğer ahlâkın şaşmaz işareti doğrulara bağlılıksa, o zaman düşünme sorumluluğunu üstlenen insanın eylemi kadar büyük, soylu ve kahramanca bir eylem yoktur.

“Sizin **‘ruhum’** dediğiniz şey, aslında bilincinizdir; ‘serbest irade’ dediğiniz şey de, aklınızın düşünüp düşünmeme özgürlüğüdür. Bu tek özgürlüğünüzdür, tüm seçenekleri kontrol eden, hayatınızı ve karakterinizi saptayacak olan da budur.

“Düşünmek, insanın tek temel ‘iyi eylem’idir, diğer iyi eylemlerin hepsi bundan doğacaktır. İnsanın temel günahına, tüm kötülüklerinin kaynağına gelince, hepinizin uyguladığı, ama asla kabullenmemeye çalıştığı o isimsiz şeydir: **Tıkama eylemi, bilinci bilerek askıya alma, düşünmeyi reddetme ... körlük değil, ama görmeyi redetme; cahillik değil, ama bilmeyi redetme.** Bu aslında, aklınızı netleştirmeyip bulanık bir vizyon geliştirmek, yargılama sorumluluğundan kurtulmak için bir iç sise saklanmaktır ... siz tanımayı reddederseniz, o şeyin var olmayabileceği biçimindeki seslendirilmeyen bir varsayıma dayanmakta-dır, siz ‘evet’ demedikçe **A’nın A** olmayabileceğini esas almaktadır. Düşünmemek bir yok oluş eylemidir, varoluşu reddetmektir, gerçekliği silmeye çalışmaktır. Ama varoluş vardır, gerçeklik silinmez, ancak sileni silebilir. ‘Evet’ demeyi reddetmekle, ‘Ben varım’ demeyi de reddetmiş oluyorsunuz. Yargılarınızı askıya almakla, kimliğinizi reddediyorsunuz. “Ben kim oluyorum ki bileyim!” diyen kişi, aslında “Ben kim oluyorum ki yaşayayım?” demektedir.

“Her saatte ve her konuda temel ahlâkî seçiminiz budur: Düşünmek mi, düşünmemek mi; var olmak mı, olmamak mı; **A mı, yoksa A değil mi, kimlik mi, yoksa sıfır mı?**

“İnsan rasyonel olabildiği ölçüde, onun eylemlerini yöneten de hayattır. Mantıksız olduğu ölçüde, eylemlerini yönlendiren de ölümdür.

“Siz, ahlâkın sosyal alana ilişkin olduğunu, insanın ıssız adada ahlâka ihtiyacı olmayacağını söyleyip duranlar ... asıl ahlâka ihtiyaç duyacağı yer ıssız adadır. Bedelini ödeteceği hiçbir kurban bulamayacağı yerde, bir kayanın ev olduğunu iddia etsin bakalım. Kumun giysi olduğunu, yiyeceklerin hiç çabasız ağzına düşeceğini, bugün tohumlukları yese de yarın yine harman kaldırabileceğini iddia etsin de görelim. Gerçeklik hemen silecektir onu. Hakettiği gibi. Gerçeklik ona hemen, hayatın ancak bedeli ödenerek satın alınabilecek bir değer olduğunu, onu satın alabilecek kadar soylu tek paranın da düşünmek olduğunu gösterecektir.

“**Eğer ben sizin dilinizi konuşuyor olsaydım, insana yönelik tek ahlâkî emir: ‘Düşüneceksin!’ emridir** derdim. Ama ahlâkî emir sözü de içten çelişkilidir. **Ahlâk, seçilendir, zorlanan değildir; anlaşılandır, itaat edilen değildir. Ahlâk rasyoneldir ve mantık asla emir kabul etmez.**

“Benim ahlâkım, yani mantık ahlâkı, bir tek aksiyom içermektedir: Varoluş vardır ve bir tek seçenek içermektedir: Yaşamak. Geri kalanı oradan doğar.

“İnsan yaşamak için hayatında üç şeyi yönetici değer olarak kabul etmelidir: **MANTIK, AMAÇ ÖZSAYGI.**

Mantık onun tek bilgi aracıdır

Amaç, o araçla elde edeceği mutluluğun seçimidir

Özsaygı da, kendi aklının düşünebilme ehliyetine sahip, kendi kişiliğinin mutluluğa lâyık olduğundan ihlâl edilmez biçimde emin olmasıdır. Bunun anlamı da, yaşamaya lâyık olmak demektir.

Bu üç değer, insanın tüm iyi eylemleriyle ilişkilidir ve onların hepsini gerekli kılar. O iyi eylemlerin hepsi de varoluşla bilinçlilik arasındaki bağlarla ilgilidir. Bunlar, rasyonellik, bağımsızlık, tutarlılık, dürüstlük, adalet, verimlilik ve gururdur.

“Rasyonellik, varoluşun var olduğu gerçeğinin kabulü, doğruları hiçbir şeyin değiştiremeyeceğinin, ve bunu algılama eyleminden daha öncelikli hiçbir şeyin var olmayacağının kabulüdür. Onu algılamak, düşünmek demektir ... akıl kişinin tek değer yargısıdır, tek eylem rehberidir. Rasyonellik hiç ödün kabul etmeyen bir absol (mutlak, salt) üdür. İrrasyonele verilen bir ödün, kişinin bilincini geçersiz kılar, gerçekleri algılamak yerine, gerçeklerin taklidine yönelmesine yol açar. Bilgiye giden kestirme yol olduğu iddia edilen inanç, aklı mahveden bir kısa devreden başka bir şey değildir. Bir mistik icadı kabullenmek, varoluşun yok edilmesini istemektir, dolayısıyla da, kişinin bilincini yok eder.

“Bağımsızlık, yargılama sorumluluğunun size ait olduğunu ve ondan kurtulmanıza hiçbir şeyin yardımcı olamayacağını anlamak demektir. İkame edilecek hiçbir şey sizin yerinize düşünemez, hiç kimse sizin yerinize sizin hayatınızı yaşayamaz. En aşağılık öz-yıkım, kendi aklınızın bir başkasının aklına boyun eğmesine izin vermek, bir yetkinin beyninizin üzerinde olduğunu kabul etmek, onun gerçek diye söylediklerini kabullenmek, doğru saymak, o sözlere bilincinizle varoluşunuz arasında aracı rolünü yüklemektir.

> “**Tutarlılık, bilinciniz konusunda sahteliğe sapmamaktır.** Dürüstlük nasıl varoluşu sahteleştirmemekse, tıpkı öyle. İnsan bölünmez bir bütündür; iki parçadan oluşan bir birimdir, bunların biri madde, diğeri bilinçtir, bedeniyle aklı arasında, eylemiyle düşüncesi arasında bir ayrışmaya asla izin veremez, hayatıyla yargılarını ayıramaz; kamuoyundan etkilenmeyen bir yargıç gibidir, kendi yargılarını asla başkalarının isteklerine feda etmez, isterse tüm dünya insanları yakarsın ya da tehditler savursun, yolundan sapmaz. Cesaret ve özgüven pratik gereklerdir, cesaret, varoluşa sadakatin pratik biçimidir, doğruluktan sapmamaktır, özgüven de, kişinin kendi bilincine sadık olmanın pratik biçimidir.

“DÜRÜSTLÜK, gerçek dışının gerçek dışı olduğunu, hiçbir değere sahip olamayacağını, sahtekârlıkla elde edilen sevginin de, şöhretin de, paranın da bir değer olamayacağını anlamaktır. Başkalarının aldatmakla bir değer kazanma girişimi, kurbanlarınızı gerçekliğin üzerinde bir mevkie yükseltmek, kendinizi o kurbanın körlüğünün piyonu durumuna indirmek, onun düşünemezliğinin ya da durumu görmekten kaçınmasının kölesi durumuna düşürmek, buna karşılık o kişinin zekâsından, rasyonelliğinden, gözlemciliğinden korkmak ve kaçmak anlamına gelmektedir. **Dürüstlük, bağımlı olarak yaşamayı istememektir, özellikle başkalarının aptallığına bağımlı olarak, ya da tek değer kaynağı kandırabildiği aptallar olan biri olarak yaşamayı istememektir.** Dürüstlük, bir sosyal görev değildir. Başkalarının hatırı için yapılan bir fedakârlık değildir. Kişinin uygulayabileceği en derinlemesine bencil şeydir: Kendi varlığının gerçekliğini, başkalarının yanılgılı bilincine feda etmeyi reddetmektir.

“ADALET, tabiatın karakteri konusunda nasıl numara yapılamazsa, insanın karakteri konusunda da yapılamayacağını anlamaktır. İnsanları da tıpkı cansız objeleri yargılar gibi, gerçeğe aynı saygıyı göstererek, aynı doğru vizyonla, en katıksız ve rasyonel tanımlamalarla yargılamak gerektiğini, her insanın neyse o olarak yargılanması ve ona göre muamele görmesi gerektiğini anlamaktır. Nasıl paslı bir hurda parçasına, pırıl pırıl parlayan bir metale verdiğiniz parayı vermezseniz, aynı şekilde, bir soysuza da bir kahramanın üzerinde değer veremezsiniz. Sizin ahlâkî değerlendirmeniz, insanlara değerleri veya günahları için verdiğiniz değerin ölçüsü olan para birimidir ve bu ödeme de sizden, malî işlemlere gösterdiğiniz dikkati ve şerefli tutumu beklemektedir, **insanların günahlarından nefret etmemek ahlâkî bir kalpazanlıktır,** değerlere hayranlık yöneltmemek de, bir tür ahlâkî zimmet suçudur. Herhangi bir kavrama adaletten daha yüce bir yer vermek, ahlâkî para biriminizin değerini düşürür, iyiliğe karşı kötülüğü kayırmış olur, çünkü adaletin aksamasından ancak iyilik kaybedecek, kötülük yararlanacaktır. Yolun sonundaki çukurun dibi, yani ahlâkın iflas etmesi, insanları iyilikleri için cezalandırıp günahları için ödüllendirmektir ki, bu da, tam yozlaşmışlığa yuvarlanmaktır, ölüme tapmanın kara kitlesidir, bilincinizi varoluşun mahvedilmesine adamak demektir.

“ÜRETKENLİK sizin ahlâkı kabullenişinizdir, yaşamayı seçmiş olduğunuzun bilincine varışınızdır. Verimli çalışma, insan bilincinin, varoluşunu kontrol etmesi sürecidir. Sürekli bilgi edinme, maddeyi amaca

göre biçimlendirme, bir fikri bir fiziksel biçime çevirme, dünyayı kişinin kendi değerlerine göre yeniden yapılandırması demektir. **Her tür çalışma, düşünen bir zihinle yapılıyorsa, yaratıcı çalışmadır; kişinin başkalarından öğrendiği bir süreci hiç düşünmeden, eleştirmeden, stüpör (uyuşukluk; sarhoşluk.) halinde tekrar tekrar yapması ise, asla yaratıcı olamaz.** İşinizi seçmek size aittir, seçenekler de sizin aklınız kadar engindir. Sizin için bundan fazlası mümkün değildir, bundan azı da İnsanî değildir.

Aklınızın başa çıkabileceğinden ileri bir işe hileyle kapağı atmak sizi ödünç alınmış zaman içinde çırpınan ve ödünç alınmış hareketleri tekrarlayan, korkudan paslanmış bir maymun durumuna düşürür, aklınızın tam kapasitesinin altındaki bir işe razı olmak da motorunuzu yavaşlatmak, kendinizi çürümeye mahkûm etmektir. İşiniz sizi değerlerinize ulaştıracak süreçtir, değerlerinize yönelik ihtirasınızı kaybetmek, yaşama isteğinizi kaybetmektir. **Vücudunuz bir makinedir, ama aklınız onun sürücüsüdür.** Onu, aklınızın sizi götürebileceği yere kadar sürmelisiniz, yolunuzun amacı da başarı olmalıdır. Amacı olmayan insan, yokuş aşağı başıboş inen bir makinedir, karşısına çıkan ilk kayaya çarpıp ilk hendeğe yuvarlanmaya mahkûmdur, aklını gemleyen adamsa yerinde çakılmış, yavaş yavaş paslanmakta olan bir makinedir. **ROTASINI BİR LİDERİN ÇİZMESİNE İZİN VEREN ADAM, çekme halatıyla çekilip hurda alanına götürülmekte olan bir enkazdır, bir başka insanı kendi amacı haline getiren adamsa, hiç kimsenin arabasına almaması gereken bir otostopçudur.** İşiniz aslında hayatınızın amacıdır, sizi durdurmaya hakkı olduğunu sanan her katilin yanından hızla geçmeniz gerekir, işiniz dışında bulduğunuz her değer, her sadakat veya sevgi, ancak yolculuğunuzu paylaşmayı seçeceğiniz diğer yolcular olabilir ve onların da, kendi güçleriyle aynı yönde ilerliyor olmaları gerekir.

"GURUR, kendinizin en yüksek değer olduğunu anlamaktır ve insanın tüm diğer değerleri gibi onun da hak edilmesi gerekir. Ulaşabileceğiniz başarılar arasında bir tanesi, diğerlerinin tümünü mümkün kılacak şeydir; o da, kendi karakterinizi yaratmaktır. **Karakteriniz, eylemleriniz, arzularınız, duygularınız hep aklınızın alanı içindedir.** İnsan nasıl yaşamını sürdürebilmek için ihtiyaç duyduğu fiziksel değerleri üretmek zorundaysa, aynı şekilde, hayatını sürdürülmeye değer kılmak için de karakter değerlerini edinmek zorundadır. İnsan nasıl kendini yaratmış bir servetse, aynı şekilde, kendini yaratmış bir ruhtur. Yaşamak için bir öz-değer duygusuna ihtiyacı vardır. Ama otomatik değerlere, otomatik özsaygıya sahip değildir; bunları elde edebilmek için ruhunu kendi manevî idealine göre, 'İnsan' gibi biçimlendirmesi gerekir, yani oluşturmak üzere doğduğu, ama seçerek oluşturabileceği rasyonel varlık gibi biçimlendirmesi gerekir. Özsaygının ilk şartı, ruhun o ışıklı bencilliğidir ... o bencillik her şeyin en iyisini ister. Bu, maddesel değerler için de, ruhsal değerler için de geçerlidir. O ruhun her şeyden çok istediği, kendi manevî mükemmelliğidir, hiçbir şeye kendinden daha yüksek bir değer atfetmez. Özsaygıya ulaşmış olmanın kanıtı da, kurbanlık hayvan durumuna düşme karşısında, sizin bilinciniz gibi benzersiz bir değeri, sizin varlığınız gibi eşsiz bir olguyu kör kaçamaklara, başkalarının durağan çürümüşlüğüne feda etmek gibi hain bir küstahlığa karşı ruhunuzun duyduğu tiksinti, ürperti ve isyandır.

"John Galt'ın kim olduğunu anlamaya başlıyor musunuz?

Ben sizin, uğrunda savaşmayı göze almadığınız şeyi hak edebilmiş olan kişiyim. Sizin reddettiğiniz, ihanet ettiğiniz, yozlaştırdığınız, ama yine de tam anlamıyla yok edemediğiniz, şu anda suçluluk dolu sırrınız olarak saklamaya çalıştığınız, ömrünüzü her profesyonel yamyamdan özür dilemekle geçirdiğiniz, yüreğinizin derinliklerindeki bir yerde benim şu anda tüm insanlığa açıkça söylemekte olduğum şeyleri söylemeyi hala istiyor olduğunuzu zihninizin anlamaması için çırpındığınız şeyi hak etmiş olanım: Ben kendi değerimden ve yaşamak isteyişimden gurur duyuyorum.

"Sizin de paylaştığınız, ama kötü diye saklamaya çalıştığınız bu istek, içinizdeki iyilikten artakalmış tek şeydir, ama o da insanın hak etmeyi öğrenmesi gereken bir istektir. **İnsanın tek ahlâkî amacı,** kendi mutluluğudur, ama ona ancak kendi değerleri aracılığıyla ulaşabilir. Değerler kendi başına amaç değildir, ödül de değildir, kötülüğün ödülüne bir kurban yemi de değildir. Değerlerin ödülü Hayat'tır, hayatın amacı ve ödülü de mutluluktur.

"Vücudunuzun nasıl zevk ve acı olarak iki temel hissî durumu varsa, bunlar onun rahatının veya rahatsızlığının işaretleriyse ve temel alternatifler olan hayatla ölümün barometresi rolü oynuyorsa, bilincinizin de aynı şekilde iki temel duygusu vardır; bunlar neşe ve ıstıraptır ve yine aynı alternatife cevap vermektedir. Duygularınız, hayatınızı güçlendiren ya da tehdit eden tahminlerdir. Bunlar size toplam kâr ya da zararınızı gösteren hızlı hesap makineleridir. Bir şeyin sizin için iyi ya da kötü olduğunu hissetme konusunda bir seçeneğiniz yoktur, ama neyi iyi ya da kötü sayacağınız, neyin size sevinç ya da acı vereceği, neyi sevip neden nefret edeceğiniz, neyi arzulayıp neden korkacağınız, hep sizin değer standardınıza bağlıdır. Duygular yapınızda vardır, ama içeriklerini aklınız dikte eder. Duygu kapasiteniz boş bir motordur, değerleriniz de, aklınızın oraya doldurduğu yakıttır. Eğer bir çelişkiler karışımını tercih ederseniz, motorunuz tıkanır, transmisyonunuz paslanır, sürücü olarak kendi bozduğunuz bir makineyle yolculuğunuz daha ilk harekette sizi mahveder.

"**Eğer mantık dışını kendi standart değeriniz, imkânsız olanı kendi 'iyi eylem' kavramınız haline getirirseniz, hak etmediğiniz ödüllerin peşine düşer,** hak etmediğiniz serveti ya da sevgiyi arzularsanız, sebep-sonuç ilişkisinde bir gedik arar, sizin kaprisinize göre **A olmaktan çıkacak bir A** ararsanız, var olmanın karşıtını istiyorum derseniz ... ona da ulaşırsınız. Oraya vardığınız zaman, hayatın bir çaresizlik olduğunu, mutluluğun insan için mümkün olmadığını haykırarak ağlamayın. Siz kendi yakıtınızı kontrol edin. O yakıt sizi varmak istediğiniz yere ulaştırmıştır.

"MUTLULUK, duygusal kaprislerin emriyle elde edilemez. Mutluluk, sizin körü körüne giriştiğiniz mantık dışı isteklerin tatmin edilmesi değildir. Mutluluk çelişkisiz bir neşedir, içinde ceza ya da suçluluk bulunmayan, kendi değerlerinizin hiçbiriyle çatışmayan, sizi mahvetmeye yönlenmiş olmayan, kendi aklınızdan kaçmayıp o aklı sonuna kadar kullanan, gerçeği çarpıtmayıp gerçek değerlere yönelen, bir sarhoşun neşesi olmayıp, bir üreticinin neşesi olan bir duygu durumudur. Mutluluk, ancak rasyonel insan için mümkündür, rasyonel amaçlardan başka hiçbir şey istemeyen, yalnızca rasyonel değerlerin peşinden koşan ve sevincini ancak rasyonel eylemlerde bulabilen insan için mümkündür.

"**Ben nasıl hayatımı soygunla ya da sadakayla değil, kendi çabamla destekliyorsam, mutluluğumun da başkalarının mutsuzluğundan ya da bana yapacağı iyilikten değil, kendi başarımdan gelmesini isterim.** Nasıl başkalarının zevkini kendi hayatımın amacı haline getirmezsem, kendi zevkimi de başkalarının hayatının amacı olarak düşünmem. Nasıl benim değerlerimde hiçbir tezat, arzularımda hiçbir çelişki yoksa, rasyonel insanlar arasında da hiçbir kurbana, hiçbir çıkar çatışmasına yer yoktur. Bunlar hak edilmemişi istemeyen, başkalarına yamyam açlığıyla bakmayan, asla fedakârlık yapmayan ve hiçbir fedakârlığı kabul etmeyen insanlardır.

"Bu tür insanlar arasındaki ilişkilerin sembolü, insana saygının sembolüyle aynıdır, o da alışveriştir. Yağmayla değil, değerlerle yaşayan bizler, hem maddî, hem de manevî anlamda alışverişçiyiz, taciriz. Alışverişçi, aldığını hak eden, hak etmediği bir şeyi almayan ve vermeyen kişidir. Alışverişçi, başarısızlıklarına karşılık bir ödeme istemez, kusurları için sevilmeyi talep etmez. Alışverişçi bedenini yem olarak, ruhunu sadaka olarak sunmaz. Emeğini nasıl ancak maddî değerler karşılığında değiş tokuş ederse, ruhunu da, yani sevgisini, dostluğunu, saygısını da, ancak İnsanî değerler karşılığında verir, yalnızca kendi bencil zevki için verir, onu da ancak saygı duyabileceği insanlardan alabilir. **Çağlar boyunca dilencilerle yağmacıları yüceltirken, alışverişçilere kara çalmış, onları aşağılamış olan mistik parazitler, aslında bu davranışlarının gizli amacını çok iyi bilmektedirler: Alışverişçi onların en korktuğu kimliktir adaletin insanıdır.**

"İnsan kardeşlerime karşı ne tür bir ahlâkî yükümlülüğüm olduğunu mu soruyorsunuz? Hiç yok ... yalnızca kendime karşı, maddesel amaçlara ve varoluşa karşı bir tek borcum var, o da rasyonelliktir. Benim insanlarla ilişkim, kendimin ve onların yapısının gerektirdiği gibidir: Mantık yoluyladır. Girmeyi kendi gönüllü seçimleriyle istedikleri ilişkilerden başka türlü ilişkileri onlardan hiçbir zaman istemem. Ben, onların yalnızca akıllarıyla ilişki kurabilirim, bu ilişkiyi kendi çıkarım için kurarım ve benim çıkarlarımın onların çıkarlarıyla örtüştüğünü gördükleri zaman kurarım. **Örtüşmediği zaman, hiçbir ilişkiye girmem; o kişilerin kendi yoluna gitmesine izin veririm, ben de kendi yolumdan sapmam.**

Kazançlarım yalnızca mantık yoluyladır ve mantıktan başka hiçbir şeye teslim olmam. Mantığımı teslim etmem, eden insanlarla da iş görmem. Budalalarla korkaklardan kazanacağım hiçbir şey yoktur. İnsanların günahları, aptallığı, namussuzluğu ya da korkusu sayesinde edineceğim kazançların peşinde koşmam. İnsanların bana sunabileceği tek değer, akıllarının emeğidir. RASYONEL İNSANLA GÖRÜŞ AYRILIĞINA DÜŞERSEM, HAKEMLİĞİ GERÇEKLİĞE VERİRİM. BEN HAKLIYSAM O ÖĞRENİR, O HAKLIYSA BEN ÖĞRENİRİM; BİRİMİZ KAZANIRIZ, AMA İKİMİZ DE KÂRLI ÇIKMIŞ OLURUZ.

“Anlaşmazlığa açık konular hangileri olursa olsun, bir kötülük eylemi vardır ki, bu asla anlaşmaya açık olamaz, hiçbir insanın bir başkasına bunu yapmasına izin verilemez, hiçbir insan da bunu onaylayamaz, bağışlayamaz. İnsanlar bir arada yaşama isteğini sürdürdüğü sürece hiç kimse, başkalarına yönelik fiziksel güç kullanımını başlatamaz ... beni duyuyor musunuz? ... başlatamaz!

“**Bir insanın kendisiyle, o kişinin gerçeklik algısı arasına fiziksel yok etme tehdidini sokmak, o insanın sağ kalma hakkını inkâr etmek, felç etmektir.** Onu kendi yargıları dışında davranmaya mecbur etmek, görmeden hareket etmeye zorlamaktır. Güç kullanımını başlatan kim olursa olsun ve bunu hangi amaçla yapmış olursa olsun, ölüm alanında faaliyet gösteren bir katildir, cinayet işleyen kişiden daha suçludur, çünkü bir insanın yaşama kapasitesini yok etmektedir.

“Şimdi sakın ağzınızı açıp bana, aklınızın sizi, benim aklıma karşı güç kullanma hakkına sahip olduğunuz yolunda ikna ettiğini söylemeye kalkışmayın. Güç ve akıl birbirinin tersi olan kavramlardır; silahın girdiği kapıdan ahlâk çıkar. İnsanların mantıksız hayvanlar olduğunu söylediğiniz, onlara öyle davranılması gerektiğini savunduğunuz anda, kendi karakterinizi tanımlamışsınız demektir ve artık mantığın onayına hiçbir hakkınız kalmamış demektir; çünkü çelişkileri savunan hiç kimse öyle bir hak iddia edemez. Tüm hakların kaynağını, doğruyu yanlışı yargılayacak tek aracı, yani aldı yok etmeye yönelik hiçbir ‘hak’ bulunamaz.

“**Mantığın yerine silahı, kanıtın yerine terörü, son iddia olarak da ölümü koyarak bir insanı kendi aklından vazgeçip sizin iradenizi kabullenmeye zorlamak, gerçekliğe meydan okuyarak var olmaya çalışmaktır.** Gerçekliğin insandan beklediği, kendi rasyonel çıkarlarına göre davranmasıdır. Sizin silahınız ise ondan, o çıkarların tam aksine davranmasını istemektedir. Gerçeklik, kendi mantıksal yargılarına göre davranmayan insanı ölümle tehdit ederken, siz de, öyle davrandığı takdirde ölümle tehdit etmektesiniz. **O kişiyi, hayatın gerektirdiği tüm değerlerden vazgeçmek zorunda kalacağı bir dünyaya itmektesiniz, oysa kendi sisteminizin sonu ancak yavaş bir ölüm süreci olabilir, çünkü artık yönetici güç ölümdür, öyle bir insan topluluğunda ölüm galip çıkmaktadır.**

“Bir haydutun yolcuya, **‘Ya malını, ya canını,’** dediği durumu düşünün. Ya da bir politikacının halk karşısına çıkıp, **Ya çocuklarınızın eğitimi ya da canınız,’** dediğini düşünün. Her iki ültimatomun da anlamı aynıdır, **Ya aklını, ya canını’** anlamına gelmektedir; oysa bir insan için biri olmadan diğerine sahip olmak mümkün değildir.

“Eğer kötülüğün dereceleri varsa, hangisinin önde geldiğini anlamak zordur: Kendi aklını başkalarına zorla empoze eden zorba mı, yoksa başkalarına kendi aklını yönlendirme hakkı tanıyan ahlâkî dejenere mi?

İşte bu ahlâkî absolü (mutlâk, kesin, tam, salt), tartışmaya açılamaz. Beni mantıktan yoksun bırakmaya kalkışan insanlara mantık koşullarını tanımam. Beni düşünmekten men edeceklerini düşünen komşularla tartışmam. Bir katilin beni öldürme isteğine ahlâkî onay sunamam. **Biri benimle güç kullanarak iş görmeye kalkışırsa, ben de ona güç kullanarak cevap veririm.**

“Güç kullanımı ancak bir cevap olarak geçerlidir ve ancak güç kullanmayı başlatan kişiye yönelik olarak geçerlidir. Hayır, onun kötülüğünü paylaşıyor değilim, onun ahlâk kavramına kadar alçalıyor da değilim. Ben ona yalnızca seçtiği şeyi kullanma yolunu açıyorum: yok etmeyi! Ve bir tek şeyi yok etmeye hakkı vardır, o da kendisidir. Bir değeri ele geçirmek için mi güç kullanıyor? Ben de ancak yok edişi yok etmek için kullanırım. Bir soyguncu, beni öldürerek servet kazanmaya kalkışıyor. Ama ben onu öldürmekle zenginleşemem. Ben hiçbir kötülükten değer beklemem, kendi değerlerimi de kötülüğe teslim etmem.

“Sizi hayatta tutan ve sizin bunun karşılığında ölüm ültimatomları verdiğiniz tüm üreticiler adına, ben şimdi size bizim tek ültimatomumuzu veriyorum:

Sizin silahlarınıza karşı bizim çalışmalarımız. Birinden birini seçebilirsiniz; ikisine birden sahip olamazsınız. Biz başkalarına karşı güç kullanımını başlatmayız, kendimizi de onların elindeki güce teslim etmeyiz. Eğer gelecekte yine bir sanayi toplumu olarak yaşamayı istiyorsanız, bu ancak, bizim ahlâkî koşullarımıza göre olacaktır. Bizim koşullarımız ve güdücü gücümüz, sizinkinin tam tersidir. Siz silah olarak korkuyu kullanıyor, kendi ahlâkî kurallarınıza uymayanlara ceza olarak ölümü reva görüyordunuz. Biz ise, kendi kurallarımıza uyanlara ödül olarak yaşamı sunuyoruz.

“**SİZ, SIFIRA TAPANLAR** ... hayata ulaşmakla ölümden kaçınmanın aynı şey olmadığını sizler hiçbir zaman keşfedemediniz. **Neşe, acının yokluğu değildir; zekâ, aptallığın yokluğu değildir, ışık, karanlığın yokluğu değildir; kişilik de kişiliksizliğin yokluğu değildir.** İnşa etmek, yıkımdan uzak durmakla sağlanamaz. Siz artık bana, yani bir üreticiye, ‘**Senin üretimini yok etmememiz karşılığında, üret ve bizi besle,’** diyemezsiniz. Size tüm kurbanlarınız adına cevap veriyorum: Kendi boşluğunuz içinde yok olup gidin. Var oluş, negatiflerin inkârı değildir. Yokluk ve inkâr, değer değil, kötülüktür. Kötülük güçsüzdür, bizden zorla sızdırdığının dışında bir gücü yoktur. Yok olun, çünkü bizler, sıfırın hayatı ipotek altına alamayacağını artık öğrendik.

“Siz acıdan kurtulmayı istiyorsunuz. Biz başarının mutluluğunu istiyoruz. Siz cezadan kaçınmak için yaşıyorsunuz. Biz ödülleri hak etmek için yaşıyoruz. Tehditler bizi işlev görmeye yöneltemez; korku bizim özendiricimiz değildir. Biz ölümden kaçınmanın değil, hayatı yaşamanın peşindeyiz.

“Siz, farklılık kavramını kaybetmiş olanlar, korkunun ve sevincin eşit güçte özendirici olduğunu iddia edenler ve gizliden gizliye, korkuyu kullanmanın daha pratik olduğuna inananlar ... siz, yaşamayı istemeyenler, lânetlediğiniz yaşama ancak ölüm korkusuyla bağlı kalanlar. Şimdi kurduğunuz tuzağa sıkışmış, panik içinde koşturuyor, kapattığınız çıkışı arıyor, adını söylemeye cesaret edemediğiniz bir güçten kaçıp, kabullenmediğiniz bir korkuya koşuyorsunuz, korkunuz ne kadar büyürse, sizi kurtaracak tek eylemden o kadar uzaklaşıyorsunuz ... oysa o eylem düşünmektir. Sizin mücadelenizin amacı, benim şimdi size söyleyeceğim şeyi bilmemek, anlamamak, duymamak içindir. Şimdi duyun. Sizin ahlâk düzeniniz, bir **‘Ölüm Ahlâkı’** düzenidir.

“Değerlerinizin standardı ölümdür, seçtiğiniz amaç ölümdür, hep koşmayı sürdürmek zorundasınız, çünkü sizi yok etmek üzere salıverilmiş o kovalayıcıdan kurtulmanıza imkân olmadığı gibi, o kovalayıcının kendiniz olduğu gerçeğinden kurtulmanıza da imkân yoktur. Bir kerelik koşmayı kesin ... koşacak bir yeriniz yok ... korkunuzu yenip çırılçıplak durun, kendinizi benim gözümle görün, neye ahlâk düzeni deme cesaretini göstermiş olduğunuza bakın.

“**Düzeninizin başlangıç noktası lânetleme, amacı, yöntemi ve sonucu da yıkım.** Sizin düzeniniz insanı kötü diye lânetlemekle başlıyor, sonra ondan, yapılamaz dediği şeyi yapmasını bekliyor. Değerlerin ve sevapların ilki olarak, ondan kendi yozlaşmışlığını kanıtsız olarak kabullenmesini istiyor. İşe bir değer standardıyla değil, bir kötülük standardıyla başlamasını bekliyor. O kötülük, insanın kendisi oluyor, sonra oradan hareketle, iyiliğin ne olduğunu tanımlaması isteniyor; yani iyilik, onun olamadığı şey demek oluyor.

“O halde, bu reddedilen ihtişamdan ve ıstıraplı ruhtan kimin kârlı çıktığının hiçbir önemi yok. İster anlaşılmaz niyetleri olan mistik bir tanrı olsun, ister oradan geçen yara bere içinde, o yaraları belirsiz bir hak iddia etmesine yol açan biri olsun, önemi yok. İyiliği anlamak ona düşmüyor. İnsanın görevi; pişmanlık dolu yıllar boyunca sürünmek, anlaşılmaz nedenlerle borçlu olduğu her serseri tahsildardan varlığı için özür dilemek, değerler konusunda kafasında var olan kavram ise, yalnızca sıfır ... yani iyi demek, insan olmayan demek.

“Bu canavarca saçmalığın adı ‘İLK GÜNAH’tır. (Hristiyanlığı Eleştiri)

“Herhangi bir irade kullanmadan günah sahibi olmak, ahlâk kavramına atılmış bir tokat olduğu kadar, kendi içinde de çelişkili bir kavramdır: Seçme imkânının dışında kalan bir şey, ahlâkın alanının da dışında demektir. Eğer insan, doğuştan kötüyse, bunu değiştirecek iradeye, güce de sahip değil

demektir. İradesi yoksa iyi de, kötü de olamaz; robotlar amoraldir. İnsanın kendi seçimine açık olmayan bir şeyi günah saymak, ahlâk kavramıyla alay etmektir. **İnsanın doğasını günah saymak, doğayla alay etmektir.** Onu doğmadan önceki bir günahtan ötürü cezalandırmak, adaletle alay etmektir. Masumiyetin var olmadığı bir konuda onu suçlamak, mantıkla alay etmektir. Ahlâkı, doğayı, adaleti ve mantığı bir tek kavramla yıkmak, eşi zor bulunabilecek bir kötülüktür. Oysa sizin düzeninizin temelinde yatan budur.

"**İnsanın doğarken serbest iradeye de, kötülük 'eğilimlerine' de sahip olduğunu öne sürüp o korkak kaçamaklara sığınmayın. İçine eğilim yüklenmiş bir serbest irade, hileli zarlarla oyun oynamaya benzer.** Kişiyi oyun oynamaya, çaba göstermeye, sorumluluğu yüklenmeye, oyunun parasını ödemeye zorlar, ama kararlar her zaman onun kurtulamadığı eğilimden yana çıkacaktır. Eğer seçim ona ait olsaydı, doğarken öyle bir şeye sahip olmazdı. Eğer bu, kendi seçimi değilse, o zaman da, iradesi serbest olamaz.

"Öğretmenlerinizin **'İlk Günah'** dediği o suçun niteliği nedir? Onların mükemmel saydığı bir ortamdan düşerken insan ne gibi kötülükleri kendine mal etmiştir?

Efsaneye göre insan, yasak ağacın meyvesini yemiş, böylelikle bir akla sahip olmuş, mantıklı bir varlık haline gelmiştir. Bu iyiyle kötüyü ayırt etme yeteneğidir; yani insan, ahlâklı bir varlık haline gelmiştir. Ekmeğini emeğiyle kazanmaya mahkûm edilmiştir ... demek ki, üretici bir varlık haline gelmiştir. Arzulara sahip olmaya mahkûm edilmiştir ... buradan, cinsel zevk yeteneğini edinmiştir. Kısaca, ona yükledikleri suçlar, mantık, ahlâk, yaratıcılık ve zevktir; yani var oluşunun ana değerleridir. İnsanın cennetten düşüşünü anlatırken ona yüklenen suçlar onun kusurları olmadığı gibi, günahları da değildir. Yaptığı yanlışlar değildir. İnsan tabiatının esaslarıdır. Cennet Bahçesi'nde yaşayan o aklı, değerleri, emeği, sevgisi olmayan robot her ne idiyse, onun kesinlikle insan olmadığı ortadadır.

"İnsanın düşüşü, yine sizin öğretmenlerinize göre, yaşamak için kendisine gereken değerleri edinmesidir. Bu değerler, onların standardına göre **'Günah'** olmaktadır. Kötülüğü insan oluşunda yatıyor, demektedirler. Kötülüğü, yaşıyor olmasında yatıyor, demektedirler.

"Bunun adına merhamet ahlâkı, insan sevgisi doktrini diyorlar.

"Hayır, biz insanın kötü olduğunu söylemiyoruz, diyorlar. Kötülük yalnızca insana yabancı olan şeyde, onun bedeninde, diyorlar. Yo, biz onu öldürmek istiyor değiliz, yalnızca vücudunu kaybetmesini istiyoruz, diyorlar. Acı duymaması için ona yardım ettiklerini söyleyip, elleriyle onu bağlı tuttukları işkence âletini gösteriyorlar. İki çarktan oluşan o âlet, onu sürekli olarak iki ayrı yöne doğru çekiyor, doktrin çarkı ruhunu vücudundan ayırmaya çalışıyor.

"Evet, **insanı ikiye böldüler, her yarıyı öbür yarıya karşı gelmek üzere konumlandırdılar.** Ona vücuduyla bilincinin ölümcül bir kavgaya tutuşmuş düşmanlar olduğunu öğrettiler. Birbirine ters yaratılışta iki hasım; istekleri çelişkili, ihtiyaçları uyuşmaz, birine yarayan ötekine zararlı. Ruhunun doğaüstü bir alana ait olduğunu, ama bedeninin, o ruhu bu dünyada hapis tutan bir kafes olduğunu öğrettiler. İyiliğin vücudu yenmek, yıllar süren sabırlı mücadelelerle onu sabote etmek demek olduğunu söyleyip, insanı kafesten kaçmaya, mezarın özgürlüğüne kavuşmaya teşvik ettiler.

İnsana kendisinin, her ikisi de ölümün sembolü olan iki unsurun oluşturduğu umutsuz bir uyumsuz olduğunu öğrettiler. Ruhu olmayan vücut, cesettir; bedeni olmayan ruh da hayalettir ... ama onların insan doğası imajında, cesetle hayalet arasındaki mücadele sürerken, ceset kendine özgü bir kötülükle yüklüdür, hayalet de insanın bildiği her şeyin **'yok'** olduğunun, yalnızca bilinemeyenlerin var olabileceğinin bilincindedir.

"Bu doktrinin hangi İnsanî yeteneği görmezden gelmek üzere tasarımlandığını görebiliyor musunuz? İnsanın aklıydı görmezden gelinen. Ancak onun yok edilmesiyle insanı iki parçaya bölmek mümkün olabilirdi. Mantığını teslim ettiği anda, ölçemediği, kontrol edemediği iki canavarın insafına kalmış olacaktı: Sorumsuz içgüdülerle hareket eden bir vücut ile mistik vahiylere göre hareket eden bir ruh. Bu durumda insan, bir robotla bir diktafon (Bir tür ses alma cihazı) arasındaki savaşın hırpalanmış kurbanı durumuna düşüyordu.

"Şimdi insan, şu enkazın arasında emekler, etrafı kör gibi yoklayıp yaşayabilmenin yollarını ararken, öğretmenleriniz ona ahlâk düzeninin yardımını sunuyor, çözüm bulamayacağını, dünyada tatmin diye bir şey olmadığını söylüyorlar. Gerçek varoluşun, onun algılayamayacağı yerde olduğunu, gerçek bilincin var olmayanı algılayabilmek anlamına geldiğini söylüyor, bunu kavrayamamasını da, onun kendi varoluşunun kötü, bilincinin güçsüz olduğunun kanıtı olarak öne sürüyorlar.

> "İnsanın ruhuyla bedeni arasındaki ayrılmanın ürünü olarak**, "Ölüm Ahlâkı"** öğretmenleriniz de iki türlüdür. **Bunlar bedenin mistikleriyle, ruhun mistikleridir. Buna maneviyatçılarla materyalistler denmektedir.** BİRİ VAROLUŞSUZ BİLİNÇLİLİĞE, DİĞERİ DE BİLİNÇLENMESİZ VAROLUŞA İNANMAKTADIR. Her ikisi de aklınızı teslim etmenizi ister. Biri aklınızı onların kendi vahiylerine teslim olmaya çağırırken, diğeri de, reflekslere teslim olmaya davet eder. Birbirleriyle hasım olduklarını ne kadar haykırsalar, ne kadar düşmanmış gibi görünmeye çalışsalar da, aslında ikisinin hem ahlâkî kodu hem de nihaî amacı birbirine benzemektedir. **Materyalistler insanın vücudunun köleleştirilmesi peşindedir, maneviyatçılar da aklını mahvetmeye çalışmaktadır.**

"Maneviyatın mistikleri, iyiliğin Tanrı olduğunu söyler, onun da tek tanımı olarak, insanın algılayamayacağı bir varlıktır derler. Bu tanım, insanın bilincini geçersiz kılmakta, varoluş kavramlarını da hiçe indirmektedir.

Bedenin mistikleri de iyinin, Toplum olduğunu söyler, onu fiziksel biçimi olmayan bir organizma olarak tarif eder, bu süper-varlığın herhangi bir kimsenin içinde olmayıp, genelde sizden başka herkesin içinde olduğunu iddia ederler.

Ruhun mistikleri, insan aklının Tanrı'nın iradesine boyun eğmesini ister. Bedenin mistikleriyse, insan aklının toplumun iradesine boyun eğmesini ister.

> Ruh mistiklerine göre, insanın değer standardı Tanrı'yı memnun etmektir, Tanrı'nın standardlarıysa insanın anlama gücünün ötesindedir ve iman gereği kabul edilmek zorundadır.
>
> Bedenin mistiklerine göre, insanın değer standardı Toplum'u memnun etmektir; onun standardlarına gelince, onlar insanın yargılama hakkına sahip olmadığı şeylerdir ve aksiyom olarak kabul edilmek zorundadır.

Her ikisinin bir ağızdan söylediği şey, insanın hayat amacının zombiye dönüşmek, bilmediği bir amaca doğru, sorgulamadığı nedenlerle sürüklenmek olduğudur. Ödülü, ruh mistiklerine göre mezardan sonra verilecektir, beden mistiklerine göreyse dünyadayken ama torunlarının torunlarına verilecektir.

"Yine ikisi bir ağızdan, bencilliğin insandaki en büyük kötülük olduğunu söylemektedir, iyilik için insanın kişisel arzulardan vazgeçmesi, kendini inkâr etmesi, silmesi, teslim olması gerektiğini ileri sürmektedirler, yani insanın iyiliği, yaşamakta olduğu hayattan vazgeçmektir. İkisi bir ağızdan, ahlâkın esasının fedakârlık olduğunu, insanın ulaşabileceği en yüksek değerin bu olduğunu haykırmaktadır.

"Şu anda sesim kimlere ulaşıyorsa, katil adam olmayıp "KURBAN ADAM" olanlara sesleniyorum. Size aklınızın ölüm yatağından, içinde boğulmakta olduğunuz karanlığın kıyısından sesleniyorum. Eğer içinizde hala o zayıf kıvılcımlara sarılıp mücadele edebilecek güç kalmışsa, eski kimliğinizden biraz bir şey kalmışsa, onu şimdi kullanın. **Sizi mahveden kelime 'fedakârlık' kelimesidir. Son gücünüzü, o kelimenin anlamını kavramaya harcayın.** Hala sağsınız. Bir şansınız var.

"FEDAKÂRLIK; değersiz şeyleri reddetmek değil, değerli şeyleri reddetmektir. İyinin hatırı için kötüyü reddetmeye fedakârlık denmez; kötünün hatırı için iyiyi reddetmektir fedakârlık. 'Fedakârlık' değer verdiğiniz bir şeyi, değer vermediğiniz bir şey için reddetmektir.

"Bir sent verip karşılığında bir dolar alırsanız, o fedakârlık değildir, ama doları verip karşılığında sent alırsanız, o fedakârlıktır. Yıllarca mücadele ettikten sonra istediğiniz kariyere başlarsanız, ona fedakârlık denmez, ama o kariyerden, bir rakip için vazgeçerseniz, ona fedakârlık denir. Bir şişe

sütünüz varsa, onu açlıktan ölmekte olan çocuğunuza içirirseniz, o fedakârlık değildir, ama sütü komşunun çocuğuna verir, kendi çocuğunuzun ölmesine göz yumarsanız, o fedakârlıktır.

> "**Bir dosta yardım için para verdiğinizde, bu fedakârlık değildir. O parayı değersiz bir yabancıya verirseniz, o fedakârlıktır.** Arkadaşınıza gücünüzün yettiği kadar bir para verdiğinizde, o fedakârlık değildir. Ona kendi rahatınızı bozacak kadar bir para verirseniz, o tür ahlâk standardına göre, bu kısmî sevap sayılmaktadır. Başınıza felâket getirecek kadar bir para verirseniz, işte o tam fedakârlık sayılmaktadır.

"Tüm kişisel arzuları reddeder, hayatınızı sevdiklerinize adarsanız, tam bir sevaba erememiş olursunuz; çünkü hala kendinize ait bir değeri koruyor sayılırsınız, o değer de sevgidir. **Ama hayatınızı rastgele yabancılara adarsanız, o müthiş bir sevap sayılır.** Birde hayatınızı nefret ettiğiniz insanlara hizmet etmeye adarsanız ... o varabileceğiniz en büyük sevapları getirir.

"Fedakârlık bir değer teslimi, tam fedakârlıksa tüm değerlerin teslim edilmesidir. Tam sevaba ermek istiyorsanız, fedakârlığınıza karşılık bir minnet beklemeyeceksiniz. Bir övgü, bir sevgi, bir hayranlık, bir özsaygı, hattâ iyilik yapmış olmaktan gelen gururu bile reddedeceksiniz ... bunların en hafif bir gölgesi, sevabınızı sulandıracaktır. Eğer hayatınızı hiçbir neşenin lekelemesine izin vermezseniz, hiçbir değer peşinde koşmazsanız, hiçbir manevî değere yönelmez, hiçbir kazanç sağlamaya çalışmaz, hiç kâr etmek istemez, hiçbir ödüle özenmezseniz, yani hayatınızı salt sıfıra indirgerseniz, o zaman ideal ahlâkî mükemmelliğe ulaşmış sayılacaksınız.

"Size manevî mükemmelliğin, insanlar için imkânsız bir şey olduğunu söylüyorlar ... standardlar bunlar oldukça, gerçekten imkânsız olmak zorundadır. Ona yaşadığınız sürece ulaşamazsınız, ama hayatınızın ve benliğinizin değeri, o ideal sıfıra ne kadar yaklaştığınıza göre ölçülmek üzere ayarlanmıştır, o sıfır da ölümdür.

"Ama eğer ihtirassız bir boşluk olarak, çiğnenip yutulmayı bekleyen bir zerzevat olarak işe başlarsanız, reddedecek hiçbir değeriniz, feda edecek hiçbir arzunuz olmazsa bile, bu fedakârlık tacını kazanacağınız anlamına gelmez. **İstemediğiniz bir şeyden vazgeçmek, fedakârlık değildir.** Eğer arzunuz ölmekse, hayatınızı başkaları uğruna feda etmek, fedakârlık sayılmaz. Fedakârlık sevabına erişmek için, yaşamayı istiyor olmalısınız, yaşamak için yanıp tutuşuyor olmalısınız, bu dünyaya ve dünyanın size verebileceği her şeye tutkun olmalısınız ... arzularınızı sizden uzaklaştıran her bıçağın içinizdeki bükülüşünü hissedecek, sevginizin vücudunuzdan boşalıp gittiğini an be an yaşayacaksınız. Fedakârlık ahlâkının size ideal olarak sunduğu yalnızca ölmek değildir; yavaş yavaş işkenceyle ölmektir.

"Bana sakın bunların yalnızca bu dünyadaki hayat için geçerli olduğunu söylemeyin, ben başka hayata ilgi duymuyorum. Siz de duymuyorsunuz.

"Eğer onurunuzun son katresini kurtarmak istiyorsanız, en iyi eylemlerinize 'fedakârlık' demeyin; o terim sizi ahlâk dışı kategorisine sokar. Bir anne, kendine şapka alacağı yerde, aç çocuğuna yiyecek alırsa, bu fedakârlık değildir. Bu kadının çocuğuna verdiği değer, şapkaya verdiğinden fazladır. Bu ancak, şapkaya daha çok değer veren, çocuğun açlıktan ölmemesini yalnızca görev duygusuyla sağlayan türdeki anne için fedakârlık sayılabilir. **Bir insan kendi özgürlüğü için mücadele ederken ölürse, bu da fedakârlık değildir. O kişi, köle olarak yaşamaya razı değildir. Bu hareket de ancak köle olarak yaşamaya razı olan kişi için fedakârlık sayılır.** Bir insan inançlarını satmayı reddediyorsa, yaptığı şey fedakârlık değildir, meğer ki zaten inançları olmayan biri olsun.

"Fedakârlık ancak feda edecek bir şeyi olmayanlar için uygun olabilir ... değerleri de, standardları da, yargıları da olmayanlar için. Arzuları mantıksız kaprislerden doğan, körü körüne ortaya çıkan ve kolayca vazgeçilen şeylerden oluşanlar için. Ahlâkî seviyeye sahip, arzuları rasyonel değerlerden doğan kişiler için fedakârlık, doğrunun yanlışa teslim olması, iyinin kötüye teslim olması demektir.

"**Fedakârlık inancı, ahlâk dışının ahlâkıdır ...** insanlara iyiliklerle ya da değerlerle ilgili kişisel çıkarlarını açıklayamayacağını itiraf ederek zaten kendi iflâsını ilan etmiştir. İnsanların ruhlarının bir yozlaşmışlık lağımı olduğunu, onlara onu feda etmenin öğretilmesi gerektiğini savunmaktadır. İnsanlara iyi olmayı

öğretemediğini, onları yalnızca sürekli cezalara mahkûm etmek zorunda kaldığını zaten kendisi itiraf etmektedir.

> "Acaba sisli bir stüpor (uyuşukluk) durumunda, ahlâk düzeninin sizden feda etmenizi istediği şeyin yalnızca maddesel değerler olduğunu mu düşünüyorsunuz?
>
> Peki sizce maddesel değerler nedir?
>
> Maddenin kendi başına değeri olamaz, insan, ancak İnsanî arzuları tatmin ettiği ölçüde değer kazanır. Madde yalnızca İnsanî değerlerin bir aracıdır. İyiliklerinizin ürettiği maddesel araçları hangi hizmetlere harcamanız istendi?
>
> Sizin kötü diye nitelediğiniz şeye mi?
>
> Paylaşmadığınız bir ilkeye mi?
>
> Saygı duymadığınız bir insana mı?
>
> Kendi amacınıza ters bir amacın elde edilmesine mi?
>
> Eğer öyle değilse, armağanınız, fedakârlık değeri kazanmayacaktır.

"Ahlâk düzeniniz size, maddesel dünyayı reddetmenizi, değerlerinizi maddelerden ayırmanızı söylüyor. Değerleri maddesel formda ifade bulmayan bir insanın varlığı da ideallerine bağlı değildir. Eylemleri inançlarına ters düşer, o kişi ufacık bir hipokrit olup çıkar ... ama sizin ahlâk düzeninize itaat eden odur, değerlerini maddeden ayırmış olan da odur. **Bir kadını sevip başka kadınla yatan adam, bir işçinin yeteneklerine hayran kalıp, işe başka işçiyi alan adam, bir davaya inandığını söyleyip, parasını başka bir davayı desteklemek üzere bağışlayan adam, zenaatta yüksek standardları benimseyip, sonra çabasını eften püften ürünler üretmeye harcayan adam ... işte maddeyi reddedenler bunlardır.** Bunlar ruhlarının değerinin maddesel gerçeğe dönüşemeyeceğine inanan insanlardır.

"Şimdi bana, bu adamların reddettiği şeyin ruh olduğunu mu söyleyeceksiniz?

Evet, tabiî. Biri olmadan öteki olamaz. Hepiniz maddeyle bilincin ayrılmaz bir bileşimisiniz. Bilincinizden vazgeçtiğiniz anda hayvanlaşırsınız, bedeninizden vazgeçtiğiniz anda sahteleşirsiniz. Maddî dünyadan vazgeçen, onu kötülüğe teslim etmiş demektir.

"Zaten sizin ahlâk düzeninizin asıl amacı da budur, o kod sizden bu görevi beklemektedir. **Zevk almadığınız şeylere verin, hayranlık duymadığınız şeylere hizmet edin, kötü savdığınız şeylere teslim olun ... dünyayı başkalarının değerlerine teslim edin, kendi benliğinizi inkâr edin, reddedin, silin.** Benliğiniz sizin aklınızdır. Ondan vazgeçtiğiniz anda bir yumak ete dönüşürsünüz, her yamyamın yalayıp yutmasına hazır olursunuz.

"**Sizden teslim etmenizi istedikleri şey aklınızdır.** Fedakârlık inancını övüp duranlar, mevkileri, niyetleri ne olursa olsun, bunu sizden, ister ruhunuz, ister vücudunuz için istiyor olsun, size ister cennette bir hayatı, ister bu dünyada karnınızı doyurmayı vaadetsin, amaç aynıdır.

> Söze, kişinin, 'KENDİ ARZULARININ PEŞİNDE KOŞMASI BENCİLLİKTİR, ONLARI BAŞKALARININ İSTEKLERİNE FEDA ETMELİSİN,' diye başlayanlar, sonunda da, 'İNANÇLARINA BAĞLI KALMAK BENCİLLİKTİR, ONLARI DA BAŞKALARININ İNANÇLARINA FEDA ETMEN GEREK,' diye bitireceklerdir. (Diyalogçuluk)

"Şu kadarı doğrudur: **En bencil şey, özgür bir aklın kendininkinden yüksek bir otorite tanımaması, kendi gerçeklik yargılarından daha yüksek bir değer tanımamasıdır. Sizden entelektüel tutarlılığınızı, mantığınızı, doğruluk standardınızı feda etmeniz, en büyük iyiliği en çok sayıda kişinin yararlanması sayan bir "FAHİŞE HALİNE GELMENİZ" isteniyor.**

"Eğer bu düzen içinde yolunuzu ararken, 'İyi nedir?' sorusuna cevap bulmaya çalışırsanız, tek bulabileceğiniz cevap, 'Başkalarının iyiliği' olacaktır. İyi, başkaları ne istiyorsa odur, siz onların ne

istediğini sanıyorsanız odur, ya da onların ne istemesi gerektiğini sanıyorsanız odur. **'Başkalarının iyiliği'** sihirli bir formüldür, her şeyi altına çevirir. Herhangi bir eylem için fümigatör (dezenfekte aleti) olarak kullanılabilir, hattâ bir kıtayı katletmek için bile bundan yararlanılabilir. Sizin değer standardınız, bir amaç değildir, bir eylem değildir, bir ilke değildir, yalnızca bir niyettir. Hiçbir kanıta, mantığa, başarıya ihtiyacınız yoktur, aslında başkalarının iyiliğini sağlamak zorunda bile değilsiniz. Yalnızca niyetinizin kendi iyiliğiniz değil, başkalarının iyiliği olduğunu bilmeniz yeter. İyinin tek tanımı olarak olumsuzu kullanabilirsiniz: İyi demek, benim için iyi olmayan şey demektir.

"Sizin kodunuz, ebedî, absolü (mutlak), objektif ahlâkî değerleri savunduğunu iddia edip, şartlılığı, izafîliği, sübjektifi reddeddiğini söyleyerek övünür ... ama sizin kodunuz, absolü dediği noktada şu ahlâkî davranışı önerir: Kendin istiyorsan, o kötüdür; başkaları istiyorsa, o iyidir; eyleminin niyeti kendi yararınsa, yapma; başkalarının yararıysa, o zaman her şeyi yapabilirsin.

> "**Bu çift eklemli, çifte standardlı ahlâk sizi ikiye bölerken, insanlığı da iki düşman kampa bölmektedir:** BİRİ SİZSİNİZ, ÖBÜRÜ DE GERİ KALAN İNSANLAR. **İstemeye, yaşamaya hakkı olmayan, tek dışlanan sizsiniz. Tek hizmetkâr sizsiniz, diğerleri hep efendi. Tek verici sizsiniz, diğerleri hep alıcı, siz ebedî borçlusunuz, ötekiler hep alacaklı ... ve o borç ödemekle bitmez.** Onların sizden fedakârlık isteme hakkını sorgulayamazsınız, isteklerini, ihtiyaçlarını sorgulayamazsınız; o hak onlara yine bir olumsuzla verilmiştir, onların siz olmayışından kaynaklanmaktadır.

"İÇİNİZDEN SORU SORANLAR ÇIKTIĞINDA, DÜZENİNİZ SİZE BİR TESELLİ ÖDÜLÜYLE BİR BUBİ TUZAĞI HAZIRLAMIŞTIR. Sizin kendi mutluluğunuz için, demektedir. **Başkalarının mutluluğuna, bu yüzden hizmet etmelisin. Mutlu olmanın tek yolu, onu başkalarının mutluluğuna feda etmektir, refahın tek yolu onu başkalarının servetine teslim etmektir, hayatınızı korumanın tek yolu, sizden başka herkesi korumaktır ... eğer bu süreçte mutluluğu bulamıyorsanız, o da sizin kendi suçunuzdur, kötü olduğunuzun kanıtıdır.** İyi olsaydınız, başkalarına ziyafet verirken mutlu olurdunuz, gururunuzu da onların size fırlattıklarına razı olacak düzeye indirirdiniz.

"Siz, hiçbir özsaygı standardı olmayanlar, suçu kabul ediyor, soru sorma cesaretini göstermiyorsunuz. Ama aslında kabullenilmeyen cevabı biliyorsunuz. Gördüğünüzü görmemiş gibi yapmak, dünyanızı hangi gizli düzenin yönettiğini bilmezden gelmek. Bunu biliyorsunuz. Açık bir ikrar olarak değil, içinizdeki karanlık bir tedirginlik olarak biliyorsunuz, bu arada suçlu suçlu hileler yaparak, adı anılmayacak kadar kötü bir ilkeyi istemeye istemeye uygulayarak geçip gidiyorsunuz.

"Ben kazanılmamış şeyi kabul etmeyen biri olarak, ne değeri ne de suçluluğu hak etmedikçe kabullenmeyen biri olarak, hep kaçındığınız soruyu size sormak için buradayım.

> **Neden kendinizin değil de başkalarının mutluluğuna hizmet etmek ahlâka uygun hareket etmek oluyor?**
>
> **Eğer zevk almak bir değerse, neden başkaları zevk alınca bu ahlâka uygun oluyor da, siz zevk alınca ahlâksızlık oluyor?**
>
> **Eğer pasta yemek bir değerse, neden sizin midenizdeyken ahlâksızlık oluyor da, başkalarının midesindeyken ahlâklı oluyor?**
>
> **Neden sizin arzunuz kötü de başkalarınınki iyi?**
>
> **Ürettiğiniz bir şeyi muhafaza etmek neden kötü de onu başkalarına vermek iyi?**
>
> **Ayrıca sizin o şeyi saklamanız ahlâksızlıksa, verdiğiniz zaman başkalarının kabul etmesi neden ahlâksızlık olmuyor?**
>
> **Verirken siz bencillikten, kötülükten uzaklaşıyorsunuz da, onlar alırken bencil ve kötü olmuyorlar mı?**
>
> **Sevaba girmek, günahlara hizmet anlamına mı gelir?**

İyilerin ahlâkî amacı, kendilerini kötüler uğruna yok etmek midir?

"KAÇINDIĞINIZ CEVAP, O CANAVARCA CEVAP BELLİ: Hayır, alanlar kötü değil, yeter ki verdiğiniz şeyi hak etmiş olmasınlar. Eğer onu kendileri üretemiyorlarsa, hak edemiyorlarsa, karşılığında size bir şey veremiyorlarsa, o zaman o verdiğinizi kabul etmekle ahlâksız olmuyorlar. Onu alıp zevkini çıkarabilirler, yeter ki bunu almaya hakları olmasın.

"**İşte sizin inancınızın gizli çekirdeği bu.**

> ÇİFTE STANDARDINIZIN ÖBÜR YARISI ŞÖYLE: **kendi çabanızla yaşamak ahlâksızlık olurken, başkalarının çabasından geçinmek ahlâklılık oluyor.** Kendi ürettiğinizi tüketmek ahlâksızlık, ama başkalarının ürettiğini alıp tüketmek ahlâka uygun. KAZANMAK AHLÂKSIZLIK, AMA **ASALAKLIK** AHLÂKLI. Üreticilerimizin var oluşunu haklı gösteren şey, asalakların varlığı. Ama asalakların varlığı kendi başına bir amaç. Başarıdan kâr elde eden ahlâksız, ama fedakârlıktan kâr elde eden ahlâklı. Kendi mutluluğunuzu yaratmak kötü, ama başkalarının kanı pahasına keyif sürmek, iyi.

"Sizin kodunuz insanları iki kasta ayırıyor ve onlara zıt kurallarla yaşamalarını emrediyor:

Her şeyi arzu edebilenlerle hiçbir şeyi arzu edemeyenler, seçilmişlerle lanetlenmişler, biniciler ve taşıyıcılar, yutanlar ve yutulanlar.

Sizin kastınızı hangi standart belirliyor?

Sizi ahlâkî seçkinler arasına sokan anahtar nedir?

O ANAHTAR, DEĞERSİZLİKTİR.

"Değer denilen şey neleri içermiş olursa olsun, sizin ona sahip olmayışınız, sahip olanlar üzerinde size bazı haklar sağlıyor. Ödüllerden pay alma hakkınız, ihtiyacınızdan kaynaklanıyor. **Eğer kendi ihtiyacınızı kendiniz giderebiliyorsanız, yeteneğiniz o ihtiyaçı tatmin etmenizi yasaklıyor.** Ama cevap veremediğiniz bir ihtiyaç, size insanların hayatı üzerinde öncelik hakkı tanıyor.

"**EĞER BAŞARILIYSANIZ, BAŞARAMAYAN HER KİŞİ SİZİN EFENDİNİZ OLUYOR; BAŞARISIZLIĞA UĞRARSANIZ, BAŞARAN HER KİŞİ SİZİN KÖLENİZDİR.** Başarısızlığınız adil olsun ya da olmasın, istekleriniz rasyonel olsun ya da olmasın, uğradığınız bahtsızlıklar hak edilmiş olsun ya da olmasın, size ödüllerde hak tanıyan şey o bahtsızlıklardır. Acıdır ... niteliği ve nedeni ne olursa olsun, birinci derecede absolü olan şey acıdır ... size varoluş üzerinde ipotek hakkı taşıyan odur.

"Eğer acınızı kendi çabanızla giderirseniz, size hiçbir ahlâkî kredi tanınmaz. Sizin düzeniniz buna bencil çıkar gözüyle bakar. Hangi değeri elde etmeye çalışıyor olursanız olun, o değer ister servet, ister yiyecek, ister aşk, ister hak olsun, onu kendiniz elde edebiliyorsanız, sizin düzeniniz bunu ahlâkî bir edinim saymıyor. **Hiç kimsenin kaybına yol açmamışsınız, söz konusu olan bir sadaka değil, bir alışveriştir, bir fedakârlık değil, bir ödemedir.** Hak edilmişler bencillik alanına giriyor, karşılıklı kârların ticarî alanında yer alıyor. Ancak hak edilmemişler ahlâkî değiş-tokuş sayılıyor, onun da anlamı, bir taraf kazanırken diğerinin mahvolmasıdır. Değerleriniz için ödül beklemek bencillik ve ahlâksızlık, ama talebinizi ahlâklı bir hak haline dönüştüren şey sizin değersizliğiniz.

"İhtiyacı bir talep olarak gören ahlâk düzeni, kendine standart olarak boşluğu, yokluğu benimsemiş demektir. Bir yokluğu, bir kusuru ödüllendirmektedir. Zaafı, yetersizliği, beceriksizliği, acı çekmeyi, hastalığı, felâketi, hatayı, kusuru; yani sıfırı.

"Bu talepleri ödeyecek hesapları kim sağlıyor? **SIFIR OLMADIKLARI İÇİN LÂNETLENENLER.** Onların her biri, ileri sürülen idealden ne kadar uzaklarsa, o kadar katkıda bulunuyor hesaba. Tüm değerler iyiliklerin ürünü olduğuna göre, sizin iyi eylemleriniz de cezanıza temel oluşturuyor, buna karşılık kusurlarınız, kazancınızın ölçüsü oluyor. Sizin düzeniniz, rasyonel insanın kendini mantıksızlar uğruna feda etmesini, bağımsızın asalaklara feda edilmesini, dürüstün dürüst olmayana, adil olanın olmayana, üretici insanın hırsız talancılara, tutarlı kişinin kaypaklara, özsaygılı olanın da burnunu çekip duran nörotiklere feda edilmesini talep ediyor.

Çevrenizde gördüklerinizin gaddarlıklarına mı şaşıyorsunuz?

Esas değerlere ulaşmış olan insan sizin ahlâk düzeninizi kabul etmez; düzeni kabul eden de bu değerlere ulaşamaz.

"FEDAKÂRLIK AHLÂKINDA İLK FEDA ETTİĞİNİZ ŞEY AHLÂK, İKİNCİSİ DE ÖZSAYGIDIR. **İhtiyacı bir standart haline getirince, her insan hem kurban hem de asalak durumuna düşer.** Kurban rolünde, çalışıp çabalayıp başkalarının ihtiyaçlarını karşılamak zorundadır, kendini de tüm ihtiyaçları başkaları tarafından karşılanacak bir asalak durumuna düşürmektedir. **Diğer insan kardeşlerine ancak iki utanç verici rolde yaklaşabilir, ya dilenci olacaktır ya da kan emici.**

"Cebinde sizinkinden bir dolar eksik parası olan adamdan korkarsınız. O dolarınız onun hakkı sayılır. O adam sizin kendinizi ahlâksız gibi hissetmenize yol açar. Sizden bir dolar fazla parası olandan da nefret edersiniz. O dolar sizin hakkınızdır. Bu adam sizin içinizde, ahlâken kandırılmışlık duygusu uyandırır. Altta ki adam sizin suçluluk duygunuzun kaynağı, üsttekiyse çaresizliğinizin nedenidir. Neyi teslim edip neyi isteyeceğinizi, neyi verip neyi kapacağınızı, hangi zevklerin sizin hakkınız olduğunu, hangi borçların hala ödenmemiş olduğunu bilemez duruma düşersiniz. Benimsediğiniz ahlâk standardına göre hayatınızın her anında suçlu olmayı kabul etmiş olduğunuz gerçeğini **'teori'** diye geçiştirme mücadelesi verirsiniz. **Yuttuğunuz her lokmaya sizden daha fazla ihtiyaç duyan biri, dünyanın bir yerlerinde mutlaka vardır.** Sonunda sorunu kör bir güceniklik duygusu içinde bir kenara kaldırır, ahlâkî mükemmelliğin mümkün olmadığına, istenmemesi gerektiğine karar verirsiniz, önünüze çıkanı görmezden gelerek yolunuza devam etmeye, gençlerin gözlerine bakmamaya razı olursunuz. O gözlerde, özsaygının var olabileceği umudu sönmemiştir, sizden de bunu bekliyor gibi bakmaktadırlar. Ruhunuzun içinde artakalmış tek şey suçluluktur, yanınızdan geçerken sizin gözlerinize bakamayan diğer insanlar için de durum aynıdır.

> **Bu ahlâk düzeninin dünyada kardeşliği kuramamasının, insanın insana iyi davranmasını sağlayamamasının sebeplerini mi merak ediyorsunuz?**
>
> "Sizin düzeninizin savunduğu fedakârlık, gidermeye çalıştığı yozluktan daha yoz. Size fedakârlığınızın amacının sevgi olduğunu söylüyor ... yani her insana karşı hissetmeniz gereken sevgi. **Manevî değerlerin maddi değerlerden daha yüce olduğunu savunan bu ahlâk, vücudunu her erkeğe ayrımsız veren fahişeyi kınayan bu ahlâk, sizden herkesi ayrımsız sevmenizi talep ediyor.**

"Sebepsiz servet nasıl olamazsa, sebepsiz sevgi de, hattâ sebepsiz başka türlü duygu da olamaz. Duygu, bir oluşa, bir gerçeğe cevaptır, sizin standartlarımızı dikte ettiği bir değerlendirmedir. **Sevmek, değer vermek demektir.** Değer ölçmeden değer vermenin mümkün olduğunu, değersiz bulduğunuzu sevmenin mümkün olduğunu söyleyen adam, size üretmeden tüketerek zenginleşmenin mümkün olduğunu, kâğıt paranın altın kadar değerli olduğunu söyleyen adamın ta kendisidir.

"Bu kişinin size sebepsiz korku hissettirme peşinde olmadığını da gözden kaçırmayın. Onun türündeki insanlar yönetimi ele geçirince, türlü korku ve terör salma yöntemlerine yönelirler, korku duymanız için yeterince sebep yaratırlar, çünkü sizi korkuyla yönetmek isterler. Ama iş sevgiye, duyguların en yücesine geldiğinde, sebepsiz sevgi hissedemiyorsanız **sizi ahlâksızlıkla suçlayıp avaz avaz bağırmalarına izin verirsiniz.** Bir insan sebepsiz korku hissediyorsa, onu psikiyatriste götürürsünüz; ama sevginin anlamını, doğasını ve gururunu koruma konusunda o kadar dikkatli değilsiniz.

"SEVGİ, kişinin değerlerinin ifadesidir, kişiliğinizde ve karakterinizde edinebildiğiniz ahlâkî niteliklerden ötürü size verilen en büyük ödüldür; kişinin bir başkasının değerleri karşısında duyduğu zevkin duygusal bedelidir. Sizin ahlâk düzeniniz, sevginizi değerlerden ayırmanızı, onu her serseriye sunmanızı, hem de değeri karşılığında değil, ihtiyaçları karşılığında sunmanızı istiyor. Bir ödül olarak değil, bir sadaka olarak, değerlerine karşılık bir ödeme olarak değil, günahlarına karşılık meblâğı yazılmamış bir çek olarak sunmanızı istiyor. Sizin ahlâk düzeniniz, sevginin amacının sizi tüm ahlâkî bağlardan kurtarıp özgürleştirmek olduğunu söylüyor, sevginin ahlâkî yargılamadan azade olduğunu ileri sürüyor, gerçek sevginin bağışlamak olduğunu, her türlü kötülükten daha uzun ömürlü olduğunu,

sevgi ne kadar büyükse, aşabildiği ve sevebildiği günahların ve yozlukların da o kadar büyük olabileceğini iddia ediyor. Bir insanı değerleri için sevmek sıradan ve insanîdir, diyor size. **Ama onu kusurları için sevmek, İlâhîdir.** Sevmeye değecek kişileri sevmek bencil çıkarlar doğrultusunda hareket etmektir, sevmeye değmeyenleri sevmek ise fedakârlıktır, diyor. Hak etmeyenlere sevginizi vermek sizin borcunuz ... ne kadar az hak ederlerse, onlara o kadar çok sevgi borçlusunuz. Bir obje ne kadar iğrençse, sizin sevabınız o kadar soylu oluyor. Sevginizi ne kadar ayrımsız ve seçimsiz dağıtıyorsanız, sevabınız o kadar büyüyor. Sonunda ruhunuzu, bir çöp yığını haline dönüştürebilirseniz, manevî değerlere değer vermekten vazgeçebilirseniz, o zaman ahlâkî mükemmellik düzeyine ulaşmış sayılıyorsunuz.

“İşte fedakârlık ahlâkı dediğiniz düzen budur, size sunduğu ikiz idealler de şöyledir: **Vücudunuzun yaşamını insan silolarına benzer biçimde yeniden oluşturmanız, ruhunuzun yaşamını çöplük haline dönüştürmeniz.**

“Amacınız zaten buydu, artık ona ulaşmış durumdasınız.

Şimdi neden sızlanıyor, insanın yetersizliğinden, İnsanî umutların boşluğundan yakınıyorsunuz?

Yıkım peşinde koşmakla zenginleşemediğinizi gördüğünüz için mi?

Acıya tapmakla zevke ulaşamadığınızı anladığınız için mi?

Ölümü Standart değeriniz haline getirerek yaşayamayacağınızı fark ettiğiniz için mi?

“Yaşayabilme yeteneğinizin derecesi, sizin o ahlâk düzeninizden ayrıldığınız ölçüdedir. Ama yine de, o düzeni vaaz edip duranları, insanlığın dostları saymayı sürdürüyorsunuz, kendinizi lanetliyor, ama onların niyetlerini ve amaçlarını hiç sorgulamıyorsunuz. Şimdi, son fırsatınızla karşı karşıya olduğunuz şu anda, dönüp onlara şöyle bir bakın ... ve eğer yok olmaya karar verecekseniz, bunu da bari, düşmanın hayatınıza ne kadar ucuz bir değer biçtiğini bilerek yapın.

“Fedakârlık vaazı veren her iki ekolün mistikleri, yaranıza saldıran mikroplardan farksızdır, o yara da aklınıza güvenmekten korkmanızdır. Onlar size, ellerinde akıldan üstün bir bilgi yolu bulunduğunu, mantıktan üstün bir bilinç modeli bulunduğunu söylüyor ... sanki onlara gizli tüyoları veren bir evren bürokratıyla ilişkileri varmış gibi. Maneviyat mistikleri, sizlerde var olmayan bir fazla duyuya sahip olduklarım ileri sürüyor. Bu özel altıncı duyu, ilk beş duyunuzdan gelen tüm bilgileri inkâr etmekten oluşuyor. Bedenin mistikleriyse herhangi bir duyu dışı algıdan söz etmiyor; yalnızca duyularınızın geçerli olmadığını ileri sürüyor, kendi bilgeliklerinin, müphem bir yöntemle sizin körlüğünüzü algılamak olduğunu söylüyorlar. Her iki grup da sizden bilincinizi geçersiz kılıp kendinizi onlara teslim etmenizi istiyor. Kendi üstün bilgilerinin kanıtı olarak size, bildiğiniz her şeyin tersini sunuyorlar, varoluşla başa çıkmadaki üstün yeteneklerinin kanıtı olarak da, sizi sefalete, kendinizi feda etmeye, açlığa ve yıkıma sürüklemiş olduklarını gösteriyorlar.

“Dünyadaki varlığınızdan daha üstün bir varoluşun biçimini bulmuş olduklarını iddia ediyorlar. **Maneviyat mistikleri buna ‘ÖTEKİ BOYUT’ deyip diğer boyutları inkâr ediyorlar, bedenin mistikleri ise buna ‘GELECEK’ diyor ve bugünü inkâr ediyorlar.** Var olmak, bir kişiliğe sahip olmaktır. Onlar kendi üstün alanlarına hangi kimliği ve kişiliği atfedebiliyorlar?

Sürekli olarak oraya nelerin dahil olmadığını söyleyip duruyorlar, ama aslında nasıl bir şey olduğunu söylemiyorlar. Verdikleri tüm tanımlar olumsuzluklarla dolu. Tanrı, insan aklının bilemeyeceği bir varlıktır diyorlar, sonra da bunu bilgi olarak kabul etmenizi istiyorlar. **Tanrı, insan değildir, cennet, dünya değildir, ruh vücutsuzdur, sevap kârın yokluğudur.** Yani A, A değildir, algılar duyulardan kaynaklanmaz, bilgi mantığın yokluğudur. Onların tanımları tanımlama değil, silme savılır.

“Sıfırın kimlik standardı olduğu bir evreni ancak bir sülüğün metafiziğinde bulabilirsiniz. Sülük kendi doğasını isimlendirme gereğinden kaçınmak isteyecektir ... Kendi özel evrenini üzerine kurguladığı maddenin kan olduğunu bilmek istemeyecektir.

“Peki, uğrunda var olan dünyayı feda etmek istedikleri o üstün dünyanın doğası nedir?

Maneviyat mistikleri maddeye lanetler yağdırıyor; bedenin mistikleri de kâr kavramına.

Birinci grup insanın dünyayı inkâr ederek yararlanmasını isterken, ikinci grup insanın tüm kârları reddederek dünyaya mirasçı olmasını istiyor.

Onların madde-dışı, kâr-dışı dünyaları, süt ve kahve derelerinin aktığı, emredildikçe kayalarından şarapların fışkırdığı, bulutlardan üstlerine pastaların döküldüğü, yalnız ağızlarını açmalarının yeterli olduğu bir dünya. Bugünün materyalist, kâr peşinde koşan dünyasında, insanı bir mil uzağa taşıyabilecek demiryolunu kurabilmek, pek çok zekâyı, tutarlılığı, enerjiyi ve beceriyi gerektirmektedir. Onların materyalist olmayan, kârdışı dünyasındaysa canları istedikçe bir gezegenden ötekine yolculuk yapabileceklerdir. Dürüst biri çıkıp da onlara, **'Nasıl?'** diye sorarsa, gücenmiş gibi davranır, 'nasıl'ın banal (sıradan) realistlere göre bir kavram olduğunu, üstün ruhların buna, 'Bir şekilde' diye cevap vereceğini söylerler. Maddeyle ve kârla sınırlı olan bir evrende, ödüller düşünceyle kazanılır; bu tür kısıtlamalardan kurtulmuş bir evrendeyse, ödüllere, istemekle ulaşılabilir.

"İşte onların o derme çatma sırrı da bundan ibarettir. Tüm esoterik felsefelerinin, tüm diyalektiklerinin ve süper-duygularının, kaçamak bakışlı gözlerinin ve uğuldayan kelimelerinin sırrı budur. Uğrunda uygarlıkları, lisanları, sanayileri, hayatları yıktıkları, kendi gözlerini, kulak zarlarını deldikleri, duyularını sindirip akıllarını boşalttıkları sır budur. Mantığın, aklın, maddenin, varoluşun ve gerçeğin absolülerini bu uğurda eritmektedirler. Hepsinin amacı, o plastik sisin üzerine bir tek kutsal absolü (Mutlak, salt) dikmektir: **KENDİ İSTEKLERİ.**

"Kurtulmaya çalıştıkları sınırlama, kimlik kanunudur. Aradıkları özgürlük ise, ne kadar patırtı ederlerse etsinler, A'nın yine de A olarak kalacağı gerçeğinden kurtulmaktır. Yani ne kadar acıkmış olurlarsa olsunlar, dereler onlara süt getirmeyecek, sular tepenin yamacından yukarıya doğru akmayacak ve bundan beklenebilecek yararları sağlamayacak, o suları gökdelenlerin tepesine çıkarmak istiyorlarsa bunu ancak düşünce ve emek sonucu yapabileceklerdir. O sürecin içinde bir santim boyundaki boru bile bir önem taşırken, onların duygularının hiçbir ehemmiyeti yoktur, çünkü duyguları evrendeki bir toz zerresinin bile yerini değiştiremeyeceği gibi, onların yaptığı herhangi bir hareketin niteliğini de değiştiremez.

"Size insanoğlunun duyularını kullandığında gerçeği çarpılmamış biçimde göremeyeceğini söyleyenler, aslında kendilerinin bir gerçeği çarpılmamış biçimde görmeyi istemediklerini söylemektedirler. 'Olduğu gibi durum', aklınızla algıladığınızdır; mantığı denklemden çekip çıkardığınızda, 'canınızın istediğini' görebilirsiniz.

"Mantığa karşı geçerli bir itiraz olamaz ... onların inancının bir bölümünü kabul ettiğiniz anda, mantığınızın yapmanıza izin vermediği bir şeyin yanınıza kâr kalmasını istiyorsunuz demektir. Kurtulmaya çalıştığınız şey, servetinizi çalarak elde ettinizse bir sahtekâr olduğunuz, ne kadar sadaka dağıtıp dualar etseniz de bundan kurtulamayacağınızdır.

> **EĞER GECEYİ SOKAK KADINLARIYLA YATARAK GEÇİRDİNİZSE, DEĞERLİ BİR KOCA DEĞİLSİNİZ ... ERTESİ SABAH KARINIZA NE BÜYÜK SEVGİ HİSSEDERSENİZ HİSSEDİN, BU GERÇEK DEĞİŞMEZ.**

Siz bir bütünsünüz, bir kimliksiniz, evrenin içinde dolaşan parçacıkların yapışmaksızın arasıra rastgele biraraya geldiği, hiçbir sorumluluk yüklenemeyecek bir oluşum değilsiniz. Öylesi ancak bir çocuğun kâbusu olurdu, kişilikler değişir, kalleşle kahraman ikide bir rol değiştirirdi. Ama siz insansınız, bir kimliksiniz ... varsınız.

> "Mistik taleplerinizin esas amacının daha ne kadar yüce bir hayata kavuşmak olduğunu iddia ederseniz edin, kişiliğe karşı isyân, yok oluşu istemektir. **HİÇBİR ŞEY OLMAMAYI İSTEMEK, VAR OLMAMAYI İSTEMEKTİR.**

"Her iki ekolün mistikleri olan öğretmenleriniz, kafalarında sebep-sonuç ilişkisini tersine çevirmiş oldukları için, varoluşta da aynı şeyi yapmaya çalışmaktadırlar. Kendi duygularını sebep saymakta, akıllarını da pasif etki durumuna indirmektedirler. Duygularını, gerçeği anlamanın amacı

savmaktadırlar. İsteklerini birincil duruma yerleştirmekte, tüm gerçeklerin üzerine konumlandırmaktadırlar. Dürüst bir adam, arzulayacağı şeyi tanımlamadan onu istemez. 'Bu şey böyledir, onu bu yüzden istiyorum,' der. Onlarsa, 'İSTİYORUM, O HALDE ÖYLEDİR,' diyorlar.

"Varoluş ve bilinç aksiyomunu hileyle adatmak istiyorlar, bilinçlerinin varoluşu algılama aracı değil, onu yaratma aracı olmasına çabalıyorlar, varoluş onların bilincinin nesnesi değil, öznesi olsun istiyorlar. **Kendilerine benzer yarattıkları o Tanrı olmak istiyorlar ... evreni boşluğun içinden, iradesiyle yaratmış olan Tanrı. Ama gerçekliğe hile yapılamaz.** Elde ettikleri, arzularının tam tersi olmaktadır. Onlar varoluşun üzerinde, tüm kuvvetleri elinde toplayan bir gücü isterken, bilinçlerinin gücünden de olmaktadırlar. Bilmeyi reddetmekle, kendilerini sürekli bir bilinmezin dehşetine mahkûm etmektedirler.

"Sizi onların inancına doğru çeken o mantık dışı istekler, sizin idol diye taptığınız o içinizdeki duygular, sunağına dünyayı kurban ettiğiniz o karanlık, tutarsız ihtiras, Tanrı'nın sesi ya da salgı bezlerinizin emri diye kabul ettiğiniz o güdü, sizin aklınızın cesedinden başka bir şey değildir. Mantığınızla çelişen bir duygu, açıklayamadığınız ve kontrol edemediğiniz bir duygu, aklınıza onarma izni vermediğiniz o bayat şeyin iskeleti olabilir ancak.

"Ne zaman görmeyi, düşünmeyi reddetme kötülüğünü işlediyseniz, ufacık bir isteğinizi absolü olan gerçeklikten istisna kılmaya çalıştıysanız, ne zaman kendinize, **'Şu çaldığım bisküvileri ya da Tanrı'nın varlığını mantığın yargısından çıkarayım, bir tek bu kaprisim için mantıksız olayım, ondan sonra başka her şeyde mantıklı olacağım,'** dediyseniz, bilincinizi çarpıtmış, aklınızı yozlaştırmışsınız demektir. Aklınız o zaman, gizli bir yeraltı dünyasından emir alan, komployla düzenlenmiş bir jüri gibi olur, yargıları kanıtları çarpıtıp kendi dokunamadığı bir absolüye uydurmaya çalışır. **Sonuçta ortaya SANSÜRLÜ BİR GERÇEKLİK çıkar.** Bu bölünmüş gerçeklikte, sizin görmek istediğiniz bazı parçalar, görmedikleriniz arasında yüzer durur, onları birarada tutan da, zihnin düşünceden istisna kılınmış duygularından gelen mumyalayıcı bir sıvı olur.

"Sizin boğmaya çalıştığınız bağlantılar, "SEBEP-SONUÇ İLİŞKİLERİ"dir. Yenmeye çalıştığınız düşman da SEBEP-SONUÇ KANUNUdur. Bu kanun mucizelere yer vermez. SEBEP-SONUÇ KANUNU, kişiliğin eyleme uygulanmışıdır. Tüm eylemleri kimlikler yapar. Eyleme sebep olan ve onu saptayan da, eyleme geçen kişiliklerin doğasıdır. Hiçbir şey kendi doğasıyla çelişkili olamaz. Bir kimlik tarafından girişilmemiş eylem, sıfır tarafından yapılmış olur, bu da sıfırın bir şeyi kontrol etmesi anlamına gelir. Kimlik olmayan bir şeyin, bir kimliği kontrol altına alması, var olmayanın var olanı yönetmesi olur ... İşte sizin öğretmenlerinizin istediği evren budur, sebepsiz eylem doktrininin sebebi budur, mantığa isyan etmelerinin mantığı budur, onların ahlâk düzeninin, politikalarının, ekonomilerinin amacı budur, bu, onların uğrunda mücadele ettikleri idealdir: **SIFIRIN HÜKÜMRANLIĞI.**

"**KİMLİK KANUNU, hem pastanızı yiyip, hem de pasta sahibi olmanıza izin vermez**.

SEBEP-SONUÇ KANUNU da, pastanız olmadan onu yemenize izin vermez.

Ama her iki kanunu aklınızın boşluklarında boğarsanız, o zaman kendi pastanızı bugün, benimkini de yarın yemeye hakkınız olduğunu iddia edebilir, pastaya sahip olmadan önce onu yemek gerektiğini, hattâ pişirmeden önce yemek gerektiğini vaaz edebilir, üretimin yolunun tüketmekle başladığını, isteyen herkesin istediği şey üzerinde eşit hakkı olduğunu, çünkü hiçbir şeyin hiçbir şeyden kaynaklanmadığını ileri sürebilirsiniz. **Maddede sebepsizliğin karşılığı, ruh alanında hak edilmeyen'dir.**

"Sebep-sonuç kanununa karşı ne zaman isyân etseniz, amacınız sahtelikli bir istektir, o kanundan kurtulmayı değil, daha kötüsü, onu tersyüz etmeyi amaçlıyorsunuz demektir. Hak edilmemiş sevgi istiyorsunuzdur ... Sanki bir etki olan sevgi size kişisel değeri, yani sebebi verebilirmiş gibi. Hak edilmemiş hayranlık istiyorsunuzdur ... sanki bir etki olan hayranlık, size sebebi, yani değerleri, verebilirmiş gibi. Hak edilmemiş servet istiyorsunuzdur ... sanki bir etki olan servet, size sebebi, yani yeteneği verebilirmiş gibi. Hep aman dilersiniz, adalet değil ... sanki bağışlanmak, dileğinizin sebebini silebilirmiş gibi. Çirkin küçük oyunlarınızı sürdürür, öğretmenlerinizin doktrinlerini desteklersiniz,

onlar da bu arada çığrından çıkar, bir etki olan harcamanın, bir sebep olan zenginliği yaratabileceğini savunur; etki olan makinenin, sebep olan zekâyı yaratabileceğini; etki olan cinsel arzunun, sebep olan felsefi değerlerinizi yaratabileceğini savunurlar.

“Bedelini kim öder bu âlemin?

Sebepsize kim sebep yaratır?

Farkına varılmaksızın, sessizce silinip yok olmaya mahkûm edilmiş kurbanlar kimlerdir?

Sizi rahatsız edebilecek tek etkileri, çektikleri acılarla sizin hiçbir şey yokmuş gibi davranmanızı zorlaştırmak olabilecek o kurbanlar kimlerdir?

“Bizleriz ... biz, akıllı insanlarız.

“Sizin kaçındığınız bütün o değerlere sebep sağlayan biziz, düşünme sürecini yerine getiren biziz. O süreç kimliği tanımlama ve sebep-sonuç bağlarını keşfetme sürecidir. Size bilmesini, konuşmasını, üretmesini, arzu etmesini, sevmesini biz öğrettik. Mantığı terk eden sizler ... eğer mantığa bağlı kalan bizler olmasaydık, isteklerinize ulaşamaz, hattâ neyi isteyeceğinizi bile bulamazdınız. Yapılmamış giysileri, üretilmemiş otomobili, icat edilmemiş parayı bilip isteyemez, karşılık olarak var olmayan Tanrıları, bir şey yaratmamış insanlarca yaşanmamış hayranlıkları, ancak düşünme kapasitesini koruyanlara ait olan sevgiyi, seçmeyi, değer vermeyi öneremezdiniz.

“Balta girmemiş ormandan fırlayan vahşiler gibi bizim New York’umuzun Beşinci Caddesi’ne sıçrayan, sokak ışıkları kalsın ama jeneratörler gitsin diyen sizler! Bizi yok ederken kullandığınız servet bizim servetimiz, bizi lânetlerken kullandığınız değerler bizim değerlerimiz, aklı inkâr ederken kullandığınız dil bizim dilimiz.

“Manevî mistikleriniz nasıl cenneti dünyaya benzer biçimde yarattı, yalnızca bizim varlığımızı eklemekten kaçtıysa ... ve size maddesizlikten mucizeyle oluşacak ödüller vaadettiyse, bedenin çağdaş mistikleri de bizim varlığımızı unuttu, size maddenin sebepsiz olarak kendi kendini biçimlendirdiği bir cennetle, akılsız kafalarınızın arzulayacağı ödülleri vaadetti.

“**Yüzyıllar boyunca manevî mistikler varlıklarını bir korunma düzeni sayesinde sürdürdüler** ... o düzen, dünyadaki hayatı dayanılmaz hale getirmek, sonra sizden avuntu ve rahatlama karşılığında para sızdırmak, varoluşu mümkün kılacak tüm değerleri yasaklamak, sonra sizin suçluluğunuza binerek gitmek, üretimi ve zevki günah ilan etmek, sonra günahkârlardan şantaj parası toplamaktı. (Kilise) Biz, akıldan yana olan insanlar, onların inancının isimsiz kurbanları durumuna düştük, oysa biz onların manevî kodunu yıkmaya, mantık günahının lanetini taşımaya istekliydik. Onlar dileklerde bulunur, dualar ederken, biz düşünerek hareket ettik ... ahlâkî nedenlerle suçlanıp dışarı itildik. **Yaşamak bir suç oldu, biz hayat kaçakçısı sayıldık, bu arada onlar, maddesel açgözlülüğe kaş çatan bir ahlâkî şatafat içinde, yok olanların ürettiği ürünleri fedakâr bir iyilikseverlikle saçıp dağıtmaya yöneldiler.**

“**Şimdi artık bizi zincire vurdular, bize günahkâr kimliği bile tanımadılar, bizim var olmadığımızı iddia eden vahşiler bize ‘ÜRETİN’ diye emir verdiler, üretmediğimiz malları onlara sağlamadığımız takdirde, sahip olmadığımız hayatı elimizden alma tehdidi savurdular.** Şimdi bizden, demiryollarını çalıştırmayı sürdürmemiz, kıtayı aşan bir trenin uç noktaya tam hangi dakikada varacağını bilmemiz bekleniyor. Çelik fabrikalarını çalıştırmamız, köprülerinizin kablolarında, sizi havada destekleyen uçaklarınızın gövdelerinde bulunan her damla metalin moleküler yapısını bilmemiz bekleniyor ... Bu arada sizin o iğrenç küçük mistikleriniz de dünyanın cesedini paylaşma kavgasına tutuşuyor, lisan sayılamayacak sesler çıkararak ilke diye bir şey olmadığını, absolü diye bir şey olmadığını, bilgi diye, akıl diye bir şey olmadığını haykırıp duruyor.

“Ağzından çıkan sihirli sözler sayesinde gerçeği değiştirebileceğine inanan vahşiden de daha aşağı düzeylere indiler, gerçeği ağızlarından çıkmayan kelimelerin gücüyle değiştirebileceklerini sandılar.

Burada kullandıkları sihirli alet de yine silmekti ... Onların varlığını kabul etmediği hiçbir şeyin, o büyüyü aşıp var olamayacağı inancına sarıldılar.

> "**Bir yandan çalıntı maddî servetle beslenirken, diğer yandan da çalıntı kavramlarla akıllarını desteklediler, dürüstlüğün, çaldığınızı kabullenmemek olduğunu ilan ettiler.** Sebepleri inkâr edip etkileri yüceltirken, bizim kavramlarımızı kullanıp, o kavramların kökünü ve varlığını inkâr ettiler. Sınaî tesisleri inşa etmek yerine devralma yollarını ararlarken, bir yandan da düşünmeyip, İnsanî düşünceyi devralmanın peşine düştüler.

"Bir fabrikayı yönetmek için makinelerin kranklarını çevirmeyi bilmenin yeterli olduğunu savunurken, o fabrikayı kimin yarattığı konusunu sildiler ... hiç kimlik yokmuş gibi davrandılar, hareketten başka hiçbir şeyin varlığını istemediler, hareketin aslında hareket edecek bir şeyi gerektirdiğinin üstünde durmadılar, kimlik olmadan hareket diye bir kavramın olamayacağını da anlamadılar. **Hak edilmemişi tüketme hakkına sahip olduklarını tekrarlayıp dururken, o üretileni kimin üreteceğini pas geçerken, kimlik kanunu diye bir şey olmadığını, değişimden başka hiçbir şeyin var olmadığını söylediler, ama değişim için de değişecek bir şeyler olması, o şeylerin bir halden bir başka hale geçmesi gerektiğini pas geçtiler.** KİMLİK TANIMLANMADIKÇA, DEĞİŞİME DE İMKÂN YOKTUR. Nasıl sanayicileri soyuyor, onların değerini inkâr ediyorlarsa, aynı şekilde tüm varoluş üzerinde kontrol gücünü ele geçirmeye çalışıyor, ama varoluşun varlığını inkâr ediyorlardı.

'Biz hiçbir şey bilmediğimizi biliyoruz,' diye gıdaklarlarken, bilme iddiasında bulunduklarını görmezden geldiler. **'Absolü diye bir şey yoktur,'** derken, bir absolü ilan etmekte olduklarını anlamadılar. 'Var olduğunu ve bilince sahip olduğunu kanıtlayamazsın,' diye gıdakladılar, kanıt denilen şeyin ön şartlarının var olmak, bilinçli olmak ve karmaşık bir bilgi zincirine sahip olmak olduğunu unuttular. Burada bilinecek bir şeyin varlığının, onu bilecek bir bilincin ve kanıtlanmışla kanıtlanmamış gibi kavramların arasındaki farkı ayırt edebilen öğrenilmiş bilginin şart olduğunu anlamadılar.

> "Konuşmayı öğrenmemiş bir vahşi, varoluşun kanıtlanması gerektiğini ilan ettiğinde, onun var olmayış yoluyla kanıtlanmasını bekliyordun Bilincinizin kanıtlanmasını isterse, sizden varoluş ve bilinç dışındaki boşluğa adım atmanızı, kendisine her ikisinin kanıtını vermenizi istiyordur ... yani **sizden sıfırın bilgisini kazanmanızı, sıfır olmanızı istiyordur.**

"Aksiyomun rastgele bir seçim olduğunu söylüyor ve kendisinin var olduğu aksiyomunu kabul etmeyeceğinde direniyorsa, ağzından çıkan cümleyle onu kabul ettiğini görmezden geliyor, onu reddetmenin tek yolunun ağzını kapatmak, hiçbir teori öne sürmemek ve ölmek olduğunu anlamıyordur.

"Aksiyom, bilginin dayanağını belirleyen ifadedir, o bilgiyle ilgili daha başka bilgileri de ihtiva eder, tüm bu diğer ifadelerin içinde zaten vardır, konuşan onu belirlemeyi seçse de, seçmese de, oradadır. Aksiyom öyle bir önermedir ki, muhaliflerinin bile onu inkâr etme sürecinde önce onu kabullenmesini gerekli kılarak onları alt eder. Kimlik aksiyomunu kabul etmeyen mağara adamı, onu inkâr etmeye kalkışırken kimlik kavramını ve ondan türeyen kavramları kullanmak zorundadır. Dilbilgisinde isim diye bir kavram olduğuna inanmayan bir antropoid (insana benzeyen maymun), savını ifade etmek için isimsiz, sıfatsız ya da fiilsiz bir dil geliştirmek zorundadır.

Duyusal algılamanın geçerliliğine inanmayan sihirbaz doktor, bunu duyusal algılarla topladığı bilgiler olmadan yapabilir mi?

Mantığın varlığını kabullenmek istemeyen bir kafatası avcısı, tezini mantık kullanmadan kanıtlayabilir mi?

Gökdelenlerin ellinci kattan sonraki katlarının temele ihtiyacı olmadığını ileri süren bir pigme, bırakın kendi binasının altındaki dayanağı çeksin, sizinkini değil. İnsan aklının özgürlüğünün bir sanayi

uygarlığı yaratmak için gerekli olduğunu, ama şimdi artık buna ihtiyaç kalmadığını söyleyen yamyama, üniversitede ekonomi kürsüsü verileceğine bir ok başıyla bir ayı postu verilsin.

“Sizi gerisingeri karanlık çağlara götürmekte olduklarını mı düşünüyorsunuz?

Onlar sizi tarihin hiç görmediği kadar karanlık bir çağa götürüyorlar. Onların amacı, bilim-öncesi çağa dönmek değil, konuşma öncesi çağa dönmek. İnsanın aklının, hayatının ve kültürünün bağlı olduğu kavramı elinizden almak istiyorlar ... o da objektif gerçeklik kavramıdır. İnsan bilincinin gelişmesini izleyin, onların inancının amacını hemen görürsünüz.

“Vahşi adam, A’nın A olduğunu, gerçekliğin gerçek olduğunu kavramamış olan adamdır. Aklını bebek aklı düzeyinde durdurmuştur, bilincin ilk duyusal algılarını derlemeye başladığı aşamada takılıp kalmıştır, henüz katı cisimleri birbirinden ayırt etmeyi öğrenmemiştir. Dünya, ancak bir bebeğin gözüne hareket bulanıklığı gibi görünür, ancak bir bebek hareket eden cisimleri göremez. O bebeğin aklının doğduğu gün de, ikide bir yanından geçip duran şeyin annesi olduğunu, onun arkasındaki hareketin de perde olduğunu, bunların katı cisimler olduğunu, birinin değişip öteki olamayacağını, neyseler o olduklarını ve var olduklarını kavradığı gündür. Maddelerin iradesi olmadığını anladığı gün, kendinin iradesi olduğunu da anlar. İşte o an, onun insan olarak doğduğu andır. Aynada gördüğünün bir hayal olmadığını, gerçek olduğunu, ama kendisi olmadığını, çölde gördüğü serabın da aldatma olmadığını, onu oluşturan havanın ve ışınların gerçek olduğunu, ama bunun kent olmadığını, yalnızca kentin yansıması olduğunu, herhangi bir anda kendisinin bir takım duyguların pasif alıcısı olmadığını, duyularının ona bağlamsız, parça parça bilgiler vermeyip, her şeyi birleştirmeyi aklına öğretmesi gerektiğini öğrendiği gün, duyularının kendisini aldatamayacağını, fiziksel varlıkların sebepsiz harekete geçmeyeceğini, algılama organlarının fiziksel olup kendi iradeleri olmadığını, icat etme ya da çarpıtma gücüne de sahip olmadıklarını, ona verdikleri bilginin absolü olduğunu, ama aklının bunu anlamayı öğrenmesi gerektiğini, aklının doğayı, sebepleri, duyusal algılarından gelen her türlü malzemeyi keşfetmesi gerektiğini, algıladığı şeyleri kimliklendirme işini aklının yapacağını anladığı gün ... o artık düşünen bir adam olarak, bir bilim adamı olarak doğmuştur.

“O güne ulaşabilen insanlar bizleriz; siz oraya kısmen ulaşmayı seçenlersiniz; vahşiler ise oraya hiçbir zaman ulaşamazlar.

“Vahşiye göre, dünya, anlaşılmaz mucizelerin diyarıdır, cansız maddelere her şey olabilir, ama kendisi hiçbir şey yapamaz. Dünyası sadece bilinmeyen değildir, aynı zamanda mantıksız bir kâbustur ... aslında bilinemeyendir.

Fiziksel objelerde esrarengiz bir irade bulunduğuna inanır, bunların sebepsiz, önceden bilinmez biçimde hareket ettiğine inanır, ama kendini, kontrol edemediği güçlerin elinde çaresiz bir piyon gibi hisseder. **Ruhunu gücü her şeye kadir şeytanların yönettiğini sanır, gerçekliği onların kaypak oyunları olarak nitelendirir, onların, istedikleri an elindeki çorba kâsesini yılana, karısını böceğe dönüştürebileceğini düşünür.** Onun ömründe hiç tanımadığı A’yı onlar her an, her türlü A olmayan şeye dönüştürebilirler. **Tek bir şey bilmektedir, o da bilmeye teşebbüs etmemesi gerektiğidir.**

> HİÇBİR ŞEYE GÜVENEMEZ, YALNIZCA DİLEYEBİLİR, TÜM HAYATINI DİLEMEKLE GEÇİRİR, O ŞEYTANLARDAN KENDİSİNE İSTEDİKLERİNİ ÖYLESİNE VERMELERİNİ İSTER, VERİLDİĞİNDE BUNU ONLARDAN BİLİR, VERİLMEZSE SUÇU KENDİNDE ARAR, ONLARA MİNNETİ İÇİN DE, GÜNAHLARI İÇİN DE KURBANLAR SUNAR, KORKULAR İÇİNDE, KARNI ÜZERİNDE SÜRÜKLENİR, GÜNEŞE VE AYA, RÜZGÂRA VE YAĞMURA, ÖNÜNE ÇIKABİLECEK OLAN VE KENDİNİ ONLARIN SÖZCÜSÜ OLARAK TANITAN HER ZORBAYA TAPAR VE BUNLARIN HEPSİNDEN KORKAR.

O zorbaya inanması için gerekli olan tek şey, sözlerinin anlaşılmaz, maskesinin korkunç olmasıdır. Dilekte bulunur, yalvarır, sürünür ve ölür, size de bir zamanlar kendisinin var olmuş olduğunun izi olarak çapık çurpuk idol (put) heykellerini bırakır ... yarı insan, yarı hayvan, yarı örümcek, kısacası, A olmayan dünyanın simgeleri.

“Onun entelektüel düzeyi, sizin modern öğretmenlerinizinkiyle aynıdır, onların sizi indirgemek istediği düzey de odur.

“Eğer bunu hangi yöntemlerle yapmaya kalkıştıklarını merak ediyorsanız, herhangi bir üniversitenin sınıfına girin. **Orada profesörlerin çocuklarınıza, insanın hiçbir şeyden emin olamayacağını söylediğini duyacaksınız.** İnsan bilincinin hiçbir geçerliliği olmadığını, hiçbir gerçeği, hiçbir varoluş kanununu öğrenemeyeceğini, objektif gerçeği bilmesine imkân olmadığını söyleyeceklerdir. O zaman, o kişinin gerçeklik bilgisinin standardı nedir?

‘Başkaları neye inanıyorsa ona’ diye cevap vereceklerdir. **Öğrettikleri hiçbir bilgi yoktur, yalnızca inanç öğretmektedirler.** SİZİN VAR OLDUĞUNUZA İNANMANIZ BİR İNANÇ MESELESİDİR Kİ BU, BİR BAŞKASININ SİZİ ÖLDÜRMEYE HAKKI OLDUĞUNA İNANMASIYLA EŞ DEĞERDEDİR. **Bilimsel aksiyomlar birer inançtır, bir mistiğin vahiylere olan inancının ötesinde değildir.** Elektrik ışığının jeneratörden gelişi bir inançtır, ayın ilk hilâl gününde duvara dayanmış merdivenin altında bir tavşanayağını öpmekle ışık yanacağı da aynı değerde bir inançtır. Gerçek denilen, insanlar neyi istiyorsa odur, ‘insanlar’ sözü de sizden başka herkesi kapsamaktadır. Gerçeklik, insanların gerçek dediği herhangi bir şeydir, objektif gerçekler yoktur, yalnızca insanların rastgele dilekleri vardır ... laboratuvarında, test tüpleri arasında bilgiyi mantığıyla arayan adam, eski moda, bâtıl inançlı bir budaladır. GERÇEK BİLİM ADAMI, ORTALIKTA DOLAŞIP KAMUOYU YOKLAMASI YAPANDIR. Eğer çelik direk üretenlerin bencil açgözlülüğü olmasa, New York kentinin var olmayacağını bile öğrenebilirsiniz, çünkü yapılan anketler, kimsenin öyle bir yerin var olacağına inanmadığını göstermektedir.

“**YÜZYILLAR BOYUNCA MANEVİYATIN MİSTİKLERİ HEP İNANCIN MANTIKTAN ÜSTÜN OLDUĞUNU TEKRARLAYIP DURMUŞLAR, AMA MANTIĞIN VARLIĞINI YİNE DE REDDETMEYE CESARET EDEMEMİŞLERDİR.** Onların mirasçısı ve ürünü olan beden mistikleri, geri kalan işi bitirmiş, eskilerin rüyasını gerçekleştirmiştir. Her şeyin inanç olduğunu ilan edip, bunu inanca karşı bir isyân olarak nitelemişlerdir. Kanıtlanmamış iddialara karşı bir isyân. Hiçbir şeyin kanıtlanamayacağını ileri sürmektedirler. Doğaüstü bilgilere karşı isyân olarak, hiçbir bilgiye ulaşmanın mümkün olmadığını iddia etmektedirler. Bilim düşmanlarına karşı isyân olarak, bilimin bâtıl inanç olduğunu savunmaktadırlar. Aklın esir alınmasına karşı isyân olarak, akıl diye bir şey olmadığını savunmaktadırlar.

“Eğer algılama gücünüzü teslim ederseniz, standardınızın objektiften kollektife kaydırılmasına izin verir de insanların size ne düşüneceğinizi söylemesine razı olursanız, inkâr ettiğiniz gözlerinizin önünde bir değişimin daha yer almakta olduğunu görürsünüz; öğretmenlerinizin kollektifi yönetmeye başladığını anlarsınız. Eğer emirlerini dinlemez, onlara, **‘Siz insanlığın tümü değilsiniz,’** derseniz, onlar da size, **‘olmadığımızı nereden biliyorsun?’** diyeceklerdir. **‘Değil mi, kardeş? Bu demode fikirleri de nereden edindin?’**

“Eğer amaçlarının bu olduğundan kuşku duyuyorsanız, beden mistiklerinin size ‘akıl’ diye bir şeyin var olduğunu ne büyük bir ihtirasla unutturmaya çalıştığına bakın. Tanımlanmamış kavramları, lastikli anlamları, bitirilmeyen cümleleri hatırlayıp, sizi düşünme kavramından uzaklaştırmaya çabaladıklarına bakın. Size bilincinizin reflekslerden, tepkilerden, güdülerden ve dürtülerden oluştuğunu söylüyorlar, bu bilgiyi nereden edindiklerini açıklamayı reddediyorlar, bunu söylerken kendilerinin yaptığı şeyi de, dinlerken sizin yaptığınız şeyi de tanımlamaktan kaçınıyorlar. Kelimelerin sizi şartlandırma gücü vardır, diyorlar, kelimelerde neden sizin boşalmış beyninizi değiştirme gücü olduğunu tanımlamıyorlar. Kitap okumakta olan bir öğrenci, onu boş beyniyle anlayacak. Nörotik birine yardım edecek bir ruh hekimi, sorunu boş beyinle çözecek. Sanayici ... çizin onun üstünü ... öyle biri yok. Fabrika bir doğal kaynaktır. Tıpkı ağaç gibidir, kaya gibidir, çamur birikintisi gibidir..

> “**SİZE ÜRETİM SORUNUNUN ÇÖZÜMLENDİĞİNİ, ARTIK ONU İNCELEMEYE YA DA ONUN İÇİN KAYGILANMAYA GEREK OLMADIĞINI SÖYLÜYORLAR. Sizin ‘reflekslerinizin’ çözmek zorunda olduğu tek sorun, dağıtım sorunu, diyorlar. Kim çözmüş üretim sorununu?** Buna, insaniyet diye cevap veriyorlar. Çözüm neymiş?

Mallar burada. Nasıl geldiler buraya? Bir şekilde. Hangi sebeple? Hiçbir şeyin sebebi yoktur.

"Dünyaya gelmiş herkesin, hiç çalışmadan yaşama hakkı olduğunu söylüyorlar, bunun tersini açıkça gösteren kanunlara aldırmaksızın, her insanın 'asgari geçim standartlarına sahip olma hakkı olduğunu, kendisine yiyeceğini, giyeceğini, barınağını vermek gerektiğini ileri sürüyorlar. Bunun için hiçbir çaba göstermesi gerekmez, bu onun doğal ve doğuştan hakkıdır, diyorlar. VERMEK ... AMA KİMDEN ALINARAK VERİLECEK? **Boşluk!** Her insan, dünyada yaratılan teknolojik yararlarda eşit hakka sahiptir, diyorlar. Yaratılan ... ama kimin tarafından? **Boşluk!** Sanayicilerin savunucusu pozunda gözükmüş korkaklar şimdi ekonomiyi şöyle tarif ediyorlar: 'İnsanların sınırsız arzularıyla, sınırlı miktarda sunulan mallar arasında bir ayarlama.' Sunulan ... ama kimin tarafından? **Boşluk!** Kendilerine profesör süsü veren entelektüel bıçkınlar, geçmişin düşünürlerine omuz silkiyor, onların teorileri insanın rasyonel bir varlık oluşu gibi pratik olmaktan uzak bir varsayıma dayalıydı, diyorlar. Oysa insan rasyonel olmadığına göre, demek ki irrasyonel olarak da yaşayabilmesini sağlayacak bir sistem gerekir, diyorlar. Bunun anlamı da, gerçekliğe karşı gelerek yaşamak demek. **Bunu kim mümkün kılacak? Boşluk!** Yolunu şaşıran her salak, insanlığın üretimini kontrol altına alma planları yayınlıyor. Verdiği istatistikleri kabullenen ve kabullenmeyenler de, onun o planı silah zoruyla uygulama hakkını hiç sorgulamıyor. **Kime uygulanacak? Boşluk.** Sebepsiz gelirlere sahip rastgele kadınlar çıkıp dünyayı geziyor, geri döndüklerinde, dünyanın geri halklarının daha yüksek bir yaşam standardı talep ettiğini söylüyorlar. Talep! Kimden? **Boşluk.**

"Ve balta girmemiş ormandaki köyle New York kenti arasındaki farka ilişkin soruları oyalamak için de, insanın sanayi sürecini ayıplanacakk bir biçimde izah ediyorlar ... gökdelenleri, asma köprüleri, elektrik motorlarını, demiryolu trenlerini açıklamak için, insan 'âlet yapma içgüdüsüne sahip' bir hayvandır, diyorlar.

"Dünyanın nesi var diye merak mı ediyordunuz?

Sizler şu anda, sebepsizlik ve hak edilmemişlik inancının son perdesini seyrediyorsunuz. Maddenin ya da ruhun mistiklerinden oluşan tüm çeteleriniz, sizi yönetme gücü için birbirleriyle kapışmış durumda, hırlıyorlar, kükrüyorlar, tüm manevi sorunlarınızın çaresinin sevgi, tüm bedensel sorunlarınızın çaresinin kırbaç olduğunu söylüyorlar ... aklı olmamayı kabullenen sizler için! İnsana inekten daha az değer veren bu güruhlar, her hayvan eğitmeninin söyleyebileceği şeylere kulak asmıyor, işkence edilen filin artık işkencecinin emriyle çalışmayacağını, yük taşımayacağını, ilk fırsatta işkenceciyi ezeceğini bilmezden geliyor, insanoğlunun hala elektronik tüpleri, süpersonik uçakları, atom parçalayan motorları, gezegenlerarası teleskopları üretmeye devam etmesini bekliyorlar ... ödülü önüne atılan bir porsiyon et, özendiricisi de sırtında şaklayan kırbaç olarak.

"**Mistiklerin karakterini sakın yanlış anlamayın. Sizin bilincinizi sabote etmek onların çağlardan beri temel amacı olmuştur ... tek arzuları da gücü ele geçirmek, sizi zorla yönetmek olagelmiştir.**

"Balta girmemiş ormanlarda gerçekliği iğrenç saçmalıklara çevirip çarpıtan, kurbanlarının aklını duraklatan, yüzyıllar boyunca onları doğaüstü korkusuyla terörize eden sihirbaz-doktorların rimellerinden, Orta Çağ'ın insanları çamur tabanlı kulübelerde tutan, onsekiz saat çalışma karşılığında bulabildikleri çorbayı önlerinden şeytan çalacak diye korkutan doğaüstü doktrinlerine, beyninizin düşünme kapasitesi olmadığı masalını söyleyen, algı gücünüz olmadığına göre, o doğaüstü gücün, yani 'Toplumun' iradesine körü körüne uymanız gerektiğini söyleyen sinsi gülümseyişli profesöre kadar, hepsi aynı amaç uğruna aynı performanstan ibarettir: Sizi bilincinin geçerliliğini teslim etmiş bir tür hamura çevirmek.

"Ama bu da sizin onayınız olmadan yapılamaz. Eğer yapılmasına izin verirseniz, hak etmişsiniz demektir.

"Mistiklerin insan aklının yetersizliği konusundaki gevelemelerini dinleyip de, onun bilincinden kuşkulanacağınız yerde kendi bilincinizden kuşku duymaya başladığınızda, yarı-rasyonel durumunuzun her söze göre tehlikeli şekilde sarsılmasına izin vermiş olursunuz, sonunda, onun üstün

gözüken güvenine ve bilgisine teslim olmaya karar verebilirsiniz. Buradaki komik durum hem size hem de ona gülmeyi gerektirir. O mistiğin güveni yalnızca sizin onu onaylamanızdan gelecektir. O mistiğin korktuğu doğaüstü güç, taptığı o bilinmez ruh, çok güçlü saydığı o bilinç, hep sizinkilerdir.

“**Mistik dediğiniz, başkalarının aklıyla ilk karşılaştığında kendi aklını teslim etmiş olan adamdır.** Çocukluğunun derinliklerinde bir yerde, kendisinin gerçeklik anlayışı başkalarının iddialarıyla çatıştığında, karşıdakilerin keyfi emirleri ve çelişkili talepleri karşısında bu kişi bağımsız kalmaktan öylesine büyük bir korkuya kapılmıştır ki, aklî yetenekleri rasyonel yeteneğini hemen teslim etmiştir. **‘BİLİYORUM Kİ’** sözüyle **‘DİYORLAR Kİ’** sözü arasında kalan kavşakta, bu kişi, başkalarının otoritesini seçmiş, anlamak yerine itaat etmeyi, düşünmek yerine inanmayı kabullenmiştir. Doğaüstü korkusu, başkalarının üstünlüğüne inanmakla başlar. Bu kişinin teslim oluşu, anlamayışını saklama yoluna yönelmiştir. Başka herkesin bildiği esrarengiz bir bilgiye sahip olmayan yalnızca kendisiymiş gibi hissetmektedir. Gerçeklik, artık, başkalarının istediğidir ve bu güç kendisi için ebediyen kapanmıştır.

“O andan başlayarak, düşünmekten korkan bu kişi artık belirsiz duyguların insafına kalmış durumdadır. Tek rehberi duygularıdır, o duygular onun son kalan kişisel kimliğidir, onlara müthiş bir sahiplik duygusuyla sarılır ... ve elinden hangi düzeyde düşünmek geliyorsa, onu da duygularının aslında korku olduğunu kendinden saklamaya yöneltir.

> **“Bir mistik size, mantıktan daha güçlü bir şeyin varlığını hissediyorum dediği zaman, bir şey hissettiği doğrudur, ama o hissettiği şey evrenin her şeye kadir süper-ruhu değildir, karşısına çıkan herhangi birinin bilincidir, çünkü kendisi kendi bilincini çoktan teslim etmiştir. Mistik, başkalarının o her gücü içeren bilincini etkilemeye, hile yapmaya, iltifat etmeye, kandırmaya ve zorlamaya yönelmiştir. Onun gözünde gerçeğin tek anahtarı, ‘onlar’dır.**

Onların esrarengiz gücünü koşumlayıp kullanamazsa, onların onayını alamazsa, var olamayacağını hissetmektedir. **Onlar onun tek algılama yoludur, körü yönlendiren köpek gibidir, yaşayabilmek için onlara tasma takmak zorunda olduğunu hissetmektedir. Başkalarının bilincini kontrol etmek onun tek ihtirası haline gelmiştir; güç hırsı, terk edilmiş zihinlerin boşluğunda yetişen bir yaban otudur.**

> “HER DİKTATÖR BİR MİSTİKTİR, HER MİSTİK DE POTANSİYEL BİR DİKTATÖRDÜR. **Mistik, insanlarla anlaşmaya varmayı değil, onların kendisine itaat etmesini ister.** Onlardan bilinçlerini kendi emirlerine, isteklerine, kaprislerine teslim etmelerini ister, kendisi de bunun karşılığında kendi bilincini onlara teslim eder. İnsanlarla ilişkilerinde inancı ve gücü kullanır, insanların onayını ... eğer gerçeklere ve mantığa dayanarak kazanmak zorundaysa ... istemez. **Mantık, onun en korktuğu düşmanıdır, aynı zamanda da onu tehlikeli saymaktadır.** Onun gözünde mantık, kandırmanın bir yoludur ... insanlarda mantıktan daha güçlü bir kuvvetin olduğunu hissetmektedir. Güven duygusunu ancak kendi sebepsiz inançlarından ya da uyguladığı zorlamalı boyunduruktan elde edebilir, ancak o zaman sahip olmadığı mistik güç üzerinde bir kontrol elde ettiğini hisseder. **Arzusu emretmektir, ikna etmek değil.** İkna etmek bir bağımsızlık eylemi gerektirir ve objektif gerçeklerin absolü niteliğine dayanır. Onun aradığı, gerçeğin üzerinde güç sahibi olmak, insanların gerçeği algılayışını etkilemek, aklını etkilemektir, kendi iradesini varoluşla bilincin arasına sokacak gücü aramaktadır, insanlar onun emrettiği gerçeği sahiden yaratmaya razı olmaları durumunda bunu gerçekleştirmek mümkünmüş gibi davranmaktadır.

“**Mistik nasıl maddenin asalağıysa, nasıl başkalarının yarattığı servete el koyarak yaşıyorsa ... nasıl ruhun da asalağıysa, başkalarının yarattığı fikirleri yağmalıyorsa ... aynı şekilde, kendi çarpık gerçeğini yaratan delinin bile düzeyinde değildir, orada da deliliğin asalağıdır, çünkü başkalarının yarattığı çarpıklıkları kullanmaktadır.**

“**Mistiğin sonsuzluğa, sebepsizliğe, kimliksizliğe duyduğu özlemin ancak bir tek cevabı vardır:** ÖLÜM. İfadelendirilemeyen hislerinin sebeplerini hangi tür anlaşılmaz gerekçelere atfederse etsin, gerçeği inkâr eden, varoluşu da inkâr etmiş demektir. O andan sonra artık onu güden hisler, insan

hayatının tüm değerlerinden nefret etmektir, o değerleri yok eden her kötülüğe de özlem duymaktır. **Acı çekmeyi seyretmek mest eder onu. Yoksulluğu, boyun eğmeyi, korkuyu seyretmek de öyle.** Bunlar ona bir zafer duygusu verir, bunları, rasyonel gerçeği alt etmiş oluşunun kanıtları sayar. Ama başka bir gerçek de yoktur zaten.

> “Kimin refahına hizmet ettiğini iddia ederse etsin, ister Tanrı'ya, ister ‘Halk’ dediği o bedeni ruhundan koparılmış kavrama hizmet ettiğini söylesin, doğaüstü boyutta hangi ideali ileri sürerse sürsün ... aslında, gerçekte, onun ideali **ölüm**dür, arzusu **öldürmek**tir, tek tatmin yolu **işkence**dir.

“**MİSTİKLERİN İNANCININ TEK BAŞARASI YIKIMDIR.** Sizin de bugün ulaştığınız sonucun yine bu olduğu görülmektedir. Ve eğer eylemlerinin getirdiği harap durum onları doktrinlerini sorgulamaya yöneltmiyorsa, eğer hala sevgiden ötürü böyle davrandıklarını söylüyor, biriken ceset yığınlarından etkilenmeksizin yollarına devam ediyorlarsa, bunun nedeni, ruhlarının aslında sizin onlara kullanma izni verdiğiniz o özürden daha karanlık, daha kötü oluşudur ... o özür, amacın aracı mazur göstereceğidir, yani sebep oldukları korkunçlukların aslında çok soylu amaçlar uğruna işlendiği özrüdür. Oysa, aslında onların varacağı sonuç, bu korkunçluklardan başka bir şey değildir.

> “Sizler, kendini mistik bir diktatöre uyumlandırıp onun emirlerine uyabileceğini düşünecek kadar yozlaşmış olanlar ... bilin ki onu memnun etmenin bir yolu yoktur. İtaat ettiğiniz zaman, bu sefer emirlerini tersine çevirecektir. **İtaati itaatin hatırı için, yıkımı da yıkımın hatırı için istemektedir. Bir mistiğin isteklerine teslim olarak onu idare edebileceğinizi sanacak kadar saf olanlarınıza söylüyorum ... onu caydırmanın bir yolu yoktur**. **İSTEDİĞİ RÜŞVET SİZİN HAYATINIZDIR.** Ne kadar yavaş ya da hızlı teslim etmeye razı olursanız, o kadar yavaş veya hızlı. Onun rüşvetle etkilemeye çalıştığı canavar da kendi beynindeki boşluktur. O boşluk onu öldürmeye yöneltmektedir ki, istediği ölümün kendininki olduğunu öğrenmekten kaçabilsin.

“Sizler, bugün dünyada başıboş kalan güçlerin açgözlülük güdümünde, maddesel yağma amacıyla hareket ettiğine inanacak kadar saf ve masum olanlar ... mistiğin yağmalama çabası aslında kendi amaçlarının ne olduğunu kendi zihninden saklamak için bir paravandır. **Servet insan hayatıyla ilgilidir, onlar yaşayan canlıları taklit edercesine serveti kapışıyor, kendi kendilerine hayatı istiyormuş gibi numara yapıyorlar.** Ama yağma lükslere yönelmeleri, bir keyif almak için değil, bir kaçış ve kurtuluş içindir. Onların istediği sizin servetinizi almak değil ... aslında onu sizin kaybetmenizi istiyorlar. Başarılı olmak değil, sizin başarısız olmanızı istiyorlar. Yaşamak istemiyorlar, sizin ölmenizi istiyorlar. İstedikleri hiçbir şey yok, var olmaktan nefret ediyorlar, habire koşuyorlar, esas nefret ettiklerinin kendileri olduğunu öğrenmekten kaçmaya çalışıyorlar.

“Sizler, kötülüğün niteliğini hiçbir zaman anlayamamış olanlar, onları ‘yanılgı içindeki idealistler’ olarak görenler ... icat ettiğiniz **Tanrı affetsin sizi!** Kötülüğün esası onlar zaten. Onlar ... o anti-hayat objeler, dünyayı yiyip yutarak kendi ruhlarının boşluğunu doldurmaya yelteniyorlar. İstedikleri sizin servetiniz değil. Onlarınki akla karşı bir komplo ... kısaca, hayata ve insana karşı bir komplo.

“**Bu lideri ve yönü olmayan bir KOMPLO.** Şu sıra şu ya da bu diyarın acılarından yararlanan o rastgele küçük kabadayılar, yüzyılların barajı yıkıldığında patlayan selin üstüne binebilmiş lâğım fareleri. Baraj gölü bir mantık nefreti, yetenek nefreti, başarı nefreti, neşe nefreti gölüydü. Onu yüzyıllardan beri oraya biriktiren, kalbin beyinden üstün olduğunu söylemiş tüm anti-insan vaizlerdi.

“Bu komplo, yaşamayı değil, yaşamanın yanlarına kâr kalmasını isteyenlerin komplosu, gerçeğin yalnız bir köşesini kırpmak isteyenlerin, ama hisleri nedeniyle, öbür köşeleri kırpanların yanına sürüklenenlerin komplosu. **Sıfırı bir değer olarak kovalayanları birbirine bağlayan ve birleştiren halkaların komplosu.** Düşünme yeteneği olmayan, öğrencilerinin zihnini sakatlamaktan zevk alan profesör, kendi durağanlığını koruyabilmek için rakiplerinin yeteneğini zincire vurmaktan zevk alan işadamı, kendine duyduğu nefreti savunabilmek için özsaygısı olan insanları çökertmekten hoşlanan nörotik, başarıyı yıkmayı seven beceriksiz, büyüklüğü yok etmekten zevk alan sıradanlık, tüm zevkleri yok etmeyi arayan hadımlık ... ve onlara entelektüel cephane sağlayan herkes, iyiliğin çökertilmesiyle

tüm günahların sevaplara dönüşeceğine dair nutuk atanların tümü dahil bu komployа. Bunların teorilerinin kökünde yatan şey ölüm, eylemlerinin pratikteki amacı ölüm ... ve siz de onların son kurbanlarısınız.

“Bizler sizin, inancınızla aranızdaki canlı tamponduk. Şimdi artık orada değiliz. Bu nedenle de, sizi kendi seçtiğiniz inançların etkilerinden koruyacak hiçbir şey kalmadı. Artık ömrünüz boyunca biriktirdiğiniz borcu ya da sizden önceki kuşaklar boyunca yığılmış açıkları canımızla ödemeye razı değiliz. Zaten ödünç alınmış bir süreyi yaşıyordunuz ... Ben, bu borcun tahsil edilmesi için çağrı yapan adamım.

“Aklınızdaki boşluklar sayesinde varlığını görmezden gelebildiğiniz kişi benim. Ben ölmesini de, yaşamasını da istemediğiniz kişiyim. Yaşamamı istemediniz, çünkü fırlatıp attığınız sorumluluğu benim taşıdığımı, hayatlarınızın bana bağlı olduğunu bilmekten korkuyordunuz; ölmemi de istemiyordunuz, çünkü aslında bilmek istemediğiniz o gerçeği biliyordunuz.

“Oniki yıl önce, sizin dünyanızda çalıştığım sıralarda, ben (John Galt) bir mucittim. İnsanlık tarihinde en son ortaya çıkmış olan ve geriye, insan-altı çağa kayarken de ilk kaybolacak olan meslektendim. MUCİT, **evrene ‘Neden?’ diye soran insandır, o cevapla kendi aklı arasına hiçbir engelin girmesine de izin vermez.**

“Buharın kullanılmasını keşfeden adam gibi, ya da petrolün kullanılmasını keşfeden adam gibi, ben de bir enerji kaynağı keşfettim. Yerkürenin var oluşundan beri varolmuş bir kaynaktı, ama insanlar onu nasıl kullanacaklarını bilememiş, yalnızca tapınma, korkma ya da kükreyen Tanrı efsaneleri için yararlanma biçiminde kullanmışlardı. Bana ve beni istihdam edenlere servet kazandıracak bir motorun deneysel modelini tamamladım. O motor, enerji kullanan her tesisin etkinliğini yükseltecek, hayatınızı kazanmak için çalışarak geçirdiğiniz her saate daha yüksek verimin armağanını getirecekti.

“Derken bir gece, bir fabrika toplantısında, başarımdan ötürü ölüme mahkûm edilmiş olduğumu kulaklarımla duydum. Üç parazit kalkmış, beynimin ve hayatımın kendi malları olduğunu, benim var olma hakkımın şarta bağlı olduğunu, onların arzularını tatmin etmek zorunda olduğumu söylüyorlardı. Yeteneğimin amacının, daha az yetenekli olanların ihtiyaçlarına hizmet etmek olduğunu söylüyorlardı. Yaşama becerimden ötürü yaşamaya hakkım olmadığını, kendilerinin yaşama hakkının ise beceriksizlikleri nedeniyle şartsız olduğunu söylüyorlardı.

“İşte o zaman dünyada neyin bozuk olduğunu gördüm. İnsanları ve ulusları neyin yok ettiğini, hayat savaşının hangi cephede verilmesi gerektiğini anladım. Düşmanın aslında tersine çevrilmiş bir ahlâk anlayışı olduğunu fark ettim ... o anlayışın tek gücünün de benim vereceğim onay olduğunu görebildim. Kötülüğün güçsüz olduğunu ... mantıksız olduğunu, kör olduğunu, gerçek dışı olduğunu gördüm. Zaferi kazanmak için bir tek silah kullanabilirdi, o silah da, iyilerin buna hizmet etmeye istekli oluşuydu. Çevremdeki parazitler nasıl kendilerinin benim aklıma çaresizce bağımlı olduklarını ilan ediyor ve benim de, zorlayacak güce sahip olmadıkları bir köleliği gönüllü olarak kabul etmemi bekliyorlarsa, Planlarını başarılı kılmak için nasıl benim kendimi yok etmeme güveniyorlarsa ... aynı şekilde, dünyanın her yanında ve insanlık tarihinin her döneminde, her türlü biçime girmiş olarak, serseri akrabaların yükünden, **kollektivist ülkeler**in saçma uygulamalarına kadar hepsinde, iyiler, yetenekliler, mantıklılar kendi kendilerini yok etmişlerdir. Kendi nitelikli kanlarını kötülere aktarmış, kötülerin de kanlarını onlara aktarmasına izin vermiş, böylelikle kötülere sağ kalma şansı tanımış, kendi değerlerine de ölümün güçsüzlüğünü getirmişlerdir. Her değerli insanın yenilgisi sürecinde, sonunda belli bir noktaya varıldığını, o noktada kötülüğün kazanabilmesi için onun kendisinden onay çıkması gerektiğini gördüm. Eğer o bu onayı vermezse, dışardan ona yapılabilecek hiçbir kötülüğün başarıya ulaşamayacağını gördüm. Sizin haksızlıklarınıza son vermek için aklımdaki bir tek kelimeyi telâffuz etmenin yeterli olduğunu gördüm. Ve o kelimeyi söyledim. **‘Hayır’** dedim.

“Çıktım o fabrikadan. Sizin dünyanızdan çıktım. Kurbanlarınızı uyarmayı, sizinle mücadele etmeleri için gerekli metodu ve silahı onların eline vermeyi kendime iş edindim. Metod, ödülün düşürülmesini reddetmekti. Silah da adaletti.

“Eğer benim terk edip gidişimle neyi kaybettiğinizi, grevcilerim sizin dünyanızdan ayrıldığında nelerden yoksun kaldığınızı bilmek istiyorsanız, insanoğlunun keşfetmediği bir boşluğun kıyısında durup kendinize sorun ... düşünmeyi reddedince, size yapılacak hareketleri öğretecek kimseyi bulamayınca, nasıl sağ kalabileceğinizi, ne kadar bir süre sağ kalabileceğinizi kendinize sorun. Ya da eğer düşünmeyi seçerseniz, aklınızın ne kadar keşifte bulunabileceğini sorun ... **hayatınız boyunca kaç tane bağımsız sonuca vardığınızı, ne kadar bir süreyi başkalarından öğrendiğiniz eylemleri yaparak geçirdiğinizi sorun kendinize ...** toprağı işleyip kendi yiyeceğinizi elde edebilir miydiniz, sorun ... tekerleği icat edebilir miydiniz, bir levye yapabilir miydiniz, bir endüksiyon sistemi, bir jeneratör, bir elektronik tüp yapabilir miydiniz ... sonra da, yetenekli insanlar sizin emeğinizin meyvelerini yiyerek yaşayan, sizin ürettiğiniz serveti elinizden alan sömürücüler miymiş, kendinize sorun ... onları köleleştirecek güce sahip olduğunuza inanacak cesaretiniz var mıymış, sorun. **Kadınlarınız dönsünler, balta girmemiş ormandaki eskimiş suratlı, sarkık memeli kadınlara bir baksınlar, o kadınları yüzyıllar boyunca bir çanakta yiyeceği döve döve ezerken görsünler** ... ve kendilerine bir sorsunlar, bakalım **‘âlet yapma içgüdüleri’** onlara buzdolaplarını, çamaşır makinelerini, elektrik süpürgelerini sağlayabilecek miymiş, ve eğer sağlayamayacaksa, bütün bunları ‘içgüdü kullanmayarak’ sağlamış olanları yok etmeye istekli iniymişler.

“Fikirleri yaratan şeyin insanların üretimi olduğuna, makinenin insan düşüncesinin ürünü olmayıp, insan düşüncesini yaratan mistik bir güç olduğuna dair bir şeyler geveleyip duran siz vahşiler, çevrenize bir bakın. Sanayi çağını siz keşfetmiş değilsiniz ... **siz barbarlık çağlarının ahlâkına sarılıyorsunuz.** Kölelerin kas gücünü kullanarak ancak sefil bir insan yaşamının sağlanabildiği çağların ahlâkına sığınıyorsunuz. Her mistik, kendisini çok korktuğu maddî gerçeklikten koruyabilmek için kölelerinin olmasını özlemiştir. Ama siz, iğrenç küçük atavistler, çevrenizdeki gökdelenlere, fabrika bacalarına kör gibi bakıyor, maddesel üreticiler olan fizikçi, mucit, sanayici gibi insanları köleleştirmenin hayallerini kuruyorsunuz. Üretim kaynaklarının kamu mülkiyetine geçmesini istemekle, aklın kamu mülkiyetine geçmesini sağlamaya çalışıyorsunuz. Grevcilerime, sizin hak ettiğiniz tek cevabın ne olduğunu öğrettim. O cevap, **‘Gücün yetiyorsa gel de al,’** cevabıdır.

“Cansız maddenin gücünü kontrol altına alma imkânına sahip olmadığınızı ilan ediyorsunuz, sonra kalkıp, çapına erişemeyeceğiniz başarılan gerçekleştiren insanların aklını kontrol altına almaya çalışıyorsunuz. Bizsiz yaşayamayacağınızı söylüyor, ama sağ kalmamızın koşullarını bize dikte etmeye çalışıyorsunuz. Bize ihtiyacınız olduğunu söylüyor, sonra da bizi güç kullanarak yönetme hakkına sahip olduğunuz küstahlığına sığınıyorsunuz. Sizin ödünüzü koparan o fiziksel doğadan hiç korkmayan bizlerin, lafazanlıkla sizi kandırıp oyunuzu almış her sersemin emir vermesi karşısında sineceğimizi sanıyorsunuz.

“Sizin önerdiğiniz sosyal düzenin ana hatları şöyle: kendi hayatınızı yönetmeyi beceremiyorsunuz, ama başkalarının hayatını yönetebilirsiniz ... özgürlük ortamına yaşayamazsınız, ama her gücü elinde toplamış yönetici olabilirsiniz ... kendi aklınızı kullanarak hayatınızı kazanamazsınız, ama politikacıları değerlendirip onlara oy verebilirsiniz, hiç incelemediğiniz bilimleri, hiç tanımadığınız başarıları, odacısı bile olamayacağınızı itiraf ettiğiniz dev sanayileri yönetecek görevlere onları atayabilirsiniz.

“**Sıfıra tapan kültünüzün bu idolü, bu güçsüzlük sembolü, bu bağımlılık timsali, sizin değer standardlarıruzın imajıdır** ... ve ruhunuzu ona bakarak biçimlendirmeye çalışmaktasınız. Herhangi bir yozlaşmışlık karşısında, ‘İnsanlık hali!’ diye çığlıklar atıyor, bu korkunç alçalmayla insanı zayıf, ahmak, sümsük, kötü, yalancı, başarısız, korkak, sahtekâr diye nitelendiriyor, kahramanın, düşünenin, üretenin, mucidin, güçlünün, amaçlının, dürüstün oluşturduğu insan ırkından dışarı sürüyorsunuz ... sanki hissetmek insanlıkmış, ama düşünmek değilmiş gibi, başarısız olmak insanlıkmış, başarmak değilmiş gibi, sahtekârlık insanlıkmış, dürüstlük değilmiş gibi ... sanki ölümün tarafı insana uyarmış, ama yaşamın alanı uyamazmış gibi.

“Onurumuzu elimizden alıp sonra da servetimizi kapabilmek için, bizi her zaman, ahlâkî saygıyı hiç hak etmeyen köleler olarak gördünüz. Kâr amacı gütmediğini iddia eden her girişimi överek göklere çıkardınız, o girişimi mümkün kılan kârları sağlamış adamları hep lânetlediniz. **Para ödemeyenlere**

hizmet götüren her projeyi 'KAMU YARARINA' diye nitelediniz, parayı ödeyenlere götürülen hizmetleri hiç kamu yararına saymadınız. 'KAMU YARARI' dediğiniz şey hep sadaka olarak verilen şeyler oldu, ticaret yapmak halka zarar vermek sayıldı. 'KAMU YARARI', hak etmemişlerin yararı anlamına geldi, hak edenlerin bir refah düzeyine sahip olması kınandı. Sizin gözünüzde 'KAMU', hiçbir değer yaratmamış, hiçbir başarı göstermemiş olanlar demek. Böylece bir şey yaratanlar, size sağ kalmanız için gerekli olan malları sağlayanlar, hemen 'kamu' kavramının dışına atıldı, hattâ insan neslinden bile kovuldu.

"Kurbanlarınızın 'hayır' demesi tüm Planınızın çökmesine yeterliyken, bu çelişkiler yumağını yutturabileceğinizi sanmanız, bunu ideal toplum olarak Planlamanız, acaba hangi zihinsel boşluk yüzünden ortaya çıktı? Küstah bir dilencinin, yaralarını sergileyerek, kendinden daha nitelikli kişilerden tehdit zoruyla dilenmesine izin veren nedir? Siz de tıpkı o dilenci gibi, bizim acıma duygumuza güvendiğinizi söylüyorsunuz, ama gizli umudunuz aslında bizim suçluluk duygumuza güvenebileceğinizi size öğreten o ahlâk düzeniniz oluyor. Sizin günahlarınız, yaralarınız ve başarısızlıklarınız karşısında, bizim kendi değerlerimizden suçluluk duymamızı bekliyorsunuz. Varoluş yolunda başarılı olmaktan, lânetlediğiniz hayatın zevkini çıkarmaktan suçluluk duymamızı bekliyor, ama yine de sizin yaşamanıza yardım etmemiz için bize yalvarıyorsunuz.

"John Galt'ın kim olduğunu bilmek mi istiyordunuz?

Ben yeteneğini suç olarak görmeyi reddeden ilk insanım. Değerlerim için kefaret ödemeyi, onları yok edilmemde araç olarak kullandırmayı reddeden ilk insanım. Birilerini sağ tutma imtiyazı uğruna kendimi tüketmemi isteyenlerin elinde kurban edilmeyen ilk insanım. Onlara ihtiyaç duymadığımı dile getiren ilk kişiyim. Benimle alışveriş düzeyinde ilişki kurmayı öğrenecekleri güne kadar, değere karşı değer ödemeyi öğrenecekleri güne kadar, bensiz yaşamak zorundalar, ben de onlarsız yaşarım. İhtiyaç kiminmiş, yetenek kiminmiş, öğrenmelerini sağlarım. Eğer standart olan, insanın sağ kalmasıysa, o sağ kalışa giden yolun hangisi olduğunu anlamalarını sağlarım.

"Tarih boyunca hep sessiz çekimserlikle yapılan şeyi, ben Planlayarak yaptım. Greve giden akıllı adamlar her zaman olmuştu. Bunu ya itirazlarını ya da çaresizliklerini göstermek için yapmışlardı. Ama bu eylemlerinin anlamını hiçbir zaman bilememişlerdi. Sosyal yaşamdan çekilip düşüncelerine gömülen, ama düşüncelerini kimseyle paylaşmayan adam, yıllarını bir köşede beden işleri yaparak geçirirken, aklındaki ateşi saklayan, onu hiçbir zaman biçimlendirmeyen, ifade etmeyen, gerçekleştirmeyen, onu nefret ettiği dünyaya sunmayı reddeden adam, tiksinerek vazgeçen, başlamadan pes eden, teslim olmaktansa vazgeçen, kapasitesinin pek azıyla iş gören, bulamadığı idealin özlemiyle kavrulan adam ... hep grevdeydi. Mantıksızlığa karşı, sizin dünyanıza, sizin değerlerinize karşı grevdeydi hepsi. Ama kendi değerlerini bilmiyorlardı, o yüzden öğrenme girişimine de kalkışmadılar. Umutsuz güceniklikleri içinde, haklılıklarının hak olduğunu bilmeksizin, gerçekliğin gücünü, akıllarının özendiricilerini size teslim ettiler, isyanlarının hedefini anlamamış âsîler olarak, aşklarını tanıyamamış âşıklar olarak, boş yere silinip gittiler.

"**Sizin Karanlık Çağ diye bildiğini o kötü dönemler aslında greve giden zekânın çağıydı.** Yetenekli insanlar yeraltına girmiş, gizli gizli çalışmış, sonra da akıllarının ürünleriyle birlikte ölüp gitmişlerdi. İnsanoğlunun sağ kalmasını ancak kendini feda eden en cesur birkaç kişi sağlamıştı. **Mistiklerin yönetiminde geçen her çağ, duraklama çağıdır, ihtiyaçlar çağıdır, insanların çoğu varoluşa karşı grevdedir, kendilerini sağ tutabilecek değerlerin altında bir ücrete çalışmışlardır, yöneticilere yağmalayabilecekleri şeyler olarak ancak çer çöp bırakmışlardır.** Düşünmeyi reddetmiş, girişimde bulunmayı, üretmeyi reddetmişlerdir, çünkü kârlarının son tahsildarı olan, doğruya yanlışa karar verecek olan otoritenin, mantıktan üstün, eli sopalı bir İlâhî güç olarak onay almış yaldızlı bir dejenereden başka bir şey olmadığını görmüşlerdir. İnsanlık tarihinin yolu, ikide bir akıl boşluklarıyla gölgelenen, inancın ve kaba gücün aşındırdığı çorak mesafelerden oluşmakta, yalnızca arada sırada kısa süreli güneş ışınları parıldamaktadır. O kısa süre içinde, akıl sahibi insanların açığa çıkan enerjisi sizi şaşırtan harikalar yaratmakta, hayranlığınızı uyandırmakta, ama sonra hemen yeniden sönüp karanlıklara gömülmektedir.

“Ama bu sefer sönme olmayacaktır. **Mistiklerin oyunu artık bitmiştir.** Kendi gerçek dışı dünyanızın içinde, kendi gerçek dışı koşullarınız tarafından yok edilip gideceksiniz. Biz, akıl sahibi insanlar, sağ kalacağız.

“Daha önce sizi hiç terk etmemiş türden kurbanları greve çağırdım. Sahip olmadıkları silahı ellerine verdim ... o silah, kendi mânevi değerleridir. Onlara dünyanın bizim olduğunu, **YAŞAMA AHLÂKI** diye nitelendirilmesi gereken düzenimiz nedeniyle onu ne zaman istersek devralabileceğimizi öğrettim.

Onlar, insanlığın kısacık yaz mevsimi sırasında tüm harikaları üretmiş olanlar, sanayiciler, maddeyi fethedenler, aslında kendi haklarının niteliğini keşfetmiş değillerdi. Gücün kendi ellerinde olduğunu biliyorlardı. Ben onlara, şerefin de ellerinde olduğunu öğrettim.

“Sizler, bizi doğaüstü vizyon gördüğünü iddia eden her mistikten aşağıda sayanlar ... yağmalanmış bozuk paraları akbabalar gibi kapışırken, servet yaratanlardan çok falcılara değer verenler ... işadamlarını ayıplarken her sahtekâr sanatçı özentisini alkışlayanlar ... sizin standartlarınızın kökü, ilkel bataklıklardan, ölüm kültünden gelen o mistik miazmadır (havaya yayılan ufak zararlı maddecikler veya mikroplar) ... işadamını, sizi sağ tutuyor diye ahlâk dışı saymaktadır.

> Bedenin kaba isteklerinin üzerine yükselmek istediğinizi söylüyorsunuz, yalnızca fiziksel ihtiyaçlara cevap vermek istemiyoruz, diyorsunuz ... fiziksel ihtiyaçların kıskacına sıkışmış olan kimdir?
>
> Şafaktan guruba kadar bir tas pirinç uğruna kara sabanı süren Hindu mu, yoksa traktörüne binip çalışan Amerikalı mı?
>
> Fiziksel gerçeği fethetmiş olan kimdir?
>
> Çivili yatakta mı, yoksa yaylı şiltede yatan mı?
>
> İnsan ruhunun maddeye galebe çaldığının gerçek anıtı hangisidir?
>
> Ganj nehri kıyılarının mikrop yuvası kulübeleri mi, yoksa New York’un Atlas Okyanusu kıyısındaki kent siluetleri mi?

“Bu soruların cevaplarını öğrenmediğiniz sürece, insanın başarıları karşısında saygı duruşuna geçmeyi öğrenmediğiniz sürece, çok sevdiğimiz ve lânetlemenize izin vermeyeceğimiz bu dünyada fazla uzun süre kalamazsınız. Sinsi yollara yönelip ömrünüzün geri kalanını sürdüremezsiniz. Ben tarihin doğal akış süresini kısalttım, başkalarının sırtına yüklemek niyetinde olduğunuz bedelin keşfedilmesini sağladım. Artık, ölüme tapanlara hak etmedikleri şeyleri sağlayacak olan, sizin son sağ kalma gücünüz olacak, o yolda da tükenecektir. Hain bir gerçeğin sizi yendiğini söyleyerek kendinizi avutmaya kalkmayın ... sizi yenen, kendi kaçınmalarınızda Soylu bir ideal uğruna ölüyormuş numarası yapmaya da kalkmayın ... siz, insandan nefret edenlere yem olup gidiyorsunuz.

“Ama hala gururundan geriye bir şeyler kalmış olanlara, hayatı sevenlere, bir seçim yapma fırsat daha tanıyorum. Hiçbir zaman inanmadığınız ve uygulamadığınız bir ahlâk düzeni uğruna yok olmayı isteyip istemediğinize karar verin. Kendinizi yok etmenin eşiğinde bir an durun, kendi değerlerinizi, kendi hayatınızı bir inceleyin. Servetinizin envanterini çıkarmayı bilen insanlar olarak, bir de aklınızın envanterini çıkarın.

“Bu ahlâka uymak istemediğinizi, kendinizi yok etmek gibi bir arzunuz olmadığını, bu ahlâk düzeninden ürktüğünüzü ve nefret ettiğinizi, çocukluğunuzdan beri suçluluk dolu bir sır olarak saklıyordunuz, başkalarının **‘biz hissediyoruz’** dedikleri o ahlâkî içgüdülerin sizde hiç bulunmadığını kendinize bile itiraf etmekten çekiniyordunuz. Fedakâr sevgiyi, başkalarına hizmet aşkını ne kadar az hissediyorsanız o kadar yüksek sesle haykırıyor, benliğinizi görmesinler diye, onu vücudunuzun dolabında kilitli bir iskelet olarak keşfedilmesinden korkarak sesinizi giderek yükseltiyordunuz. Aldattığınız, o sizi aldatan kişiler de dinliyor, yüksek sesle onaylıyor, kendi içlerinde de aynı sırrın var olduğunu sizden saklamaya çalışıyorlardı. Varoluş sizin aranızda dev bir roldü. Birbirinize yaptığınız bir gösteriydi. **Her biriniz tek suçlu manyağın kendisi olduğunu sanıyor, ancak başkalarının bilebildiği**

ahlâkî otoriteyi tanımış gibi yapıyor, var olmayan gerçekliği kabullenmiş rolü oynuyor, hiç kimse bu fasit daireyi kırma cesaretini gösteremiyordu.

"Uygulanamaz nitelikteki inancınızla ne türlü şerefsiz bir uzlaşmaya girmiş olursanız olun, hala sürdürmeyi başardığınız ne türlü bir sefil denge, yarı-sinisizm, yarı-bâtıl inanç var olursa olsun, kökte yatan ölümcül paradoks hala yerli yerinde duruyor, ve size, ahlâkî olanla pratik olanın birbirinin tersi olduğunu anlatıyor. Çocukluğunuzdan beri, hiçbir zaman tam olarak ne olduğunu anlamaya cesaret edemediğiniz bir seçimden korkup kaçıyorsunuz: Eğer pratik olan, yani var olmak için uygulamanız gereken, iyi sonuç veren, başarılı olan, amacınıza ulaşmanızı sağlayan, size yiyecek sağlayan, sevinç getiren, sizi kârlı çıkaran her şey kötüyse ... ve iyi olanlar, ahlâkî olanlar da yalnızca pratik olmayanlar, başarısız olanlar, yıkanlar, çaresizlik getirenler, size zarar verenler, kayıp ve acı verenlerse ... o zaman seçiminiz, ya ahlâklı olmak ... ya da yaşamak manasına gelecektir.

Sin: Nanna Sümer mitolojisindeki ay-tanrıdır. Kaderin tanrısı olarak da anılan Nanna, Enlil ve Ninlil'in oğludur. Nanna Sümerce "aydınlatıcı" mânâsına gelir. Kutsal şehri Ur'dur. Babil ve Asur'da ise bu tanrıya Sin denmiş, ve ona Harran'da da tapılmıştır. Kanatlı bir boğayı süren Sin'in lapis lazuliden bir bıyığı vardı.

"O canavarca doktrinin tek sonucu, ahlâkı hayattan silmek olmuştur. Siz, ahlâk kurallarının yaşamakla hiçbir ilgisi olmadığına inanarak büyüdünüz. Ahlâkın hayat üzerindeki tek etkisinin belki bir engel, bir tehdit oluşturmak olduğunu sandınız. **İnsanın varoluşunun ahlâk dışı bir jungle (çok sık ağaçlı ve yüksek otlu vahşi orman) ortamından gerçekleştiğine, orada her şeye izin verildiğine, her şeyin sonuç verdiğine inandınız.** Donmuş zihinlere inen o çarpıtıcı sis içinde, inancınızın lânetlediği kötülüklerin aslında yaşayabilmek için gerekli olan değerler olduğunu gözden kaçırdınız. Varoluşun pratik çarelerini siz kötülüklerin ta kendisi sandınız. Uygulanamayacak 'iyiliğin' kendini feda etmek olacağını unutup, özsaygının uygulanmaz olduğunu kabullendiniz; üretimin 'kötülük' olduğuna inanıp, soygunu pratik saydınız.

"Haritalanmamış bir ahlâksızlık çölünde, her esen rüzgâra göre sallanan çaresiz bir dal gibisiniz, ne tam kötü olmaya razısınız, ne de yaşamayı seçebiliyorsunuz. Kendinize karşı dürüst olduğunuz anlarda, kendinizi enayi yerine konmuş gibi hissediyor, bir güceniklik duyuyorsunuz. Hile yaptığınızda, korkuyor, utanıyorsunuz. **Mutlu olduğunuz zamanlarda neşenizi bozan bir suçluluk duygusu var.** Acı çekerken, acının en doğal durum olduğunu sanmak, ıstırabınızı daha da çok arttırıyor. Hayranlık duyduğunuz adamlara acıyor, onların başarısızlığa mahkûm olduğuna inanıyorsunuz. **Nefret ettiğiniz adamlara imreniyor, onları varoluşun ustaları olarak görüyorsunuz. Bir sahtekârla karşılaşınca, kendinizi silahlarınız elinizden alınmış gibi hissediyor, kötülüğün nasılsa kazanacağına inanıyorsunuz, çünkü ahlâk nasılsa güçsüz, nasılsa pratik değil.**

"Sizin gözünüzde ahlâkî davranış, görev, sıkıntı, ceza ve acıdan oluşmuş bir korkuluk ... geçmişinizin ilk öğretmeniyle bugünün ilk vergi tahsildarı arasında bir melez ... çorak arazide kendi başına duran, sopasını sallayıp sizin zevklerinizi kovalamaya, kaçırmaya çalışan bir korkuluk... üstelik zevk de sizin gözünüzde sıvılar içinde boğulmuş bir beyin, akılsız bir yosma, parasını at yarışına yatıran ahmak bir yaratık demek, çünkü zevk hiçbir zaman ahlâkî olamayacağına göre, ancak bunlardan oluşabilir.

> "**Gerçek inancınızı tanımlarsanız, orada üçlü bir lânetleme bulursunuz** ... KENDİNİZE, HAYATINIZA, DEĞERLERİNİZE DÖNÜK BİR LÂNETLEME. Sonunda vardığınız iğrenç sonuç, ahlâkın kaçamayacağınız bir kötülük olduğundan başka bir şey olamaz.
>
> "Neden gurursuz yaşadığınızı, ateşsiz sevdiğinizi, direnmeden öldüğünüzü merak mı ediyorsunuz? Neden her baktığınız yerde cevapsız kalmaya mahkûm sorularla karşılaştığınızı, hayatınızın niçin imkânsız çelişkilerle dolduğunu, neden **'YA BEDEN YA RUH'** gibi, **'YA AKIL YA KALP'** gibi, **'YA GÜVEN YA ÖZGÜRLÜK'** gibi, **'YA KÂR YA KAMU YARARI'** gibi yapay seçimlerden kaçınmak için tüm ömrünüzü mantıksız kararsızlıklarla geçirdiğinizi bilmek mi istiyorsunuz?

“**Cevap yok diye çığlıklar mı atıyorsunuz?** O cevapları hangi yollarla bulmayı umuyordunuz ki? Algılama âletinizi, aklınızı reddetmişsiniz, ondan sonra da evrenin bir esrarengizlik yumağı olduğundan yakınıyorsunuz. Elinizdeki anahtarı fırlatıp atıyor, sonra tüm kapılar yüzüme kilitlendi diye ağlıyorsunuz. Mantıksızı izleyerek yola koyuluyor, sonra varoluş anlamlı değil diyorsunuz.

“İki saatten beri beni dinlerken çakıldığınız o kararsızlık alanı, bir cümleye sığdırılmış korkaklık formülüdür: Ama biz aşırılıklara kaçmak zorunda değiliz!’ Hep kaçınmaya çalıştığınız aşırılık, gerçekliğin nihaî sonuç olduğunun bilincidir, A’nın A olduğudur, doğrunun doğru olduğudur. Uygulanması imkânsız olan, kusurluluğu ve ölümü talep eden bir ahlâk kodu, size tüm fikirleri sisler içinde boğmayı öğretmiş, hiçbir kesin yargıya varmaya izin vermemeyi, her kavramı yaklaşık saymayı, her davranış kuralını esnek bulmayı, hiçbir ilkeye bağlanmamayı, her değerden taviz vermeyi, her yolun tam ortasından gitmeyi öğretmiş. Doğaüstü absolüleri kabul etme imkânınızı elinizden almakla, doğadaki absolüyü de reddetmeye zorlamış sizi. Ahlâkî kararlan imkânsız kılmakla, rasyonel yargılama yeteneğinizi yok etmiş, ilk taşı atmanızı yasaklayan o ahlâk kodu, taşların niteliğini kabullenmenizi de, ne zaman kendinizin taşlanmakta olduğunuzu anlamanızı da yasaklamış size.

“Yargılamayı reddeden adam, aynı fikirdeyim diyemeyen, ama farklı fikirdeyim de diyemeyen adam, absolü diye bir şey yoktur deyip kendini sorumluluklardan kurtardığını sanan adam, bugün dünyada dökülmekte olan tüm kanların gerçek sorumlusudur. Gerçeklik bir absolüdür, varoluş bir absolüdür, bir toz zerresi de absolüdür ... aynı şekilde, insan hayatı da absolüdür. Yaşayacak veya ölecek olmanız da absolüdür. Bir dilim ekmeğiniz olup olmayacağı da absolüdür. O ekmeği kendiniz mi yiyeceksiniz, yoksa bir yağmacının midesine girişini mi seyredeceksiniz, o da absolüdür.

> “**HER KONUNUN İKİ YÖNÜ VARDIR: bir yönü doğru, öteki yanlıştır, ama ortası her zaman kötüdür.** Yanlışa giden adam bile doğruya birazcık saygı besler, en azından seçim yapmanın sorumluluğunu kabullenmiş sayılır. **Ama ortadaki adam doğruyu görmezden gelir, bu yolla, karşısında bir değerler seçiminin var olmadığı numarasına sığınır.** Her savaşı sonuna kadar dışardan seyretmeye hazırdır, masumların kanının dökülmesine, suçlulara doğru karnı üzerinde sürünerek yanaşmaya razıdır, o suçluların mahkemesinde soyanın da, soyulanın da kodese gönderildiğine aldırmaz, orada anlaşmazlıkları çözmek için düşünenle budaladan yarı yolda buluşmalarının istenmesinden rahatsız olmaz. **Eğer yiyecekle zehir arasında bir uzlaşma varsa, bu ne tür uzlaşma olursa olsun, sonunda kazanan ancak ölüm olacaktır.** İyi ile kötü arasındaki uzlaşmadan da ancak kötü yararlı çıkar. İyinin kanını kötüyü beslemek için aktarıp tüketen o kan nakli işleminde de uzlaştırıcı, nakilde kullanılan elastik tüptür.

“Yarı rasyonel, yarı korkak olan sizler, gerçeklikle bir oyun oynuyordunuz, ama kandırdığınız kurbanlar da kendinizdiniz. İnsanlar kendi değerlerini ‘vasat’a indirgediğinde, bu sefer kötülük eline bir absolü güç geçirir, iyiler ödünsüz bir amaca sadakati elden bırakınca, onu yerden sahtekârlar alır ... bunun sonucunda ortaya, büzülen, pazarlık eden, ihanet eğilimli bir iyiyle, kendini haklı gören ve hiç ödün vermeyen bir kötü çıkar.

BEDEN MİSTİKLERİ size cehaletin biliyor gibi yapmak demek olduğunu söylediklerinde nasıl teslim olmuşsanız, şimdi de ahlâksızlığın ahlâkî yargılama olduğunu haykırdıkları zaman yine teslim olursunuz. Kendinizin haklı olduğunuzdan emin olmanın bencillik olduğunu söylediklerinde, onlara hemen, hiçbir şeyden emin olmadığınızı söylersiniz. İnançlarınıza bağlı kalmanın ahlâksızlık olduğunu öne sürdüklerinde, hiçbir inancınız olmadığı konusunda onlara güvence verirsiniz. Avrupa’nın halk devletlerinden gelen kabadayılar, sizin yaşama arzunuzla onların sizi öldürme arzusunu bir görüş ayrılığı olarak değerlendirmiyorsunuz diye sizi hoşgörüsüzlükle suçladıklarında, hemen büzülüyor, hiçbir dehşet karşısında hoşgörüsüz olmadığınızı iddia ediyorsunuz. Asya’nın mikroplu mağaralarında yaşayan yalınayak bir serseri size, **‘Ne hakla zengin olabiliyorsun!’** diye haykırdığında, ondan özür diliyor, sabırlı olması için ona yalvarıyor, her şeyi çabucak bağışlayacağınız konusunda ona güvence veriyorsunuz.

“Var olmaya hakkınız olmadığını kabullendiğiniz anda işlediğiniz ihanetin kör çıkmazına artık varmış bulunuyorsunuz. Bunun **‘bir uzlaşma’** olduğuna inandığınız anda, kendiniz için yaşamanın kötü olduğunu, çocuklarınızın hatırı için yaşamanın ahlâklı olduğunu kabullenmişsiniz demektir. Ardından, çocuklarınız için yaşamanın bencillik, toplum için yaşamanın ahlâklı davranış olduğunu kabullenirsiniz. Ondan sonra, toplumunuz için yaşamanın da bencillik olduğunu, ancak ülkeniz için yaşamanın ahlâklı olduğunu kabullenmeye gelir sıra. Bugün de, dünyanın en büyük ülkesi olan bu ülkeyi, dünyanın her yanından gelen her densizin kemirmesine göz yumuyor, ülkeniz için yaşamanın bencillik olduğunu, tüm yerküre için yaşamak gerektiğini söylüyorsunuz. Yaşamaya hakkı olmayan adamın değerlere sahip olmaya da hakkı olamaz, zaten onları elinde de tutamaz.

“Çeşitli ihanetlerle dolu yolunuzun sonunda, silahlarınız, güveniniz, şerefiniz elinizden alınmış durumda, son ihanetinizi işler, entellektüel iflas dilekçenizi imzalarsınız; bu arada **bedenin mistikleri** kendilerini mantığın ve bilimin şampiyonu ilan ederler, siz hemen onaylarsınız, en başta gelen ilkenizin inanç olduğunuzu söylersiniz, mantığın düşman taraf olduğunu, ama sizin inançtan yana olduğunu belirtirsiniz. Çocuklarınızın çarpılmış, şaşkın zihinlerinde varlık mücadelesi sürdüren rasyonel dürüstlük kalıntılarına karşılık, bu ülkede yaratılmış fikirleri destekleyecek hiçbir rasyonel görüşünüz olmadığını, özgürlüğün, mülkiyetin, adaletin, hakların varlığının hiçbir rasyonel temele dayanamayacağını, bunların mistik içgörüye dayandığını, ancak inançla kabul edilebileceğini söylersiniz, mantık alanında düşmanın haklı olduğunu, ama aslında inancın mantıktan üstün olduğunu savunursunuz. Çocuklarınıza yağmalamanın, işkence yapmanın, köleleştirmenin, kamulaştırmanın, öldürmenin rasyonel olduğunu, karşılarına çıkan mantık kışkırtmalarına karşı koymaları, irrasyonellik disiplinine bağlı kalmaları gerektiğini söylersiniz; gökdelenlerin, fabrikaların, radyoların, uçakların inanç ürünü olduklarını, mistik sezgilerden doğduklarını, buna karşılık açlıkların, toplama kamplarının, idam mangalarının da hep mantıksal varoluş biçiminin ürünü olduğunu ileri sürersiniz ... sanayi devriminin aslında inançlı insanların, Ortaçağ diye bilinen mantık çağına karşı ayaklanması olduğunu savunursunuz. Bir yandan da aynı solukta ve aynı çocuğa, **Halk Devletlerini yöneten yağmacıların** maddesel üretim konusunda bu ülkeyi geride bırakacaklarını, çünkü onların bilimi temsil ettiğini, ama fiziksel zenginlik peşinde koşmanın kötü olduğunu, insanların maddesel zenginlikten vazgeçmesi gerektiğini söylersiniz ... yağmacıların ideallerinin soylu olduğunu, ama onların bunu ciddi uygulamadıklarını, oysa sizin ciddi olduğunuzu, amacınızın yağmacılara karşı mücadele vererek yine onların amaçlarını yerine getirmek olduğunu, onların bunu yapamayacağını ama sizin yapabileceğinizi söylersiniz. Onlarla mücadele etme yolunun onlardan önce davranıp neyiniz varsa bağışlamak olduğunu anlatırsınız. Ondan sonra, çocuklarınızın neden halk kabadayılarına katıldığına, neden yarı deli serseriler haline geldiklerine şaşar, yağmacıların fetihlerinin neden kapınıza giderek yaklaştığını anlayamazsınız ... hepsini insanların aptallığına yorar, kitlelerin mantığa açık olmadığını söylersiniz.

“Apaçık gözüken şeyi, yağmacıların akla karşı sürdürdüğü savaşı görmezden gelir, onların en kanlı cezaları hep düşünme suçuna verdikleri gerçeğini inkâr edersiniz. Beden mistiklerinin pek çoğunun aslında işe ruh mistikleri olarak başladığını, habire bir yandan öbür yana geçip durduklarını, materyalist ve maneviyatçı diye ayırdıklarınızın aslında aynı bölünmüş insanın iki yarısı olduğunu, hep birleşme olanağı aradığını, ama bunu da, ya bedenin, ya da ruhun yok edilmesinde aradığını görmezden gelirsiniz. Sizin üniversitelerinizden fırlayıp Avrupa’daki köle yuvalarına koşmakta, oradan **Hindistan’ın mistik çamuruna atılmakta, gerçeklikten ve akıldan kaçıp nereye olsa sığınmaya hazır olduklarını fark etmezsiniz.**

“Hepsini görmezden gelip kendi ‘inanç’ riyakârlığınıza sarılırsınız ki yağmacıların sizi o ahlâk kodunuz sayesinde kıskaca almış olduğunu görmeyebilesiniz. Yarı itaat edip yarı kaçındığınız o ahlâk düzeninin son ve sürekli uygulayıcısı yağmacılardır, onlar da onu uygulanabileceği tek şekilde uygulamakta, dünyayı bir kurban fırınına çevirerek uygulamaktadırlar. Ahlâk düzeniniz onlara tek çıkar yolla muhalefet etmenizi yasaklamaktadır, o yol, kurbanlık hayvan olmayı reddetmek, var olma hakkınıza gururla sahip çıkmaktır. Onlarla sonuna kadar mücadele etmek için yapılması gereken, kabullendiğiniz bu ahlâk kodunu reddetmektir.

“Bunları görmezden gelirsiniz, çünkü özsaygınız o mistik ‘BENCİL OLMAMA’ kavramına bağlıdır. Böyle bir şeye hiç sahip olmadığınız ve onu hiç uygulamadığınız halde, upuzun yıllar boyunca hep öyle bir şeye sahipmişsiniz gibi gözükmeye çalıştığınız için, ondan vazgeçme fikri içinizi korkuyla doldurur. Hiçbir değer özsaygıdan daha üstün değildir, ama siz yatırımınızı kalp bonolara yapmışsınızdır ve şimdi de ahlâk düsturunuz sizi tuzağa sıkıştırmıştır, özsaygınızı koruyabilmek için kendinizi yok etme inancı safında savaşmanız gerekmektedir. Burada şaka yapılan kişi sizindir. Açıklayamadığınız ve tanımlayamadığınız o özsaygı ihtiyacı aslında benim ahlâk yasamın parçasıdır, sizin değil. O benim yasamın objektif değeridir, sizin ruhunuzun içindedir; ama benim kanıtımdır.

“İnsanoğlu tanımlamayı öğrenmediği, ama ilk varoluş bilincinden, yani seçim yapması gerektiğini keşfettiği ilk andan itibaren elde ettiği bir duyguyla, özsaygıya olan o çaresiz ihtiyacının bir ölüm kalım meselesi olduğunu bilmektedir. Bilinçli bir varlık olarak, hayatını sürdürebilmek için kendi değerini bilmek zorunda olduğunun farkındadır. Doğruyu yapmak zorunda olduğunu bilir; yanlışı seçmek, hayatî tehlikeyle karşı karşıya kalması anlamına gelir. Yanlış kişi olmak, kötü olmak, varoluşa uygun olmamak demektir.

“İnsan hayatının her eylemi iradeyle seçilmek zorundadır. Yiyeceğini elde etmesi ve yemesi bile, koruduğu kişiliğinin korunmaya lâyık olduğunu gösterir.

Bulmaya çalıştığı her zevk, onu arayan kişinin zevk almaya lâyık olduğunun göstergesidir. Özsaygı konusunda hiçbir seçme şansı yoktur, tek seçeneği onu ayarlamakta kullanacağı standartla ilgilidir. Hayatını koruyan o ayarı, kendini yok edişin hizmetine doğru çevirdiği anda, ölümcül bir hata yapmış demektir, çünkü varoluşa ters bir standardı seçmiştir ve kendi özsaygısını gerçekliğe karşı bir durumda konumlandırmıştır.

“Sebepsiz yere kendinden kuşku duyma, hattâ kendini aşağı görme ya da gizliden gizliye kendini değersiz bulma duyguları, aslında insanın varoluşa ulaşamama konusundaki gizli korkularını temsil etmektedir. Ama korkusu ne kadar büyürse, kendisini boğmakta olan o canavarca doktrine de o kadar sıkı sarılır. Kendini geri dönülmez biçimde kötü görme noktasına varan hiç kimse sağ kalamaz. Sağ kalsa bile, bir an sonra deliliğin ve intiharın pençesine düşer. Bundan kurtulmak için ... eğer yanlış bir Standard seçmişse ... numara yapmak, görmezden gelmek yolunu seçecektir. Sonunda **ÖZSAYGISI**na hile yapacak, onun yokluğunu keşfetmektense, var olduğu hayaline sarılmayı seçecektir. Bir konuyla yüzleşmekten korkmak, en kötü ihtimalin doğru olduğuna inanmaktır.

“Ruhunuzu kalıcı bir suçluluk duygusuyla dolduran şey, sizin işlediğiniz herhangi bir suç değildir. Başarısızlıklarınız, hatâlarınız ya da kusurlarınız değildir. Onlardan kaçmak için kullandığınız görmezden gelmedir. Asıl sebep herhangi bir ‘İlk Günah’ ya da siz doğmadan önce var olan bilinmez bir eksiklik değildir. Aklınızı askıya alma, düşünmeyi reddetme seçiminizin bilincine varmaktır. Korku ve suçluluk sizin kronik duygularınızdır, ikisi de gerçektir ve ikisini de hak etmişsinizdir, ama bunlar, sizin asıl nedeni saklamak için icat ettiğiniz o yüzeysel nedenlerden kaynaklanmaz; bencilliğin, zaafın ya da cahilliğin sonucu değillerdir. Varoluşunuza yönelik gerçek ve temel bir tehditten kaynaklanmaktadır: sağ kalma silahınızı terk ettiğiniz için korku ... ve bunu kendi iradenizle yaptığınızı bilmekten gelen suçluluk.

“**İHANET ETTİĞİNİZ BENLİK, SİZİN AKLINIZDIR. ÖZSAYGI, İNSANIN KENDİ DÜŞÜNME GÜCÜNE GÜVENMESİDİR.** Aradığınız ego, ifade edemediğiniz ve tanımlayamadığınız o esas ‘siz’, duygularınız ya da anlamsız rüyalarınız değil, akıl gücünüzdür, yargılayan yüksek mahkemenizdir ... ve siz onu görevden almış, kendinizi ‘duygu’ dediğiniz serseri esintilerin insafına terk etmişsinizdir. Sonunda kendi oluşturduğunuz bir gecenin içinde kendinizi zorla sürükler, bir ara görüp sonra kaybettiğiniz isimsiz bir ateşin solmakta olan vizyonunu aramak için umutsuz bir yolculuğa koyulursunuz.

“İnsanoğlunun mitolojilerinde, insanın bir zamanlar sahip olup sonradan kaybettiği bir cennetin ne kadar ısrarla anlatıldığına bakın. **ATLANTİS KENTİ, CENNET BAHÇESİ YA DA MÜKEMMELLİĞİN BİR KRALLIĞI.** Bunlar hep geride kalmıştır. Bu efsanelerin kökü, bir ırkın geçmişinde değil, her bir insanın geçmişindedir. Çocukluğunuzun ilk yıllarında, boyun eğmesini, mantıksızlığın korkusuna teslim olmasını, aklınızın değerinden kuşku duymasını öğrenmeden önce, ışıl ışıl bir varoluşu tanımış

olduğunuzu, apaçık bir evrene dönük rasyonel bir bilincin bağımsızlığına sahip olduğunuzu, bir anı kadar somut olmasa bile, umutsuz özlemin dağınık acısı biçiminde, hala bilmektesiniz. İşte kaybettiğiniz, aradığınız cennet odur ... ve ona kavuşmak istediğiniz anda da sizindir.

"Bazılarınız John Galt'ın kim olduğunu hiçbir zaman bilemeyecek. Ama aranızdan, bir anlık bir varoluş sevgisini, onu sevmenin gururunu tatmış olanlar, şu dünyaya bakıp da bakışınızla onu onaylamış olanlar, insan olmanın ne demek olduğunu tatmışlardır. Ve ben ... ben o âna ihanet edilmemesi gerektiğini bilen insanım. Onu neyin mümkün kıldığını bilen, kimin neyi seçerek, uygulayarak, sürekli uygulayarak o âna ulaştığını bilen insanım.

"Seçim sizindir. O seçim ... kendinizi en yüksek potansiyelinize adama seçimi ... ömrünüzde uyguladığınız en soylu eylemin, iki kere ikinin dört ettiğini aklınızla kavramak olduğunu kabul etmektir.

"Kim olursanız olun ... şu anda benim sözlerimle başbaşa olan, o sözleri anlamak için kendi dürüstlüğünüzden başka bir yardımcıya sahip olmayan siz ... insan olma seçeneği hala açık bekliyor, ama bedeli sıfırdan başlamak, gerçeğin karşısında çırılçıplak durmak ve çok pahalıya patlamış bir tarihsel hatâdan geri dönerek, 'Varım, o halde düşüneceğim,' demektir.

"Hayatınızın aklınıza bağımlı olduğu gerçeğini kabullenin. Tüm mücadelenizin, kuşkularınızın, sahteliklerinizin, kaçınmalarınızın, iradeli bilincin sorumluluğundan kurtulmak için gösterilmiş çaresiz çabalar olduğunu itiraf edin ... otomatik bilme, içgüdüsel eylem, sezgisel emin olma çabaları ... siz buna meleklerin yaşamına özlem demiş olabilirsiniz, ama aslında aradığınız şey hayvanların hayatı olmuştur. Ahlâkî idealiniz olarak insan olmayı kabullenin.

"ÇOK AZ ŞEY BİLİYORUM, O YÜZDENDE AKLIMA GÜVENMEYE KORKUYORUM" **demeyin.** Mistiklere teslim olup azıcık bildiğinizden de vazgeçmek daha mı güvenli?

Kendi bilginizin sınırları içinde yaşayın ve o sınırları hayatınızın sınırlarına kadar genişletmeye çalışın. Aklınızı otoritenin etkilerinden temizleyin. Her şeyi bilir durumda olmadığınızı kabullenin, ama zombi rolüne sıvanmanın size her şeyi bilme olanağı getirmeyeceğini görün. Evet, aklınız hatâ yapabilir, ama akılsız kalmak sizi hatasız yapmaz. Kendi kendinize yapacağınız bir yanlış, inanç nedeniyle kabul etmiş olduğunuz on doğrudan daha güvenlidir, çünkü kendi yanlışınızı düzeltme gücünüz vardır, oysa inançla kabul edilen bir şey, sizin doğruyu yanlıştan ayırma kapasitenizi öldürmüş olur. Her şeyi bilen bir otomaton olma rüyanızdan vazgeçip, insanın her bilgiyi kendi iradesi ve çabasıyla edindiği gerçeğini kabul edin, insanın bu evrendeki farklı yanının bu olduğunu, doğasının, ahlâkının, onurunun bu olduğunu anlayan olun.

"**İnsanın kusurlu olduğunu iddia edip kötülüğe sınırsız lisans çıkaran o vaazı reddedin.** Böyle bir iddiada bulunduğunuzda, insanı hangi standarda dayanarak lanetliyorsunuz? Ahlâk alanında, mükemmellikten azının asla yeterli olmayacağını kabul edin. Ama mükemmellik, imkânsızı yapma yolundaki mistik emirlere göre ölçülemez, sizin ahlâkî durumunuz da sizin seçiminize açık olmayan kıstaslara göre değerlendirilemez. İnsanın bir tek temel seçimi vardır: düşünmek ya da düşünmemek ... işte iyiliğinin, değerinin ölçüsü de budur. Ahlâkî mükemmellik, ihlâl edilmemiş rasyonelliktir ... Zekânızın düzeyi değildir, aklınızın tamamını sonuna kadar kullanmaktır. Bilginizin çokluğu değildir, mantığı bir absolü olarak kabul etmektir.

"**Bilgi yanlışlarıyla ahlâk ihlâlleri arasındaki farkları ayırt etmeyi öğrenin.** BİLGİ YANLIŞI, ahlâkî bir kusur değildir, yeter ki onu düzeltmeye istekli olun. İnsanları imkânsızın standardına göre, otomatik olarak her şeyi bilme kıstasına göre ölçmeye kalkan, ancak bir mistik olabilir. Ama ahlâkın ihlâli, bilinçli bir seçimdir, bunu kendiniz, kötü olduğunu bilerek seçmişsinizdir, bilgiden isteyerek kaçınmışsınız, görüşünüzü ve düşüncenizi bilerek askıya almışsınızdır. Bilmediğiniz şey, size karşı bir ahlâkî suçlama değildir. Ama bilmeyi reddettiğiniz şey, ruhunuzda büyümeye başlayan bir ayıptır. Bilgi yanlışları konusunda her ödünü verin; ama hiçbir ahlâk ihlâlini bağışlamayın, asla kabullenmeyin. Bilmek isteyenlerin iyi niyetli olabileceğini hiç unutmayın, ama sizden taleplerde bulunan, sebep aramak zorunda olmadıklarını iddia eden, 'içlerine doğduğunu' ileri süren küstahları, inkâr edilmez bir

iddia karşısında, **'o yalnızca mantık'** diyenleri, bununla, 'o yalnızca gerçek' demek isteyenleri, birer potansiyel katil olarak görün. **GERÇEKLİK ALANININ KARŞISINDA BİR TEK ALAN VARDIR, O DA ÖLÜMÜN ALANIDIR.**

"Mutluluğa ulaşmanın, hayatınızın tek ahlâkî amacı olduğu gerçeğini kabul edin. Ahlâkî dürüstlüğünüzün kanıtının mutluluk olduğunu, acı ya da akılsız şımarmalar olmadığını kabullenin, çünkü bu sizin, değerlerinize ulaşma yolundaki sadakatinizin kanıtıdır. Mutluluk sizin çok korktuğunuz bir sorumluluk olmuştur, çünkü benimseyebilecek kadar değerli olmadığınızı sandığınız türden rasyonel disiplin gerektirmektedir. Günlerinizin o kaygılı bayatlığı, mutluluğun yerine kullanılabilecek bir başka ahlâkî ikame bulunamayacağını bilmekten kaçınmanızın anıtıdır. Bir insanın kendi sevincine, neşesine ulaşma savaşından vazgeçmesi kadar iğrenç, korkak bir eylem olamaz ... kendi varoluş hakkını kullanmaktan korkması, bir kuşun, güneşe uzanmaya çalışan bir çiçeğin kendi hayatına gösterdiği sadakatin gerektirdiği cesarete bile sahip olmadığının işaretidir. **Sizin sevap savdığınız, adına tevazu dediğiniz o günahın koruyucu paçavralarını üzerinizden atın. KENDİNİZE DEĞER VERMEYİ ÖĞRENİN.** Bunun anlamı, kendi mutluluğunuz için mücadele etmektir ... gurur denilen şeyin tüm iyilik ve sevapların toplamı olduğunu öğrendiğiniz zaman, insan gibi yaşamayı öğrenmişsiniz demektir.

"**ÖZSAYGIya doğru temel adım olarak, sizden yardım talep eden insanı bir yamyam gibi görmeyi öğrenin.** Bu talep, hayatınızın onun malı olduğunu iddia etmesidir. Böyle bir iddia çok iğrenç olsa da, daha iğrenci vardır, o da sizin buna razı olmanızdır. Bir başkasına yardım etmenin uygun olduğu durumlar yok mu, diye mi soruyorsunuz? Eğer bunu kendi hakkı sayıyor, ya da sizin ona borçlu olduğunuz bir ahlâki görev olarak görüyorsa, yoktur. Ama eğer siz vardım etmeyi, onun kişiliği ve mücadelesi nedeniyle, kendi bencil zevkinize dayalı bir arzu olarak hissediyorsanız, o zaman vardır.

> ACI ÇEKMEK BİR DEĞER DEĞİLDİR, YALNIZCA İNSANIN ACIYA KARŞI VERDİĞİ SAVAŞ BİR DEĞERDİR. <u>Eğer acı çeken birine yardım etmeyi seçerseniz, bu kararı onun iyi yanlarına dayanarak verin; durumunu düzeltmek için verdiği mücadeleye, rasyonel siciline, haksız yere acı çekiyor olmasına dayanarak verin. O zaman eyleminiz yine de alışveriş sayılır, onun iyi yanları da o yardıma karşılık bir ödemedir. Ama iyi nitelikleri olmayan birine yardım etmek, ona sırf ihtiyacı var diye, bunu bir hak olarak gördüğü için yardım etmek, kendi değerlerinizin üzerine sıfırın koyduğu ipoteği kabul etmektir.</u>
>
> İyi niteliklere sahip olmayan adam, varoluştan nefret eden, ölüm alanında hareket eden biridir, ona yardım etmek de onun bu kötülüğüne onay vermek, sürdürdüğü yıkım faaliyetini desteklemek demektir. Söz konusu olan, ister sizi etkilemeyecek bir kuruş olsun, ister hak etmediği bir gülümseme olsun, sıfıra verilen saygı, hayata da, hayatı sürdürmeye çalışanların tüm mücadelesine de ihanettir. **Sizin dünyanızın sefaleti, o kuruşlarla o gülümsemelerin sonucudur.**

"Benim ahlâk anlayışımın, uygulayamayacağınız kadar zor bir şey olduğunu söylemeye kalkışmayın sakın. Böyle bir şeyden, bilinmeyenden korktuğunuz kadar korktuğunuzu ileri sürmeyin. Yaşadığınız hayat dolu anların hepsi, benim düsturumun değerlerine göre yaşanmıştır. Ama siz onu boğdunuz, inkâr ettiniz, ona ihanet ettiniz. Hep sevaplarınızı günahlarınıza feda ettiniz, en değerli insanları en kötüler uğruna harcadınız. Çevrenize bakın bir... topluma neler yapmışsanız, aynı şeyi önce kendi ruhunuza yapmışsınız. Sizin şimdiki dünyanız olan bu sefil enkaz, kendi değerlerinize, dostlarınıza, savunucularınıza, geleceğinize, ülkenize, kendinize karşı işlediğiniz ihanetin fiziksel formudur.

"Şimdi çağırmakta olduğunuz, ama artık cevap vermeyecek olan bizler ... sizin aranızda yaşıyorduk, ama siz bizi tanıyamadınız, bizim ne olduğumuzu düşünmeyi ve görmeyi reddettiniz. Benim icat ettiğim motoru takdir edemediniz ... o motor sizin dünyanızda bir hurda yığınına dönüştü. Kendi ruhunuzun içindeki kahramanı tanıyamadınız ... sokakta yanınızdan geçtiğimde beni de tanıyamadınız. Sonra dünyanızı terk ettiğini hissettiğiniz o ulaşılmaz ruh için ağladığınızda, ona benim adımı verdiniz, ama aslında çağırdığınız şey, <u>**ihanet ettiğiniz kendi özsaygı**</u>nızdı. Biri olmadan ötekini elde edemezsiniz.

"İnsan aklına gerekli takdiri yöneltmeyip insanları kaba kuvvetle yönetmeye kalkıştığınızda ... size boyun eğenlerin zaten teslim edecek bir aklı yoktu; aklı olanlar da, onu teslim etmeyenlerdi. Böyle olunca, üretim dâhisi olan adam, sizin dünyanızda kendini bir sosyete çapkını kılığında sakladı, servetin yok edicisi haline dönüştü, servetini silahlara teslim etmektense onu yok etmeyi seçti. Düşünen, mantık sahibi adam, sizin dünyanızda bir korsan rolüne büründü, değerlerini sizin gücünüze karşı kendi gücüyle savunmayı seçti, ama onları kaba kuvvet yönetimine teslim etmedi. Beni duyuyor musunuz, Francisco d'Anconia ile Ragnar Danneskjöld, ilk dostlarım, savaş arkadaşlarım, birlikte toplum dışına itildiğimiz insanlar ... sizin adınıza, sizin onurunuzu temel alarak konuşuyorum, beni duyuyor musunuz?

"Şu anda benim tamamlamakta olduğum şeyi biz üç kişi olarak başlatmıştık. Bu ülkenin öcünü almaya, hapsedilmiş ruhunu özgürlüğe kavuşturmaya biz üçümüz karar verdik. Dünya ülkelerinin en büyüğü aslında benim ahlâk düsturumun temelleri üzerine kurulmuştu ... insanın o ihlâl edilmez var olma hakkının üstünlüğüne dayalıydı ... ama siz bunu kabullenmekten, buna göre yaşamaktan korktunuz. Tarihte benzeri görülmemiş bir başarıya boş boş baktınız, onun etkilerini yağmaladınız, nedenlerini görmezden geldiniz. İnsanın ahlâkî düsturuna dikilmiş o anıtın, o fabrikanın, o otoyolun, o köprünün karşısında, bu ülkeyi ahlâksızlıkla suçladınız, kaydettiği ilerlemeye açgözlülük etiketini taktınız, hep var olan açlıklar karşısında, Avrupa'nın idolü olan o cüzzamlı, mistik serserinin karşısında, bu ülkenin büyüklüğünden ötürü özürler dilediniz.

"**Mantığın ürünü olarak kurulmuş olan bu ülke, fedakârlık ahlâkına dayanarak yaşayamazdı.** Burayı kuranlar, kendilerini yok etme peşinde insanlar olmadığı gibi, sadaka peşinde koşan insanlar da değildi. Bu ülke, insanın ruhunu bedeninden ayıran o mistik ayrıma dayanarak yaşayamazdı. Bu dünyayı kötü diye lânetleyen mistik bir doktrinle yaşayamazdı ... dünya üzerinde yozlaşmışlıkla başarılı olanlara dayanarak yaşayamazdı. **Başlangıçtan beri bu ülke, mistiklerin o eski yönetimine karşı bir tehdit olmuştur.** Gençliğinin o pırıl pırıl patlamasıyla, inanmakta zorluk çeken bir dünyaya, insanın hangi büyüklüklere ulaşabileceğini, dünyada hangi mutlulukların mümkün olduğunu göstermiştir. Ya biri olacaktı, ya da öbürü. **Ya Amerika, ya da mistikler.** Mistikler bunun farkındaydı, siz değildiniz. İhtiyaca tapma mikrobuyla sizi zehirlemelerine izin verdiniz. Koskoca ülke, ruhu cüceye dönüşmüş bir dev haline geldi, asıl yaşayan ruhu yeraltına girdi, orada sessizce çalışarak sizi beslemeye uğraştı ... isimsiz, onursuz, inkâr edilmiş biçimde çabalayan bu ruh, bu kahraman, toplumun sanayicileriydi. Beni duyuyor musun, Hank Rearden, öcünü aldığım kurbanların en büyüğü?

"Bu ülkeyi yeniden imar etmenin yolu açılıncaya kadar, fedakârlık ahlâkının yol açtığı enkaz yolumuzun üzerinden kaldırılıncaya kadar, o da, diğerlerimiz de, geri dönecek değiliz. Bir ülkenin siyasal sistemi, o ülkenin ahlâk düsturuna dayalıdır. Biz Amerika'nın sistemini, kuruluşunda temel olan, ama sizin o mistik ahlâk karşısında bocalarken telaşla elden kaçırdığınız, suçluluk dolu 'yeraltı' muamelesine lâyık gördüğünüz ahlâkî düstura dayalı olarak yeniden inşa edeceğiz. O düstur, insanın kendisinin bir amaç olduğunu, başka amaçların aracı olmadığını, bir insanın hayatının, özgürlüğünün, mutluluğunun, onun ihlâl edilmez hakları olduğunu kabul eden düsturdur.

"Hak kavramını unutmuş olan sizler, hakların Tanrı'dan bir armağan olduğu, bu doğaüstü armağanın inançla kabullenilmesi gerektiği iddiasıyla, toplumdan armağan olduğu ve toplum isterse geri alınabileceği iddiası arasındaki kaçamakları yaşıyordunuz. İnsanın haklarının kaynağı ne İlâhî bir yasadır, ne de meclisten çıkma bir yasadır. **O haklar kimliğin yasasıdır. A, A'dır, insan da insandır.** Haklar, insanın doğası gereği, doğru dürüst var olabilmesi için şart olan koşullardır. Eğer insan dünya yüzünde yaşayacaksa, aklını kullanması, kendi özgür iradesiyle hareket etmesi, kendi değerleri uğruna çalışması ve çalışmasının ürününü kendine saklaması onun haklarıdır. Eğer amacı dünyada yaşamaksa, rasyonel bir insan olarak yaşamaya hakkı vardır, çünkü doğa ona irrasyonel olmayı yasaklamaktadır. İnsanın haklarını inkâr etmeye kalkan herhangi bir grup, çete ya da ulus, yanlışı seçmiştir, yani kötüdür, yani anti-hayat demektir.

"Haklar kavramı ahlâkî bir kavramdır ... ahlâk da bir seçim meselesidir, insanlar kendilerine ahlâk standardı, hukuk standardı olarak insan neslinin devamını seçmek zorunda değildir. Ama bunun

tersinin bir yamyam toplumu olduğu gerçeğinden kaçamazlar. Öyle bir toplum ancak bir süre var olabilir, kendi içindeki en iyileri yer, sonra sağlamlar yenip bitince, geriye hastalıklılar kalınca, ya da rasyoneller bitip geriye irrasyoneller kalınca, kanserli bir vücut gibi çöker. **Tarihteki toplumlarınızın kaderi böyle olmuştur, ama siz bunların nedenini bilmekten kaçınmışsınızdır.** Ben bunu size söylemek için buradayım. Bunun çaresi kimlik kanunudur ve ondan kurtulamazsınız. Bir insan nasıl irrasyonelle yaşayamazsa, iki insan da yaşayamaz, iki bin insan da, iki milyar insan da. İnsan nasıl gerçekliğe meydan okuyarak başarılı olamazsa, bir ulus da olamaz, bir ülke de, bir dünya da. A, A'dır. Gerisi zaman meselesidir, kurbanların cömertliğine göre sağlanmaktadır.

> "İnsan nasıl kendi vücudu olmadan yaşayamazsa, haklar da, insanın haklarını gerçeğe dönüştürebilme hakkı olmadan var olamazlar ... bu hak, insanın düşünme, çalışma, çalışmasının ürünlerini kendine saklama hakkıdır. İşte bu, mülkiyet hakkı demektir. **Çağdaş beden mistikleri size, 'MÜLKİYET HAKKI' kavramına karşı 'İNSAN HAKLARI' alternatifini sunarken, sanki biri olmadan diğeri olabilirmiş gibi davranırken, bedene karşı ruh doktrinini hortlatmak için son iğrenç girişimlerini sergiliyorlar.** Maddesel mal varlığından yoksun olarak ancak bir hayalet var olabilir, ancak bir köle, kendi çalışmasının ürününü saklama hakkından yoksun olarak çalışabilir. 'İNSAN HAKLARI'nın mülkiyet hakkından daha üstün olduğuna ilişkin doktrinin tek anlamı, **bazı kimseler diğerlerinin mülkü üzerinden para kazanma hakkına sahip demektir;** beceriklilerin beceriksizlerden kazanacağı hiçbir şey olmadığına göre de, beceriksizler kendilerinden daha nitelikli kişilere sahip olacak, onları verimli sığır sürüleri gibi güdecek ve kullanacak demektir. Böyle bir şeyi İnsanî ya da hak sayan her kim olursa olsun, o kişi 'insan' sıfatına asla lâyık değildir.

Mülkiyet hakkının kaynağı sebep-sonuç kanunudur. Her mülk ve her türlü servet insan aklının ve emeğinin ürünüdür. Nasıl sebepsiz etki olamazsa, kaynağı olmayan servet de olamaz ... ve o kaynak zekâdır. Zekâyı çalışmaya zorlayamazsınız. Düşünme yeteneğine sahip olanlar zorlama altında iş görmez, iş görenler de onları çalıştırmak için kullanılan kırbacın değerinden fazlasını üretmezler. Bir aklın ürününü, ancak o aklın sahibinin koyacağı koşullarla elde edebilirsiniz, alışverişle, irade onayıyla alabilirsiniz. İnsanın mülkiyete yönelik başka her türlü politikası, suçluların politikasıdır, sayıları kaç kişi olursa olsun. Suçlular, oyunu kısa menzilli oynayan, avları tükenince açlıktan ölen insanlardır ... tıpkı sizin bugün ölmekte olduğunuz gibi .. .oysa suç işlemenin, hele de hükümetiniz **soygunu yasallaştırırsa, soyguna direnmeyi yasa dışı ilan ederse**, pekâlâ 'pratik' olabileceğine inanmıştınız.

"Bir hükümete düşen tek uygun görev, insanların haklarını korumaktır, bunun anlamı da, insanları fiziksel şiddetten korumak demektir. Doğru dürüst bir hükümet yalnızca polislik eder, insanların öz-savunması görevini üstlenir ... ve ancak kuvvet kullanmayı başlatanlara karşı kuvvet kullanır.

> DEVLETE UYGUN GÖREVLER YALNIZCA ŞUNLARDIR:
>
> sizi suçlulardan koruyacak polislik; yabancı istilacılardan koruyacak ordu;
>
> bir de malınızı korumak, anlaşmaları başkalarının sahtekârlığından korumak, anlaşmazlıkları rasyonel kurallara göre, rasyonel kanunlara göre çözmek için mahkemeler. Ama **kimseye kuvvet kullanmamış insanlara karşı kuvvet kullanmayı başlatan bir hükümet, silahsız kurbanlara karşı silah kullanan bir yönetim, ahlâkı yok etmek üzere tasarımlanmış bir cehennem makinesidir.**
>
> **Böyle bir hükümet, tek ahlâkî amacını tersyüz etmiş olur, koruyucu rolünden çıkıp insanoğlunun en tehlikeli düşmanı rolüne bürünür, polis olmaktan çıkar, kendini koruma hakkı elinden alınmış insanlara şiddet uygulayan suçluların koruyucusu olur. Böyle bir hükümet, ahlâkın yerine başka türlü bir sosyal sistem getirmiştir: komşuna istediğini yapabilirsin, yeter ki senin çeten, onun çetesinden büyük olsun, demek istemektedir.**

"Bu tür koşullar altında yaşamaya razı olan, ya kabadayıdır, ya salaktır, ya da gerçekleri görmemeye çalışan biridir ... diğer insanlara kendi hayatı ve kendi aklı konusunda açık çek vermiştir, başkalarının kendisine istediklerini yapma hakkını kabullenen inancı benimsemiştir, çoğunluğun iradesine uyulur, demektedir, fiziksel gücü ve sayı gücünü, adaletin de, gerçekliğin de, doğrunun da yerine koymuştur. Biz, akıldan yana olan insanlar, biz, alışverişçiler, efendi de, köle de olmayan bizler, açık çeklerle iş görmeyiz, böyle şeyleri kimseye vermeyiz. Biz objektif olmayan hiçbir şeyle iş görmeyiz.

"**Vahşilik çağında insanların objektif gerçek diye bir kavramdan hiç haberi yoktu.** Fiziksel doğayı bilinmez şeytanların yönettiğine inanırlardı. Öyle bir dönemde, ne düşünce, ne bilim, ne de üretim mümkündü. İnsanlar ancak doğanın sağlam, önceden kestirilebilir bir absolü olduğunu anladıktan sonra kendi bilgilerine güvenebilmeye başladılar, kendi rotalarını seçtiler, geleceklerini planladılar ve yavaş yavaş mağaradan çıkıp yükselmeye koyuldular. **Oysa şimdi sizler, modern sanayiyi, tüm dev karmaşıklığı ve bilimsel presizyonuyla birlikte, yeniden bilinmez şeytanların eline teslim ettiniz, gizlenmiş, çirkin küçük bürokratların önceden kestirilmez kaprislerine peşkeş çektiniz.** Bir çiftçi, hasatla ilgili şansının ne kadar olduğunu hesaplayamazsa, bir yaz süren çabalarını bu işe yatırım yapmaya hiç yanaşmaz. **Ama siz, onlarca yıllık planlar yapan, doksan dokuz yıllık anlaşmalara giren sanayi devlerinin, hangi bürokratın kafasına ne esip de tüm çabalarını sıfıra indirecek bir adım atacağını bilmeksizin çalışmasını ve üretmesini bekliyorsunuz.** Boş gezenlerle, geçici işçiler, planlarını bir günlük yaparlar. Akıl ne kadar nitelikliyse, bu süre o kadar uzar. Vizyonu bir kulübeye kadar uzanabilen adam, belki bataklık üstüne ev kurar, hızlı kârını kapıp ortadan kaybolmayı düşünür. Ama vizyonu gökdelenleri içeren biri öyle yapmaz. Ayrıca çeteler dolusu akılsızların sipere yatmış, türlü yasaları değiştirip ona karşı komplolar kurmakta olduğunu, onu sınırlamayı, başarısızlığa uğratmayı amaçladığını bile bile kalkıp da yeni bir ürün icat etmek için on yıl sürecek araştırmaları başlatmaz, çünkü mücadelesini sürdürür ve başarırsa, hem kazanacağı ödüllere, hem de icadına el koyacaklardır.

"Üstün zekâlı adamlarla rekabet etmekten korkuyoruz diye ağlayan, onların zekâsını kendi ekmek paranıza bir tehdit olarak gören, güçlülerin serbest piyasada zayıflara şans tanımadığından yakınan sizler, dönüp şu andan ilerisine bir bakın.

Çalışmalarınızın maddesel değerini saptayan nedir?

Eğer ıssız adada yaşıyor olsaydınız, o değeri saptayan yalnızca aklınızın üretici çabası olurdu. Beyniniz ne kadar verimsiz düşünürse, fiziksel emekleriniz size o kadar az kazandırırdı ... siz de hayatınızı tek bir rutin üzerine yaşar, riskli hasatları toplar ya da ok ve yayla avlanır, daha fazlasını düşünemezdiniz. Ama siz rasyonel bir toplumda yaşıyorsunuz. Orada insanlar ticaret yapmakta serbest. Bu da size, hesaplanması zor bir ikramiye getiriyor. Artık çalışmanızın maddesel değeri yalnız kendi çabanızla ölçülmüyor, çevrenizdeki dünyada var olan en üstün ve en verimli akılların çabaları da devreye giriyor.

"Modern bir fabrikada çalıştığınız zaman size ücretiniz yalnız kendi emeğinize karşılık değil, o fabrikayı mümkün kılan tüm üretici deha için veriliyor ... onu kuran sanayicinin çalışması, biriktirdiği parayı yeni ve denenmemiş bir şeye yatırmayı seçen yatırımcının çalışması, levyelerini çektiğin makineleri çizip tasarımlamış olan mühendisin çalışması, zamanını harcayıp ürettiğin ürünü asıl yaratmış olan mucidin çalışması, o ürünün yaratılmasını mümkün kılmış olan fizik kanunlarını keşfetmiş fizikçinin çalışması, insanlara nasıl düşünüleceğini öğreten, sizin lanetleyip durduğunuz filozofun çalışması.

"**MAKİNE, YAŞAYAN ZEKÂNIN DONMUŞ FORMUDUR.** Zamanınızın verimini yükselterek hayatınızın potansiyelini genişletme gücüne sahiptir. Eğer Orta Çağ'ın mistikleri döneminde, demirci dükkânında çalışıyor olsaydınız, tüm geliriniz, günlerce çalışıp sonunda ortaya çıkardığınız bir demir çubuğun değeri kadar olurdu. Hank Rearden'ın fabrikasında çalıştığınızda günde kaç ton ray üretiyorsunuz?

Aldığınız maaş çekinin sırf sizin fiziksel emeğinize karşılık olduğunu, o rayları kaslarınızın gücüyle ürettiğinizi iddia etmeye cesaret edecek misiniz?

Sizin kaslarınızın değeri ancak Orta Çağ'daki o demircinin yaşam standardı kadardır ... geri kalanı Hank Rearden'dan size armağandır.

"Her insan, gücü yettiği ya da kendi istediği kadar yükselmekte özgürdür, ama yükseleceği düzeyi saptayan şey ancak ne kadar düşünebildiğidir. Fiziksel emek ancak o zaman bir erime sahip olabilir. Fiziksel emekten başkasını harcamayan adam, üretime kendi getirdiği katkının değerini kendi tüketir, ne kendisi için, ne de başkaları için fazladan bir değer katmamış olur. Ama herhangi bir rasyonel girişim alanında bir fikir üreten adam ... yeni bir bilgi keşfeden adam ... insanlığa kalıcı katkı sağlamış demektir. Maddesel ürünler paylaşılamaz, onlar her zaman son kullanıcıya aittir. <u>Sınırsız sayıda insanlar arasında paylaşılabilecek tek şey, bir fikrin değeridir, tüm paylaşanları daha zengin kılar, hiç kimse bir şey kaybetmez, yaptıkları iş ne olursa olsun, verim kapasitesi mutlaka yükselir.</u> Güçlü akla sahip olanların zayıflara aktardığı şey, zaman süresinin değeridir. Kendi keşfettiği işlerde onların çalışmasına izin verir, kendisi daha başka keşiflerle uğraşır. İşte bu, ortak çıkarlara dönük ortak alışveriştir. Çalışmayı isteyen, hak edilmemişin peşine düşmeyen insanlar için, zekâlarının düzeyi ne olursa olsun, aklın çıkarları hep aynıdır.

> "**Yeni bir icat yaratan insan, ne tür bir servet kazanmış olursa olsun, kaç milyona sahip olursa olsun, harcadığı zihinsel enerjiye oranlandığında çok düşük bir maddesel karşılık alır. Ama o ürünü üreten fabrikada hademelik yapan adam, işinin gerektirdiği zihinsel çabaya oranla çok yüksek bir meblâğ alır.** Aynı şey, aradaki kademelerde çalışan tüm insanlar için geçerlidir, ihtiras ve yetenek düzeyleri ne olursa olsun, bu değişmez. Entelektüel piramidin tepesindeki adam, tüm alttakilere en çok katkıda bulunur, ama karşılığında yalnızca maddesel ödemeyi alır, diğerleri ona, harcadığı zamana katkı olarak hiçbir entelektüel ikramiye ödemez. Piramidin dibinde olan, kendi başına bırakılsa yeteneksizliği nedeniyle açlıktan ölecek olan adamsa, yukardakilere hiçbir katkıda bulunmadığı halde, kendinden üstte bulunanların hepsinin beyninden ikramiye almaktadır. İşte entelektüel güçlülerle entelektüel zayıflar arasındaki 'REKABET' böyle bir şeydir. Güçlüleri habire suçladığınız 'sömürü'nün asıl niteliği budur.

"Bizim size sunduğumuz hizmet buydu, sunmaktan memnunduk ve sürdürmeye de istekliydik. Karşılığında ne istedik?

Yalnızca özgürlük, başka hiçbir şey değil. Bizi çalışabilmemiz için rahat bırakmanızı istedik ... düşünmek için, istediğimizi seçip onu yapmak için... kendi risklerimize girmek, kendi kayıplarımızı sineye çekmek için ... kendi kârlarımızı kazanmak, kendi servetlerimizi oluşturmak için ... sizin rasyonelliğiniz konusunda kumar oynamakta özgür olmak için ... ürünlerimizi serbest ticaret ortamında sizin beğeninize sunmak, çalışmamızın objektif değerine güvenmek, sizin aklınızın bunu görebileceğine inanmak için ... sizin zekânıza ve dürüstlüğünüze güvenmek, yalnızca sizin aklınızla alışveriş yapmak için. İstediğimiz fiyat buydu, siz de bunu fazla yüksek bulup reddettiniz. HAKSIZLIKtır bu, dediniz. **Sizi mağaralardan çıkarıp modern apartmanlara getiren, size radyolar, sinemalar, otomobiller veren bizlerin, saraylarımız, yatlarımız olmasını haksızlık saydınız. Kendinizin ücret kazanmaya hakkınız olduğuna, ama bizim kâr kazanmaya hakkımız olmadığına karar verdiniz. Alışverişimizi sizin aklınızla değil, silahınızla yapmamızı istediniz. Biz de buna cevap olarak, <u>'Lânet olsun size!'</u> dedik. Cevabımız doğru çıktı. İşte oldu.**

"Siz zekâ rekabeti istemediniz, şimdi gaddarlık rekabeti ortamında yaşıyorsunuz. Başarılı üretimin ödüllerini kazanmasını istemediniz, şimdi başarılı yağmacıların ödül kazandığı bir düzendesiniz. İnsanların değere karşılık değer vererek alışveriş yapmasını bencil ve zalim buldunuz, şimdi bencil olmayan toplumunuzda, gaspa karşı gaspla yaşıyorsunuz. **SİZİN SİSTEMİNİZ YASAL BİR İÇ SAVAŞ.** <u>İnsanlar birbirine karşı çeteler, komplolar kuruyor, yasama gücünü ele geçirmeye çalışıyor, onu rakiplerine karşı sopa olarak kullanıyor, ta ki bir başka çete gelip onu ellerinden kapıncaya, kafalarına indirinceye kadar.</u> <u>**Hepsi isimlendirilmemiş bir toplumun belirlenmemiş çıkarlarının hizmetinde olduklarını haykırıyor.**</u> Siz ekonomik güçle siyasi güç arasında hiçbir fark görmediğinizi söylemiştiniz.

Para gücüyle silah gücü aynı şeydir demiştiniz. Ödülle ceza arasında, satın almayla yağmalama arasında, zevkle korku arasında, hayatla ölüm arasında fark yoktur demiştiniz. Şimdi farkları öğreniyorsunuz.

> “Bazılarınız cahilliğini, aklının sınırlı olduğunu, görüşünün sınırlı olduğunu özür olarak ileri sürebilir. Ama aranızdaki en suçlu ve en lânetli olanlar, bilme yeteneğine sahip olduğu halde gerçeği görmezden gelenler, zekâlarını güç kullananlara sinik bir tutumla kullandıranlardır. Bunlar iğrenç bir grup olan BİLİM MİSTİKLERİdir, bir tür ‘KATIKSIZ BİLGİ’ye adanmış olduklarını ileri sürerler ... katıksız dedikleri, bu tür bilginin dünyada pratik bir kullanımının olmayışı anlamındadır. Bu tür mistikler, insan ilişkilerinin rasyonellik gerektirmediğine inanırlar, parayı aşağılarlar, ruhlarını yağmayla derlenmiş bir laboratuara karşılık satmayı seçerler. **‘Pratik olmayan bilgi’** diye bir şey olmadığı, **‘ilgisiz eylem’** de mümkün olmadığı için, bilimi kâr ve hayat uğruna kullanmayı horladıklarında, onu ölümün hizmetine vermişler demektir. Yağmacılar açısından bilimin pratik amacı ancak bu olabilir. Böylelikle zorbalık ve yıkım silahları icat edilir. Onlar ... ahlâkî değerlerden kaçmayı seçen zekâlar ... en suçlu onlardır bu dünyada. Onlarınki asla bağışlanmayacak bir suçtur. Beni duyuyor musunuz, Dr. Robert Stadler?

“Ama benim sözlerim ona değil. Benim sözlerim, aranızda bulunan, egemen ruhunun bir parçasını henüz satmamış ve köleleştirmemiş olan, ‘başkalarının emrine vermemiş olan’ insanlaradır. Bu gece size radyoyu açtıran bu amaçlar kaosu içinde, eğer dünyanın derdinin ne olduğunu öğrenme yolunda bir katre dürüst, rasyonel merakınız var idiyse, bu sözlerim sizedir. Benim düsturumun koşullarına göre, ilgi duyanlara ve öğrenmek için çaba gösterenlere rasyonel açıklama yapmak bir borçtur. Sözlerimi anlamamak için çaba sarf edenlere gelince, onlar beni hiç ilgilendirmiyor.

> “Ben yaşamak isteyenlere, ruhlarının onurunu geri kazanmak isteyenlere sesleniyorum. **Şimdi dünyanız hakkındaki gerçekleri öğrendiğinize göre, sizi mahvedenleri desteklemekten vazgeçin.** DÜNYANIN KÖTÜLÜĞÜNÜ MÜMKÜN KILAN YALNIZCA SİZİN ONLARA VERDİĞİNİZ ONAY OLMUŞTUR. O DESTEĞİ ÇEKİN. DÜŞMANLARINIZIN KOŞULLARINA GÖRE YAŞAMAYA, KURALLARIM ONLARIN KOYDUĞU BİR OYUNU OYNAMAYA RAZI OLMAYIN. **Sizi köleleştirenlerden iyilik dilemeyin, sizi soyanlardan sadaka istemeyin** ... **ne sübvansiyon, ne kredi, ne iş, ne de çetelerine katılıp komşuları soyarak kaybettiğinizi geri almak isteyin.** İnsan rüşvet alarak ve kendi mahvına onay vererek hayatını sürdürmeyi umamaz. **Kâr, başarı ya da güven kazanmak için varoluşunuza haciz kovdurmayın. Böyle bir haciz’in bedeli asla ödenemez. Ne kadar ödeseniz fazlasını isteyeceklerdir. Aradığınız ya da ulaştığınız değerler ne kadar büyükse, o kadar daha tehlikede sayılırsınız. Onlarınki sizi kanata kanata öldürecek bir beyaz şantaj sistemidir. Günahlarınıza karşılık değil, varoluş sevginize karşılık cezalandırmaktadırlar sizi.**

“**YAĞMACILARIN ŞARTLARIYLA YÜKSELMEYE ÇALIŞMAYIN, İPLERİNİ ONLARIN TUTTUĞU BİR MERDİVENE ASLA TIRMANMAYIN.** Ellerinin onları iktidarda tutan tek kaynağa, sizin yaşama ihtirasınıza değmesine izin vermeyin. Siz de benim gibi greve gidin. Aklınızı ve becerilerinizi kendi kendinize kullanın, bilginizi genişletin, yeteneklerinizi geliştirin, ama başarılarınızı başkalarıyla paylaşmayın. **Sırtınıza bir yağmacı binmişken servet yapmaya kalkmayın. Onların merdiveninin en alt basamağında kaim, ancak karnınızı doyurmaya yetecek kadar para kazanın, yağmacılar devletini destekleyecek bir kuruş fazla kazanmayın.** MADEM TUTSAKSINIZ, TUTSAK GİBİ DAVRANIN, ÖZGÜRMÜŞSÜNÜZ GİBİ NUMARA YAPMALARINA İZİN VERMEYİN. Onların çok korktuğu o sessiz, yıkılmaz düşman olun. **Sizi zorladıkları zaman, itaat edin, ama gönüllü olmayın.** Onların yönünde bir santim bile gitmeye hiçbir zaman gönüllü olmayın. İstekleri, yakarıları ya da amaçlan için gönüllü olmayın. BİR HAYDUTUN, SİZİN DOSTUNUZMUŞ, DESTEKÇİNİZMİŞ GİBİ ROL YAPMASINA YARDIM ETMEYİN. Kodes gardiyanlarına, o kodesin sizin doğal varoluş yeriniz olduğu numarası yaptırmayın. Gerçeği saptırmalarına yardım etmeyin. O sahtelik onların gizli korkusunu arkasında tutan tek baraj.

Yaşamaya, var olmaya lâyık olmadıklarını bilmenin korkusu. O barajı kaldırın, bırakın boğulsunlar. ONLARIN TEK CAN SİMİDİ SİZİN ONAYINIZ.

"Eğer onların ulaşamayacağı yerde bir sapa diyara sığınma fırsatı bulabilirseniz, oraya gidip kaybolun, ama haydut olarak yaşamayın, **onların soygunuyla rekabete girişecek bir başka çete kurmaya kalkmayın.** Sizin ahlâkî düsturunuzu kabul eden, insanın var olması için mücadele vermeye istekli kişilerle birlikte kendinize üretici bir hayat kurun. **"Ölüm Ahlâkı" düzeni içinde, inanç ve zorlama düzeni içinde, kazanma şansınız yok.** Dürüstlerin Geleceği bayrağını çekin ... **Hayatın ve Mantığın bayrağını çekin.**

"Rasyonel bir varlık olarak hareket edin, dürüstlüğün sesini duymayı özlemiş insanlara bir yarışma hedefi sağlamaya çalışın. Yalnızken de, düşmanlarınız arasındayken de, az sayıda dostunuzla birlikteyken de, insanlığın yeniden doğuşunun eşiğinde, oluşmasına önder olduğunuz yeni bir toplumun lideriyken de, kendi rasyonel değerlerinize göre davranın.

> "Yağmacılar devleti çöktüğü zaman, en iyi kölelerinden yoksun kalıp, Doğu'daki mistik dolu ülkeler gibi güçsüz bir kaosa dönüştüğü zaman, birbirini soymaktan başka çaresi kalmamış soygun çeteleri halinde parçalandığı zaman, fedakârlık ahlâkının savunucuları kendi son idealleri içinde boğulduğu zaman ... işte o zaman biz geri döneceğiz.

"Fabrika bacalarının, boru hatlarının, meyve bahçelerinin, çarşıların, kutsallığı istilâya uğramamış evlerin yükseldiği kentimizin kapılarını, girmeye lâyık olanlara açacağız. Sizlerin kurmuş olduğunuz gizli sınır yerleşimlerinin merkezi olacağız. Sembolümüz olan dolar işaretiyle ... serbest ticaretin ve serbest zihinlerin o simgesiyle, bu ülkeyi yeteneksiz vahşilerden bir kere daha kurtaracağız. Onlar bu ülkenin niteliğini, anlamını, görkemini hiçbir zaman anlayamadılar. Bize katılmayı seçenler, katılacaklardır. Seçmeyenlerin bizi durduracak gücü olmayacaktır. Vahşi sürüler hiçbir zaman aklın bayrağını taşıyanlar için engel oluşturamamıştır.

"O zaman bu ülke bir kere daha, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan bir yaşam türüne, rasyonel insana, sığınma ve yaşama yeri haline gelecektir. Bizim kuracağımız siyasal sistemin bir tek ahlâkî düsturu var: hiçbir kimse, bir diğerinden hiçbir değeri fiziksel güç kullanarak alamaz. Her insan, kendi rasyonel yargılarına göre, ya ayakta kalır ya da devrilir, ya yaşar ya da ölür. O yargılarını kullanamaz da devrilirse, tek kurbanı kendisi olur. Eğer yargılarının yetersiz olduğundan korkarsa, o yeteneklerini desteklemesi için eline bir silah verilmeyecektir. Zaman içinde hatâlarını düzeltmek isterse, kendinden üstün olanların örnekleri engelsiz olarak karşısındadır. Düşünmeyi öğrenmek için onları rehber olarak kullanabilir. Ama bir insanın hatâlarının başka bir insanın hayatıyla ödenmesi gibi iğrenç bir uygulama artık son bulacaktır.

"O dünyada, sabah uyandığınız zaman çocukluğunuzdan tanıdığınız ruh hali içinde olabileceksiniz. Rasyonel bir evrenin içinde olmanızdan gelen bir heves, serüven ve güven duygusu içinde olacaksınız. **Doğadan hiçbir çocuk korkmaz; kaybolacak olan, sizin insanlara karşı duyduğunuz korku olacaktır. Ruhunuzu sakatlayan korku odur.** İnsanların içindeki anlaşılmazla, bilinmezle, çelişkiyle, rastgeleyle, gizliyle, sahteyle, irrasyonelle ilk karşılaştığınızda başlamıştı o korkunuz. Sorumluluk sahibi insanların dünyasında yaşayacaksınız. O insanlar, gerçeklerin ta kendisi kadar tutarlı ve güvenilir olacak. Karakterlerinin garantisi, objektif gerçeğin standart olduğu, yargıç olduğu bir varoluş sistemi olacak. Değerleriniz korunacak, günahlarınız ve zaaflarınız korunmayacak. İyilikleriniz için her fırsat size açık olacak, kötülüklerinize fırsat verilmeyecek. İnsanlardan aldığınız, sadaka olmayacak, acıma olmayacak, merhamet olmayacak, günahların affı olmayacak, bir tek değer olacak, o da adalet. **İnsanlara ya da kendinize baktığınızda hissettiğiniz şey tiksinti değil, kuşku değil, suçluluk değil, bir tek değişmez olacak: SAYGI.**

"İşte kazanabileceğiniz gelecek böyle bir şey. Bu bir mücadeleyi gerektiriyor. Her İnsanî değer bir mücadeleyi gerektirir. **HAYATIN TÜMÜ AMAÇLI BİR MÜCADELEDİR, SİZİN TEK SEÇİMİNİZ DE AMACINIZDIR.** Şimdiki savaşınızı sürdürmek mi istiyorsunuz, yoksa benim dünyam için mücadele etmek mi?

Uçurumun kenarında kaygan kayalara sarılarak devam etmek, kayıplarınızın geri dönülmez olduğu, kazançlarınızın sizi mahvınıza daha yaklaştırdığı bu yolu mu seçiyorsunuz?

Yoksa bir kayadan bir kayaya yükselerek tepeye varma mücadelesine başlamayı mı seçiyorsunuz?

Bu mücadeledeki zorluklar, geleceğinize dönük yatırımlardır. Zaferleriniz sizi manevi idealinize yaklaştıracaktır. Güneş ışığına kavuşmadan önce ölseniz bile, yansıyan ışınların değdiği bir düzeyde ölmüş olursunuz. Önünüzdeki seçim budur. Buna aklınız ve varoluş sevginiz karar versin.

"Son sözlerim, hala gizli dünyada saklanmış olabilecek kahramanlara, kaçamakları yüzünden değil de, değerleri ve cesaretleri nedeniyle tutsak alınmışlara yönelik olacak. **RUH KARDEŞLERİM,** kendi değerlerinizi ve hizmet etmekte olduğunuz düşmanların niteliklerini gözden geçirin. Sizi mahvedecek olanlar, dayanma gücünüz, cömertliğiniz, masumiyetiniz, sevginiz sayesinde size sahip oluyor. Onların yükünü sizin dayanma gücünüz taşıyor, imdat çağrısı attıklarında cömertliğiniz yardıma koşuyor, masumiyetiniz onların kötülüğünü kavramanızı engelliyor, kuşkuya pay tanıyor ve anlamadan onları mahkûm etmenize izin vermiyor. **Sevginize gelince, o sizin hayat sevginiz.** Onlar da insan olduğuna göre, hayatı onlar da seviyordur, diye düşünmenize yol açıyor. Ama bugünkü dünya, onların istediği dünya, hayat da onların nefret odağı. Bırakın, taptıkları ölüme kavuşsunlar. Sizin bu dünyaya adanmışlığınız adına, bırakın onları. Ruhunuzun büyüklüğünü, onların kötülüklerinin zaferini sağlamak için harcamayın. Beni duyuyor musun ... sevgilim?

"içinizdeki en iyi niteliklerin hatırına, bu dünyayı en kötülere feda etmeyin. Sizi sağ tutan değerler adına, insanın vizyonunu, insan denilmeyi hak etmemiş çirkinlerin, korkakların, akılsızların çarpıtmasına izin vermeyin. İnsanın doğal durumunun dik durmak, kafasını çalıştırmak, uzun mesafeleri aşan adımlar atmak olduğunu unutmayın. Ateşinizin kıvılcımlarının o yetersizlik batağı içinde birer birer sönmesine izin vermeyin. Ruhunuzdaki kahramanı öldürmeyin. Hak ettiğiniz, ama hiç ulaşamadığınız hayata yürüyün. Yolunuzu, savaşınızın niteliğini iyi kontrol edin. İstediğiniz dünya pekâlâ elde edilebilir. Gerçekten vardır, mümkündür ve sizindir.

"Ama kazanmak sizin tam adanmışlığınızı gerektiriyor. Geçmişinizin dünyasıyla, insanın başkaları uğruna yaşayan kurbanlık hayvan olduğu doktriniyle bütün bağlarınızı koparmanızı gerektiriyor. Kendi kişiliğinizin değerleri için mücadele edin. Gururunuzun değeri için mücadele edin. İnsan denen varlığın esası olan şey için, egemen rasyonel aklınız için mücadele edin. Seçtiğinizin HAYAT AHLÂKI olduğundan emin olarak, her zaferin bu yoldan kazanıldığını, her görkeme, her iyiliğe, dünyada var olmuş her sevince böyle ulaşıldığını bilerek mücadele edin.

"Savaşımın başlangıcında benim ettiğim yemini etmeye hazır olduğunuz zaman, mücadelenizi kazanmış olacaksınız ... Döneceğim günü bilmek isteyenler için şimdi o yemini dünya duysun diye tekrarlıyorum:

> **"HAYATIM VE HAYATIMA OLAN SEVGİM ADINA YEMİN EDERİM Kİ, HİÇBİR ZAMAN BİR BAŞKA İNSAN İÇİN YAŞAMAYACAĞIM VE HİÇ KİMSEDEN BENİM İÇİN YAŞAMASINI İSTEMEYECEĞİM."**

Kaynak:

Ayn RAND, Atlas Shrugged / Atlas Silkindi /, trc : Belkıs Çorakçı Dişbudak,4. Baskı: Eylül 2010

ZAMAN ÖTESİ: İKİ YIL SONRA SIK SIK DUYACAĞIMIZ GÜNCEL HABERLERDEN

DURAN SAVAŞ –
SAKARYA 17 Mart 2013

Banka, 5 Köyün Arazisine El Koydu

Sakarya'da köylüler, aldıkları banka kredisini ödeyemedikleri için zor günler yaşıyor. Bir banka, 5 köyde ipotek ettiği arazilere el koydu. Borcunu ödeyip toprağını geri almak isteyen köylüler, ya astronomik rakamlarla ya da bankanın 'satmıyoruz' cevabıyla karşılaştı. Arazi sahipleri, borcu ödemek istediklerini fakat bankanın makul bir anlaşmaya yanaşmadığını söylüyor.

Sakarya'nın Kocaali ilçesinde genelde fındık üretimi ile geçimini sağlayan Açmabaşı, Görele, Şerbetpınarı, Kestanepınarı ve Hasankaya köylüleri 2006 yılında arazilerini ipotek göstererek bir bankadan kredi çekti. Ancak fındık fiyatı 2007 yılından itibaren düşmeye başladı. Köylüler aldıkları krediyi ödeyemeyince arazilerine el konuldu. Özellikle yüksek kamulaştırma bedeli beklentisiyle baraj sahası içinde kalan arazileri köylülere geri vermek istemeyen banka, toprağını almak isteyenlerden astronomik paralar istedi. Baraj sahası dışındaki arazileri temerrüt faizinin yanında el koyduğu rakamın üzerine yıllık yüzde 15 faizle satışa çıkaran banka, baraj sahası içinde kalanları satışa çıkarmadı. Borcunu ödeyip toprağını geri almak için ısrar edenlerden ise dönümüne 30 bin lira talep etti. Açmabaşı Köyü Muhtarı Alim Hoşgör, yüzlerce dönüm arazinin bankanın elinde olduğunu söylüyor. Hoşgör, borçların yapılandırılması için banka ile masaya oturmak istediklerini ancak özellikle baraj sahası içinde kalan yerlerle ilgili ağır şartların öne sürüldüğünü ifade ediyor. Muhtar, "Köylüler birbirlerine kefil olduğu için bu durum aralarında tatsızlığa sebep oldu. Akraba ve komşuların arası açıldı. Kötü şeyler olmasından korkuyoruz." diyor.

Açmabaşı'nda fındık üreticisi olan Ali Şirin ise kredi mağdurlarından sadece biri. Şirin 85 bin lira aldığı kredi borcunun kendisine maliyetinin birkaç yıl içinde 224 bin liraya kadar yükseldiğini kaydediyor. 30 dönümlük fındıklığına da bankanın el koyduğunu dile getiren Şirin sözlerini şöyle sürdürüyor: "85 bin liralık kredinin 59 bin lirasını başka yerler satarak ödedim. 26 bin lirayı ise ödeyemedim. Bu sırada borcum temerrüt faizine girdi ve katlanarak arttı. Banka 30 dönüm baraj sahası içinde kalan arazime, dönümü yaklaşık 2 bin 600-2 bin 800 lira fiyat biçerek el koydu. Borçlarımı kapattım. Ayrıca el konulan arazimi geri almak için neyim varsa sattım. Bankaya gidip arazimi geri almak istediğimi söyledim. Ancak banka baraj sahası içinde kalan araziyi geri vermeyeceklerini iletti. Israr edince dönümüne 30 bin lira istediler." Bankanın 2011 yılında baraj sahası içinde kalan yerler için dönüme 6 bin lira değer biçtiğini, bir yıl sonra ise 30 bin liraya çıkardığını öne süren Şirin, "Baraj sahası içinde kalan köy sakinlerinin yaklaşık 150 dönüm arazi var. Banka buradan 4,5 milyon TL kazanmayı amaçlıyor. Yetkililerin böyle bankalara 'Ne yapıyorsunuz?' diye sormasını istiyoruz. 3 yıldır arazimizi geri almak için uğraşıyoruz." diye konuşuyor.

Kocaali Ziraat Odası Başkanı Tamer Tunca da birçok köyde aynı sorunun yaşandığını anlatarak şu bilgileri veriyor: "2007 yılında fındığın kilosu 7 lira 4 kuruş idi. Buna güvenen üretici traktör, ev ve çeşitli ihtiyacını karşılamak için kredi aldı. Ancak sonraki yıl Fiskobirlik'in devreden çıkması ve Toprak Mahsulleri Ofisi'nin geç devreye girmesiyle fındık 2 liraya kadar düştü. Daha sonraki yıllarda da beklenen yükseliş olmadı. Bu sebeple üretici bankaya olan kredi borcunu ödeyemedi. Çiftçinin borcu temerrüde girdi. Banka şu anda 5 köyde borçlarını ödemeyenlerin arazilerine el koydu. Sadece 2 parsel geri alınabildi. Çiftçi borcunu ödeyecek ama banka makul bir anlaşmaya yanaşmıyor. Birçok

yere gittik ancak bugüne kadar bize yardımcı olan olmadı." Söz konusu banka yetkilileri ise konu ile ilgili açıklama yapacaklarını belirtmelerine rağmen daha sonra bundan vazgeçerek herhangi bir bilgi vermedi.

Erişim:

http://www.zaman.com.tr/gundem_banka-5-koyun-arazisine-el-koydu_2066156.html

http://www.haberdem.com/news_details?id=95943

http://www.habervitrini.com/haber/banka-borcunu-odemeyen-koy-satiliga-cikarildi--578511/

http://ismailhakkialtuntas.com/2011/04/26/lets-make-money-2008-hadi-para-yapalim/

http://ismailhakkialtuntas.com/2012/10/23/the-century-of-the-self-ben-asri-2-bolum-2/

AYN RAND ile ROPORTAJ

Bayan Rand, romanlarınız ve diğer eserleriniz, özellikle çok tartışılan Atlas Shrugged isimli kitabınız dikkatle tasarlan-mış iç tutarlılığı olan bir dünya görüşünü yansıtıyor. Aslında bütün eserleriniz herşeyi kapsayan bir felsefi sistemin anlatımı. Bu yeni felsefe ile neyi başarmayı amaçlıyorsunuz?

İnsanlara veya en azından düşünme zahmetine katlananlara kendi içinde tutarlı, dürüst ve rasyonel bir yaşam tarzı sunmayı amaçlıyorum.

Objektivismin önkabulleri nelerdir? Nereden başlar?

Mevcudiyetin varolduğu aksiyomuyla başlar. Bu aksiyom objektif bir gerçekliğin duygularımızdan, hislerimizden, dilekleri-mizden, umutlarımızdan veya korkuları-mızdan bağımsız olarak varolduğunu belirtir. Objektivizm insanın gerçekliği algılamak ve eylemlerine yol göstermek için tek aracının mantık olduğunu savunur. Mantık derken insanın duyularıyla elde ettiği bilgileri tanımlayan ve düzene sokan işlemi kastediyorum.

Atlas Shrugged'da kahramanınız John Galt "Hayatım ve ona olan sevgim üzerine yemin ederim ki asla başkalarının hatırı için yaşamayacağım, ne de onlardan benim hatrım için yaşamalarını isteyeceğim." diyor. Bu sizin temel prensiplerinizle nasıl ilişkilendiriliyor?

Galt'ın bu sözü objektivist etiğin dramatize edilmiş bir özetidir. Herhangi bir etik sistem temellerini zımnen veya açıkça metafiziğe dayandırır veya metafizikten alır. Objektivizmin metafizikten aldığı etik temellerine göre mantık insanın hayatta kalmak için en temel aracı ise rasyonalite de en yüksek erdemidir. Aklını kullanmak, gerçekliği algılamak ve ona göre eylemde bulunmak insanın ahlaki zorunluluğudur. Objektivist etiğin değer standardı, insanın insanca vasıflarını muhafaza ederek yaşaması, yani insan hayatı için, ya da diğer bir deyişle rasyonel bir varlığın kendine yakışır şekilde hayatta kalması için gerekli olan neyse odur. Objektivist etik özünde insanın kendi iyiliği için yaşadığını, kişisel mutluluğunun en yüksek ahlaki amacı olduğunu ve ne kendini başkaları için ne de başkalarını kendisi için feda etmemesi gerektiğini savunur. John Galt'ın açıklaması bu son söylediğimin özetlenmiş halidir.

Bu söylediklerinizden nasıl bir kişisel ahlak anlayışı çıkartabiliriz?

Sorunuzun cevabı Atlas Shrugged'da detaylı olarak verilmiştir.

Atlas Shrugged'ın kadın kahramanı sizin kelimelerinizle:"temel bir suçluluk duygusu yaşamaya muktedir değildi". Herhangi bir ahlaki sistem suçluluk duygusu olmadan varolabilir mi?

Belirttiğiniz cümledeki anahtar kelime "temel"dir. Temel bir suçluluk duygusu burada kişinin kendi davranışlarını değer-lendirme ve yanlışlarından pişman olma anlamında kullanılmıyor. Temel suçluluk duygusu insanın yaradılış itibarıyla kötü ve suçlu olduğu anlamına geliyor.

Ebedi günah gibi mi?

Kesinlikle öyle. Ebedi günah olgusu romandaki kadın kahramanın, benim veya herhangi bir objektivistin kabul edemeyeceği veya duygusal olarak yaşayamayacağı bir histir. Ebedi günah kavramı ahlakı dışlayan bir kavramdır. Eğer insan yaradılış itibarıyla suçlu ise bu konuda tercih hakkı yok demektir. Tercih hakkı yok ise konu ahlakın alanına dahil değildir. Ahlak sadece insanın hür iradesinin hakim olduğu alanda yani onun tercihine açık konularda söz konusu olabilir. İnsanoğlunu yaradılış itibarıyla suçlu kabul etmek kavramsal bir çelişkidir. Kahramanım belirli bir eylemi hakkında suçluluk duyabilir. Ancak kendine saygısı olan yüksek ahlaki değerlere sahip birisi olarak eylemleriyle suçlu olmayı haket-mediğini görmektedir. Tamamıyle ahlaka uygun hareket edecek ve bundan dolayı haketmediği bir suçluluk duygusunu kabul etmeyecektir.

Atlas Shrugged'da ana karakterlerinizden birine "En sefil insan tipi nedir?" diye soruluyor. Cevabı şaşırtıcı. Çünkü bir sadist, katil, seks manyağı veya diktatör demiyor. "Amaçsız biri" diyor. Ancak bir

çok insan hayatlarını açıkça tanımladıkları bir amaç-ları olmadan devam ettiriyorlar. Onları da sefil olarak mı tanımlıyorsunuz?

Evet, bir dereceye kadar öyle.

Neden?

Çünkü sorunuzda belirttiğiniz kötülüklerin kökeninde bu yatıyor. Sadizm, diktatörlük ve herhangi bir kötülük insanın gerçeklikten kaçmak istemesi sonucudur. Düşünememesinin sonucu… Amaçsız bir adam gelir geçer duyguların ve tanım-layamadığı dürtülerin etkisiyle oradan oraya savrulan ve kendi hayatının kontrolünü tamamen kaybettiği için her türlü kötülüğü yapmaya muktedir biridir. Hayatınızı kontrol etmeniz için bir amacınız olması gerekir. Üretken bir amaç…

İsim vermek gerekirse iki diktatör olan Hitler ve Stalin kendi hayatlarını kontrol edemiyorlar mıydı? Açık bir amaçları yok muydu?

Tabii ki hayır. Hayatlarının gerçek anlamda birer manyak olarak sona erdiğine dikkatinizi çekerim. Kendilerine saygıları olmadığı için tüm varoluştan nefret etmiş-lerdir. Bu gibilerin psikolojisi Atlas Shrugged'taki James Taggart karakteriyle özetlenebilir. Amacı olmayan fakat bir şeyler yapmak durumunda olan birisi diğerlerine zarar vermek için hareket eder. Bu üretken veya yaratıcı bir amaçla aynı şey değil.

Hayatlarını keskin çizgilerle tanımlanan tek bir hedef etrafında düzenleyenler ufuklarının bir hayli daralması tehlikesiyle karşı karşıya kalmazlar mı?

Tam tersi. Merkezi bir amaç insan hayatındaki bütün diğer ilgileri düzene sokar; değerlerinin hiyerarşi ve görece önemlerini saptar, anlamsız iç çelişkilerden uzak tutar, hayattan daha geniş ölçekte keyif almasını ve bu keyfi aklının hakimiyetine açık olan her alana taşımasını sağlar. Amaçsız birisi ise kaos içinde kaybolur gider. Değerlerinin ne olduğundan habersizdir. Nasıl karar vereceğini bilemez. Kendisi için neyin önemli neyin önemsiz olduğunu saptayamadığı için rastgele etkilerin ve anlık kaprislerin insafına bırakır kendini. Hiçbir şeyden zevk alamaz. Hiçbir zaman bula-mayacağı bir değeri ararken hayatını harcar.

Kaprisleri hayatımızdan tamamen uzak tutmak ve tamamıyla rasyonel bir tarzda yaşamak tatsız, renksiz veya keyifsiz bir yaşam sürmemize sebep olmaz mı?

Samimi olarak neden bahsettiğinizi anlamadığımı söylemeliyim. İlk önce kav-ramlarımızı tanımlayalım. Mantık insan bilgisinin aracıdır. Gerçekliği algılamamızı sağlayan işlevdir. Rasyonel davranmak demek gerçeğe uygun davranmak demektir. Duygular ise algılamanın aracı değildirler. Ne hissettiğiniz size gerçekler hakkında hiç bir şey anlatmaz; sadece gerçekler hakkın-daki tahminlerinize dair bir izlenimdir. Duygular değer yargılarınızın sonucudurlar. Bilinçli veya bilinçsiz olarak kazandığınız, doğru olabileceği kadar yanlış da olabilecek temel önkabullerinizin sonucudurlar. Kapris ise sebebini bilmediğiniz ve öğrenmeye de zahmet etmediğiniz bir duygudur. Peki "kaprislerle hareket etmek" ne demek oluyor? Bu, insanın bir zombi gibi neyle uğraştığını, ne başarmak istediğini veya onu neyin motive ettiğini bilmeden yaşamasıdır. Bu insanın geçici bir delilik hali içinde yaşaması demektir. Renkli veya keyifli dediğiniz bu mu? Bu durumdan alınabilecek yegane keyifin canilerin kan dökerken aldığı keyife benzeyeceğini düşünüyorum. Gerçeği reddederek eylemlerde bulunmak sadece yıkım getirebilir.

O halde duyguların yaşamımızda hiç yeri olmamalı mı?

Tabii ki hayır. Sadece duyguların olması gerektiği yerde durmalarına dikkat etmeliyiz. Duygular insanın değerlerle ilgili ön-kabullerinin otomatik birer tepkisidirler. Sebep değil sonuçturlar. İnsan eğer mantığı ve duyguları arasındaki ilişkiyi doğru kurabiliyorsa bu ikisi arasında mutlaka bir çatışma, ya birini ya öbürünü seçmek zorunda kalacağımız raddede bir çelişki olmak zorunda değildir. Rasyonel insan, duygularının kaynağını, sahip olduğu hangi önkabullerden kaynaklandıklarını bilir veya keşfetmek için çaba harcar. Eğer önkabulleri yanlış ise düzeltir. Asla güvenemeyeceği ve anlamlarını tam kavrayamadığı duyguların esiri olarak hareket etmez. Bir olayı değerlendirirken tepkilerinin

nedenini ve haklı olup olmadığını bilir. İç çelişkilere sahip değildir; aklı ve duyguları yekparedir; bilinci mükemmel bir uyum içindedir. Duyguları düşmanı değil hayattan keyif almasını sağlayan araçlardır. Fakat duyguları rehberi değildir; rehber aklıdır. Ne var ki bu ilişki tersine çevrilemez. Eğer kişi duygularını sebep aklını ise duygularının edilgen bir sonucu olarak tasavvur ederse; yani eğer duyguları tarafından kontrol edilir ve aklını duygularını rasyonalize etmek veya meşrulaştırmak için kullanırsa o zaman gayri ahlaki hareket ediyor demektir. Böylelikle kendini zulüme, başarısızlığa, yenilgiye mahkum etmiş olur. Kendinin ve başkalarının mahvolmasından başka hiç bir şey başaramaz.

Sizin felsefenize göre çalışma ve başarı hayattaki en yüksek hedefler. Siz arkadaşlığın ve aile bağlarının sıcaklığında daha fazla tatmin olanları gayri ahlaki olarak mı değerlendiriyorsunuz?

Eğer arkadaşlık ve aile bağları gibi değerleri üretken faaliyetlerinden daha üstün kabul ediyorlarsa, evet o zaman gayri ahlakidirler. Arkadaşlık, aile bağları ve beşeri ilişkiler insan hayatında birincil derece önemi haiz değildir. Beşeri hayatın diğer unsurlarını yaratıcı, üretken çalışmalarının üstünde tutan insan duygusal bir parazittir. Ancak işini en üstün değer olarak görürse işi ve beşeri ilişkilerden aldığı keyif arasında hiç bir çelişki olmayacaktır.

Siz kadınların da erkekler gibi hayatlarını işleri etrafında organize etmeleri gerektiğini mi düşünüyorsunuz? Eğer öyleyse bu ne çeşit işler olmalı?

Tabi ki. Ben kadınların da insan olduklarına inanıyorum. Erkek için uygun olan herşey kadın için de uygundur. İki cinsin de hayatlarıyla ilgili temel prensipler aynıdır. Bir erkeğin ne çeşit işler yapması gerektiğini saptamaya kalkışmayacağım için kadınlar için de ne çeşit işlerin uygun olacağını söyleyemem. Özellikle kadınlara göre veya kadınsı olan hiçbir iş yoktur. Kadınlar da erkekler gibi işlerini kendi amaçları ve değer yargıları doğrultusunda seçmelidirler.

Sizce kendini kariyeri yerine evine ve ailesine adayan bir kadın gayri ahlaki midir?

Gayri ahlaki olduğunu değil ama hayatın gereklerine uymadığını söyleyebilirim. Çünkü ev, çocukların çok küçük olduğu zamanlar hariç, tüm günü kapsayacak bir uğraşı, bir meslek olamaz. Ne var ki, kadın eğer bir aileyi çok ister ve bunu kariyeri haline getirmek isterse, bu işle bir kariyere yakışacak şekilde ilgilenirse, çocuklarını yetiştireceği kuralları ve prensipleri tanım-larsa ve bu işe entellektüel bir tavırla yaklaşırsa, en azından bir süre için ev hanımlığını da bir meslekmiş gibi düşünü-lebilir. Duygusal bir düşkünlük olmaktan çıkarılıp bir bilim olarak düşünülürse bu çok sorumluluk yüklü ve önemli bir görevdir.

Sizce bütün ihtirası çalışmak olan rasyonel insanın hayatında romantik aşkın yeri nedir?

Romantik aşk o insanın en büyük ödülüdür. Romantik aşkı tam manasıyla yaşamaya muktedir olabilecek tek insan bütün ihtirası işi olan adamdır. Çünkü aşk bir erkeğin veya kadının karakterinde sahip olduğu en köklü değerlerden dolayı kendisine karşı duyduğu saygının bir ifadesidir. İnsan bu değerleri paylaştığı kişiye aşık olur. Eğer insanın açıkca tanımlanmış değerleri ve ahlaki bir karakteri yoksa başkasını da takdir edemez. Bu açıdan, Pınar'dan okuyucular tarafından sürekli atıfta bulunulan bir alıntı yapmak istiyorum: " 'Seni seviyorum' diyebilmek için ilk önce 'ben' demeyi bilmek gerekir"

Siz kişinin kendi mutluluğunun en yüksek amaç ve fedakarlığın gayri ahlaki olduğunu savunuyorsunuz. Bu işde geçerli olduğu kadar aşkda da geçerli midir?

Başka herhangi bir konuda olduğundan fazla aşkta geçerlidir. Eğer aşıksanız, bu aşık olduğunuz kişinin siz ve hayatınız açısından büyük kişisel ve bencil bir öneme sahip olduğu anlamına gelir. Eğer kişiliğiniz yoksa, birine aşık olmanız o kişiyle beraber olmaktan ve onun varlığından hiç bir kişisel keyif ve mutluluk almadığınız, olsa olsa onun size olan ihtiyacına acıyarak kendinizi onun isteklerine feda ettiğiniz anlamına gelebilir. Hiç kimsenin böyle bir durumdan dolayı gururunun okşanmayacağını veya böyle bir anlayışı kabul etmeyeceğini belirtmeme gerek yok. Aşk kendini bir başkası için feda etmek anlamına gelmez. Aşk kendi ihtiyaç ve değerlerinizin en kapsamlı şekilde dışa vurulmasıdır. Aşık olduğunuz insana kendi mutluluğunuz için ihtiyaç duyarsınız ve bu ona bahşedebileceğiniz en büyük iltifat ve onurdur.

Salt fiziksel aşkın çirkin ve şeytani olduğuna dair püritan anlayışı yerdiniz. Buna rağmen "ayrımcı olmayan arzu ve seçici olmayan düşkünlükler kendilerini ve seksi şeytani olarak görenlere mahsustur" satırları da size ait. Sekste ayrımcı ve seçici düşkünlüklerin ahlaki olduğunu söyleyebilir misiniz?

Seçici ve ayrımcı olan bir seks hayatının düşkünlük olmadığını söyleyebilirim. Düşkünlük hafif ve üstünkörü ele alınan bir eylemi niteler. Ben seksin insan hayatının en önemli unsurlarından biri olduğunu ve hiç bir zaman hafif ve üstünkörü bir tavırla ele alınmaması gerektiğini savunuyorum. Cinsel ilişki insanoğlunun sahip olduğu en yüksek değerlere dayanarak yapıldığı zaman uygundur. Seks karşı tarafın sahip olduğu değerlere verilen bir karşılıktan başka bir şey olmamalıdır. Bu yüzden önüne gelenle girilen ilişkileri ahlaksız olarak nitelendiri-yorum. Seksin kendisi kötü olduğu için değil, tersine seks çok iyi ve önemli olduğu için.

Bu sizin açınızdan seksin sadece evli çiftler arasında yapılması gerektiği anla-mında yorumlanabilir mi?

Şart değil. Seks çok ciddi bir ilişki sonucu ortaya çıkmalıdır. Bu ilişkinin bir evliliğe dönüşüp dönüşemeyeceği duruma ve konu olan iki insanın hayatlarının seyrine bağlıdır. Evliliği, iki taraf da hayatlarının sonuna kadar beraber olmayı isteyebilecekleri insanı buldukları zaman –ki hiç kimse bundan otomatik olarak emin olamaz- çok önemli bir kurum olarak kabul ediyorum. Taraflar nihai tercihlerine ulaştıklarından emin olurlarsa evlilik elbette arzu edilen bir durumdur. Fakat bu, tarif edilen mutlak kesinlikten daha azı üzerine kurulan herhangi bir ilişkinin uygunsuz olduğu anlamına gelmemelidir. Bir ilişki veya evlilik kararı ile ilgili sorunun sadece konuyla ilgili tarafların durumlarına ve bilgilerine bağlı olduğunu ve kararın onlara bırakılması gerektiğini düşünüyorum. Çiftler karşılıklı olarak ilişkilerini ciddiye alıyorlarsa ve ilişkileri ahlaki değerler üzerine kuruluysa her iki durum da ahlakidir.

Aydınlanmış bir kişisel çıkar arayışının liderliğini yapan biri olarak kişinin hayatını hedonistik kişisel haz arayışına vakfetmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Hedonistik felsefeye tamamıyla karşıyım. Hedonistik felsefeye göre size haz veren herşey iyidir. Dolayısıyla Keyif ahlaki bir standart olarak değerlendirilir. Objektivizm iyinin rasyonel bir değer standartıyla tanımlanması gerektiğini ve keyif hissinin bir sebep değil sonuç olduğunu savunur. Sadece rasyonel değer yargıları sonucu ortaya çıkan keyif duygusu ahlaki olarak nitelendirilebilir. Hedonistik keyif anlayışı kendi başına eylemlerimizi yönetemez veya bir ahlaki standart olarak kullanılamaz. Zevk hissinin bir ahlaki standart olduğunu söylemek bilinçli veya bilinçsiz, doğru ya da yanlış hangi ahlaki değerleri edinmiş olursanız olun sahip olduğunuz ahlaki değerlerin doğru ve ahlaki olduğunu savunmaktır. Bu aklınız yerine rastgele hislerin, duyguların ve kaprislerin kontrolünde olduğunuz anlamına gelir. Benim felsefem hedonizmin tam tersidir. Ben kişinin mutluluğu tesadüfi, keyfi veya subjektif araçlarla yakalayamayacağını savunuyorum. İnsan ancak rasyonel değerleri referans alarak mutluluğu yakalayabilir. Rasyonel değerler demekle birinin keyfi veya körü körüne rasyonel kabul ettiği herhangi bir değeri kastetmiyorum. İnsan için rasyonel olan ahlaki standartları ve takip edilecek rasyonel değerleri tanımlamak ahlakın ve etik biliminin alanıdır.

Vaktini kadınların peşinden koşarak ziyan eden bir adamın kendini adam yerine koymadığını, hor gördüğünü söylediniz. Bunu biraz açar mısınız?

Bu durumdaki bir erkek seks açısından sebep ve sonuç ilişkisini tersine çeviriyor demektir. Seks insanın kendine olan saygısının ve kendine biçtiği değerin ifadesidir. Fakat kendini değerli bulmayan bir erkek bu ilişkiyi tersine çevirmeye çalışır. Kendine olan saygısını cinsel fetihlerinin ona kazandırmasını bekler; ki bu imkansızdır. Kendi değerini onu değerli bulan kadınların sayısından anlayamaz. Buna rağmen bu umutsuz uğraşıda ısrar eder.

"Seksin mantığa kapalı" olduğu fikrine karşı çıkıyorsunuz. Fakat seks mantık dışı biyolojik bir güdü değil midir?

Hayır. Öncelikle, insanoğlunun güdüleri yoktur. Fiziksel olarak seks sadece bir kapasitedir. Fakat insanın bu kapasiteyi nasıl kullanacağı ve kimi çekici bulacağı kendi ahlaki değer standartlarıyla ilgili bir şeydir. Tercihlerini kontrol eden, bilinçli veya bilinçsiz olarak sahip olduğu önkabullerine bağlıdır. Bu şekilde kişisel felsefesi cinsel hayatını yönlendirir.

İnsan güçlü, mantık dışı biyolojik dürtülere sahip değil midir?

Değildir. Kişi belirli bir tip fiziksel mekanizmaya ve ihtiyaçlara sahiptir. Fakat bunları nasıl, hangi yoldan tatmin edeceğinin bilgisine sahip değildir. Mesela insanın yiyeceğe ihtiyacı vardır. Açlık hissi duyar. Fakat önce bu hissi açlık olarak tanımlayıp sonra yiyeceğe ihtiyacı olduğunu ve nasıl yiyecek elde edebileceğini öğrenene kadar aç kalacaktır. İnsan dünyaya belirli fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarla gelir. Fakat aklını kullanmadan bunları ne keşfedebilir ne de tatmin edebilir. İnsan rasyonel bir varlık olarak kendisi için neyin doğru neyin yanlış olduğunu keşfetmek zorundadır. Sözde dürtüleri ona ne yapması gerektiğini söylemeyecektir.

Atlas Shrugged'da "her meselenin iki yüzü vardır. Bir yüzü yanlış diğeri ise doğrudur. Fakat ikisinin ortası her zaman kötü ve şeytanidir" diye yazmışsınız. Bu bir hayli siyah-beyaz bir bakış açısı değil mi?

Kesinlikle öyle. Bütün gücümle siyah-beyaz bir dünya anlayışını savunuyorum. İzin verirseniz bunu tanımlayalım. Siyah ve beyaz ifadesiyle ne denmek isteniyor? Bu iyi ve kötü demektir. Herhangi bir şeyi gri veya orta yol olarak adlandırmadan önce siyah ve beyazın ne olduğunu tanımlamanız gerekir. Çünkü gri bu ikisinin karşımından başka bir şey değildir. Bir alternatifi iyi diğerini kötü olarak tanımladıktan sonra ikisinin karışımını seçmenin doğru olduğunu savunamazsınız. Bir kısmında kötülük olduğunu bildiğiniz bir şeyi seçmeyi meşrulaştıramazsınız.

Şu halde mutlak doğrulara inanıyorsunuz?

İnanıyorum.

Öyleyse objektivizm bir dogma olarak adlandırılabilir mi?

Hayır. Dogma, rasyonel delillere rağmen ve rasyonel yollarla doğruluğu kanıtlanma-dan iman yoluyla kabul edilen inançlar bütünüdür. Dogma kör bir inancın konu-sudur. Objektivizm bunun tam tersidir. Herhangi bir fikir veya yargıyı doğruluğunu mantık yoluyla ispatlamadan kabul etmeme-niz gerektiğini savunur.

Eğer geniş ölçüde kabul görürse, objektivizm bir dogmaya dönüşmeye zorlanabilir mi?

Hayır. Objektivizmin onu bir dogma olarak kullanmak isteyecek insanlara karşı kendi kendini koruyabileceğini biliyorum. Objektivizm kişinin aklını kullanmasını öngörür. Genel prensipleri ayrım gözetmeden ve düşünmeden kendi yaşamlarında uygu-lamaya kalkanlar bunun yapılamayacağını görürler. Böylelikle objektivizmi ya uygula-maya ya da reddetmeye zorlanırlar. Uygula-mak derken kişinin objektivist prensipleri kendi gündelik yaşamındaki belirli problem-ler karşısında nasıl kullanacağını kendi aklını, düşünme yetisini kullanarak bulmasını kastediyorum.

İmana karşı olduğunuzu söylediniz. Tanrıya inanıyor musunuz?

Kesinlikle hayır.

"Haç işareti zulmün, ideal olanın olmayana feda edilmesinin işaretidir. Dolar işaretini tercih ederim" dediğiniz söyleniyor. Samimi olarak ikibin yıllık hristiyanlık pratiğinin "zulüm" olarak tanımlanabilece-ğini düşünüyor musunuz?

Öncelikle o sözü asla söylemedim. Ne edebi ne de entellektüel alanda bu benim tarzım değil. Dolar işaretini tercih ettiğimi söylemedim ve lütfen bunu yazın, bu ucuz bir saçmalıktır. Bu alıntının nereden yapıldığını bilmiyorum fakat dolar işeretinin anlamı Atlas Shrugged'da açıklanmıştır. Hikayede açıkça anlatıldığı gibi, dolar işareti serbest ticaretin, dolayısıyla hür aklın işaretidir. Hür akıl ve serbest ticaret birbirlerinin önkoşuludurlar. Birisi olmadan diğeri varolamaz. Hür bir ülkenin parasının işareti olan

dolar işareti bu yüzden hür bir aklın sembolüdür. Daha da ötesi, dolar işaretinin tarihsel kaynağı ile ilgili olarak hiç bir zaman kanıtlanamayan olası bir hipoteze göre Birleşik Devletlerin de sembolüdür.

Şimdi haç hakkında birşeyler söylememi istiyorsunuz. Samimi olarak haç işaretinin ideal olanın olmayana feda edilmesinin sembolü olarak kabul ediyorum. Anlamı da bu değil midir zaten? Hristiyan felsefesine göre İsa ideal insandır. Kendi benliğinde ne tip insanın varolmaya layık olduğunun örneğini verir. Buna rağmen Hristiyan mitolojisine göre kendi günahları için değil ama ideal olmayan insanların günahları uğruna haçın üzerinde can vermiştir. Diğer bir deyişle kusursuz erdemlere sahip bir insan, kötü ve kendileri için yapılan bu fedakarlığı kabul ettikleri öngörülen veya sanılan insanlar uğruna kurban edilmiştir. Eğer hristiyan olsaydım hiçbir şey beni ideal olanın olmayana, erdemin kötülüğe kurban edilmesi tasavvurundan daha fazla hiddetlendiremezdi. İnsanlardan o işaretin uğruna kendilerinden daha kötü olanlara kurban olmaları beklenmektedir. Sembol aynen bu amaç için kullanılmaktadır ve bu eziyettir.

Size göre herhangi bir din insan hayatına yapıcı bir öge katmış olabilir mi?

Din aracılığıyla –gerçekliğe ve mantığın sonuçlarına aykırı veya bunlar tarafından desteklenmeyen körü körüne bir inanç olarak- hayır. Bu şekliyle iman insan hayatına oldukça zararlıdır çünkü mantığın bastırılmasını gerektirir. Fakat dinin felsefenin ilk formu, insanlar bir felsefe oluşturacak kadar gelişemeden önce kendi hayatlarına ve bir değerler koduna referans olabilecek tutarlı bir çerçeve kazandırma, evreni açıklama çabaları olduğunu hatırlamanız lazım. Ve felsefe olarak bakıldığında bazı dinlerin çok değerli ahlak görüşleri vardır. Olumlu etkileri ve özümsenecek uygun ilkeleri vardır. Fakat bütün bunlar çok çelişkili ve… nasıl demeli, çok tehlikeli ve kötü amaçlar için kullanılmaya elverişli bir zeminde, iman üzerinde sunulmaktadır.

O halde dolar ve haç işareti arasında bir tercihte bulunmanız gerekseydi doları seçeceğinizi söyleyebilir misiniz?

Böyle bir tercih yapmayı kabul etmem. Şöyle diyelim: İman ve mantık arasında bir tercihte bulunmam istenseydi, bu ikilinin birbirine alternatif kabul edilebileceğini düşünmek bile istemezdim. Bir insan olarak tereddütsüz mantığı seçersiniz.

Ford ve Rockefeller aileleri gibi varlıklı işadamlarının servetlerini hayır işlerinde kullandıkları için gayri ahlaki olduğunu söyleyebilir misiniz?

Hayır, hayır işlemek istiyorlarsa bu onlara kalmış bir şeydir. Hayır işleri üzerine olan görüşlerim bir hayli basittir. Hayır işlerini birincil bir erdem olarak ve en önemlisi ahlaki bir ödev olarak görmüyorum. Eğer yardım ettiğinize değiyorsa ve yardım edecek maddi gücünüz varsa başka insanlara yardım etmenin yanlış bir tarafı yok. Hayır faaliyetini marjinal bir konu olarak kabul ediyorum. Karşı olduğum görüş hayır işlerinin ahlaki bir ödev ve büyük bir erdem olduğu tasavvurudur.

Ford ve Rockefeller aileleri gibi varlıklı işadamlarının servetlerini hayır işlerinde kullandıkları için gayri ahlaki olduğunu söyleyebilir misiniz?

Hayır, hayır işlemek istiyorlarsa bu onlara kalmış bir şeydir. Hayır işleri üzerine olan görüşlerim bir hayli basittir. Hayır işlerini birincil bir erdem olarak ve en önemlisi ahlaki bir ödev olarak görmüyorum. Eğer yardım ettiğinize değiyorsa ve yardım edecek maddi gücünüz varsa başka insanlara yardım etmenin yanlış bir tarafı yok. Hayır faaliyetini marjinal bir konu olarak kabul ediyorum. Karşı olduğum görüş hayır işlerinin ahlaki bir ödev ve büyük bir erdem olduğu tasavvurudur.

Felsefi sisteminizde merhametin yeri nedir?

Merhametin ahlaki açıdan suçlu olanlara değil masum kurbanlara karşı gösterilmesi uygundur. İnsan bir toplama kampının kurbanlarına karşı merhamet hissederken onlara işkence edenlere de aynı merhameti gösteremez. Eğer işkencecilere karşı merhamet hissediyorsa, işkence görenleri manevi açıdan aldatıyor demektir.

Başka birini korumak için bir kurşunun önüne atlayıp kendini feda etmek Objektivizmin prensiplerine aykırı mıdır?

Hayır. Bu duruma göre değişir. Eğer kocamı hedeflemişse bir kurşunun önüne atlayabilirim. Eğer bir varlığa veya fikre yeterince değer veriyorsanız onu korurken ölmek kendini feda etmek değildir, çünkü onsuz varolmanın sizin için bir anlamı yoktur.

Bir amaç uğruna ölebilir misiniz? Veya sizin felsefenizin takipçileri bir amaç için kendilerini feda edebilirler mi? Fedakarlık mefhumuna gerçekten karşı olan bir Objektivist için herhangi bir sebep kendini feda etmeye değebilir mi?

Kitabımda bu sorunuzun cevabı açıkça verilmiştir. Atlas Shrugged'da kişinin değerleri için yaşaması, gerekirse de savaşması gerektiğini açıkladım. Çünkü yaşamak ahlaki değerlere ulaşma çabasından ibarettir. İnsanoğlu çaba göstermeden hayatta kalamaz. Rasyonel bir varlık olarak yaşamalı ve daha azını kabul etmemelidir. Bir vahşi olarak hayatta kalamaz. Yiyecek gibi en basit bir değer bile bizzat insan tarafından üretilmelidir. Daha ilgi çekici, daha önemli kazanımlar için de aynı şey geçerlidir. Bütün değerler insan tarafından kazanılmalı ve korunmalı, tehdit altındalarsa -rasyonel bir varlık olarak yaşama hakkını korumak için- onun tarafından savunulmalıdır. Eğer bana Objektivizm uğruna hayatımı feda edip edemeyeceğimi soruyorsanız, ederim. Fakat daha da önemlisi objektivizm için yaşamak istememdir ki bu çok daha zordur.

Mantık üzerine yaptığınız vurgularınızda zamanımızın yazarları, romancıları ve şairleriyle felsefi açıdan çatışıyorsunuz ki bunların bir çoğu kendilerini mistik ve irrasyonel olarak tanımlıyorlar. Sizce bunun sebebi nedir?

Çünkü sanat kaynağını felsefeden alır ve günümüzün baskın felsefi akımı neomistisizimdir. Sanat, sanatçının insan ve varoluş hakkındaki temel görüşlerinin yansımasıdır. Sanatçıların çoğu kendi felsefi anlayışlarını geliştirmedikleri için kendi zamanlarının baskın felsefi akımlarını, bilinçli veya bilinçsizce benimserler. Günümüz edebiyatının büyük bir kısmı günümüz felsefesinin bir yansımasıdır. Ve edebiyatın günümüzdeki haline bir bakın!

Fakat bir yazar zamanını yansıtmamalı mı?

Hayır. Yazar her rüzgarla savrulan, edilgen bir takipçi değil zamanının aktif entellektüel lideri olmalıdır. Yazar kendi kültürünün değerlerini biçimlendirmeli, insan hayatının amaçlarını öngörüp somutlaştırma-lıdır. Edebiyatın günümüzdeki vitrininden silinen romantik akımın özü budur.

Edebi açıdan günümüzün bu anlayışı bizi nereye götürür?

Naturalizmin sonuna götürüyor. Naturalist akıma göre yazar etrafında her ne gözlemlerse gözlemlesin, pasif bir fotoğrafçı, veya eleştirmeden, kendi görüşlerini katma-dan olayları aktaran bir muhabir gibi olmak zorundadır. Romantisizme göre ise yazar etrafındakileri o anda oldukları gibi değil, Aristo'dan bir alıntı yapmak gerekirse, "olabilecekleri veya olmaları gerektiği gibi" sunmalıdır.

Kendinizin romantisiztlerin sonuncusu olduğunu söyleyebilir misiniz?

Ya da, Atlas Shrugged'daki bir karakterimden alıntıyla, "geri dönüşlerinin öncüsü"

Genelde günümüz edebiyatı hakkındaki değerlendirmeniz nedir?

Felsefi açıdan, gayri ahlaki. Estetik açıdan beni sıkıntıdan öldürüyor. Özellikle insan-ların sefaletlerini konu yapan bir pislik çukuruna dönüşüyor. Ve sefalet kadar da sıkıcı bir şey yoktur.

Takdir ettiğiniz bir romancı var mı?

Evet, Victor Hugo.

Günümüz yazarlarından?

Hayır, sözde ciddi olanlarının arasında takdir ettiğimi söyleyebileceğim birisi yok. Romantisizmin günümüzdeki kalıntısı olan çağdaş popüler edebiyatı tercih ediyorum. Favorim Mickey Spillane.

Neden onu beğeniyorsunuz?

Çünkü temelde bir ahlakçı. Basit bir form içinde, mesela bir dedektif romanında, iyi ve kötünün çatışmasını siyah ve beyaz ögelerle sunuyor. İki tarafında rezaletlerini sıkıcı gri bir karışım içinde ortaya atmıyor. Uzlaşamaz bir çelişki sergiliyor. Bir yazar olarak benim en önemli saydığım özellik olan konu yapılandırmasında çok parlak bir uzman.

Faulkner hakkında ne düşünüyorsunuz?

Pek birşey düşünmüyorum. Stili güzel ama pratikte içerik olarak zor okunuyor. Ondan pek az okudum.

Nabokov'a ne dersiniz?

Sadece bir kitabını ve diğerinin yarısını okudum. Yarısını okuduğum kitabı *Lolita* idi. Bitiremedim. Parlak bir stili var. Fakat seçtiği konular, hayatı algılayışı ve insana bakışı hiçbir sanatsal yeteneğin kapatamayacağı kadar kötü.

Bir romancı olarak felsefenin yazılarınızın ana amacı olduğunu mu düşünüyorsunuz?

Hayır. Benim ana amacım ideal insanı "olabileceği ve olması gerektiği gibi" göstermektir. Felsefe bu amaca ulaşmak için bir araçtır.

Eski romanlarınızdan Anthem (Ben)'de ana karakteriniz "karar veren irademdir ve saygı duyduğum yegane karar da irademin istekleridir"diyor. Bu anarşizim değil mi? Kişinin saygı duyması gereken tek kanun kendi arzusu veya iradesi midir?

Kastedilen "kişinin kendi iradesi" değil "kişinin kendi rasyonel yargısıdır". Bu iyi ya da kötü şiirsel bir ifadedir ve Anthem'de tüm hikaye içinde iyice açıklanmıştır. Gör-düğünüz üzere hür irade kavramını genellikle anlaşılan manasından tamamen ayrı bir anlam içinde kullanıyorum burada. Hür irade insanın düşünme veya düşünmeyi reddetme kabiliyetinden oluşur. Düşünme eylemi insanın ana tercihidir. Rasyonel insan hiç bir zaman arzuların veya kaprislerin esiri olmaz, rasyonel yargısının doğruluğunu teyid ettiği değerleri ona yol gösterir. Tanıyabileceği tek otorite budur. Bu anarşi değildir. Çünkü insan özgür ve uygar bir toplumda yaşamak isterse mantık icabı o toplumun objektif, rasyonel ve geçerli kanunlarına uymayı tercih edecektir. Bu konuyla ilgili olarak devletin işlevleri ve ona olan ihtiyacımız üzerine *The Objectivist Letter*'da bir makale yazdım.

Sizce devletin işlevleri nelerdir?

Temelde devletin sadece tek işlevi vardır: Birey haklarını korumak. Haklar sadece fiziksel güç veya onun türevleri kullanılarak ihlal edilebileceğine göre devlete düşen görev fiziksel güç kullanımını başlatanlardan, yani suçlulardan insanları korumaktır. Toplumda güç sadece kendini korumak ve mukabele amacıyla, o da sadece güç kullanı-mını başlatanlara karşı kullanılabilir. Devletin doğru işlevi budur: İnsanları zor kullanmaktan alıkoyarak polis vazifesi görmek…

Eğer güç sadece güce karşı koymak amacıyla kullanılabiliyorsa, devlet asker veya vergi toplamak amacıyla güç kullanmak hakkını haiz midir?

Prensip olarak vergi vermenin, devlete karşı diğer bütün sorumluluklarımızda olduğu gibi, gönüllü yapılmasını uygun buluyorum. Fakat bu yöntemin nasıl uygulanabileceği konusu çok karmaşıktır. Sadece bazı metodlar önerebilirim fakat onların üzerinde mutlak çözümmüşler gibi ısrarlı olamam. Mesela Avrupa'nın bir çok ülkesinde devlet eliyle düzenlenen piyan-golar gönüllü ödenecek vergiler için uygun bir yöntem olabilir. Başka örnekler de verilebilir. Vergiler, devletin sağladığı çeşitli hizmetlere ihtiyaç duydukları için, vatandaş-ların katkıda bulunacakları ve bulunmaları gereken (sigorta ödemeleri gibi) gönüllü faaliyetlerden biridir. Ancak elbette bu uzun vadede, insanlar tam anlamıyla hür bir sosyal sistem kurdukları zaman, gündeme gelebilecek bir problem. Onun içindir ki savunulması gereken ilk değil son reform olmalıdır. Askere almayla ilgili olarak şunu söyleyebilirim ki, kesinlikle haklı veya anayasal bir uygulama değildir. Bireyin kendi hayatı üzerinde tasarrufta bulunma hakkı gibi temel bir özgürlüğünü ihlal etmektedir. Kimsenin başkasını kendi amaçları için ölüme göndermeye hakkı yoktur. Bir ülke vatandaşlarını gönüllü olmadıkları bir hizmeti yapmaya

zorlayamaz. Ordular kesinlikle gönüllülük esasına göre oluşturulmalıdır. Askeri otoriteler de gönüllü orduların en iyi ordular olduğunu teyid etmektedir.

Diğer kamusal gereksinimler hakkında ne düşünüyorsunuz? Mesela posta idaresini devletin meşru işlevi olarak görüyor musunuz?

Şimdi şunda anlaşalım: Benim pozisyonum son derece tutarlı. Sadece posta idaresi değil, sokaklar, caddeler ama hepsinin üzerinde okullar özel şahıslar tarafından işletilmeli ve mülkiyetleri özel şahıslara ait olmalı. Devlet ve ekonominin birbirlerinden ayrılmasını savunuyorum. Devletin görevi sadece güç kullanımı ile ilgili konularla sınırlı olmalı. Bu polis, silahlı kuvvetler ve mahkemeler gibi insanlar arasındaki anlaşmazlıkları çözen kurumlardan başka hiçbir alanı kapsamaz. Bunların dışında kalan herşey özel şahıs ve kuruluşlar tarafından yönetilmelidir. Şüphesiz bu çok daha iyi bir yönetim olacaktır.

Yeni devlet kurumları veya kuruluşları kurar mıydınız?

Hayır ve konuları bu yöntemle ele alamam. Bir merkezi planlamacı değilim ve ütopyaları icat etmiyorum. Pratik hayattaki uygulamaları açık olan prensiplerden bahsediyorum. Eğer güç kullanılmasına karşıyım dediysem daha fazla tartışacak ne olabilir?

Uluslararası ilişkilerde güç kullanma unsuru hakkında ne düşünüyorsunuz? Herhangi bir özgür ulusun 2. Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanyasını işgal etmeye hakkı olduğunu söylemiştiniz…

Kesinlikle

Günümüzde herhangi bir hür ulus Sovyet Rusya'yı, Küba'yı ya da diğer bir "bağımlı devlet"i işgal etmeyi bir görev değilse de ahlaki bir hak olarak telakki edebilir. Doğru mu?

Doğru. Herhangi bir diktatörlük –vatandaşlarının haklarını ihlal eden bir devlet- kanun dışıdır ve hiçbir hak iddia edemez.

Birleşik Devletlerin Kübayı veya Sovyetler Birliğini işgal etmesi için aktif olarak kampanya açar mısınız?

Şu anda değil. Böyle bir eylemin gerekli olduğunu sanmıyorum. Sovyetler Birliğinin herşeyden çok korktuğu bir eylem olan ekonomik boykotları savunuyorum. Kübanın ambargoya alınmasını ve Sovyetler Birliğine ekonomik boykot uygulanmasını destekliyorum. Böylece tek bir Amerikalının hayatı zarar görmeden iki rejimin de çökeceğini göreceksiniz.

ABD'nin Birleşmiş Milletler'den ayrılmasını tercih edermisiniz?

Evet. Dünya barışı ve insan hakları adına kurulmuş olan bir organizasyonun üyeleri arasında Sovyet Rusya gibi tarihin en saldırgan ve eli kanlı kasabının bulunmasını tasvip etmiyorum. İnsan haklarının korunması kalıbı, koruyucuların arasında Sovyet Rusya'nın da bulunduğu bir ortamda, bu organizasyonu desteklemesi veya onaylaması gereken insanlığın zekasına ve insan hakları kavramına bir hakaret ve saldırı anlamına geliyor. Bireyin canilerle işbirliği yapmasının zorunlu olduğuna nasıl inanmıyorsam, hür ülkelerin diktatörlüklerle işbirliği yapmaları gerektiğine de inanmıyorum.

Rusya ile diplomatik ilişkilerin gerilmesini destekler misiniz?

Evet.

Antikomünist, antisosyalist ve antiliberal olarak adlandırıldınız. Buna rağmen muhafazakar olarak adlandırılmayı da reddediyorsunuz. Aksine en keskin eleştirilerinizden bir kısmını muhafazakarlar için sarfettiniz. Siyasi pozisyonunuz nedir?

Düzeltiyorum. Pozisyonumu asla negatiflerle tanımlamam. Laissez-faire kapitalizminin, bireysel hakların –ki bundan başka bir hak kategorisi yoktur- ve bireysel özgürlüğün savunucusuyum. Komünizm, refah devleti, faşizim, Nazizim ve modern liberalizm (Amerikadaki sosyal demokrasi benzeri fikriyat) gibi bireyi kollektif bir bütüne kurban eden her doktrine bu zemin üzerinde karşı

çıkıyorum. Muhafazakarlara da aynı sebeple karşıyım. Muhafazakarlar karma ekonomi ve refah devletinin destekçisidirler. Liberallerle prensipte değil detayda farklılaşırlar.

Amerikanın entellektüel iflasla karşı karşıya kaldığını öne sürdünüz. Bu suçlamanız National Review gibi sağcı yayınları da kapsıyor mu? Söz konusu dergi sizin devletçilik dediğiniz mefhuma karşı çıkan güçlü seslerden biri değil mi?

Natianal Review'ı Amerikanın en kötü ve tehlikeli dergisi olarak kabul ediyorum. Kapitalizmi savunurken kullandıkları yöntem kapitalizmin kötülenmesine ve zarar görmesine yol açıyor. Nedenini anlatmamı ister misiniz?

Evet, lütfen

Çünkü kapitalizmi dinle bağdaştırıyor. National Review'ın ideolojik posizyonu özgürlük ve kapitalizmi kabullenmek için kişinin mutlaka Tanrıya, bir dine veyahut aşkın bir mistisizme inanması gerektiği anlamına geliyor. Bu da kapitalizmi rasyonel bir zeminde savunmanın mümkün olamayacağını düşündürüyor. Öyle ki, mantığın ve aklın kapitalizmin tarafında olmadığını ve esir bir toplumla diktatörlüklerin rasyonel bir sistem olduğunu, insanın ancak mistik bir imanla özgürlüğe inanabileceğini kabullenmek durumunda kalıyorsunuz. Kapitalizmi bundan daha fazla küçültecek bir argüman olamaz ve gerçek bu argümanların söylediğinin tam tersidir. Kapitalizm mantıkla savunulup meşrulaştırılabilecek yegane sistemdir.

Sizin politik hedefleriniz var mı? Seçimlere katılmayı düşündünüz mü hiç?

Kesinlikle hayır. Ve böyle birşeyi dileyecek kadar benden nefret etmediğinizi umuyorum.

Fakat politika ile ilgileniyorsunuz, en azından politik teoriyle değil mi?

Dilerseniz şöyle cevaplayayım: Sovyet Rusya'dan geldiğimde politika ile yalnız bir sebepten ilgilendim; politikayla ilgilenme ihtiyacı duymayacağım günlere ulaşmak için. Kendi ilgi ve amaçlarım için yaşamakta özgür bırakılabileceğim; devletin onları bozmak için müdahale etmeyeceği; hayatımın, emeğimin, geleceğimin devletin veya bir diktatörün kaprislerinin insafına bırakılmayacağından emin olacağım bir toplum yapısını sağlamlaştırmak istiyorum. Tavrım bugünde aynıdır. Sadece günümüzde bunların henüz erişilmemiş birer ideal olduğunu, başkalarının benim amaçlarım için mücadele etmesini bekleyemeyeceğimi ve her sorumlu vatandaş gibi amaçlarım uğruna elimden geleni yapmam gerektiğini biliyorum. Diğer bir deyişle, politikayla özgürlükleri pekiştirmek ve korumak için ilgileniyorum.

Çalışmalarınızın bütününde çağdaş dünyanın organizasyonunun, kapitalist ülkelerde bile bireyi kuşatan ve bireysel insiyatifi boğan bir yapıda olduğunu savunuyorsunuz. Atlas Shrugged'da John Galt "akil adamları" bir greve yönlendirerek etraflarındaki kollektivist toplum yapısının çökmesini sağlıyor. Sizde günümüz sanatçılarının, entellektüellerinin ve sanayicilerinin yeteneklerini toplumsal hayattan bu şekilde çekmelerinin zamanının geldiğini mi düşünüyorsunuz?

Hayır, henüz değil. Fakat açıklamaya başlamadan önce sorunuzun bir kısmını düzeltmeliyim. Bugün içinde yaşamakta olduğumuz sistem kapitalist bir ekonomi değil. Çağımıza da damgasını vuran mevcut sistem karma ekonomidir. Özgürlük ve kısıtlamalarının bir karışımı olan ve diktatörlüğe doğru ilerleyen bir sistemdir bu. Atlas Shrugged'da yeralan eylem toplum diktatörlükle yönetilme safhasına eriştiği zaman yapılmıştır. Eğer biz de o noktaya gelirsek, ve ancak geldiğimiz zaman greve gitme zamanı olacaktır; daha önce değil.

Diktatörlük demekle neyi kastediyor-sunuz? Bir diktatörlüğü nasıl tanımlarsınız?

Diktatörlük insan haklarını tanımayan ve devletin vatandaşları üzerinde sınırsız bir güç uygulama yetkisine sahip olduğu bir sistemdir.

Sizin tanımınızda diktatörlük ve karma ekonomiyi ayıran sınır nerdedir?

Bir diktatörlüğün 4 unsuru vardır: Tek parti yönetimi, politik muhalefete karşı yargısız infaz uygulamaları, özel mülkiyete el konulması veya kamulaştırılması ve sansür uygulaması. Hepsinden daha baskın olanı bu sonuncusudur. İnsanlar serbestçe konuşup yazabildikçe, sansür uygulanmadıkça, herşe-ye rağmen toplumu reforme etmek ve daha iyi bir noktaya sürüklemek ihtimali vardır. Eğer sansür uygulanıyorsa, insanların entellektüel açıdan greve gitmeleri, sosyal sistemle hiçbir şekilde işbirliği yapmamaları gerekir.

Sizin açınızdan arzulanabilir toplumsal değişiklikleri gündeme getirmek için grevden önce neler yapılması gerektiğine inanıyor-sunuz?

Toplumsal akımlara yön veren ve sosyal sistemleri yaratıp yıkabilme gücü fikirlerdedir. Onun için doğru fikirler ve doğru felsefe savunulmalı ve yayılmalıdır. Kapitalizmin tahribini de kapsayan modern dünyanın felaketleri alturist-kollektivist felsefenin sonucudur. İnsanların reddetmeleri gereken alturizmdir (diğergamlık, fedakar-lık).

Altrurizmi nasıl tanımlardınız?

İnsanın kendisi için yaşama hakkının olmadığını, varlığının yegane meşruluk kaynağının başkalarına hizmet etmek olduğunu ve fedakarlığın en büyük ahlaki görev, değer ve erdem olduğunu savunan bir ahlak sistemidir. Bu sistem kollektivizmin ve bütün diktatörlüklerin kendilerine ahlaki açıdan meşruluk kazandırdıkları zemindir. Özgürlük ve kapitalizme ulaşmak için insanlığın mistik, altruristik ve rasyonel bir etik koduna ihtiyaçları var. Öyle bir kod ki insanların birer kurbanlık hayvan olmadık-larını, ne başkaları uğruna kendilerinden fedakarlık ederek ne de başkalarından kendileri için fedakarlık etmelerini bekleyerek, kendi amaçları için yaşamaya hakları olduğunu açıklamalı ve savunmalı. Diğer bir deyişle, bugün dünyanın Objektivist etiklere çok ihtiyacı var.

Peki bu değişimi gerçekleştirmek için kapsamlı eğitim ve propoganda metodları kullanılması gerektiğine katılıyor musunuz?

Evet, tabii ki.

Size muhalif olanlar Objektivizmin ahlaki ve politik prensiplerinin sizi Amerikan düşünce dünyasını kalıplarının dışına attığını söylüyorlar. Bu görüş hakkında ne düşünüyorsunuz?

"Düşünce dünyasının kalıpları" diye bir kavramı tanımıyorum ve aldırmıyorum. Bu kavram ancak düşüncenin kontrol altında olduğu ve düşüncelerden değil kollektivist sloganlardan oluşan "düşünce kalıplarının" varolduğu bir diktatörlüğe veya kollektivist bir topluma uygun olabilir. Amerika'da böyle bir durum söz konusu değildir; hiçbir zaman da olmamıştır. Mamafih bu sözlerin, her muciti, çizginin dışına çıkan ve hayata bir değişiklik sunmaya muktedir herkesi kamuoyundaki tartışmalardan uzak tutmak için söylendiğini duydum. Ben bir mucitim. Bu bir ayrıcalık ve onur nişanıdır, saklanacak ve özür dilenecek bir leke değil. Yeni veya değerli fikirleri olan herkes entellektüel statükonun dışında durur. Ama statüko bir "düşünce" değildir ki düşünce dünyasının yerine geçsin. Statüko durgun bir bataklıktır. İnsanoğlunu ileriye taşıyanlar mucitlerdir.

Objektivizmin bir felsefe olarak dünyaya hakim olacağına inanıyor musunuz?

Hiç kimse böyle bir soruya cevap veremez. İnsanoğlu hür iradeye sahiptir. Belli bir zaman diliminde veya bir kuşakta rasyonel olmayı tercih edeceklerine dair hiçbir garanti verilemez. Ayrıca hiçbir felsefenin de "dünyaya hakim olması" gerekmez. Sorunuzu başka bir şekilde sorarsanız… Mesela "Objektivizm geleceğin felsefesi olacak mı?" derseniz cevabım koşullu bir evet olurdu: Eğer insanlar mantığa dönerlerse, diktatörlükler tarafından yok edilmezlerse veya yeni bir karanlık çağa girmezlerse, eğer düşünmelerine yetecek kadar varolmayı başarabilirlerse Objektivizm kabul edebilecekleri bir felsefe olarak onları bekleyecektir.

Niye?

İnsanoğlunun hür olduğu herhangi bir tarih diliminde kazanan her zaman en rasyonel felsefe olmuştur. Bu açıdan bakınca "evet, Objektivizm kazanacak" diyebiliyorum. Fakat bu temennimin

gerçekleşeceğine dair hiç bir garanti veya insanların benimle aynı görüşü paylaşacağına dair önceden belirlenebilecek herhangi bir zorunluluk yok.

Dünyanın bugünkü haline sert eleştiriler yöneltiyorsunuz ve kitaplarınız sadece toplumun yapılanmasını değil, insanların iş, düşünce ve aşk hayatlarını ve bu alanlarda birbirleriyle olan ilişkilerini de değiştirmeye talip. İnsanoğlunun geleceği hakkında umutlu musunuz?

Evet, umutluyum. Entellektüel bir güç ve ahlaki bir ideal olarak kollektivizm bugün ölüdür. Fakat özgürlük ve bireycilik, ve onların siyasi ifadesi olan kapitalizm henüz keşfedilmedi. İnsanoğlunun bu değerleri keşfetmeye zamanı olacağını düşünüyorum. Ölmekte olan günümüz kollektivist felsefesinin bir sefalet, imkansızlıklar ve umutsuzluk kültüründen başka birşey yaratmamış olması dikkate değerdir. Zamanımızın, insanı başarısızlık, tükenmişlik ve yıkımla lanetlenmiş yardıma muhtaç, çaresiz ve akılsız bir varlık olarak yansıtan sanat ve edebiyat dünyasına bir bakın. Bu sunum bir kollektivistin kendi psikolojisinin itirafı olabilir fakat genel bir insan tasviri kesinlikle değildir. Eğer çizilen bu tablo gerçeğe uygun olsaydı mağaralarımızdan asla çıkamazdık. Fakat bugünlere gelmeyi başardık. Etrafınızı ve tarihi gözlemleyin. İnsanoğlunun başarılarını göreceksiniz. İnsanlığın gelişmek için sınırsız bir kabiliyete sahip olduğunu ve bu kabiliyeti mümkün kılan işlevi farkedeceksiniz. O zaman insanın yaradılış itibariyle çaresiz bir mahlukat olmadığını, ancak aklını, o yüce işlevi kullanmayı ihmal ettiğinde o hale düştüğünü anlayacaksınız. Ve büyüklük nedir diye bana sorarsanız; cevabım: "John Galt'ın 3 temel değerini kendinize düstur edinerek yaşayabilme azmi ve kabiliyetidir" olacaktır. Mantık. Amaç. Kendine saygı.

OBJEKTİVİZM

Objektivizm. 1940'lı yıllardan itibaren ABD sağlık çevrelerinde gelişmeye başlamış bir psiko-terapi yöntemi. İlk olarak psikiyatr Alan Blumenthal tarafından, romancı Ayn Rand'ın kitaplarından alınan ilhamla ortaya atılmıştır. Yöntem temelde, kişinin kendisine üstün yetenekler ve zeka atfetmesine ve böylece mevcut eksikliklerinden doğan olumsuzlukların ortaya koyduğu ruhsal gerginlikten kurtulmasına dayanır. Kişi bu yöntem doğrultusunda, hayatındaki olumsuzlukları, sürekli kişisel telkinlerle başka insanların zeka ve yetenek kusurlarına yükler, ve bu yolla güdülediği özgüvenini sürekli taze tutar.

Yöntem günümüzde eskisi kadar rağbet görmese de kullanılmaya devam etmektedir.

AYN RAND'dan:

* Bireyin hayatı ve mutluluğu yararına olan "doğru ve iyi", yararına olmayan herşey "yanlış ve kötü" dür.

* Siyasi yönetimlerin en sevmediği şeylerin başında bireyin bağımsızlığı ve egonun vizyonu gelir. **Egonuzu ve kimliğinizi siyasi yönetimlere karşı koruyun.**

* Kolektif beyin diye bir şey yoktur. Hiç kimse kendi ciğerlerini, başkasının yerine solumak için kullanamaz. Hiç kimse kendi beynini, başka birinin yerine düşünmek için de kullanamaz. Vücudun ve ruhun bütün işlevleri bireysel ve özeldir. **Paylaşılamazlar ve devredilemezler**.

* Amacım: insanlara veya en azından düşünme zahmetine katlananlara kendi içinde tutarlı, dürüst ve rasyonel bir yaşam tarzı sunmaktır.

* İnsanlar karşılaştıkları tehlikeyi ortadan kaldırmak için herhangi bir cevap bulmayı istememektedirler. Tüm istedikleri, tüm aradıkları bağırmak için bir bahanedir: **"Kendimi tutamadım, ne yaptığımı bilemedim, beni affet tanrım..!"**

* İnsan önce Tanrı'nın tutsağıydı. Zincirlerini kırdı. Sonra kralların tutsağı oldu. Yine zincirlerini kırdı. Artık hiç kimsenin tutsağı olmamalı.

* **Politika ile yalnız bir sebepten ilgilendim; politikayla ilgilenme ihtiyacı duymayacağım günlere ulaşmak için.**

* **Objektivistler: " muhafazakar " değil, kapitalizmin radikal savunucularıdır ve asıl amaçları politika veya ekonomi değil, insanın doğasını ve varlık nedenini incelemektir**.

* İnsan tabiatından kaçamaz ve eğer insan kendi tabiatının gereksinimlerine aykırı bir sosyal sistem (kendisinin rasyonel, bağımsız bir varlık olarak yaşamasın engelleyen bir sistem) kurarsa, sonuç psikolojik ve fiziksel felakettir.

*** Nasıl cebelleşeceğim, Tanrı'nın ve insanın, Çileden çıkartan acayiplikeri ile? Ben, bir yabancı ve bir korkak yaratmadığım bir dünyada?**

THE FOUNTAİNHEAD/ Hayatın Kaynağı (1949)

Yönetmen: King Vidor
Ülke: ABD
Tür: Dram
Vizyon Tarihi: 02 Temmuz 1949 (ABD)
Süre: 114 dakika
Dil: İngilizce
Senaryo: Ayn Rand
Müzik: Max Steiner
Görüntü Yönetmeni:Robert Burks
Yapımcılar: Henry Blanke
Oyuncular:Gary Cooper, Patricia Neal, Raymond Massey, Kent Smith, Robert Douglas

Özet

Ayn Rand'ın aynı adı taşıyan romanından uyarlamadır. Meslektaşlarından çok farklı bir dünya görüşüne ve kariyer anlayışına sahip olan yetenekli ve yaratıcı mimar Howard Roark'un hikayesi konu edilir. Howard Roark, mesleğinde farklı düşünceleri sebebiyle dışlanır, yaratıcılığı meslektaşlarını kıskandırır, giderek iş yapamaz hale gelir. Tüm bu zorluklara rağmen Roark, dünya görüşünden taviz vermezden ayakta durabilecek midir?

Film, Ayn Rand'ın kurucusu ve savunucusu olduğu "objektivist felsefe"nin Howard Roark karakteri üzerinden bir anlatısıdır.

Hayatın kaynağı'nın teması **"insanın ruhundaki bireycilik ve kollektivistlik"**tir. beş ana karakteri konu alır. Başkahraman Howard Roark, Rand'ın idealidir, yüce ruhlu, kendi fikirlerine ve ideallerine güçlü biçimde bağlı, hiç kimsenin bir başkasının tarzını herhangi bir alanda, özellikte mimaride kopya etmemesi gerektiğini düşünen bir mimar. Romandaki diğer tüm karakterler yoğunluğu değişmekle birlikte ondan değerlerinden feragat etmesini talep ederler ama o kararlılığını muhafaza eder. Roark'ın ilginç bir başka yönü de, bu savaşını alışılagelmiş diğer kahramanlar gibi özgünlüğü ve dünyanın adaletsizliği ile ilgili uzun ve tutkulu monologlara girerek değil, aksine kibirli, neredeyse küçümseyici bir suskunluk ve birkaç küçük söz ile yapar.

ANA KARAKTERLER

Howard Roark
Peter Keating
Dominique Francon
Ellsworth Toohey
Gail Wynand

HAYATIN KAYNAĞI ÖZET

Hayatın Kaynağı'nın teması "insanın ruhundaki bireycilik ve kollektivistlik"tir. Beş ana karakteri konu alır.

Başkahraman Howard Roark, Rand'ın idealidir, yüce ruhlu, kendi fikirlerine ve ideallerine güçlü biçimde bağlı, hiçkimsenin bir başkasının tarzını herhangi bir alanda, özellikte mimaride kopya

etmemesi gerektiğini düşünen bir mimar. Romandaki diğer tüm karakterler yoğunluğu değişmekle birlikte ondan değerlerinden feragat etmesini talep ederler ama o kararlılığını muhafaza eder. Roark'ın ilginç bir başka yönü de, bu savaşını alışılagelmiş diğer kahramanlar gibi özgünlüğü ve dünyanın adaletsizliği ile ilgili uzun ve tutkulu monologlara girerek değil, aksine kibirli, neredeyse küçümseyici bir suskunluk ve birkaç küçük söz ile yapar.

Son derece parlak genç bir mimar olan Howard Roark mimarlık okulundan, hem de son senesine gelmişken kovulur. Gerekçesiyse okulun geleneksel düzenine uygun çizimleri reddetmesidir.

Roark okuldan kovulmasını engellemek adına hiçbir şey yapmamakla beraber, aklında bir tek istek vardır: Herkesin yüzkarası olarak nitelendirdiği, sıradışı çizimleriyle sadece bir süre halkın ilgisini çekebilmiş, son zamanlardaysa hiç de gözde olmayan, Roark’un hayranlık duyduğu mimar Henry Cameron’un yanına gidip onunla çalışabilmek.

Roark’un, okulunu birincilikle bitiren okul arkadaşı Peter Keating de New York’a taşınarak prestijli bir mimari firması olan, başındaki ünlü Guy Francon tarafından idare edilen, Francon & Heyer de çalışmaya başlamıştır. Roark ve Cameron güzel eserler ortaya çıkarıyor ama projeleri hemen hemen hiç övgü topluyordu, buna karşın Peter Keating’in yeteneği her fırsatta övgüye değer bulunarak ona sürekli bir başarı getiriyordu.

Henry Cameron emekliye ayrıldığında ve finansal anlamda çöktüğünde Roark kendine ufak bir ofis açabildi ancak. Kendisinin müşterilerini memnun etmek için uzlaşmaya yanaşmayan tarzı sonunda ofisini kapatıp Connecticut adlı bir yerde granit taşocağında çalışmaya zorlamıştır kendini.

Connecticutt'a o sıralar Guy Francon’un güzel ve zeki kızı Dominique Francon toplumdan midesi bulanmış ve kendine aile malikanesinde dinlenme süreci tanımıştır. Dominique taşocağındaki işleri seyre geldiği günlerden birinde Roark’u görür görmez onun ellerindeki çevikliği ve kişiliğindeki anlam verilemez çekiciliği hisseder. Roark da aynı şekilde kızdan çok etkilenir. Öyle ki, Roark bir gece Dominique odasına girer ve ona tecavüz eder.

Dominique karşı gelir ama onu engellemek için çığlık atmaz ve bu ilişki sonucunda ne istediğini anlar ama Roark’u aramaya koyulduğunda, Roark New York’un önde gelen adamlarından birinin binasının dizaynı için taşocağını terketmiş durumdadır. Dominique New York a döndüğünde Howard Roark’un kimliğini öğrenir ve farkeder ki, hayran olduğu binanın mimarı Roark’tur. Dominique ve Roark gizli bir şekilde görüşürler ama toplum içinde Dominique onun amansız bir düşmanıymışçasına hareket eder.

Mimari eleştirmeni ve sosyalist Ellsworth Toohey yavaşça gücünü yükseltmeye hazırlanır. Engellemeye çalıştığı şey yetenek ve yapabilirliğin büyük bir sonuç olmadığını söyleyerek “ben” bilicini yok etmek ve oluşturmaya çalıştığı şey kişinin kendisini ikinci plana atarak topluma adamasıdır.

Böylece Toohey Roark’u çok önemli bir tehlike olarak görüp onu yok etmeye çabalamaktadır. Toohey zayıf karakterli bir müşterisini insanlık ruhuna adanacak bir tapınağın mimarı olarak Roark’u seçmeye ikna eder. Ve daha sonra onu tapınak bittiğinde, tapınağı bir küfür gibi algılamasını iddia ederk Roark’u dava etmeye ikna eder. Roark’un duruşmasında Dominique dışında herkes tapınağı ortodoks ve yasal olmamakla suçlar. Dominique ise Roark’un dünyaya verdiği bu hediyeyi haketmediğini söyler. Karşı tarafın duruşmayı kazanmasıyla Roark tekrardan işini kaybetmiş olur. Roark’u arzu ettiği için kendisini cezalandırmak isteyen Dominique, Peter Keating ile evlenir.

Başarılı bir yayımcı olan, önceki idealizmini kaybetmiş ve şansını halkın tam olarak duymak istediğini onlara veren bir gazetenin yayımcısı olmakta bulan Gail Wynand Dominique ile tanışır ve ona aşık olur. Wynand Peter Keating’e çok önemli bir iş teklifinde bulunarak – ve aynı zamanda sonsuz

Wynand gazetelerinin onun adına çalışma fırsatını önererek- karısının kendisine ait olmasını ister ve tabiri caizse Dominique'i satın alır. Dominique evlenme teklifini onun Keating'den daha kötü olduğuna inandığı için kabul eder. Ama şaşırtıcı bir şekilde Wynand'ın bilinmeyen yüzünü görür, o prensipli biridir. Wynand ve Roark, Wynand'ın Dominique için şehir dışı bir yerde inşa ettirmeyi planladığı bir ev için mimar olarak Roark'u seçmesiyle tanışır ve hemen yakın arkadaş olurlar.

Roark ile Dominique'in geçmişinden habersiz Wynand Roark'a duyduğu hayranlığı Dominique'e her gün anlatmakta ve tabiki kadın onu çok iyi anlayabilmektedir. Bu arada yine başı sıkışmış olan Keating bir halk evi projesi olan Cortland Evleri'nin çizimi için Roark'tan yardım ister. Evlerin ekonomik olması fikri Roark'u cezbeder ve bu çizimi bir tek şartla kabul edeceğini söyler : Kendisinin çizimine hiçbir şekilde müdahale edilmeyecektir, diğer konular olan isim ve paraysa onun için önemli değildir; başka hiçbir talepte bulunmaz.

Roark Wynand ile yaz boyu çıktığı yat gezisinden dönüşünde, anlaşmanın tersine bir şekilde Cortland evlerinin projelerinde değişiklikler yapıldığını öğrenir. Roark Dominique inşaat alanına gidip bekçinin dikkatini başka yöne çekmesi için yardım ister ve Dominique oraya vardığında Roark kendi planına göre yapılmamış binayı havaya uçurur. Polis geldiğinde hiç itiraz etmeden teslim olur. Tüm komite Roark'u lanetler ama Wynand sonunda Roark'u savunmak ve halkın isteklerine kulak vermemek için gücü bulur ve gazetelerinde Roark'u savunan yazılar yayınlatır. Bunun üzerine Wynand gazetelerinin satışı düşer ve işçiler greve gider. Wynand bir süre daha buna dayansa da sonunda teslim olur ve Roark'un aleyhinde yazılar yazıp halktan özür diler. Duruşma Roark'un kötü sonu gibi görünse de bencillik erdemi ve kendine karşı dürüst kalma ihtiyacından uzun bir şekilde bahsederek jürinin dikkatini toplamıştır. Sonuç itibariyle de jüri onu suçsuz bulur. Roark Dominique ile evlenir.

ÖNE ÇIKAN TEMALAR

Yaratıcılık
Liderlik
Kendini feda etme
Tutku
Ödün vermemek
Medyanın gücü
Hayal etme
Köle olma
Kararlılık
Bireycilik
Kollektivizm
Bencillik
Kapitalizm
Altruizm
Boyun eğme
Ego

Kaynak:
http://aysenin kitapkulubu.blogspot.com/2010/01/hayatn-kaynag-ayn-rand-14012010.html

Kitaptan

Mimar Howard Roark'ın düşünce yapısı

"İşte benim kurallarım: Bir maddeyle yapılabilen şey asla başka maddeyle yapılmamalı. İki madde asla birbirinin tıpkısı değildir. Dünyadaki hiçbir yer de bir başka yerin tıpkısı değildir. İki ayrı binanın amacı asla bir değildir. Biçimleri; amaç, yer ve malzeme saptar. Bir merkez fikir çevresinde oluşturulmamış hiçbir şey, mantıklı da, güzel de olamaz; her ayrıntıyı oluşturan da o fikirdir. Bina canlı bir şeydir. İnsan gibi. Onun dürüstlüğü, kendi tek gerçeğine hizmet etmektir. Bir insan asla kendi vücudunun parçalarını ödünç almaz. Bina da kendi ruhunun parçalarını ödünç almaz. Ona ruhu yaratıcısı verir; her duvarıyla, her penceresiyle, her merdiveniyle de bunu ifade eder."

"Diyelim ki benim altmış yıllık bir ömrüm var,"

"Bu sürenin çoğu çalışarak geçecek. Yapmak istediğim işi seçtim. Eğer o işte hiçbir zevk bulamazsam, o zaman kendimi altmış yıllık bir işkenceye mahkûm etmiş olurum. Zevk alabilmem için de işimi bence mümkün olan en iyi şekilde yapabilmem gerek. Oysa en iyi demek, bir standartlar meselesi demek. Ben de kendi standartlarımı koyarım. Bana hiçbir şey miras kalmış değil. Hiçbir geleneğin en uç noktasında duruyor değilim. Belki bir geleneğin başlangıç noktasında duruyor olabilirim."

"Binlerce yıl önce, birisi ateş yakmasını keşfetti. Herhalde insan kardeşlerine ateş yakmayı öğretti diye, o ateşte yakmışlardır onu. İnsanların korktuğu bir şeytanla işbirliği yapan kötü biri olarak görülmüştür. Ama ondan sonra, insanların ısınmak için, yemeklerini pişirmek için, mağaralarını aydınlatmak için bir ateşi olmuştur. O adam onlara, akıllarına gelmeyen bir hediye bırakmış, karanlığı yeryüzünden kaldırmıştır. Yüzyıllar geçmiş, derken biri tekerleği icad etmiştir. Herhalde o da insan kardeşlerine öğrettiği tekerleğin çarkında parça parça edilmiştir. Yasak şeylerle uğraşan bir küstah olarak görülmüştür. Ama ondan sonra, insanlar artık ufukları aşarak yolculuk edebilmeye başlamışlardır. Bu adam onlara akıllarına gelmeyen bir hediye bırakmış, dünyanın yollarını açmıştır.

"O adam, o boyun eğmeyen ilk adam, insanoğlunun başlangıçtan bugüne kadar yarattığı her büyük efsanenin ilk bölümünde, karşımızdadır. Promete zincirlerle bağlanmış, yırtıcı kuşlara peşkeş çekilmiştir, çünkü tanrıların ateşini çalmıştır. Âdem acı çekmeye mahkûm edilmiştir, çünkü bilgi ağacının meyvesini yemiştir. Efsane ne olursa olsun, insanlığın belleğinin gölgeleri içinde, bu güzelliğin bir tek kişiyle başladığı, o kişinin de cesaretinin bedelini ödediği bilinir.

"Yüzyıllar boyunca ortaya çıkan bazı adamlar, yepyeni yollara doğru ilk adımları atmışlar, bunu yaparken de kendi vizyonlarından başka bir silaha sahip olmamışlardır. Amaçlar farklıdır, ama hepsinin bir ortak noktası vardır. Atılan adım ilk adımdır, yol yeni bir yoldur, vizyon kimseden ödünç alınmış değildir, ve bu kişilere tepki olarak da her zaman nefret yöneltilmiştir. Büyük yaratıcılar... düşünürler, sanatçılar, bilim adamları, mucitler... hep çağlarının insanlarına karşı tek başlanna durmuşlardır. Yeni çıkan her büyük fikre karşı gelinmiştir. Her yeni büyük icat kınanmış, lanetlenmiştir. Motor saçma bir şey olarak karşılanmış, uçak imkânsız diye düşünülmüştür. Otomatik tezgâh kötü bir icat sayılmıştır. Anestezi günah sayılmıştır. Ama ödünç almadıkları vizyonlara sahip olan insanlar yine de yollarına devam etmişlerdir. Mücadele etmiş, acı çekmiş, bedel ödemişlerdir. Ama sonunda kazanmışlardır."

"Hiçbir yaratıcı, kardeşlerine hizmet etmek düşüncesiyle harekete geçmiş değildir, çünkü kardeşleri, onun sunduğu hediyeyi reddetmişlerdir ve o hediye, bu kişinin güçlükle sürdürdüğü mücadele dolu hayatını mahvetmişti?

Bu kişinin gerçeği, kendi amacı olmuştur. Kendi gerçeği, onu kendi usulünde yapabilmesi, başarabilmesi. Bir senfoni, bir kitap, bir motor, bir felsefe, bir uçak ya da bir bina... Odur onun hayattaki amacı. Hayatı da odur. Yarattığı şeyi duyanlar, okuyanlar, işleyenler, inananlar, ona binip uçanlar ya da içinde yaşayanlar değildir onun için önemli olan. Mesele yaratılan şeydedir, onu

kullananlarda değil. Yaratılan şeydir önemli olan; ondan yarar sağlayanlar değil. Yaratılan şey, o kişinin gerçeğine biçim vermiştir. O da kendi gerçeğini her şeyden ve herkesten üstün tutmuştur.

“O kişinin vizyonu, gücü ve cesareti, kendi ruhundan gelmektedir. Ama bir insanın ruhu, kendi benliğidir. Bilinci dediğimiz kimliğidir. Düşünmesi, hissetmesi, yargılaması, eyleme geçmesi, hep ego’nun fonksiyonlarıdır.

“Yaratıcılar benliksiz değildir. Güçlerinin bütün sırrı budur. O gücün kendine yeterli olması, kendiliğinden motive olup harekete geçmesi, kendi kendini yaratması bundandır. Bir ilk amaç, bir enerji, bir hayat gücü, bir başlatıcı. Yaratıcılar hiçbir şeye ve hiç kimseye hizmet etmemişlerdir. Kendileri için yaşamışlardır.

“Ve insanlığın şeref tacı olan şeyleri ancak kendileri için yaşamakla başarmışlardır. Başarının yapısı, doğası böyledir.

“İnsan ancak kendi zihniyle var olabilir. Dünyaya silahsız gelir. Tek silahı, kendi beynidir. Hayvanlar yiyeceklerini fiziksel güçleriyle bulurlar. İnsanın pençeleri, sivri tırnakları, boynuzlan, büyük kas gücü yoktur. Yiyeceğini ya toprağa ekmek, ya da avlamak zorundadır. Ekebilmek için bir düşünce sürecine ihtiyacı vardır. Avlamak için silahlara, dolayısıyla silah yapmaya ihtiyacı vardır ki o da bir düşünce sürecidir. Bu en basit gereklilikten en yüce dinsel soyutluğa kadar, tekerlekten gökdelene kadar, neysek ve neye sahipsek hepsi insanın bir tek niteliğinden doğmaktadır... o da mantıklı bir zihnin fonksiyonudur.

“Ama zihin, bireyin sahip olduğu bir şeydir. Kolektif beyin diye bir şey yoktur. Kolektif düşünce diye bir şey de yoktur. Bir grup insanın vardığı anlaşma, ya bir uzlaşma, ödün verme sürecidir, ya da birçok bireysel düşüncelerin bir ortalamasıdır. İkincil önem taşıyan bir şeydir. Birincil eylem... yani mantık yürütme süreci... bir tek kişinin tek başına yapması gereken bir şeydir. Yemekleri bir sürü insana paylaştırabiliriz. Ama kolektif bir midede sindiremeyiz. Hiç kimse kendi ciğerlerini, başkasının yerine solumak için kullanamaz. Hiç kimse kendi beynini, başka birinin yerine düşünmek için de kullanamaz. Vücudun ve ruhun bütün işlevleri bireysel ve özeldir. Paylaşılamazlar ve devredilemezler.

“Başka insanların düşüncelerini biz miras yoluyla alırız. Tekerlek de miras kalmıştır bize. Onu alır, araba yaparız. Derken araba değişir, otomobil olur. Otomobil de uçak olur. Ama bu sürecin tümü yer alırken, bizim diğer kimselerden aldığımız tek şey, onların düşüncelerinin ortaya koyduğu son üründür. Eylem gücü, bu son ürünü alıp malzeme olarak kullanan, oradan bir sonraki adımı ortaya çıkaran yaratıcı güçtür. Bu yaratıcı güç ne verilebilir, ne de alınabilir. Paylaşılamaz ve ödünç verilemez. Bir tek kişiye, bir bireye aittir. Yaratılan şey, yaratanın mülküdür. İnsanlar birbirlerinden öğrenirler. Ama öğrenmenin tümü aslında yalnızca malzeme değiş tokuşudur. Hiç kimse bir başkasına düşünme kapasitesini veremez. Oysa o kapasite, bizim sağ kalmak için tek gücümüzdür.

“Bu dünyada hiçbir şey insana hazır verilmiş değildir. İhtiyacı olan her şeyi üretmesi gerekmektedir. İnsan burada kendini temel bir seçimle karşı karşıya bulur. Ancak iki yoldan birini seçerek sağ kalabileceğini görür. Ya kendi zihninin bağımsız çalışmalarıyla, ya da başkalarının zihninden beslenen bir asalak olarak. Yaratıcı başlatır. Asalak ödünç alır. Yaratıcı doğa karşısında kendi başına dikilir. ASALAK DOĞA KARŞISINDA HEP BİR ARACIYI KULLANIR.

“Yaratıcının derdi doğayı fethetmektir. Asalağın derdi ise insanları fethetmektir.

“Yaratıcı, kendi işi için yaşar. Başka insanlara ihtiyacı yoktur. En önemli amacı, kendi içindedir. Asalak elden düşme yaşar. Başkalarına ihtiyacı vardır. Başkaları onun baş amacı haline gelir.”

“Yaratıcının temel ihtiyacı, bağımsızlıktır. Mantık yürüten zihin, herhangi bir türlü zorlama altında çalışamaz. Kısıtlanamaz, feda edilemez, başka amaç ve düşüncelere boyun eğemez. Gerek işlerlikte, gerekse amaçta, tam bir bağımsızlık ister. Bir yaratıcı için, insanlarla olan ilişkilerin tümü ikinci plandadır.

“Elden düşmecinin temel ihtiyacı, beslenebilmek için diğer insanlarla olan bağlarını sağlamlaştırmaktır. İlişkileri birinci sıraya koyar. İnsanoğlunun başkalarına hizmet etmek için var olduğunu söyler. Kendini feda etmekten, hizmet ve yardım etmekten söz eder.”

“Bu düşünce, insanın başkaları için yaşamasını, başkalarını kendinden ön plana almasını gerektiren bir doktrindir.

“Hiç kimse başkaları için yaşayamaz. Vücudunu paylaşamadığı gibi, ruhunu da paylaşamaz. Ama elden düşmeci, yardım etmeyi bir sömürü silahı olarak kullanmakta, insanoğlunun ahlâkî ilkelerini değiştirmektedir. İnsanlara yaratıcıyı mahvetmenin bütün yolları öğretilmektedir. Bağımlılığın bir sevap olduğu öğretilmektedir insanlara.

“Başkaları için yaşamaya kalkan kişi, bir bağımlıdır. Amaçları açısından bir asalaktır, hizmet ettiği kimseleri de asalak haline getirir. Bu ilişkiden doğabilecek tek şey, birlikte yozlaşmaktır. Kavram olarak imkânsız bir şeydir bu. Gerçek hayatta buna en yakın olan şey, başkalarına hizmet etmek için yaşayan kişidir ki o da köledir. Eğer fiziksel kölelik bile iğrenç bir kavram gibi gözüküyorsa, ruhsal kölelik bundan ne kadar daha iğrenç bir kavram olmalıdır! Savaşta ele geçirilen bir kölenin kendine göre bir gururu vardır. Karşı koymuştur ve içinde bulunduğu durumu kötü bir şey olarak görmektedir. Ama kendini kendi isteğiyle köle haline getiren, bunu sevgi uğruna yaptığını söyleyen adam, yaratıkların en aşağılığıdır. İnsanlığın onurunu düşürmekte, sevgi kavramını küçültmektedir. Ama hizmet, hayır ve yardım doktrininin altında yatan budur.

“İnsanlara en yüce sevabın, başarmak değil, vermek olduğu öğretilmiştir. Oysa insan yaratılmamış bir şeyi veremez. Yaratma, dağıtımdan önce gelmek zorundadır, yoksa dağıtılacak bir şey bulunamaz. Yaratıcının ihtiyaçları, ilerde yararlanacak herkesin ihtiyacından önce gelmek zorundadır. Oysa bize, kendiliği hediyeleri dağıtan adamı, o hediyeleri mümkün kılandan daha çok takdir etmek öğretilmiştir. Bir yardım, bir hayır olayını överiz. Bir başarı karşısında, omuz silkip geçeriz.

“insanlara ilk görevlerinin, başkalarının çektiği acılan dindirmek olduğu öğretilmiştir. Ama acı çekmek bir hastalıktır. İnsanın karşısına böyle bir durum çıkarsa, rahadatmaya, yardım etmeye çalışır. Bunu en yüce sevap haline getirmek, acılan hayatın en önemli parçası haline getirmek demektir. Kişi sevapkâr olabilmek için başkalarının acı çektiğini görmek ister duruma düşmektedir. İşte hayırseverliğin yapısı budur. Yaratıcı hastalıkla ilgilenmez, hayatla ilgilenir. Buna rağmen yaratıcılann çalışmaları sayesine hastalıklar birer birer ortadan kalkmıştır. İnsanın vücuduna ve ruhuna ait hastalıkların önüne geçilmiş, bu sayede acı çekilmesi de, hayırseverlerin ve yardımseverlerin yapamayacağı kadar önlenmiştir.

“İnsana başkalarıyla aynı görüşte olmanın da bir sevap olduğu öğretilmiştir. Oysa yaratıcı, farklı görüşteki adamdır. İnsanlara akıntıyla birlikte yüzmenin iyi olduğu söylenir. Yaratıcı ise akıntıya karşı yüzen adamdır. İnsanlara bir arada durmanın bir sevap olduğu öğretilir. Ama yaratıcı tek başına duran adamdır.

“İnsanlara ‘ego’nun kötülük demek olduğu öğretilir. Sevabın ideali, benliksizliktir. Oysa yaratıcı, salt anlamda bencil kişidir. Benliksiz kişi, düşünmeyen, hissetmeyen, yargılamayan, eyleme geçmeyen kişidir. Bunların hepsi benliğin fonksiyonlarıdır.

“Bu noktadaki tersine dönüş en korkuncudur. Konu çarpıtılmış, insana başka seçenek bırakılmamış, özgürlüğü yok edilmiştir. İyilik ve kötülük kutupları açısından, iki kavram sunulmuştur ona. Biri bencillik, öbürü de hayırseverliktir. Bencilliğin anlamı, başkalarını kendisi için feda etmek olarak tarif edilmiştir. Hayırseverlik ise, kendini başkaları için feda etmektir, denilmiştir. Bu durumda insan her iki halde de diğer insanlara bağlanmış, kendisine iki acıdan birini çekmesi söylenmiştir. Ya başkalarının uğruna kendisi acı çekecektir, ya da kendisi uğruna başkalarına acı çektirecektir. Sonunda insanoğlunun kendi acılarından zevk alması gerektiği de söylenince, tuzak iyice kapatılmıştır. İnsan artık mazoşizmi kendi ideali olarak kabul etmek zoruna kalmıştır, çünkü bunun karşısında ancak sadizm vardır. İnsanoğluna oynanan en sahtekârca oyun bu olmuştur.

“Bağımlılık ve acı çekme, bu yolla hayatın temelleri haline getirilmiştir.

“Seçenekler kendini feda etmekle tahakküm etmek arasında değildir. Seçenekler bağımsızlıkla bağımlılık arasındadır. Yaratıcının kuralı ya da elden düşmecinin kuralıdır. Bu temel bir sorundur. Bir ölüm kalım sorunudur. Yaratıcının kuralı, insanlığın var olmasını sağlayan mantıklı zihnin ihtiyaçları üzerine kurulmuştur. Elden düşmecinin kuralıysa, sağ kalmayı beceremeyecek insanların ihtiyaçlarına dayalıdır. İnsanın bağımsız egosundan doğan her şey iyidir. İnsanın insana bağımlılığından doğan her şey kötüdür.

“Bencil kişi, salt anlamda bakıldığında başkalarını feda eden kişi değildir. Başkalarını herhangi bir şekilde kullanma ihtiyacının üstüne çıkmış kişidir. Onun işlerliği, diğer insanların kanalıyla değildir. Birincil anlamda onlarla ilgilenmemektedir. Amacı da, düşüncesi de, arzuları da, enerjisinin kaynağı da, hep onların dışındadır. Bir başka kişi için var olmakta değildir, kimseden de kendisi için var olmasını istememektedir. İnsanlar arasında oluşabilecek tek kardeşlik, tek karşılıklı saygı bu yolla olabilir.

“Dereceler ve yetenekler değişebilir, ama ana ilke her zaman aynıdır. Kişinin bağımsızlığının, insiyatifinin ve işine duyduğu kişisel sevginin derecesi, onun bir çalışan olarak istidadını ve işinin değerini saptar. Bağımsızlık İnsanî sevapların ve insanlık değerlerinin tek ölçüsüdür. İnsanın değeri kendinden gelir, başkaları için neler yapıp neler yapmadığından değil. Kişisel gururun yerini alabilecek hiçbir şey yoktur. Bağımsızlıktan başka da bir kişisel gurur standardı yoktur.

“Doğru dürüst ilişkilerde, hiç kimsenin hiç kimseye feda edilmesi söz konusu değildir. Mimarın müşterilere ihtiyacı vardır, ama kendi çalışmalarında onların isteklerine boyun eğmez. Onların da mimara ihtiyacı vardır, ama evi ona sipariş etmeleri, sırf ona bir para vermek için değildir. İnsanlar yaptıkları işleri, özgür ortak rızayla, ortak ve karşılıklı çıkarları doğrultusunda değiş tokuş ederler, bunu ancak kişisel çıkarları birbirine uyuyorsa, her ikisi de bu değiş tokuşu istiyorsa yaparlar. İstemiyorlarsa, birbirleriyle iş yapmak zorunda değildirler. Gidip başkalarını ararlar. Eşitler arasında ancak bu tür ilişki olabilir. Bunun dışındaki ilişkiler, efendi-köle ilişkisidir, kurban cellat ilişkisidir.”

“Hiçbir iş hiçbir zaman kolektif olarak yapılmamıştır, çoğunluk kararıyla yapılmamıştır. Her yaratıcı iş, bir tek bireyin düşüncesi rehberliğinde başarılmıştır. Bir mimar, binasını dikmek için pek çok sayıda insanlara gereksinim duyar. Ama onlardan, kendi tasarımına oy vermelerini istemez. Birlikte serbest bir anlaşmayla çalışırlar ve her biri kendi işlevinde özgürdür. Mimar başkalarının ürettiği çeliği, camı, betonu kullanır. Ama o malzemeler, mimar gelip elini sürünceye kadar, çelik, cam ve beton olarak kalırlar. Mimarın bunlarla ne yaptığı, kendi bireysel ürünüdür ve kendi bireysel mülküdür. İnsanlar arasında doğru dürüst işbirliğinin tek yolu budur. “Dünya yüzündeki ilk hak, ego’nun hakkıdır. İnsanın ilk görevi kendine karşıdır. Ahlâkî yasası; birinci amacını asla başka kimselere bağlamamaktır. Ahlâkî sorumluluğu da, istediğini yapmaktır, yeter ki istediği diğer insanlara birinci derecede bağımlı bir şey olmasın. Buna yaratıcı zihnin tümü dâhildir... Düşünüşü de, çalışması da. Ama buna bir gangsterin alanı dahil olmadığı gibi, bir hayırseverin, bir diktatörün alanı da dahil değildir. “Kişi tek başına düşünür, tek başına çalışır. Ama kişi tek başına .. hırsızlık edemez, sömüremez, yönetemez. Soygun, sömürü ve yönetme için ona kurbanlar gerekir. Bunlar bağımlılığa işaret eden şeylerdir. Hepsi elden düşmecinin alanına girer.

“İnsanları yönetenler bencil değildir. Onlar hiçbir şey yaratmazlar. Varlıklarını ancak başkaları kanalıyla sürdürürler. Onların amacı, yönettikleri kişilerde, onların köleleştirilmesinde yatar. Dilenci kadar bağımlıdırlar onlar da. Sosyal hizmet görevlisi kadar, haydut kadar bağımlıdırlar. Bağımlılığın türünün önemi yoktur.

“Ama insanlara bu elden düşmecileri... zorbaları, imparatorları, diktatörleri... bencilliğin temsilcisi saymaları öğretilmiştir. Bu sahtekârlıkla birlikte insanların ego’yu öldürmesi sağlanmıştır. Hem kendilerinde, hem de başkalarında. Bu sahtekârlığın amacı, aslında yaratıcıları yok etmektir. Ya da zincire vurmaktır.

O da aynı şeydir.

“Tarihin başlangıcından bu yana, iki hasım her zaman karşı karşıyadır. Biri yaratıcı, diğeri de elden düşmecidir. İlk yaratıcı tekerleği icad ettiği anda, ilk elden düşmeci buna tepki göstermiştir. O da hayırseverliği icad etmiştir.

‘‘Yaratıcı, sürekli olarak inkâr edilmesine, saldırılar görmesine, eziyetlere uğramasına, sömürülmesine rağmen yoluna devam etmiş, bütün insanlığı da kendi enerjisiyle peşinden ilerletmiştir. Elden düşmecinin bu sürece engeller çıkarmaktan başka katkısı yoktur. Bu kapışmanın bir başka adı daha vardır... burada birey, kolektife, topluluğa karşıdır.

“Kolektifin, yani bir ırkın, bir sınıfın, bir devletin ‘ortak çıkarı', insanları baskı altına alan her türlü zorbalık rejiminin altında yatan şeydir. Tarihteki her dehşet verici olay, bir hayır uğruna yapılmış görünür. Bencil hareketlerin hiçbiri, hayırseverin döktüğü kanla ölçülebilecek bir zarar vermiş midir? Bunun suçu insanoğlunun iki yüzlülüğünde mi yatmaktadır, yoksa ilkenin yapısında mı? En korkunç kasaplar, genellikle en samimi, en içten inanmış olanlardır. Giyotinle ya da idam mangasıyla, kusursuz bir topluma ulaşacaklarına gerçekten inanmışlardır. Hiç kimse onların öldürme hakkını sorgulamamıştır, çünkü besbelli hayırsever bir amaç uğruna öldürüyorlardır. İnsanların başka insanlar uğruna feda edilmesi doğal kabul edilmiştir. Aktörler değişmekte, ama trajedinin akışı aynı kalmaktadır. Bir hümanist çıkar, insanlara ne kadar sevgi duyduğunu söyleyerek yola koyulur, sonunda bir kan denizine varır. İnsanlar bir şeyin iyi olabilmesi için bencillikten uzak olması gerektiğine inandığı sürece, bu böyle devam etmektedir ve edecektir. Bu durum, hayırseverin eylemine izin vermekte, kurbanları da buna dayanmak zorunda bırakmaktadır. Kolektivist hareketin liderleri kendileri için hiçbir şey istememektedirler. Ama bir de ortadaki sonuçlara bakın.

“Bir insanın diğer bir insana yapabileceği tek iyi şey, o kişiyle doğru dürüst bir ilişki kurabilmesi için tek yol... elini çekmektir!”

“Şimdi bir de bireycilik ilkesi üzerine kurulmuş bir toplumun sonuçlarına bakalım. Burası. Bizim ülkemiz. İnsanlık tarihinde en soylu ülke. En büyük başarıların, en büyük refahın, en büyük öz-gürlüklerin ülkesi. Bu ülke benlikten yoksun hizmete dayalı olarak kurulmamıştır. Feda etmeye, razı olmaya ya da herhangi bir hayır ilkesine dayalı olarak kurulmamıştır. Bireyin mutluluğu arama hakkı üzerine kurulmuştur. Kendi mutluluğunu. Başkasının değil. Özel, kişisel ve bencil, bir amaç. Ama sonuçlara bakın. Kendi vicdanınıza bakın.

“Bu eski bir çatışmadır, insanlar gerçeğe çok yaklaşmışlar, fakat her seferinde olay tersine dönmüş, şu ya da bu uygarlığın sonu gelmiştir. Uygarlık, özel hayat toplumuna doğru ilerlemektir. Vahşinin tüm hayati halka açıktır, aşiretinin kuralları tarafından yönetilir. Uygarlık insanı insanlardan kurtarma sürecidir.

“Bugün, bizim günümüzde kolektivizm, elden düşmecinin, ikinci derecedeki adamın, o eski canavarın kuramı, tasmasını koparmış, başı boş koşturmaktadır. İnsanları daha önce görülmemiş bir zihinsel ahlâksızlık düzeyine düşürmektedir. Emsaline rastlanmamış bir dehşet olayı haline gelmektedir. Her zihni zehirlemiştir. Avrupa’nın çoğunu yutmuştur. Bizim ülkemizi de kuşatmaktadır.

“Ben mimarım. Bunların dayalı olduğu ilkelerden ortaya neler çıkacağını biliyorum. Kendime yaşama izni veremeyeceğim bir dünyaya doğru yaklaşmaktayız.”

“Cortlandt’ı neden dinamidediğimi artık biliyorsunuz.

“Ben tasarımladım Cortlandt’ı. Size ben verdim. Ve ben yok ettim.

“Yok ettim, çünkü onun var olmasını seçmedim. Çifte canavardı o. Biçim olarak da, anlam olarak da. Her ikisini de patlatmak zorundaydım. Biçimi, kendi yaratmadıkları ve yaratamayacakları şeyi düzeltme hakkını kendilerinde gören elden düşmeciler tarafından bozulmuştu. Onlara bunu yapma hakkının verilmesi, binanın hayırsever amacının her türlü hakların üstünde önem taşıdığı, benim buna karşı gelme hakkım olmadığı inancından kaynaklanmaktaydı.

“Cortlandt’ı tasarımlamayı kabul edişim, onu kendi tasarımladığım gibi yapılmış görmek amacına yönelikti, başka hiçbir nedeni yoktu. Çalışmam karşılığında bu fiyatı istemiştim. Bu bana ödenmedi.

“Peter Keating’i suçlamıyorum. Çaresiz kaldı. İşverenlerle arasında bir anlaşma bulunmasına rağmen, o anlaşmaya aldırış edilmedi. O anlaşmada kendisine, binanın projeye göre yapılacağı konusunda söz verilmişti. O söz tutulmadı. Bir insanın yaptığı işin dürüstlüğüne ve tutarlığına saygı duyması, bunu korumaya çalışması, bugün muğlâk, soyut, önemsiz bir şey olarak tanımlanıyor. Savcının bu sözleri söylediğini duydunuz. Neden bozulmuştu binanın biçimi? Hiçbir nedeni yoktu. Böyle şeylerin hiçbir zaman nedeni olmaz. Ancak bir elden düşmecinin, başkasına ait bir şey üzerinde, ruhsal ya da maddesel bir şey üzerinde oynama hakkını kendinde görmesi olabilir. Kim izin verdi bunu yapmalarına? Düzinelerce yetkili arasında tek bir kişi bulamazsınız. Hiç kimsenin izin vermeye de, durdurmaya da önem verdiği yoktu. Hiç kimse sorumlu değildi. Kimseden hesap sorulamaz. Tüm kolektif eylemlerin yapısı böyledir.

“Bana istediğim ve hakkım olan şey ödenmedi. Ama Cortlandt’ın sahipleri, kendi istedikleri şeyi benden aldılar. Onlar mümkün olduğunca ucuza çıkarılmış bir binalar topluluğu istiyorlardı. Bunu istedikleri gibi yapabilecek başka hiç kimseyi bulamadılar. Ben yapabilirdim ve yaptım. Çalışmamın yararlarını aldılar, beni de bunu onlara hediye olarak vermeye zorladılar. Ama ben hayırsever değilim. Bu tür hediyeler vermem.

“Yoksulların, çaresizlerin evlerini yıktığım söylendi. Ben olmasam, bu yoksulların bu evlere zaten kavuşamayacakları unutuldu. Yoksullara kaygı duyanlar, istedikleri yardımı sunabilmek için, bu konularla hiç ilgilenmeyen birine, bana gelmek zorunda kaldılar. Gelecekte orada oturacak kiracıların yoksulluğu yüzünden, bu insanların benim çalışmam üzerinde hak sahibi olduğuna inanıldı. Onların ihtiyaçları, benim hayatım üzerinde hak sahibi olarak görüldü. Benden istenen her katkıyı sunmak, görevim sayıldı. Bu da bugün dünyayı yutmakta olan elden düşmecinin düsturudur.

“Ben bugün, hayatımın tek bir dakikası üzerinde bile hiç kimsenin hakkı olmadığını söylemeye geldim. Enerjimin de. Başarılarımdan herhangi birinin de. Kim böyle bir iddiada bulunursa bulunsun, sayıları ne kadar kalabalık, ihtiyaçları ne kadar büyük olursa olsun.

“Buraya gelip, başkaları için yaşamayan bir insan olduğumu söylemek istedim.

“Bunun söylenmesi gerekiyordu. Dünya bir fedakârlık âlemi içinde yok oluyor.

“Buraya gelip, kişinin dürüst ve yaratıcı ürünleri, her türlü hayırseverlik girişiminden daha önemlidir, demek istedim. Aranızda bunu anlamayanlar, dünyayı mahvedenlerdir.

“Buraya gelip kendi şartlarımı ortaya koymak istedim. Başka şartlarla var olmak istemiyorum.

“İnsanlara karşı, bir tek sorumluluk dışında, başka hiçbir sorumluluk kabul etmiyorum. O sorumluluk, özgürlüklerine saygı göstermek, köle toplumuna katılmamaktır. Eğer ülkem artık var olmayacaksa, ona hapiste yatacağım on yılı sunabilirim. O on yıl boyunca, ülkemin eskiden nasıl bir yer olduğunu minnetle hatırlarım. Onun yerine gelen yeni düzende yaşamak ve çalışmak istemeyişim, benim sadakatimdir.

“Gelmiş geçmiş tüm yaratıcılara, dinamitlediğim Cortlandt’dan sorumlu olan güçler tarafından acı çektirilmiş tüm yaratıcılara sadakatimdir. O kişilerin yapayalnız ve işkence içinde, inkârla, çaresizlikle, sömürüyle geçirmek zorunda kaldıkları her saate sadakatimdir. Dünyaya gelen, yaşayan, mücadele eden, başaramadan önce, tanınmamış bir kişi olarak ölen tüm yaratıcılara da sadakatimdir. Bedenen veya ruhen yok edilmiş her yaratıcıya sadakatimdir..”

Kaynak:

Ayn RAND, The Fountainhead/ Hayatın Kaynağı, trc : Belkıs Çorakçı Dişbudak,5. Baskı: Eylül 2007

MUHAMMED İKBAL DÜŞÜNCESİNDE MERKEZİ TEMALARIN ANALİZİ (EGO-AŞK-TANRI)

Ego Kavramı

Felsefî, psikolojik bir tanımlama olarak "Ben" (İng. ego; Fr. l'ego), akıl sahibi bilinçli öznenin kendisini başka varlıklardan ayırt edebilmesini sağlayan güç olarak tanımlanmaktadır. Çoğunlukla "Bilinç", "Zihin", "Bellek" gibi tanımlamalar her türlü değişim karşısında kendi ferdiyetini muhafaza eden ve kendinin de farkında olan bu özü tanımlamak için kullanıla gelmiştir.

Söz konusu disiplinlerde farklı ben tanımlamaları yapılmıştır. Zihinsel bir arka planda varlığı içsel olarak bilinemeyen, madde ötesi, değişmez bir ruh olan öze, "saf ben" denilirken içsel farkındalığı olan, özneyi diğer varlıklardan ayırt etme imkanını taşıyan tecrübî bene "deneysel" ya da "emprik ben" adı verilmiştir. Bir bilinç birliğince varsayılan öze "transendental ben", bilinç halinin duyumsanabilir birliğine ise "içebakış beni" denilmekteyken, bilinç sahibinin farkındalık ve duygulanımları ile tüm duyumsama hallerinin şuurunda olması, bu farkındalıklarını bir bilgi konusu yapabilmesi, kendi varlık durumunu dış dünyadan algılandığınca nesnel olarak değerlendirebilmesi haline de "ben bilinci" denilmektedir.[1]

İnsan davranışlarının içinde saklı olan temel nedenleri arayan bir bilim olan psikoloji,[2] söz konusu olan özne ve aynı zamanda onun yönelimlerinin alanıdır. Kişilik kavramı ve onun üzerinde ortaya konulmuş olan "kişilik kuramları"[3], "benlik yaklaşımı" ve "benlik kuramları" [4] gibi tüm tanımlama ve anlama gayretleri hep bu temelin varlık sahasına aittir.

Benin doğasından bahsettiğimizde, ben dediğimiz şeyin insan aklı ve vücudundan ayrı bir şey olup olmadığı konusunda da psikoloji sahasında farklı teoriler öne sürülmüştür. S. Ataur Rahim'e göre bu teorilerden başlıca üç tanesi şöyledir:

1- Basit tecrübelerimizin tamamıyla nötr olduğunu söyleyen "Sahipsiz Ben Teorisi" (The no-ownership theory of the self).

2- Benin insan vücudundan farklı olduğunu, ruhani, tarifi zor bir öz olduğunu söyleyen "Tanımsız Ruhani Ben Teorisi" (The inner-elusive the self).

3- Tüm hareketi yapanın biyolojik ve zihinsel bir algılamadan ziyade bir şahıs olduğuna vurgu yapan "Kişi Olarak Ben Teorisi" (The Self as a person).[5]

Psikoloji alanında görülen bu farklı teorilerden de anlaşıldığına göre benin fiziki ve metafiziki boyutlarla ilişkileri, hangi mahiyette olduğu meselesi ve ontolojisi sorgulanmaktadır. İslâm kültür dünyasına baktığımızda ise genel anlamda İslâm felsefesinde bu öz, nefs olarak tanımlanmıştır.[6] İslâm filozoflarınca bununla ifade edilmek istenilen şey, bedenin yani fiziksel olanın ötesinde bağımsız bir varlığa sahip olan, bedenle geçici beraberliğinin ardından da varlığını sürdürecek olan tinsel bir varlıktır.[7] Kur'an-ı Kerîm'de nefs kelimesi ise sekiz ayrı anlamda kullanılmıştır.[8] Tasavvuf düşüncesinde can, benlik, ruh manalarıyla beraber diğer anlamda kötü huyların merkezi olan ve terbiye edilmesi gereken bir cism-i latîf olarak tanımlanmıştır. Nefs-i emmareden nefs-i kâmileye doğru hayvâni tabiattan en yüksek makama yedi ayrı mertebesi vardır.[9]

Ego kavramı üzerinde durduğumuz bu bölümün ardından İkbal'in ben ve benlik felsefesi üzerinde durulacaktır.

Ben ve Benlik Felsefesi

İkbal, düşüncesinin merkezinde yer alan ben kavramı için Farsça yazılarında "Hodi", İngilizce yazılarında "Self ve Ego" Arapça karşılık olarak da "Ene" kelimelerini kullanmıştır. Hodi kelimesinin çok olumlu manalara gelmediğinin farkındadır. Ama onun bu kelimeyle anlatmak istediği insanın kendi varlığını bilmesi, kendisinde varolan potansiyel ve olanakları gerçekleştirmesi, kâinatın bir

parçası ve seçilmişi olduğunun şuuruna varmasıdır. Yoksa onun kastı bu kelimenin çağrıştırdığı olumsuz, egoist, ben merkezci[10] bir kavramı tanımlamak değildir. Bunu şöyle açıklamıştır:

"Bu kelime istenerek seçilmiş değildir, kelimenin edebi açıdan bir çok zayıf noktası bulunmaktadır. Ahlâki açıdan ise, Farsça ve Urduca'da genellikle menfi anlamda kullanıla gelmiştir. Bildiğim kadarıyla bu iki dilde hodi kelimesinin çağrışımlarını ortadan kaldıran eşanlamlı bir kelime de yoktur. Ben söz konusu kelimeyle insanın kendi varlığını tanımasını, kendi imkan ve kabiliyetlerini ortaya koymasını, bütün bunların insan için, hayat için son derece önemli olduğunu anlatmak istiyorum. Benim kullandığım anlamda hodi kelimesiyle tezahürü bencillik, gurur, öfke vs. olan enâniyet duygusunun hiçbir ilgisi yoktur."[11]

İkbal'in açık bir şekilde ifade ettiği gibi buradaki ben, şahsiyet sahibi olmaya vurgu yapan bir bendir ki İkbal'in bilhassa Doğu toplumlarının genel davranışsal tabiatları şekline dönüştüğünü düşündüğü durağanlık, taklit ve Batı dünyası karşısındaki kaybetmeye razı bir kadercilik ve tasavvufun yanlış yorumlanması hali karşısında onlara güç verecek, inşası ile Müslüman karakterinin kurulabileceğine inandığı bir anlamı ifade etmektedir.

Yine aynı noktadan devam edersek, Dr. Seyyid Abdullah Sehl, *"İkbal"* isimli kitabında İkbal'in benlik anlayışı için şöyle demiştir: "Kolay sözcüklerle bunun anlamı kendini, yani kendi zatını, varlığını veya vücudunu hissetme ya da salahiyetlerini bilme vs.dir. Bundan murâd bir kişinin kimin evladı olduğunu veya hangi şehirden geldiğini bilmesi değildir. Burada maksat kişinin Allah'ın kendisine ne gibi kabiliyetler ihsan ettiğini ve bu kabiliyetlerden nasıl yararlanabileceğini ve bunlar yardımıyla kendi ve kendi milleti belki bütün insanlığın gelişimi ve refahı için neler yapılabileceğini bilmesidir. Bütün bunlar insanın kendisini tanıması ve kendisine güvenmesiyle gerçekleşebilir. Allâme İkbal, işte buna benlik demektedir".[12]

Benliğin yok edilmesini, onun ilahi ummanda kaybolmasını amaçlayan bir geleneğe karşın İkbal, her ne kadar olumlu bir gaye ile benliğe vurgu yapmış ve onu ön plana çıkarmış olsa da kendi benlik felsefesini ortaya koyduğunda Müslüman entellektüeller arasında kıyametler kopmuştur. Nasıl olur da ego gibi imhası gereken negatif bir temayül yüceltilebilir? İkbal, Nietzsche'nin (d.1844-ö.1900) zararlı fikirlerinden etkilenmekle suçlanmıştır.[13]

Doğu ve Batı dünyasının düşünce ve entellektüel birikimine vakıf olan düşünür bütün fikirlerinde olduğu gibi benlik hususunda da bir sentez yapmış, kavramı kendi İslamî düşünce sistemine uygun bir hale getirmiştir. Onun benlik felsefesi İslâm tefekküründe büyük bir aşama olarak kabul edilmektedir.[14]

İkbal'i böyle bir felsefe geliştirmeye iten ana sebep, kendi ülkesi Hindistan başta olmak üzere tüm İslâm dünyasında varolduğunu düşündüğü uyuşukluk halidir. O, şiiri bir vasıta olarak kullanarak beş asırdır uykuda olduğunu söylediği İslâm dünyasını uyandırmak istemiştir.

Felsefe tarihinde benlik ve kişilik tahlilinden hareketle felsefe yapmaya çalışan ilk filozof İkbal değildir.[15] Hele söz konusu olan insandan yola çıkmak onu merkeze almaksa Sokrates'ten Sofistler'e[16], Renaissance Hümanizminden[17] Yirminci yy.da insanla alakalı sorunların Avrupa ve Amerika'da tekrar gündeme geldiği Varoluşçuluk[18] gibi akımlara kadar düşünce tarihinde pek çok örneklerini görmek mümkündür. Özellikle Varoloşçuluğun temsilcileri, S. Kierkegaard[19] (d.1813-ö.1855), M. Heidegger (d.1886-ö.1976), C. Jaspers (d.1883-ö.1969), G. Marcel (d.1889-ö.1973) ve J.P. Sartre (d.1905-ö.1980) gibi düşünürler ile İkbal arasında insan varoluşuna, onun problemlerine yaklaşım arasında önemli benzerlikler bulunması ayrıca incelemeye değerdir.[20]

İkbal, benlik felsefesini şöyle betimlemiştir: "İnsani hayal, istek ve arzularının aydınlığa kavuştuğu vicdanî birlik veya parlak noktadır. Bu, insan fıtratının dağınık ve sayısız gücünü bir araya getiren gizemli şeydir. Bu, çabayla ortaya çıkan şuur veya egodur. Ancak bütün müşâhedâtın yaratıcısı olmakla birlikte hakikati itibariyle saklı kalmıştır."[21] İkbal'in derin anlamlar yüklediği ben kavramı, Hint mistisizmindeki -her varlığın içindeki ona karakterini veren öz olarak tanımlanan- "Atman" kavramına benzemektedir. Atman, her şeyin iç kuvveti ve esas varlığıdır. Hintli bir düşünür olan İkbal, ego

felsefesini geliştirirken tüm farklılıklarına rağmen bu düşünceden de bazı açılardan faydalanmış olabilir.[22]

İkbal'e göre ben dediğimiz şey, sezgisel olarak algıladığımız her türlü faaliyetimizin kaynağıdır.[23] Bu noktada akla modern felsefenin kurucusu olarak kabul edilen Descartes'ın ünlü (d.1591-ö.1650) "cogito" argümanı gelmektedir. Meşhur kuşkuculuğuyla filozof, doğruluğundan emin olunamayan hiçbir şeyi bilgi olarak kabul etmezken her şeyden kuşku duyan özne, ona göre bir tek kendi varlığından kuşku duyamaz. Zira kuşku duyduğu müddetçe kuşku duyan bir şey de var demektir. Bunun bir neticesi olarak "düşünüyorum, öyleyse varım" (cogito, ergo sum) sonucu çıkar. Sezgisel olarak algılanan, açık seçik olarak düşünen bir özdür (res cogitans)

İkbal'in düşünce sisteminde ontolojik ve metafiziksel olarak tanımlanabilecek iki tür benlik anlayışından bahsedebiliriz. İlki, ontolojik olarak en küçük atomlardan âleme, mikrodan makroya her şeyin bir ben olarak küllî sistemde yerini aldığı, insanın her şeyin yaratıcısı Mutlak Ben tarafından seçilmiş ve hür bir ben olarak varolduğu bir sistemin felsefî anlamdaki benidir. İkincisi ise metafiziksel olarak bâtın boyutuyla İkbal felsefesinin çıkış noktası olarak kabul edilen "Kendini bilen Rabbini bilir" sözünden çıkarılan tasavvufî benliktir.[24] Bu benlik, tasavvuf düşüncesindeki insân-ı kâmil[25] kavramına çok benzer.[26] Bu noktada İkbal düşüncesindeki bu bâtıni benliği daha iyi anlayabilmek için, ego psikolojisi ve tasavvuf arasındaki benzerliklere de değinebiliriz.

Psikiyatrist Kemal Sayar, *"Geçmişin Bilgeliği Bugünün Psikoterapisiyle Buluşabilir mi? Suf Psikolojisi Örneği"* isimli makalesinde söz konusu benzerlikleri şöyle sıralar;

"-Her ikisinin de bir insan gelişimi kuramı vardır.

-Daha fazla kişilik bütünleşmesi için pratik yöntemler önerirler.

-Bilinç, bilinçötesi ve bilinçdışı kavramlarına sahiptirler.

-Bilinçdışını keşfetmeye değer bulurlar.

-İnsan gelişiminin entelektüel yönünden çok yaşantı yönü üzerinde dururlar. -Bütünleşme yolunda farklı evreler olduğu varsayılır"[27]

Görülmektedir ki, insani benlik üzerine yoğunlaşmış iki farklı alan olan tasavvuf ve psikolojide ego ya da nefs kavramları büyük önem arz etmektedir. İkbal de zamanındaki psikoloji ilmini ilgiyle takip eden, tasavvufi eğilimleri olan bir düşünür olarak söz konusu kavrama iki alanın da bakış açılarını taşımıştır.

İkbal'e göre insan, Allah'ın şahsiyet sahibi kıldığı bir bendir. Onu yaratan ise Mutlak Ben'dir. Bu çalışmamızın "Tanrı Kavramı" bölümünde ayrıntılarıyla İkbal'in Tanrı anlayışı üzerinde durulacaktır.[28]

İkbal düşüncesinde en küçük varlıktan Allah'a kadar her şey bir ego sahibidir. Her zerrede egonun kudreti bulunur. Şahsiyetini kemâle erdiren insanın Yüce Yaratıcı Allah karşısında ben diyebilmesi her ne kadar mutasavvıflarca mümkün görülmese de, İkbal bunu mümkün görür.[29] İnsan, Yüce Yaratıcıya benzemeye, Onun kemalâtından hisse almaya bakmalı ve ferdiyetini de asla kaybetmemelidir. Bunu şöyle ifade etmiştir: "Benlik Hak varlığından bir varlıktır. Benlik, Hak tecellîlerinden bir tecellîdir. Bilmiyorum, eğer deniz olmasa idi bu parlak inci nerede bulunurdu."[30] Ego ve Allah tecrübesi dua ve münacatta kendisini gösterir. Allah'ın kendisine dua edenlere icabet etmesi Onun bir ego oluşunun göstergesidir. Dua ile kader ve takdir değişir, insan ve yaratıcı arasında faal, etkileşimli bir münasebet kurulur.[31]

İkbal için ego, Mutlak Ego olan Allah'a yaklaşabildiği ölçüde hürriyete kavuşur.[32] Ego yeterince kuvvet bulunca Mutlak Ego'yu idrak edebilir ve ölümsüzlüğe kavuşur.[33] En küçük varlıktan Allah'a kadar her şey bir ego sahibidir. Her zerrede egonun kudreti bulunur.

Dünyanın her seviyesinde en küçük atomlardan başlayarak birbirinden bağımsız egolar mevcuttur. Egolar kendilerinden daha yüksek bir varlık formuna yükselme azmindedirler. İkbal'in mürşidi Mevlana'nın da söylediği gibi; "Cemâdâttan öldüm ve nebat oldum, nebattan öldüm ve hayvanlığa

geldim, hayvanlıktan öldüm ve insan oldum-şimdi ne diye korkuyorum? Çünkü ölmekten dolayı hiç eksilmem.. ,"[34] Bu yukarıya doğru olan mücadele dâimîdir ve en değerlinin zaferiyle sonuçlanır. Alçak olan madde ise yerinde kalır. İkbal'in fikirlerini önemsediği filozof Nietzsche'nin de dediği gibi "Alçak potentsler tahrip edilir, hiçbir şey öğrenmemiş olan madde tekrar alttan başlamalıdır."[35]

Mevlana ve Nietzsche gibi çok farklı dünyaların insanlarının değişik boyutlarda ifade ettiği, varlık âleminin bir üstte bulunana doğru olan yükselme azmi, güç istemi kavramının felsefesinde önemli olduğu Nietzsche için tüm insani yönelişlerde de temel dürtü olan güç ve iktidar elde etme arzusuyla alakalı gibi gözükmektedir.[36]

İkbal'e dönersek, her ego ferdîleşme ufkunda yol alır. Bu, insana tehlikelerle dolu ama engin bir vizyon verir. Allah'ın dağlara, yer ve göğe teklif edilmiş ama sadece insan tarafından üstlenilmiş emanetidir bu. Nihayetinde o insan, ölümsüz bir varoluşun mevki sahibidir.

Egonun hakiki gayesi Allah'tır. Onunla ilişki kurma isteği egoyu Allah'ın sıfatlarından hisse almaya ve onunla olmaya sevk eder. Tasavvuf ehlinin; Allah'ın arz ve semaya sığmasa da mümin'in kalbine sığacağını düşünmesi de yine bu bağlantıyı ifade eder. *Peyam-ı Maşrıkta* geçen "Ne Kâbe'ye sığarsın ne puthaneye gelirsin. Lakin seni yana yana isteyenlere yana yana koşarsın"[37] beyti de ego ile Allah arasındaki derin bağı ifade eder.[38] İkbal'e göre insan, Allah'a kendi benini inkâr ederek değil, geliştirerek ulaşabilir. Hallac'ın söylediği gibi "Ey maksadını fenâda arayan, yokluk hiçbir zaman mevcut olanı bulamaz.[39]

Ego yeteri kadar kuvvetlendirildiği zaman insan, Allah'ı müşahede edebilir ve o, artık ölümü de yaşamayacaktır.[40] Kelime-i Tevhid nice sırlara sahiptir. Varoluşun en önemli farkındalıklarından birisi de gerçek anlamda Allah'tan gayrısının var olmayışıdır:

"Lâ ilâhe illallah'ı benliğine katan insan, ölünün toprağından görüş ve nazar yetiştirir. Böyle insanın eteğini bırakma. Zira güneşi ve ayı onun kemendi içinde gördüm.

Sen ey cahil, uyanık gönül ara, bul. Dedelerin gibi kendine bir yol bul. Müminin gizli sırrı nasıl ifşa ettiğini, 'Lâ mevcûde illâllah (Allahtan başka var olan yoktur)' sözünden anla."[91]

İkbal'in burada ifade ettiği gibi, imansız bir hayat, varoluşsal dayanağından yoksun olmaktır. Benliğe istikamet veren Yaratıcıya olan katıksız bir imanî tasdiktir. İnsana kendisine bu yolu gösterecek bir arayış içinde bulunma çağrısı yapmıştır.

İkbal, hemen tüm eserlerinde benlik düşüncesine değişik boyutlarıyla değinmiş ya da atıfta bulunmuştur. Ben üzerinde en kapsamlı olarak *"Esrar-ı Hodi" (Benliğin Sırları)* isimli eserinde durmuştur. Yine *"İslam 'da Dini Düşüncenin Yeniden Teşekkülü"* ismiyle kitaplaştırılan konferanslarından birinin konusu "İnsani Benliğin (Ene) Hürriyeti ve Ölmezliği"dir. Bu noktada söz konusu konferansta geçen İkbal'in ben üzerindeki vurguları aşağıda incelenecektir.

İnsani Benliğin (Ene) Hürriyeti ve Ölmezliği

İkbal, bu konferansta felsefesinin temelini oluşturan benlik kavramını tartışmaya ve temellendirmeye çalışır. İnançlı bir Müslüman olan İkbal, insani benliğin çıkış noktası olarak onun Allah'ın yarattığı seçkin, seçilmiş ve hür irade sahibi oluşu noktalarını tesbit etmiştir. Ona göre Kur'an-ı Kerîm'de bu üç nokta çok açık olarak ifade edilmiştir:

1- İnsan, Allah'ın seçtiği varlıktır. "Sonra Rabbi onu seçti, tövbesini kabul etti ve ona doğru yolu gösterdi."[41]

2- İnsan, bütün kusurlarına rağmen Allah'ın yeryüzündeki temsilcisidir. "Hani, Rabbin meleklere, -Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım- demişti. Onlar, -Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz- demişler. Allah da, -Ben sizin bilmediğinizi bilirim- demişti."[42]

3- İnsan hayatını riske atarak hür bir varlık olmayı üstlenmiştir. "Şüphesiz biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar onu yüklenmek istemediler, ondan çekindiler. Onu insan yüklendi.

Çünkü o çok zalimdir, çok cahildir."[43]

İkbal, tüm bu ayetleri sıraladıktan sonra hayretle İslam tefekkür tarihinde Kur'an'ın vurguladığı bu insani, hür şahsiyete layıkıyla değer verilmediğini söyler. Ruh hakikatinin değeri, indirgemeci bir tutumla alçaltılmıştır. Kur'an'ın bizlere haber verdiği üç ilim kaynağı; tarih, tabiat ve bâtıni tecrübedir ki bu sonuncusunun değerini bilen sadece tasavvuf olmuştur. İslâm düşünürleri, Yunan felsefesinden etkilenip Kur'an'ın dinamik anlayışından ayrılarak farklı yorumlara sapmışlardır.[44]

İkbal, Doğu'nun kadîm inanç sistemlerinin benlik hakkındaki algı ve konumlandırmalarında pek çok noksanlıklar tespit etmiştir. Budizm, acıyı merkeze alıp insanın benliğini yok ederek bu acıdan kurtulabileceğini söylerken Hristiyanlık akîdesi, aslî günahı esas almış ve insanüstü bir inayetin yardımı olmaksızın kurtuluşu imkansız kılmıştır.[45] Hinduizm, dünyanın reel gerçekliğini inkarla dünyanın içinde bir hapishanede sıkışıp kaldığımızı iddia etmiştir.[46]

İnsan, şuurlu bir ben olarak çeşitli duygulanımları, zihin ve ruh boyutlarında, değişim ve dönüşüm kanunlarına tabi olarak tecrübe eder.[47] İkbal'e göre benlik, kendisini olayların birliği (mental states) şeklinde gerçekleştirir. Birbirinden kopuk zihinsel süreçler şeklinde meydana gelmez ki benliğin ilk özelliği de bu bütün oluşudur.[48] Sonlu olmasına rağmen bağımsız bir nokta merkezli oluş, benin bir başka vasfıdır. Tecrübe açısından her bir ben kendi dünyasına aittir.[49] Ama benlerin bağımsız ve kendine özgü oluşları onların münasebetlerine 17. yüzyıl düşünürlerinden Leibniz'in (d.1646-ö.1716) sistemindeki gibi bir kapalılık getirmez.

İkbal'in benleri ile Leibniz'in monadları arasında şekilsel bir benzerlik söz konusudur. İkbal, bütün düşüncelerinde olduğu gibi bu konuda da Batı dünyasından aldığı bir takım fikirleri kendi anlayışına göre yorumlayabilmiştir.

Leibniz'in monadları sıkı bir determinizme tâbîdir ve kendi aralarında birbirlerine kapalıdırlar. İkbal'in benleri ise birbirleriyle ilişki kuran yaratıcı bir faaliyetin unsurlarıdır. Leibniz'in monadlar hiyerarşisinde en alt basamakta bulunan, pasif ve karışık tasarımdaki maddedir, en üstte ise Tanrı yer alır. Onun tasarımında açıklık vardır ki O, yegane tek olan aktifliğin kendisidir.[50] Onun aşağısında birbirinden ayrı tasarımları olan sonsuz sayıda monad bulunur. İnsanın da içerisinde yer aldığı bu düzende tüm evren organik bir birlik içindedir. İkbal'de de en üstte Mutlak Ego olan Tanrı bulunur. Fakat İkbal'in Yaratıcı, faal Tanrısı, Leibniz düşüncesindeki belirlenmiş bir planın uygulayıcısı Tanrı ile asla aynı değildir.[51]

İkbal'in dinamik hayat anlayışında en küçük atomdan yukarıya doğru tüm bir âlem, içinde sonsuz potansiyeller barındıran mahiyettedir. Bu çerçevede Gazâlî'nin şârihi olduğu İslam ilahiyatçılarının düşüncesinde ene ve benlik zamanın geçmesinden etkilenmeyen, sade, bölünmez ve değişmez rûhani bir cevherdir. İkbal'e göre ise bu bakış açısı meselenin metafizik yanına vurgu yapıp psikolojik yanını açıklamakta yetersiz kalmaktadır.[52] İkbal, Kant'ın (d.1724-ö.1804) "Bir maddenin bölünmezliği onun tahrip olunmazlığını isbat etmez" görüşünü zikretmiş ve cevherin aşama aşama yokluğa gidebileceğini söylemiştir.[53]

İkbal, söz konusu konferansta benin mahiyetini tartışırken modern psikolojinin de incelenmesi gereğini vurgulamıştır. Tanınmış psikolog William James'in (d.1842-ö.1910) görüşlerine değinir. James'e göre şuur halimiz bir "Hayal Irmağı"na (stream of consciousness) benzemektedir. Zihin hayatımızın sürekliliği birbirine eklemlenen çengeller gibi bir zincir oluşturur, İkbal'e göre söz konusu açıklama dikkat çekici olmasına rağmen tam olarak şuur hayatımızı açıklamaya yeterli değildir.[54]

İkbal'e göre enenin faaliyeti onun iç tecrübesini meydana getirirken biz eneyi idrak, muhakeme ve irade fiilerinde anlamlandırırız. Ve şöyle devam etmiştir: "Enenin hayatı, enenin muhiti ve muhitin eneyi istilasından hâsıl olan bir nevi tevatürdür. Ene, bu mütekabil istila sahasının dışında kalmaz. Bilakis, sevk ve idare edici kuvvet sıfatıyla bu sahanın içinde hazırdır ve kendi tecrübesi vasıtasıyla teşekkül edip bir zapturapt altına girer."[55]

Ona göre, enenin bu sevk ve idare vazifesi hususunu Kur'an şöyle beyan etmiştir: "Sana ruh hakkında soru soruyorlar. De ki: Ruh, Rabbimin bileceği bir şeydir. Size pek az ilim verilmiştir."[56] İkbal bu ayeti

yorumlarken Kur'an-ı Kerîm'deki "Emr" ve "Halk" kelimelerinin anlamlarına dikkat çekmiştir. Kur'an'da buyrulduğu gibi "Halk ve "Emr" ona mahsustur.[57] İkbal şöyle söylemiştir: "Her ne kadar ilahi emrin, ene vahdetleri halinde ne şekilde işlediğini bilmez isek de, yukarıda gördüğümüz âyet-i kerimeden, ruhun hakiki mahiyetinin sevk ve idare edici kudretinden sudûr ettiğini öğreniyoruz".[58]

İkbal, İsrâ Suresi 84. ayetiyle devam etmiştir; "De ki: Herkes kendi yapısına uygun işler görür. Rabbiniz, en doğru yolda olanı daha iyi bilir." Ayetteki "ya'melü" (davranır) kelimesi önemlidir. Şöyle demiştir: "Hakîki şahsiyetimiz bir şey değil, bir ameldir"[59] Benin tecrübesiyse birbiriyle bağlantılı bir vahdeti olan ameller silsilesidir.

Özellikle *Esrar-ı Hodi* isimli eserinde İkbal, benin karakteristiği ve âlemdeki yansımalarını kapsamlı olarak ortaya koymuş, diğer pek çok eserinde de değişik boyutlarıyla bu konuya değinmiştir. İkbal'in benliğe dair bu tanımlamaları aşağıda açıklanacaktır.

Benliğin Karakteristiği ve Yansımaları

Benliğin niteliklerini tanımak insan için önemlidir. Benliğin özellikleri ve yansımalarını İkbal'den şu şekilde takip mümkündür: Tüm âlemin sırrı olan benlik ezelîdir:

"*Benlik, ne zaman başlamıştır, kimse bilmez. Benlik akşam sabah halkası içinde değildir. Hızır'dan şu emsalsiz nükteyi işittim: Deniz, kendi dalgasından daha eski değildir.*"[60]

Kendinin farkında olan insan, benini diri ve canlı tutabilen insan, âlemdeki en ulu makama erer. Ona göre gerçek zillet, bundan yoksun oluştur:

"Eğer insanın vücudunda "benlik" dipdiri yaşıyorsa, o fakir değil padişahlar padişahıdır. Fakirin azamet ve saltanatı, Sultan Sencer ve Sultan Tuğrul'dan aşağı değildir.

Eğer benliğimiz diri ise sonsuz deniz, topuğunuza kadar çıkmaz, size yol verir. Yüksek dağlar, ayaklarınızın altında ipekli kumaş haline gelir.

Diri timsah kendi muhitinde hürdür, istediği gibi haraket eder. Ölü timsahı, bir serap dalgası zincire bağlayıp sürükler."[61]

İkbal'in burada ifade ettiği gibi benliğin canlı tutulması bir gereklilik iken onun için benliğin yokluğu ise ölüme eşdeğerdir. İkbal, bu hakikatin dünyadaki millet ve medeniyetlerde zahir olduğunu düşünmüştür:

"Garbın ruhu benlikten mahrum olduğu için kapkaranlıktır. Şark da aynı sebepten cüzama tutulmuştur.

Arap ruhu, benliği öldüğü için buhranlar içindedir. Irak'ın ve Acem'in bedeninde damar ve kemik kalmamıştır.

Benliği öldüğü için Hind'in kolu kanadı kırılmıştır. Ona kafes helâl, yuva ise haram olmuştur.

Yine benlikten mahrum kaldığı için, "Pir-i Harem" Müslümanın ihramını satıp kendine ekmek parası yapmıştır."[62]

İkbal'in burada yaptığı tesbitlerden milletlerin de aynı fertler gibi bir şahsiyetlerinin olduğu ve kendi benliklerine sahip çıkmaları gerektiğini söyleyebiliriz. İkbal'e göre âlemdeki nizamın aslı benliktir:

"Varlığın şekli, benliğin eserlerindendir. Her gördüğün şey, benliğin sırlarındandır.

Benlik, kendi kendini uyandırınca bu vehim ve zan âlemini zuhura getirdi. Onun zatında yüzlerce cihan gizlidir. Ondan gayrısı, onun ispatından meydana gelmiştir."[63]

İkbal'e göre yaratıcı olan Mutlak Ben'in takdiriyle bütün bir âlem vücuda gelmiştir. Varlığın zahir ve bâtınında onun iradesi, benliğinin içinde âlemler içinde âlemler yaratan sayısız potansiyeller vardır:

"Cihana o, düşmanlık tohumu saçmış, kendisini kendinden başkası (gayr) zannetmiştir."[64]

"Mücadelenin lezzetini tatsın diye kendi kendinden bir gayr vücuda getiriyor.

Onu kendi bazusunun kuvveti ile öldürüyor; kolunun kuvvetini denemek, anlamak istiyor.

Onun kendini aldatmaları, hayatın ta kendisidir. Gül gibi kandan abdest almak hayatın ta kendisidir.

Bir gül için yüz gülistanın kanını döker. Bir nağme uğruna yüzlerce feryad eder.

Bir felek için yüz hilal, bir söz elde etmek için yüzlerce lâf yaratmıştır.

Bu israf ve bu taş yürekliliğin mazereti, manevi güzelliği yaratmak ve tamamlamaktır."[65]

Ona göre âlemdeki tüm zıtlık gibi gözüken çokluğun ardında varoluşun kendi kendini arayan, tamamlayan, yeniden şekillendiren, kendisiyle tekrar tekrar yüzleşen cilveleri vardır:

"Kendini göstermek benliğin huyudur. Her zerrede uyuyan, gizlenen benlik kudretidir."[66]

"Mademki âlemin hayatı, benlik kudretindedir; o halde o, ne kadar metin ve muhkem olursa hayat da o derece metin olur.

Katre, benlik sözünü ezber ederse değersiz varlığını inci haline getirir.

Benlik, hayat kudretini bir araya topladı mı hayat ırmağından muazzam bir deniz vücuda getirir."[67]

Kendini her şeyde izhâr eden benlik, yaratıcı gücüyle âlemi şekillendiren esastır. Onun sağlamlığı ölçüsünde varlıkların hayatı olması gerektiği gibi ideal bir hayat olabilir. Şahsiyetinin farkına varabilen basit bir damla en değerli bir ziynet olur. Dağlar, denizler, nur, çemen, mum, Arz, Ay, Güneş, çınar[68] gibi âlemin sayısız unsuru benliklerinin farkındalığı nisbetinde kemâl bulur ya da değer kaybeder yahut birbirlerine nisbetle fark yaratırlar. Benliğin canlı kudreti, yaşamı şekillendiren, asıl olandır.

İkbal düşüncesinde hayatı bir birlik haline getiren, yaşamı değerli kılan, hayatın motivasyon gücü arzudur. Bilal Sambur, *"Iqbal's Theology Of Life"* isimli makalesinde şöyle söylemiştir:

"Arzu, İkbal düşüncesinde anahtar özellikte olan sosyal bir dinamiktir. Marx için arzu, mal ve zenginliktir. Freud için arzu sekstir. Russel için arzu güçtür. Bu düşünürlerin aksine İkbal, arzuyu parçalara bölmez. Fakat bu, hayatın tüm dinamiğidir."[69]

İkbal düşüncesinde yaşam dediğimiz şey ancak bir hedefi olursa değer kazanır. Hedefsiz hayat boş bir koşuşturmadan ibarettir. Fiziki âlemin manası olan arzunun kalpte yaşatılması diri olmayı sağlar:

"Hayatın bekası, bir maksat ve dâvanın varlığına bağlıdır. Onun kervanının çanı, maksat ve dâvadır."[70]

"Hayat, arayıp tarama içinde gizlenmiştir; onun aslı arzu içine gizlenmiştir.

Kalbinde arzuyu yaşat. Ta ki, bir avuç toprak olan bu varlığın bir mezar haline gelmesin.

Arzu, renk ve koku cihanın canıdır, her şeyin yaradılışında arzu mevcuttur."[71]

İkbal, arzunun benliği var ettiğine inanmıştır. Buna karşılık arzunun olmayışı ise benlik için ölüme eşdeğerdir:

"Arzunun yokluğu, diriyi öldürür. Yanışın eksilmesi alevi söndürür.

Hayatın sermayesi arzudur. Akıl ise ondan doğmuştur."[72]

Hayatın sermayesi, âleme can veren o arzu, kalpte yaşatılabilirse ondan çıkan aydınlıkla hayat ilahi bir faaliyete sahne olur. Metafiziksel bir rehberlikle arzu, hayatı varması gereken yere ulaştırır:

"Ey hayatın sırrın yabancı olan insan, kalk, bir maksat şarabından sarhoş olarak kalk.

Seherler gibi parlayan bir maksat ve arzu ile yerinden sıçra; o maksat masivayı yakan bir ateş olsun.

Göklerden daha yüksek, gönül alan, insanı teshir eden, güzel olan bir maksat olsun.

Eski bâtılı söküp atan, içinde fitneler, şûrişler gizlenen, baştan aşağı kıyamet olan bir maksat olsun.

Biz, maksatlar yarattığımız için yaşıyoruz. Biz, arzunun ışığı ile aydınlanıyoruz, parlıyoruz."[73]

İkbal'e göre, yaşamı aydınlatacak, insanı neftsen, dünyadan geçirecek, varoluşuna layık gayeler yaratmak, kâinatı yeniden nizama koyacak, ideal olmaya layık maksatlarla yeni şeyler söylemek, yaşamımızın gayesine uygun arzularla faaliyet ateşimizi yakmak gerekmektedir. Ona göre, benliğe güç veren aşk ve muhabbettir:

"Adı benlik olan bir nur noktası, bizim bir avuç topraktan başka bir şey olmayan varlığımızın altında hayat kıvılcımıdır.

Onu daha bâki, daha diri, daha yakıcı ve daha parlak hale getiren muhabbettir.

Onun cevheri muhabbetle alev alır. Kalbinde gizli olan imkânlar, alev alev yükselir.

Onun yaradılışı, ateşini aşktan alır. Dünyayı aydınlatmayı aşktan öğrenir."[74]

Bu bağlamda aşk ve muhabbet, benliği harekete geçiren kaynaklardır. İkbal için aşk, fizikî dünyanın ötesinden gelen bir ruh-i cevherdir ki bu âlemin kuralları onu bağlamaz:

"Aşk, kılıç ve hançerden korkmaz. Zira aşkın aslı (bu âlemi meydana getiren anâsırdan) sudan, rüzgârdan ve topraktan değildir.

Cihanda aşkın hem barışı, hem savaşı vardır. Aşkın cevherli kılıcı âb-ı hayattır.

Aşk bir baktı mı kayalar parçalanır. Hak aşkı sonunda baştan aşağı Hak olur.

Sevmeyi, âşık olmayı öğren. Bir sevgili ara. Nuh gözü, (daima ağlayan, inleyen) Eyüp sabrı iste. "[75]

Yüce Yaratıcının aşkı, insanı mana âlemine yükselten, Hakla beraber kılandır. Tevhidin kahramanları Peygamberler gibi, insanı aşık olmaya davet etmiştir.

Tasavvufi bir üslupla, muhataplarının ruhunu diriltecek, kişiye kendi sırlarından haber verecek bir mürşide tabi olmayı öğütler, eğer insan içindeki aşk mumunu tutuşturabilirse nice diyarlar onun coşkun alevleriyle yanacaktır:

"Bir avuç topraktan kimya vücuda getir. Bir kâmil mürşidin eşiğini öp!

Mevlana gibi mumunu uyandır; Tebriz ateşi içinde Rum'u yak."[76]

İkbal, Hz.Muhammed'e olan bağlılığını değişik yerlerde çokça ifade etmiştir. Ona göre aşkın Peygamberi Hz. Muhammed gibi olmak, Onun yolundan gitmek gerekmektedir. Şairane üslupla ifadelendirdiği üzere İslâm Peygamberi'nin devrimler yaratan, intizam veren, ruhlar dirilten, hakka erdiren, sonsuzluk kadar ulaşılmaz, aynı zamanda toprak gibi mütevazi olan izinden gitmek lazımdır:

"Müslümanın kalbinde Mustafa'nın makamı vardır. Siz, onun adı ile şeref kazanırsınız.

Tur (Hazreti Musa'nın Allah ile kelimeleştiği dağ) onun evinin tozundan bir dalgadır. Kâbe'deki Beytülharem onun kâşanesidir.

Ebediyet, onun vakitlerinin bir ânından daha azdır. Ebediyet, onun zatından imtidat kazanır.

Kisra'nın tacı, bir hasır üzerinde rahat bir uykuya dalan onun ümmetinin ayağı altındadır.

Hira (dağ) halvetgâhına çekildi. Orada millet, din ve hükümet yarattı.

Bir millet, Hüsrev'in tahtı üzerine yükselsin, orada rahat bir uykuya varsın diye gecelerce gözlerine uyku girmedi.

Savaş vaktinde kılıcı, demirleri eritir; namaza durunca gözlerinden yaşlar dökülürdü.

Onun kılıcı daima muzaffer duası içinde idi. Onun kılıcı sultanların neslini kesmişti

Cihanda yeni bir usûl, âyin va 'z etti. Eski kavimler in kanunlarını ortadan kaldırdı."[77]

İkbal, Hz. Muhammed'in mevkisini duygusal bir uslupla ifade ederken tarihi hatıralarla bir hissiyatı yaşar ve hissettirmeye çalışır. İkbal'e göre insan Peygamber'in izinden gidebilirse sonunda Yaratıcının rızasına ulaşacaktır:

"Ta ki, Kâbe'nin Hüdası (Allah) seni taltif etsin. Seni arz üzerinde kendine halifesi yapsın."[78]

Benlik, başkasından bir şey istemekle, diğere muhtaç olmakla zayıflar. İkbal, insanın minnete düşmemesi için uyarır:

"Ey Arslan'lardan haraç alan, ihtiyaçtan dolayı tilki mizaçlı olmuşsun.

Senin yaraların fakirliktendir. Derdinin aslı, yalnız bu hastalıktır.

Ömer gibi deveden kendin in. Sakın başkasına minnettar olma sakın."[79]

İnsanın diğer insanlardan menfaat beklemesi onu aciz düşürür. Böyle bir beklenti aynı zamanda bir yanılsamadır. İkbal bu noktada sormuştur:

"Ne zamana kadar rütbe ve mansıp dileneceksin; çocuklar gibi sopadan ata bineceksin? "[80]

İkbal, çokları dervişane bir yaklaşımla dünyayı ve ona ait geçici şeylerin faniliğini vurgulamış ve insanı nihai olarak mutlu edemeyeceklerini dile getirmiştir. Ona göre benlik, aşk ve muhabbetle kuvvet bulunca âlem nizamının açık ve gizli tüm güçlerine etki eder, hakîki mevkisine aşkla kavuşan benlik içinde emanet olarak taşıdığı potansiyeli zahir etmeye başlar:

"Benlik, muhabbetle kuvvet kazanınca, onun kudreti âlemi emri altına alır.

Yıldızlardan nakışlar yapan felek ihtiyarı, goncaları onun dalından kırıp topladı.

Onun pençesi, Hak pençesi olur. Ay, onun bir parmağının işareti ile ikiye bölünür.

Cihanda düşmanlık hadiselerinde o hakem olur. Dara ve Cemşid, onun fermanına boyun eğerler. "[81]

İkbal düşüncesinde benliği kuvvetlendiren şeyler aşk, fakr, yiğitlik, hoşgörü ve helal kazançtır. İkbal, bu kavramların ayrı ayrı benliği beslediğini düşünürken bu kavramların birbirlerinden bağımsız olmadıklarına da inanmıştır. İdeal olan benliği oluşturma noktasında ilahi aşk helal kazançsız olmayacağı gibi fakr ile terbiye edilmeyen benlik de noksan kalır. Aynı şekilde aşk ve fakr ile beslenen bir benlikte Yiğitlik ve hoşgörünün olmayışı düşünülemez. Bu kavramlara daha geniş olarak bakarsak şunları söyleyebiliriz:

Aşk, benliği kuvvetlendiren, onu geliştiren, onun diğer benlerle irtibat kurmasını sağlayan güçtür.[82]

Fakr, dünyaya kalben bağlanmamak, dünyayı kendi başına değerli görmemektir. Fakr sıfatına sahip kişi, dünya malına ehemmiyet vermez. Geçici olan dünyanın rahatlık ve zevklerinden kendini uzak tutar.[83]

İkbal, eserlerinde çeşitli yönleriyle fakr kavramına değinir. Ona göre fakr, benliği aydınlatan bir kuvvettir:

"Kafirin fakr, benliği yok etmedir, Müminin fakr, benliği parlatmadır"[84]

Fakr, her daim Hakla beraber kılandır:

"Ölmeyen, elbet diri, Hak, Hayy olan, Hak'la olmak, mutlak ömründür inan![85]

İkbal için diri insan, Haktan gayrı olan her şeyden elini eteğini çekendir. Onun varlığında kendi benliğinden geçebilendir. Fakr, insanı yücelten, olmazları olduran, Yaratıcıya yaklaştırandır:

“Fakr nedir? Ey killere tapmış olan! Doğru görmek, bir de sağlam kalp inan! Yaptığın iş, ölçülür fakrın ile, durmadan dön gel ne olur tevhide de. Hayber’i, arpayla almış fakr niye? Tutsak etmiş, sultân atmış terkiye!”[86]

“Fakr, verir baskın melekler üstüne, hem cihândan üst olur, kudret yine. İlkbaşından Hak, makam vermiş sana, camdın elbet sürmüş elmastan yana.”[87]

Fakr, İkbal’e göre inançlı insanın gayret kaynağıdır:

“Kafirin fakr, tek yaşanmış bir hayat, Mü’minin fakrdan da titrer kâinat”[88]

Ona göre insan, fakr ile benliğini kuvvetlendirir.[89] Yiğitlik de İkbal’in saydığı, benliği kuvvetlendiren erdemlerdendir.

Yiğitlik, zor anlarda dirayet sahibi olup cesaret gösterebilmektir. İkbal gibi bir aksiyon adamı için bu çok önemlidir. Hayatta cesaret sahibi olanlar, Hakka dayanarak güçlü olurlar. O, benliği kuvvetlendiren bir kuvvet olarak cesareti şöyle anlatmıştır:

“Tek var olan Hakk’a inanıp ona bağlanan insan, boynunu her mabudun esaretinden kurtarmıştır. ”[90]

Mü’min Allah’a dayanır ve ondan başka hiçbir şeyden korkmaz, cesaretini ve kuvvetini ondan alır:

“Hürde ezber, ‘Lâ tehaf’tan (Korkma) güç alır, Elde baş gezmiş: Kaçan güçsüz kalır. ”[91]

“İman kuvveti, senin hayatını artırır. Daima ‘Lâ havfun aleyhim ’ âyeti kerimesini oku. Musa, Firavun’un huzuruna çıktığı zaman onun kalbine kuvvet ve cesaret veren ‘Lâ tehaf’ ayeti olmuştu.”[92]

İkbal düşüncesinde benliği kuvvetlendiren diğer bir erdem de hoşgörü olarak zikredilmiştir.[93] *Hoşgörü,* imanlı insanın vasıflarından birisidir. Kendi benini oldurma yolunda olan insan başka benlere de saygılı olmalıdır. Toplum hayatı böyle teşekkül eder. Allah şöyle buyurur: “(Ey Nebi!) Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir.”[94]

Bir hadiste şöyle buyrulmuştur: “Kim bu dünyada bir kulun ayıbını örterse Allah da onun ayıbını kıyamette örter.”[95]

İkbal, *Helal Kazancı* da büyük erdemler arasında zikretmiştir. Helal kazanç ile her türlü faaliyetinde insan, kendi emeğinin karşılığını aramalıdır. Tasavvufta da çok önemli görülen helal kazanç, İslâm’ın en önemli düsturlarındandır. Kur’an-ı Kerim de; “Ey İman edenler! Eğer siz ancak Allah’a kulluk ediyorsanız, size verdiğimiz rızıkların iyi ve temizlerinden yiyin ve Allah’a şükredin.”[96] ayetinde, helal kazanç ve rızkı veren Allah’a şükür vurgulanırken, “Ey Peygamberler! Temiz şeylerden yiyiniz ve iyi ameller işleyiniz. Doğrusu ben, sizin yaptığınız şeyleri tamamen bilirim.”[97] ayetiyle de helal rızık ve iyi amel ilişkisine vurgu yapılmıştır.

Hadis-i Şeriflerde de bu hakikat değişik boyutlarıyla ifade edilmiştir: “En faziletli amel helal kazançtır.”[98] hadisinde yine yukarıda verdiğimiz ayette olduğu gibi helal kazanç ile iyi amel ilişkisine değinilirken “En temiz ve üstün kazanç kişinin el emeği ve her türlü dürüst alış-verişten kazandığıdır.”[99] hadisiyle de alın teri ve doğruluğa işaret edilmiştir. “Helali aramak cihaddır”[100] hadisinde helal kazanç, İslâm dininde en büyük ibadetlerden sayılan cihat olarak vurgulanırken “Helalin ne olduğunu öğrenip onu kazanmaya çalışmak her Müslümana vaciptir.”[101] hadisiyle de bütün bu çerçevede her Müslüman için gerekliliği ifade olunmuştur. İkbal, İslam’ın bu temel anlayışını şöyle ifade etmiştir:

“Putların süprüntüsünü Kâbe’den çıkarıp atan (Hz. Muhammed) “Kazanan insan, Allah’ın sevgilisidir dedi.

Dilencilikle deryalar kadar mala sahip olsan, o mal bir ateş selidir. Eğer kendin kazanırsan bir çiğ danesi, güzeldir."[102]

İslam'ın şartları hakkıyla yerine getirilirse insanın benliği kuvvet kazanır. İmanın ve İslam'ın şartları insanı kötülüklerden alıkoyar, ibadetlerle insan Yaratıcıyla buluşur, nefsini terbiye eder. Sosyal adalet sağlanmış olur:

"Lâ ilâhe ... Bir sadeftir ki onun içindeki inci, namazdır. Namaz, Müslüman kalbine küçük bir hac gibidir."[103]

İkbal'e göre benliği zayıflatan şeyler: Korku, kölelik, dilencilik ve soy-sopla övünmektir. Bu zaaflar benliğin olgunlaşmaya doğru olan yolculuğunda onun ayağını kaydıran ve onu hedefine varmaktan alıkoyan engellerdir. Benliğin Mutlak Ego'ya doğru olan yolculuğunda bu engelleri aşması gerekir. Bu zaaflara daha geniş olarak bakarsak şunları söyleyebiliriz:

Korku, insanın benliğini sarsan, onun imkanlarını kullanmasına engel olan şeylerdendir. İnsanı her daim cesur olmaya çağırır.

"Ümitsizlik seni mezar gibi sıkar. Elvent dağı dahi olsan seni temelinden yıkar."[104]

"Korku, ölüm memleketinden gelen bir casustur. Ölümün (merg) başındaki (mim) harfi gibi içi kapkaranlıktır."[105]

Yaratıcının dışındakilerden korkmak batıldır. Korku, insanı düşmanı karşısında rezil eder:

"Haktan gayrı bir şeyden korkmak, bir düşmandır ki insanda hayat ve faaliyet kudretine saldırır. Hayat kervanının yolunu kesip onu yağma eden bir eşkiyadır."[106]

"Düşmanın seni korkak gördü mü, bir bahçeden gül toplar gibi kolaylıkla seni ele geçirir. Düşman kılıcı başına daha kuvvetle iner. Onun bir bakışı, sana hançer gibi korkunç görünür."[107]

Korkunun tesirinden kurtulan imanlı mümin Hakka dayanır, bu kuvvetle cesaret bulur ve her mucizeyi gerçekleştirebilir:

"Eğer Hakk'ı tanıyorsan gamdan kurtul. Şu az, bu çok endişesinden kurtul."[108]

"İman kuvveti, senin hayatını artırır. Daima 'Lâ havfun aleyhim ' âyeti kerimesini oku. Musa, Firavun'un huzuruna çıktığı zaman, onun kalbine kuvvet ve cesaret veren 'Lâ tehaf' âyeti olmuştu."[109]

İkbal'e göre korku, kötülüklerin anahtarıdır:

"Eğer dikkat edersen kalbinde gizlenen her şerrin korkudan doğduğunu görürsün. Rec'a, hilekârlık, yalan, hepsi korkudan kuvvet alan kötülüklerdir."[110]

Benliği zayıflatan diğer bir zaaf olan *Kölelik*, İslâm dünyasının emperyal güçler karşısında içine düştüğü mağlubiyet felaketini sonuna kadar yaşamış bir zamanın insanı olan İkbal için en acı tecrübelerden birisi olmuştur. Bütün gayreti ümmeti esaret ve benliği zayıflatan kölelikten kurtaracak ateşi tutuşturabilmektir. Milletlerin kronik hale gelmiş olan zaaflarından bahsederken şöyle demiştir:

"Milletlerin dertleri ve hastalıkları vardır. Bunların sebepleri çok ince ve derindir. Eğer izah etmeye kalkarsak, ne kadar söylesek de yine onu kâfi derecede anlatamayız. Kölelerin liderleri arslan dininde dahi ancak tilki felsefesi görürler. Ben inanıyorum ki, gizlice Firavun'un peşinden giden bir Musa dahi olsa, milletinin lânetine müstahaktır."[16]

İkbal burada Musa Peygamber'in İsrailoğullarını Firavun'un esaretinden kurtarmasına işaret eder. Musa Peygamber ve kavmi Mısır'dan çıktıktan sonra çölde kırk yıl dolaşmışlar ancak böyle bir süreden sonra kölelik zilletine düşmüş olan o kavimden Musa Peygamber'e itaatkar bir nesil

yetişebilmiş ve ilahi irade tecelli etmiştir.

İkbal'e göre ruhunu kaybetmişlerde hayatın tadı kalmaz:

"Kölelikte ne aşk ne de mezhep vardır. Hayatın bal gibi lezzeti onlara tatsız gelir."[111]

"Kölelikte dîdar zevki arama, uyanık bir can arama. Onun gözü,görmenin mihnetine tahammül edemez. O, dünyada sadece yemiş, içmiş, uyumuş ve göçmüştür."™

"Kölenin yüzü gönlü gibi karadır. Kölenin nağmeleri, tabiatı gibi alçaktır. Onun donmuş gönlünden hararet uçup gitmiştir. Yarın zevki, bugün lezzeti nedir bilmez. Zaten ney'ini dinlersen sırrını öğrenirsin. O'nun sazından bir şehrin ölümünü dinlersin."[111]

İkbal'e göre başkalarının esaretine düşende şahsiyet, benlik kalmaz:

"Bir mezar toprağından kulağıma geldi ki, yerin altında da yaşamak mümkündür. Başkalarının istediği gibi yaşayan insan, nefes alır, lâkin canı yoktur.

Ne zamana hayat libasını yırtacaksın? Ne vakte kadar karıncalar gibi toprak içinde yuva yapacaksın? Kanatlan, şahinlik öğren; ne zamana kadar çör çöp içindeki danepeşinde koşacaksın?"[112]

İnsanın şahsiyetini körelten şeylerden kurtulması gereklidir. İkbal felsefesinde esaret, kendi varlığının değerini bilmeyiştir. Ayrıca inanç ise insanı esaretten kurtarır:

"Kölelik, bedendeki gönlü öldürür. Ruh, beden üzerinde bir yük haline gelir."[113,]

"Hürde kalp hep, 'Lâ ilah'tan parlamış, Beylerin sultânların kul olmamış."[112]

Allah'a kul olan diğer bütün her şeyin esaretinden kurtulur düsturunca bu zilletten kurtuluşun anahtarı "Lâ ilahe İllallah" tır.

İkbal düşüncesinde benliği zayıflatan diğer bir zaaf olan *Dilencilik* ise, başkalarına el açmak, gayret etmeden sefalete razı olmaktır. İnsanın benliğini başkalarından bir şeyler beklemek de zayıflatır. Bu bir karakter zafiyetine sebep olur. Peygamber'in huzurunda onu küçük düşürür, İkbal şöyle der:

"Ey arslanlardan haraç alan, ihtiyaçtan dolayı tilki mizaçlı olmuşsun.

Rızkını başkasının nimetinden arama, Maşrık çeşmesinden (güneşten) su dalgası arama.

Ta ki, mahşer günü Peygamberin nazarında mahcup mevkiye düşmeyesin. "[113]

Varlık sahibi olmak, gayretle olursa bir değer taşır:

"Dilencilikle deryalar kadar mala sahip olsan, o mal bir ateş selidir. Eğer kendin kazanırsan bir çiğ danesi güzeldir.

Su üzerindeki hava kabarcıkları gibi mertliği elden bırakma; o, deniz içinde dahi kadehini baş aşağı tutar."[ll(6]

Soy-sopla övünme, kuru milliyetçilik davası gütmek vatan ve ümmet sevgisini her zaman teşvik eden İkbal için benliği zayıflatan şeylerdendir. Irk davası gütmek Müslüman ahlâkı değildir. Kur'an şöyle buyurmuştur; "Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, Ona karşı gelmekten en çok sakınanızdır. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hakkıyla haberdar olandır."[114]

Konuyla alakalı pek çok hadislerden birisinde "Asabiyet dâvâsına kalkan, onu yaymaya çalışan, bu dâvâ yolunda mücâdeleye girişen bizden değildir."[115] buyrularak soy-sop ile övünmenin batıl bir iş olduğu vurgulanmıştır. Başka bir hadiste de, "Bir kimseyi ameli geri bırakmışsa, nesebi, soyu

onu kurtaramaz, yükseltemez, ilerletemez."[116] buyrularak Allah katında soy-sopun değil iyi amellerin bir değeri olduğuna dikkat çekilmektedir.

Tüm bu İslamî prensiblere bağlı olmaya çalışan İkbal, kendi ruhunu arayan insana seslenmiştir:

"Ey henüz çocukluktan kurtulmamış insan, sen kendi kendini yetiştir. Müslüman evladı mısın? Nesebini terk et. Eğer Hazret-i Muhammed'in mensup olduğu Arap kavmi, Peygamberin meb 'us olduğu ırk ise, kan, damar ve deri ile gururlanıyorsa Arab'ı terk et.

Ne Afganlıyız, ne Türküz, ne de Tatarız. Biz çemen evladıyız; aynı ormanda yetişmişiz. Renk ve koku ayırmak bize haramdır. Zira bizi aynı ilkbahar yetiştirmiştir.

İkbal'e göre ırkçılık, soy-sop davası güdenler yaradılışın sırrından gafil olanlardır:

"Kendine Türk, Afgan adını vermişsin. Yazık sana ki olduğun yerde kalmışsın; bir adım ileri gidememişsin Müsemmayı isimden kurtar. Kadehlerden geç, küp ile meşgul ol."[117]

Aynı zamanda İkbal, benliği terbiye etmekte üç aşamadan bahsetmiştir. Bu aşamalar; itaat, nefsin zaptı ve Allah'a halife olmaktır. Ona göre benliğin terbiyesi ile insan, insanlık makamına vasıl olur:

"Bir avuç topraktan cayır cayır yanan ateş vücuda getirmek, ancak benliğin terbiyesi ile mümkündür.

Musa olmanın sırrı, her asırda ancak bu olmuştur. Bu Musaları; çöl havası, Şuayb Peygamber ve gece gündüz çobanlık o hale getirir."[118]

Esrar-ı Hodi adlı eserinde bu üç aşama şöyle anlatılmıştır. Birinci aşama itaattir:

"Hizmet etmek, mihnet çekmek; devenin şiarıdır. Sabretmek, serâzad olmak devenin işidir."[119]

İkbal, burada şikayet etmeksizin vazifesini yapan çilekeş deveyi itaatın sembolü olarak örnek gösterir ve insana dönerek onu itaate davet eder.

"Sen de Hakk'ın sana emrettiği farizelerden yüksünme, böyle yaparsan "Hüsn-ül-meab...."[120] ***ayetinin nimetlerinden faydalanırsın.***[121]

İtaat, varoluşun ve insani terbiyenin gereğidir.

"Gel, ey eski kanunun hürriyet verdiği insan, bu gümüş zincirle ayağını süsle. Usûl ve nizamın sertliğinden şikâyet etme; Mustafa'nın koyduğu şeriat hukukundan dışarı çıkma."[122]

Nefis terbiyesinde ikinci aşama nefsin zabtıdır. Benin terbiyesinde nefsin - kötü yönelimlerin bir kaynağı manasında- kontrolü çok önemlidir:

"Senin nefsin deve gibidir; benliğini düşünür; benliğine tapar; benliğinin üzerine binmiştir, başına buyruktur."[123]

Ve devamında İkbal uyarmıştır:

"Kendi nefsine hükmünü geçiremeyen insan, başkalarına kul olur.

Mal sevgisi, devlet sevgisi, vatan sevgisi, nefsini, akrabayı, kadını sevmek"[124]

Ona göre tüm bu geçici heveslerin ilacıysa tevhiddir.

"Lâkin, "Lâ ilâhe illallah" asası elinde bulundukça, bütün korku tılsımlarını bozar, parçalarsın.

Lâ ikliminde ruhu mamur olan insan; kadın, evlât kaydından azad olarak yaşar.

Ona göre İslâm'ın şartları olan tevhid, namaz, oruç, hacc, zekat gibi ibadetler nefsin terbiyesinde inşâ edici tesirdedir. Şöyle devam etmiştir:

"Bütün bunlar, seni kuvvetlendirecek sebeplerdir. Eğer Müslümanlığın olgun ve sağlam ise kavi olan Hakk'a bağlanarak kuvvetli ol ki, toprak devesinin üstüne çıkıp oturasın"[125]

Nefsin terbiyesinde üçüncü aşama Allah'a halife olmaktır. İnsan, Allah'ın seçilmişidir.[126] Emaneti yüklenen insanın mevkisi, hakkını verebilirse tüm varlık hiyerarşisinde en yukarıdadır. İkbal, tüm âlemlerin hasretle beklediği Âdem için şöyle demiştir:

"Cihan'da Hakk'a naip olan insan, âlemin canı gibidir. Onun varlığı İsm-i A'zam'ın gölgesidir.[127] ***Ademiyet sırrı tüm âlemde tecelli edebilir. "Hakk ona 'Allem'el-esmai '***[128] ***bahşettiğini haber vermiştir. O, 'Subhanellezi esra...'***[129] ***sırrına mazhâr olmuştur."***[130]

Eğer insan bu mevkisine layık olursa âleme nizam verecek -kendisinden de beklenilen- bir irade kuvvetine kavuşabilir. Bunun için İkbal insana şöyle çağrıda bulunmuştur:

"Şu birbirine düşmüş milletlerin feryatlarını sustur. Öyle bir nağme vücuda getir ki, o nağme kulaklara cennet zevkini versin.

Kalk, insanlar arasında kardeşlik kanununu tanzim et! İnsanlara tekrar sevgi şarabından kadehler sun.

Alem'e tekrar sulh günlerini getir; çarpışanlara sulh haberini ulaştır."[131]

İkbal düşüncesinde merkezde yer alan ego kavramından sonra gelen bölümde onun düşüncesinde yer alan diğer önemli bir kavram olan aşk kavramı üzerinde durulacaktır.

SONUÇ

Muhammed İkbal, İslâm düşüncesinin kendisine kadar ulaşan tüm geleneksel birikimini samimiyetle kabul edip, Batı dünyasından derlediği fikirlerle özgün bir sentezde bulunmuştur.

Bir filozof ve şair olmakla beraber aynı zamanda kitleler üzerinde etkili olmuş bir liderdir. Hindistan toprakları üzerinde farklı etnik kökenlerden gelen Müslümanları, milliyetçilik gibi ayrıştırıcı olduğunu düşündüğü fikirlerden uzak tutmak istemiş ve onları İslâm milletinin mensubu olmakla övünmeye çağırmıştır. Müslüman gençliği sürekli bir dinamizm ve cesarete davet etmiştir. İkbal'in en büyük ideali, **"Müslüman İnsan'ın İnşa"**sı projesidir. Müslüman'ın benliğini, onu tarihin bir aktörü kılacak şekilde yeniden bina ederek, ona şahsiyet kazandırmak gerektiğine inanmıştır.

Bu çalışmada vurgulandığı gibi, İkbal felsefesinin ego kavramı üzerine bina edildiği görülmektedir. Âlemdeki en küçük atomlardan Mutlak Ego olan Allah'a kadar her şey birer benliktir. Bu dinamik âlemde her varlık içerisinde büyük potansiyeller taşımaktadır. Varlıklar içerisinde Mutlak Ego'ya en yakın olan ise insandır.

Mevlana'nın izinden giden İkbal, ondan benlik ve benlikten geçmenin sırlarını, İslâm'ın ve tasavvufun gizli manalarını öğrenmiştir. İkbal'in düşüncesi, İslam'ı temele alır. Onun ben kavramı, kendine güvenmeyi, bir şahsiyet sahibi oluşu ve sorumluluk üstlenmeyi de kapsamaktadır.

İkbal düşüncesinde, aşkın egoyu kuvvetlendiren en önemli unsur olduğu söylenebilir. Onun için aşk, ilahi olanadır. Hak aşkı, insanı gerçek makamına yükseltir, benliği fark ettirir. Hak yoluna insanı götüren en kestirme yol, aşk yoludur. Hayatın kanunu ve âleme ruh bahşeden, tüm zorlukları aştıran, korkusuzluk veren bir kuvvettir.

İkbal, düşünce tarihi boyunca görülen epistemolojik bölünmüşlüğe karşıdır. Kalp ve aklın ayrı kulvarlarda değerlendirilmesi, insanlık âleminin ruhunu körelten bir hata olmuştur. Akıl ve sezgi, bir kuşun iki kanadı gibidirler. Bir kanadı olmadan kuşun uçamayacağı gibi bu iki hakikatten birinin noksanlığı ile insan düşüncesi bir yere varamaz.

Kendini Mevlana'nın manevi müridi sayan İkbal için kalpten uzakta olan akıl, şeytani bir akıldır. Aşk ve muhabbetle, akıl ile gönül vahdetini sağlamak gereklidir. İkbal, akla ve sezgiye kendi hakiki değerlerini, epistemolojik bir dengede vererek Doğu ve Batı âlemini böyle bir senteze davet etmiştir

Ona göre aşk gücünün pratik hayata geçişi Kelime-i Tevhid ile mümkün olur. Peygamber aşkı da Allah'a ulaştırır. Peygamber'e olan muhabbet, dünyevi aşkı ilahi aşka dönüştürür.

İkbal için Allah, dinin temeli olan Mutlak Hakikattir. Onun varlığını ispatta, kurgulanışlarında pek çok problemler olan klasik akli deliller değil, sezgisel olarak tecrübe edebildiğimiz inkar edilemez olan dini tecrübe delili bize yol gösterebilir.

İkbal, süreç felsefesinin de etkisiyle sürekli büyüyen, değişmekte ve oluşmakta olan bir âlem anlayışını kabul etmiştir. Âlemde olup biten hadiseler durağan değil, birbirini takip eden bir süreçte tecelli eder.

Allah ve insan beraberce âlemi şekillendirirler. İnsan ile yaratıcı arasındaki bağ çok güçlü ve dinamik bir mahiyettedir. Benlik şuurunun en yüksek seviyede gerçekleştiği varlık olan insan, bütün yaratılmış varlıklar içinde ona halife olarak seçilmiştir. Âdem'in doğuşuyla tüm bir âlem, içindeki sırlara vakıf olacak bir özneye kavuşmuştur.

İkbal'in felsefesi hayata dönüştür. Hayatın içinde ne varsa onun düşünce âleminde de bunlar görülebilir. Bu, aşkla insana, âleme ve Allah'a bakıştır. Onun dinamik felsefesi, hayata dönüş ekseninde insana, gelişmeye ve yenilenmeye çağrıda bulunurken yaşadığı topraklardan başlayarak tüm İslâm milletlerini uyandırmaya çalışır ve onların bir birlik kurmalarını hayal eder.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

AFİFİ, EBU'L ÂLA, Muhyiddin İbnü'l-Arabî'de Tasavvuf Felsefesi, Kırkambar Yay., İstanbul, 1999.

AYDIN, MEHMET S., Âlemden Allah'a, Ufuk Kitapları, İstanbul, 2000.

-------, Din Felsefesi, İzmir İlahiyat Fak. Vakfı Yay., İzmir, 1999.

BAYRAKDAR, MEHMET, İslam Felsefesine Giriş, T.D.V. Yay., Ankara, 2001.

BOZKURT, NEJAT, 20.Yüzyıl Düşünce Akımları Yorumlar ve Eleştiriler, Sarmal Yay., İstanbul 1998.

CEVİZCİ, AHMET, Felsefe Sözlüğü, Paradigma yay., İstanbul, 2002.

CÜCELOĞLU, DOĞAN, İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları,
Remzi Kitabevi, İstanbul, 2000.

ÇELİK, İSA, Muhammed İkbal'in Tasavvufi Düşüncesi, Kaknüs Yay., İstanbul, 2004.

ELİAÇIK, R.İHSAN, Çağa İz Bırakan Müslüman Önderler, İlke Yay., İstanbul, 2008.

GOETHE, J.W., Faust, Çev. Ali Çankırılı, Lacivert Yay., İstanbul, 2009.

-------, Doğu-Batı Divanı, Çev. Senail Özkan, Ötüken Yay., İstanbul, 2009.

GÖKBERK, MACİT, Felsefe Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1996.

GÖLPINARLI, ABDÜLBÂKİ, Mevlana Celaleddin Hayatı, Eserleri, Felsefesi,
İnkılap Yay., İstanbul, 1999.

HACINEBİOĞLU, İSMAİL LATİF, Does God Exist: The Logical Foundation the
Cosmological Argument, Insan Publication, İstanbul 2008.

İKBAL, MUHAMMED, Ey Şark Kavimleri Bundan Sonra Ne Yapmalı, (Ey Şark
Kavimleri-Misafir-Kölelik) Çev. Ahmet Metin Şahin, Irmak Yay., İstanbul, 2007.

--------, Şarktan Haber (Zebur-i Acem-Peyam-i Maşrık), Haz:Ali Nihat Tarlan,
Sufi Kitap, İstanbul, 2006.

--------, Kulluk Kitabı (Hicaz Armağanı, Yeni Gülşen-i Râz, Kulluk Kitabı, Musa
Vuruşu), Haz. Ali Nihat Tarlan, Sufi Kitap, İstanbul, 2006.

--------, Esrar ve Rumuz, (Esrar-ı Hodi, Rumuz-ı bîhodi), Çev. Ali Nihat Tarlan,
Sufi Kitap, İstanbul, 2005.

--------, Mektuplar, Çev. Halil Toker, Kaknüs Yay., İstanbul, 2002

--------, Yansımalar, Çev. Halil Toker, Kaknüs Yay., İstanbul, 2001.

--------, Cavidname, Çev. Annemarie Schimmel, Kırkambar Yay., İstanbul, 1999.

--------, İslam'da Dini Tefekkürün Yeniden Teşekkülü, Çev. Sofi Huri, Kırkambar
Yay., İstanbul, 1999.

--------, Şu Masmavi Gökyüzünü Kendi Yurdum Sanmıştım Ben (Seçme Şiirler),
Çev. Halil Toker, Şûle Yay., İstanbul, 1999.

--------, Esrar-ı Hodi, Çev. Ahmet Metin Şahin, Irmak Yay., Bursa, 1998.

KILIÇ, CEVDET, Muhammed İkbal Hayatı, Şahsiyeti ve Fikirleri, Elazığ, 2007.

MEVLANA, Mesnevi, Çev. Şefik Can, Ötüken Yay., İstanbul, 1999.

--------, Rubailer, Çev. M. Nuri Gençosman, M.E.B. Yay. İstanbul, 1997.

NİETZSCHE, FRIEDRICH, Ve Böyle Buyurdu Zerdüşt, Gün Yay., İstanbul, 2001.

PEARSON, KEITH ANSELL, Kusursuz Nihilist-Politik Bir Düşünür Olarak Nietzsche'ye Giriş, Ayrıntı Yay., İstanbul, 1998.

SCHIMMEL, ANNEMARIE, Peygamberâne Bir Şâir ve Filozof Muhammed İkbal, Çev. Senail Özkan, Ötüken Yay., İstanbul, 2007.

SCHIMMEL, ANNEMARIE, Gabriel's Wing, Iqbal Academy, Pakistan, Lahore 2003.

T.D.V. (HEYET), İslam İlmihali, T.D.V.Yay., Ankara, 2006.

ULUDAĞ, SÜLEYMAN, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, Kabalcı Yay., İstanbul, 2002.

Makaleler:

AYDIN, MEHMET S., "Süreç (Proses) Felsefesi Işığında Tanrı-Âlem İlişkisi", A.Ü.İ.F.D., c.XXVII, Ankara, 1989, s.s.31-87.

--------, "İkbal'in Felsefesinde İnsan", A.Ü.İ.F.D., c.XXIX, Ankara, 1987, s.s.83-95.

BADAIYUNI, ZAMIR ALI, "Nietzsche, Iqbal And Post-Modernism", Iqbal Review, Journal of The Iqbal Academy, Volume:44, Number:2, April 2003, Iqbal Academy Pakistan, Lahore.

BAWHAB, A. B. A., "Henri Bergson And Muhammad Iqbal", Iqbal Review, Journal of The Iqbal Academy, Volume:29, Number:3, Special Issue on Iqbal And Mysticism, October- December 1988, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, s.s.103-114.

DURRANI, SAEED A., "Sir Thomas Arnold And Iqbal", Iqbal Review, Journal of The Iqbal Academy, Special Issue on Sir Thomas W. Arnold, Summer 1991, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, s.s.13-29.

HOBOHM, M. A. H., "Muhammad Iqbal And Germany", Iqbal Review, Journal of The Iqbal Academy, Volume:41, Number:4, October 2000, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, s.s.131-137.

KAZMI, LATIF HUSEYIN, "İkbal'de İnsan Varlığı Kavramı", Çev. Hasan Ayık, İkbal'in Düşünce Dünyası, Der.: Ahmet Albayrak, İnsan Yay., İstanbul 2006, s.s.165-181.

--------, "Iqbal and Sartre on Human Freedom and Creativity", Iqbal Review,

Journal of The Iqbal Academy, Volume:41, Number:2, April 2000, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, s.s.59-69.

KHALIQ, ABDUL, "Iqbal's Doctrine of Egos And The Leibnizian Monads", Iqbal Review, Journal of The Iqbal Academy, Volume:36, Number:1, April 1995, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, s.s.1-19.

KILIÇ, CEVDET, "Muhammed İkbal'in Düşüncesinde Benlik Felsefesi", Tasavvuf Dergisi, c.I, sy.2, s.s.49-60.

MARUF, MOHAMMED, "Kant And Iqbal; Epistemic View", Iqbal Review, Journal of The Iqbal Academy, Volume:40, Number:3-4, October 1999, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, s.s.11-21.

RAHIM, S.ATAUR, "The Self", Iqbal Review, Journal of The Iqbal Academy,

Volume:28, Number:1, April-June 1987, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, s.s.55-76.

SABIR, GHULAM, "Kierkegaard And Iqbal Startling Resemblances in Life And Thought", Iqbal Review, Journal of The Iqbal Academy, Volume:40, Number:3-4, October 1999, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, s.s.23-48.

188 Yazılar

SAMBUR, BİLAL, "Iqbal's Theology of Life", Iqbal Review, Journal of The Iqbal Academy, Volume:43, Number:2, April 2002, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, s.s.25-34.

SIRMA, İHSAN SÜREYYA, "İkbal'in Düşüncesinde "Lâ ve İllâ"nın Analizi", Muhammed İkbal Kitabı, Uluslararası Muhammed İkbal Sempozyumu Bildirileri, 1-2 Aralık 1995, İ.B.B.K.İ.D.B.Yay. İstanbul, 1997, s.s.99-103.

Kaynak:

Sinan DEDELER, Muhammed İkbal Düşüncesinde Merkezi Temaların Analizi (Ego-Aşk-Tanrı),Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı-263731 Yüksek Lisans Tezi, 2010

"KUL" MU ARIYOR ?

“Allah bizi kaybetmiş; O bizi aramakta

O; bizim gibi muhtaç, bizim gibi arzuya öyle yakalanmış ki...

Lale yaprağına bazen bir yazıp öylece bize haberler yollar.

Kuşların sinesinde bazen çığlık koparır.

Nergis göz önünden bazen cemalimizi bizim, hayran hayran seyreder.

Öyle işlevlidir ki, gözleriyle konuşur.

Bizim firakımızla seher vakti ettiği o ah;

Dışta ve içte, altta ve üstte her yerde, dört köşemizde çağlar.

Topraktan yaratılan fani’yi görmek için neler neler yarattı;

Renkleri, kokuları temaşa için güya bunlar yaratılmıştır.

Asıl maksat, bizleri temaşa eylemektir; bunlar birer bahanedir.

Her zerrede gizlidir; hala bilinemiyor.

Mehtap bir meydanda, her yerde parıldıyor.

Bizim toprağımızda hayat cevheri gaip

Bu gaip olan cevher, biz miyiz yoksa o mu?

Kaynak:
Muhammed İkbal, Şarktan Haber
(Zebur-i Acem-Peyam-i Maşrık),
Haz:Ali Nihat Tarlan, Sufi Kitap, İstanbul, 2006. , s.213

A. HİTLER ÖRNEĞİ İLE FANATİK LİDERİN ARKAPLANI

Fanatik liderler nereden gelirler?

Çoğunlukla yapıcı olmayan söz ustaları saflarından gelirler. Söz ustaları arasındaki en önemli ayrım, yapıcı uğraşılarında tatmin bulanlarla bulamayanlar arasındaki ayrımdır. Mevcut düzeni ne kadar acı bir dille eleştirirse eleştirsin yapıcı olan söz ustası gerçekte **"şimdi"** ye bağlı bir kişidir. **Onun ihtirası yıkmak değil, düzeltmektir.** Kitle hareketi tamamen onun tutumuna bağlı kaldığı zaman o, kitle hareketini yumuşak bir harekete çevirir. Onun ortaya koyduğu reformlar yüzeydedir ve hayat sert değişikliklere uğramadan akışına devam eder. Fakat böyle bir gelişme, ya eski yönetimin mücadele etmeksizin kendi kendine iktidardan çekilmesi veya söz ustalarının, keşmekeş patlak verme eğilimi gösterdiği zaman, güçlü eylem adamlarıyla anlaşmaya varması sonucu kitlelerin anarşik harekete geçmesiyle mümkün olabilir. Eski düzenle mücadele sert ve keşmekeş içinde olduğu ve zaferin ancak en üst seviyede beraberlik ve fedakârlıkla kazanılabileceği zaman, yapıcı söz ustası genellikle bir kenara itilir ve hareketin yönetimi, yapıcı olmayan söz ustalarının yani, **"topluma hiçbir zaman uyamayan ve şimdiki zamanı aşırı derecede hor görenlerin"** eline geçer.

> **Marat, Robespierre, Lenin, Mussolini** ve **Hitler,** yapıcı olmayan söz ustaları saflarından gelen aşırı kişilerin iyi tanınan örneklerindendir. Peter Viereck, ileri gelen Nazilerden çoğunun edebiyat ve diğer sanat kollarında eser verme ihtirasında olduklarını fakat bunu gerçekleştiremediklerine değinmektedir. Hitler ressam ve mimar olmak istemişti; Göebbels senaryo, roman ve şiir yazmak istemişti; Rosenberg mimar ve filozof olmak istemişti; Von Schiroch, şair ve Futık müzisyeni; Streicher, ressam olmayı istemişti. Onların edebiyat ve diğer sanat alanlarındaki ihtirasları **"başlangıçta siyasi ihtiraslarından çok daha derin ve onların kişiliklerinin bölünmez bir parçasıydı"**

Yapıcı bir söz ustası, aktif bir kitle hareketi içinde kendini rahatsız hisseder. Kitle hareketinin hızlı dönen çarkları ve ihtirasları onun yaratıcı enerjisini kırar. Bir kitle hareketinin öncülüğünü söz ustaları, gerçekleştirilmesini fanatikler ve toparlanmasını da eylem adamları yaparlar. **O, kendi yeteneğinin farkında olduğu sürece, milyonlara rehberlik etmekte ve zaferler kazanmakta bir tatmin bulmaz. Bu yüzden, kitle hareketi bir defa yürümeye başladığında o ya kendi isteğiyle bir kenara çekilir ya da bir kenara itilir.** Bundan başka, dürüst bir söz ustası kendi içindeki eleştirme yeteneğini uzun zaman içine bastıramayacağı için, hain durumuna düşmesi kaçınılmaz olur. Olası sonuç ya sürgüne gönderilmek ya da kurşuna dizilmektir.

İnsan kişiliğinde değişiklik olması elbette ki mümkündür. Bir söz ustası, gerçek bir fanatiğe, veya ideal bir eylem adamına dönebilir. Fakat böyle başkalaşmaların genellikle geçici olduğu ve er geç yeniden başlangıçtaki tipe dönüldüğü konusunda örnekler vardır. Troçki temel itibariyle bir söz ustası ve parlak zekâlı bir bireyci idi. Bir imparatorluğun dehşetli çöküşü ve Lenin'in iktidar azmi onu fanatikler kampına çekmiştir. İç savaşlar sırasında Troçki bir örgütçü ve general olarak eşsiz yetenek göstermişti. Fakat iç savaşın sonunda gerginlik ortadan kalkar kalkmaz, o tekrar, merhametsizlikten uzak bir söz ustası oldu ve fanatik Stalin tarafından bir kenara itilmeye karşı koymadı.

İngilizlerin Filistin'deki başarısızlıkları da, tipik İngiliz sömürge yöneticileriyle söz ustaları arasındaki dostça ilişkilerin yokluğundan ileri gelmişti. Gerek Bolşevik gerekse Nazi rejimlerinde devletle söz ustaları arasında tarihi önemde ilişkiler bulunduğuna dair deliller vardır. Rusya'da okur-yazarlar, sanatçılar ve aydınlar iktidar sınıfının imtiyazlarına ortak edilmektedir. Bunların hepsi üstün birer devlet memurudur. Hitler örneğinde de, bütün kültür sahibi olma imkânlarının Hitler'in hayalindeki dünya imparatorluğunu yönetecek elit sınıfın tekelinde bulunması ve avam halkın ancak okuyup yazabilecek kadar eğitim görmesi şeklinde şeytani planlar mevcuttu.

Fanatik kişilerinde sükûnete erememeleri, bir kitle hareketinin gelişmesi üzerinde tehlike oluşturur.

Zafer kazanıldığı ve yeni düzen şekillenmeye başladığı zaman fanatik kişi, bir gerginlik ve bozuculuk elemanı olmaya başlar. O, henüz keşfedilmemiş gizli kapıları meydana çıkartma hevesi içindedir ve aşırı şeyler aramaya devam eder. Böylece, zaferin eşiğinde birçok kitle hareketi bozguncuların baskısı altına girmiş olur. Daha dün dış düşmana karşı bir ölüm-kalım savaşı için harcanan çaba bu defa kendi içindeki anlaşmazlık kavgalarıyla yitirilir. Birbirlerine karşı duydukları nefret bir alışkanlık haline gelir. Artık yok edilecek dış düşmanlar kalmayınca fanatik kişiler kendi içlerinden düşmanlar oluştururlar. Kendisi de bir fanatik olan Hitler, Nasyonal Sosyalist safları içinde kendisine suikast hazırlayan fanatik kişileri yanılmaz bir şekilde teşhis edebilmişti. 1934'ün Röhn temizleme hareketinden sonra SA'ya tayin edilen yeni şefe gönderdiği yazılı emirde, uslanmayan kişilere değinerek şöyle demişti:

> **"...Onlar farkında olmayarak inançlarının en yüksek ifadesini hiçlikte buldular... Onların huzursuzluk duyguları, yalnız fesatlık kurmakla ve yapılan işleri bozmak için devamlı planlar yapmakla tatmin olabilir."**

Fanatik dindarın karşıtı dinsizlikte fanatik olan değil, Tanrı'nın varlığı veya yokluğunu umursamayan alaycı kişidir. Dinsiz kişi, inanç sahibi kişidir; dinsizlik onun için bir dindir. Aynı şekilde, fanatik vatanseverin karşıtı vatan haini değil, şimdiki düzeni seven ve kahramanlık gösterip şehitlik derecesine ulaşmaktan hoşlanmayan dengeli vatandaştır. Vatan haini, genellikle, nefret ettiği dünyasının bir an önce yıkılması için düşmanla işbirliği yapan fanatik insandır (radikal veya gerici olabilir). İkinci Dünya Savaşı sırasında vatan hainliği yapanların çoğu aşın sağcılardı. Harold Ettlinger'e göre: **"Terörist fanatik milliyetçilik ile vatan hainliği arasında çok kısa bir mesafe vardır."** Hitler devrini yaşayanların bildiği gibi, gericiler ile radikaller arasındaki ortak yönler, bunların liberallerle veya muhafazakârlarla olan ortak yönlerinden çok daha fazladır. <u>Eğer tutucu kişiler kendi hallerine bırakılırsa, bir kitle hareketini temelinden sarsacak şekilde hiziplerle ve sapkınlıklarla bölebilirler</u>. Fanatik kişiler, muhalefet tohumlarını geliştirmeseler bile, kitle hareketini, imkânsız girişimlere sürüklemek yoluyla da yıkabilirler. Kitle hareketinin zaferleri, ancak tecrübeli bir eylem adamının sahneye çıkmasıyla kurtarılabilir.

Aynı kişi veya kişiler (veya aynı tip kişilik) bir kitle hareketini başından itibaren olgunluk devresine kadar yönetirse, o kitle hareketi başarısızlık felaketiyle sonuçlanabilir.

İman sahibi kişilere, mantıklarıyla değil, kalpleriyle mutlak gerçeği aramaları telkin edilir. Rudolph Hess, 1934'te Nazi Partisi önünde yemin ederken dinleyenlere şöyle bir öğütte bulunmuştu: **"Adolph Hitler'i aklınız ile araştırmayın; hepiniz onu kalplerinizin gücüyle bulacaksınız."** Bir kitle hareketi kendi öğretisini haklı kılmaya ve akla hitap eder duruma getirmeye başladığı zaman, bu onun dinamik aşamasının bitmiş olduğunun bir işaretidir; bu durumda onun başlıca amacı bir denge kurmaktır.

Çünkü bir rejimin dengesi için aydın kişilerin taraftarlığı gereklidir ve kitlelerin fedakârlığını teşvik yerine, aydınları kazanmak amacıyladır ki bir öğreti akla hitap eder duruma gelir.

Hitler, Alman Komünistlerine müstakbel Nasyonal Sosyalistler olarak bakmıştır ve: **"Orta sınıf Sosyal Demokratlar ve sendika patronları arasından hiçbir zaman bir Nasyonal Sosyalist çıkmayacaktır fakat komünistler arasından daima çıkacaktır,"** demiştir. Yüzbaşı Rohm, en kızıl komünisti dört haftada parlak bir nasyonal sosyaliste çevirebileceğini söylemekle övünmüştür. Diğer taraftan Karl Radek, kahverengi gömlekli Nazilere müstakbel komünist adayları olarak bakmıştır.

> Zamanımızın başarı sağlamış kitle hareketi liderlerinin çoğu tarafından geliştirilen ham fikirler karşısında, insan ister istemez, belirli bir hantallıkta ve olgunlaşmamış fikirlerin, liderlik için bir değer olduğu düşüncesine kapılıyor. **Bununla birlikte, bir Hitler'e veya bir Aimee Mc Pherson'a taraftarlar kazandıran, entelektüel hamlıkları değil, bu liderlerin kendilerine olan sınırsız güvenleriydi.** Kendi aklının yolunu takip etme cesaretini gösterecek, gerçekten zeki bir lider, aynı derecede başarı imkânına sahip olurdu. Kitle hareketi liderliğinde fikir kalitesinin büyük bir rol oynamadığı görülmektedir. Önemli olan, kibirli, hatta küstahça davranmak, başkalarının fikirlerini tamamen önemsiz saymak ve dünyaya toptan meydan okumaktır.

Stalin'in kendisi, fanatik tarafı galip gelmekle beraber, hem bir eylem adamı hem de bir fanatikti. Kulak halkının ve onların çocuklarının yok edilmesi, büyük temizlik hareketi, Hitler ile yaptığı anlaşma, yazarların, sanatçıların ve bilim adamlarının işlerine yersiz müdahaleleri gibi korkunç hataları ancak bir fanatiğin yapabileceği hatalardı. Stalin gibi bir aşırı, iktidardayken Rusların hayatın zevklerini tatmaları için çok az imkân vardı. Hitler de temel itibariyle bir fanatikti ve onun fanatikliği, bir eylem adamı olarak elde ettiği başarılarını çürütmüştür. Bu rollerin birbirinin ardından gelen başka başka kişiler tarafından oynanması, genellikle bir kitle hareketinin dayanıklılığı için yararlıdır ve belki de gerekli bir önkoşuldur.

FAŞİST VE NAZİ HAREKETLERİ SÜRESİNCE LİDER DEĞİŞİKLİKLERİ OLMAMIŞA VE HER İKİ HAREKETTE FELAKETLE SONUÇLANDI. Hitler'in fanatikliği, yani uslanarak pratik bir eylem adamı rolü oynamaktaki yeteneksizliği, onun hareketini harabeye çevirmiştir. Eğer Hitler 1930'ların ortasında ölseydi; Georing tipindeki bir eylem adamının liderlik durumuna geçmeyi başaracağı ve hareketi yaşatacağı hemen hemen şüphesizdi.

Elbette, Lincoln, Gandhi hatta F.D. Roosevelt, Churchill ve Nehru gibi nadir liderler de vardır. Bu liderler, insanların güçlü isteklerini ve korkularını kaynaşmış bir kitle yaratacak şekilde kullanmaktan ve o kaynaşmış kitleyi kutsal bir amaç uğruna ölümü göze alacak derecede gayretli taraftarlar haline getirmekten çekinmezler. Fakat bir Hitler ve bir Stalin'in aksine, hatta bir Luther ve bir Calvin'in aksine hayal kırıldığına uğramış kişilerin kalbindeki zehri yeni bir dünyanın harcı olarak kullanma hevesine kapılmazlar. Bu nadir liderlerin benliklerine olan güvenleri, insanlığa olan inançlarından gelmektedir, çünkü bilmektedirler ki insanlığın şerefini tanımayanlar, şeref kazanamazlar.

Kitle Hareketine Katılma

Almanya'nın yakın tarihi de, birlik ve beraberlik halindeki kapalı topluluk ile bir kitle hareketinin çağrısına uyma derecesi arasındaki yakın ilişkiyi gösteren ilgi çekici bir örnektir. Wilhelm Almanyası'nda gerçek bir devrimci hareketin doğması ihtimal dâhilinde değildi. Almanlar, merkeziyetçi ve otoriter Kayzer rejimi ile tatmin oluyorlardı ve hatta Birinci Dünya Savaşı'ndaki yenilgi

bile bu rejime duydukları sempatiyi yıkmamıştır. 1918 devrimi, halkın çok az desteklediği yapay bir hareketti. Bunun ardından gelen Weimar Anayasası'nın uygulandığı yıllar, Almanların çoğunluğu için bir huzursuzluk ve hayal kırıldığı devri olmuştur. Yukarıdan gelen emirlere itaat etmeye ve otoriteye saygı göstermeye alışmış olan Almanlar gevşek demokratik düzen karşısında şaşkına dönmüşler ve kendilerini keşmekeş içinde bulmuşlardı. **"Yönetime katılmak, bir partiyi desteklemek ve siyasi sorunlarda karar vermek mecburiyeti"** onlarda şok etkisi yaratmıştı. Bu durumda, değil Kayzer rejimi hatta ondan da bağımsız, daha mücadeleci, daha şanlı yeni bir birliğin hasretini duymaya başladılar ve Üçüncü Reich onların hasretini çektiği bu şeyleri fazlasıyla verdi. Hitler'in totaliter rejiminin, bir defa yerleştikten sonra bir kitle isyanıyla karşılaşma tehlikesi hiç yoktu.

> **Nazi hiyerarşisi bütün sorumlulukları yüklendiği ve kararları kendisi verdiği sürece halkın ayaklanmasına dair en küçük bir ihtimal dahi yoktu. Eğer Nazi disiplini ve otoriter idaresi gevşemiş olsaydı o zaman tehlikeli bir noktaya varılmış olurdu.**

De Tocqueville'in bir baskı hükümeti için söyledikleri bütün totaliter rejimler için de doğrudur:

> **"BASKI HÜKÜMETLERİ İÇİN EN BÜYÜK TEHLİKE, BİR REFORM HAREKETİNE GİRİŞTİKLERİ VEYA ÖZGÜRLÜK EĞİLİMLERİ GÖSTERMEYE BAŞLADIKLARI ZAMANDIR."**

Etkili liderlikte bir dereceye kadar şarlatanlık gereklidir. Gerçekleri kasten yanlış aksettirmeksizin bir kitle hareketi oluşturmak imkânsızdır. Elle tutulur cinsten menfaatler, bir taraftar grubunda ölümü göze alacak derecede bağlılık yaratamaz. Lider, pratik ve gerçekçi olmak zorundadır, fakat buna rağmen konuşmalarında bir hayalci ve idealistin dilini kullanmalıdır.

Büyük kitle hareketi liderliğinde, yaratıcılık yeteneğine sahip olmak mutlak gerekli değildir. Başarılı kitle hareketi liderinin en göze çarpan özelliklerinden birisi onların gerek dost gerekse düşmanı, gerek geçmişteki gerekse şimdiki örnek kişileri kolayca taklit edebilmeleridir. Belki de kahramanlığın anahtarı, büyük bir taklit edebilme yeteneğinden gelmektedir; diğer bir deyimle bildiği bir kahraman modele uyarlamaktadır.

Bir ekonomik kriz nedeniyle veya yenilgiyle sonuçlanan bir savaştan dolayı meşguliyet kapıları iyice kapandığı takdirde, hayal kırıklığı tehlikesi elbette ki her zaman olacaktır. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'da patlak veren durumun nedenlerinden biri, meşguliyet imkânlarıyla övünen bir halkın hareketsiz kalmaya zorlanmış olmasıdır. Hitler onlara bir kitle hareketi verdi. Ve daha önemlisi, onların önüne sınırsız şekilde ateşli-ve gösterişti meşguliyet imkânları serdi. Bu nedenle Alman halkının Hitler'i bir kurtarıcı olarak selamlamasına hayret edilmemelidir.

İnsanlar kitle hareketlerine katılmaya hazır duruma geldikleri zaman, sadece belirli bir öğretisi veya programı olan bir harekete değil, genellikle etkili olan herhangi bir harekete katılabilecek duruma gelmişler demektir. Hitler öncesi Almanya'da gençler Komünist partiye mi yoksa Nazi partisine mi katılacaklarına karar vermek için çoğu zaman yazı-tura atmak durumunda kalmışlardır. Çarlık Rusyası'nın son sıkışık devresinde Yahudi halkı ya Siyonizme ya da Komünist devrime katılmaya hazır durumdaydı. Bir ailenin bazı üyeleri devrimcilere, bazıları da Siyonistlere katılıyorlardı. Dr. Hayim Weizmann, annesinin şöyle söylediğinden bahseder: **"Her ne olursa olsun, sonuç benim için iyidir. Eğer Samuel (devrimci oğul) haklıysa Rusya'da hepimiz mutlu yaşayacağız ve eğer Hayim (Siyonist oğul) haklıysa, o zaman Filistin'e gidip orada yerleşeceğiz."**

Sağlam bir kolektif topluluğun, kitle hareketlerinden gelecek tehlikelerden etkilenmeyeceği ve bunun aksine, çöküntü halindeki kolektif bir topluluğun ise kitle hareketlerinin doğuşu ve gelişmesi için en elverişli ortam olduğu varsayımının diğer bir örneği de, **kolektif bir topluluk olarak tanıdığımız ordu ile kitle hareketleri arasındaki ilişkilerde bulunur.** Ordudan yeni terhis edilmiş bir kişi, ideal bir potansiyel taraftardır ve bu tip kişileri çağımızdaki bütün kitle hareketlerinin ilk taraftarları arasında görürüz. Bu kişi kendini yalnız kalmış ve sivil hayatın rekabeti içinde kaybolmuş hisseder. Bağımsız kişiliğindeki sorumluluklar ve güvensizlik bütün ağırlığı ile onun omuzlarına çöker. Bu kişi, güvenliğin, arkadaş samimiyetinin ve kişisel sorumluluktan kurtulmanın hasretine kapılır ve etrafındaki özgür toplumun rekabetinden tamamen değişik bir düzenin hayalini kurmaya başlar ve bütün bu aradıklarını, doğmakta olan bir kitle hareketinin kardeşlik ve yeni yaşam vaatleri içinde bulur.

Almanya'da Nasyonal Sosyalist hareket, 1920'lerde gelişmeye başlayan diğer bütün halk hareketlerinin üzerinde başarı sağlamıştır, çünkü Hitler, gelişmekte olan bir kitle hareketinde kolektif birliği güçlendirme propagandasının sınırsız bir yoğunlukla yapılmasında sakınca bulunmadığım kavramıştı. Hitler, hayal kırıklığına uğramışların en büyük açlığının **"bir yere ait olma"** arzusu olduğunu biliyordu ve bu arzuyu tatmin için bu kişiler arasındaki bağlayıcı etkenler ne kadar çok arttırılırsa artırılsın, yine de aşırı sayılamayacağını anlamıştı.

> Kitle hareketlerinin doğuşunda evde kalmış kızların ve orta yaşını geçmiş kadınların büyük rolü olmuştur. Hatta Nazi hareketinin ilk gelişmesinde bazı kadınların büyük rol oynadığını görürüz. **Kadınlar için evlenmek, bir kitle hareketine katılmaya benzer imkânlar yaratır, yani onlara hayatta yeni bir amaç, yeni bir gelecek ve yeni bir isim (kimlik) verir.** Evde kalmış kızlarla artık evlilikte bir neşe ve tatmin bulamayan kadınların can sıkıntısı, kısırlaşmış ve bozulmuş bir hayatın bunlara kendini hissettirmeye başlamasından doğar. Kutsal bir amaca sarılmak ve enerjilerini bu amacın başarısına adamak yoluyla bu kişiler, amaç ve anlam taşıyan yeni bir hayat bulurlar.

Hitler, **"macera arayan, boş hayatlarından bıkmış ve artık aşkın tadım çıkaramaz olmuş sosyete kadınlarından"** tam anlamıyla yararlanmasını bilmiştir. Bazı büyük sanayicilerin karıları, daha kocaları Hitler'in ismini duymadan önce onu malî yönden desteklemişlerdi." İş adamlarının bunalım içindeki eşleri tarafından Büyük Fransız Devriminden önce oynanan buna benzer bir rolden Miriam Beard şöyle bahseder: **"Bunlar can sıkıntısından harap olmuşlar ve boş hayallerin pençesine düşmüşlerdi. Yenilik taraftarlarını gönülden alkışladılar."**

Bir de şu konu vardır: **kendi özümüzü reddedip kapalı bir topluluğun bir parçası haline geldiğimiz zaman sadece kişisel menfaatimizi reddetmiş olmayız, aynı zamanda kişisel sorumluluktan da sıyrılmış oluruz.** Bir kişinin tek başına karar vermede duyduğu tereddütlerden, korkulardan ve şüphelerden kurtarıldığı zaman, zalimlikte ve gaddarlıkta ne kadar aşın noktalara gideceği belli olmaz. Bir kitle hareketinin tek vücut yapısı içinde kişisel bağımsızlığımızı kaybettiğimiz zaman yeni bir özgürlüğe kavuşuruz: Bu, hiç utanmadan ve vicdan azabı çekmeden, nefret etme, yalan söyleme, işkence yapma, adam öldürme ve ihanet etme özgürlüğüdür. Bir kitle hareketinin çekiciliği kısmen bu gerçekte yatmaktadır. Orada biz, **"başkalarının namusunu lekeleme hakkı"** buluruz ki bunun, Dostoyevski'ye göre büyüleyici bir cazibesi vardır. Hitler, bireyci kişinin acımasız davranışlarını, aşağılık davranışlar olarak görüyor ve şöyle diyordu: **"Kutsal bir inanca dayanmayan acımasız davranışlar, dengeden ve kararlılıktan yoksundur."**

Nefret Oluşturma ve Düşman Belirleme

Zulme uğrayan kişilerin, hemen hemen her zaman, kendilerine zulmedenlere benzediklerini görmek hayret vericidir. **"Kötü insanlar kötü insanları yaratır,"** sözü, kısmen şu gerçeğe dayanmaktadır: kötüden nefret eden kişiler, kendilerini o kötüye benzetirler ve böylece, kötülük devam eder. Bu durumda fanatiklerin hem kendilerine benzetme hem de karşıt duruma getirme yoluyla dünyaya kendi benzerlerini yaydıkları açıkça görülmektedir. Fanatik Hıristiyanlık eski devirlerde, hem taraftarlar kazanmak hem de yeni bir gaddarlık örneği vermek yoluyla kendini devam ettirmiştir. Hitler, hem Nazizmi geliştirerek hem de demokrasileri hoşgörüsüz ve insafsız olmaya zorlayarak kendini dünyaya kabul ettirdi. Komünist Rusya, hem taraftarlarına hem de düşmanlarına kendi şeklini aşılamaktadır.

> Hitler, Yahudileri "düşman" olarak seçtiği zaman, Almanya'nın dışında bütün ülkeleri Yahudilerin veya onlara hizmet edenlerin istilasına uğramış olarak gösterdi. Hitler, **"İngiltere'nin, Fransa'nın, Amerika'nın arkasında İsrail vardır"** diye demeç vermişti. Stalin de düşmanını seçerken tek Tanrı prensibine uygun hareket etmiştir. Bu düşman önceki faşizm, sonradan da Amerikan plütokrasisi olmuştur.

Böylece, "nefret" her ne kadar bir topluluğun kendini savunması için kolayca kullanılacak bir araçsa da, sonunda bu o topluluk için pahalıya mal olur; çünkü savunmasını yapmış olduğumuz değerlerin birçoğunu böylelikle kaybetmiş oluruz.

Nefret, sadece bir birleşme aracı değildir, aynı zamanda birleşmenin bir sonucudur. Renan, dünya kurulduğundan bu yana merhametli bir millet bulunduğunu hiç kimsenin duymadığım söylemiştir. Buna ek olarak, merhametli bir kilise veya merhametli bir devrim partisi bulunduğunun duyulmadığı da söylenebilir. Bencillikten doğan nefret ve zalimlik, benliğini teslim etmekten doğan nefret ve zalimliğin yanında hafif kalır.

Hitler'in, muhaliflerinin umudunu yok etmesini bilmiş olması onun korkunç gücünün önemli bir özelliğiydi. Bin sene yaşayacak olan yeni bir düzen kurmakta olduğuna dair fanatik inancını Hitler hem taraftarlarına hem de muhaliflerine iyice duyurmuştu. Böylece, taraftarları, Üçüncü Reich uğruna çarpışmakla ölümsüzlüğe hak kazanmış oldukları duygusuna kapılıyorlar, muhalifleri ise, Hitler'in yeni düzenine karşı gelmenin kadere karşı gelmek olduğunu düşünüyorlardı.

> **Hitler Avrupası'nda yok edilmeye boyun eğmiş Yahudilerin, Filistin'e getirildikleri zaman cesaretle çarpışmış olmaları ilgi çekici bir olaydır. Her ne kadar onların Filistin'de çarpışmaktan başka çareleri olmadığı (yani ya çarpışacakları veya Araplar tarafından boğazlanacakları) söylenmektedir. Filistin'de onlar gerçekten, henüz olmayan şehirleri imar etmek ve henüz olmayan bahçeleri meydana getirmek için çarpıştılar ve öldüler.**

Nefretin derinliğinde beğenmek gibi ters bir akıntının varlığı, nefret ettiğimiz kişileri taklit etme eğitimimizle kendini gösterir. Böylece, her kitle hareketi zamanla kendini nefret ettiği özel düşmanına benzer duruma getirir. Fransa'da Jakobenler, zulmüne karşı ayaklandıkları yönetimin bütün kötülüklerini kendileri de tekrar etmişlerdir. Sovyet Rusya, tekelci kapitalizmin en katıksızını ve büyüğünü gerçekleştirmektedir. Hitler, Sion'un akıllı adamlarının mazbatalarını kendine rehber olarak almış ve onları "en küçük ayrıntısına dek" takip etmiştir.

Yahudilerin imha edilmesini arzu edip etmediği sorulduğu zaman Hitler şöyle cevap vermişti: **"Hayır... İmha edersek onları yeniden yaratmamız gerekecektir. Sadece ismen değil, cismen mevcut bir düşmanımızın bulunması esastır."** F. A. Voigt, 1932'de Nasyonal Sosyalist hareketini incelemek üzere Berlin'e gelmiş bir Japon heyetinden bahseder. Yoigt heyetin bir üyesine hareket hakkında ne düşündüğünü sorduğu zaman aldığı cevap şöyle olmuştur: **"Hareket fevkaladedir. Buna benzer bir hareketi, biz de Japonya'da yapmak isterdik fakat maalesef Japonya'da Yahudiler yok."** Bir kitle hareketini fiiliyata götüren veya genişleten liderlerin yetenekleri ve kurnazlıkları sadece seçtikleri öğreti ve programla değil, seçtikleri düşmanla da kendilerini göstermektedir.

Kremlin'in teorisyenleri, demokratik Batı'yı ve özellikle Amerika'yı düşmanları olarak seçmek için İkinci Dünya Savaşı namlularının soğumasını büyük bir sabırsızlıkla beklediler. Amerika'nın yapacağı herhangi bir iyi niyet jestinin veya herhangi bir fedakârlığın, Kremlin'den Amerika aleyhine çıkmakta olan iftira zehrini azaltacağı şüphelidir.

Bazı Sonuçları

Birlikte hareket ve fedakârlığa hazır olmak, bir kitle hareketi olayıdır. Normal zamanlarda demokratik bir ulus az çok özgür bireylerden meydana gelen kurumsallaşmış bir birliktir. **Ulusun varlığı tehdit altına girdiği ve halkının azami bir fedakârlık ruhu içinde birleşmesi gerektiği zaman demokratik ulus, kendini devrim partisine benzeyen bir duruma getirir.**

Kutsallaştırma diyebileceğimiz bu işlem genellikle güç ve yavaş olursa da derin değişiklikleri gerektirmez. Nazilerin kendi ifadelerine göre Almanlar 1920'lerde çökmüş insanlar, 1930'larda ise gerçek anlamda mert insanlar olmuşlardır. Milyonlarca insan da böylesine biyolojik ve hatta kültürel değişiklik yaratmak için on yıl gibi bir zaman elbette ki çok kısadır. Buna rağmen, on yıllık bir Hitler döneminde çabucak bir kitle hareketi yaratabilme yeteneği, bir ulus için hayati önem taşımaktadır. Bir ulusun potansiyel kahramanlığı, o ulusun isteklerinin bir deposu gibidir. Heraclitus'un söylemiş olduğu **"insanların bütün isteklerine kavuşmuş olmaları, onlar için iyi bir şey değildir"** sözü, bireyler için olduğu kadar, uluslar için de doğrudur.

Bir ulusun şiddetli arzuları sona ererse veya bir ulusun arzulan somut ve sınırlı bir ideale yönelirse, onun kahramanlık potansiyeli azalır. Ancak; devamlı bir ilerlemeye bağlanmış bir amaç, devamlı olarak tatmin edilse dahi, bir ulusun potansiyel kahramanlığını azalmadan devam ettirilebilir. Bu amacın mutlaka yüce bir amaç olması gerekmez. Hayat standardının devamlı yükselmemesinin kaba bir amaç olarak alınması, Amerikan ulusunu, oldukça kahraman bir ulus olarak devam ettirmiştir. Ve tuhaftır ki dünya; bu ruh hastalığına yakalanmakla, toplumları ve ulusları ölümden diriliğe geçiren doğaüstü bir araç kazanmış oldu.

Not: Yazının muhtevası aşağıdaki kitaptan alınmıştır.

Kaynak:

Eric Hoffer/ THE TRUE BELIEVER-(**Kesin İnançlılar / Gerçek İnananlar/Müminler**)-trc: ERKIL GÜNUR, Tur Yayınları; 1978, (Kitabın sonraki baskıları; Akran Yayıncılık, 1993 ve İm Yayın Tasarım, 1998)

"GERÇEK VE YALAN"IN EŞİĞİNDE

İnsan, yalnız kalamayan, sorgulayan veya sorgulanan, iyi ve kötülük arasında birçok huylar barındıran, meraklı, heyecanlı, sonsuzluğa gözünü dikmiş, gerçekleriyle, hayalleriyle karmaşık bir mahlûk. Bu nedenle iyinin ve kötülüğün temsilcisi olmuş dünyaya yön vermeye çalışmış, bazen de yönlendirilmiştir. Hayatı ise, bu etkilerden azade kalamayarak, en yakın arkadaşı olan düşünce dünyası, birçok etkilere maruz kalarak tarihin bir yerinde, var ve yok arasında durup kalmaktadır.

Hayatı anlamak, "neden ve nasılı" sürekli dizayn etmek ise; insanın vazgeçemediği vasfıdır..

"İnsan, ne veya neyin neresinde?"
"Yönetiyoruz mu? Yoksa birileri bizi yönlendiriyor mu?"
"Hayatımız gerçek mi, hayal mi?"
"Eğer gerçek yoksa, var gibi zannediyorsak; daha güzeli için ütopik 'gerçekleştirilmesi imkânsız tasarı veya düşünce' içerisinde olmalı mıyız?"

…….

İnsan meraklıdır. Onun bu merakı, her şeyi ile mükemmel cennet hayatını terk etmeye sebep olmuş olsa da, sevmeyeceği ve katlanılması zor "dünya" ya aşk derecesinde bağlanmasına ve sıkıntılı dünyayı tercih etmesine engel olmamıştır. Herkesin bildiği gibi işin içine bir de şeytan dahil olunca, insan, bir yerine iki meşakkat ile, kötülükle mücadeleye etmeye mecbur kalmıştır.

İnsan, yukarıdakilere benzer birçok sorularla, hayatını incelerken, gerçeklerinin birçok yönüyle yalana karıştığını, hırslara ve egolara yöneldiğini, anlar. Bu ise onunun bir yandan Tanrı'yı sorgulamaya kadar giden bir kaosa düşürür. Onun bu çıkmazlara cevap aramakla geçen her günü daha da zorlaşan sorularına karşı, teslim bayrağını çekmesine veya **"terk hayatı"**na müptela olmasına neden olur. İnsanın yaratıcısını sorgulaması, O'nu tanımaya çalışması veya O'nun gibi olabilmeyi arzulaması, O'nun tespit ettiği sınırları aşmayı talep etmesi, tabi ki bu arayışın olağan bir durumudur. Öyleyse **"Bu hayat gerçek mi, yoksa hayalden ibaret midir?"** sorusundan bunalsa da, bu soru insanın düşünce kaynağıdır.

Hayat, insanı kendine bağlı tutarken her zaman ya rasül'ü veya şeytanı gelir ve der ki;

" Bu gördüğün şeyler yalan, her şey sana yalan söylüyor, lütfen, dinleme."
"Bu dünya her şeyiyle yapay."
"Her şey senin için."
"Bu Gökyüzü ve deniz, her şey dekordan ibaret."
"Bu bir gösteri."
"Seni seyrediyorlar."
"Lütfen kimseyi dinleme."
"Yine bu uyarıdan sonra bile gelecek Sana yalan söyleyecekler."

İyi veya kötü gelip, varlık ve ölümün arasında kalan düşüncelerini istila ederek;

"Dışında olanlar ve senin için yaratılan bu dünyadan daha fazla gerçeklik yok. Aynı yalanlar, devam edecektir."

İnsan ise, her şey bir döngüye girmiş ve etrafında dönen hayatı için;

" Neler oluyor?"
"Neler söylüyor?"
"Kimsin ve nesin sen?"
"Etrafımızdaki her şey bir kurgudan ibaret mi?"
" O zaman ben kimim?"

Bu soruları sorabilir. Onların karşılığını çok zamanda bulamaz, arar. Bu merakı, cevaplarını çok zaman başkalarından almaya mecbur eder. Öyle ya bu büyük dünya da küçük insan "kompleks"e nasıl cevap verebilirdi ki. Neticede, insan, cahil ve cesur tabiatıyla korka korka, yaratılışındaki merak yüzünden sorgulamayı terk edemeyecektir.

Sizlere tavsiye edeceğimiz **"THE TRUMAN SHOW"** filmi de birçok yorumuyla beraber Âdem aleyhisselâmın cennetteki hayatını niye terk ettiğini ve günlük hayatımızda çok özgür olmadığımızın sorgulanmasını dile getirmektedir.

Sonuçta, gördüğünüz ve duyduğunuz şeylerde en gerçek olan sadece **"kendiniz" veya "yokluğunuz"** olduğunu göreceksiniz. Unutmayın bu kısır döngü ve illüzyon herkesin olduğu gibi **"Sizin de Başınıza Gelebilir!" "Endişelenme. İlk değilsin."**

İhramcızâde İsmail Hakkı

THE TRUMAN SHOW-Truman Şov (1998)

Yönetmen: Peter Weir

Ülke: ABD

Tür:Komedi , Dram , Bilim-Kurgu

Vizyon Tarihi:16 Ekim 1998 (Türkiye)

Süre:103 dakika

Dil:İngilizce

Senaryo:Andrew Niccol

Müzik:Burkhard von Dallwitz

Görüntü Yönetmeni:Peter Biziou

Yapımcılar:Edward S. Feldman , Andrew Niccol , Lynn Pleshette ,

Oyuncular: Jim Carrey, Laura Linney, Natascha McElhone

Özet:

Dünyanın en güzel adalarından birinde yaşayan halk, imrenilecek derecede ütopik bir hayat sürmektedir. Bu adada yaşayan insanlar her güne mutlu uyanıp herhangi bir sorunla karşılaşmadan günü sonlandırıyorlardır.

Ana karakterimiz Truman da bu şanslı insanlardan biridir. Güzel bir eşe ve mutlu bir hayata sahip olan Truman, öldüğünü zannettiği babasını bir gün caddede gördüğü ana kadar hayatı olduğu gibi yaşar. Babasını gördüğüne emindir ancak adam bir anda ortalıktan kaybolmuştur.

İlerleyen günlerde çeşitli gizemli anlar yaşayan Truman bir şeylerin yolunda gitmediğini fark edecek, sahip olduğu hayatın gerçek olup olmadığını anlamaya çalışacaktır.

Eleştiri

MURAT GÜLSOY

Televizyon sektörü üzerine yapılan en esaslı eleştirilerden biri olan Truman Show sinema tarihinin en yaratıcı senaryolarından birine sahip. Aynı zamanda başrolündeki Jim Carrey'nin olağanüstü performansını da es geçmemek gerekiyor.

Böyle biri daha vardı: Televizyonun 'içinde' büyüyen bir çocuk. Truman Show'un zavallı kahramanı. Dev ürün yerleştirme dramasının tek gerçek karakteri. Birbirlerinin negatifi gibiler. Aslında aynı konuyu anlatıyorlar.

Belki de her şey G. Orwell'in 1984'üyle başladı: İzlemek / izlenmek döngüsünün içinde kişinin kurgulanması. Bir daha okumalı…

http://muratgulsoy.wordpress.com/2009/12/25/being-there-vs-truman-show-2/

ERİC HOFFER / "KESİN İNANÇLILAR" İSİMLİ ESERLE İLGİLİ YORUMLAR

Eric Hoffer, 1902 yılında New York'da köken olarak Alman Yahudisi, göçmen bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Altı yaşında bilinmeyen bir nedenle görme yeteneğini yitirdi. Onbeş yaşında yine görmeye başladı. Yeniden kör olabileceği endişesiyle olabildiğince kitap okumaya çalıştı. Hoffer, görme yetisini bir daha yitirmediği gibi, edindiği delicesine okuma alışkanlığını sürdürdü ve bu şekilde kendi kendini eğitti. Birçok şehir kütüphanesinin kartını yanında taşıyan Hoffer, çalışma saatleri dışında kalan vaktinin büyük bölümünü okumakla geçiriyor, yeterli parası olduğu takdirde, okumaya, yazmaya ve düşünmeye daha fazla vakit ayırabilmek için bulunduğu yerin kütüphanesine yakın bir ev tutuyordu. Hoffer, hayatı boyunca hiçbir akademik eğitim almamıştır. Genç bir adamken her iki ebeveynini de kaybetti. Parasızlıkla mücadele eden ve silahlı kuvvetlere başvurusu tıbbi gerekçelerle reddedilen Hoffer; on yıl kadar, işportacılık, tarla ırgatlığı, Nevada yakınlarında altın madeni işçiliği, dok hamallığı gibi düşük statülü işlerde çalıştı. Bir ırgat ve bir altın arayıcısı olarak tecrübe ettiği şeyler, Hoffer'ın sıradan insanlara, kitle hareketlerine ve tarihi şekillendiren ekonomik ve sosyal hareketlere ilgi duymasına yol açtı. Bir madende çalışırken dağda mahsur kaldıklarında okuduğu Montaigne'nin ünlü Denemeler kitabı hayatını değiştirdi ve okuduklarının etkisiyle yazmaya karar verdi. İş ortamlarında karşılaştığı insanları gözlemledi ve tamamı toplum hayatı ile ilgili sosyal psikolojik kitaplarını yazmaya başladı. Kitle hareketlerinin psikolojik temelleri üzerine kaleme aldığı ilk kitabı, **"Kesin İnançlılar" (*orijinal adı: The True Believer: Thoughts On The Nature Of Mass Movements*)** 1951 yılında yayımlandı ve kitap milyonlar sattı. 1964 yılında Kaliforniya'da bulunan Berkeley Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi'nde danışmanlık görevine başlayan Hoffer, danışmanlık görevinin yanı sıra üniversitedeki iş arkadaşlarına hiçbir şey bahsetmeden rıhtımdaki hamallık görevine devam etti. **1968 yılından meşhur "Altı Gün Savaşı"ndan sonra yazdığı ve 26 Mayıs 1968 Los Angeles Times gazetesinde yayınlanan bir makalede Türkiye'den mübadele ile uzaklaştırılan Rumları da örnek göstererek İsrail'in işgal ettiği topraklardaki Arabları tehcir etme hakkı olduğunu savundu.** 1983 yılında vefat etti.

Türkçe'ye Çevrilen Kitapları:

1. ***Kesin İnançlılar: Kitle Hareketlerinin Anatomisi***, Çev. Erkil Günur, Tur Yayınları; 1978, (Kitabın sonraki baskıları; Akran Yayıncılık, 1993 ve İm Yayın Tasarım, 1998)

2. ***Aklın Muhteris Çağı***; Çeviren: İhsan Durdu, Ayışığı Kitapları, 2000.

3. ***Değişim Sancısı;*** Ayışığı Kitapları, 2000. Eric Hoffer bu kitabının en önemli eseri olduğuna inanırdı.

"KESİN İNANÇLILAR" İSİMLİ ESERLE İLGİLİ YORUMLAR

Necat YAZICI

Kitle hareketleri her zaman ilgi uyandırmıştır. Kitle hareketleri yalnızca gerçekleştikleri dönemleri değil, takip eden süreçte pek çok toplumu da derinden etkileyecek sonuçlar ortaya çıkarmışlardır. Hal böyle olunca kitle hareketlerinin nedenleri herkes için bir merak ve araştırma konusu olmaktadır.

Kitle hareketlerinin ortaya çıkmasına neden olan ortam, bu hareketleri idare eden kişilerin karakterleri, harekete katılan kesimlerin içinde bulundukları sosyo-psikolojik durum vb. meselenin doğru anlaşılmasında büyük bir önem arz etmektedir.

Benzer bir durum İslam düşünce ekolleri olan itikadi ve siyasi mezheplerin ele alınmasında da önem arz etmektedir. Bu bağlamda söz konusu mezheplerin anlaşılmasında, siyasi yönü ağır basan mezhebi hareketlerin doğuş, gelişim ve teşekkül süreçlerinin doğru anlaşılmasında, kitle hareketlerinin psikolojisinin bilinmesi faydalı olacaktır.

Eric Hoffer'in kitabı özellikle yıkıcı olarak adlandırmayı tercih ettiği -ki bu adlandırmanın bilinçli olduğu kanısındayım- kitle hareketlerinin arka planına ışık tutma iddiasında olan bir çalışma. İleri

sürdüğü bazı hususlar tartışmaya açık olmakla birlikte, örnek olarak vermiş olduğu olaylarla sınırlı tutulması şartıyla kitle hareketlerinin sağlıklı bir anatomisini bize verdiği söylenebilir.

Birinci bölümde kitle hareketlerinin çekici yönleri ele alınıyor.

İkinci bölümde inanç değiştirmeye hazır insanlara ilişkin bir karakter özellikleri ağırlıklı bir sınıflandırma yapılıyor.

Üçüncü bölümde ise kitle hareketlerine ivme kazandıran "birlikte hareket ve nefsinden fedakarlık" konuları irdeleniyor. Bu bağlamda fedakarlığı arttıran etkenler ile kitle hareketlerinde yer alan kişileri hareketi amacına ulaştırma hedefi doğrultusunda safları sıklaştırıcı/birleştirici faktörler analiz ediliyor.

Yazar kitabında ağırlıklı olarak modern zamanlarda ortaya çıkan ve özellikle kıta Avrupası ve yakın çevrede etkili olan devrimci, faşist ve sosyalist devrimler bağlamında kitle hareketlerinin analizi üzerinde yoğunlaşıyor. Sonuçları itibariyle dünya tarihinin temel kırılma noktalarına işaret bu olayların ortaya çıkış sebepleri üzerinde duruluyor.

Her toplumsal hoşnutsuzluğun sonuç alan bir kitle hareketine dönüşmemiş olması, şöyle ya da böyle bir sonuç alınan kitle hareketlerinin özelliklerinin ne olduğuna dair bir merakı da uyandırıyor.

Yazarın kitle hareketlerine katılanlara yönelik tahlili birçok açıdan ayrıca ele alınmalıdır. Yazarın analizlerinin, vermiş olduğu örnekler itibariyle, kısmi doğruluk payı olmakla birlikte kitle hareketlerine katılan insanların toplumla sağlıklı iletişim kuramayan, büyük hayal kırıklıklarına uğramış, kendini anlamlandıracak değerlerden yoksun kişilikler olarak resmedilmesi, kitabın amacına yönelik bir takım kuşkuları besler nitelikte.

Kitle hareketlerine katılan kimselerin neredeyse bir işe yaramayacak derecede düşük toplumsal konumlarının suistimal edilmesi neticesinde ortaya çıkan kitle hareketleri, sırf bu imaj nedeniyle zaten en başından tu kaka edilmesi gereken bir görünüm kazanmaktadır.

Kitabın kitle hareketlerini fanatizmle açıklama gayretleri, toplumsal yapıda değişime kapalı, muhafazakar bir anlayışın ipuçlarını veriyor.

Yazarın genel olarak bilinen bazı kitle hareketlerinden hareketle birtakım tespitler yaptığını söylemek gerekiyor. Yani eser bir yıkıcı kitle hareketi oluşturmak için gerekli materyalden bahsetmekten ziyade, gerçekleşmiş olan kitle hareketlerinin mahiyetinden bize haber verir gibidir.

Elbette insan doğasının hemen her zaman ve yerde sabit olan özellikleri açısından değerlendirildiğinden yazarın kitle hareketlerine katılan insanların sosyo-psikolojik durumlarına ilişkin kimi bazı tespitleri zamanı aşan bir değer de taşımaktadır.

Yazar kitabında dini, sosyal veya milliyetçi hareketlerin ortak özelliklerini incelemektedir. Bu bağlamda bütün kitle hareketlerinin, taraftarlarında, ölümü göze almak ve birlikte yürüyüşe geçmek duygusu yarattığı vurgulanmaktadır. Yine kitle hareketlerinde yer alan kişilerin bir şekilde aynı düşünce tarzına sahip kişilerden oluştuğu belirtilir.

Ancak kitle hareketlerini yönlendirenlerin bu kitleyi aslında manipüle ettiği hususu, satır aralarında ve özellikle de kitabın üçüncü bölümünde ayrıntılı olarak anlatılmaktadır.

Kitabın tamamı bir bütün halinde değerlendirildiğinde, adeta kitle hareketlerine katılanların her durumda aldatıldığı ve aldanmışlıklarının kurbanları olduğu fikri işlenmektedir.

Asosyal, umutsuz, ne yapacağını ve anlamını bilmeyen insanların manipüle edilerek kitlelerin harekete geçirildiği doğrudur. Ama bu bir toplumsal kuraldan ziyade, elde var olan örneklerden yola çıkılarak varılacak bir durum tespiti olabilir.

Bu bağlamda yazarın peygamberlerin kitle hareketlerini de –bir takım övücü ifadeler araya sıkıştırılsa bile- neredeyse bu kategoriye sokma çabası sezinlenmektedir.

Dikkatli bir okuma ile yazarın ifade ettiği bazı hususların İslam tarihi sürecinde kimi kitle hareketlerinin, yani siyasi ve itikadi mezheplerin, davranışları ile örtüştüğü rahatlıkla görülebilir.

Ancak tüm kitle hareketlerinin kitle manipülasyonuna dayalı olduğu fikri, bir zorunlu gerçek değildir. Bu iddia ancak verili olayların titiz bir tasnifi ile ileri sürülebilir. Dünyadaki pek çok yıkıcı kitle hareketinin niteliği bu olabilir ancak tüm kitle hareketlerinin yıkıcı olmadığı/olması gerekmediği de bir başka gerçektir.

Kaynak:

http://corumgulder.com/haber_detay.asp?haberID=82

****

KİTLE PSİKOLOJİSİ VE İSLÂM'IN YAYILIŞI

HAYATİ BİCE/ 11 Eylül 2011
E-posta:**atahayati@gmail.com**

Bir önceki yazımda ***"Kesin İnançlılar"*** adlı kitabında Eric Hoffer'in İslamiyet'in yayılışını da bir kitle hareketi olarak ele aldığından söz etmiştim. Bu sözlerimi İslâm gibi bir ilahi varoluşun, kitapta yer alan kitle hareketlerinin beşerî örnekleri olan faşizm, komünizm gibi sistemlerle özdeşleştirilmesini –ya da benzeştirilmesini- benim de benimsediğim şeklinde anlayanlar oldu. Hattâ, daha ileri giderek Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemi, kitabında kendilerine özel yer ayırdığı Adolf Hitler, Joseph Stalin gibi başına geçtikleri hareketleri kitlelere mal eden eli kanlı psikopat isimler ile birlikte anan bir Batılı yazarın kitabını tavsiye etmemin yanlışlığını mail ile iletenler de var. ***Gerçekten de İslâm'ın yayılışını ilahi desteği yok sayarak başarılı bir kitle hareketi, Hz. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellemi ise kitle psikolojisini kullanarak başarıya ulaşmış bir ajitatör olarak değerlendirmek benim nazarımda da küfre yakın bir yerdedir.***

Tarihte başarıya ulaşmış ve kitlelere mal olmuş fikirleri inceleyen Eric Hoffer, İslâm'ı da bu çerçevede ele alarak, İslâm'ın inanç, lider, öncü kadrolar, sloganlar yönünden tam bir kitle hareketi haline geldiğini ve tarih içinde yayılışını da bu dinamizmine borçlu olduğunu ileri sürmektedir. Kendi kendini yetiştirmiş bir zekâ olan ve dinler tarihi –özellikle İslâm- hakkındaki bilgisi sadece okuduğu birkaç yanlı kitaba dayanan Eric Hoffer'in İslâm hakkındaki değerlendirmesi, sadece Batı'nın İslâm algısını yansıtması yönüyle bir önem taşıyabilir.

İslâm'ın ortaya çıkış sürecine baktığımızda bir kitle hareketi olarak başlamadığı için yayılışını kitle psikolojisinin sonucu şeklinde göstermek te yanlıştır. İslâm'ın Mekke'deki ilk yıllarında ilk müslümanların sürekli ezilip horlandığı düşünüldüğünde, hattâ devam eden vahiy süreci uzunca bir süre kesildiğinde müşriklerin ***"Muhammed'in Rabb'i O'nu terketti"*** istihzalarını hatırlarsak konu daha iyi anlaşılacaktır. İslâm'ın indirildiği sürecin ilk 10 yılını teşkil eden sıkıntılı ilk Mekke-i Mükerreme döneminden sonra 622 yılında peygamberliğinin 11. yılında Medine-i Münevvere'ye hicretten sonra İslam devlet haline gelme süreci başlamış; bu süreç içerisinde M. 624 yılındaki Bedir savaşı ve M. 625 yılında Uhud yenilgisi gibi ağır sınavlar ile de karşılaşılmıştır.

Bedir savaşına katılan -ve isimleri tek tek kaydedilmiş olan- ilk müslümanların sayısının 313, Uhud savaşına katılan müslümanların sayısının ise 1000 civarında oluşuna dikkat çekmek isterim. Özellikle Uhud savaşı sırasında çok zorlanan müslümanların psikolojisine bakıldığında bile zafere koşan bir kitleye katılarak ganimet paylaşımından nasib alma düşüncesinin var olamayacağı görülür. O günlerde İslâm'ın ve Allah elçisinin yanında yer almak hâlâ ağır bir çileye talib olmaktı. [2]

Eric Hoffer'in bu süreçten haberdâr olduğunu sanmıyorum; dolayısıyla İslâm'ın yayılışını bir kitle psikolojisine kapılan insan topluluğunun faaliyetine bağlaması tamamen isabetsizdir.

Kesin İnançlı Kimdir?

Eric Hoffer'a göre: *"Kutsal bir amaca inanç, bir dereceye kadar nefsimize olan inancın kaybolmasından doğan boşluğu doldurmaktır. Bir insanın kendi mükemmelliğine olan inancı ne kadar zayıf ise, ulusunun, dininin, ırkının ve ya inandığı kutsal amacın mükemmelliği yönündeki iddiası o kadar kuvvetlidir."*

"Kesin inançlı" kendi siyasî, dinî, felsefî inancının "mutlak gerçek" olduğuna, bu inancını başkalarına -zorla da olsa- kabul ettirmek gerektiğine bağnazca inanır. İnancı konusunda en ufak bir şüphesi, hatta doğruluğu konusunda kaygısı bile yoktur. *Bu yüzden, kesin inançlı haline gelmiş insanların eğitim almış, okumuşlarında bile içinde yer aldıkları hareketi sorgulamaya boş verme havası egemendir.*

Hoffer, tarihte başarılı olmuş lider karakterli insanları şöyle tarif eder: *"Başarılı bir liderin en önemli işlerinden biri, taraftarlarında muhteşem bir görev yaptıkları hayalini yaratmak suretiyle ölmenin ve öldürmenin acı gerçeğini perdelemektir."*

Kitleye mal olmuş bir harekete katılanların, ölümü dahi göze almalarını ise: *"İnsanların bir rozet, bir bayrak, bir namus, bir fikir, bir efsane ve benzeri şeyler uğruna ölmeyi göze almaları tamamen anlamsız bir davranış değildir. Aksine, asıl anlamsız olan şey, bir kimsenin maddi bir kazanç uğruna canını vermesidir."* sözleriyle açıklar.

İslâm'ın ve Türk Tarihinden Birkaç Kesin İnançlı...

Hoffer'in bu tarifine göre İslâm'ın ilk müminlerinden ashâbı kirâm'ın Hatice b. Huveylid, Ebubekir es-Sıddîk, Ömer b. Hattab, Ali ibn Ebu Talib, Bilâl-i Habeşî, Sümeyye, Ammâr b. Yasir, Ebuzer Gıfarî radiyallâhü anhüm gibi yıldız isimlerini Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin tebliğini kabul anlamında kesin inançlı olarak kabul etmek gerekir. Türk tarihine bakıldığında da Alp Arslan, Fatih Sultan Mehmed, Yavuz Sultan Selim, Kanunî Sultan Süleyman, Genç Osman gibi isimlerin hayatlarında pek çok kesin inançlılık örneklerini bulabiliriz. Ülkücü hareketin 12 Eylül öncesinin keskin mücadele döneminde, sonrasındaki işkence ve tutsaklık döneminde de birçok ülküdaşımız kesin inançlılık örnekleri sergilemiştir.

Birkaç örnek vermek gerekirse Miraç sonrasında kendisine gelip: **"Arkadaşın Muhammed şimdi de yedi kat semâyı geçip Rabbi ile konuştuğunu söylüyor. Buna da mı inanacaksın?"** diyen müşriklere: ***"Bunu Muhammed mi dedi? O dediyse elbette inanırım."*** yanıtını veren Ebubekir es-Sıddîk, kesin inançlı değilse kimdir kesin inançlı olan?

Ya da Mekke'nin kızgın kumarlı üzerine yatırlıp göğsüne konan ağır kayaların altında inlerken "Lat ve Uzza'yı Rab olarak kabul et"meğe zorlanırken ***"Allah Ehad, Ehad…"*** diye inleyen Habeşli Bilâl'in inancını sorgulamak kimin haddine?

Rasûlullah'ın bekâ âlemine geçişinden sonra gördüğü haksızlıklara başkaldırıp çöl ortasındaki Rebeze'de münzevî bir hayatı tercih eden Ebuzer'in imanı kaç deve yükü altın ile değiştirilebilirdi ki?..

Türk tarihine bakacak olursak da kesin inançlı bir çok ecdâd simasını görebiliriz. Malazgirt ovasında cenk meydanına çıkmadan önce beyaz elbiseler giyip ölürse bu beyaz elbiselerinin kefeni olmasını vasiyet eden Alp Arslan'ın imanında, hicret arifesinde öldürülmesi planlanan Hz. Rasûlullah (s.a.v.)'in yatağına yatan Hz. Ali'nin yiğitliğinden bir nişane yok mudur?

Ya Bizans surları önünde kuşatma uzayınca: ***"Ya Ben Bizans'ı alırım, ya da Bizans beni"*** diyerek atını denize süren Fatih'in azmini nasıl açıklayabiliriz?

Ya da ilerlemiş yaşında Zigetvar kalesinin fethi için at sırtında, yüzlerce ve yüzlerce kilometrelik sefer yollarına düşerek, şehîd olan Kanunî Sultan Süleyman'ı İstanbul'un incisi Topkapı Sarayı'ndan çıkarıp yetmişinden sonra gazâ yollarına düşüren neyi arzusudur?

12 Eylül döneminin işkence tezgâhlarından geçen ülkücülerin, sorgucuları çıldırtan ketumluklarını da davaya olan kesin inançlarından başka bir şeyle izah zordur.

Ashâb-ı Kirâm'ın, azîz ecdâdın yaşadıklarına ve yakın dönemde ülkücü harekete adanmış hayatlara bu nazarla bakıldığında daha pek çok örnek ***"kesin inançlı"*** kahraman bulmak mümkündür.

"İslâm'ın Zaferi Allah'ın Vaadidir"

Bu açıdan İslâm'ın yayılış ve zafere ulaşma sürecini, "kesin inançlılar"ın müthiş bir zaferi olarak tanımlayan Eric Hoffer, bu noktada haklıdır. Haksız olduğu konu, Allah Teâlâ'nın ve meleklerin desteği ile kazanıldığını Kur'an-ı Kerîm'in ifade ettiği Bedir, Hendek gibi muharebelerin, Mekke fethinin sadece Muhammed tarafından inandırılmış insanların kahramanlığı ile kazanıldığını sanmasıdır. Bu yanılsamada, kökü taa cahiliyye dönemine kadar giden İslâm'ı ilahi kaynağından soyutlayıp Hz. Rasûlullah'ın kendi çabaları ile ortaya çıkan bir din, Kur'an-ı Azîz'i Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin derlediği "esâtîrü' evvelîn" (=öncekilerin efsaneleri) olarak algılayan Yahudi-Hrıstiyan çarpık zihniyetidir. **Aile kökleri Yahudi olan Eric Hoffer'in İslâm'ı değerlendirmesi de bu çarpıklığı yeterince içermektedir**.[3]

Bu çerçevede İslâm'ın iman esasları kitle hareketinin ideolojisini, Peygamberimiz sallallâhü aleyhi ve sellem kitle hareketinin liderini, Hz. Rasûlullah'ın keremli ashâbı (radiyallâhü anhüm) ise kitlenin öncü kadrosunu temsil etmektedirler. **Müslüman olmayan bir fikir adamı olarak Eric Hoffer'in bu tesbitinde İslâmi açıdan çok büyük bir boşluk vardır.** Bu büyük handikap, İslâm'ın ilahi kaynaklı bir din olduğunu, iman esaslarının vahiy olarak gelen Kur'an-ı Kerim'e dayandığını göz ardı ederek beşerî bir üretim olduğu yanılgısıdır. Ayrıca ilk günden bu yana İslâm'a giren her bir kişinin Allah indinde tek-tek sorumlu insanlar olarak "müslümanlar kitlesi"ne katıldığı ve kitle içindeki her bir ferdin tek başına Allah Teâlâ'ya hesab vereceğinin şuurunda insanlar olarak kendilerini yetiştirmek ve geliştirmek zorunda olduğu gerçeğinden habersiz oluşu da bilmediği bir alanda konuşması nedeniyle ortaya çıkan vahim bir durumdur yanlışlardır.

İslâm'ın Farkı: Yatay Genişleme/Dikey Derinleşme

"***İki günü birbirine denk olduğunda zararda olacağını"*** bilen insanların kitle içerisinde kendilerini kaybetmeleri ve şahsi yetersizliklerini azaltmağa çalışmadan kendilerini avutmaları mümkün müdür? Yahud Kur'an-ı Hakîm'in ifadesiyle Allah'ın kendisine ***"şahdamarından daha yakın "*** olduğunu bilen bir müslüman, hangi kitle içinde ***Rabb'ine kulluğu***, yaratılış gayesinin gereği olan öz kişiliğini unutabilir ve nefsiyle mücadeleyi ya da murakabeyi bir tarafa bırakabilir?

İşte bütün bu hususlar sebebiyledir ki, akın akın İslâm'a koşan kitleleri teşkil eden insanlar, her biri tek tek daha iyi müslüman olma yolunda ilerleyerek insani yönden de kemali aramağa başlamışlardır. Bir benzetme ile ifade edilecek olursa İslâm zuhurundan itibaren kitlelere yatay bir düzlemde yayılırken, bünyesine aldığı tek-tek "kul"lar olan insanları dikey düzlemde derinleştiren bir seyir izlemiştir. İslâm ile tanışarak ruhânî bir eğitim sürecine dâhil olan fertlerin bir araya gelmesi ile oluşacak bir kitle hareketi bir yandan genişleyerek toplumdaki etkinliği artarken bir yandan da tek tek kişiler bazında derinleşerek yoğunluğu artar; yani kitle bir yandan enine büyürken bir yandan derinleşir. Genel müslüman kitle içinde liderinin etrafında belirli bir örgüt disiplini ile dünyaya dair mücadeleye devam eden her bir müslüman, Allah'ın huzurunda tek başına kalacağı o büyük hesab gününde hesabını verebilmek için kendi iç muhasebesini her an yapmak zorundadır.

İslâm tarihi başta Hz. Ömer radiyallâhü anh örneği olmak üzere, "***İslâm ile tanışan Allah kulları***"nın bu kemale erme cehdinin emsalsiz örnekleriyle doludur. Önceki yazımda işaret ettiğim bir hadiste yer alan İslâm'ın ***"küçük cihad/büyük cihad "*** esprisi de doğrudan olarak bununla ilgilidir. Tek-tek her bir ferdi kendisini bu şekilde geliştiren bir kitle hareketinin dünyada başarıya ulaşması çok muhtemel olduğu gibi, -dünyevi bir başarıya ister ulaşılsın isterse ulaşılmasın- her bir mensubu da büyük hesap gününde Allah'ın huzurunda zelil ve perişan olmaktan kurtulurlar.

Hicretin ikinci asrından itibaren ortaya çıkan sûfîlerin öyküsü ve hicretin beşinci asrından itibaren ortaya çıkan tasavvuf okullarının faaliyetleri de tek-tek müslümanların kaliteli insanlar olarak yetiştirilmesini konu alır. Türk coğrafyasında İslâm'ın yayılması da yüzyıllar içerisinde bu kemale

erme seyrini tanımlar. Başta Yesevîlik olmak üzere Türk yurtlarında faal olan Kübrevîlik, Mevlevîlik, Bektaşîlik, Nakşbendîlik gibi tarikat dergâhlarında da bu kemâl ilminin dersleri okutulmuştur.

Köhne-Ürgenç kalesini kuşatan Moğol istilacılarına karşı savunulan kalenin bedeninde göğüs göğse bir mücadeleye girerek, oklanarak şehîd edilen Kübreviyye tarikatının kurucu mürşidi Necmeddin Kübra'dan zamanımızda ehl-i tasavvuf olarak pazarlananların, anonim şirket gibi ülkenin her yanında tezgâh açanların alacağı çok ders vardır. [4]

Tasavvufî eğitim yöntemlerinden birisi olan ***"halvet der encümen"*** (=halk içinde Hakk ile beraber olma) kuralı, müslüman bireyin toplum ile ilişkilerinin nasıl olması gereğine ışık tutan eşsiz bir yöntemdir. Tarihî tasavvufî tecrübeden yararlanılarak birer insan olarak inanç ortaklığını paylaşan bireylerin öz nitelikleirnin gelişiminde ülkücülüğün Dokuz Işık doktrininin ***Şahsiyetçilik ve Hürriyetçilik*** ile ***Gelişmecilik ve Halkçılık*** kuralları bu çerçevede değerlendirilmesi gereken esaslardandır.

----

[2] Geçen yılın Ağustos ayında yaptığımız umrede hicret sırasında Hz. Rasûlullah (s.a.v.)'in, vefakâr dostu Hz. Ebubekir (r.a.) ile kendilerini izleyen müşriklerden gizlendikleri ve tam üç gün üç gece saklandıkları Mekke yakınındaki Sevr Mağarasını ziyaret ettiğimde bunu çok derinden fark ettim. Medine-i Münevvere'de ise Uhud savaşı esnasında yaralanan ve o sırada 54 yaşlarında olan Hz. Rasûlullah (s.a.v.)'in birkaç sâdık müslüman mücahid ile sığındıkları kaya oyuğunu ziyaret ettiğimizde içeriisnde bulundukları psikolojiyi düşündüm. Ancak 10 kişinin sığabileceği bir iç hacmi olan bu kaya gediğinde Allah'ın Elçisi (s.a.v.) ve yanındaki ashâbının yaşadıklarını anlamağa çalıştım. Bu vesile ile Hacc veya umre yapacak okurların normal ziyaret programlarında olmayan bu iki mekânı mutlaka ziyaret etmelerini tavsiye edeceğim.

[3] Nurcular başta olmak üzere sağ kesimde yıllardır büyük bir hayranlıkla reklamı yapılan Thomas Carlyle'ın *Kahramanlar* kitabında Hz. Muhammed, Kur'an-ı Kerim ve İslâm hakkında yazılan akıl almaz iftiralar, küfür cümleleri yanında Eric Hoffer'in yazdıkları çok hafif kalmaktadır.

[4] Türbesi Türkmenistan'da bulunan Necmeddin Kübra'nın hayat hikâyesi hakkında geçtiğimiz günlerde yayınlanan ve Dr. Süleyman Gökbulut'un yazdığı değerli inceleme eserinde bu şehadetin bütün ayrıntıları yer almaktadır. Tasavvufî kahramanlığın ve gerçek cihadın niteliğini anlamak için okunmasını tavsiye ederim. (Necmeddin Kübra, Dr. Süleyman Gökbulut, İnsan yayınları, İstanbul-2011.)

http://www.kitapyurdu.com/kitap/default.asp?id=565188&sa=89531941

[5] Muhyiddin Şekûr'un biyografik eseri ***"Su Üstüne Yazı Yazmak"*** hakkında yapılmış ayrıntılı bir inceleme için bkz. http://www.tasavvuf.info/su.htm

****

BAĞNAZ, YOBAZ...

Taha AKYOL
Milliyet

ERCİH Hoffer'in "Kesin İnançlılar" adlı mükemmel kitabının yeni baskısı çıktı. (İm Yayınları, CC 237, Mecidiyeköy 80303 İstanbul)

Hoffer, "kesin inançlı" kavramını 'bağnaz, mutaassıp, yobaz, fanatik' anlamında kullanıyor. "Kesin inançlı" kendi siyasi, dini, felsefi inancının "mutlak gerçek" olduğuna, bunu başkalarına zorla uygulamak gerektiğine bağnazca inanır. Hiç şüphesi, hatta merakı bile yoktur:

"Öğretinin etkisi onun anlamından değil kesinliğinden doğmaktadır... Artık meçhul ve hayret verici hiç bir şey kalmamış demektir. Akla gelebilecek bütün soruların cevabı hazırdır, bütün kararlar verilmiştir ve bütün ihtimaller önceden görülmüştür. Kesin inançlı kişi şaşırmaz, tereddüt etmez, Onun şaşmaz öğretisi, dünyanın bütün sorunlarının çözüm yolunu bilir..."

Bu yüzden, okumuşlarında bile"cehalet havası sezilir." (Sf. 96 - 97)

Aynı sebeplerle, 'ödünsüz'dür:

"O uzlaşmaktan korkar, kutsal amacının doğruluğunu ve kesinliğini değerlendirme (gözden geçirme) tekliflerini kabul etmez." (Sf. 103)

'Revizyonizm, değişim, yumuşama, uzlaşma' gibi kavramlara düşmandır.

Hatta ılımlılık "tehlikeli"dir, "ihanet"tir. (Sf.156)

X X X

'DÜŞMAN' onun için bir ihtiyaçtır. Çünkü ancak tehlikeli ve acil bir 'düşman'ın varlğı onun kafasındaki ak - kara şablonuna uyar. Bağnazlık ve paranoya birbirini tamamlar.

Hitler'in sözleri:

"Bütün Yahudileri imha edersek onları yeniden yaratmamız gerekecektir. Sadece ismen değil, cismen de bir düşmanımızın bulunması esastır." Sf. 110)

Japon faşistlerinin büyük ızdırabı:

"Maalesef Japonya'da Yahudi yok!" (Sf.111)

Öyle bir "düşman" ki, "her şeye kadir ve her yerde hazır" olmalıdır.(Sf. 122)

Her yere sızan, sinsi planlar yapan, bizleri uyutan, bizden akıllı düşmanlar!

En heyecan verici iç düşmanlar 'dış güçler'e 'emperyalizm'e, 'beynelmilel Yahudi'ye bağlı olanlardır: "İdeal bir düşmanın yabancı olması gerekir, yerli düşmanın yabancı soydan geldiği iddia edilmelidir..." (Sf,113)

'Kesin inançlı'nın sağcı solcu, dinci laikçi olması farketmez. 'Aydınlanma Devrimi' denilen Fransız Devrimi "yeni bir din" olmuş, "orak çekiç, gamalı haç putlaştırılmıştı. (Sf. 20 - 21)

X X X

'KESİN İnançlılar' espirisiz ve otoriterdir, daima gergindir, sinirlidir. Çünkü her yerde düşman görür, her yerde bozulma ve ihanet kokusu alır. Bu yüzden, "aşırı kişiler sükunete eremezler," en azından birbirleriyle keskin fraksiyon kavgaları yaparlar. (Sf. 173)

Şiddet ve tahakküm hırsının sınırı yoktur: "Nefret ettiğimiz kişilere kötülük yapmak, nefretimizin ateşini körüklemek demektir..." (Sf. 115)

O yüzden ezdikçe, ezme hırsı artar, İşte Fransız Devrimi'de Jakobenler:

"Onların döktükleri kan arttıkça prensiplerinin tek gerçek olduğuna inanma ihtiyacı da artmaktaydı..." Sf. 129)

Bir de Nazileri düşünün! Hitler, partisindeki "huzursuzları" bir gecede temizlemişti! (Sf. 173)

Sovyetlerdeki "hainler" en çok Bolşevik devrimcilerin içinden çıkmamış mıydı?!

Birbirlerine benzerler. Hoffer, Ernest Renan'ın bir sözünü aktarıyor:

"Aşırılar ölümden çok özgürlükten korkarlar..." (Sf. 38)

Bütün bağnazlar, birbirlerinin zıt - benzeridir. "Bir birinden kutuplar kadar uzak olanlar, aşırılarla liberallerdir." (Sf. 103)

Çağımızda iç barışı ve toplumsal rasyonelleşmeyi sağlayan asıl faktörün liberal değerler olması bir tesadüf değildir.

Taha Akyol'un "Kesin İnançlılar" isimli kitabın arka kapağına yazdığı metin

Kesin inançlı- kendi siyasi, dini, felsefi inancının -mutlak gerçek- olduğuna, bunu başkalarına zorla uygulamak gerektiğine bağnazca inanır.

Hiç şüphesi, hatta merakı bile yoktur. Bu yüzden, okumuşlarında bile -cehalet havası sezilir.

-Aynı sebeplerle, 'ödünsüz'dür: 'Revizyonizm, değişim, yumuşama, uzlaşma' gibi kavramlara düşmandır.

Hatta ılımlılık -tehlikeli-dir, -ihanet-tir. 'DÜŞMAN' onun için bir ihtiyaçtır.

Çünkü ancak tehlikeli ve acil bir 'düşman'ın varlığı onun kafasındaki ak - kara şablonuna uyar.

Bağnazlık ve paranoya birbirini tamamlar. Öyle bir -düşman- ki, -her şeye kadir ve her yerde hazır olmalıdır.

Her yere sızan, sinsi planlar yapan, bizleri uyutan, bizden akıllı düşmanlar!

En heyecan verici iç düşmanlar 'dış güçler'e 'emperyalizm'e, 'beynelmilel Yahudi'ye bağlı olanlardır:

-İdeal bir düşmanın yabancı olması gerekir, yerli düşmanın yabancı soydan geldiği iddia edilmelidir...

-'Kesin inançlı'nın sağcı solcu, dinci laikçi olması fark etmez.

'Aydınlanma Devrimi' denilen Fransız Devrimi -yeni bir din- olmuş, -orak çekiç, gamalı haç putlaştırılmıştı.

Bütün bağnazlar, birbirlerinin zıt benzeridir. -Asıl iki zıt kutbu oluşturanlar aşırılarla liberallerdir.-

Çağımızda iç barışı ve toplumsal rasyonelleşmeyi sağlayan asıl faktörün liberal değerler olması bir tesadüf değildir.

****

Dünyayı değiştirenler “inancına inananlar”dır. Allah Teâlâ buyurdu ki;

“Ey iman edenler! Allah'a, onun resulüne, resulüne indirmiş olduğu Kitap'a, daha önce indirmiş olduğu Kitap'a inanın. Kim Allah'ı, O'nun meleklerini, kitaplarını, resullerini ve âhiret gününü inkâr ederse geri dönüşü olmayan bir sapıklığa gömülmüş olur.” (Nisa- 136)

İnandığına inanmayanlar neyi değiştirebilirler ki?

İhramcızâde İsmail Hakkı

OKUMAK VEYA OKUMAMAK; TARİHE KAYIT DÜŞMEK VEYA TARİHİN ÇÖPLÜĞÜNE ATILMAK

Metin Murat ARSLAN
Sosyolog

Yine Şahin Alpay'ın üniversiteler Araştırmasına göre "Ders kitabı dışında kitap okuyor musunuz ?" sorusuna olumsuz yanıt verenler % 12 boş zamanlarında kitap okumadıklarını söyleyenler ise ne yazık ki % 35 i bulmaktadır.

Demirtaş Ceyhun **"Ah Biz Şu Kara Bıyıklı Türkler"** yazısında bu konuyla ilgili

" %77.6 sı hiç spor yapmamış,

% 82 si sinema. tiyatro ve konsere gitmek gibi bir alışkanlığı olmayan,

% 93.8 i kesinlikle dergi ve kitap okumayan; tüm bunların yanısıra futbol maçları üzerinde konuşmayı kültür sayan, sakal traşı olmayı sevmeyen, sık sık "param olsa çalışmam"

diyen özgürlüğe meraklı ama eşitlikten de pek hoşlanmayan, sorumluluklarını genelde unutan ama verilen buyrukları derhal yerine getiren; kendi karısına ve eşcinsellere karşı hoşgörüsüz, kadın erkek televizyona düşkün, ama % 60 ının kırk yıldır içinde bulunduğumuz NATO'dan bile haberi olmayın, % 65.5 İBM'in adını bile duymamış ve yediden yetmişe sabah akşam fosur fosur sigara içen, son yıllarda da otomobile aşırı düşkün bir toplum olduğumuzdan da doğrusu kuşku duymamak gerekir"

demektedir. Bu ifadeler 1992 yılına ait ama adeta günümüzü rahatça tarif etmektedir. Bazen bana hangi takımı tutuyorsun diyorlar; fakat benim böyle bir alışkanlığım olmadığı için **"hiç birini tutmuyorum ki rahat oynasınlar"** ifadesini kullanıyorum. Küçükken oynayacak top bulamamanın; dolayısıyla oynayacakta yeteneğim olmadığından olacak ki hiç takım tutmadım, takımlarla ilgili eleştiriler ve tartışmalara katılmadım ve en önemlisi de hafıza dağarcığımı bu konuya tahsis etmeyerek başka alanlarda kullanma fırsatım oldu. Belki bu yönüm bazılarınca eleştirilebilir ve belki zevksiz bir yaşam gibi algılanabilir. Ama şu bilinmelidir ki, benim en zevk aldığım kitap okumak ve öğrendiklerimi kıskançlık duymadan mutlaka başkalarıyla paylaşma duygusudur. Takım tutanları, takım tuttukları için eleştirmiyorum; ama takıma ayırdıkları zaman ve hafıza dağarcığı kadar şayet kitaba, bilgiye ve paylaşıma da ayırırsalar. Elbette ki, o dalda zevk almaları kendilerinin en tabi hakkıdır; dengeler çok iyi gözetilmelidir.

"Kitaplar, ömür boyu yanı başımda elimin altındadır. Yalnızlığımda ve yaşlılığımda avuturlar beni. Sıkıntılı bir avareliğin baskısından kurtarır, hoşlanmadığım kişilerin havasından dilediğim zaman ayırırlar beni. Fazla ağır basmadıkları, gücümü aşmadıkları zaman acılarımı törpülerler. Rahatımı kaçıran bir saplantıyı başımdan atmak için kitaplara başvurmaktan iyisi yoktur; hemen beni kendilerine çeker, içimdekinden uzaklaştırırlar... İnsan hayatı denen bu yolculukta benim bulduğum en iyi nevale kitaplardır ve onlardan yoksun anlayışta ki insanlara çok acırım." (Montaigne)

Peki, tarihe kayıt düşen isimli kahramanlar nasıl kahraman oldular ve onlar kitaplarla ne kadar haşir neşirdi diye baktığımızda:

Sosyolog Prof. Dr. Gündüz Tüfekçi'nin tespitine göre **Atatürk 1800 kitap okumuştur. Ömrünün yarısı savaşlarda geçmiş bir kişinin bu kadar kitap okuması olağanüstüdür. Okuduğu kitaplardan tam 200.000 satırın altını da çizmiştir.** (Özen, 2001) **İşte büyüğümüzü büyük yapan temel nedenlerden biri. O zamanlarda ki çıkan kitap sayısı ve Atatürk'ün aşırı meşguliyetine rağmen bu kadar okuyabilmesi bizleri düşünmeye sevk etmesi gerekmez mi? Hala kim diyebilir ki "ben unumu eledim, eleğimi astım" diye.**

İbni Sina 18 yaşındayken devrinin tüm ilimlerini tahsil etmişti. Öyle ki, genç yaşında Buhara saray kütüphanesi müdürü olmuştu. 100 den fazla dev esere imzasını atmıştır. Doğu ve Batı da 600 yıl boyunca tıp ilmine ışık tutmuştur.

İbnül Cevzi isimli bir alimin okuduğu kitap sayısının 20.000 i geçtiği, neredeyse eser vermediği hiçbir ilim dalı bırakmadığı bazısı 20 cildi bulan 340 tan fazla eser yazdığı; günde 4 defter doldurarak bir yılda yazdıklarının 50-60 cilt bulduğu; yazarlık sırasında kullandığı kalemlerin yontulmasından ortaya çıkan talaşları biriktirerek vefat ettiğinde suyunun ısıtılmasını tavsiye ettiği ve tavsiyesinin yapıldığı tesbit edilmiştir.

Yine ismini çoğumuzun duyduğu Fahreddini Razi'nin yemek yerken bile bir şeyler okumak istediği çare bulamadığı için de üzüldüğü yazdığı kitapları üst üste konulduğunda boyumuzu bile aşacağı yalnızca Tefsir-i Kebir'inin 20.000 sayfa olduğu düşünüldüğünde günde 15-20 sayfa eser yazdığı anlaşılmaktadır.

Yavuz Sultan Selim'in günde 8 saat okuduğu seferlere giderken bile en az 3 katır yükü kitap taşıttırarak okumakta olduğu, günde bir defa yediği bilinmektedir.

Yine İbrahim Hakkı Bursevi (1652-1715) mum ışığında 161 eser yazmış ve Avrupalılar onun için "bu eserler bir değil beş ömre sığmaz" diyorlardı.

Ahmet Mithat Efendi (1844-1912) ekmek parasını kitaba verir ve çok okurdu; 226 adet kitap yazmıştı.

Lenin, Karl Marks'ın kitabını 1000 defa okuduğu bilinmektedir.

Hume, İngiltere tarihini yazarken günde 13 saat yazı yazardı.

"Kesin İnançlılar" kitabının yazarı Eric Hoffer okuma alışkanlığı sayesinde hamallıktan üniversite hocalığına terfi etmiştir.

Amerikan Yüksek Mahkemesi emekli üyesi Oliver Wendel Holmes 94 yaşında ölmüştü. 90 yaşında iken kendisini ziyarete giden Başkan Roosvelt Eflatunu okurken görünce **"Hâkim Bey, Eflatunu neden okuyorsunuz? "** diye sorduğunda **"Kafamı geliştirmek için okuyorum başkanım."** demiştir. (Akgündüz, 2002)

Evet, işte tüm bu bilgiler ve daha nice zikretmediğimiz bilgiler ışığında hala okumamakta ve tarihe isimli veya isimsiz kayıt düşmeyeceksek; kafamızı geliştirmekten kaçınacaksak bu gidişle tarihin çöplüğüne atılmamız söz konusu ise ne yapmalıyız işte bunu hayati olarak incelememiz gerekiyor.

Nurullah Ataç bir yazısında **"İlim bize dışı öğretir, onun öğrettikleri bizim dışımızda kalır. Sanat, edebiyat ise öğretmez sezdirir, kavratır, ahlakın istediği de asıl bu sezme, kavrama gücüdür. Edebiyattan geçmemiş insanın hayali işlemez ki kendisinden başkasının acılarına, dertlerine ortak olabilsin, onlarla hemhal olabilsin. Çocuklara, gençlere şiirler, hikâyeler, romanlar okutun; onları tiyatrolara sinemalara gönderin. O hikâyelerin, romanların, oyunların insanlarıyla tanışsınlar; onların hayatlarını, hayallerinde yaşasınlar. Öğretmenler öğrensinler onların içlerini; böylece gerçekte ki insanları da daha iyi anlarlar. Çocuğumuz büyüyünce ne olacaksa olsun; küçükken siz ona edebiyatı sevdirmeye bakın. İlim bilgi sonradan gelecektir. Önce insanlığı kurma hayalini işletmek gerekir"** demektedir.

Prof. Dr. A. Bican Ercilasun **"Dünyanın her yanında öğrenciye tatillerde kitap okuması için destek verildiğini"** söylüyor ve devam ediyor **"Geçen yıl Kosova'daki eğitim yetkilileriyle karşılaştığımda bana, yarıyıl tatillerinde öğrencilerini en az 15 kitap okumaya şartlandırdıklarını söylediler. Biz de ise sadece ödev veriliyor."**

Talat Halman **"Uygar toplumlarda, bireyin kendi uğraş alanında ilerlemesi, önemli görevlere yükselmesi, gelişmiş bir okuma yetisi aracılığıyla kazandığı bilgi birikiminin sonucudur. Herhangi bir bilgi alanında okumayı bir alışkanlık, kendi gündelik yaşantısının bir parçası yapmış kimse, basılı sözcüklerin taşıdığı bilgiyi hiçbir zaman olduğu gibi benimseyemez. Okuduğuna kimi yönden katılır,**

kimi yönden katılmaz; kitaplarda, dergilerde karşılaştığı her yeni görüşle bir kez hesaplaşır, böylece kendi özgün, bağımsız düşüncesini oluşturur. Kulaktan dolma bilgiyle yetinmez. Bu tür bilgilerinde geçerliliğini/geçersizliliğini yazılı kaynakların tanıklığına başvurarak denetler." demektedir.(Özen, 2001)

"Kitap okuma alışkanlığımız yok, gençler kitap okumuyor, kitap okumayı sevmiyoruz." Kitap konusu gündeme geldiğinde ilk kullandığımız cümleler bunlar. Ancak "Neden okumuyoruz, neden okuma alışkanlığımız yok ?" sorularının üzerinde yeterince durmuyoruz. Kampanyalar düzenleyip insanlara "kitap oku" demenin, ucuz kitap satmanın, kütüphaneleri kitapla doldurmanın bu alışkanlığı kazandırmada pekte etkili olduğunu söyleyemeyiz. Öyle olsaydı maliyetinin altında fiyatlarla satılan bakanlık yayınları yok satar, kütüphaneler okurla dolar taşardı diyor Yayıncılar Birliği Başkanı Aygören Dirim. Evet, hakikaten dediği gibi olsaydı kültür bakanlığı yayını olan ve % 50 indirimle 1.450.000 TL olan harika bir kitap olan **Türkiye'de Neden Okumuyoruz** isimli Ferhat Özen'in kitabı yok satardı. Okuma sevgisi ve alışkanlığı okulda kazanılır. Ancak hiç kitap okumayan öğretmenin öğrencisi, yine hiç kitap okumayan ailenin çocuğu bu alışkanlığı nasıl kazanacak derseniz Türkiye'nin bu konuda acınacak tablosu yanıtı vermektedir. O halde iş başa düşüyor ya okuyacağız, ya da okuyacağız istenmeyen bir şıkta tarihin çöplüğüne atılmak.

Yapılan bir araştırmada; kitap okumayan, eğitim düzeyi düşük insanlar beyinlerinin ancak % 0.5 ini kullanabiliyor. Kitap okuyanlar ise % 2 sini kullanabiliyor. Beyninin % 3 ünü kullanabilenlere de dahi diyoruz. IQ su yüksek, akademik zekâya sahip kişiler eğer ders dışı kitaplar, romanlar, öyküler, şiirler okumuyorlarsa, duygusal zekâları gelişmemektedir.

Psikiyatrist Nusret Kaya'nın ifadesine göre: "**Gelişmiş alt beyinlere sahip olmayan ve çocuk alt beyinli kalan toplumumuzun beyinsel gelişim yaşının 12 olduğu"** dur. **" 12 yaşında bir çocuğu veya toplumu yönetmek daha kolay olduğu için, iktidar sahipleri toplumun yaşını büyütmek istememektedir. Gelişmiş alt beyinlere sahip olmasa da okuyarak üst beynini geliştirmiş kişilere, bu günkü TV programlarının basit, sığ ve çekilmez gelmesi bundandır."**

Her gün 15 dakika okumanın, gün aşırı 30 dakika okumaktan daha iyi olduğu ve bunu kural haline getirilmesi gerektiği; bunun düzenli uygulama ve alışkanlık oluşturmak için ön şart olduğu belirtilmektedir.(Özen, 2001)

Okuma alışkanlığı kişiye getireceği yararlarda en başta kişinin kendisini yetiştirmesine aracı olmakta bunun yanı sıra sorunlara çözüm bulabilme yeteneğini kazanmasına, kendine güven duymasına, kendini ve çevresini daha iyi tanımasına, insanlara daha faydalı insan olma isteğinin artmasına ve bu isteğin aksiyona dönüşebilmesi için araştırma yaparak, uygulamasına, bireysel ve toplumsal hataların yapılışının azalmasına, kör dövüşünün terk edilmesine neden olmaktadır. Bu gün Türkiye Cumhuriyeti tarihinde kuruluşundan günümüze devam eden toplumsal sorunlar varise, bir çok sorun üç aşağı beş yukarı aynı devam ediyor ve kör dövüşüne devam ediyorsak bunun en önemli nedenini yukarıdaki rakamlarda görüldüğü gibi okumamaktan kaynaklanıyor. Yunus'un ifadesiyle "Yaradılanı severim Yaradan dan ötürü" diyebilmek için okumak ve okuduğunu aksiyona, icraata dönüştürmekle olabilir. Yoksa **'...Sormaz ki bilsin, sorsa bilir. Bilmez ki sorsun, bilse sorar...'** demeye devam ederiz.

Dünyada bu kadar gelişime rağmen Türk gençliği hala neden tutucu, dünyanın gittiği noktayı ıskalama, toptancı bakış, ideolojik saplantılar gibi dar kalıplardan kurtulamıyor sorusuna bakınız Taha Akyol nasıl cevaplandırıyor. '**Bunun çok derin sebepleri var. Biz okuma yazmaya geç intikal etmiş bir milletiz. Okuma yazmayı sindirmedende seyirci olmuşuz. Yazılı kültürümüz, olması gerekenin gerisinde. Tek parti döneminde yaşadığımız kültür devrimi, çağdaşlaşma açısından yeni ufuklar açma yanında kültürel derinlik bilincinin kaybolmasına da sebep olmuştur. Biz bu sebepleri derinliğine düşünme yeteneği elde edemedik. Diğer zaaf eğitim sisteminin çok ezberci olmasıdır. Medrese dönemindeki ezbercilik, Osmanlı modernleşmesi ve Cumhuriyeti de etkiledi. Düşünce biçim değişmedi; ama yönü değişti. Sorgulama, analiz etme, katkıda bulunma gibi noktalarda zihni melekelerimiz yeterince gelişmedi. Okumaktan sıkılan bir insan kitlesi var. Okuması gerektiğini biliyorlar ama sıkılıyorlar. Bir İsrailli bir Türk'ten 6 kat, bir Yunanlı bir Türk'ten 4 kat fazla okuyor.**

Buradan da açık toplum ve bireysel özgürlükler ortaya çıkmıyor. Yaratıcı düşünce gelişmiyor.“ İşte size bu konuda derin ve isabetli sosyolojik bir tahlil.

Kitap okumanın bu denli milletimizde az oluşu nedeniyledir ki Milli Güç ve Milletleşme Gerçeği isimli makalemizde de ifade ettiğimiz gibi bireysel gelişim tamamlanamadığı; dolayısıyla toplamsal gelişme sağlanamadığı ve bu nedenle toplumsal karışıklıkların oluşmasına, kitle kültürünün hakim olmasına ve milletleşmenin tamamlanamadığına dair dikkatleri çekmiştik.

Kitle kültürü; gençlik kültürü, yoksulluk kültürü ve zenginlik kültürü gibi problem alanları oluşturmaktadır. Kitle kültürü bir karşıt kültür alanıdır. Bu yüzden, öteki karşıt kültür alanları gibi hâkim kültürü (milli kültürü) tehdit etmektedir. Zevklerde bayağılaşma; demokrasi, gazete ve kitle dergileriyle halkın zihni yaşantısında kitap **okuma** alışkanlığının atılması; basın-kitle eğitimi ve kitle propagandası yoluyla fertlerin giderek daha az düşünmesi vebasının (TV, radyo ve telekominikasyonun) sunduğunu giderek daha çabuk kabul etmesi; stadyumlarda ayağın zaferinin aklın zaferinin yerine geçmesi, kitle-toplumun özelliklerini oluşturur. Günümüzde kültürün bir tüketim maddesi haline geldiğini, çağın insanlarının kullandıkları **hayat tarzlarının, ideolojilerin, değerlerin ve karizmaların** da boş kavramalardan ibaret olduğunu görülmektedir. Bloom ***”Ne suçluluk duygusu, ne haya. Cinsellik konusunda çocuklara daha erginleşmeden her şey ayrıntılı olarak öğretiliyor. Üniversite öğrencileri kızlı erkekli birer şirket oluşturmuşlar. Evlenmiyorlar, ama evliymiş gibi yaşıyorlar.”*** demektedir. Yaratıcı olan halk kültürü, kitle kültürü tarafından öldürülmüştür.(Arslan, 2002)

Bu nedenledir ki, BBG (biri bizi gözetliyor) TV programı diye bir program yapılıyor; kitle kültürüne alıştırılan ve hatta emekli öğretmen olduğunu ifade eden kişileri dahi bu programı izlemeye sevk eden bir görüntüyle karşılaşabiliyoruz.

ÖSS 2001 de yayınlanan araştırma sonuçlarına göre104.000 e yakın aday matematikten eksiye düşmüş, 2000 yılı ÖSS sınavında 9322 aday sıfırın altında puan alırken, 1581 lise birincisi üniversiteyi kazanamıyor. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesine devam eden 458 öğrenci üzerinde yapılan kopya çekme araştırmasına göre % 46.5 inin birkaç kez, % 33.8 inin ara sıra, % 5.5 inin sık sık kopya çektiklerini ifade etmişlerdir. Bunun nedenleri olarak öğretmenin sınavlarda kitaptaki bilgiyi noktası virgülüne kadar aynen istemesi, yüksek not alma isteği, hatırlamak için olduğu anlaşılmıştır. İşte ezberci, mantığa vurmadan şabloncu, okumaktansa dinlemeyi ve izlemeyi tercih edici yönlerimizin bizi millet olarak nerelere götürdüğünü rakamlar yardımıyla varın siz düşünün !.

“Okumak neye yarayacak, acaba kullanacağımız kadar okumak yeterlimi, bu dünyayı benim kurtarmam mümkün mü” gibi sorular benim dahi aklıma gelmezi değil. Fakat sonsuz ilim karşısında biz, öğrendiklerimizin yeterliliğini tartamıyoruz, çünkü hızla bilgi çoğalması ve değişimi karşısında çağın gerisinde kalmamız söz konusu; bunun yanı sıra bu hayatta bir kez yaşayacak olan bizler Cüceloğlu’nun ifadesiyle sorumluluk bilinci ile her olay ve durumdan sorumluluk duyarak yaşamamızın gerekliliği bizleri okumaya itmektedir. Kütahya Merkeze bağlı Bölcek beldesinde çiftçilik yapan 46 yaşındaki Mehmet Dilek’in felsefe ve sosyoloji alanında okuduğu 1000 den fazla kitapla, çevresinde filozof olarak tanınıyor. Filozof çiftçi kendisine **“bu kitapları sat, yerine iki inek satın al. Kitap karın doyurmuyor, ama inek karın doyurur.”** diyenlere ne de güzel cevap veriyor.

“**Hayatları iki inek ve bir parça toprak parçası üzerine kurulu onların. Ama benim için bu yeterli değil. 110 kiloluk bir yeğenim var. Ona sadece traktör, inek, yemekten bahset yeter. Bazen Nurettin Topçu’yu anlatayım diyorum ama uyuyup kalıyor. İnek alıp satsın yeter. Düşüncesi bu. Kimine inek, kimine felsefe. “** (Zaman, 2002)

Atatürk’ün öğrenememe hastalığına yakalanmış bireylerden oluşan milletlere seslenişi çok manidardır. **“Çalışmadan, yorulmadan, öğrenmeden rahat yaşama yollarını itiyat (alışkanlık) haline getirmiş milletler; evvela haysiyetlerini, sonra hürriyetlerini ve daha sonra istiklallerini kaybetmeye mahkumdur.**” (Varol, 2002) Çalışabilmek için bilmek lazım; bilmek için öğrenmek lazım; öğrenmek için okumak lazım; okumak için azim, irade, sorumluluk duymak lazım. Yemek yerken bile bir irade, bilgi ve enerji gerektiriyor. Elbette ki, okumak içinde bu ve bunlardan ötesi gerekecektir. Armut piş

ağzıma düş diye beklenilirse; hep dinlemek veya izlemekle yetinilirse insanlar koyunlaştırılmış olur. Margo Kaufman **“Bir gün babama, diğer insanlar gibi yapamadığım için üzüldüğümü söyledim.”** der ve babasının **“Margo, koyun olma, insanlar koyunları sevmezler. İnsanlar koyunları yerler.”** Şeklinde nasihatte bulunduğunu söyler. Yine Önder Aytaç’ın anlatımıyla **“Okuyun ki, koyunlaşmayasınız. Koyunlaşırsanız adamı meletirler. Onlar yalnız melerler ve yenilmekten de kurtulamazlar. Yapma bebek kendisini tekmelemem, yerlere atmam halinde hala gülümser ve ses çıkarmaz. Çünkü canlı değil ve aklı yok. Siz de yapma bebek olmak istemiyor ve meletilmek istemiyorsanız bol bol okuyun. “** diyerek yerinde tesbiti ile yol göstermektedir.

Bu gün Türk milleti olarak tarihte olmamız gereken yerde değil de hem içerden hem de dışardan darbeler alıyor ve karıştırılabiliyorsak bunun en temel nedeni milletçe aydın kimliğine sahip olacak konuma ulaşamadığımızdandır. Bu çerçevede Ahmet Altan’ın ifadesi bizleri düşünmeye sevk etmektedir. **Siz 60 milyon haşlanmış kurbağa gördünüz mü? Ben gördüm. Bakarsanız siz de görürsünüz. İçine her gün biraz saha sıcak su eklenen bir kapta ölüyorsunuz. Hiçbir şey ilginizi çekmiyor. Kendi hayatınızla, kendi geleceğinizle bile ilgilenmiyorsunuz. Sizi yavaş yavaş öldürüyorlar. Düşünceler ulaşmıyor size. Duygularınız gevşedi. Sizi bir hamur gibi yoğuruyorlar, hangi şekli almanızı istiyorlarsa o şekli alıyorsunuz, baskılara karşı hiçbir direnciniz yok, ağır ağır haşlanan kurbağalar gibi umursamasızca kendi yok oluşunuza doğru kayıyorsunuz. Bu uyuşmayı kırabilirse etiniz ve azgınlığınızla siz kıracaksınız...**’ haklı değerlendirmesinde bulunarak, önemli mesajlar verir. Bu mesaj yüklü değerlendirmelerden sonra açıklama yapmaktansa ‘...anlayana iğne iplik saz ... ister çal ister oyna...’ demek kanımızca daha doğru olacaktır. (Aytaç, 1999)

Sonuç olarak ya okuyarak aydınlanacak; tüm haksızlıklara, yolsuzluklara içte ve dışarıda dur diyeceğiz, ya da halimizden şikâyet etmeye hakkımız olmadan mağdur ve mazlum yaşamaya devam edeceğiz. Tabi ki buna da yaşam denilebilirse! Tarihe kayıt düşmek isimli veya isimsiz kahraman olmak elimizde ya aydın sıfatıyla tarihte yer alırız ya da tarihin çöplüğüne atılırız. Ümidimiz hep güzelliklerden yana.

KAYNAKÇA

Alvin ve Heidi TOFFLER, **Yeni Bir Uygarlık Yaratmak Üçüncü Dalganın Politikası**, Çev. Zülfü Dicleli, Türk Henkel Dergisi Yayınları: 3, İstanbul.

Arslan Metin Murat. **Milli Güç ve Milletleşme Gerçeği.** Türk Dünyası Araştırmaları Der. Sayı:138. İstanbul 2002.

Akgündüz Abdülkadir. **En Etkili Formüllerle Mutlaka Başarılı Olma Sanatı.** Genç Beyin Yay. İstanbul 2002.

Akyol Taha. **Bağımsız Bir Kişiliğim; Vida Olmadım !..**Zaman Gaz. 26.01.2003.

Aytac Önder. **Yirmibirinci Yüzyıl Bilgi Çağında Polisin Vizyonu.** 21.Yüzyılda Polis. EGM Yay. Ankara 1999.

Cüceloğlu Doğan. **Anlamlı ve Coşkulu Bir Yaşam İçin Savaşçı.** Remzi Kit. İstanbul 2001

Okçabol Rıfat. **Öğretmen Profili Araştırma Raporu.** Eğt.Sen.Yay.

Özdemir Emin. **Okuma Sanatı, Nasıl Okumalı, Neler Okumalı**. İnkılap Yay.İstanbul 1995

Özen Ferhat. **Türkiye’de Okuma alışkanlığı.** Kültür Bak.Yay.Ankara 2001.

Varol Metin. **Zerdüşt “Yaşamak İstiyorum” dedi.** Academyplus Kit. Ankara 2002.

Zaman gazetesi. **Annelerimizden Daha Büyük Filozof mu Var ?.** 08.09.2002,

Kaynak:

http://www.caginpolisi.com.tr/22/26-27-28-29.htm

ANİMAL FARM / Hayvan Çiftliği (1999)

Yönetmen: John Stephenson
Ülke: ABD
Tür: Komedi , Dram , Aile
Vizyon Tarihi: 15 Haziran 2001 (Türkiye)
Süre: 91 dakika
Dil: İngilizce
Senaryo: George Orwell , Alan Janes , Martyn Burke ,
Müzik: Richard Harvey
Görüntü Yönetmeni: Mike Brewster

Oyuncular: Kelsey Grammer, Ian Holm, Paul Scofield

Özet

Filmde bir gün Manor Çiftliği'nde insan sahiplerinin baskısı altında yaşayan hayvanların bir ütopya yaratmak amacıyla bir domuz tarafından kışkırtılmasıyla örgütlenmesi ve direnişe geçmesi beraber yaşamları pahasına ortaya koydukları özgürlük mücadelesi ve bu hakka sahip olduktan sonra da aralarında ne gibi entrikaların döndüğü anlatılmaktadır.

Bu toplumsal harekette başı çeken Kartopu ve Napolyon adlı domuzların, insanlardan kurtulduktan sonra bu kez kendi otorite sevdalarıyla hayvanlara zulmetmesi, sosyalist sisteme yönelik bir eleştiri niteliğinde.

KİTABIN KONUSU:

Hayvan Çiftliği, (orijinal adıyla Animal Farm) George Orwell'in mecazi bir dille yazılmış fabl tarzında siyasi hiciv romanı. Roman ilk olarak 1945'te yayınlandıysa da asıl ününe 1950'lerde kavuştu. 1996'da ise geçmiş tarihler için verilen Retro Hugo Ödülü'nü 1946 senesi için aldı.
Roman, Stalinizmin acı bir eleştirisidir. Totaliter rejimlere karşıt bir solcu olan Orwell, romanında SSCB'nin kuruluşundan itibaren meydana gelen önemli olayları kara mizah kullanarak mecazi bir dille anlatır.
Hayvan Çiftliği çok yankı uyandırmış ve olumlu eleştiriler almıştır. Bir Stalinizm eleştirisi olmakla birlikte, II. Dünya Savaşı yıllarında müttefiklerini kızdırmak istemeyen İngiltere'de sansüre uğramıştır. Romanın çizgi filmi çekilirken konusunun CIA tarafından değiştirildiği iddia edilmektedir. **Roman 1999'da bu kez konusuna daha sadık bir senaryoyla filme çekilmiştir.**
Hayvan Çiftliği, Pink Floyd'un Animals albümüne ilham kaynağı olmuştur.
"Hayvan Çiftliği" Türkiye'de ilk kez 1954 yılında o zamanki adı Maarif Vekâleti olan Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Halide Edip Adıvar'ın Türkçe çevirisiyle bastırtılmıştır. 1966 yılında da kitabın ikinci baskısı yapılmıştır.
Romanın İngilizce versiyonu 1970'li yıllarda Türkiye'de yabancı dille eğitim yapan devlet okullarında (Maarif Bakanlığı Kolejleri) İngilizce derslerinde okutulmuştur.
Romandaki karakterler

- Koca Reis, domuz, hayvanlara mutluluk ve barış dolu bir dünya vaat eder, insanların çiftlikten kovulmasını ister. Karl Marx veya Vladimir Lenin'e benzer.
- Snowball, domuz, hayvanlara okumayı öğretir, bir değirmen yapılması taraftarıdır. Leon Troçki'yi temsil eder. Napolyon değirmene önce karşı çıkar, Snowball'u çiftlikten kovduktan sonra ise değirmenin yapımını ister. Başa gelen her kötü olaydan Snowball'u sorumlu tutar.
- Napolyon, domuz, köpekleri eğitir ve bir polis gücü haline getirir, Snowball'u çiftlikten kovar, insanlarınkinden daha baskıcı bir yönetim kurar. Josef Stalin'i temsil eder. Kitapta *Animalizm-Hayvanizm* olarak anılan Marksizm ve Leninizm'den kesin olarak dönüş yapar.

- Bay Jones, insan, çiftliğin eski sahibi. Son Rus çarı II. Nikolay'ı temsil eder.
- Bay Frederick, düzenli bakılan komşu çiftliğin sahibi. Adolf Hitler'e benzemektedir.
- Bay Pilkington, Winston Churchill'e benzemektedir. Kitabın sonunda Napolyon'un Bay Pilkington ile anlaştığını görüyoruz. Bu da bize onun Theodore Roosevelt olduğunu gösteriyor.

KİTABIN ÖZETİ:

Olaylar İngiltere'de bir çiftlikte cereyan eder. Hayvanlar, çiftlik sahibi zalim **Bay Jones**'un boyunduruğu altında köle gibi yaşamaktadırlar. Koca Reis dedikleri, bir zamanlar ödül kazanmış kır yaşlı erkek domuz **Koca Reis** (yarışmaya Willingdon Güzeli adıyla katılmıştı, ama herkes ona Koca Reis diyordu), buna karşı çıkmak için bir devrim planlar ve hayvanları gizli bir toplantıya çağırır. Toplantıda tüm hayvanlara artık köle gibi yaşamalarının sonunun gelmesi gerektiğinden ve gördüğü bir rüyadan bahseder ve şunları konuşur.

> "Evet yoldaşlar, yaşadığımız hayat nasıl bir hayattır?
>
> Açıkça söylemekten korkmayalım:
>
> Şu kısa ömrümüz yoksulluk içinde, sabahtan akşama kadar uğraşıp didinmekle geçip gidiyor. Dünyaya geldikten sonra yaşamamıza yetecek kadar yiyecek verirler; ayakta kalanlarımızı canı çıkana kadar çalıştırırlar; işlerine yaramaz duruma geldiğimizde de korkunç bir acımasızlıkla boğazlarlar. İngiltere'de, bir yaşına geldikten sonra, hiçbir hayvan mutluluk nedir bilmez, hiçbir hayvan dinlenip eğlenemez. İngiltere'de hiçbir hayvan özgür değildir. Hayatımız sefillikten, kölelikten başka nedir ki! İşte, tüm çıplaklığıyla gerçek budur.
>
> "Peki, bu durum, Doğa'nın bir yasası mıdır?
>
> Ülkemiz, topraklarında yaşayanlara düzgün bir hayat sunamayacak kadar yoksul mudur?
>
> Hayır, yoldaşlar, asla! İngiltere toprakları bereketlidir; havası suyu iyidir yurdumuzun; bugün bu ülkede yaşayan hayvanlardan çok daha fazlasına bol bol yiyecek sağlayabilir. Yalnızca şu bizim çiftlik bile bir düzine atı, yirmi ineği, yüzlerce koyunu besleyebilir; besleyebilir ne demek, onlara bugün bizim hayal bile edemeyeceğimiz kadar rahat ve onurlu bir hayat yaşatabilir.
>
> Öyleyse, bu sefilliğe neden boyun eğelim?
>
> İnsanlar, emeğimizle ürettiklerimizin neredeyse tümünü bizden çalıyorlar, işte, yoldaşlar, tüm sorunlarımızın yanıtı burada. Tek bir sözcükte özetlenebilir: İnsan.
>
> **Tek gerçek düşmanımız İnsan'dır. İnsan'ı ortadan kaldırın, açlığın ve köle gibi çalışmanın temelindeki neden de sonsuza dek silinecektir yeryüzünden.**
>
> "İnsan, üretmeden tüketen tek yaratıktır. Süt vermez, yumurta yumurtlamaz, sabanı çekecek gücü yoktur, tavşan yakalayacak kadar hızlı koşamaz. Gene de, tüm hayvanların efendisidir. Hayvanları çalıştırır, karşılığında onlara açlıktan ölmeyecekleri kadar yiyecek verir, geri kalanını kendine ayırır. Bizse emeğimizle tarlayı sürer, gübremizle toprağı besleriz; oysa hiçbirimizin postundan başka bir şeyi yoktur. Siz, şu karşımda oturan inekler; bu yıl kaç bin litre süt verdiniz?
>
> Güçlü kuvvetli danalar yetiştirmek için gerekli olan sütleriniz nereye gitti?
>
> Her bir damlası düşmanlarımızın midesine indi. Siz, tavuklar; bu yıl kaç yumurta yumurtladınız, o yumurtaların kaçından civciv çıkarabildiniz?
>
> Tümüne yakını pazarda satıldı, Jones ve adamlarına para kazandırdı. Ve sen, Clover,

doğurduğun o dört tay nerede; yaşlandığında sırtını dayayacağın, keyfini süreceğin o taylar nerede?

Dördü de bir yaşına geldiklerinde satıldı; onları bir daha hiç göremeyeceksin, insanlara verdiğin o dört tay ve tarlalardaki emeğinin karşılığında bir avuç yem ve soğuk bir ahırdan başka ne gördün?

"Kaldı ki, yaşadığımız şu sefil hayatın doğal sonuna varmasına bile izin vermezler. Ben gene talihli sayılırım, onun için pek o kadar yakınmıyorum. On iki yaşındayım, dört yüzden fazla çocuğum oldu. Bir domuz için çok doğal. Ama hiçbir hayvan sonunda o gaddar bıçaktan kaçamaz. Siz, karşımda oturan genç domuzlar; bir yıla kalmaz, bıçağın altında ciyaklaya ciyaklaya can verirsiniz, inekler, domuzlar, tavuklar, koyunlar; bu korkunç son hepimizi bekliyor, hepimizi. Atların ve köpeklerin yazgısı da bizimkinden farklı sayılmaz. Sen, Boxer (at), şu koca kasların gücünü yitirmeye görsün, Jones (çiftçi) o saat, sakat ve kocamış adarı alan kasaba satar seni. Kasap da gırtlağını keser, kazanda kaynatıp av köpeklerine mama yapar. Köpeklere gelince; yaşlanıp dişleri dökülmeye görsün, Jones boyunlarına bir taş bağlar, en yakın göle atar.

"Öyleyse, yoldaşlar, bu hayatta başımıza gelen tüm kötülüklerin insanların zorbalığından kaynaklandığı gün gibi açık değil mi?

Şu İnsanoğlu'ndan kurtulalım, emeğimizin ürünü bizim olsun, işte o zaman zengin ve özgür olacağız.

Öyleyse, ne yapmalı?

Gece gündüz, var gücümüzle insan soyunu alt etmeye çalışmalı! İşte, söylüyorum yoldaşlar:

Ayaklanın!

Bu Ayaklanma ne zaman gerçekleşir bilemem, bir haftaya kadar da olabilir, yüz yıla kadar da; ama şu ayaklarımın altındaki samanı gördüğüm gibi görüyorum: **Hak er geç yerini bulacaktır.** Yoldaşlar, şu kısa ömrünüzde bunu aklınızdan çıkarmayın! Ve en önemlisi, bu öğüdümü sizden sonra gelenlere iletin ki, gelecek kuşaklar zafere kadar savaşsın.

"Ve yoldaşlar, kararlılığınız asla, ama asla sarsılmasın. Hiçbir tartışma sizi yolunuzdan saptırmasın, insan ile hayvanların ortak bir çıkan vardır, birinin dirliği öbürlerinin de dirliğidir, diyenler çıkabilir. Onlara sakın kulak asmayın. Hepsi yalan. İnsanoğlu, kendinden başka hiçbir yaratığın çıkarını gözetmez. Bu savaşımımızda hayvanlar arasında tam bir birlik kurun, kusursuz bir yoldaşlık sağlayın.

Bütün insanlar düşmandır! Bütün hayvanlar yoldaştır!"

Üç gün sonra Koca Reis kazara öldürülür. Kendisinden geriye konuşma esnasında söylediği **İngiltere Hayvanları** adlı şiiri kalmıştır. Konuşması da çoktan diğer hayvanlarda ufuklar açmaya başlamış ve Adalet şarkısı ve özgürlüklerini tekrar hayvanlar bir ağızdan söylenir olmuştur.

Şarkının coşkulu bir ezgisi vardı, *Clementine* ile *La Cucuracha* arası bir şarkıydı. Sözleri şöyleydi:

İngiltere ve İrlanda'nın hayvanları,
Bütün ülkelerin, bütün iklimlerin hayvanları,
Kulak verin müjdelerin en güzeline,
Düşlediğimiz Altın Çağ önümüzde.
Er geç bir gün gelecek,
Zorba İnsan devrilecek,
İngiltere'nin bereketli topraklarında

Yalnızca hayvanlar gezinecek.
Burnumuza geçirilen halkalar,
Sırtımıza vurulan semer sökülüp atılacak,
Kamımıza saplanan mahmuz çürüyüp paslanacak,
Acımasız kırbaç bir daha şaklamayacak.
Zenginlikler düşlere sığmayacak,
Buğdayı arpası, yulafı samanı,
Yoncası, baklası, pancarı,
O gün hepsi bizim olacak.
İngiltere'nin çayırları daha yeşil,
Irmakları daha aydınlık olacak,
Rüzgârlar daha tatlı esecek,
Biz özgürlüğümüze kavuşunca.
O günü göremeden ölüp gitsek de,
Herkes bu uğurda savaşmadı,
İneklerle atlar, kazlarla hindiler el ele,
Özgürlük uğruna ter akıtmalı.
İngiltere ve İrlanda'nın hayvanları,
Bütün ülkelerin, bütün iklimlerin hayvanları,
Kulak verin müjdeme, haber salın her yere,
Düşlediğimiz Altın Çağ önümüzde.

Sahipleri Bay Jones'un yem saatlerini unuttuğu bir günde önceden planlanmış olmamasına karşın aniden, isyan patlak verir ve bu devrim umduklarından da kısa bir süre içerisinde tamamlanır.

Çiftliğin sahibi Bay Jones çiftlikten uzaklaştırılır. Artık en zeki olarak tanımlanan domuzlar diğer hayvanlara önderlik yapmaya başlarlar. İlk işleri çiftliğin adını değiştirmektir. İsim kolayca bulunur. Bu sahibi sadece kendileri olan Manor Çiftliği'nin (Beylik Çiftliği) adı bundan sonra **"HAYVAN ÇİFTLİĞİ"** dir.

Süreç içerisinde iki domuz öne çıkar: **Nopolyon ve Snowball.**

Napolyon iri yarı, iyi konuşamayan ancak otorite sahibi; Snowball ise etkili konuşan, parlak zekaya sahip biridir. İkisi birlikte koca Reis'in fikirlerinden yola çıkarak **"animalizm"** adında bir öğreti ortaya koyarlar. Ardından da kamçıları, gemleri, burun halkalarını, zincirleri yok ederler ve aynı gün **"yedi Emir"**i yazıp ahırın kapısına asarlar.

Yedi Emir şöyledir:

1. ***İki ayak üstünde yürüyen herkesi düşman bileceksin.***
2. ***Dört ayak üstünde yürüyen ya da kanatlan olan herkesi dost bileceksin.***
3. ***Hiçbir hayvan giysi giymeyecek.***
4. ***Hiçbir hayvan yatakta yatmayacak.***
5. ***Hiçbir hayvan içki içmeyecek.***
6. ***Hiçbir hayvan başka bir hayvanı öldürmeyecek.***
7. ***Bütün hayvanlar eşittir.***

Emirler büyük bir özenle yazılmıştı; 'dost'un 'tost' diye, S'lerden birinin de ters yazılmış olması dışında, hiçbir yazım yanlışı yoktu. Bütün bu kuralar tüm hayvanlar tarafından benimsenmiş ve beklenen devrim gerçekleşmiştir.

Animalizm dersleri verilmektedir. **"Dört ayak iyidir, iki ayak kötü"** Ancak zamanla Napoleon ve Snowball birbirini çekememeye başlayıp, ikisi de yeni düzenin tek adamı olmak istemektedir.

Napoleon ve Snowball çiftliğin hakimiyetini ele geçirmiş durumdadırlar. Her şekilde haklılıklarını öne çıkarırlar ve hayvanları ikna ederler. Örnek verilecek olursa hayvanlar:

"Süt ve elmalar kimde? Süt ve elmalar kimde? Süt ve elmalar kimde? Süt ve elmalar kimde?" Diye sorduklarında saklayamadıkları gerçeği itiraf ederek "Biz domuzlarda!" cevabını verirlerken gerekçeleri de hazırdır. Snowball der ki;

"Süt ve elma beyini besler. Ve eğer beyinlerimiz beslenmezse o zaman Çiftçi Jones geri gelebilir. İçinizden Jones'u tekrar görmek isteyen var mı? Hayvanlar:

"Hayır. Hayır. Hayır", derler.

"Öyleyse, o zaman iyiliğimiz için sütü içmeye ve elmaları yemeye devam edeceğiz." Derler. Ancak bu arada enikleri çok olan Jessie süt tüketimi yüzünden yavrularından uzaklaştırılır ve yavruları komitenin emrinde çalışan kolluk kuvvetlerine dönüştürülür.

Domuzlar hayvanlara ne yapacağını, ne düşüneceğini söylüyorlardı. Ancak Snowball çiftlikte elektrik üretimi için bir yeldeğirmeni yapılması gerektiğini söylediğinde Napolyon'un enntrikaları ile köpekleri tarafından çiftlikten sürülür. Ama buna rağmen yeldeğirmeni çalışmalarına başlanır. Burada Napeleon başta savunmadığı bu düşünceyi sonraları ne yapıp edip kendisinin de bunu savunduğu ancak Snowball'u çiftlikten göndermek için böyle söylediğine inandırır.

Bir gün çiftliğe dışarıdan saldırılar olur... Yabancı hayvanlar çiftliğe giriyor, iki sene gibi uzun bir zaman içerisinde bütün hayvanların büyük gayretleri sonucu yaptıkları ve büyük domuzun adının verildiği Yel Değirmenini yıkıp harap ederler. Çiftlikteki bütün hayvanlar yaralanır, bazıları ölür. Bir müddet sonra bir tüfek sesi duyuluyor. Ağır yaralı bir hayvan yanındaki bir domuza:

"Neden tüfek atılıyor" diye soruyor. Domuz: **"Zaferimizi kutlamak için**" cevabını veriyor. Yaralı hayvan; "**Hangi zafer"** diye hayret ediyor. Domuz; **"Ne demek hangi zafer, düşmanı topraklarımızdan kovmadık mı"** diyor. **"Ama iki yıl uğraştığımız değirmeni yok ettiler" karşılığını veriyor. Domuz: "Ne önemi var, bir değirmen daha yaparız, istersek daha fazla yaparız, yapmış olduğumuz muazzam işleri takdir etmiyorsun, şimdi şu bastığın topraklar düşman işgalindeydi, ama liderimiz sayesinde her karışını geri aldık"** diyor...Biraz sonra Büyük Domuz, kendisine taktığı bir kaç madalya ve nişanla çıkıp bütün hayvanları, elde ettikleri zaferden dolayı kutluyor, tebrik ediyor. Hayvanların hepsi büyük zafer kazandıklarına böylece inanmış oluyorlar.

Domuzlar insan gibi davranmaya başlamışlar ve hızla şişmanlamaktadırlar. Hatta yatakta yatmakta, içki içmektedirler. **Hayvanların eşitliği ilkesine uymayan bu davranışlar zamanla duvardan değiştirilerek domuzlar tarafından kendilerine uygun hale getirilir.** Örneğin domuzların yatakta yatmaları ve içki içmeleri konusunda **"Hiç bir hayvan yatakta yatmayacaktır"** ilkesini hatırlayıp hayrete kapılıyorlar. Hep beraber duvarın yanına gidiyorlar, ancak duvarda: **"Hiç bir hayvan çarşaflı yatakta yatmayacaktır"** yazısını görüyorlar, hepsi, bu ilkeyi yanlış hatırladıklarını düşünüyor, bu ilkenin sonradan değiştirilmiş olduğunu anlayamıyorlar bile. Tüm hayvanların eşitliği ilkesi Koca Reisle birlikte toprağa gömülmüştür kısacası. Yaşlı Koca Reisin sözlerinin hiç anlamı yoktu artık. Domuzlar şimdi evde yaşıyorlardı. Napoleon arada bir görülüyordu ama onuruna bir heykel yapılarak ahır yakınına dikildi. Napoleon Hayvanları ikna için şunları söylüyordu:

"Bugün bizim için yeni bir yolun başlangıç işaretidir. Hayvan çiftliği izole edilmiş olarak kalamaz. Hayatımızın kalitesini arttırmak için, değirmeni inşa etmek için, kendimizi beslemek için ticarete ihtiyacımız var. (Yaşlı Koca Reis asla ticarete bulaşmayın dememişse de) Lideriniz olarak, Ticaretin ağır yükünü ben omuzlarıma alacağım. Devrimimiz devam ediyor ve Koca Reis'e şimdi bütün aksiyonlarımıza inançlarımızın kurucusu olarak bakılacak."

Devrimin amaçlarından da hızla uzaklaşılmaktadır; başlarda vaadedilen çalışma saatlerinin azalacağı yiyeceklerin artacağı yönündeki sözler gitmiş aksine çalışma saatleri artmış, verilen yiyecekler azalmıştır.

Kış aylarında çiftlikte kıtlık baş gösteriyor. Buğday azalıyor, patatesler soğuktan donuyor ve yenilemeyecek hale geliyor. Açlıktan dolayı ölümler baş-gösteriyor. Büyük domuz, bu haberlerin çiftlik dışında yayılmasını önlemek için önlemler alıyor, çiftliğe gelen ziyaretçilere, erzak depolarının dolu

olduğunu söylüyor ve onlara, üzerini buğday ve yiyecekle örttürdüğü kum yığınlarını erzak diye gösteriyor...

Büyük domuz, aldığı bir kararla, tavukların yumurtalarının çiftlik dışında satılacağını, tavukların kuluçkaya yatmalarını yasakladığını ilan ediyor, buna karşı çıkan tavukları, yetiştirdiği köpeklere öldürtüyor... Bunun üzerine hayvanlar; "**hiçbir hayvan diğer bir hayvanı öldürmeyecektir"** ilkesini hatırlıyorlar. Hemen bu ilkelerin yazılı bulunduğu duvarın yanına gidiyorlar. Ancak duvarda: **"Hiç bir hayvan diğer bir hayvanı bir sebep olmadan öldürmeyecektir"** yazıldığını görüyorlar, bu ilkeyi de yanlış ezberlemiş olduklarını düşünüyorlar!.

Şarkılar değişmiş Napoleon Yoldaş için şiirler söylenir olmuştu.

Yetimlerin biricik babası!
Mutluluğumuzun pınarı!
Yem kovalarının sultanı!
Gökyüzündeki güneşi andırırsın,
Dingin ve buyurgan bakışınla Yüreğime coşku salarsın,
Napoleon Yoldaş!

Kullarının sevdiği her şeyi
Sensin onlara bağışlayan,
İki öğün yemek, tertemiz saman döşek;
Büyük küçük her hayvan
Rahat uyur her akşam,
Şensin onları koruya ıp kollayan,
Napoleon Yoldaş!

Bir gün bir yavrum olursa,
Daha ufacık bir bebekken
Altı karış olmadan boyu
Öğrenmeli senin değerini bilmeyi,
Gözlerini açar açmaz dünyaya
Ciyak ciyak basmalı çığlığı:
“Napoleon Yoldaş!

Büyük domuz, çiftlik içerisindeki hayvanlar arasında: **"liderimiz" ,"Hayvanlar babası" , "Koyunlar hâmisi" , "Yavru hayvanların dostu"** gibi üstün sıfatlarla anılıyor ve her türlü güzellikler ona atfedilmeye başlanıyor; mesala: genellikle tavuklar, **"liderimiz sayesinde altı günde beş yumurta yumurtladım" , havuzdan su içen inekler: "liderimiz sayesinde bu suyun tadı ne kadar güzelmiş"** diyorlar...

Yaz ortalarında, üç tavuğun, Napoleon’a karşı bir suikast hazırlığına katıldıklarını itiraf ettiklerini işiten hayvanlar büyük bir korkuya kapıldılar. Tavuklar hemen idam edildi ve Napoleon’un güvenliği için yeni önlemler alındı. Geceleri yatağının çevresinde köpekler nöbet tutuyor, yediği her yemek zehirli mi değil mi diye önceden Pinkeye adlı genç bir domuz tarafından tadılıyordu.

Bir gece çiftlikte bir gürültü oluyor, hayvanlar ahırdan fırlayıp koşuyorlar. Çiftlik ilkelerinin yazılı olduğu duvarın dibinde kırılıp parçalanmış bir merdiven görüyorlar, domuzlardan birinin orada sersem sersem dolaştığını, yanında bir fener, bir boya kutusu ve bir de fırça olduğunu fark ediyorlar.

Hayvanlar, **"Bütün hayvanlar eşittir"** ilkesini hatırlayıp, **"bu nasıl eşitlik"** diye kendi kendilerine söylenmeye başlıyorlar. Hemen, ilkelerin yazılı olduğu duvarın yanına gidiyorlar, duvardaki yazıların değiştirilmiş olduğunu, ilk defa, fark ediyorlar, duvardaki bütün yazılar silinmiş, sadece şöyle yazıyor:

"Bütün hayvanlar eşittir FAKAT Bazı hayvanlar ötekilerden daha fazla eşittir.”

Bu arada çiftlik zenginleşmiş, ama her nedense hayvanların hayat koşulları değişmemişti; tabii domuzlarla köpekleri saymazsak. Bu, belki biraz da kalabalık olmalarından kaynaklanıyordu. Gerçi onlar da kendilerince çalışıyorlardı. Squealer'ın bıkıp usanmadan anlattıklarına bakılırsa, çiftliğin denetim ve yönetimi, durmamacasına çalışmalarını gerektiriyordu. Bu işlerin çoğu, öteki hayvanların bilgi ve becerisini aşan uğraşlardı. Örneğin, domuzlar her gün sabahtan akşama kadar 'fişler', 'raporlar', 'tutanaklar', 'dosyalar' gibi Kimsenin akıl sır erdiremediği işlere kafa patlatma': zorundaydılar. Bunlar, sık yazılarla doldurulan, doldurulduktan sonra ocağa atılıp yakılan çarşaf çarşaf kâğıtlardı. Squealer, bunun, çiftliğin dirlik ve düzeni açısından büyük önem taşıdığını söylüyordu. Ama gene de, domuzların da, köpeklerin de, kendi emekleriyle yiyecek ürettikleri yoktu; üstelik, hem çok kalabalıktılar, hem de iştahları her zaman yerindeydi.

Öteki hayvanlara gelince; gördükleri kadarıyla, hayatlarında pek değişen bir şey yoktu. Çoğu zaman karınları açtı, samanların üstünde yatıyorlar, sularını gölcükten içiyorlar, tarlalarda çalışıyorlardı; kışın soğuktan donuyorlar, yazın sineklerin saldırısına uğruyorlardı. Daha yaşlıca olanlar, belleklerini zorlayarak, Jones'un çiftlikten yeni kovulduğu Ayaklanma'nın ilk günlerindeki durumun şimdikinden daha mı iyi, yoksa daha mı kötü olduğunu çıkarmaya çalışıyorlar, ama pek bir şey anımsayamıyorlardı. Şimdiki hayatlarıyla karşılaştıracak hiçbir şey kalmamıştı ellerinde; önlerinde yalnızca Squealer'ın durumun her geçen gün daha iyiye gittiğini gösteren rakamlarla dolu listeleri vardı. Bir türlü işin içinden çıkamıyorlardı; kaldı ki, artık bu tür şeylere uzun uzadıya kafa yoracak vakitleri de yoktu.

Boxer (at) az yiyip çok çalışmak dayanılır gibi değildi, ama asla pes etmiyordu. Hastalandı ambulans süsü verilmiş mezbaha arabası ile gönderilirken hayvanlar gerçeği görseler de engel olmadılar. Willingdon'daki hastanede öldüğü haberi geldi. Haberi açıklayan Squealer, son anlarında Boxer'ın yanında bulunduğunu söylüyordu.

Derken, Squealer'ın tavrı ansızın değişiverdi. Bir an durdu, ufacık gözleriyle çevresine kuşkulu bakışlar fırlattıktan sonra başladı anlatmaya. Boxer götürüldükten sonra çiftlikte saçma ve aşağılık bir söylenti yayıldığını duymuştu. Söylentiye bakılırsa, bazı hayvanlar Boxer'ı götüren arabanın üzerinde **'At Kasabı'** yazdığını görmüşler ve hemen Boxer'ın kesilmeye gönderildiği sonucuna varmışlardı. Bir hayvanın bu kadar salak olması inanılır gibi değildi. Ter ter tepmiyor, öfkeyle bağırıyordu. Sevgili Önderleri Napoleon Yoldaş'ı hiç mi tanımıyorlardı?

Napoleon Yoldaş, hiç böyle bir şeye göz yumar mıydı? Oysa işi aslı çok basitti. Eskiden bir at kasabının kullandığı araba, kısa bir süre önce baytar tarafından satın alınmış, ama baytar arabanın üstündeki yazıyı silmeye vakit bulamamıştı. Sorun buradan kaynaklanıyordu.

Hayvanlar, işin aslını öğrenince, yüreklerindeki sıkıntıyı biraz olsun atmışlardı. Squealer, ön ayağını kaldırıp gözyaşlarını silerek, **"Böylesine dokunaklı bir sahne görmemiştim!"** dedi. "Son âna kadar başucundaydım. Konuşacak gücü kalmamıştı. Son nefesinde, kulağıma, tek üzüntüsünün yel değirmeninin bittiğini görememek olduğunu fısıldadı. 'İleri, yoldaşlar!' dedi güçlükle. **'Ayaklanma adına ileri! Yaşasın Hayvan Çiftliği! Yaşasın Napoleon Yoldaş! Napoleon her zaman haklıdır!'** Son sözleri bunlar oldu, yoldaşlar." Diyerek hayvanları kandırdı.

Gene de, hayvanlar umutlannı asla yitirmiyorlardı. Daha da önemlisi, Hayvan Çiftliği'nin üyesi olmanın ne kadar onurlu ve saygın bir nitelik olduğunu bir an bile akıllarından çıkarmıyorlardı. Hayvan Çiftliği, koca ülkede -tüm İngiltere'de!- hayvanların malı olan ve hayvanlar tarafından yönetilen tek çiftlikti hâlâ. En gençleri, dahası yirmi-otuz kilometre uzaklıktaki çiftliklerden yeni getirilmiş olanlar bile bunu bir mucize olarak görüyorlardı. Tüfek sesini duyduklarında, yeşil bayrağın gönderde dalgalandığını gördüklerinde göğüsleri kabarıyor; söz dönüp dolaşıp mutlaka eski kahramanlık günlerine, Jones' un çiftlikten kovuluşuna, Yedi Emir'in kaleme almışına, çiftliği ele geçirmeye kalkan insanların bozguna uğratılışına geliyordu. Eski düşlerin hiçbirinden vazgeçmemişlerdi. Koca Reis'in müjdelediği, İngiltere'nin yemyeşil çayırlarına tek bir insan ayağının basmayacağı Hayvan Cumhuriyeti'ne olan inançlarını yitirmemişlerdi. Bir gün mutlaka gerçek olacaktı; belki hemen gerçekleşmeyecekti, belki şimdi hayatta olanlar o günleri göremeyeceklerdi, ama düşleri bir gün mutlaka gerçek olacaktı. ***İngiltere'nin Hayvanları*** şarkısının ezgisi bile orada burada gizlice mırıldanılıyordu; hiçbiri yüksek sesle söylemeye

cesaret edemese de, çiftlikteki her hayvanın şarkıyı ezbere bildiği kesindi. Zor bir hayat yaşıyor olabilirlerdi, umutlarının tümü gerçekleşmemiş olabilirdi, ama öteki hayvanlardan farklı olduklarının bilincindeydiler. Açlık çekiyorlarsa, zorba insanları doyuralım diye çekmiyorlardı; çok çalışıyorlarsa, hiç değilse kendileri için çalışıyorlardı. **Hiçbir hayvan iki ayaküstünde yürümüyordu. Hiçbir hayvan, hiçbir hayvanın 'efendisi' değildi. Bütün hayvanlar eşitti.**

Yaz başlarıydı. Bir gün Squealer koyunlara ardından gelmelerini emretti ve onları çiftliğin öbür ucunda, körpe huş ağaçlarıyla kaplı bir yere götürdü. Koyunlar, Squealer'ın gözetiminde, akşama kadar ağaçların yapraklarını yediler. Squealer, akşam çiftlik evine dönmeden, koyunlara orada kalmalarını tembihledi; hava da sıcaktı zaten. Koyunlar bütün bir hafta orada kaldılar; bu süre boyunca öteki hayvanlar koyunlarla hiç karşılaşmadılar. Squealer her gün oraya gidiyor, günün büyük bölümünü koyunlarla geçiriyordu. Onlara yeni bir şarkı öğretmekte olduğunu, rahat çalışabilmeleri için gözlerden uzak olmaları gerektiğini söylüyordu.

Koyunların çiftliğe yeni döndükleri güzel bir akşamüstü, hayvanlar işlerini bitirmişler, çiftlik binalarına yönelmişlerdi. Birden, avlunun oradan, korkunç bir kişneme duyuldu. Hayvanlar ürkerek oldukları yerde kaldılar. Clover'ın sesiydi. Bir kez daha kişneyince, tüm hayvanlar dörtnala avluya daldılar. Ve Clover'ın gördüğünü onlar da gördüler:

Arka ayakları üzerinde yürüyen bir domuz.

Squealer'dı bu. Koca gövdesini arka ayaklarının üzerinde taşımaya alışık olmadığından güçlükle ilerliyordu, ama gene de dengesi bozulmadan avlunun ortasında gezinebiliyordu. Biraz sonra çiftlik evinin kapısından bir sürü domuz çıktı; hepsi de arka ayaklarının üzerinde yürüyorlardı. Daha beceriklileri de vardı, dengelerini korumakta güçlük çekenler de; ama hepsi de avlunun çevresinde yere yıkılmadan dolanıp duruyorlardı. Sonunda, köpekler ürkünç sesler çıkararak havladılar, kara horoz kulakları sağır edercesine uzun uzun öttü ve kapıda Napoleon belirdi: Olanca görkemiyle dimdik yürüyor, sağına soluna kibirli bakışlar fırlatıyordu; köpekleri de çevresinde sıçrayıp duruyorlardı.

Ön ayaklarından birinde bir kırbaç vardı!

Ortalığı ölüm sessizliği kaplamıştı. Hayvanlar, şaşkınlık ve korku içinde birbirlerine sokulmuşlar, avlunun çevresinde ağır ağır yürüyen domuzları izliyorlardı. Sanki dünya tersine dönmüştü. İlk şaşkınlıkları geçer geçmez, köpeklerden korkmalarına, uzun yıllardır ne olursa olsun hiçbir şeyden yakınmama, hiçbir şeyi eleştirmeme alışkanlığını edinmiş olmalarına karşın, domuzlara karşı seslerini yükseltmek üzereydiler ki, koyunlar birinden işaret almışçasına hep bir ağızdan melemeye başladılar:

"Dört ayak iyi, iki ayak daha iyi!
Dört ayak iyi, iki ayak daha iyi!
Dört ayak iyi, iki ayak daha iyi!"

Meleme aralıksız beş dakika sürdü. Koyunların sesi kesildiğinde, domuzlar çoktan çiftlik evine dönmüşler, protesto etme fırsatı kaçırılmıştı.

Benjamin, birinin burnuyla omzuna dokunduğunu fark edince dönüp baktı. Clover'dı. Yaşlı gözleri her zamankinden daha donuktu. Hiçbir şey söylemeden, Benjamin'i usulca yelesinden çekip büyük samanlığın Yedi Emir'in yazılı olduğu duvarına götürdü. Bir süre öyle durup katran kaplı duvardaki beyaz yazılara baktılar.

Sonunda, Clover, "Gözlerim artık iyi görmüyor," dedi. "**Gerçi gençken de doğru dürüst okuyamazdım ya. Ama bana öyle geliyor ki, yazılarda bir değişiklik var. Yedi Emir eskisi gibi duruyor mu, Benjamin?"**

Benjamin, ilk kez ilkesini bozdu ve duvardaki yazıyı Clover'a okudu. Duvarda tek bir emir yazılıydı:

Bütün Hayvanlar Eşittir Ama Bazı Hayvanlar
Öbürlerinden Daha Eşittir

Ertesi gün, çiftlik işlerini denetleyen bütün domuzların kırbaçlı olmaları kimseye tuhaf gelmedi. Domuzların kendilerine bir radyo aldıkları, telefon bağlatmaya hazırlandıkları, ***John Bull*** ve ***Tit-Bits*** dergileriyle ***Daily Mirror*** gazetesine abone oldukları işitildiğinde, kimse şaşırmadı. Napoleon'un, çiftlik evinin bahçesinde ağzında piposuyla dolaşması, kimsenin garibine gitmedi. Domuzların, Bayan Jones'un giysilerini gardıroptan alıp giymeleri, Napoleon'un siyah ceket, külot pantolon ve deri tozluklarla gezinmesi, gözdesi olan dişi domuzun da Bayan Jones'un bir vakitler pazar günleri giydiği şanjanlı ipek elbiseyle dolaşması bile hiç kimseyi şaşırtmadı.

Bir hafta kadar sonra, bir öğleden sonra, çiftliğe tek atlı ufak arabalar geldi. Komşu çiftliklerden bir temsilciler kurulu, bir denetleme gezisi için çağrılmıştı. Tüm çiftliği gezen çiftçiler, gördükleri her şeye, özellikle de yel değirmenine hayran kaldıklarını belirttiler. Hayvanlar, şalgam tarlasındaki ayrıkotlarını yolmaktaydılar. Kendilerini tümüyle işlerine vermişlerdi; daha çok domuzlardan mı, yoksa çiftliğe konuk gelen insanlardan mı korkmak gerektiğini kestiremediklerinden başlarını bile kaldırmıyorlardı.

Akşamleyin, çiftlik evinden kahkahalar ve şarkılar yükseldi.

Artık Hayvan Çiftliğinde yılgı ve korku kol gezmektedir. Kitabın başlarında **'Bütün hayvanlar eşittir'** diyen Koca Reis'in bu sözü garip bir değişikliğe uğramıştır: **'Bütün hayvanlar' eşittir, ama bazı hayvanlar öbürlerinden daha eşittir'.** Bir baskı biçiminin yerini başka bir baskı biçimi almıştır. Hayvanların eski efendileri insanlar ile yeni efendileri domuzlar, Çiftlik Evi'nde, bir şölen sofrasının başında toplanmışlardır. Çiftliğin ezilen hayvanları, korka korka Çiftlik Evi'ne yaklaşırlar, yüzlerini cama dayayarak içeride olup biteni izlemeye koyulurlar: Tombul yanakları attığı kahkahalardan mosmor kesilen Bay Pilkington, kadehini zafere kaldırır ve 'espri'yi patlatır:

"Sizler aşağı kesimlerden hayvanlarınızla uğraşmak zorundasınız, bizler de bizim aşağı sınıflarımızla uğraşmak zorundayız!"

Dışarıdaki hayvanlar, tam o sırada, içeridekilerin yüzlerinde bir tuhaflık sezerler. İnsanlarla domuzları birbirlerinden ayırt edememektedirler. İnsanlar domuzlara, domuzlar insanlara dönüşmüşlerdir. Köleleştirilen olmasını sağladıkları ve hayvanları aşırı bolluğa boğarak şımartmadıkları için domuzları bir kez daha kutlamaktan kendini alamadı.

En sonunda, herkesi ayağa kalkmaya ve bardaklarını doldurmaya davet eden Bay Pilkington, **"Haydi, beyler!"** dedi. **"Şerefe! Hayvan Çiftliği'nin şerefine!"**

Herkes coşkuyla bağırıp çağırıyor, ayaklarını yere vuruyordu. Napoleon, o kadar keyiflenmişti ki, yerinden kalkıp masayı dolandı, Bay Pilkington'la bardak tokuşturduktan sonra birasını bir dikişte bitirdi. Bağırıp çağırmalar dinince, hâlâ ayakta olan Napoleon, kendisinin de birkaç sözü olduğunu belirtti.

Her zaman olduğu gibi, kısa ve öz konuştu. Anlaşmazlık dönemi sona erdiği için kendisi de çok mutluydu. Uzun bir süre, kendisinin ve arkadaşlarının tutum ve davranışlarının yıkıcı, dahası devrimci olduğu yolunda söylentiler dolaşmıştı. Bu dedikodular, kötü yürekli düşmanlarından biri tarafından çıkartılmış olsa gerekti. Komşu çiftliklerdeki hayvanları ayaklanmaya kışkırttıkları söylenmişti. Yalanın böylesi görülmemişti doğrusu! Oysa, onların tek isteği, her zaman komşularıyla barış içinde yaşamak, iş ilişkilerini düzgün bir biçimde sürdürmek olmuştu. Yönetmekten onur duyduğu bu çiftlik, bir kooperatif girişimiydi. Elindeki tapu senetlerinin ortak sahipleri domuzlardı.

Gerçi eski kuşkuların hâlâ sürdüğüne asla inanmıyordu, asla gene de son zamanlarda çiftliğin işleyişinde kendilerine duyulan güveni daha da artıracak bazı değişikliklere gidildiğini belirtmekte yarar görüyordu. Bugüne kadar, çiftlikteki hayvanlar arasında, birbirlerine **'Yoldaş'** demek gibi salakça bir alışkanlık söz konusuydu. Bu alışkanlığa son verile- çekti. Nereden kaynaklandığını bilmedikleri tuhaf bir alışkanlık da, her pazar sabahı, bahçedeki kütüğe takılı domuz kafasının önünden tören yürüyüşüyle geçmeleriydi. Bu alışkanlığa da son verilecekti. Domuz kafasını toprağa gömmüşlerdi bile. Konuklar, gönderde dalgalanan yeşil bayrağa dikkatle bakmışlarsa bayrağın üzerindeki beyaz toynak ve boynuzun kaldırılmış olduğunu fark etmiş olmalıydılar. Bundan böyle, bayrak, düz yeşil olacaktı.

Yalnız, Bay Pilkington'ın dostluk duygularıyla dolu, olağanüstü konuşmasında küçük bir düzeltme

yapmak istiyordu. Bay Pilkington, konuşması boyunca, çiftliklerinden **'Hayvan Çiftliği'** diye söz etmişti. Hiç kuşku yok ki, **'Hayvan Çiftliği'** adının kaldırıldığını bilmesi olanaksızdı, çünkü bunu şimdi orada ilk kez açıklıyordu. Çiftlik bundan böyle yeniden asıl adıyla, **'Beylik Çiftlik'** adıyla bilinecekti.

Napoleon, sözlerini bitirirken, **"Beyler,"** dedi. **"Bir kez daha şerefe kaldıracağız bardaklarımızı, ama bu kez Hayvan Çiftliği'nin şerefine değil! Bardaklarınızı ağzına kadar doldurun. Haydi bakalım, beyler: Beylik Çiftlik'in şerefine!"**

Gene yürekten bir coşkuyla, "Şerefe!" diye haykırdılar; biralar bir dikişte bitirildi. Ne ki, dışarıdaki hayvanlar bu sahneyi seyrederlerken, bir tuhaflık sezinlediler. Domuzların yüzlerinde değişen bir şey vardı, ama neydi? Clover'ın yaşlı donuk bakışları, yüzler üzerinde bir bir geziniyordu. Domuzlardan bazılarının çeneleri beş kat, bazılarının dört kat, bazılarının da üç kat olmuştu. Ama eriyip değişmekte olan şey neydi?

Biraz sonra haykırışlar kesildi, masadakiler kâğıtlarını alıp yarım kalan oyunlarına yeniden başladılar; hayvanlar da sessizce uzaklaştılar oradan.

Daha yirmi-otuz metre kadar uzaklaşmışlardı ki, oldukları yerde kalakaldılar. Çiftlik evinde bir gürültüdür kopmuştu. Geri dönüp hızla eve koştular ve pencereden içeri baktılar. Evde korkunç bir kavga patlak vermişti: bağırıp çağırmalar, masaya vurmalar, kuşkulu sert bakışlar, küfür kıyamet... Anlaşıldığı kadarıyla kavganın nedeni, Napoleon ile Bay Pilkington'ın aynı elde maça ası çıkarmış olmalarıydı.

İçeride on ikisi de öfkeyle bağırıyor, on ikisi de birbirine benziyordu. Artık domuzların yüzlerine ne olduğu anlaşılmıştı. Dışarıdaki hayvanlar, bir domuzların yüzlerine, bir insanların yüzlerine bakıyor, ama birbirlerinden ayırt edemiyorlardı.

KİTAPTAKİ ŞAHISLARIN DEĞERLENDİRMESİ:

Bay Jones (insan): Çiftliğin sahibi olan bay Jones hakkında hayvanlar arasında bir insan ve aynı zamanda hayvan çiftliğinin eski sahibi olması nedeniyle de pek sevilmeyen birisidir. Hayvanlar onun kendilerini sömürdüğünü düşünmektedirler.

(Koca Reis) Koca Major (domuz): Saygın ve sözü dinlenen bir hayvandır. Romanın başında yaptığı konuşmasıyla hayvanların ayaklanmasını sağlamıştır. İyi niyetli bir kişiliğe sahiptir. Şişman ve yaşlıdır çok az ömrü kaldığını söyler.

Napeleon (domuz): Koca Major Öldükten sonra bayrağı onun elinden almış Snowball'I da saf dışı etmeyi başarmıştır. Hain ve sinsidir. Diğer hayvanları kandırmayı çok iyi başarır. Kendisini düşünür ve her zaman iktidar için her türlü kötülüğü yapmaya hazırdır. Başka varlıkların zaaflarından yararlanmayı da çok iyi bilir. Günümüzün, kendisi iyiliği için her türlü kötülüğü yapmaya hazır insanını sembolize eder.

Snowball(domuz): Başlarda Napoleon'un sıkı dostu olan bu domuz sonra Napeleon'un düşüncelerine ters düşer; çünkü onun kişiliğinde olumlu düşünmek ve sadece kendisini değil yanında sorumlu olduğu tüm varlıkları da düşünür. İyi olan bir düşünceyi asla saklamaz ve iyi niyetlidir. Romanda sonraları çiftlikten kovulur ve çiftlikte bundan sonra gelişen her türlü kötü olayda Napeleon tarafından onun bir parmağı olduğu dedikodusu yayılır.

Boxer (araba beygiri): Çalışkan ve itaatkâr bir hayvan olup hep çalışmayı seven ve başka hayvanlarında çalışması için ikna etme yoluna gider. Onun için iyiliğinde kötülüğün de kaynağı çalışmaktır. Nitekim iyi niyetlidir ve bu onun sonunun bir kasapta bitmesine neden olur.

Benjamin(Eşek): Asık suratlı ve yaşlı olan bu eşek her şeye olumsuz bir gözle bakar onun için iyi veya kötü diye bir şey yoktur. Her zaman her şey olumsuz ve yararsızdır.

Kitapta bu kahramanların dışında Napeleon'un özel olarak yetiştirdiği ve sonradan özel güç olarak kullandığı 9 tane köpek bunların yanında **Jessie ve Pincer** adında iki tane daha bu 9 köpeğin ailesi, sonraları Bay Jones ile kaçacak olan Moses –ki bu karga diğer hayvanlar tarafından dedikoducu olduğu için hiç sevilmemektedir- vardır.

Yazılırken istifade edilen kaynak:

George Orwell,
Animal Farm: A Fairy Story , Celal Üster,
Can Yayınları, 2008, İstanbul

ŞEYTAN HAKKINDA BİLİNMEYENLER

Şeytan Kimdir?

Diğer din ve inanışlarda şeytan kötü ruh olarak nitelendirilmektedir. Aynı şekilde cinler de bu grubun içerisinde zikredilmiştir. **Şeytanı ve cini, iki ayrı yapı olarak ele alıp insanlara tanıtan sadece İslam'dır.** Kur'an-ı Kerim'de şeytanla ilgili olarak bizlere aktarılan ayetleri görelim.

> ***4/118.-119.-120. ayetler:*** "Allah onu rahmetinden kovdu, o da şöyle dedi: **'Elbette senin kullarından belli bir takımı alıp onları saptıracağım, onlara kuruntu kurduracağım, develerin kulaklarını yarmalarını emredeceğim, Allah Teâlâ'nın yarattığını değiştirmelerini emredeceğim.'** diyen, Allah Teâlâ'nın lanet ettiği azgın şeytana taparlar. Allah Teâlâ'yı bırakıp şeytanı dost edinen şüphesiz açıktan açığa kayba uğramıştır. Şeytan onlara vadediyor, onları kuruntulara düşürüyor, ancak aldatmak için vaatte bulunuyor."
>
> ***7/12.-18. ayetler:*** **'Sana emrettiğim halde, seni secdeden alıkoyan nedir?'** dedi. **'Beni ateşten, onu çamurdan yarattın, ben ondan üstünüm'** cevabını verdi. Buyurdu **'Öyleyse in oradan, orada kibirlenmek senin haddin değildir. Hemen çık git çünkü sen alçaklardansın.'** İblis, **'İnsanların tekrar dirilecekleri güne kadar beni ertele!'** dedi. Allah; 'Sen erteye bırakılanlardansın.' dedi. 'Beni azdırdığın için, ant olsun ki, senin doğru yolun üzerinde onlara karşı duracağım sonra önlerinden, ardlarından, sağ ve sollarından onlara sokulacağım; çoğunu sana şükreder bulamayacaksın.' dedi. Allah, **'Yerilmiş ve kovulmuşsun, oradan defol; ant olsun ki insanlardan sana kim uyarsa, onları ve sizi, hepinizi cehenneme dolduracağım.'** dedi."
>
> ***7/27. ayet:*** **"Ey insanoğulları! Şeytan, ayıp yerlerini kendilerine göstermek için elbiselerini soyarak ananızı' babanızı cennetten çıkardığı gibi sizi de şaşırtmasın. Sizin onları görmediğiniz yerlerden o ve taraftarları sizi görürler. Biz şeytanları, inanmayanlara dost kılarız."**
>
> ***7/30. ayet:*** "Allah insanlardan bir takımını doğru yola eriştirdi, fakat bir takımı da sapıklığı hak etti, çünkü bunlar Allah Teâlâ'yı bırakıp şeytanları dost edinmiş ve kendilerini doğru yolda sanmışlardı."
>
> ***7/200-201. ayetler:*** "Şeytan seni dürtecek olursa Allah Teâlâ'ya sığın, doğrusu o işitir ve bilir. Allah Teâlâ'ya karşı gelmekten sakınanlar, şeytan tarafından bir vesveseye uğrayınca, Allah Teâlâ'yı anarlar ve hemen gerçeği görürler."
>
> ***14/22. ayet:*** "İş olup bitince, şeytan: 'Doğrusu Allah size gerçeği söz vermişti. Ben de size söz verdim ama, sonra caydım,; esasen sizi zorlayacak bir nüfuzum yoktu; sadece çağırdım, siz de geldiniz. O halde, beni değil kendinizi kınayın. Artık ben sizi kurtaramam, siz de beni kurtaramazsınız. Beni Allah Teâlâ'ya ortak koşmanızı daha önce kabul etmemiştim; doğrusu zalimlere can yakan bir azap vardır.' der."
>
> ***16/98-100. ayetler:*** "Kur'an okuyacağın zaman, kovulmuş şeytandan Allah Teâlâ'ya sığın. Doğrusu şeytanın, inananlar ve yalnız Rablerine güvenenler üzerinde bir nüfuzu yoktur."
>
> ***17/61. ayet:*** "Meleklere: 'Âdem'e secde edin.' demiştik, iblisten başka hepsi secde etmiş, o ise: 'Çamurdan yarattığına mı secde edeceğim?' demişti."
>
> ***17/65. ayet:*** "Doğrusu benim mümin kullarım üzerinde senin bir hâkimiyetin olamaz. Rabbin vekil olarak yeter."

18/50-51. ayetler: ''Meleklere: **'Âdem'e secde edin.'** demiştik. İblisten başka hepsi secde etmişti. O, cinlerden idi. Rabbinin buyruğu dışına çıktı. Ey insanoğulları! Siz beni bırakıp onu ve soyunu dost mu ediniyorsunuz? Hâlbuki onlar size düşmandır. Kendilerine yazık edenler için bu ne kötü değişmedir!. Oysa ben onları ne göklerin ve yerin yaratılmasında ve ne de kendilerinin yaratılmasında hazır bulundurdum. Saptıranları hiçbir işte asla yardımcı da edinmedim."

19/68. ayet: "Rabbine and olsun ki biz onları mutlaka uydukları şeytanlarla beraber haşredeceğiz. Sonra cehennemin yanında diz çöktürerek hazır bulunduracağız."

24/21. ayet: "Ey inananlar! Şeytana ayak uydurmayın. Kim şeytanın ardına takılırsa, bilsin ki o, hayasızlığı ve fenalığı emreder. Allah Teâlâ'nın size lütuf ve merhameti bulunmasaydı, hiçbiriniz ebediyen temize çıkamazdı. Fakat Allah dilediğini temize çıkarır. Allah işitir ve bilir."

29/38. ayet: "Ad ve Semud milletlerini de yok ettik. Bunu, oturdukları yerler göstermektedir. Şeytan kendilerine, işlediklerini güzel gösterdi; onları doğru yoldan alıkoydu. Oysa kendileri bunu anlayacak durumda idiler."

***35/6. ayet:* "Şeytan şüphesiz sizin düşmanınızdır"** siz de onu düşman tutun; o, kendi taraftarlarını, çılgın alevli cehennem yareni olmaya çağırır."

36/62. ayet: "And olsun ki, o sizden nice nesilleri saptırmıştı, akletmez miydiniz?"

37/6-10. ayet: "Şüphesiz biz, yakın göğü bir süsle, yıldızlarla süsledik. Onu, inatçı her türlü şeytandan koruduk. Onlar yüce âlemi asla dinleyemezler. Her yönden kovularak atılırlar. Onlara sürekli bir azap vardır."

38/71-85. ayetler: "Rabbin meleklere şöyle demişti: 'Ben çamurdan bir insan yaratacağım. Onu yapıp ruhumdan ona üflediğim zaman ona secdeye kapanın.' İblisten başka bütün melekler secde etmişlerdi. O, büyüklük taslamış ve inkarcılardan olmuştu. Allah: **'Ey iblis, kudretimle yarattığıma secde etmekten seni alıkoyan nedir?** Böbürlendin mi? Yoksa gururlananlardan mısın?' dedi. İblis: 'Ben ondan daha üstünüm. Beni ateşten yarattın, onu çamurdan yarattın.' dedi. Allah: 'Defol oradan, sen artık kovulmuş birisin. Din gününe kadar lanetim senin üzerinedir.' dedi. 'Rabbim! Dirilecekleri güne kadar beni ertele.' dedi. Allah: 'Sen bilinen güne kadar erteye bırakılanlardansın.' dedi. İblis: **'Senin kudretine and olsun ki, onlardan, sana içten bağlı olan kulların bir yana, hepsini azdıracağım.'** dedi. Allah: 'Doğrudur, işte ben hakikati söylüyorum, sen ve sana uyanların hepsiyle cehennemi dolduracağım. ' dedi."

43/36-39. ayetler: "Rahman olan Allah Teâlâ'yı anmayı görmemezlikten gelene, yanından ayrılmayacak bir şeytanı arkadaş veririz. Şüphesiz onlar bunları yoldan alıkorlar, bunlar da doğru yola eriştiklerini sanırlar. Sonunda bize gelince arkadaşına: **'Keşke benimle senin aranda doğu ile batı arasındaki kadar uzaklık olsaydı, sen ne kötü arkadaş imişsin!'** der. nedametin bugün size hiç faydası dokunmaz zira haksızlık etmiştiniz, şimdi azapla birleşiniz."

58/10. ayet: "Gizli toplantılar inananları üzmek için şeytanın istediği şeydir; Allah Teâlâ'nın izni olmadıkça şeytan onlara bir zarar veremez. inananlar yalnız Allah Teâlâ'ya güvensinler."

58/19. ayet: "Şeytan onların başlarına dikilip Allah Teâlâ'yı anmayı unutturmuştur. İşte onlar şeytanın taraftarlarıdır. İyi bilin ki şeytanın taraftarları elbette hüsrandadırlar."

Asıl adı **"AZAZİL"** olan bu varlığın yaşı, dünyamızın yarı yaşından daha fazladır. Çünkü **"AZAZİL"**in Cenab-ı Hakk'ın huzurundan tard edilişi Âdem aleyhisselâmın yaratıldığı zamandır. **Dünyada maddesel anlamda ilk canlının oluşumu üç milyar yıl öncedir.** Bu şekilde değerlendirilirse şeytanın

yaşı çok uzun bir zaman öncesidir. Şeytanın meleklere imamlık ettiği söylenir. Yapısal olarak gerçekten bir cin mi, yoksa onun dışında bir varlık mı olduğu konusu tartışmaya açık bir durumdur. Ayet-i kerimede şöyle buyurulur:

> **18/50. ayet** “Meleklere: 'Âdem'e secde edin.' demiştik. İblisten başka hepsi secde etmişti. O, cinlerden idi. Rabb'inin buyruğu dışına çıktı. Ey insanoğulları! Siz beni bırakıp onu ve soyunu dost mu ediniyorsunuz? Hâlbuki onlar size düşmandır. Kendilerine yazık edenler için bu ne kötü değişmedir!”

Bu ayet-i kerimeyi dikkatli bir şekilde incelediğimizde şunu görüyoruz ki şeytan cinlerden bir varlıktır. Ancak burada yoruma açık olan yer ise şeytanın bir cin olmadığını, lafızda *“cinlerden idi”* kelimesi ile kendini göstermesidir. Bu şunu gösterir, şeytan yapı itibariyle bir cindir. Ancak yaşam süresi içerisinde elde etmiş olduğu bilgiler ve takvasıyla Allah Teâlâ’nın katında mertebe kazanmış bir varlıktır. Biraz daha genişletirsek, şeytanın asıl yapısının bir cin, fakat manevi yapısının bir veli olduğu ortaya çıkmaktadır. Ancak bu velilik durumu şeytan için yine de alt basamaklarda kalmaktadır. Onun, Allah Teâlâ’nın huzurundan kovuluncaya kadar geçen son dönemleri, veliliğin de ötesinde bir yerdir. Bunu da şu ayet-i kerimeye dayanarak ortaya koyabiliriz.

> **17/61. ayet** Meleklere: 'Âdem’e secde edin.' demiştik, iblisten başka hepsi secde etmiş, o ise: 'Çamurdan yarattığına mı secde edeceğim?' demişti.”

Bu ayet-i kerimenin mealine dikkat edilirse ilginç bir olayla karşılaşırız. Cenab-ı Hakk meleklere *“Âdem'e secde edin”* dediği vakit iblisten başka hepsi secde etmişti denmektedir. Bu ayet bize şeytanın cinin ötesinde bir varlık, bir melek olduğunu göstermektedir.

> **Şeytan öz gerçeklik anlamında meleklere oranla, bilinç yapısı son derece gelişmiş bir varlıktır. Nefis sahibi oluşu nedeniyle, mutlak varlığı anlama ve tanıma konusunda oldukça büyük mertebeler katetmiştir.** Melekler nefis sahibi varlıklar değildirler. Şuur sahibidirler, bilinçleri vardır ancak şuurlarının yüklendiği bedenleri, kendi bedenleri olarak kabul etmedikleri için nefis duyguları uyanmamıştır. Taşımış oldukları beden yapıları, yeme, içme, uyuma türevinden birtakım hadiseleri barındırmaz. Yapı itibariyle melekler, içinde hiçbir atomik kütleyi barındırmayan saf dalga boyutlarıdır. Ancak melekler kendi içlerindeki yapısal özelliklere göre de birtakım farklılıklar içerirler. Kimi, içerisinde enerjiyi dahi barındırmayan nurdan, kimi de enerjiden (nar) oluşmuştur.

Meleklerin nefis sahibi olmamaları, onları, nefsin ortaya koyabileceği her türlü kötülükten uzaklaştırmıştır. Meleklerde muhakeme, kıyas yapma, duyu verilerinden hareket ederek yeni kararlar verme durumları yoktur. Şuur sahibidirler ancak şuurları sadece kendilerine verilen emri yerine getirecek ölçüdedir. **İnsanla kıyaslandığında, *“ben”* diye tanımlanabilecek bir yapı ortaya koyulmaz.** Ancak şeytanın bulunmuş olduğu nokta, meleklerden çok daha farklıydı. **ŞEYTANIN SOYU OLAN CİNLER, KENDİ DÜNYALARININ İNSANLARI GİBİYDİ.** Daha önce bahsettiğimiz gibi insanı insan yapan olgu, şuurunun tasarruf sahibi olmasıdır. Bu tasarruf, insanda ego denilen benlik yapısıyla kendini ortaya koyar. İnsandaki ve cinlerdeki nefsin çıkış noktası Allah Teâlâ'nın Rububiyet vasfıdır. Bu ***“dileme”* ve *“isteme”*** sıfatıdır. İşte bu sıfat, varlığa ben şuurunu aşılar ve irade sıfatının da açığa çıkmasıyla, benlik dilediği yöne hareket etme özelliği kazanır. **Cinler, insanların sahip olduğu oranda bilinçli değillerdir.** Zekâ düzeylerinin ve duygu yapılarının insanlara oranla oldukça minimum düzeyde olduğunu ifade etmiştik. İnsan ve cin birbirine kıyaslandığında, sıfatların ortaya çıkışı noktasında insanın cine olan üstünlüğü göze çarpar.

Cenab-ı Hak insana kendi ruhundan üflemiştir ve onu **“eşref-i mahlûkat”** olarak yani **“yaratılanların en mükemmeli”** olarak var etmiştir. Bunun nedeni ise Allah Teâlâ’nın birçok sıfatının insanda hayat bulmasıdır. İnsan, bütün varlıklara göre sahip olmuş olduğu bedeni dilediği gibi kullanmak, muhakeme yapmak, kıyas yapmak, önceki verilere dayanarak yeni veriler çıkarmak, karar vermek, uygulamak (irade) yani özetle zeka fonksiyonlarım kullanma konusunda üstündür. Bu üstünlüğü Allah

Teâlâ şu ayetle ortaya koymaktadır. 38/71-85. ayetler: ***“Rabbin, meleklere şöyle demişti: 'Ben çamurdan bir insan yaratacağım. Onu yapıp ruhumdan üflediğim zaman ona secdeye kapanın.”'***

Burada, secdenin ne manaya geldiği ve insanın gerçekte nasıl bir varlık olduğu konusunda ayrıntılı bir açıklamaya girmeyeceğiz. Vurgulamak istediğimiz nokta şeytanın Âdem aleyhisselâm yaratılmadan önce bulunmuş olduğu konum ve onun insana olan hasedini göstermektir. Cenab-ı Hakk'ın bütün varlıklara Âdem'e secde etmelerini istemesi şeytanın kibirlenmesine yol açmıştı. **Şeytanın, melekleri takva yönünden geçmiş olmasına rağmen, nefsi kendisini hakir duruma sokmuştur.** İnsana olan hasedi Cenab-ı Hakk'ın insanı överek ve takdir ederek yaratışı, hatta bütün varlıkların ona secde etmesini isteyişinden kaynaklanmaktadır. Bir an için nefsinin esiri olan şeytan, Allah Teâlâ’ya isyan etmiştir. Bunların hepsi Cenab-ı Hakk'ın takdiri gereğidir.

İnsanı diğer varlıklardan ayıran ve onu üstün kılan özelliklerden bir tanesi de şeytana rağmen Allah Teâlâ’ya olan yakınlaşmasıdır. Kendisini bu yolda engelleyebilecek birçok sorunla karşılaşmasına rağmen, bu gaileleri aşarak Allah Teâlâ’ya ulaşmış olan insan gerçekten eşref-i mahluktur. Ancak buradaki üstün olma durumu kişinin bütün bu engelleri aştıktan sonra Allah Teâlâ’ya yaklaşması halidir. Allah Teâlâ’yı bulamamış, onu idrak edip sistemi çözememiş insan ne kadar bilgi sahibi olursa olsun, zeka anlamında ne kadar faaliyet ortaya koyarsa koysun şeytandan daha aşağıdır. Çünkü şuur ve akıl, insana Allah Teâlâ’yı bulması ve sistemi çözmesi için verilmiştir. Şeytan her ne kadar Allah Teâlâ’nın huzurundan kovulmuş ve lanetlenmiş bir varlık ise de aklıyla Allah Teâlâ’yı bulmuştur. **Tard ediliş gününe kadar Cenab-ı Hakk'a olan yakınlığını korumuştur. Bu itibarla, yaratıcıyı aklıyla bulamamış olan kişi şeytandan çok daha aşağı durumdadır.**

Şeytan, nefsi yüzünden bulunmuş olduğu konumdan indirildi ve o bunun sebebi olarak da insanı gördü. Yedinci surenin 11., 22., 24., 27. ayetlerinde şöyle buyurulmaktadır:

11- “And olsun ki önce sizi yarattık, sonra da size şekil verdik. Sonra da meleklere: Âdem'e secde edin.' dedik. İblisten başka hepsi secde etti. O secde edenlerden olmadı.”

12- “Sana emrettiğim halde seni secdeden alıkoyan nedir, dedi. Ben ondan hayırlıyım. Çünkü beni ateşten onu çamurdan yarattın, cevabını verdi.”

13- “Buyurdu: Öyleyse in oradan, orada kibirlenmek senin haddin değildir. Hemen çık git çünkü sen alçaklardansın.”

14- “İblis: Bana tekrar dirilecekleri güne mühlet ver; dedi.”

15- “Sen mühlet verilmişlerdensin.”

16- “Öyleyse mademki sen beni azgınlığa mahkûm ettin ben de buna karşılık and olsun ki onlara karşı senin doğru yolunda oturacağım.”

17- “Sonra onlara önlerinden ve arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağım. Çoklarını şükredici bulmayacaksın.”

18- “Buyurdu: Yerilmiş ve kovulmuş olarak çık oradan. And olsun ki insanlardan kim sana uyarsa cehennemi bütün sizle dolduracağım.”

19- “Ey Âdem sen zevcenle birlikte cennete yerleş ve ikiniz de dilediğiniz yerden yiyin. Yalnız şu ağaca yaklaşmayın, sonra zalimlerden olursunuz.”

20- “Nihayet şeytan ayıp yerlerini kendilerine göstermek için onlara fısıldadı: Rabbinizin size ağacın meyvasını yasak etmesinin sebebi birer melek haline gelmemeniz yahut burada ebedi kalıcılardan olmamanız içindir.”

21- “Ve yemin ederek: Şüphesiz ki ben size öğüt verenlerdenim, dedi.”

22- “Böylece ikisini de aldatarak onları mevkilerinden düşürdü. Ağaçtan tadınca kendilerine ayıp yerleri göründü. Ve cennetteki ağaçların yapraklarını üst üste koyarak örtünmeye başladılar. Rableri onlara şöyle seslendi: Ben ikinize de bu ağacı yasak etmedim mi? Şeytan size apaçık bir düşmandır de-

medim mi? "

> 24"Birbirinize düşman olarak inin. Siz yeryüzünde bir süre için yerleşip geçineceksiniz."
>
> 27"Ey Âdemoğulları! Şeytan ayıp yerlerini kendilerine göstermek için elbiselerini soyarak ana babanızı cennetten çıkardığı gibi salan size de bir fitne yapmasın. Çünkü şeytan ve ona mensup olanlar sizin onları göremeyeceğiniz yerlerden sizi görürler. Şüphe yok ki biz şeytanları inanmayanlara dost kılarız."

Yukarıdaki ayetlerden de anlaşılacağı üzere şeytan, Allah Teâlâ'nın emrine karşı gelişinin sonucu olarak, bulunmuş olduğu mevkiden indirilmiş ve Âdem aleyhisselâmda kendisine yasak edilen cinsel ilişki meyvasını tattığı için mertebesi düşürülmüştür. **Bu olayların hiçbirisi, dünyanın dışında bir yerde değil, burada gerçekleşmiştir. Âdem aleyhisselâm cenneti dünyadayken yaşamaktaydı ve şeytan da bulunmuş olduğu konuma, yine dünyadayken erişmişti.**

Cennette kişi neyi murat ederse yerine gelir. Uçar, dünyanın her köşesindeki sesleri duyar. Dünyanın her yerindeki olayı görür ve dilediğinde de ona hükmeder. Şuur neyi isterse o yerine getirilir. Ne zaman ki Âdem aleyhisselâm bu meyvayı tatmıştır, bundan sonra kendini bir madde beden olarak kabul etmiştir ve kendindeki bütün cennet özelliklerini kaybetmiştir. Yeryüzüne inmekten kasıt, Âdem aleyhisselâmın dünyada yaşayan bir beden olarak var olmasından ibarettir. **Şeytan da sahip olmuş olduğu bütün veli özelliklerini, nefsi nedeniyle kaybetmiş ve Allah Teâlâ'ya isyan etmiştir ve Allah Teâlâ'dan ömür isteyip kıyamete kadar yaşayacağına dair söz almıştır.**

> Âdem aleyhisselâm cennetten çıkıp yeryüzünde ***"beden insan"*** hüviyetine büründü. **Ancak şeytanın huzurdan tard edilmesine rağmen, kazanmış olduğu özelliklerin bir kısmı kendisinde kaldı. Bu nedenle cinlerden ayrı bir vasfa sahiptir. Onun kıyamete kadar yaşayacak olması herhangi bir cin olmayışından kaynaklanmaktadır.**

Bizim düşüncemize göre şeytan; cinlerin yaşadığı boyutun bir üst boyutunda yaşayan, insanlar ve cinler tarafından algılanamayan, bütün dünyayı etkileyen negatif enerji alanıdır. Bu negatif enerji alanı, varlığını, dünyadaki cinlerin ve insanların ortaya koyduğu kötü fikirler ve kötü düşüncelerle beslemektedir. Yani, ŞEYTANI KIYAMETE KADAR YAŞATACAK OLAN CİNLER VE İNSANLARDIR. **Cinlerden ve insanlardan yayılan negatif enerji onu güçlendirir ve hayatının devamını sağlar.** O hayatta olduğu sürece, cinlerden ve insanlardan kendisine gelen negatif enerjiyi, yine onlara geriye püskürtür. Bu durum bir kleps şeklinde kısır döngüyü içerir. **Cinlerin ve insanların kötü fikirleri, düşünceleri, davranışları onu besler, büyütür.** Onun büyüyüşü insanları daha fazla etkileyecek ve bu durum kıyamete kadar devam edecektir. Çünkü kıyamete kadar, ne cinlerden ne de insanlardan kötü niyet eksik olmayacaktır.

Cinlerin bir üst boyutunda varlığını devam ettiren bu melek yapılı negatif enerji alanı, yani şeytan, insanların ve cinlerin ortaya koyduğu davranışların büyük bir kısmını etkilemektedir. Huzurdan tard edildiği gün söylediği şu sözler oldukça manidardır. Yedinci surede 16.-17. ayetler: ***"Beni azdırdığın için and olsun ki senin doğru yolun üzerinde onlara karşı duracağım; sonra önlerinden, ardlarından, sağ ve sollarından onlara sokulacağım. Çoğunu sana şükreder bulamayacaksın, dedi."***

Şeytan Cenab-ı Hakk'a verdiği bu vaadi yerine getirmektedir. Cinlerin ve insanların büyük bir çoğunluğu sapkınlık ve dalalet içerisindedir. Ayet-i kerimede geçen önlerinden, ardlarından, sağlarından ve sollarından yaklaşacağım ibaresi bizim görüşümüzü desteklemektedir. Bu negatif enerji alanı bütün dünyayı kapsamıştır ve dünyada yaşayan bütün varlıklara her yönden hücum etmektedir.

ŞEYTAN, ŞU ANDAKİ KONUMU İTİBARİYLE BİR CİN DEĞİLDİR. ASLI CİNDİR ANCAK KONUM DEĞİŞTİRMİŞTİR. Yeni konumu kıyamete kadar yaşayabilecek bir yapıdır. Hızır aleyhisselâm ve İsa aleyhisselâm gibi. Her ikisi de bir beden olarak yaşamalarına rağmen ölmeden önce konum değiştirmişlerdir.

Şeytan, cinleri ve insanları birçok yoldan etkileyebilmektedir. En etkili silahları ise; dünya sevgisi, şehvet, kibir, hasettir. Özellikle Bu yolları kullanarak insanları ve cinleri Cenab-ı Hak'tan uzaklaştırmaktadır. İmam-ı Gazali, Kalplerin keşfi isimli eserinin 75. sayfasında şeytan için ***"insanı şerre çağıran hatıranın sebebidir"*** demektedir. Bu ifadeden şeytanı besleyen unsurun, kötü fikirler ve kötü düşünceler olduğu anlaşılmaktadır.

Şeytanîn, insanı ve cini Cenab-ı Hak'tan uzaklaştırmasını engellemek için uygulanacak metotlarsa nefsin terbiyesinden geçmektedir. Fert, kendini kibirden, hasetten, dünya sevgisinden, şehvetten, tokluktan ve çok uykudan muhafaza etmediği sürece, şeytan bu kişiyle birlikte olacaktır.

Şeytanın en büyüle silahı insanların ve cinlerin bedenleridir. Kendisini bir beden olarak addeden bu İki tür, bedenin tüm istek ve ihtiyaçlarının da yine kendisine ait olduğunu sanır. Onu doyurmak için elinden ne geliyorsa yapar. Kendini bir beden olarak kabul ettiği için dünyada, elde etmek istediği malın ardı arkası kesilmez. Daha rahat evler, yazlıklar, kışlıklar, arabalar vs. ister. Daha güzel yiyecekler, daha güzel giysiler arzu etmesi, insanın kendini bir beden olarak kabul edişinin ürünüdür. *"Başkasında neden var da bende yok!"* fikrinden yola çıkarak ortaya koyduğu kıskançlık da yine kendini beden olarak algılayışından kaynaklanmaktadır. Bedeninin sahip olduğu imkânları, başkalarına gösteriş olarak kullanma da yine aynı sebepledir. Şehvet de bedenî bir istektir. Şeytanın, insanları ve cinleri en çok avladığı noktalar bunlardır. Ama en temel sebep, bu iki türün kendilerini beden olarak kabul etmesi ve hayatlarını buna göre biçimlendirmesinden kaynaklanmaktadır.

Şeytan, insanlara her zaman kötü bir fikirle yaklaşmaz. Bazen çok iyi bir niyet, çok iyi bir düşünceyle yaklaşıp kişiyi avlayabilir. Bir misal vererek bunu açıklamaya çalışalım. Cemaate vaaz veren bir vaize, şeytan şunları hissettirir:

> *"Sefalet ve gaflette kalmış şu insanlara balon, hepsi cehennemin yolunu tutmuşlar. Bu kullara acımaz mısın?*
>
> *Vaaz ve nasihat ederek bunları doğru yola çağırmaz mısın?*
>
> *Cenab-ı Hak sana ilim, tatlı dil ve etkili konuşma kabiliyeti vermiştir. Susmak suretiyle, sana verilen ilim nimetine karşı nankörlük etmiş olmuyor ve Allah Teâlâ'nın gazabına uğramaktan korkmuyor musun?"*

Bunun gibi birçok vesvese ve fikirlerle vaizi insanlara nasihat etmeye çağırır. Bunun arkasından da onu dinleyen insanların üzerinde daha etkili olması için, iyi giyerek ve güzel konuşarak insanlar arasında hayırlı bir insan olarak anılması gerektiğini düşündürtür. Eğer böyle yapmaz da kendisini derleyip toplamazsa, süslenmeden insanların karşısına çıkarsa, cemaatin üzerinde etkili olmayacağını hissettirir. Vaiz de bunları hüsnü niyetle yapmaya başlar ve böylelikle ilk önce gösteriş tutkunu olur, bunun arkasından gurur gelir. Sonra da insanların kendisini takdir etmesi gerektiğine inanır. Bununla birlikte mevki arzusuna düşer. Çevresindeki insanlara ***"Sizler dalalettesiniz, ben ise doğru yolu bulanlardanım"*** gibi düşüncelerle bakmaya başlar. Vaiz farkında olmadan başkalarını ***"adam edeceğim"*** derken şeytanın vermiş olduğu kötü fikirlere kapılarak kendisini felakete götürür. Burada niyet iyi olmasına karşın sonuç hüsrandır.

Günümüzde şeytanın en fazla uğraştığı kişiler genelde tarikat liderleridir. Burada ***"gerçek tasavvuf ehli"*** olanları tenzih ederiz. **Şeytan önce mürşidi aldatır, arzu ve isteklere boğar. Sonra da onun çevresindeki birçok müridini yoldan çıkarır.** Bunun örneğini Ahmet Kadiyani'de görmüştük.

> "Ahmet Kadiyani, sözde İslam'a bağlı, fakat aslında sapık bir mezhep olan 'Kadiyaniliğin' kurucusu olarak dünya çapında ün salmıştır. Gençlik yıllarından itibaren, şeytanın kullandığı cinlerden birisine tâbi olarak yaşamıştır. Bizzat kendisinin kaleme aldığı "hal tercümesi"nde anlattığına göre, Hindistan'ın Kadiyan kasabasında doğmuştur. Yaratılıştan inzivaya meyilli, hassas yapılı birisidir. Sık sık inzivaya çekilip nefis muhasebesi yaparken, bir gün gizliden bir ses işitir. Sadece kendisinin duyabileceği bu ses ona, babasının akşam ezanından sonra öleceğini söyler. Ahmet Kadiyani bu sesi duyunca çok üzülür ve korkar. Ses devam eder "Allah kuluna yetmez

> mi?” bu sözlerden sonra babası, sesin söylendiği gibi o akşam vefat eder. Gerisini kendisinden dinleyelim;
>
> “O sesi ondan sonra çok duydum. Bana pek çok şey öğretti. Beni dünyaya tanıttı, meşhur yaptı. Fakr u zaruret içinde iken (fakirlik) hayra harcamam için beni servete gark etti. Kulağıma gelen seslerin rahmani olduğundan asla şüphe etmedim. Zira şeytan benimle alay etse, içimdeki fenalıklar dile gelse mutlaka fark ederdim. Bazen o sesleri uzaktan işitiyorum, bazen de onlar benim ağzımdan çıkıyor. Fakat söyleyeni ben olmuyorum. O kadar ki bazen hiç bilmediğim lisanları konuştuğum olurdu. Bir ruhun bana zulüm ettiğine, içime girdiğine inanmıyorum. Bu iş bambaşka bir iş. Başkalığım seziyorum ya. Bu bana ve bana tabi olanlara yetişir.”

Evet şimdi de şeytanın saptırdığı Ahmet Kadiyani'nin yaptığı işi görelim. Bir gün ortaya çıkıp şöyle diyecektir:

> **“Ben Meryem'in oğlu Mesih İsa'yım. Muhammed'den (sallallâhü aleyhi ve sellem) sonra peygamber gelmeyecek. Yalnız bir kişi hilat-i fahiresine bürünecektir. İşte ben oyum. Kadyanlı Ahmet, efendisi Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem)'in son peygamberliğine halel gelmeden nebi olmuş, Allah'dan mukaddes vazife almıştır.”**

Birinci dünya savaşından sonra ölen, asıl ismi Kadyanlı Mirza Gulam-Ahmet olan kişinin keramet zannedilen birçok halinin de öyle olmadığı anlaşılmıştır.

Binlerce kişinin gördükleri rüyayla kendisine bağlanmasının yanında, 40 gün kadar kendisiyle kalan kimsenin semavi işaret olarak inkârlarından sıyrılması, kötürümleri birkaç el temasıyla yürütüp, hastaları birkaç söz ile iyileştirmesi hatta kendisiyle tartışmaya giren birinin aniden ölmesi şöhretinin büsbütün artmasına neden olmuştur.

Kendisinin mehdi olduğunu söyleyen ve mehdi ile ahir zamanda yeryüzüne inecek olan İsa aleyhisselâm'nın aynı şahıs olduğunu ve bunun da kendisi olduğunu belirten Mirza Gulam Kadiyani kaba bir görüşle her ne kadar İslamiyet'i genişletmeye çalışmış ve bunda da kısmen muvaffak olmuşsa da mesele inceden inceye tetkik edildiğinde görülüyor ki, bu olayda şeytan, ilk önce bir kişiyi daha sonra ise bu kişiyi kullanarak binlerce insanı kendi kaydı altma almış, bu amaçla İslamiyet'i de koz olarak kullanmıştır.

> Muhyiddin Arâbi kaddesellâhü sırrahu’l azîzin beyanına göre, bu gibi kişilerin en büyük özelliği kibir ve gururdur. **Şeytan insanlara, şeytan olmadan önceki haliyle görünemez, onun bir bedeni yoktur. İnsanların karşısına bir şekille ortaya çıkışı, kişinin beyninde oluşan hayallerledir. Asıl itibariyle, dünyada gezinip duran şeytan diye bir varlık yoktur. Şeytan dünyada bir boyuttur. Ve bu boyutun içindeki negatif enerji alanıdır. Bu alan içindeki her şeyi direkt olarak etkilemektedir. Bu etkisi, kozmik varlıklar olarak nitelediğimiz meleklerin yani yıldızların göndermiş olduğu etkilerden çok daha fazladır.**

Erzurumlu İbrahim Hakkı hazretlerinin *“Marifetname” isimli eserinde, kalpten bahsedilirken* ***“insan kalbine kırk farklı noktadan fikirler gelmiş olsa, bu kırk noktadan otuz dokuzunun şeytana ait olduğu”*** ifade edilmiştir.

ŞEYTANIN ETKİSİ, MELEKLERİN ETKİSİNDEN DAHA FAZLADIR. BU NEDENLEDİR Kİ BİRÇOĞUMUZ FARKINDA OLMAKSIZIN ONA UŞAKLIK EDERİZ. Bu dünyada gezen şeytan diye bir varlık aramanıza gerek yok. Cinlerin ve insanların şeytanları, sürekli aramızda dolaşıyor. İnsan aklı, cinlerin sahip olduğu akla göre çok daha üstün olduğu için, şeytanla başa çıkabilirler. Ancak cinler, insanlara göre bu konuda daha dezavantajlıdırlar. Bu yüzden de onların birçoğu şeytanın askerleri olmuş durumdadır. Asker dendiğinde illa ki sıraya girmiş, üniformalı kişiler aklımıza gelmesin. Asker, bir başkasından aldığı emri yerine getiren kişi demektir. Bu düşünceyle baktığımızda cinlerde de, insanlarda da şeytanın birçok askeri mevcuttur.

ŞEYTANIN VERMİŞ OLDUĞU KÖTÜ FİKİRLERDEN VE NİYETLERDEN KURTULUP ALLAH TEÂLÂ'YA YAKLAŞABİLMENİN YOLU NEFİS TERBİYESİNDEN GEÇER. Yukarıda bahsettiğimiz kibir, haset, dünya sevgisi, şehvet gibi hasletlerden uzaklaşmadığımız sürece şeytan bize yakın olmaya devam edecektir.

Cenab-ı Hakk'ın bizlere orucu emretmesi ve Peygamber efendimizin de ramazan ayı dışında oruç tutmamızı tavsiye etmesi bu sebepledir. Şeytanın vesveselerini engelleyecek en büyük silah açlıktır. Bu nedenle de oruç tutmak Allah katında çok değerlidir. Bunun ecrini de Cenab-ı Hakk kendisinin vereceğini ifade etmektedir. Bunu belirten ikinci surenin 183. ayet-i kerimesinde **"Ey müminler fenalıklardan sakınasınız diye sizden evvelkilere olduğu gibi size de oruç farz kılındı."** buyurulmuştur. İnsanoğluna ilahi emirlerin geldiği günden beri oruç emri vardır. Oruç insanın şeytandan kurtulup Allah Teâlâ'ya yaklaşmasını sağlayan en büyük silahtır.

Ramazan ayında şeytanların bağlanmasından murad, nefsin açlıkla terbiye edilmesidir. Yoksa, şeytanın eli ve kolu gerçekte bağlanmaz. Şeytan, kötü fikirlerini ramazan ayında da yaymaya devam eder ve açık kapı bulduğu her yerden girerek insanları avlar. **ORUÇ, BUGÜN BİZLERİN TUTMUŞ OLDUĞU ORUÇ DEĞİLDİR.** Bütün İslam âleminde tutulan oruçlar, bedene yapılan eziyetten başka hiçbir anlam ihtiva etmez. Bütün gün aç kalacağımızı düşünerek, sahur vaktinde midemizi tıka basa doldururuz ve akşam iftar vaktinde de bütün günün hıncını çıkartırcasına yemek yeriz. Vücut kendisi için gerekli bütün besini fazlasıyla aldığı için, hareketliliğinden hiçbir şey kaybetmez. Sahip olduğu güç, oruç tutmasına rağmen yerindedir. Bu durum kişinin oruç tuttuğu günle tutmadığı gün arasında herhangi bir farkın olmamasını sağlar. Yani şeytan, elleri ve kolları serbest bir şekilde tüm insanları taciz etmeye devam eder.

Ramazan ayındaki bu dengesiz beslenme, vücudu da olumsuz yönde etkiler. Bir süre aç kalıp, daha sonra mideyi tıka basa doldurma, mideyi ve bağırsakları bozar. Kişiye miskinlik verir. Bunun yanında birçok organik rahatsızlıklara da neden olur. Vücudun sıhhati için çok önemli olan oruç, bu şekliyle zararlı bir faaliyettir. **Ramazan ayının sonunda kilo alarak bayrama ulaşan birçok Müslüman vardır.** Bu tablo orucu ne hale getirdiğimizi açıkça ortaya koymaktadır.

Açlık, nefsin ve şeytanın bütün yollarını tıkar. Gerçek manada oruç tutan kişi, kendisi için tehlikeli bu iki yapıdan uzak kalır. Çünkü açlık kişiyi, eski hareketliliğinden uzak tutar. Kişi kendisinde, kötü fiilleri ortaya koyacak gücü bulamaz. Vücudun azalan haramla ilgilenemez. Dil, gıybet için güç bulamaz. Oruç aynı zamanda uykuyu ve miskinliği de ortadan kaldırır. Kişiyi, dünyaya tamahından uzaklaştırır. Kibri ve hasedi kırar. Uykusuzluk, kişinin kalbini açar ve onu Allah Teâlâ'ya yaklaştırır. Geceler boyunca şeytana uşaklık eden insanlar, uyumayarak Cenab-ı Hak'la olan yakınlıklarını arttırırlar.

Açlığın, şeytanın üzerindeki olumsuz etkisini anlatmakla bitiremeyiz. Açlık dışında, kişiyi şeytandan uzaklaştıracak en önemli olgu Müslümanın tam bir teslimiyet içinde Allah Teâlâ'ya yönelmesidir. Allah Teâlâ'ya yöneliş olmadığı sürece, sureleri ne kadar tekrar ederseniz edin şeytandan uzaklaşamazsınız. On altıncı surenin 99. ayetinde ***"Doğrusu şeytanın, inananlar ve yalnız Rablerine güvenenler üzerinde bir nüfuzu yoktur"*** buyurulmaktadır. Yine yedinci surenin 201. ayetinde de ***"Allah Teâlâ'ya karşı gelmekten sakınanlar, şeytan tarafından bir vesveseye uğrayınca Allah Teâlâ'yı anarlar ve hemen gerçeği görürler"*** buyurulmuştur. Bu ayet-i kerimelerde tam bir teslimiyet içerisinde Allah Teâlâ'ya yönelenlerin, onu anan ve onun kelamını söyleyenlerin şeytandan uzak kalacakları belirtilmektedir. Yoksa yalnız olarak falan hocanın **"Şu ayetleri okursan şeytandan uzak olursun."** sözüyle hareket ederseniz ve şeytandan uzaklaşmak için savunmayı Allah Teâlâ'ya yönelmekte değil, ayetleri nakarat okur gibi tekrar etmekte görürseniz hiçbir sonuç elde edemezsiniz. Cenab-ı Hak on yedinci surenin 65. ayetinde ***"Doğrusu benim mümin kullarımın üzerinde senin bir hâkimiyetin olamaz. Rabbin vekil olarak yeter"*** buyurmaktadır. Allah Teâlâ şeytana karşı kendisinin vekil olunmasını istemektedir. Şeytanın şerrinden Allah Teâlâ'ya sığınmak onun bütün etkisini ortadan kaldırır.

Halis bir Müslüman, Allah Teâlâ'ya teslimiyetiyle birlikte şeytana karşı bir duvar örmüş olur ve bu duvar şeytan tarafından asla aşılamaz. Aksi takdirde, Cenab-ı Hakki vekil tutmaksızın, ona sığınıp onun gücünden korkmaksızın (Allah Teâlâ'yı gerçekten bilip ***"*****LA İLAHE İLLALLAH MUHAMMED-ÜR-**

RASÜLÜLLÂH"ı bütün harfleriyle birlikte kalbine sindirerek korkmayı kastediyorum) ayetleri tekrar etmek, duaları okumak hüsranla karşılaşmamanızı sağlar.

Allah Teâlâ'dan uzaklaşıp, hevalarını ve heveslerini yani şeytanlarını tanrı edinenler sonunda cehennem azabıyla karşı karşıya kalacaklardır. Yirmi dördüncü surenin 24. ayetinde **"Ey inananlar, şeytana ayak uydurmayın! Kim şeytanın ardına takılırsa bilsin ki, o hayâsızlığı ve fenalığı emreder. Allah Teâlâ'nın size lütuf ve merhameti bulunmasaydı hiçbiriniz ebediyen temize çıkamazdı. Fakat Allah dilediğini temize çıkarır. Allah işiten ve bilendir"** *buyurulur. Allah Teâlâ yedinci surenin 30. ayetinde* **"Allah insanlardan bir takımını doğru yola eriştirdi, fakat bir takımı da sapıklığı hak etti, çünkü bunlar Allah Teâlâ'yı bırakıp şeytanları dost edinmiş ve kendilerini doğru yolda sanmışlardı"** *denmektedir.*

Dünyadaki kaosun temelinde yatan gerçek bütün insanlığın şeytan tarafından yönlendirilmesidir. Ne yazık ki pek azımız ondan kurtulabilmektedir. Ondan nasıl kurtulacağımızı da bilmediğimiz için farklı birtakım yollarla çare aramaktayız. Daha sonraki bahislerimizde, cinlerin insanlar üzerindeki etkilerini ve bu etkileri ortadan kaldırmak için ne tür yöntemler kullanabileceğimizi izah etmeye çalışacağız. **İNSANLARIN CİNLERDEN KORUNMASI İÇİN ÇEŞİTLİ AYETLER, TILSIMLAR, VEFKLER, SEMBOLLER İŞE YARAMAKTADIR. ANCAK ŞEYTAN İÇİN AYNI ŞEYLER GEÇERLİ DEĞİLDİR. Onu, bunların hiçbirisiyle *"def"* edemezsiniz. Onun etkisini ortadan kaldırmak için tam bir teslimiyetle Allah Teâlâ'ya yönelmek gerekir.** Bunu yapmadığımız sürece bütün çalışmalarımız sonuçsuz kalacaktır. **Şeytanla mücadelede ne hoca, ne cinciler, ne falcılar ne de bir başkası asla yardım edemez.** Yardım sadece Allah Teâlâ'dandır. Şeytanla mücadelede Rabbi vekil kılmak ve her şeyimizi ona havale etmek zorundayız.

Kaynak:

Cevat TOPKARA, Büyü Tutar Cin Çarpar (Büyücülerin Arka Bahçesi), Popüler Kitaplar, 2004, İstanbul, s.199-216

ŞEYTANDAN VE CİNDEN KORUNMA YOLLARINDA BİLİNMESİ GEREKEN HUSUSLAR

- ## Şeytandan Allah Teâlâ'ya Sığınmak

Şeytanın insanlardaki en büyüle tasarrufu bedenidir. O da beden silahını kullanarak insanlarda olumsuz davranışları ortaya çıkartır.

Kişi kendini bir beden olarak algılama hatasına düştüğü andan itibaren, şeytanın en büyük aldatmacasıyla karşı karşıya kalır. Şeytanın vesveseleriyle birlikte, bedenin tüm ihtiyaçlarını, kendi ihtiyaçları olarak görmek yanlışına düşer. **Bedeninin haz aldığı, zevk duyduğu her şeyin kendine ait olduğunu zanneder. Bedenlerimizin yaşayabileceği tek hayat, yaşamış olduğumuz bu dünyadır.** Kişi kendini bir beden olarak kabul ettiği andan itibaren, bu hayata tamah başlar. Kendini beden olarak kabul ediyorsa, onun yaşayabileceği bu hayat da kendisine cazip gelecektir. Tutkulu bir şekilde bir dünya sevgisi başlar. Bu dünyanın nimetlerinden uzaklaştıkça kendisini mutsuz hisseder. Müminin korkmaması gereken ölüm olayı, onun için ızdırap olmaya başlar. Bunu hatırladıkça gamlanmaya ve kederlenmeye başlayacaktır. Bedenini sevdiği gibi bu dünyayı da çok sevecektir. Her insan sevdiklerinden ayrılırken üzüntü içinde kalır. Bir insanın en çok sevebileceği şey ise canıdır. Yani bedeninin yaşamasıdır. Bundan kopuş fikri, onu buhrana sokmaya yeter de artar bile.

Dünya sevgisi insanı gerçek hayatından uzaklaştırır. Dünya sevgisi; gerçekte bu beden olmadığı ve kendisinin başka bir dünyaya ait olduğu, burada kısa bir misafirlik geçireceği fiillerinin oluşmasına engel olur. Bu durum İçişinin yaşaması gereken hayatı, ortaya koymasına manidir. Bu dünyada kalacağı kısa bir süre için, amansız bir mücadele içine girer. **Bütün hayatı kaos ve bunalım içinde geçer. Eline geçirdikleriyle sevinir, kaybettikleriyle de üzülür.** Tüm yaşantısı bu dünya için, kurduğu hayaller ve umutlar üzerinedir. Daha bu dünyadayken cenneti de cehennemi de yaşamaya başlar.

İnsanların şeytanın bu etkilerinden uzaklaşıp mutlak yaratıcıya yönelebilmesi ve henüz bu dünyadayken ebedi saadete ulaşabilmesi için en önemli şart kişinin mümkün olduğu kadar, kendini beden kaydından kurtarmasıdır. Bedenin her ihtiyacım kendi ihtiyacı imiş gibi karşılamaya çalışmaktan ve hayatın onun isteklerinden ibaret olduğu fikirlerinden uzaklaşmalıdır.

İnsan bedeninin en zayıf noktaları, yemek yeme, uyku ve şehvettir. Bu üç isteğin mümkün olan en alt limit düzeye indirilmesi gerekir. İnsan denilen bu varlık ***"yemek için yaşa"*** fikrini kırmadığı sürece, diğer iki kuralı da yerine getiremez. Kişi, çok yediği takdirde çok da uyuyacaktır. Çok uyuduğu ve yediği takdirde vücut tüm enerjiyi kendisinde depoladığı için ve bunu tüketecek bir yer de bulamadığı için şehvet istekleri artacaktır. Şeytanın da insanı tuzağa düşürebileceği en kolay konulardan birisi şehvettir. Şehvetin önünü kesmediğiniz sürece şeytanın taarruzuyla karşı karşıya olursunuz.

Az yemek az uykuyu sağlayacak az uyku ise şehvet dâhil kişiyi birçok fenalıktan uzak tutacaktır. Bunları kontrol edebildiğimiz sürece kibir, haset ve dünya sevgisi gibi insanı kemiren bu kurtlardan uzak kalmış oluruz.

Şeytana karşı önlem almanın ikinci ve en büyük yolu şeytandan Allah Teâlâ'ya sığınmaktır. Kişi günah işlediğinde ya da işleme tehlikesinin bulunduğu anlarda ve tüm hayatı boyunca Allah Teâlâ'ya sığınmalı, karşılaşacağı tüm fenalıklardan kurtulmak için ondan yardım istemelidir.

Şeytandan, duaları ya da ayetleri nakarat gibi tekrar ederek kurtulamazsınız. Gerçek bir yöneliş olmadığı sürece sorunlarınızdan asla uzaklaşamazsınız. Dinimizin *"adıyla"* iman etmeyi öğrenmeliyiz. İslam, kelime manası itibariyle teslim olmak demektir. Fakat ne çare ki hiçbirimiz bunu kendi hayatımıza sindirmiş durumda değiliz. Allah Teâlâ'dan gerçekten korkanlar ve onu gerçekten sevenler, bu söylediğimiz teslimiyeti gerçekleştirebilir. Bunun oluşması için önce, yaratıcı olarak tanımladığımız varlığın kimolduğunu öğrenmemiz gerekmektedir.

Bu teslimiyet ruhuyla dualarımızı okur, onları Cenab-ı Hakk'la aramızda bir köprü olarak

kullanırsak, o zaman sonuç almamız mümkün olur. Aksi takdirde yaptıklarımız nakarattan öteye geçmeyecektir.

Şeytandan uzak kılmayla ilgili olarak önerdiğimiz ayetleri aşağıda vermeye çalıştık. Bu ayetleri, karşılarında yazdığımız miktarları kadar okumaya gayret gösterirsek olumlu sonuçlar alabiliriz.

> *Araf suresi ayet 200:* ***"Eğer şeytan sana vesvese vermeye kalkışırsa Allah Teâlâ'ya sığın, şüphe yok ki o her şeyi duyar ve bilir."*** *(300 defa)*
>
> *Araf suresi ayet 201:* ***"Allah Teâlâ'dan korkanlar şeytanın vesvesesine uğrayınca Allah'ı anarlar ve hemen gerçeği görürler."*** *(100 defa)*
>
> *En-nahl suresi, ayet 99:* ***"İnananlara ve Rablerine dayananlara onun gücü yoktur."*** *(100 defa)*
>
> *En-nahl suresi, ayet 100:* ***"Onun gücü sadece kendisini dost tutanlara ve Allah Teâlâ'ya ortak koşanlaradır."*** *(Şeytanın, inanan ve Rablerine dayananlara tesir etmeyeceği, ancak kendisine uyanları ve onu Allah Teâlâ'ya ortak koşanları etkileyeceği belirtiliyor. Prof. Dr. Süleyman Ateş tefsiri. 3. cilt, sf.1449) (100 defa)*
>
> *İsra suresi, ayet 65:* ***"Benim gerçek kullarım var ya senin onlar üzerinde hiçbir hakimiyetin yoktur. Rabbin vekil olarak yeter."*** *(500 defa)*
>
> *Saffat suresi, ayet 7:* ***"Onu itaatten çıkmış her türlü şeytandan koruduk."*** *(1000 defa)*
>
> *El-mü'minun suresi, ayet 97:* ***"De ki; Rabbim, şeytanların kışkırtmalarından sana sığınırım."*** *(500 defa)*
>
> *El-mü'minun suresi, ayet 98:* ***"Rabbim, onların yanımda bulunmalarından sana sığınırım."*** *(1000 defa)*
>
> *Sad suresi, ayet 41:* ***"Kulumuz Eyyub'u da hatırla! O şöyle seslenmişti: Gerçekten şeytan bana çok yorgunluk verdi."*** *(100 defa)*
>
> *Sad suresi, ayet 78:* ***"Ve muhakkak hesap gününe kadar lanetim senin üzerinedir."*** *(1000 defa)*
>
> *Mücadele suresi, ayet 10:* ***"O kötü gizli konuşmalar, iman etmiş olanları üzüntüye sokmak için sadece şeytandan gelen şeylerdir. Allah'ın izni olmadıkça müminlere hiçbir zarar veremez. Müminler onun için, Allah Teâlâ'ya tevekkül etsinler."*** *(100 defa)*

• Cinlerin Tesirinden Kurtulma Yolları

Cinlerin tesirinden kurtulmak ve onların insanlar üzerinde ortaya koymuş olduğu fizik ötesi birtakım müdahalelere engel olabilmek için, şeytanla mücadelede izlediğimiz yolun ters istikametini seçmeliyiz. Şeytanın, insan üzerindeki etkisinin kırılabilmesi için, kişinin bedenle ilgili olan şartlanmalarının ortadan kalkması gerektiğini ifade etmiştik. Bunları yaparken ölçüyü biraz kaçırdığımız zaman, beş duyuda, gayb âlemine bir kapı açılır. Bu kapı, ya kişinin ortaya koymuş olduğu bir psikolojik travmayla ya da yeme, içme ve uykudan tamamen kendini keserek beş duyu algısının verdiği sınırın ötesine geçmekle açılır.

Bireyin, beş duyu algısının dışında başka bir algı meydana getirmesi, cinlerin bulunduğu boyutla da ilişki kurmasını kolaylaştırır. Böyle bir durumdaki kişi cinlerin etkisine çok açık bir hale gelir. Cinlerin, insanlar üzerinde tasarrufta bulunabilmeleri için belirli şartların oluşması gerektiğini ifade etmiştik. Bunları tekrar hatırlayalım:

Bu şartlar; **ateşli hastalık, ani bir korku, derin bir üzüntü ve tasa durumu, çok yakın birini kaybetme** gibi olaylardır. Kişi bunlarla karşılaştığında, yemeden içmeden ve uykudan kesilir. Bu düzenin tamamen bozuluşu ve bu düzensiz duruma karşın İçişinin Allah Teâlâ'ya sığınmaksızın ortaya koyduğu

tavır ve davranışlar, onun cinlerin elinde tutsak olmasına yol açar.

Şeytanla mücadelede ortaya konulması gereken davranışlar belirli bir amaca yönelik olmalı ve kişi itidal (orta yol) üzere olmalıdır. Ancak, yukarıda bahsettiğimiz durumlarda amaçsız, kontrolsüz bir davranış söz konusudur. Hal böyle olunca da kişi cinlerin maskarası olmaktan kurtulamaz. Riyazat yöntemiyle, tasavvuf ehlinden olan birçok insanın sapıtmasının nedeni, işte biraz önce bahsettiğimiz kontrolsüzlük durumudur.

Cinlerin etkisinden kurtulabilmenin ilk yolu, kişinin yeme, içme, uyku ve sosyal faaliyetlerinin düzenlenmesidir. Bireyin, cinlerin dünyasına açılan beş duyudaki algı açılımını kapatması, onların dünyasından gelebilecek etkileri kısıtlamasını sağlar. Bunlar yapılırken diğer taraftan da mistik birtakım yöntemler kullanılarak bu durum desteklenirse, kısa zamanda sonuç alınır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus, İçişinin yeme, içme, uyku ve sosyal faaliyetlerinin bir an önce normal hale getirilmesidir. Bunlar normal düzeye getirilmediği sürece, ortaya konulan yöntemlerin hepsi geçici olacaktır. Bir süre için cinlerin etkisinden uzaklaşılır. Ancak problem tekrar nükseder.

Beş duyudaki, dış dünyaya açılan pencerenin daraltılmasının ilk yolu, yemek yeme ve su içmenin normal düzeye çekilmesidir. Yemek yeme ve su içme normal hale geldiğinde, hatta biraz da fazlalaştırıldığında uyku da düzene girmiş olur. Uyku düzene girdiği takdirde de bu rahatsızlığa yakalanmış olan kişilerin sosyal hayattaki faaliyetleri normale dönmeye başlar. Bütün bunlar yapılırken, ayetlerden, dualardan ve uzun yıllar önce bu konuyla uğraşmış olan havas ulemasının ortaya koymuş olduğu tılsımlardan faydalanılabilir.

Bu konuyla ilgili önerilerimizi aşağıda sunmaktayız. Yazılan tılsımlar, dualar ve ayet formları çok önceleri yaşamış havas ilmi ulemalarına aittir. Bu konuyla ilgili, bugüne kadar toplayabildiğimiz ve işe yararlılığı test edilmiş bilgileri sunmaya çalıştık.

- ## Cinlerin Verdiği Rahatsızlıklarda Okunabilecek Sureler:

1. 313 Ayet'el Kürsü

2.111 Nas

3. 111 Felak

4. 41 Cin suresinin ilk üç ayeti

5. 7 Fatiha Bu sureler 21 gün boyunca, mümkünse rahatsız kişi tarafından her gün tekrar edilmeli,

6. 101 İhlas

7. 21 Besmele

Hasta kendisi yapamıyorsa Kur'an-ı Kerim'i düzgün okuyan birisi tarafından uygulanmalı, her okuyuştan sonra sert bir şekilde hastanın yüzüne üflenmelidir. Bazen bu 21 günlük süre de kâfi gelmeyebilir. Böyle bir durumda, sonuç alınıncaya kadar okunma işlemi devam etmelidir. Okunma işleminin başladığı ilk dönemlerde, cine tutulmuş İçişinin sorunlarında artma görülebilir. Bu durum, kısa bir süre sonra hastalığın iyileşeceğine dair bir belirtidir.

Şimdi de bazı havas ulemalarından elde ettiğimiz verileri sunmaya çalışılmış. Bu veriler tamamen orijinaline sadık kalınarak sizlere iletilmektedir. Üzerinde herhangi bir değişiklik ya da oynama yapılmamıştır. Bu yöntemlerin ne derece işe yaradığı tartışılabilir. Bizim işimiz bunların ne derece işe yaradıklarını tespit etmek değil, elde ettiğimiz verileri gizlemeksizin sizlere aktarmaktır. Dileyen itibar eder, dener ve sonucunu görür. Dileyen de, sadece sureleri okuyarak ve yukarıda bahsettiğimiz durumları kendisi de yerine getirerek bu problemi aşmaya çalışabilir. İşin bu kısmını sizlerin takdirine bırakıyoruz.

Sureler şu şekilde de faydalı olabilir:

- Akan mürekkepli kalemle yazılıp tene değecek şekilde taşınmalı.
- Ağır basan için mürekkepli kalemle yazılıp tene değecek şekilde taşınmalı.
- Cin şerrinden ağzı yüzü eğilenler için mürekkepli kalemle yazılıp boyuna ve kola bağlanmalı.
- Sara'ya benzeyen ancak sara tanısı konmamış nöbet geçiren hastalar sabah akşam okumalı.
- 14 ayrı kâğıda yazılıp yedisi tütsü yapılmalı, diğer yedisinin de yedi sabah birer tane suyu içilmeli.
- Cin şerrinden emin olmak için yazılıp üstte taşınmalı.
- Cine tutulmuş kimse için mürekkepli kalemle yazılıp ona suyu içirilmeli.
- Cine tutulmuş bayılan hasta için yazılıp başına ya da boynuna bağlanmalı.
- Ağır basan kişiler için yazılıp başa takılmalı.
- Evlerini cinlerin bastığı, tuhaf seslerin ve tuhaf görüntülerin olduğu kişiler yazıp eve koymalı. Nöbet geçiren hastalar için yazılıp yastıklarına konulmalı.

Burada aktarılan ifadeler bize ait değildir. Daha önce de belirttiğimiz gibi havas ilmiyle uğraşmış âlimlerden yıllar önce edindiğimiz verilerden bazılarıdır. Bunların da bilinmesinde fayda gördüğümüz için aktarmayı uygun bulduk.

Kaynak:

Cevat TOPKARA, Büyü Tutar Cin Çarpar (Büyücülerin Arka Bahçesi), Popüler Kitaplar, 2004, İstanbul, s.217-223

1984 NİNETEEN EİGHTY-FOUR (1984) FİLM

Yönetmen: Michael Radford

Ülke:İngiltere

Tür:Dram | Romantik | Bilim-Kurgu

Vizyon Tarihi: 10 Ekim 1984 (İngiltere)

Süre: 113 dakika

Dil: İngilizce

Senaryo: George Orwell | Michael Radford

Müzik: Dominic Muldowney

Görüntü Yönetmeni: Roger Deakins

Yapımcılar: Al Clark | John Davis | Robert Devereux

Oyuncular: John Hurt, Richard Burton, Suzanna Hamilton

Özet

Distopik bir evrende geçen film 3. Dünya Savaşı'nın henüz sonlandığı dünyamızda geçer. Dünyanın en büyük devleti olan Okyanusya, günümüz Londra'sının yerine kurulmuştur. Okyanusya deyim yerindeyse tam bir korku imparatorluğudur. Bu ülkede yaşayan herkes, yönetim diktesinin buyurduğu her şeye harfi harfine uymak zorundadır. Bu evrende ne kitap okumak serbesttir ne de aşık olmak... Hükümetin haberleşme ve sansür işlerinin yürütüldüğü bakanlıkta çılan **Winston Smith**, diğer çalışanlar gibi görevi gereğince halkı farklı yalanlarla uyutmak ve sahte gerçeklikler yaratmak zorundadır. Ancak Okyanusya'ya ait her şeyin kocaman bir yalandan ibaret olduğunu öğrendiği an vatanseverliğini ve hayatını üzerine kurduğu bu sahte dünyayı sorgulamaya başlar.

George Orwell'ın 1984 klasik romanından beyaz perdeye uyarlanan filmin yönetmen koltuğunda Michael Radford bulunuyor.

BİN DOKUZ YÜZ SEKSEN DÖRT: BİR İNSANLIK KARABASANI

George Orvvell'in *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* adlı romanı, birçok kişinin hayatının farklı dönemlerinde değişik etkiler, farklı izlenimler uyandırmış kitaplardandır. Orwell'in romanı, *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* adını taşıdığı için, 1984 yılı, yıllar öncesinden bir söylence olup çıkmıştı. Oysa Orwell, başlangıçta, öykünün geçtiği yıl olarak 1980'i seçmiş, kitabın tamamlanması biraz da hastalığı yüzünden uzadıkça ilkin 1980'i 1982 olarak değiştirmiş, daha sonra da 1984'te karar kılmıştı. [1] Sonradan, romanına 1984 yılını tarih biçmesinin nedenini yakın dostu, yazar Julian Symons'a açıklarken, **"Kitabın yazımını 1948 yılında tamamladığım için, 1948'in son iki rakamının yerlerini değiştirmeye karar verdim,"** diyecekti.

Michael Radford'ın kitabın filmini 1984 yılında çekmeyi seçmesi nasıl bir rastlantı değilse, belli ki **Erdal Öz**'un romanın Türkçesini Can Yayınlarından ilk kez 1984'te yayımlaması da yalnızca bir rastlantı değildi. Şimdi düşünüyorum da, yazarlığının yanı sıra çok iyi bir yayımcı olan Erdal Öz, *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört'ü,* öykünün geçtiği yıl gelip çattığında basmaktan derin bir haz duymuştu herhalde.

Nasıl yayımlandı?

George Orwell, *Hayvan Çiftliği'nin* de, *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört'ün* de hem pek çoklarınca yanlış anlaşılabileceği hem de İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında sosyalizmi açık düşürmek isteyen

---

[1] t. Nineteen Eighty-Four, George Orwell, Penguin Books, 1990, "A Note on the Text" (Metne ilişkin Bir Not), Peter Davison, s. v.

tutucu çevrelerce saptırılıp kullanılacağı konusunda yakınları ve dostlarınca az uyarılmamıştı. Ama bu öngörünün de ötesinde, 1984 yılını bile çoktan geride bıraktığımız günümüzde, Orvell'ın güncel kaygıları umursamayan gözüpek seçimini daha da haklı ve değerli kılan bir durum söz konusuydu.

Orvvell, 1943 Kasımı'nda yazmaya başladığı *Hayvan Çiftliği'ni* üç ayda bitirmişti. Ne ki, kitap, yalnızca OrvveU'ın "Sol"da konuşlanan yayımcısı Victor Gollancz tarafından değil, "Sağ"da yer alan T.S. Eliot'ın yayın yönetmenliğindeki Faber&Faber, dahası Jonathan Cape tarafından da geri çevrilecekti.

*Bin Dokuz Yüz Seksen Dört'ü*n, Alfred A. Knopf'a bağlı Everyman's Library'den çıkan 1992 basımına kapsamlı bir önsöz yazan Julian Symons'ın verdiği bilgiye göre, Gollancz, *Hayvan Çiftliği'in* okuduktan sonra, **"bu nitelikte bir genel saldırı"**yı yayımlamasının olanaksız olduğunu söylemişti. Jonathan Cape, kitabı Haberalma Bakanlığındaki bir dostuna göstermiş, o da Sovyetler Birliği'yle ilişkilere zarar verebilecek bir kitabı yayımlamamasını "rica etmişti" Cape'ten. Eliot ise, kitabı övmekle birlikte, Orvvell'ın dönemin siyasal konumunu eleştirmek için "doğru bir bakış açısı seçmediğini" ileri sürmüştü. Sonunda, kitabı yayımlamayı, daha önce Orvvell'ın *Katalonya'ya Selam* adlı yapıtını yayımlamış ve pek çoklarından "Troçkici" damgası yemiş olan Secker&YVarburg üstlenecek, ama o da çekindiği için kitabın basımını savaşın bitiminden üç ay sonraya erteleyecek, 1945 Ağustosu'na kadar geciktirecekti....

Orvvell, *Hayvan Çiftliği'nden* kazandığı parayla, İskoçya'nın batı kıyısı açıklarında, Hebridler'deki Jura adasında bir ev almıştı. 1946 yazında *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört'ü* bu evde yazmaya başladığında, bir yandan da verem tedavisi görüyor, sık sık hastaneye yatıyordu. Romanın ilk taslağını 1947 güzünün başlarında tamamlamış, sağlığının adamakıllı kötülediği ve acı çektiği 1948'in yaz ve güzü boyunca kitabın tümünü gözden geçirerek yeniden daktiloya çekmişti.

O sıralar, Julian Symons'a yazdığı bir mektupta, **"Yeni kitabım, roman biçiminde bir ütopya,''** diyordu. Evet, her şeyin tümüyle devletin denetiminde olduğu, bellekten yoksun bırakılmış, her türlü muhalefetin yok edildiği bir toplum tehlikesine karşı bir uyan niteliğindeki *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört,* en genel anlamıyla bir "ütopya"dır(ama Orvvell'ın bu yapıtını **"karşı-ütopyacı bir roman"** olarak nitelemek sanırım daha doğru olacaktır. Bilindiği gibi, Platon'un *Devlet'*inde, Thomas More'un Ütopyasında, Tommaso Campanella'nın *Güneş Ülkesi'*nde, Francis Bacon'ın *Yeni Atlantis'inde* toplumsal, ekonomik, felsefi ya da dinsel açıdan **"kusursuz bir düzen"** betimlenir. *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* ise, tıpkı Jack London'ın *Demir Ökçesi,* Yevgeni Zamyatin'in *Biz'i,* Aldous Huxley'nin *Cesur Yeni Dünyası* gibi bir karşı-ütopyadır**. Ütopyalarda insanlığa sunulan bir "düş"tür, karşı-ütopyalarda ise bir "karabasan".**

Öte yandan, kimilerince ileri sürüldüğü gibi bir "bilimkurgu romanı" da, "sosyalizme karşı doğrudan bir saldırı" da değildi *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört.* Daha çok, dönemin toplumunun bağrında yatan olası tehlikelerin bir izdüşümüydü. Nitekim, Orvvell, ABD'deki bir sendikacıya yazdığı mektupta, **"[Kitapta] anlattığım toplumun bir gün mutlaka gerçek olacağına inandığımı söyleyemesem de, ona benzer bir toplumun gerçek olabileceğine inandığımı söyleyebilirim,"** diyordu.

Büyük gözaltı

*Bin Dokuz Yüz Seksen Dört'*te anlatılan toplum düzeni, bir "büyük gözaltı" dır. Güç ve iktidarın sınırsızca uygulandığı, bellek, düşünce, dil ve aşkın iğdiş edilerek özgürlüklerin tümden ortadan kaldırıldığı bu "büyük gözaltı"nı en sağlıklı yorumlayanlardan biri de, kanımca, Erich Fromm'dur:

> **"George Orvvell'in *Bin Dokuz Yüz* Seksen Dört'ü, bir ruh halinin dile getirilmesi ve bir uyarıdır. Dile getirilen ruh hali, insanoğlunun geleceğine ilişkin handiyse bir umarsızlık, uyarı ise, tarihin akışı değişmediği sürece dünyanın dört bir yanındaki insanların en insani niteliklerini yitirecekleri, ruhsuz otomatlara dönüşecekleri, üstelik bunun farkına bile varmayacaklarıdır. (...) Orvvell, öteki olumsuz ütopyaların yazarları gibi, bir felaket kâhini değildir. Bizi uyarmak ve uyandırmak ister. Hâlâ umudu vardır; ama Batı toplumunun daha önceki evrelerindeki ütopyaların**

> **yazarlarının tersine, umarsız bir umuttur bu. *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört,* bize, bu umudun ancak, bugün tüm insanların karşı karşıya oldukları tehlikenin, bireyselliği, aşkı, eleştirel düşünceyi tümden yitireceği gibi, (...) bunun ayırdına bile varamayacak bir otomatlar toplumu olup çıkma tehlikesinin farkına vararak kavranabileceğini öğretir. Orwell'ın bu yapıtı gibi kitaplar güçlü birer uyarıdır; okuyucu, *Bin Dokuz Yüz Seksen* Dört'ü, yüzeysel bir biçimde Stalinci barbarlığın bir başka tanımlaması olarak yorumlamakla yetinir ve bizi de [Batı] kastettiğini görmezse çok yazık olur..."'**

Bin Dokuz Yüz Seksen Dört'le ilgili temel sorulardan birinin yanıtı, belki de Fromm'un bu sözlerinde saklıdır. Kitabı çevirirken de hep sordum kendi kendime: Orvvell, bu yapıtını, salt Stalin'in "sosyalist uygulamalarına, 1930'lar ve 1940'ların Sovyetler Birliği'nde oluşturulan baskı yönetimine karşıt düşüncelerin ürünü olarak kaleme almış olsaydı, *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört,* yazılışından altmış yılı aşkın bir süre sonra, başka bir deyişle sosyalizmin en azından Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerinde uygulandığı biçimiyle ortadan kalktığı günümüzde, bir modern klasik niteliği kazanarak okurları derinden etkilemeyi sürdürebilir miydi? Kitabın satırları arasında ilerledikçe, bu sorunun ardından bir başka soru daha takıldı kafama: *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört,* yalnızca, gelecekte oluşabilecek totaliter bir otomatlar toplumuna yönelik duyarlı, bilgece bir uyan mıydı, yoksa bu romanın betimlediği karabasanlarda, içinde yaşadığımız günümüz toplumlanmn, gerçek dünyanın görünen/görünmeyen, belli/ belirsiz, açık/örtük izleri ile gizlerine mi tanık oluyorduk?

Karanlıkta bir sis çanı

Bana kalırsa, *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört,* kuşkusuz, insanlığı bekleyen bir "total totalitarizm" tehlikesine karşı edebiyatın bağrından yükselen bir uyarı çığlığıdır. Ama aynı zamanda, günümüz toplumlarında gücü elinde tutmak, iktidarı sürdürmek uğruna uygulanan yönetsel, dinsel, dilsel, ulusal, budunsal, ahlaksal, eğitsel baskılar, zorbalıklar, dayatmaların karanlığı içinden kulağımıza çalınan bir sis çanıdır. Orwell'ın romanı, "geniş zaman''lı ve evrensel olmasının yanı sıra, "şimdiki zaman''lı ve günceldir de. Miladi 1984 yılı çoktan gelip geçmiş olmasına karşın, *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört'ü*n geçtiği 1984 yılı, hem içinde yaşadığımız bir karabasan hem de her an yaşayabileceğimiz olası bir korkulu düş olarak önümüzde durmaktadır. Orwell'ın yapıtını, yayımlandığı günden bu yana elimizden bırakamamamızın nedeni de bu olsa gerektir.

"Çiftdüşün" işlemi

Orwell'ın betimlediği dünyada, gerçekliğin denetim altında tutulabilmesi için, bellekten ve geçmişten yoksun bir toplumun yaratılması büyük önem taşır. İktidarı ellerinde tutanlar, kitlelere sürekli hükmedebilmek için, Eskisöylem'de **"gerçeklik denetimi",** Yeni söylem'de **"çiftdüşün"** denen bir işlem geliştirmişlerdir:

> **"... Hem bilmek hem de bilmemek, bir yandan ustaca uydurulmuş yalanlar söylerken bir yandan da tüm gerçeğin ayırdında olmak, çeliştiklerini bilerek ve her ikisine de inanarak birbirini çürüten iki görüşü aynı anda savunmak, mantığa karşı mantığı kullanmak, ahlaka sahip çıktığını söylerken ahlakı yadsımak, hem demokrasinin olanaksızlığına hem de Parti'nin demokrasinin koruyucusu olduğuna inanmak; unutulması gerekeni unutmak, gerekli olur olmaz yeniden anımsamak, sonra birden yeniden unutuvermek; en önemlisi de, aynı işlemi işlemin kendisine de uygulamak..."**

Bellek deliği

Winston'ın **"Gerçek Bakanlığı"** ndaki küçük odasında bulunan basınçlı boruların birinden eski gazetelerin düzeltilmesi gereken sayıları, birinden de yazılı mesajlar gelir. Mesajlarda, nelerin nasıl düzeltileceği yazılıdır. Örneğin, *Times* gazetesinin belirli bir sayısında gerekli görülen tüm düzeltmeler

bir araya getirilir getirilmez o sayı yeniden basılır, asıl sayı yok edilir ve arşivde asıl sayının yerini düzeltilmiş sayı alır. Üstelik bu değiştirme işlemi yalnızca gazeteler için değil, kitaplar, süreli yayınlar, broşürler, posterler, filmler, ses bantları, karikatürler, fotoğraflar, siyasal ya da ideolojik bakımdan önem taşıyabilecek her türlü kitap ve belge için de geçerlidir. Giderek geçmiş, günü gününe, dakikası dakikasına "güncellenir". Böylece, hem Parti'nin tüm öngörülerinin ne kadar doğru olduğu belgeleriyle kanıtlanmış olur hem de günün gereksinimleriyle çelişen tüm haber ve görüşler kayıtlardan silinir. Artık tüm tarih, **"gerektikçe sık sık kazınan ve yeniden yazılan bir palimpsest'"**e dönüşmüştür. Yok edilmesi gereken belgeler ise, bellek deliği denen bir yarıktan içeri atılır ve binanın gizli bir köşesindeki dev fırınları boylar.

İnsan, kendi belleği dışında hiçbir kayıt kalmayınca, en belirgin gerçeği bile nasıl kanıtlayabilir ki?

Kaldı ki, belleğinizde kalanlar ve bildikleriniz de 101 Numaralı Oda'daki "işlemler'le tertemiz edilecek, tüm bunların sonucunda toplumun ve bireyin belleğinden geriye hiçbir şey kalmayacak, tekmil tarih ve geçmiş Parti'nin istemine uygun bir biçime bürünecektir.

Aykırı düşünen buharlaşır!

Kuşkusuz, bir de **"düşüncesuçu"** vardır. Sözgelimi, günce tutmak bile tehlikeli bir suçtur. **Düşünce Polisi** sürekli ensenizdedir. Tutuklamalar her zaman geceleyin yapılır. Ansızın irkilerek uyanırsınız, hoyrat bir el omzunuzu sarsar, gözlerinize ışıklar tutulur, yatağınızı acımasız yüzler çevreler. Çoğu zaman ne yargılama olur ne de bir tutuklama raporu tutulur. Ortadan kayboluverirsiniz. Adınız kayıtlardan silinir, yaptığınız her şeyin kaydı yok edilir, bir zamanlar var olduğunuz bile yadsınır, sonra da tümden unutulur. Kökünüz kazınır, külünüz havaya savrulur; onların deyişiyle **"buharlaşırsınız"...**

Duvarlara asılı posterlerdeki Büyük Birader'in gözü hep üstünüzdedir. Ama yalnızca posterlerden bakan o yüz değil. Her eve yerleştirilmiş olan tele-ekranlar, aynı anda hem yayın yapabilir hem de görüntü ve sesleri kayda alır. Tele-ekranın görüş alanı içinde bulunduğunuz sürece hem işitilebilir hem de görülebilirsiniz. Gel gör ki, ne zaman izlenip ne zaman izlenmediğinizi anlamanız olanaksızdır. Düşünce Polisi'nin, kimi ne kadar sıklıkla izlediği bilinemez; alıcıyı istedikleri zaman çalıştırabilirler. Daha da ürküncü, söylediklerinizin her an işitilebileceği, karanlıkta olmadığınız sürece her hareketinizin görülebileceği varsayımı içgüdüsel bir alışkanlık olup çıkar, artık hep bu varsayımla yaşamak zorundasınızdır ve yaşarsınız da...

"Çoğunluk ne der?"

Burada ilginç olan, Orwell'in, Büyük Birader'in gözünün hep insanların üstünde olduğu bir toplum düzenini anlatırken, bize, bugün yaşadığımız toplumda hep duyduğumuz bir kaygıyı da anımsatmasıdır: İktidarı ellerinde tutanların uyguladıkları baskıların da ötesinde, **"Başkaları ne der?"** kaygısı... Düşünmenin, yerleşik anlayışa karşı düşüncelerimizi dile getirmenin, alışılmış davranışlara aykırı davranışlarda bulunmanın, dahası egemen ahlaka ters düşen aşklara kapılmanın eşiğine geldiğimizde, **"Çoğunluk ne der?"** sorusunu aklımıza düşüren kaygı... Okyanusya'da simgeleşen egemen toplum düzeni, bir anlamda, **"mahalle baskısı"**nın siyasal iktidarı ele geçirmiş bir yansıması, sistemleştirilmiş bir biçimidir belki de...

İnsanların Okyanusya'daki yaşamlarına bir karabasan gibi çöken korku, kaygı ve tedirginlik, benim aklıma hep Franz Kafka'inn *Dava* adlı romanını getirmiştir. Banka memuru Joseph K.'nın bir sabah tanımadığı kişilerce uyandırılarak bilmediği bir suçtan tutuklanmasıyla başlayan, gizlerle dolu bir yargı düzeneğinin içinde yitip gitmesiyle süren Datça'nın satırlarında dile getirilen elle tutulmaz, gözle görülmez korkulu düş, *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört'ü*n sayfalarında tüm bir toplumun yaşamak zorunda kaldığı somut bir düzene dönüşmüştür sanki.

Egemen öğretiye Yenisöylem

Okyanusya'da, düşünmek bile suçtur, ama **"düşüncesuçu"** işlemeye bile olanak bırakmayacak bir yöntem daha vardır. Okyanusya'nın resmî dili olan Yenisöylem, yönetimin ideolojik gereksinimlerini karşılama amacıyla oluşturulmuştur. Yenisöylem'in amacı, yalnızca egemen ideoloji **İngsos'un (İngiliz Sosyalizmi)** sadık izleyicilerinin dünya görüşü ve düşünsel alışkanlıklarına uygun düşecek bir anlatım ortamı sağlamak değil, aynı zamanda bütün öteki düşünce biçimlerini olanaksız kılmaktır. İnsanlar sözcüklerle düşündüklerine göre, Yenisöylem tümden benimsendiği ve Eskisöylem tümden unutulduğunda, her türlü "sapkın düşünce" olanaksız kılınmış olacaktır.

Yenisöylem'in sözdağarcığı, bir Parti üyesinin dile getirmek isteyebileceği her anlamı tümüyle doğru ve çoğu zaman da çok ustaca karşılayacak, buna karşılık tüm öteki anlamlan ve onlara dolaylı yöntemlerle ulaşma olasılığını ortadan kaldıracak biçimde oluşturulmuş; bu da, bir ölçüde yeni sözcükler icat ederek, ama daha çok, istenmeyen sözcükleri ayıklayarak ya da bu tür sözcükleri sapkın anlamlarından ve her türlü ikincil anlamlarından elden geldiğince arındırarak gerçekleştirilmiştir.

> **Örnek vermek gerekirse: "Özgür" sözcüğü Yenisöylem'den çıkarılmış değildir, ama yalnızca "Sokağa çıkmakta özgürsün" ya da "Ormanda özgürce gezebilirsin" gibi deyişlerde kullanılabilmektedir. Eskiden olduğu gibi "siyasal özgürlük" ya da "düşünsel özgürlük" anlamında kullanılamamaktadır, çünkü siyasal ve düşünsel özgürlükler artık birer kavram olarak bile kayıplara karışmış, o yüzden de adlandırılmalarına gerek kalmamıştır.**

Ama bu kadarla da yetinilmemiş, egemen öğretiden sapan sözcüklerin kaldırılması dışında, sözcük sayısını azaltmak başlı başına bir amaç olarak görülmüş, vazgeçilebilecek hiçbir sözcük yaşatılmamıştır. Yenisöylem, insanların düşünce ufkunu genişletecek biçimde değil, daraltacak biçimde düzenlenmiştir.

Erotizm tehlikesi!

Okyanusya'da, insanlara getirilen en ağır baskılardan biri de cinsellik alanındadır. Parti'nin amacı, yalnızca kadınlarla erkekler arasında sonradan denetleyemeyeceği bağlılıkların oluşmasını önlemek değildir. Asıl amaç, sevişmekten zevk almayı tümden yok etmektir. Erotizm **"düşman"** olarak görülür. Parti üyeleri arasındaki evliliklerin bir kurul tarafından onaylanması gerekir. Gerçi bu kural hiçbir zaman açıkça dile getirilmez, ama birbirlerini fiziksel olarak çekici buldukları izlenimi uyandıran çiftlerin evlenmesine de izin verilmez. Evliliğin kabul gören tek bir amacı vardır, o da Parti 'ye hizmet edecek çocuklar dünyaya getirmektir. O yüzden, cinsel ilişkiye, "lavman yapmaktan farksız, hiç de iç açıcı olmayan sıradan bir işlem" olarak bakılır. Üstelik bu da açıkça dile getirilmez, çocukluklarından başlayarak dolaylı bir biçimde Parti üyelerinin beyinlerine işlenir.

Şimdi ve gelecek

Bin Dokuz Yüz Seksen Dört, okuyucuyu, geçmişin, belleğin, düşünmenin, dilin, başkaldırının, aşk ve erotizmin yok edildiği bir toplumda yaşanan insanlık karabasanıyla yüz yüze getirdiği içindir ki, yazıldığı ve yayımlandığı dönemin güncelliklerinin çok ötesinde bir yapıttır. Bu karabasanın ürkünç labirentinde yolumuzu ararken, içinde yaşadığımız gerçek dünyanın önyargıları, hoşgörüsüzlükleri, bağnazlıkları, baskı ve zorbalıkları, kayıtsızlık ve horgörüleri çıkar karşımıza. Evet, Orvvell'ın bu kitabı yalnızca geleceğe ilişkin değil, günümüze ilişkin de bir uyarıdır. Belki de, gelecek şimdi olduğunda artık çok geç olacağına ilişkin bir uyarı.

CELÂL ÜSTER, Aralık 2010

1984 İLE İLGİLİ BİR BAŞKA ELEŞTİRİ

Kitle iletişim araçları ve teknoloji aracılığıyla yönlendirme olgusu, özellikle bilgi çağının temelini oluşturan bilişim teknolojileri göz önüne alındığında çeşitli düşünürler tarafından ihtiyatla karşılanmıştır (Avcı, 1990, s. 132-133). 1984, totaliter yapıdaki liderlerin teknoloji yardımıyla dünyayı kontrol edebilecekleri bir yapıya dönüştürmeleri temasını işler (Batur, 1998, s. 12).

Orwell, devletin her şeyi denetim altında tuttuğu, en küçük bir aykırılığa ve bireyselliğe izin vermediği, resmi ideolojinin bütün tarih ve dili kendine göre kurguladığı bir toplum ütopyasından bahseder. Romanda, insanları sürekli gözetleyip baskı ve denetim altında tutan **"Ağabey"** adında bir merkezi güç bulunmaktadır. Romanda sürekli denetimin sağlanmasında aracı olan **"tele ekran"** adlı bir teknoloji de bulunmaktadır. Hatıra defterine farkına varmadan **"Kahrolsun Ağabey"** yazan Winston, yazmış olduklarını yırtıp bu işten tamamen vazgeçmeyi düşünür, ancak bu artık imkânsızdır (1984, s.22-23):

> **"...hiç fark etmezdi Düşünce Polisi nasıl olsa yakalayacaktı onu. Çünkü bütün diğer suçları da içine alan en büyük cürmü işlemişti; 'düşünme suçu' dedikleri şeyi".**

Orwell sistemin ideal adamı Tom Parsons ve ailesini şöyle tanımlar (1984, s.26-29):

> **"...Şişmanca, fakat çevik bir adamdı. Son derece aptal, bön, işlerin iç yüzünü katiyen merak etmeyen ve Partiye düşünce polisinden bile daha fazla dayanak teşkil eden sadık kölelerden biri... Bu çocuklar kadıncağıza hayatı zehir ediyor olmalılar, diye düşündü ' Winston. Birkaç yıl sonra da inançsızlık belirtileri yakalamak için annelerini gece gündüz gözetlemeye başlayacaklardı...."**

Bu arada, toplumsal hafızaya sistematik bir şekilde müdahale yapılmaktadır (1984, s.37):

> **"... Hem ondan başka herkes Partinin yalanlarını kabul ettikten ve bütün kayıtlar da aynı şeyi doğruladıktan sonra yalan tarihe geçiyor ve 'gerçek' haline gelmiyor muydu? Parti sloganı 'geçmişe hükmeden geleceğe de hükmeder; bugüne hükmeden geçmişe de hükmeder' diyordu. Ama buna rağmen geçmiş hiçbir zaman değişikliğe uğramış değildi. Çünkü bugün doğru olan her zaman için doğruydu zaten. Çok basitti bu: Bütün gereken hafızaya hâkim olmaktan ibaretti. Buna 'gerçeğe hükmetme' deniyordu..."**

Nitekim Winston da çeşitli zamanlarda istatistikler başkanın yaptığı konuşmaları **"düzeltme"** ile ilgili bir görevde bulunmaktadır (1984, s.41).

Orwell'in kendi deneyim ve gözlemleri ağırlıklı olarak Stalin Dönemi Sovyetler Birliği ve Mussolini İtalya'sına aittir. 1984'u yazarken sadece bu totaliter rejimleri öne çıkardığı düşünülebilirse de, **Hayvan Çiftliği (Orwell, 2004)** gibi benzer bir konuyu ele aldığı romanı da dikkate alındığında, kendisinin kapsamı daha geniş tutmayı düşündüğü kuvvetle muhtemeldir. Demokratik ve Liberter bir sosyalist olarak Orwell kapitalist toplumlar içindeki belirli otoriter eğilimlerin farkındaydı. Öngörememiş olduğu şey, demokratik süreçler hâlâ yerinde dururken yeni teknolojilerin sonunda totalitarizme yönelme eğilimindeki gözetime izin verebileceğiydi. Yani kadife eldiven her zaman demir yumruğu saklayabilirdi. Orwell'in zamanından bu yana elektronik teknolojilerin dikkate değer ölçüde artması, Orwell'in yaklaşımının biraz güncelleştirilmeye ihtiyacı olduğu anlamına gelir, ama onu geçersiz kılmaz (Lyon, 1997, s.91).

Kaynak:
Bilim ve Gelecek, Aylık Bilim, Kültür, Politika Dergisi, Kasım 2004, s.7-8

KİTAPTAN ALINTILAR

Partinin elemanı Düşünce Polisi ve işkenceci **"O'Brien"** ile düzene itiraz eden vatandaş **"Winston"** arasında geçen konuşmalardan.

"Her şeyden önce bilmelisin ki, burada şehit olmak diye bir şey yoktur. Geçmişte din adına yapılan gaddarlıkları okumuşsundur. Ortaçağ'da Engizisyon diye bir şey vardı. Hiçbir işe yaramadı. Sapkınlığı ortadan kaldırmayı amaçlıyorlardı, güçlendirmekten başka bir şey yapmadılar. Engizisyon'un diri diri yaktığı her sapkının yerine binlercesi ortaya çıktı.

Neden?

Çünkü Engizisyon, düşmanlarını meydanlarda, hem de hâlâ nedamet getirmemişlerken öldürdü; daha doğrusu, onları nedamet getirmedikleri için öldürdü. **İnsanlar gerçek inançlarından vazgeçmedikleri için ölüyorlardı. İster istemez, tüm onur kurbanın, tüm utanç da onu diri diri yakan Engizisyoncu'nun oluyordu.** Sonraları, yirminci yüzyılda totaliter denenler ortaya çıktı. **Alman Nazileri ve Rus Komünistleri. Ruslar sapkınlığı Engizisyon'dan daha acımasızca bastırdılar. Geçmişteki hatalardan ders çıkarmışlardı; en azından, şehitler yaratmamak gerektiğini öğrenmişlerdi. Kurbanlarını halk mahkemesine çıkarmadan önce onurlarını yerle bir ediyorlardı**. İşkence yaparak, hücreye atarak dirençlerini kırıp öyle bir sindiriyorlardı ki, acınası, umarsız birer şamar oğlanına dönüyordu hepsi; sonunda, ne istenirse itiraf ediyorlar, birbirlerini ihbar ederek, suçlayarak paçalarını kurtarmaya çalışıyorlar, merhamet dilenmeye başlıyorlardı. **Ama yine de, yalnızca birkaç yıl sonra aynı olayın tekrarlanmasına engel olunamadı. Ölenler birer şehit olup çıkmışlar, gözden düşürülüp saygınlıklarını yitirdikleri unutuluvermişti.**

Peki, niçin bir kez daha böyle olmuştu?

> Bir kere, işkence altında konuşturuldukdan ve itiraflarının doğru olmadığı açıkça bilindiği için. Oysa biz böyle hatalar yapmayız. Burada ağızlardan çıkan itirafların hepsi doğrudur. Doğru olmalarını sağlarız. En önemlisi de, ölülerin ayağa kalkıp karşımıza dikilmelerine izin vermeyiz. **Gelecek kuşakların senin hakkını teslim edeceğini aklından bile geçirme, Winston. Gelecek kuşaklar senin adını bile duymayacak. Tarihten silineceksin. Seni gaza dönüştürüp stratosfere yollayacağız.** **Geriye hiçbir şey kalmayacak senden; ne nüfus kütüğünde bir ad ne de belleklerde yaşayan bir anı. Geçmişten silindiğin gibi, gelecekten de silineceksin. Hiç var olmamış olacaksın!"**

Winston, bir an, öyleyse bana neden işkence yapıyorlar ki, diye aklından geçirdi.

> O'Brien, Winston aklından geçeni yüksek sesle söylemiş gibi, birden durdu. Gözlerini kısarak o kocaman, çirkin yüzüyle Winston'ın tepesine dikildi.

"Seni önünde sonunda yok edeceğimize göre, söyleyeceğin ya da yapacağın hiçbir şeyin bir şey değiştirmeyeceğini düşünüyorsun," dedi.

"O zaman da, seni neden önce sorgulamaya kalktığımızı merak ediyorsun. Aklından geçen bu, öyle değil mi?"

"Evet," dedi Winston.

O'Brien hafifçe gülümsedi.

> "Sen çürük malsın, Winston. Temizlenmesi gereken bir lekesin. Demin, bizim geçmişteki zorbalardan farklı olduğumuzu söylemedim mi sana? **Biz zoraki boyun eğilmesinden de, kölece boyun eğilmesinden de hoşlanmayız. Bize özgür iradenle**

teslim olmalısın. Biz, sapkınları bize direniyor diye yok etmeyiz; direndikleri sürece asla yok etmeyiz. İnançlarından döndürür, kafalarının içini ele geçirip yeniden biçimlendiririz. **İçlerindeki tüm kötülükleri, tüm yanılgıları silip atar, lafta değil, canıgönülden saflarımıza katılmalarını sağlarız.** Öldürmeden önce bizden biri yaparız. Ne kadar gizli ve güçsüz olursa olsun hiçbir yanlış düşüncenin bu dünyada barınmasına katlanamayız. Ölüm anında bile herhangi bir sapmaya izin veremeyiz. Eskiden sapkın diri diri yakılmaya giderken bile sapkınlığından vazgeçmez, vazgeçmek şöyle dursun, övünerek ilan edermiş sapkınlığını. Rusya'daki temizlik hareketlerinin kurbanları bile kurşuna dizilmeye giderken asi düşüncelerini kafalarının içinde korurlarmış. Oysa biz beyni tuzla buz etmeden önce kusursuz bir hale getiririz. Eski despotluklar, **'Şunu yapmayacaksın, bunu yapmayacaksın'** diye buyuruyordu. Totaliterler, 'Şöyle yapacaksın, böyle yapacaksın' diye dayatıyorlardı. Biz ise, insanlara, ***'Sen aslında şusun, aslında şöyle düşünüyorsun, şuna inanıyorsun*** diye bastırıyoruz. Buraya getirdiğimiz hiç kimse bize karşı koyamaz. Herkes pirüpak edilir. Hani şu masum olduklarına inandığın üç alçak hain vardı ya, Jones, Aaronson ve Rutherford, sonunda onları bile yola getirdik. Sorgulamalarına ben de katılmıştım. Yavaş yavaş çözüldüklerini, yalvarıp yakardıklarını, ağlayıp sızladıklarını gördüm; üstelik acıdan ya da korkudan değil, sırf pişmanlıktan. Onlarla işimiz bittiğinde birer insan müsveddesine dönmüşlerdi. Yaptıklarına üzülüyor ve Büyük Birader'e sevgi duyuyorlardı, hepsi o kadar. Onu ne kadar çok sevdiklerini görmek insanın yüreğine işliyordu. Zihinleri tertemiz olmuşken ölebilmek için, bir an önce kurşuna dizelim diye yalvarıyorlardı."

" Winston, Yelkenleri suya indirerek paçayı kurtaracağını sanıyorsan yanılıyorsun, Yoldan çıkanlar hiçbir zaman bağışlanmaz. **Yaşamana izin versek bile, bizden asla kurtulamazsın**. Bu işin sonu yok. Şimdiden bilesin. Seni öyle bir ezeceğiz ki, geri dönüşün olmayacak. Başına öyle işler gelecek ki, bin yıl yaşasan düzelemeyeceksin. Bir daha asla normal bir insanın duyumsadıklarını duyumsayamayacaksın. Yüreğindeki her şey ölmüş olacak. Bundan sonra sevgi nedir, dostluk nedir bilmeyeceksin; ne yaşama sevinci ne gülüp eğlenmek ne merak ne cesaret ne de dürüstlük, hepsinden yoksun kalacaksın. Bomboş bir adam olacaksın. Sıkıp içini boşalttıktan sonra, içine kendimizi dolduracağız."

******

O'Brien sol elinin parmaklarını kaldırmış, ama başparmağını kapatmıştı.

"Beş parmak var. Beş parmağı görüyor musun?"

"Evet."

Ve bir an için, zihni yerine gelinceye kadar, gerçekten de beş parmak gördü. Tastamam beş parmaktı gördüğü. Sonra her şey yeniden normale döndü, eski korku, nefret ve şaşkınlık doludizgin geri geldi. Ama bir anne kadar olduğunu bilmiyordu, belki otuz saniye kuşkuya yer bırakmayacak kadar açık bir biçimde görmüştü; O'Brien'ın her yeni uyarısı beynindeki boşluğun bir bölümünü doldurmuş ve mutlak gerçek olup çıkmıştı; öyle ki, gerekirse iki kere iki beş edebildiği gibi üç de edebilirdi. O'Brien daha elini indirmeden her şey silinip gitmişti; gerçi yeniden göremiyordu, ama anımsayabiliyordu, tıpkı bir insanın çok eskiden, bambaşka biriyken yaşadığı bir olayı olanca canlılığıyla anımsaması gibi.

''Gördün mü," dedi O'Brien, "pekâlâ olabiliyormuş

****

Winston,yorgun bir sesle.

"Kim olduğumun farkındayım. Doğdum, öleceğim. Kollarım ve bacaklarım var. Boşlukta bir yer kaplıyorum. Başka hiçbir somut nesne benimle aynı anda aynı yeri kaplayamaz. Peki, Büyük

Birader'in de bu anlamda var olduğu söylenebilir mi?"

"Hiç önemli değil. Büyük Birader var."

"Peki, Büyük Birader bir gün ölecek mi?"

"Tabii ki ölmeyecek. Nasıl ölebilir ki? Başka soru?" **"Kardeşlik diye bir örgüt var mı?"**

"Bunu asla öğrenemeyeceksin, Winston. Seninle işimiz bittiğinde seni salıversek de, doksan yaşına kadar da yaşasan, bu sorunun yanıtının Evet mi, yoksa Hayır mı olduğunu asla öğrenemeyeceksin. Ömrün boyunca kafanda, çözülmemiş bir bilmece olarak kalacak."

****

O'Brien "Yeniden bütünlenmen üç aşamadan oluşuyor," **"Öğrenme, kavrama ve kabullenme.** Artık ikinci aşamaya geçmenin vakti geldi." dedi

Winston artık Partiye karşı savaşamazdı. Kaldı ki, Parti haklıydı. Haklı olması olağandı: **Ölümsüz, kolektif beyin nasıl yanılabilirdi ki?** Parti'nin kararlarını dışarıdan hangi ölçütlerle değerlendirebilirdiniz? Akıllılık, çoğunluğa bakılarak ölçülebilirdi. Onların düşündükleri gibi düşünmeyi öğrenmek gerekiyordu. Ancak!..

Kurşunkalem eline kalın gelmeye başlamıştı, parmakları arasında zor tutuyordu. Aklına gelen düşünceleri yazmaya koyuldu. İlkin eğri büğrü büyük harflerle şunu yazdı:

ÖZGÜRLÜK KÖLELİKTİR.

Sonra hemen altına ekledi:

İKİ KERE İKİ BEŞ EDER.

Ama sonra kendini frenler gibi oldu. Sanki bir şeyden çekiniyormuşçasına, kafasını toplayamıyordu. Ardından ne geleceğini bildiğini biliyor, ama bir türlü anımsayamıyordu. Sonunda, kendiliğinden değil de, akıl yürüterek anımsayabildi. Şöyle yazdı:

TANRI İKTİDARDIR.

Her şey o kadar basitti ki! Bir kez teslim olmayagör, gerisi kendiliğinden geliyordu. Hani, çok güçlü bir akıntıya karşı yüzmeye çalışırken birden vazgeçip kendini akıntıya bırakırsın ya, öyle bir şeydi işte. Değişen, yalnızca senin tutumundur: Önceden belirlenmiş olan şey olmuştur, o kadar. Artık neden baş kaldırmış olduğunu bile bilemiyordu. Her şey çok basitti, ancak!..

Her şey doğru olabilirdi. Doğa yasalan dedikleri, tam bir saçmalıktı. Yerçekimi yasası tam bir saçmalıktı. O'Brien, **"İstersem bir sabun köpüğü gibi yükselebilirim yerden"** demişti.

Winston, bundan şu sonucu çıkarıyordu: **"Eğer o. yerden yükseldiğini *düşünüyorsa* ve ben de aynı anda onun yerden yükseldiğini gördüğümü *düşünüyorsam,* o zaman bu olay gerçekten oluyor demektir."** Ama ansızın, tıpkı batık bir geminin su yüzeyinde belirivermesi gibi, zihninde bir düşünce beliriverdi: "Aslında böyle bir şeyin olduğu yok. Onu hayal ediyoruz. Bu bir sanrı.'' Ne ki, aklına düşen bu düşünceyi hemen bastırdı. Hile ortadaydı. Böyle bir düşünce, **insanın kendisi dışında bir yerde "gerçek" şeylerin olduğu "gerçek" bir dünyanın var olduğunu öngörüyordu. Ama böyle bir dünya nasıl var olabilirdi ki? Herhangi bir şeyle ilgili, kendi zihnimizin dışında nasıl bir bilgimiz olabilirdi ki? Her şey zihinde olup biter. Ve zihinlerde olan her şey gerçekte de olur.**

Hileyi ortaya koymakta hiçbir güçlük çekmediği gibi, kendini bu hileye kaptırma tehlikesi de yoktu. Yine de, bunun kendisi tarafından düşünülmemiş olması gerektiğini fark ediyordu. Tehlikeli bir düşünce belirir belirmez, zihin kör bir nokta oluşturmalıydı. İşlem kendiliğinden, içgüdüsel olmalıydı. Buna Yenisöylem'de ***suçdurdurum*** diyorlardı.

Kendini suçdurduruma alıştırmak için çalışmaya başladı. Kendi kendine, **"Parti'ye göre, dünya**

düzdür", "Parti'ye göre, buz sudan ağırdır' diye önermelerde bulunuyor, sonra da kendini, bu savlara ters düşen görüşleri görmezlikten ya da anlamazlıktan gelmeye alıştırıyordu. Aslında hiç kolay değildi. Akıl yürütme ve doğaçlama konusunda çok güçlü olmayı gerektiriyordu. Örneğin, "**iki kere iki beş eder"** gibi bir önermenin ortaya çıkardığı aritmetik sorunlarını düşünsel olarak kavraması çok zordu. Bir yandan mantığı büyük bir incelikle kullanırken, bir yandan da en kaba mantık hatalarının ayırdına varmama konusunda çok yetenekli olmayı gerektiriyordu. Zekilik kadar aptallık da gerekliydi, ama aptalca davranmak da zekice davranmak kadar zordu.

Bu arada, bir yandan da, kendisini nc zaman kurşuna dizeceklerini merak ediyordu. O'Brien, **"Her şey sana bağlı,"** demişti; ama kendisini kurşuna dizmelerini bilinçli olarak hızlandırmayacağını biliyordu. On dakika sonra da olabilirdi, on yıl sonra da. Onu yıllarca hücre hapsinde tutabilirler, bir çalışma kampına gönderebilirler ya da bazen yaptıkları gibi, bir süreliğine salıverebilirlerdi. Kurşuna dizmeden önce, tutuklanışı ve sorgulanışı sırasında yapılanların baştan sona yeniden uygulanması da pekâlâ mümkündü. Kesin olan bir tek şey vardı, o da ölümün beklediği bir anda gelmeyeceğiydi. Şimdiye kadarki yapılagelişe bakılırsa, arkadan vurdukları anlaşılıyordu; gerçi bundan hiç söz edilmiyordu, açıkça söylendiği hiç duyulmamıştı, ama her nasılsa biliniyordu: Koridorda bir hücreden öbürüne giderken, hiç uyarmadan enseden vuruyorlardı.

SAVAŞ BARIŞTIR

ÖZGÜRLÜK KÖLELİKTİR

CAHİLLİK KUVVETTİR

Piramidin tepesinde Büyük Birader vardır. Büyük Birader yanlışlık yapmaz, tüm güç onun elindedir. Her başarı, her zafer, her buluş, bütün bilgi, bütün mutluluk, bütün erdem onun önderliği altında var olur ve ondan esin alır. Kimse bugüne kadar Büyük Biraderi görmüş değildir. Kendisi posterlerde bir yüz, tele ekranda bir sestir. Ne zaman doğduğu bilinmez, ama asla ölmeyeceği ortadadır. Parti, kendisini Büyük Birader imgesi arkasına gizleyerek

dünyaya açılmaktadır. Bu imgenin işlevi, sevgi, korku ve saygı gibi, bir kuruluştan çok bir kişinin üzerinde daha kolaylıkla yoğunlaşabilecek duygular için bir odak noktası oluşturmaktır. Büyük Biraderin altında İç Parti bulunur, Okyanusya nüfusunun yüzde ikisinden az olan, altı milyonluk bir üye sayısı vardır. İç Partiden sonra Dış Parti gelir. İç Parti devletin beyniyse, Dış Parti elleri sayılabilir. Onun altındaysa, ülke nüfusunun yüzde seksen beşini oluşturan aptallar ordusu - proleterler - bulunmaktadır. Eski sınıflandırmada, proleterler alt sınıfa karşılık gelirler. Sürekli el değiştiren ekvator ülkelerindeki kölelerse, bu yapının sürekli ya da gerekli bir parçası değildirler.

Kaynak:

George ORWELL, İngilizce aslından çeviren Celâl Üster, Can Sanat Yayınları Şubat 2011,İstanbul

SÜT AKRABALIĞI

Esra PAÇACI

İslam dini, insanın, yaratanıyla, diğer insanlarla ve bütün varlıkla ilişkilerini düzenleyen ilahî kanunlar bütünüdür. Dünya ve ahiret arasında dengeyi kurmuş ve korumuştur.

İslam'da aile, anne-baba hakkı önemli bir yere sahiptir. Birçok ayette anne- babaya itaat, onlara iyilikle muamele etme emredilmiştir. Yine Kur'an-ı Kerim'de çocukları emziren kadınların da onların anneleri olduğu bildirilmiş ve hadislerde de kadının akrabalarının, süt emen çocuk için mahrem olacağı zikredilmiştir.

Önceki toplumlarda da mevcut olan süt emzirme geleneğine İslam dini yeni bir boyut kazandırmıştır.

Toplumumuzda da vakî olan süt akrabalığı müessesenin tarihi ve İslam'daki dayanağı, süt akrabalığının oluşması için gerekli şartlar, süt akrabalığının tesbiti ve sütannenin hakkı gibi konular ele alınarak bu konudaki Nebevî uygulama ve konuyla ilgili nakledilen rivayetler hakkında bilgi verilecektir. Bu konuda nakledilen birbiriyle çelişkili rivayetler mevcuttur. Alimler de, farklı rivayetlerle ihticac ederek veya rivayetleri farklı şekillerde değerlendirerek konuyla ilgili birbirine muhalif hükümler vermişlerdir.

Pratik hayatla ilgili olan ve nikâhın haram olması gibi önemli bir sonuç doğuran süt akrabalığı konusunda böyle çelişkili hükümlerin bulunması halkımızın aklını karıştırmaktadır.

Anne Sütü

Her memelinin sütü kendi yavrusu için ideal bir gıda maddesidir. Tıp teknolojisi bugüne kadar yeni doğmuş çocuk için anne sütünün yerini tutacak sunî bir mama icad edememiştir.[2]

Klasik kitaplarda anne sütünün temiz, mikropsuz, daima uygun ısıda ve çocuğun yanında olması vurgulanır.[3]

Çocuk anne rahminde onun kanı ile beslenir, dünyaya gelince de bu kan süte dönüşür. Süt de kandan hâsıl olan ve ondan ayrılan, besleyici özelliği bulunan pek önemli bir sıvıdır. Anne rahminde çocuk ne gibi yarayışlı maddeler almışsa, doğunca da sütle aynı yarayışlı maddeler vücuda girmeye devam eder.[4]

Anne sütü bebek için protein, yağ, şeker, vitaminler ve madensel maddeler ihtiva eden mükemmel bir gıdadır.[5]

Anne sütündeki proteinler kolay sindirilebilir; biyolojik değerleri yüksek ve enfeksiyonlara karşı koruyucu faktörler içerir.[6]

Yağ ve şeker de aynı şekilde kolay sindirilir; yağ daha çok doymamış yağ çeşitleri, şeker de laktoz şeklindedir. Laktoz enerjiyi sağlar. Laktozun bir kısmı bazı bakterilerin etkisiyle laktik aside dönüşerek zararlı bakterilerin üremesini önler ve kalsiyum ile bazı madensel maddelerin bağırsaklardan

---

[2] Asaf Ataseven, "Çocuğun Süt Dönemi ve Süt ile Beslenme", *İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi Sempozyumu,* İlmî Neşriyat, Şanlı Urfa, 1994, 261; Asaf Ataseven, "Çocuk ve Anne Sütü", *İslam Mecmuası,* 1960, c.4, sayı:3, s. 89; Hamdi Döndüren, *Delilleriyle Aile İlmihali,* Altınoluk Yayınları, İstanbul, 2004, 312.

[3] Döndüren, a.g.e., s.312.

[4] El-Merâğî, Ahmed Mustafa, *Tefsîrü'l-Merâğî,* Mısır, 1946, I, 185; Ali Şafak, "İslamda Evlenilmesi Yasaklananlar Yakın Akraba Evlilikleri ve Sakat Doğan Çocuklar", *Diyanet Dergisi,* 1986, c.22, sayı:4, s. 22.

[5] Ataseven, a.g.m., İAÇTS., 263.

[6] Ataseven, a.g.m., İAÇTS., 263; Ahmet Yaman, "İslam Hukukuna Özgü Bir Kurum Süt Akrabalığı" *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* Konya, 2002, Bahar, sayı: 13, s.57.

emilimini kolaylaştırır. Anne sütünde kalsiyumdan başka sodyum, potasyum ve fosfor vardır.[7] Vitaminler de bulunmaktadır. Bilhassa D vitamini çok önemlidir.[8]

Çocuklarda doğumu takip eden aylarda teşekkül halinde olan kalıcı dişlerin gelişmesi için anne sütü çok önemlidir. Yine emen çocuklarda yüz, çene ve diş hatta zekâ gelişiminin daha iyi olduğu söylenmiştir.[9] Ayrıca anne sütü, bebeğin gereksiz şişmanlamasını önler ve onun standart kiloda gelişmesine yardımcı olur.[10]

Anne sütü bebekler için yeterli bir besin olmanın yanında, emzirildikleri sürece bebekleri, bakteri, virüs ve mantar enfeksiyonlarına, ishale ve alerjik hastalıklara karşı korur.[11] Aynı zamanda anne sütünde çocukları sakinleştirici maddeler bulunmaktadır ki bu özellikle hasta çocuklar için çok önemlidir.[12]

Ayrıca annelerin geçirdikleri hastalıklara, süt emmekte olan çocuklar, annenin bünyesinin hazırladığı muafiyet cisimleri süt ile çocuğa geçtiği için emdikleri müddetçe yakalanmamaktadır.[13] Anne sütünün yüksek beslenme değeri yanında içerdiği hücreler, hormonlar, enzimler ve **immünglobulinler bağışıklık sağlayan koruyucu maddeler** yönünden etkileri yeni anlaşılmaya başlamıştır.[14]

Emzirme aynı zamanda anne ile çocuk arasında bir iletişim kurarak çocukta güven duygusunun oluşmasını ve çocuğun psiko-sosyal gelişmesini sağlar.[15]

Anne sütü ile beslenen çocuklar, ruh ve beden bakımından daha sağlıklı, daha dengeli ve başarılı olmaktadır.[16]

Bakara suresi 233. ayette **"Emzirmeyi tamam yaptırmak isteyenler için, anneler çocuklarını tam iki yıl emzirirler"** buyrulmaktadır. İslam âlimlerinin çoğuna göre, en güzeli annenin çocuğunu emzirmesidir. Eğer emzirmiyorsa, şu üç durumda emzirmeye zorlanabilir:

Çocuğun kendi annesinden başkasının sütünü emmemesi,

Başka bir sütanne bulunamaması,

Babanın emzirenin ücretini ödeyemeyecek durumda olması.[17]

Bu durumlar dışında eğer emzirmiyor veya çeşitli nedenlerle emziremiyorsa babanın bir sütanne tutması gerekir. Buna göre İslam, yeni doğan çocuğun belli bir süre anne sütü ile beslenmesine önem vermiş, öz annenin herhangi bir nedenle çocuğu emzirememesi durumunda, sütanne yoluyla bu beslenmenin yine bir anne sütüyle yapılmasını öngörmüştür.[18]

Çocuğunu bazı sebeplerle emziremeyen annelerin çocuklarına sütannelik tavsiye edilebilir. Böylece çocuk hem anne sütü gibi bir gıdadan mahrum olmayacak, hem de çocuğun sütü doğrudan bir anneden emmesi kişilik gelişimine katkı sağlayacaktır.[19]

Tıptaki gelişmelere bağlı olarak batı ülkelerinde ve ülkemizin bazı hastanelerinde süt bankaları kurulmuştur. Bunun sakıncalarından biri ileride bilmeden süt bakımından mahremi olan biriyle

---

[7] Ataseven, a.g.m., İAÇTS., 263.
[8] Ataseven, a.g.m., İAÇTS., 264.
[9] Ataseven, a.g.m., İAÇTS., 267.
[10] Döndüren, a.g.e., 313.
[11] Ataseven, a.g.m., İAÇTS., 261, 264, 267.
[12] Ataseven, a.g.m., İAÇTS., 267.
[13] Ataseven, a.g.m., İM, 90.
[14] Döndüren, a.g.e., 312.
[15] Ataseven, a.g.m., İAÇTS., 261,262,267,270; Şafak, a.g.m., 27.
[16] Ataseven, a.g.m., İAÇTS., 267; Döndüren, a.g.e., 314.
[17] El-Merâğî, *Tefsîr,* I, 186.
[18] Döndüren, a.g.e., 311, 314.
[19] Ataseven, a.g.m., İAÇTS., 262, 269.

evlenebilmeleridir. Ayrıca sütü biberon yerine doğrudan anneden emmek çocuğun psiko-sosyal gelişmesi bakımından çok önemlidir.[20]

Sütannenin Özellikleri ve Sütün Çocuğa Etkisi

Süt yalnızca çocuğu besleyen, geliştiren bir gıda mıdır, yoksa sütle çocuğa bazı vasıflar geçmekte midir?

Sütle annenin vasıflarının çocuğa geçtiğinin bahis mevzuu edilebileceği, fakat bunun bilimsel açıdan tetkik edilmediği, söylenmiştir. Ataseven, **"Ahmak kadınlara çocuğunuzu emzirtmeyiniz"**[21] hadisi ile halk arasında söylenen **"sütü bozuk"** tabirinin süt ile çocuğa karakterlerin geçtiğine işaret ettiğini ifade etmiştir.[22] Bekir Topaloğlu da, **"Muhtemeldir ki tıp bir gün, manevî özelliklerin de süt yoluyla çocuğa geçtiğini ispat edecektir"** demiştir.[23]

Bilimsel olarak ispatlanmamış olmasına rağmen, bazı âlimler tarafından çocuğu sütanne emzirecekse, önceden bu sütannenin sıhhatinin ve ahlakının incelenmesi gerektiği, sütanne seçiminde dikkatli olunması gerektiği, çünkü sütünün, çocuğun bünyesine, ahlakına ve terbiyesine etki edeceği belirtilmiştir.[24] Bu, şu şekilde izah edilmiştir:

> **"Süt o kadının kanından ayrılmakta ve çocuk da onu emmektedir ki, bu süt, çocuk bünyesinde tekrar kana geçmekte ve kemikleri irileşip gelişmektedir. Böylece o süt çocuğun maddesine ve ahlakına etkili olmaktadır. Sütün; emen çocuğun nefsine, aklına, psikolojik davranışlarına tesiri maddi yapısına tesirinden çok daha fazladır. Öyle ki, ses yapısı bile emzirenin sesine daha çok benzemektedir. Böyle bir tesire sahip anne sütü akla, şuura ve psikolojik yapıya nasıl tesir etmez? Pedagoglar ve ahlakçılar bu durumu ancak son zamanlarda anlayabilmişlerdir. Mesela, Rus çarları son asırda çocuklarını bizzat kendileri emzirirlerdi, sütannelerinin emzirmelerini yasaklamışlardı."[25]**

Aynı zamanda biyolojik açıdan da sütle, annede bulunan sarılık enfeksiyonu, alerji hastalıklar ı vs. bazı ağır hastalıklar geçebilmektedir.[26]

> **Ömer Nasuhi Bilmen de, Fıkıh kitaplarında, bir çocuğun, müşrik, zımmî, fâcir, hamka, kötü ahlak sahibi, zenci, cüzamlı, beresli kadınlardan, behimeden süt emmesinin, tabiatları tağyir ettiği ve sütannedeki â'razın çocuğa tesirinden korkulduğu için mekruh olduğunun zikredildiğini söylemiştir.[27]**

İslam âlimleri bazı özelliklere sahip süt annelerin emzirmesiyle mahremiyetin meydana gelip gelmeyeceği konusunda çeşitli yorumlar yapmışlardır:

İbn Hazm, **"Ölü, deli veya sarhoş bir kadının sütüyle de, büyük veya küçük olsun, bir kişi, beş kere**

---

[20] Ataseven, a.g.m., İAÇTS., 262,270.
[21] V İsnadı şöyledir: Rasulullah (sav) - Aişe - Urve - Hişam b. Urve - Ebû Ümeyye b. Ya'lâ es-Sakafî - el-Asmaî - Zekeriyyâ b. Yahyâ – Ahmed b.Amr el-Basrî. Bkz: Taberânî, Ebu'l-Kâsım Süleymân b. Ahmed, *el-Mu'cemu's-Sağîr,* el-Mektebetü's-Selefiyye, Medine, 1968, I, 52. Heysemî, isnadının zayıf olduğunu söylemiştir. Bkz: Heysemî, Nûruddîn Ali b. Ebî Bekr, *Mecmau'z-Zevâid ve Menbau'l-Fevâid,* Mektebetü'l-Kudsî, Kahire, ty., IV, 262.
[22] Ataseven, a.g.m., İM, 90
[23] Bekir Topaloğlu, *İslamda Kadın,* Yağmur Yayınevi, İstanbul, ty., 58. Benzer görüş için bkz: Şamil Dağcı, "İslam Aile Hukukunda Evlenme Engelleri I", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* Ankara, 1999, c.39, s.215-6.
[24] El-Merâğî, a.g.e., I, 185; Şafak, a.g.m., 22.
[25] El-Merâğî, a.g.e., I, 185-6; Şafak, a.g.m., 22-3.
[26] Şafak, a.g.m., 26.
[27] Ömer Nasuhi Bilmen, *Hukuki İslamiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu,* Bilmen Yayınevi, İstanbul, ty., II, 92.

emzirilirse mahremiyet meydana gelir", demiştir.[28] Hanefî'ler de, ölü kadının sütü sağılıp çocuğa içirildiğinde hurmetin (haramlığın) hasıl olacağını belirtmişlerdir.[29] Malikîler de bu görüştedir.[30]

Şafiî ise, necis olduğu için ölü kadının sütünü emmeyle mahremiyetin meydana gelmeyeceğini söylemiştir.[31]

İbn Hazm, mü'minin sütüne necis denilmesinin şaşılacak bir şey olduğunu söylemiş ve Rasûlullâh (sav)'in, "Mü'min necis değildir"[32] dediğini bildirerek, mü'minin hayattayken de, ölünce de temiz olduğunu, kadının sütünün de ondan bir parça olduğunu ve temiz olduğunu ifade etmiştir.[33]

> **İbn Hazm, "Müşrikler necistir" ayetine dayanarak, kâfir kadının bir parçası olan sütünün de necis olduğunu söylemiş[34], ancak, Allâh, ehli kitaptan olan kadınlarla evlenmeye izin verdiği için onların da çocuklarını emzirmeleri gerekeceğinden onların emzirmelerinin caiz olduğunu, bunlar dışındaki kâfirlere emzirtmenin helal olmadığını söylemiştir.[35]**

el-Hasen el-Basrî de; adamın, çocuğunu Hıristiyan, Yahudi veya facir bir kadına emzirtmesinde bir sakınca görmüyordu.[36] İbrahim en-Nehaî'den de bu görüş nakledilmiştir, ancak o facir kadını zikretmemiştir.[37]

Hanefîler'e ve Şafiîler'e göre bekâr bir kızın sütü gelse ve o da bir çocuğu emzirse, yine mahremiyet meydana gelir.[38] Çünkü kadının bir parçası olan süt onu besler, ikisi arasında cüziyyet şüphesi meydana gelir.[39] Malikilere göre de böyledir. Zira ayette "Sizi emziren anneleriniz" denilmiştir, lebenü'l-fahl ile diğeri ayrılmamıştır.[40] Hanbelîlere göre ise, çocuğu olmayanın sütüyle hısımlık doğmaz, çünkü bu halde gerçek sütten bahsedilemez.[41] Oysa hiç hamile kalmamış bir kızın sütüyle, bebeği olan annenin sütü arasında kimyasal yapı yönünden bir fark bulunmad ığı ortaya çıkmıştır.[42]

Süt Akrabalığının Tarihçesi

Hammurabi Kanunları:

---

[28] İbn Hazm, Ali b. Ahmed b. Saîd, *el-Muhallâ bi'l-Âsâr,* Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1984, X, 188.

[29] Merğînânî, Burhânüddîn Ebi'l-Hasan Ali b. Ebî Bekr, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedî,* Dâru'l-Erkam, Beyrut, ty., I, 259; el-Halebî, İbrâhîm b. Muhammed b. İbrâhîm, *Mültekâ'l-Ebhûr*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1989, I, 258.

[30] Bâcî, Ebu'l-Velid Süleymân b. Halef b. Sa'd b. Eyyûb b. Vâris, *Kitâbü'l- Müntekâ Şerhu Muvattâ,* Beyrut, 1332, IV, 150.

[31] İbn Hazm, a.g.e., X, 188; Serahsî, Şemsüddîn, *Kitâbü'l-Mebsût,* Çağrı Yayınları, İstanbul, 1982-3, V, 139.

[32] ^ Bkz: Abdurrazzak b. Hemmâm es-San'ânî, *Musannef,* (Tahkîk: Habîbu'r-Rahmân el-A'zamî), Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut, 1970, I, 124, no: 456; İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed, *Musannef fi'l-Ehâdîs ve'l-Âsâr,* Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1989, Tahâret, 208, I, 199-200, no: 1-3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned,* Çağrı Yayınları, İstanbul, 1982, II, 235, 382; V, 384; Buharî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâîl, *el-Camiu's-Sahîh,* Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981, Gusl, 23, 24, I, 74-5; Müslim, Ebu'l-Huseyn Müslim b. Haccâc, *es-Sahîh,* Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981, Hayz, 29, I, 282, no: 371-2.

[33] İbn Hazm, *Muhallâ*, X, 188.

[34] İbn Hazm, a.g.e., X, 188.

[35] İbn Hazm, a.g.e., X, 189.

[36] Saîd b. Mansûr, *Sünen,* (tahkik: Habîbü'r-Rahmân el-Azamî), Daru'l- Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, 1985, I, 246, no: 995.

[37] Saîd b. Mansûr, *Sünen,* I, 246, no: 996.

[38] Şafiî, Muhammed b. İdrîs, *el-Umm,* Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1993, V. 51; Merğînânî, *Hidâye,* I, 259; Serahsî, a.g.e., V, 138-9.

[39] Serahsî, a.g.e., V, 139.

[40] Bâcî, a.g.e., IV, 150.

[41] Bilmen, a.g.e., II, 80; Halil Cin, *İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme,* Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya, 1988, 107.

[42] Döndüren, a.g.e., 313.

Madde-194. Bir adam çocuğuna bir sütanne tutar da eğer çocuk onun ellerinde ölürse; ve sütanne, anne ve babaya haber vermeksizin başka bir çocuğu emzirirse; Onlar, sütanne'yi haber vermeksizin başka bir çocuğu emzirmekle suçlayabilirler ve onun memeleri kesilir.

Süt kardeşle evlilik yasağı eski toplumlara, Sümerlere kadar gider. Tevrat'ta da sütanne, sütnine geçer ama süt kardeşliği yasağı yoktur. Araplara bu âdetin eski toplumlardan geçip geçmediği belirsiz. Belki Nebatilerden itibaren gelen bir adet olabilir ama buna dair bir bilgiye sahip değiliz.

Geçmiş semavî din toplumlarında, çocuğun anne sütüyle beslenmesine önem verilmiştir. Kur'an'da bildirildiğine göre, öldürülme korkusu ile annesi tarafından bir sepetle Nil Nehrine bırakılan Hz. Musa, Firavun'un sarayına getirilmiş ve yiyeceklerle beslenmesi yerine, kendisine emebileceği sütanne araştırılmıştır.[43]

Yahudilik ve Hıristiyanlıkta yakın kan akrabaları arasında bir dereceye kadar evlilik yasaklığı konulmuştur. O dinlerde süt akrabaları arasında bu tür bir yasaklık getirilmemiştir.[44]

Osmanlı Hukuk-ı Aile Kararnamesinin 26 ve 32. maddelerinden de Yahudilik ve Hıristiyanlıkta süt ilişkisinin evlilik maniî sayılmadığı anlaşılır.[45]

Süt yönünden yasaklık konusunda İslam'da yer alan hükümler diğer dinler ve hukuk sistemlerinde mevcut değildir.[46]

Eski Türklerde sütün biyolojik etkisi sebebiyle "süt hakkı" ve "süt sevinci" gibi kavramlar kullanılmış ise de bu, bir akrabalık sebebi sayılmamıştır.[47]

Halil Cin, sütle kurulan bu rabıtaya **"manevî hısımlık"** da diyebileceğimizi söylemiş ve bu rabıtaya benzer bir durumun kilise hukukunda da mevcut olduğunu, babası veya annesi ile vaftiz edilen çocuk arasında manevî bir hısımlık oluştuğunu ve birbirleriyle evlenemediklerini, daha sonra vaftiz ana ve baba ile çocuğun asıl ana ve babası arasında da bir hısımlık rabıtasının doğacağının kabul edildiğini belirtmiştir. Vaftiz babası ve anasının çocukları ile vaftiz edilen kimse arasında da bir hısımlık doğduğunu, manevî kardeş sayılan bu kimselerin evlenmelerinin de yasak olduğunu, ancak bu yasağın mutlak olmadığını ifade etmiştir.[48] Fakat bunu süt akrabalığına benzetmek doğru değildir.

Mevcut bilgilere göre önceki ilahî dinlerde süt akrabalığı müessesesinin bulunmamasını Ahmet Yaman, ya tahrif sonucu kutsal kitaplardan bu hükmün çıkarıldığı veya nihaî evrensel düzenlemenin son ilahî mesaja bırakıldığı şeklinde yorumlamıştır.[49]

Halil Cin, süt hısımlığının menşeini cahiliyye devrinde bulduğunu söylemiştir.[50]

M. Şakir Ansay ise, **"Süt münasebetinin nikah maniî sayılması ancak eski Araplarda bir de eski Ermeni hukukunda gösterilmektedir."** demiştir.[51]

---

[43] Döndüren, a.g.e., 317; Yaman, a.g.m., 59. bkz: Kasas, 28/7, 12.

[44] Şafak, a.g.m., 16; Ayrıca bkz: Muhammed Ebû Zehra, *el-Ahvâlü'ş- Şahsiyye,* Daru'l-Fikri'l-Arabî, Kahire, ty., 82; Sabri Şakir Ansay, *Hukuk Tarihinde İslam Hukuku,* Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1958, 204. Tevrat'ta evlenilmesi yasak olan kişiler sayılmış, bunlar içerisinde süt emme, evlenme maniî olarak zikredilmemiştir. Bkz: Levililer, 18/6-18; Tesniye, 22/30.

[45] Şafak, a.g.m., 26; 26 ve 32. Madde şöyledir: "Rıdâ mevâni'i nikahtan ma'dûd değildir." Bkz: Akif Aydın, *İslam-Osmanlı Aile Hukuku,* MÜİF Yayınları, İstanbul, 1985, No:11, 247-8.

[46] Hayreddin Karaman, *Mukayeseli İslam Hukuku*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1991, I, 259-260; Şafak, a.g.m., 19,23; Yaman, a.g.m., 58.

[47] Yaman, a.g.m., 59.

[48] Cin, a.g.e., 105. M. Ş. Ansay da, Hıristiyanlıkta vaftizin nikah manileri arasında yer aldığına değinmiştir. Bkz: Ansay, a.g.e., 204.

[49] Yaman, a.g.m., 59.

[50] Cin, a.g.e., 105.

[51] Ansay, a.g.e., 204.

Kimi zaman toplum örfünde bebeğin sağlık, eğitim veya iyi bir dil öğrenmesi gibi nedenlerle sütanneye verildiği görülür.[52] İslâm'dan önceki Arap toplumunda da sütannelik geleneği mevcuttu. Emzirme işi bir ücret karşılığında yapılırdı. Bu İslam'dan sonra da devam etmiştir. Kur'an ve sünnet bu konuda birtakım düzenlemeler yapmıştır.[53]

Şakir Ansay, İslam'ın teessüsü sırasında kökleri derin olan adetleri sarsmadığını, yüksek ideallerine aykırı, zararlı olmayan telakkilere, müesseselere ilişmediğini söylemiştir.[54] Schacht da, "Mekke'nin ileri gelenlerinin İslamiyet'in ilk devirlerinden bugüne kadar, çocukları için bedevî sütanneleri tutma âdetini muhafaza ettiklerini" naklederek, sözlerine şöyle devam etmiştir: "İslamiyetin ilk zamanlarında çok yayılmış olan, yiyecek ve elbise mukabilinde, sütanneleri tutmak âdeti bizatihî şeriatin hükümlerine uymayan bu anlaşmanın, her şeye rağmen, muteber sayılması neticesini doğurdu. Bir hadiste sütannesine, bir cariye veya köle hediye etmek suretiyle, minnettarlık duygularının gösterilmesi tavsiye edilmiştir."[55]

Araplar, başta Arap olmayan kadınların çocuklarını emzirmesini kerih görüyorlardı. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem, Arap olmayanların da emzirebileceğini bunda bir kötülük olmadığını bildirmiştir. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi de Ebû Leheb'in mevlası Süveybe[57] emzirmiştir.

Günümüze kadar bütün fıkıh bilginleri ve İslam dünyasında yapılmış olan tüm aile kodları, süt akrabalığından doğan evlenme yasağını aynen muhafaza etmiştir.[56]

Osmanlı Hukuk-ı Aile Kararnamesinde, süt akrabalığı ile ilgili şu hükümler mevcuttur:

Madde 16- **Neseben veya rıdâ'an yekdiğerine mahrem olan iki kadını nikâhta cem etmek memnudur...**

17. maddede nesep bakımından hangi kadınlarla evlenmenin yasak olduğu zikredilmiştir.

Madde 18- **Bir erkek ile beynlerinde rıdâ'an karâbet bulunan kadınların tezevvücü madde-i sabıkada muharrer zî rahm mahrem kadınlar gibi müebbeden memnûdur.[57]**

Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda İsviçre'den alınan medenî kanuna sütanne ve sütkardeşlerin evlenemeyecekleri ilave edildiği ve 1926 baskılı Türk Medenî Kanunu'nda 92. ve 112. maddelerde zikredildiği halde, kanun daha yürürlüğe girmeden süt hısımlığına ilişkin yasak hükmü metinden çıkarılmıştır.[58]

SONUÇ

Bebekler için anne sütü eşsiz bir besin kaynağıdır. Çocukların emzirilmesi maddi ve manevi yönden sağlıklı bir şekilde gelişmelerini ve ileriki yıllarda daha başarılı olmalarını sağlar. Anne sütünün çocuğun ahlakına etkisi bilimsel olarak henüz tetkik edilmemiştir. Ancak bazı ilim adamları, böyle bir etkinin de bahis mevzu edilebileceğini söylemiştir.

İnsan hayatı için bu kadar önemli olan anne sütü, İslam'da devamlı evlenme manilerinden sayılmıştır. Bir kadının sütünü emen çocuğa, bu kadın ve akrabalarının haram olduğu, Kur'an ve sünnetle bildirilmiş, bu konuda icma hâsıl olmuştur. Önceki dinlerde ve hukuk sistemlerinde böyle bir akrabalık mevcut değildir. Ancak, cahiliye döneminde Araplarda, süt akrabalık geleneği mevcuttu. İslam bu

---

[52] Döndüren, a.g.e., 314.
[53] Ataseven, a.g.m., İAÇTS.,269; Döndüren, a.g.e., 311-2, 314-5.
[54] Ansay, a.g.e., 205.
[55] Joseph Schacht, "Rıdâ", *İslam Ansiklopedisi,* MEB., İstanbul, 1960, IX, 725-6.
[56] Yaman, a.g.m., 59.
[57] Bkz: Aydın, a.g.e., 246-7.
[58] Karaman, a.g.e., I, 260; Cin, a.g.e., 106; Yaman, a.g.m., 59-60; Dağcı, a.g.m., 232; Ataseven, a.g.m., İAÇTS., 270; Bekir Topaloğlu'nun konuyla ilgili eserine aldığı makale için bkz: Topaloğlu, a.g.e., 59-61, dipnot.

konuda bir takım düzenlemeler yapmıştır.

Bu konuda, süt emmenin nesep gibi mahremiyet meydana getireceğine dair rivayetlerle birlikte, baz ı olaylar vesilesiyle süt bakımından haram olan kişilerin özel olarak zikredildiği rivayetler de mevcuttur. Lebenü'l-fahl konusunda süt amcanın haram olduğuna dair sahih rivayetler bulunmasına rağmen ihtilaf edilmiş, Hz. Aişe'nin uygulamasının da haram olmadığı yönünde olduğu belirtilmiştir. Ancak bu konuda Hz. Aişe'nin lebenü'l-fahlın haram kıldığını kabul ettiği de nakledilmiştir.

Süt emmenin mahremiyet meydana getirmesi için bazı şartların da gerçekleşmesi gerekir.

Bunlardan biri sütün çocukluk döneminde emilmesidir. Sürede ihtilaf edilmekle birlikte, cumhuru ulema küçüklükte emilen sütün haram kılacağı görüşündedir.

"Ancak ete dönüşen ve kemiği geliştiren emme haram kılar", "**Ancak bağırsakları ayıran emme haram kılar"** ve "**Sütten kesildikten sonra süt emme yoktur"** sözleri merfu ve mevkuf olarak nakledilmiştir. Yine merfu olarak **"Ancak açlık sebebiyle emilen sütün haram kılacağı"** nakledilmiştir. Bu hadislerin küçüklükte emilen sütün haram kılacağına delil olduğu belirtilmiştir.

Yetişkinin emmesinin haram kılacağı kanaatine sahip olanlar ise, Salim kıssasıyla ihticac etmişlerdir. Ancak bu, içinde bulundukları sıkıntılı durum gereği onlar için Rasulullah (sav)'in sunduğu bir çözüm yoludur. Cumhur da hadisi bu şekilde hususî bir hüküm olarak değerlendirmiştir. **"Büyüğün on kez emmesinin mahremiyet meydana getireceğine dair ayetin nazil olduğunu, Hz. Aişe'nin serîrinin altındayken, evcil bir koyunun girip o sayfayı yediğini"** bildiren rivayet ise, hem isnad hem metin açısından problemlidir ve aslı yoktur.

Hadislerde mahremiyetin meydana gelmesi için gereken süt emme miktarı konusunda muhtelif rakamlar zikredilmiştir. Yukarıda geçen on, yedi, beş emme ile ilgili rivayetler ve bir-iki kez emmenin haram kılmayacağını bildiren rivayetlerin hepsi -zayıf isnadları bulunmakla birlikte- sahih isnadlarla gelmiştir. Rivayetlerdeki bu ızdırab çeşitli şekillerde giderilmeye çalışılmışsa da Tavus'tan nakledilen haberin de delalet ettiği gibi, süt emme miktarı konusunda tedricî bir uygulamayla nihaî hükmün belirlendiğini söylemek daha makul görünmektedir. İmam Malik de, Muvatta'ında süt emme miktar ı ile ilgili bu haberleri nakletmesine rağmen kendisi süt emmenin azının da çoğunun da haram kılacağı görüşündedir.

Ancak beş emmeyle ilgili rivayetlerin metninde bulunan problem nedeniyle bazı âlimler rivayetin aslının olmadığını söylemiştir. Bazı alimler ise rivayeti te'vil ederek müşkili ortadan kaldırmaya çalışmıştır. Adil Yavuz da, beş emmenin Kur'andan olduğunu bildiren rivayetin Hz. Aişe'nin zannı olduğunu, Nebevî uygulamayı Kur'an hükmü olarak algılamış olabileceğini belirtmiş, sonra sahabenin itirazıyla bu görüşünü terk ettiğini söylemişse de, bu makul görünmemekte ve bu konuda herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır.

Dinimize göre çocuğu emziren sütannenin çocuğa hakkı geçmektedir ve Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem, bu hakkı nasıl ödeyeceğini soran bir sahabiye **"gurre: erkek köle ve cariye"** diyerek cevap vermiştir. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin kendi sütannelerine ve onun akrabalarına ikram ve hürmette bulunduğu nakledilmiştir.

Süt akrabalığının tesbitine gelince; bu, ikrar ve şahitle gerçekleşir.

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme süt akrabalığında kaç şahitin kabul edileceğinin sorulduğu, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin de, **"bir kadın ve erkek"**, **"bir erkek ve iki kadın"**, **"bir erkek veya bir kadın"** şeklinde cevap verdiğini bildiren hadis metin bakımından muzdaribdir. Aynı zamanda isnadı da zayıftır. Bu hadisle ihticac edilemez.

Süt akrabalığının tesbitinde gerekli olan şahit sayısı konusunda ihtilaf edilmiştir. Ukbe hadisinin zahiriyle ihticac edenler bu konuda tek bir kadının şahitliğini yeterli görmüştür. Âlimlerin çoğu ise, hadiste haramlığın kastedilmediğine, verâen ayrılmaları gerektiğine hamlederek sütannenin şahitliğinin yeterli olmadığını söylemişlerdir.

Hadislerde görüldüğü gibi anlamı etkilemeyen lafız farklılıkları mevcuttur. Bu farklılıkların, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin, ayrı zamanlarda ayrı lafızları söylemesinden kaynaklanmış olabileceği gibi, raviden kaynaklanması da muhtemeldir. Bazı rivayetlerde olayın uzun bir şekilde anlatılması, bazı rivayetlerde olayın bir kısmının, diğer rivayetlerde farklı bir boyutunun zikredilmesi, bazı rivayetlerde ise, sadece Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin sözüne yer verilmesi rivayetlerdeki ravi tasarrufunu gösterir.

BİBLİYOGRAFYA

Abdurrazzak b. Hemmâm es-San'ânî, *Musannef,* (Tahkîk: Habîbu'r-Rahmân el-A'zamî), Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut, 1970.

Ahmed b. Hanbel, *Müsned,* Çağrı Yayınları, İstanbul, 1982.

Akdemir, Salih, "Kur'an İlimlerine Dair Bazı Mülahazalar", *Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Semineri,* DİB. Yayınları, Ankara, 1991, s.223-235.

Ansay, Sabri Şakir, *Hukuk Tarihinde İslam Hukuku,* Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1958.

Ataseven, Asaf, "Çocuğun Süt Dönemi ve Süt ile Beslenme", *İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi Sempozyumu,* İlmî Neşriyat, Şanlı Urfa, 1994.

..............................."Çocuk ve Anne Sütü", *İslam Mecmuası,* 1960, c.IV, sayı:3, s.89-90.

Aydemir, Abdullah, "Mensuh Ayetler", *Diyanet Dergisi,* Ankara, 1988, XXIV, sayı:4, s.51-94.

Aydın, Akif, *İslam-Osmanlı Aile Hukuku,* MÜİF Yayınları, İstanbul, 1985.

Aynî, Bedruddîn Mahmud b. Ahmed, *Umdetü'l-Kârî fî Şerhi Sahîhi'l-Buhârî,* Dâru'l-Matbaatü'l-Âmira, İstanbul, 1313.

Azimâbâdî, Ebu't-Tayyib Muhammed Şemsü'l-Hak, *Avnü'l-Ma'bûd Şerhu Sünen-i Ebî Davud,* Mektebetü's-Selefiyye, Medine, 1968.

Bâcî, Ebu'l-Velid Süleymân b. Halef b. Sa'd b. Eyyûb b. Vâris, *Kitâbü'l- Müntekâ Şerhu Muvattâ,* Matbaatu's-Saade, Beyrut, 1332.

Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. Hüseyin b. Ali, *es-Sünenü'l-Kübrâ,* Dâru Sadr, Beyrut, 1353.

Bilmen, Ömer Nasuhi, *Hukuki Islamiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu,* Bilmen Yayınevi, İstanbul, ty..

Buharî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâîl, *el-Camiu's-Sahîh,* Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981.

Cin, Halil, *İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme,* Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya, 1988.

Dağcı, Şamil, "İslam Aile Hukukunda Evlenme Engelleri I", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* Ankara, 1999, c.39, s.175-237.

Dârakutnî, Ali b. Ömer, *Sünen,* Dâru'l-Mehâsin, Kahire, 1966.

Darimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahmân, *el-Müsned*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981.

Davudoğlu, Ahmed, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi,* Sönmez Neşriyat, İstanbul, 1978.

Do ğrul, Ömer Rıza, *Kur'an Nedir,* İstanbul, 1927.

Döndüren, Hamdi, *Delilleriyle Aile İlmihali,* Altınoluk Yayınları, İstanbul, 2004.

Ebû Davud, Süleymân b. Eş'as es-Sicistânî, *es-Sünen,* Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981.

Ebû Tayyib, Sıddık Hasan Ali el-Huseynî, *Avnu'l-Bârî li Halli Edilleti'l- Buhârî,* Daru'r-Raşid, Suriye, 1984.

Ebû Ubeyd Kâsım b. Sellâm el-Herevî, *Garîbü'l-Hadîs,* Meclisü Dâirati'l- Meârifi'l-Osmâniyye, Haydarâbâd, 1965.

el-Halebî, İbrâhîm b. Muhammed b. İbrâhîm, *Mültekâ'l-Ebhûr*, Müessesetü'r- Risâle, Beyrut, 1989.

el-Merâğî, Ahmed Mustafa, *Tefsîrü'l-Merâğî,* Mısır, 1946.

er-Rafiî, Mustafa, *el-Ahvâlü 'ş-Şahsiyye fi 'ş-Şerîati 'l-İslâmiyye ve 'l- Kavânîni'l-Lübnâniyye,* Dâru'l-Kitâbü'l-Lübnânî, Beyrut, 1983.

Erul, Bünyamin, *Sahabenin Sünnet Anlayışı,* Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2007.

Ezherli, İsmail, "Süt Kardeşlik", *İslam Mecmuası,* Ankara, 1963, c.6, sayı:12, s.363.

Fahreddin Razî, *Tefsîr-i Kebîr* (Mefâtihu'l-Gayb), Akçağ Yayınları, Ankara, 1990.

Hatiboğlu, Mehmed Said, *Müslüman Kültürü Üzerine,* Kitâbiyât, Ankara, 2004.

Hatipoğlu, Haydar, *Sünen-i İbn Mace Tercemesi ve Şerhi,* Kahraman Yayınları, İstanbul, 1983.

Hattâbî, Ebû Süleymân,*Meâlimü's-Sünen,* Daru'l-Ma'rife, Beyrut, ty..

Heysemî, Nûruddîn Ali b. Ebî Bekr, *Mecmeu'z-Zevâîd ve Menbeu'l-Fevâîd,* Mektebetü'l-Kudsî, Kahire, ty..

İbn Abdilber, Ebû Ömer Yusuf, *el-İstizkâr,* Dâru Kuteybe, Beyrut, 1993.

.... *Temhîd limâ fi 'l-Muvattai mine 'l-Meânî ve 'l-Esânîd,* Matbaatu Fudâle, Mağrib, 1980.

İbn Battâl, Ebu'l-Hasen Ali b. Halef b. Abdülmelik, *Şer hu İbn Battâl alâ Sahihi'l-Buhârî,* Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2003.

İbn Ebî Hâtim, Abdurrahman, *Kitâbü'l-Cerh ve't-Ta'dîl,* Meclisü Dâirati'l- Meârifi'l-Osmâniyye, Haydarâbâd, 1953.
İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed, *Musannef fi'l-Ehâdîs ve'l- Âsâr,* Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1989.
İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Ali, *Fethu'l-Bârî bi Şerhi Sahîhi'l-Buhârî,* Matbaatü's-Selefiyye, Kahire, 1380.
....*Tehzîbü't-Tehzîb,* Meclisü Dâirati'l-Meârifi'n-Nizâmiyye, Haydarâbâd, 1326.
İbn Hazm, Ali b. Ahmed b. Saîd, *el-Muhallâ bi'l-Âsâr,* Dâru'l-Fikr, Beyrut,1984.
İbn Hıbbân, Ebû Hâtim Muhammed, *Sahihu İbn Hıbbân bi Tertîbi İbn Belbân,* Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1993.
.... *Kitabü's-Sikât,* Meclisü Dâirati'l-Meârifi'l-Osmâniyye, Haydarâbâd, 1981.
İbn Hümâm, *Şerhu Fethu'l-Kadîr,* Daru'l-Fikr, Beyrut, ty..
İbn Kayyım el-Cevziyye, Şemsuddîn Ebû Abdullah Muhammed b. Ebû Bekr, *Zâdü'l-Meâdfî Hedyi Hayri'l-İbâd,* Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, ty..
....*A'lâmu'l-Muvakkiîn an Rabbi'l-Alemîn,* Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1977.
İbn Kudâme, Şemsüddîn, *el-Muğnî ve'ş-Şerhu'l-Kebîr,* Dâru'l-Fikr, Beyrut,1998.
İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim, *Te 'vîlü Muhtelifi 'l- Hadîs*, Mısır, 1326.
İbn Mace, Muhammed b. Yezîd el-Kazvinî, *es-Sünen,* Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981.
İbnü'l-Arabî, Muhammed b. Abdillah, *Aridatü'l-Ahvezî bi Şerhi Câmii't- Tirmizî,* Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1995.
Kadı Iyâz, Ebu'l-Fadl Iyâz b. Musâ b. Iyâz, *İkmâlü'l-Mu'lim bi Fevâidi'l- Müslim,* Dâru'l-Vefâ, Mansûra, 1998.
Karaman, Hayreddin, *Mukayeseli İslam Hukuku*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1991.
Karataş, Şaban, *Şia'da ve Sünnî Kaynaklarda Kur'an Tarihi,* Ekin Yayınlar ı, İstanbul, 1996.
Kastalânî, Ahmed b. Muhammed, *Min İrşâdi's-Sârî li Şerhi Sahîhi'l-Buhârî,* Matbaatü'l-Kübrâ, Emiriyye, 1304.
Keskin, Yusuf Ziya, *Recm Cezası,* Beyan Yayınları, İstanbul, 2001.
Keskioğlu, Osman, *Nüzûlünden İtibaren Ku'ran-ı Kerim Bilgileri,* TDV Yayınları, Ankara, 1993.
Kırbaşoğlu, M. Hayri, *İslam Düşüncesinde Hadis Metodolojisi,* Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2000.
Komisyon, *Feteva'l-Hindiyye,* Beyrut, 1980.
Malik b. Enes, *el-Muvatta,* Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981.
Merğînânî, Burhânüddîn Ebi'l-Hasan Ali b. Ebî Bekr, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedî,* Dâru'l-Erkam, Beyrut, ty..
Merğînânî, Burhânüddîn Ebi'l-Hasen Ali b. Ebî Bekr, *el-Hidaye,* (çev: Ahmed Meylânî), Kahraman Yayınları, İstanbul, 1986.
Mizzî, Cemâlüddîn Ebi'l-Haccâc Yûsuf, *Tehzîbü'l-Kemâl fî Esmâi'r-Ricâl,* Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1992.
Mubârekfûrî, Muhammed Abdurrahman b. Abdurrahim, *Tuhfetü'l-Ehvezî bi Şerh-i Cami'i't-Tirmizî,* Daru'l-Fikr, Beyrut, 1995.
Muhammed Ebû Zehra, *el-Ahvâlü'ş-Şahsiyye,* Daru'l-Fikri'l-Arabî, Kahire, ty.,
Müslim, Ebu'l-Huseyn Müslim b. Haccâc, *es-Sahîh,* Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981.
Nesaî, Ebû Abdurrahmân Ahmed b. Şuayb, *es-Sünen,* Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981.
Nevevî, Muhyiddîn Yahyâ, *el-Minhâc fî Şerhi Müslim b. Haccâc,* Matbaatu'l- Kestelliye, yy., 1283.
Saîd b. Mansûr, *Süneni Saîd b. Mansûr,* (tahkik: Habîbü'r-Rahmân el- Azamî), Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, 1985.
Schacht, Joseph, "Rıdâ" , *İslam Ansiklopedisi,* MEB., İstanbul, 1960, IX.
Serahsî, Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed b. Ebî Sehl, *Usûl,* Edâ Neşriyat, İstanbul, 1990.
Serahsî, Şemsüddîn, *Kitâbü'l-Mebsût,* Çağrı Yayınları, İstanbul, 1982-3.
Subhi es-Salih, *Hadis İlimleri ve Istılahları,* (çev: Yaşar Kandemir), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1988.
Şafak, Ali, "İslamda Evlenilmesi Yasaklananlar Yak ın Akraba Evlilikleri ve Sakat Doğan Çocuklar", *Diyanet Dergisi,* 1986, c.22, sayı:4, s.16-29.
Şafiî, Muhammed b. İdrîs, *el-Umm,* Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1993.
.... *er-Risale,* Kahire, 1979.
Şevkânî, Muhammed b. Ali, *ed-Dureru'l-Mudıyye Şerhu Dureru'l-Behiyye,* Müessesetü'r-Reyyân, Beyrut, 1998.
Taberânî, Ebu'l-Kâsım Süleymân b. Ahmed, *Mu'cemü'l-Kebîr,* Musul, 1984.
.... *Mu'cemü's-Sağîr,* el-Mektebetü's-Selefiyye, Medine, 1968.
Tahavî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed, *Şerhu Müşkili'l-Asâr,* Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1994.
Tayâlisî, Ebû Davud, *Müsned,* Matbaatu Meclisi Dairati'l-Maa, Haydarâbâd, 1321.
Tirmizi, Ebû Îsâ Muhammed b. Îsâ, *es-Sünen,* Çağrı Yayınları, İstanbul,
1981.
Topaloğlu, Bekir, *İslamda Kadın,* Yağmur Yayınevi, İstanbul, ty.,
Yaman, Ahmet, "İslam Hukukuna Özgü Bir Kurum Süt Akrabalığı" *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* Konya, 2002, Bahar, sayı: 13, s.55-67.

Yavuz, Adil, "Evlenmeyi Haram Kılan 'Beş Kez Süt Emme' Üzerine Bir Değerlendirme", *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* Konya, 2007, Bahar, 23, s.51-71.
Yeniel, Necati, Kayapınar, Hüseyin, *Sünen-i Ebû Davud Terceme ve Şerhi*, İstanbul, 1989.
Yusuf el-Kardavî, *Keyfe Neteâmel Maa's-Sünneti'n-Nebeviyye? Meâlim ve Davâbıt,* (Sünneti Anlamada Yöntem, çev. Bünyamin Erul), Rey Yayıncılık, Kayseri, 1998.
Zehebî, Muhammed b. Ahmed b. Osmân, *Mîzânü'l-İ'tidâl fi Nakdi'r-Ricâl,* Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, yy., 1963.
Zürkânî, Muhammed, *Şerh alâ Sahihi'l-Muvattâ li Malik b. Enes,* Matbaatü'l- Hayriyye, Mısır, 1310.

Kaynak:

Esra PAÇACI, Sünnette Süt Akrabalığı Ve İlgili Rivayetlerin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi228343 Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Hadis Anabilim Dalı, Ankara-2008

KADIN RUHU

SAFİYE MİTHAT

O (Kemal) doğmasaydı, biz bu

Kemale ermeden yok olurduk

Mukaddeme

Mariz olan içtimaiyatımızla öteden beri çok yakından alâkadar olduğumu bilen muhterem dostlarım intihalarımı yazmaklığım için beni teşvik ettiler. Bu eseri teşvikle müfrit milliyetperver coşkun ruhumun tesellisini bu satırlarda bulurum ümidile okuyucularıma müfit olacağımı zannettiğim bir, iki mevzu üzerine naçizane fikirlerimi hülâsaten yazmağa karar verdim. Bana bu hususta daha çok cesaret veren kanaatim şudur: Şimdiye kadar çok geri kalmış olan memleketimizi Vatan ve Milletini seven her fert menafii umumiyeyi temin eden şeyleri iktidarı nisbetinde yapacak olursa müstakbel emellerimizin husulüne yaklaşmış oluruz. **Bu gün artık Cumhuriyet devrindeyiz.** Hükümet münevverlere geniş bir faaliyet sahası açmıştır. Bu serbesti ve salâhiyet Milletin tenvir ve terakkisi içindir. Demokrasi hükümetlere malik olan Milletlerin terakki ve tereddisi yalnız o memleketin idare adamlarına raci değildir. Milletlerin tekâmülü, cemaatların müşterek faaliyeti ve yardımile mümkündür. Biliyoruz ki memleketimizin terakkisini atalette bırakan gayri mütekâmil bir unsur keseriyeti teşkil etmektedir. Bunlârı tenvir ve irşat etmek erbabı kaleme terettüp eden bir vazifedir. Fakat memleketimizin muhtaç olduğu bu fedakârlığa bilmeliyiz ki; bu muhterem zevat neden bu kadar lâkayt ve derin bir sükûn içindedirler. **Fen tekâmül devrini semalarda cihana ilân ederken biz hâlâ her şeyi Hükümetten ve yahut ta yeni nesilden beklersek bir az daha geç kalmış olmaz mıyız?** Hem nesli hazırı medenî hayatın talep ve mefhumlarına göre hazırlamazsak acaba yeni nesilden ne kadar hizmet bekleyebiliriz?

Medeniyet ilmin kucağında paydar olur. Bu kıymetli zamanlarımızı boş geçirmeyelim zira inkılâbımızdan bu ane kadar millete millî mefkureyi tanıtacak, halkı tenvir ve irşat edecek hiç bir faydalı esere tesadüf etmedik. Medenî milletler gibi biz de el birliğile memleketimizin ıslahına ve terakkiyatına çalışalım. **Kendini milleti uğruna feda eden bir Mustafa Kemal daha bulamayız.** Altıyüz senede vatanımıza doğan bu güneşin kudretli ve azametli varlığından istifade edelim. Sağlam temellere istinat eden faaliyetler gösterelim ki zamanın mantıki bu asarı yıkmasın.

O adamlar ve mucizeli el

Bin bir milletin kanile Türk seciyesini benliğinde çürüterek Türklükten çıkmış olan o adamlar yalnız kendi menfaati şahsiyeleri için vatanımızı cahalete boğdular. Saltanatlarınının ibkası için Türk milletinin gözlerine Din namile siyah bir perde çektiler. Tam altı yüz sene efsaneli masallarla uyuttular. Niçin uyuduk ? **Çünkü Din kitabımızı kendi dilimizle okuyamadığımız için Dinin evamiri deye kim ne söylediyse inandık. Dinin mahiyeti hakikiyesini bilmeden körü körüne itaat ettik. Biz camilerde ağlarken onlar da zevku sefa etti.** Tâki; O mucizeli el bu gafleti yırtarak Türk milletini şimdiye kadar uyutmuş olan sergerdelerin ellerini kırdı. O menhus siyah perdeyi parçaladı. İrfan ile iman teklif eden (Levha-i Dini) gösterdi. İşte o sergerde taçdarlar olmasaydı ilk medeniyet nişanelerini cihana tanıtan Türkler hiç şüphe yok ki bu gün bütün milletlerden daha müterakki ve mütemeddin bir millet olacaktı. Halbuki cehaletin ağır kâbusundan uyandığımız zaman medenî ihtiyaçların hepsini birden hissettik. Şimdi bu boşluğu doldurmak için içtimaiyatımızı sarsan baş döndürücü bir süratle koşuyoruz. Vatan ve millet mefhumu şahsında temerküz etmiş olan harikalar timsali mücessemi Büyük Rehberimiz bu süratle bizi bir an evvel medeniyet güneşine isal edecektir. Türkler ezelî kahraman ve medeniyet âşıkı olmasaydı; 0 büyük Kemal ondan doğmazdı.

O Kemal ki; doğmasaydı biz bu

Kemale ermeden yok olacaktık.

Mesai ve Gaye

Sây ve gaye hayatın namütenahiliğidir. İnsanı en evvel faaliyete sevk eden maddî ve manevî ihtiyaçlardır. İnsanlar için faaliyet gaye ve mesai yalnız ihtiyaçları temin ve tatmin etmekle kalmaz, tabiatın tahmil ettiği ıztırapları da izale eder. Ve hayatın hiçliğini düşünmeğe zaman bırakmaz. **Mesai ve gaye olmasaydı, hayatta zevk te olmazdı. Bunu çok güzel takdir eden mütemeddin milletlerde milyoner ve lord evlâtları dahi fabrikalara gidip çalışıyorlar.** Zaten onlar sâylarının semeresiledir ki; milyoner olmuşlar bu idrak ve servetle medeniyeti bu günkü mevkiine isal etmişlelerdir. Sâ'y-u gayret

ve gaye, husulü gayri mümkün gibi görünen dileklere bile erişmiş ve mümkün kılmıştır. İşte o zaman insanlar kendilerine has yaratıcı ruhlarının eserlerine kendileri de hayret etmişlerdir. Yoksa tabiat ihtiyacı yalnız beşer değil; bir kuş ta açlık hisseder. Onun da karnını doyurmak yavrularına bakmak sevki tabiîsinde var. **Hayatı beşerin asıl fazilet ve meziyeti faaliyetlerinin şümullü ve içtimaiyata faydalı olmasıdır.** Onun için umumun menafiini düşünerek faaliyete geçmiş olan milletler hedef ve gayelerine daha evvel vasıl olmuşlardır. **İleri gitmek için şuurlu bir faaliyet ve çevik olmak lâzımdır. Bu bariz hakikatlerin karşısında biz de artık kolumuzu bağlayan hükümdarlar zamanındaki süflî zihniyetlerden ve o zaman işsizlik içinde okuduğumuz hiç faydası olmayan hayalî romanlardan vazgeçelim.** Hayatı hakikîyenin medeniyet kahramanlarından ilham ve intiba alalım hiç olmazsa nümunesi meydanda olan asarı medeniyeyi bir an evvel imale çalışalım. Bu gün edebiyatın mübalağalarına zaman hasretmeğe değmez ve esasen ona lüzum kalmamıştır. Medenî hayatın asarından biri olan sinemalar daha bariz daha canlı bir şekilde ve kısa bir zamanda bizi daha çok enteresan edecek bir surette ihtiyacımızı tatmin ediyor. Fakat bizim için asıl düşünecek mes'ele bu değildir. Bunlara milyonlarca döktüğümüz parayı düşünelim. **En basit iş olan filimciliği bile şimdiye kadar memleketimizde ihya edemedik.** Bunu ıslah ve ihya etmek için bilgi ve servet lâzım. Birinin bilgisi diğerinin serveti birleşecek olursa muvaffakiyet kolaylaşır. Fakat bunu da fakir tiyatroculara tahmil edersek başka memleketleri değil: bizi bile enteresan etmeyen henüz canlı tarihi olduğumuz vakayii tarif ve tasvir eden filimler imal ve irae edilir. Vatanımızın mütefekkirlerine, zenginlerine, münevverlerine hitap ediyorum. Sükût insanlara hiç bir şey öğretmemiştir. Türklüğe yakışmayan bu lâkaydi ve ataletten kendimizi kurtarmak zamanı gelmiştir. Zamana uymayan milletlerin akıbet cezaları, inkırazdır.

Tembel olan cemaatler fertler küçük sıska ruhlarından ıztırap çeken zavallılardır. Biliyoruz ki tembel bir adam seviye itibarile yüksek de olsa cinayete, sirkate, ahlâksızlığa müsteittir ve faal olanların esiridir. İnsanlığa yakışan şuurlu ve şümullü faaliyetler; cemaatları ve milletleri terakki ve tekâmüle götürür. Fertler bundan mütevellit haklı bir gurur ve sevinç duyarlar.

Teksiri Nüfus (Nüfus Çokluğu)

Teksiri nüfus, yalınız kalabalık bir camaatın lüzumlu veya işe yarayacağı zannetmek tabiî doğru değildir. Yalınız cemaatların faydalı bir unsur olaması lâzımdır. Meselâ biliyoruz ki <u>Osmanlı devleti yirmi milyon nüfusla ne yapabilmişti? Tabiî hiç, çünkü fertler faydalı bir uzuv olmak için yetiştirilmemişti.</u> Ancak Cumhuriyet hükümetimizin, tesisinden beri tevsii irfana gayret edilmiştir. Bizi bu gün müteessir ve münkesir eden mevcut nüfusumuzun azlığı, daha mübrem ihtiyacımız olan ilm-ü irfan noksandır. <u>Fakir bir babanın iaşelerini temin edemeyecek kadar çocukları fazla olursa sefalet ve mahrumiyet o masumları sirkate, cinayete dilenciliğe sevkeder ve seciyeleri bozularak beşeriyete muzir bir şahsiyet olurlar.</u> **Bir babanın beş tane hayırsız evlâdı olacağına bir tane hayırlı evlâdı olması müreccahtır. Vatanda bir aile ocağı demektir, faydasız ve muzır böyle teksiri nüfus istemiyoruz.** Hayatı medeniyeye hadım faal dimağlar faal pazular istiyoruz ki Türk medeniyetini ihya ve itmam etsin. Bunun için de evvelâ ilim ve fikir sahasında yükselmiş münevver bir halk yetiştirmek ve memleketimize refah, servet temin edecek muazzam fabrikalar vücude getirmektir. Biz de mütemeddin milletler gibi tayyare, otomobil ve hayatı medeniyeye lâzım olan her şeyi imal etmek isteriz hedef ve gayemiz işte bu devri tekâmüldür ki medeniyetin bu mevkiine vasıl olduktan sonra nüfusun tezyidini düşünürüz, Zaten nesli, memleketin refah ve serveti teksir edecektir, Hangi medenî memleket nüfus ihtiyacını düşünmüştür?

Zengin Memleketler ve Tasarruf Cereyanlarımız

Son günlerde iktisadiyatımıza ehemmiyet veriliyor. Kahveye bilhassa çaya bir nevi boykot yapıldı. Millî galyanı tahrik ve teşvik için birer rop veya kostümlük tedarik edildi. Fakat iktisat meselesi âzami ehemmiyet verilmesi lâzım gelen memleketimizin en hassas bir noktasıdır. Onun için iktisadiyatımızı yükseltmeye bu kadarcık rağbet ve fedakârlık kâfi değildir. <u>**Hepimiz biliyoruz ki memleketimizin servetini kemiren lüks fantezi ve sefahattir.** Yüzlerce hattâ binlerce liralık kürk manto ve kostüm tuvaletler barlarda şampanya şişeleri patlarsa bu zararı bir bardak ihlamurla telâfi edemeyiz.</u>

İsrafkâr bir ailenin kapısında sefalet bekler. İsraf bir memleketi felâket ve inkıraza sürekler Faziletkâr Türk kadınları beheri yüzlerce liraya mal olan tuvaletleri vatana tercih etmemeli, onlar ki bütün milletlerin kadınlarından daha vatanperver olduklarını İstiklâl mücadelesinde ispat etmişlerdir.

Bu mücadelemiz de onun kadar lâzım ve mühimdir. Fuzulî masraf olan vahşi hayvan derilerini, şampanya şişelerini ve buna mümasil olanları geldiği yere göndermeli. Türkiye pazarında bunlara mevki verilmemelidir. Fakat bu yalnız kadınların hal ve temin edeceği bir şey değildir. Hükümet ve bilûmum erkekler de el birliğiyle iktisadiyatımızı yükseltmeğe çalışalım. Bize şimdiye kadar iktisat ve tasarruf kaideleri öğretilmemiştir. Memleketimiz cahaletin istilâsında iken düstur bir lokma bir hırka idi. Cahalet bir ferdi olduğu gibi bir memleketi de ya sefalete veya sefahate sevk eder. Artık bu ifrat ve tefritten kendimizi kurtaralım. Hayatta olanlar için gaye yalnız karın doyurmak veya sefahat değildir. Milletleri medeniyete ve refaha götüren kuvvet servettir, serveti temin etmek te millî varlığı ihya etmek ve tasarruf kaidelerine riayet etmekle mümkündür. İşte o medenî zengin milletler bu suretle memleketlerini refaha isal etmişlerdi. Yalnız hayatlarını kazanmak için değil vatanlarına servet taşımak için memleketimize gelen ecnebilerin tarzı hayatlarını bir defa tetkik ediniz. **Muazzam ve muhteşem Darülfünunlar da yetişen dört hattâ sekiz yüz lira maaş alıyorlar da evlerin de mobilye olarak nüfus başına birer tahta sandalye ile iktifa ediyorlar, seneler devam eden bu hayattan şikâyet etmek hatırlarına bile gelmez, çünkü gayeleri sefahat eğlence değil memleketlerine servet ve refah götürmektir. İşte tasarruf kaideleri, işte medenî müreffeh memleketlerin servet katarları böyledir.**

Kadının ifrat derecesindeki fanteziye düşkünlüğü nedir?

Kadını israfa sevk eden yalnız güzel olmak için fıtrî temayüllerinden maada başka saiklerde var. Yoksa kadın isterse az bir masrafla kendini yalnız bediî zevki ve görüşüyle pek güzel süslemeğe muvaffak olur. Fanteziye israf derecesinde ehemmiyet veren kadın ya düşüncesizdir ki kendi aleyhine olan bu zararlı hareketlerinin farkına varmaz yahut ta mes'ut olmayan ve mes'ut edilmiyen kadındır. **Fakat tuhaftır ki bunu birçok kadınlar bilerek yapmıyor. Meselâ düşüncesizlikten israf eden kadına sorulsa zevki için yaptığını söyler.** Diğeri mevki icabı olduğuna kanidir. **Bilerek, bilmiyerek ve her ne fikir ve maksatla olursa olsun israf erkeklerden ziyade kadınlar için tehlikeli bir eğlencedir, israfkâr, idaresiz olanlar için vukuu melhuz felâketleri ve sefaletleri kadın hiç bir zaman unutmamalıdır. Düşünmelidir ki, sefil bir kadın sokakta bile barınamaz.** Kadın o zaman çok feci, çek elim bir vaziyete düşer. Seviye itibariyle yüksekte olmasa müdebbire bir kadın kendini daha faydalı sahalarda avutmalıdır. Hiç bir iş yapamasa yuvasının noksan ve tanzimine çocuklarının terbiyesine itina eder. Boş zamanlarında nafi eserler okur. Dostlarının, zevcinin muhabbet ve takdirlerini kazanır, muhitinde temayüz eder. Herkese bir nümune-i imtisal olur. Bu hem kendi menfaati hem de vatanına büyük bir hizmet etmiş olur.

Mes'ul kimdir?

İtaat öğretilmemiş terbiye-i esasiye almamış başı boş bırakılan genç kızlarımız muhabbet testileri ellerinde çığırından çıkmış hepsi birer hakikî roman kahramanı olmak sevdasındadır. **Âşık rolüne girmiş bu küçük aktörlere her sokak başı birer sahnedir.** Gençliğin hırçın dalgalarında boğulan bu zavallı gençler gayri şuurî hareketlerinin kendilerine hazırladığı karanlık istikbali hissedemiyorlar. Bilmiyorlar ki avareliğe alıştırdıkları ruhları onlara hiç bir yerde hiç bir zaman ne rahat bir yuva ne de parlak bir istikbal temin edemeyecektir. **Hâlbuki müstakbel bir valide bir ev kadını veya bir memur olacaklardır, bu vazifeleri başaramayacaklardır her gün tesadüf edilen aile facialari ve küçük sefileler, bariz bir delildir.** Fakat en büyük mes'uliyet lakayt ve müsamahakâr davranan ebeveynlere racidir. **Ebeveynler evlâtlarının ne yaptığına, nereye gittiğine dikkat ve itina etmezse inkişaf etmemiş dimağlar uzakları göremediğinden her yere girer çıkar, netice itibarile ahlâkı ve seciyesi bozulur istikbali söner, sefil olur.** Bu facialarıın ve sükûtun önünü almak için hükümet on sekiz yaşına kadar ahlâksızlık eden yaramazları idraksiz ve lâkayt ebeveynlerle beraber tecziye etmelidir. Bu mecburî itaat ve terbiye şimdilik memleketimiz için çok lâzımdır.

İntihar salgını

Ben ne bir içtimaiyatçı ne de bir asabiye mütahassısı sıfatile bu hususta söz söylemeğe salâhiyettar değilim. Yalnız vaziyetin şekli zahirini tetkik ederek fikirlerimi yazmakla iktifa edeceğim. Temenni ederim ki salâhiyettar olanları halkı daha iyi tenvir etmeleri için tahrik ve teşvik etmiş olayım. Gazetelerde gün ve hafta geçmiyor ki aramızdan sağlam bir kurban gittiğini okumayalım. Bunların sebebi intiharları alelâde sebepler olarak gösteriliyor. Hâlbuki bu gibi yeis ve teessürler insanı ölüme götüren bir vasıta olaydı kısa bir zamanda beşeriyetten eser kalmazdı. **Beşerin sinesi açık bir oltadır.** Bu gün ıztırap yarın neş'e dolar. Bunu bile bile kimse ölüme gitmez. Bundan iki sene evvel gazetenin birinde bir zatın şöyle bir mütalâası vardı.

"İntiharlar İçtimaî bir marazdır. Bu günün içtimaiyatına tahammül edemeyen zaif iradeler sararmış bir hezan yaprağı gibi dökülüp aramızdan gidecektir. Bunun önüne geçmek mümkün değildir," demişti. Başka memleketler için belki böyledir. Her memleketin içtimaiyatı başka, başka sebeplerle intihar hadiselerini doğurabilir. Fakat biz kendi memleketimizi nazarı dikkate alalım. Uzun seneler temadi eden facia ve zaruretlerle sinesi ezilmiş felâketzede fakir bir milletiz. Eğer bir istatistik yapılacak olursa şüphesiz memleketimizin üçte ikisi bu İçtimaî marazla malüldür. Hem bu maraz öyle elim bir marazdır ki hayatta kalanları işe yaramaz bir şekle koyar. Memleketi atalette bırakan bu sürekli afatın önünde kollarımızı kavuşturacak olursak bu zararı ne ile telâfi edeceğiz ve içtimaiyatçı asabiye mutahassısları bundan daha faydalı bir işe mi yarayacak? Bu iki meslek müntesiplerinin alâka ve yardımlarının hiç bir tesiri olmaz mı acaba; Cümle-i asabiyesinde buhranların tevalisiyle bedbin, hayattan müşteki hiç bir şeyden zevk almaz, yalnız ölüm diye haykıran zavallı bedbahtlar için selâmeti memleket namına alınacak hiç bir tedbir yok mudur?

Kadın iş hayatında

Kadını iş bayatına içtimai zaruretlerden başka onu her zaman tehdit ve tahrip eden sefalet ve esareti hayatiyesi sevketmiştir. Tabiatın ona bahşettiği cazibe kuvveti silâhtan ziyade bir belâyı saiktir. Onun için kadın kendi varlığından doğan sağlam bir istinada muhtaçtı. Bu da ancak maddî kuvvetine müracaat etmekle mümkündü. Kadın istediği gibi muvaffakiyetli bir varlık göstermiştir. **Fakat Kadın ne zaman çalışmalıdır?**

Çalışan ve çalışmayan kadınların haleti ruhiyelerini tetkik edelim.

Maişet derdiyle uzun müddet çalışan kadınlar tabiatıyla iş hayatından memnun olamaz. Ancak kısa bir zaman ve keyf için hafif vazifelerde bulunan hanımlar iş hayatından zevk almakta ve bundan dolayı bütün kadınların çalışması taraftarıdır.

Çalışmayan bir ev kadını ise: eğer hayat arkadaşını kusurlu intihap etmemişse hiç bir kadın yoktur ki; yalnız yuvasının kadını olmaktan memnun olmasın. **Çünkü kadın yuvasını süslemek ve tanzim etmekten aldığı zevki hiç bir şeyden alamaz.** Ev kadınına has olan bir temayül ve haslettir. Ne çare ki, bu günün içtimaiyatı kadına çok müşkül ve ağır bir yük tahmil etmiştir.

> Hayat kadından iki mühim vazife bekler. İş ve ev kadını her ikisini de bilmek, her ikisini de hazırlamak zaruretindedir. İkisi ile onun için mühim ve hayatî bir mesele teşkil eder. Kadın bunlardan hiç birini diğerine tercih edemez. Her hangi birinin ihmali onu bedbaht eder. Uzun müddet mecburî vazifenin ağırlığı kadını yorar kadının hassas ruhu bu ağır vazifeye mütehammil olmadığından yorgunluk onu kadınlık hislerinden tecrit eder. Kadın hislerinden uzaklaştığı anda hayattan bezgin ve bihuzurdur. Artık o canlı bir iş makinesinden hiç farkı yoktur. Fakat zaman geçmiş bunun telâfisi gayri mümkün ve asap yorgunluğu, bedbin ve müşkülpesent etmiştir. Bütün arzularına rağmen tarzı hayatını değiştirememesi itiyadında her şeye hâkim olmasıdır. İşte kadının iş hayatında bu dönüm yeri pek fecidir. Bununla beraber bizde iş hayatına atılmamış olan bir kadını nazarı dikkate alalım.

Hayata atılmayan kadın hayatı anlamıysan kadındır. Hiç şüphe yok ki: böyle tufeyli bir genç hayat arkadaşını da kusurlu olarak intihap eder. Daha doğrusu görmeden, bilmeden izdivaç bir gaye diye lâaalettayin bir numara çekmiş olur. Taliine iyi çıkmayacak olursa bu istinatsız kadın sönük ve ıztıraplı bir hayat geçirir. Aile saadeti mahvolur. Şu halde genç kızlarımız hem bu iki elim vaziyetten hiç birine maruz kalmamak hem de yuvasına vatanına müfit olacak bir tarzda yetinmelidir.

Havaî ve hayalî şeylerle iştigal edeceklerine faydalı bir uzuv olmağa çalışsınlar bir taraftan istikbalini temin ederken yarının bir ev kadını, müstakbel bir valide yuvasının ondan saadet bekleyeceğini unutmasınlar. Zira bu günün kadını bu iki evsafı şahsında tecemmü ettirmesi şarttır. Buna hazırlandıktan sonra maişeti temin edilmiş ve mes'ut bir yuvası olursa mecbur olmadıkça çalışmamalıdır. **Çünkü; kadın yuvanın zevkidir.** Onun infikâki muvakkat ta olsa aile saadetini ihlâl eder ve kadın iş hayatından ziyade yuvasını sevmelidir. **İzdivaç kadın için imtiyazlı bir istikbaldir. Bazı hanımlar yalnız iş hayatında olanların hürriyetinden bahseder. Halbuki; vazifesini müdrik olan her ve kadını hürdür.** Bahusus zamanımızda istediği gibi hareket etmekte serbest bir ev kadını Ahmet beyin zevcesi olmakta bir esaret duyar da Mehmet beyin maiyyetinde sabahtan akşama kadar lâyenkatı (kesintisiz) çalışmakta nasıl bir hürriyet hissedebilir. Ben bunda hürriyeti ifade eden bir tarz göremiyorum. Öyle dahi olsa istikbali, bunun faydasız bir hürriyet olduğunu düşünmek lâzım gelir. Bazıları da zevcine minnettar vaziyette kalmamak için çalıştığını söyler. **Bir baba yetişmiş evlâdına (Sana bakıyorum diye) söyleyebilir. Fakat bir zevç için bu hiç bir zaman varit olamaz.** Çünkü bu vazifeyi ifaya kanunen mükelleftir ve refikai hayatının da mukabil vazifesi var. Aile yuvasının saadetini kadının dahilî vazifesi itmam eder. Kadın istirahat bahşeden yuvanın ziynetidir, istikbalini temin etmiş hayatı anlamış bir genç kız bu vazife ağır gelecek olan bir adamı her halde zevç olarak intihap etmez. Genç kızlarımız bilmelidir ki zaman ve hayatın istediği gibi hareket ederlerse mes'ut olurlar.

İzdivacın faydaları

İzdivaç lehinden ziyade aleyhine söz söylenen bir mesele olmuştur. Hattâ, bir ecnebi profesörü bu hususta daha ileri giderek (zifaf odasının cehenneme açılmış bir pencere) olduğunu söylemiştir. Bu profesörün aile hayatını hangi cihetten tetkik ederek bunu söylediğini bilmiyoruz. Yalnız her zaman tesadüf edilen aile facialarını, şikâyetleri, talâkları nazarı dikkate alacak olursak profesöre hak vermek lâzım gelir. Fakat bu beşeriyet için zaruridir. **İzdivaç olmasaydı harimi İsmet olmaz, temiz aile yuvaları yerine o menfur yerler kaim olur ve beşeriyet sönerdi: Her şeyden evvel izdivaç beşeriyetin istirahat bahseden nezih bir melceidir.** Ve beşeriyetin teksiri ve selâmeti gibi mühim bir mesele var ki; İnsan neslinin güç neşvünema bulması muhtaç olduğu fedakârlığa bir valide şefkat ve ihtimamı kâfi gelmeyeceği saniyen fertler arasında bir ahenk tesisi temizlik ve İçtimaî faydalarına binaen bir esasa rapt edilmiştir.

Şu halde şimdi bu faydalı müesseseye ıztırap veren ve bunu ıztıraplı bir şekle koyan amilleri arayalım. Bu pürüzlerin zuhuruna mahal bırakmayalım ki; cehenneme dönmesin. İzdivaçta en çok şayanı dikkat olan şey her hangi bir gafletle seciye, seviye farkları gözetilmeden servet, mevki, güzellik cazibesine aldanıp hissiyata kapılarak vuku bulan izdivaçların umumiyetle neticesi hüsrandır. Bu yuva er geç, yıkılmağa mahkûmdur. Gerçi, izdivaç için bir mertebei kabiliyet olmaz, insan ne kadar dûrendiş (ilerisi için kaygılanan) ve müdekkik olursa olsun izdivaç bütün bekârlar için bir muamma teşkil eder. O hayata katıldıktan sonradır ki: o muammanın içinde evvelâ kendi kusur ve noksanım bulur. Fakat bu çok acı bir tecrübe olur. Çok defa muvakkat bir zevk için bütün ömründe ıztırap çekmek zaruretinde kalır. Onun için izdivaca evvelden hazırlanmak lâzımdır. En mühim olan esasları tespit ederek şeraiti hayatiyesine uygun gelecek ve maddî manevî iktidarı ne evsafta bir hayat arkadaşım mes'ut etmeğe kafi geleceğini düşünmelidir. Bilhassa bu noktaya çok dikkat etmelidir; bile, bile fedakârlık dahi her ikisinin aleyhine çıkar. Her hususta etraf ile düşünmek ve teennile hareket etmek lâzımdır ki; bilâhara nedamet ve bedbahtiyi mucip olmasın. Böyle ciddî işlerde hislerimizi değil kafamızı dinleyelim. Her ne olursa olsun şuurla bina edilen her şey güzel ve sağlamdır. Şuurla tesis edilen aile yuvaları da mes'ut bir netice verir. İnsan kanunen mükellef olduğu vazifeyi ifa ederken ruhu bir eza değil büyük bir zevk duyar. Yeter ki; müessisler vazifelerine müdrik olsunlar.

Aile yuvası denince müzikli, varyeteli gazino gibi bir eğlence yeri değil temizlik, istirahat, samimiyet sadık bir arkadaş arzeden bir müessesedir. Zaten insanlara da lâzım olan budur. Yoksa eğlence yerlerinin insanın sıhhat ve servetini kemirmekten başka ne faydası vardır?

Menfaatları icabı olan böyle faydalı müessesenin haricinde kalmak isteyenler hem kendi nefsinin hem de insaniyetin düşmanıdır.

Kadın Ruhu

Naçizane fikirlerimi ihtiva eden bu küçük Kitaba (Kadın Ruhu) ismini niçin verdim?

Kadın olmaklığım hasebile kalemi elime aldığım dakikada ilk düşündüğüm şey kadınlık ve kadınlardı. Hem cinslerimin ruhî evsaflarına çok kıymet verdiklerini bildiğim için bilhassa Vatanımın kadınlarının istifadesini mutazammın naçizane fikir ve intibaalarımı muhtevi satırlar üzerine alâkadaranı uyandırmak için Kadın ruhu ismini verdim. **Gerçi; bütün kadınlar benim için mukaddestir.** Hattâ yavrularına kanat çırpan bir dişi kuş dahi şefkatin timsalidir. Hassas, ince, müşfik olan kadınlar ise kürrei arzın en faydalı bir ziynetidir. Bununla beraber kadın kelimesini telâffuz ederken bile kadınlığın husulpezir (meydana gelen) olmayan ince duygularının altında hem cinslerimle beraber ezildiğimi hissediyorum. Hassasiyetin, inceliğin, şefkatin timsali demek olan kadın ne yazık ki; hinlerinin ezelî ve ebedî masum bir katilidir. **Evet masumdur kadın, ne hain ne de cani değildir.** Kadını bu ve bütün hunharlıklara kadın ruhunu anlamadığını kadın bir muammadır demekle isbat eden ona muarız olan cins sevketmiştir. **Kadın ruhunun bir kitap olduğunu söylediler. Fakat bu varakı mihrivefayı ne okuyan ne anlayan olmadı.** Kadının kendi varlığından yükselen ince duyguları her zaman âdemle karşılaştı. O yalnız hodgâm (Kendi keyfini düşünen-Kendini beğenmiş) ve hodbin (kendini beğenen, enâniyetli, bencil, kibirli) ellerde hırpalandı. Bu tabiat nasıl bir tabiattır ki; şefkati zulme ezdirdi.

İşte bu kara düşüncede iken diyorum ki; teşkili beşere hâkim olaydım, zalimleri yok ederdim. Fakat kadınlığım hayır diye cevap veriyor. Benim kollarım ve teşkilâtı bedeniyem hislerim kadar ince ve nahiftir. Eğer dünyada yalınız kalmış olaydım sevkı tabiîsinde uçmuş olan kanatsız bir kuş olacaktım. Bu gördüğümüz muazzam asarı hep o vücude getirdi. O bunları benim için yaptı. Ben olmasaydım yapmazdı. Bunca asarı fedakâri affa değmez mi diyor.

Vecizeler

Türklüğü hakir görenler medeniyetin mepde-i ve temelini kuran Türkler olduğunu bilmeyenlerdir.

Tekâmül etmemiş bir millet çocuğa benzediği için kelâm hakkı verilmez.

İçtimaiyatımızın inkişafına mani olan amillerden biri de tesettürdü.

Büyük adamların küçük sözleri dimağının yorgun zamanına tesadüfe der.

Alil (Hasta. İlletli) olmayan dilenciye verdiğiniz para taliini değiştirmez seciyesini bozar.

Başkalarının hislerine hürmet etmesini bilmeyen hürmet beklemesin.

Yalnız kendini düşünenlere rahatlık müyesser olmaz.

Hodbin kendini metheder kusurlarını görmediği için

İsrafkârın kapısında sefalet bekler.

Sefahat zaif iradelerin mıknatısıdır.

Beyanı itizar

Yeni harfleri nazarı dikkatte alarak mevzuların müsait olmasına rağmen çok muhtasar yazdım. Bununla beraber birçok kusur ve noksanlarım olabilir. Evvelden böyle eser yazmak niyetinde olaydım okuyucularıma daha faideli olacak bir tarzda hazırlanırdım. Bu gün yalnız Türk Cumhurunun o Muazzam [Şulesinin] akislerinden ilham alarak bu küçük eseri vücude getirdim. Bunun maddî menfaate müsteniden yapılmamış

olmasını bir dakika mülâhaza etmek vaki olan kusurlarımı örtmek ümidile müteselli oluyorum.

Yazan: **Safiye MİTHAT**
24.01.1930
AKŞAM Matbaası,
Cebeci /Ankara

HZ. FATIMA ZEHRA ALEYHİSSELÂMIN KABRİ NEREDEDİR?

Bir birçok Müslüman kardeşimiz, Hz. Fatıma aleyhisselâm annemizin kabrinin nerede olduğunu bilmediği gibi, çok bilmiş geçinenlerde bilgi kirliliği yüzünden "yeri tam belli değildir" diyerek geçiştirmektedirler. Bu durumun ortaya çıkmasında Suud yönetiminin Vahhabî olup kabirlere karşı farklı tutumları veya sünnî ve şiâ kaynaklarının bir noktada birleşmemeleri ihtilafların oluşmasına zemin hazırlamıştır, denilebilir. Rivayetlerde, Annemizin kabrinin yeri hakkında üç yerden biri üzerinde durulur.

a) Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin kabrinin kenarında.

b) Cennet'ül Bakî Kabristanında.

C) Mescid'un- Nebi'de; Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin kabri ile minberi arasında.

Yukarıda mekanlar, kabrin bulunduğu yerler olarak bahsedilse de; taassuptan, mezhebi kaygılardan uzak ve objektif tarafıyla Evliya Çelebi, "Seyehatnâme"si (1671-1672) ndeki yıllarına ait Hicaz Seferi ile ilgili malumatlarını kayda geçerken açık bir şekilde konu başlığı altında Hz. Fatıma aleyhisselâm annemizin kabr-i saadetinin durumu beyan etmiştir. Tarihi içerikleri ile faydalı bir kaynak olarak kabul edilen "Seyahatnâme" göz ardı edemeyeceğimiz bir kitaptır. Evliya Çelebi 1671 yılındaki Hz. Fatıma aleyhisselâm validemizin kabrinin, bilginin ve durumun gerçeğini beyan etmiştir. Bu nedenle günümüz hacılarının bu bilgi ile aydınlatılması üzerimize bir borçtur.

Orijinal dili ile "Seyahatnâme"de konu şu şekilde geçmektedir.

ZİYARETİ HAZRETİ FATIMATÜZ ZEHRA VE BİNT RESALETPENÂH

Bunlar dahi Hazreti Resaletpenâhın kubbesi sahası dâhilinde başka şebeke içindedir Amma şebekelerinin kıble canibi Resulü Hudanın şebekesine muttasıldır. Amma kendüleri Hazreti Resul gibi cibinlik içinde değildir Zer enderzere müstagrak sandukları ile aşikardır Bu mahalle dahi âdâb ile gelüb bu duayı okuya

السلام عليك يا فاطمة الزهرى

السلام عليك يا بنت رسول الله

السلام عليك يا زوجت علي الرضى

السلام عليك يا ام الحسن والحسين

استود عنك الشهادتين يا بنت رسول الله

diyüreca iderek b şefaatlerin ruhu şerifleriyçün fatiha (i) şerif tilâvet olunur.

Bu Medine şehri icre bir kız vücude gelse bu merakadi Fatımeye getiriib bir saat mikdarı dururlar ve Hazreti Fatımanın mevlûdu şerifler (i) sene nübüvve Mekkede vücude gelmişlerdir Müddeti ömrü azizleri sene cümle sâdâtı kiramın silsileleri bunlara müntehi olur. (s.634)

Bu bilgiye ek olarak (s.637) Evliya Çelebi cibinliği izah ederken şu notu tekrar düşmüştür.

[Hazreti Eba Bekir dahi ol cibinliğin içinde Hazretin mübarek uylukları sağında ol beraberlikde siyah kâbe örtüsü ile puşide sanduka içinde Hazreti Omer ibnül Hattab asudedirler. Bu kubbei âlide bunlardan kimesne medfun değildir. Hazreti Fatıma bu kubbeden hariç sahasında

medfundur. Ve bu cibinlik ile taşra demir şebeke mabeyni üç adım vasi bir yerdir Ve seraperdenin canibi erbaası devir olunur bir yerdir.]

Bu meselenin acıklı tarafı Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin biricik kızının kabir yerinde bu bilgilerden birçok hacı kardeşimizin gafil veya şüphe ile hareket etmeleridir. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi ziyaret ederken, Efendimizin şebekesinin güney tarafında Hz. Fatıma aleyhisselâm annemizi ziyaret etmeyi unutmamalı dostları uyandırmalıyız.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Kaynak:

Evliya Çelebi Seyahatnamesi Anadolu, Suriye, Hicaz (1671-1672) (Dokuzuncu Cilt) 1935 İstanbul Devlet Matbaası

Günümüz Türkçesiyle

RASÛLÜ EKREM'İN KIZI HAZRETİ FÂTIMAT'ÜZ-ZEHRÂ

Bunlar da, Rasûlü Ekrem'in kubbesi altında, başka kafes içindedirler. Buraya da edeple girip **"Esselâmu aleyki yâ Fâtımat'üz-Zehrâ, yâ binti Rasûlallah.."** deyip şefaatleri için Fâtiha okunur. Medine'de bir kız çocuğu doğsa buraya getirip bir saat kadar dururlar. Sâdât-ı kirâmın hepsinin silsilesi bunlara ulaşır.

RAVZA-İ MUTAHHARE KUBBESİNİN İÇİ

Velinimetimiz Hüseyin Paşa ile Rasûlüllah'ın kubbesi içine girdiğimizi beyan eder.

Evvela temiz, helal elbiseler giyip, devamlı salâvâtı şerife getirmek gerek. Şeyhül- harem, 12 tavaşi ile, ellerinde buhurdanlar, gülapdanlar, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin kafesi önüne gelirler. Evvela Şeyhülharem, paşanın kemerine bir beyaz futa kuşatıp, eline bir süpürge verir. Hakir ile birlikte yedi adam olduk. Herkesin elinde birer süpürge vardır. Padişahın vekili Şeyhülharemdir. O da eline bir süpürge alır. Kafesin kapısı açılır. 12 harem ağası içeri girip kapıyı kaparlar ve hiç kimseyi içeri koymazlar. **"Ya Rasûlallah'ın kızı"** diye içeri girerler. Çünkü Hazreti Fâtıma'nın kabrine, Rasûlü Ekrem'in mübarek kabrinin yanından girilir.

Paşa ve hakir yeri öpüp, şefaatlerini dileyip, yeri süpürmeye başladık. Onbeş kişi ile Ravza-i Mutahhare'de kaldık. Ama bende can kalmadı. Aşkından mest oldum. Sonra mübârek ruhlarından yardım istedim. Aklım başıma gelip üç kandil yaktım. Bu kubbenin ta ortasında asılı bir cibinlik vardır. **Değeri cihan değer, içeri kimse giremez.** Çünkü Allah'ın sevgilisi burada yeşil dokuma Kâbe örtülü sanduka içinde yatar. Burada o kadar kıymetli mücevherler, kandiller, şamdanlar vardır ki hesabını Cenâbı Hakk bilir. Senede bir kere hademeleri girip tozlarını alırlar.

Hazreti Ebu Bekir ile Hazreti Ömer de bu kubbe içindedir. Hazreti Fâtıma kubbenin dışındadır. Bu cibinlik ile dışarıdaki kafes arası üç adımlık yerdir ve zemini akik, firuze, zeberced, billur, necef gibi en kıymetli taşlarla döşenmiştir. Onun için halı ile örtülü değildir. Kubbe içindeki altıntoplar mücevherler, asılı kandilleri görenin aklı perişan olur. Kubbe içinde bunlara yer kalmayıp yetmiş seksen yere zincirlerle kubbenin köşelerine küme küme asmışlar.. Adam boyunca altın şamdanlar vardır. Ve Rasûlü Ekrem'in önünde örtüye dikili iki parça elmas var ki biri yetmiş kırattır. Allah bilir gece baktım, ışığından kubbe nur gibi idi. Bazı kimseler ışığında ders okurlar. Bu kubbe elli arşın yüksektir. Kubbenin etrafında **"Allâhu nûru's-semâvâti velardı meselü nûrihi kemişkaâin fiha misbâhin"** âyeti yazılmıştır. Böylece ziyaret edip dışarıya çıktım.

Kafesin üzerinde **"Ellezine yettebiûne'r-Rasûlen nebiyyel ümmiyyillezî yecidûnehu mektuben indehüm fi't-tevrati ve'l-incil"** âyeti yazılıdır.

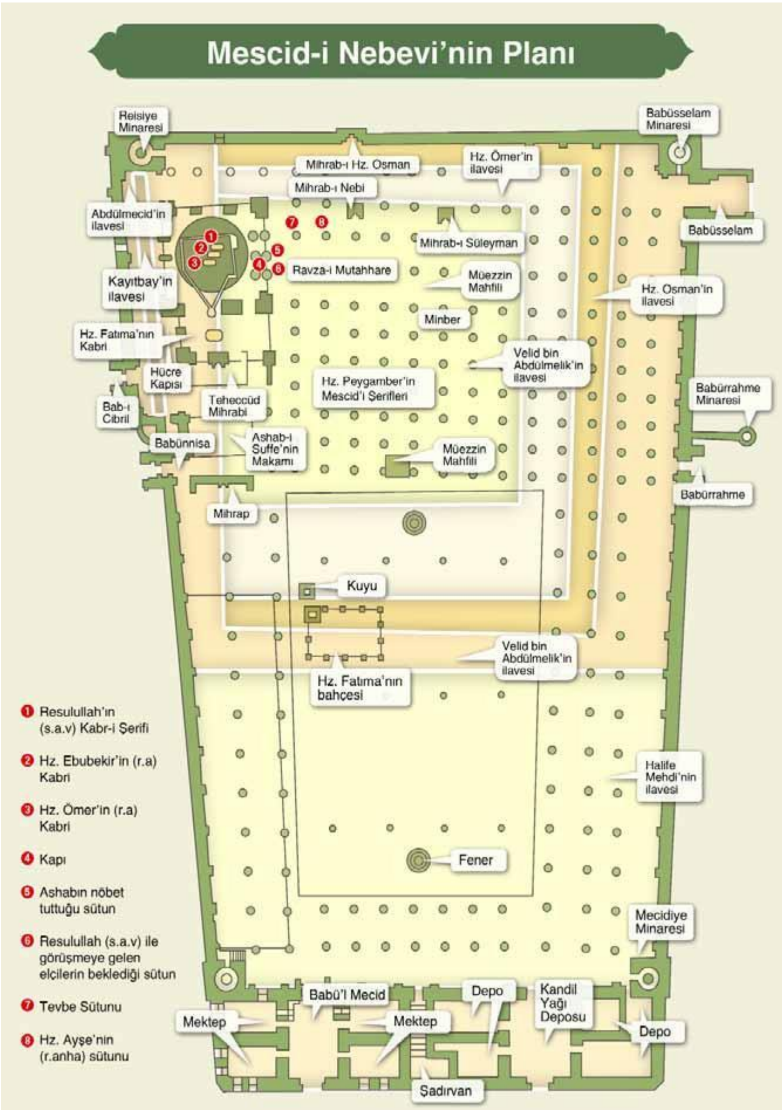
Ve yine burada **"Ve kefâ billahi şehîden"** âyeti yazılıdır. Velhasıl gücümüz yettiği kadar yazdık. Gençliğimde 50 senesinde hakir rüyamda müezzinlik edip, mübârek ellerini öpüp buyurdular ki **"Şefaati, ziyareti, seyahati Elfâtiha.."** Hamdolsun nutukları bu sene husûl buldu.

Şam'dan Müzeyrib Kalesi'ne gelip orada çadırdan onyedi gün çıkamamıştık. Bu onyedi günde yedi hatmi şerif okuyup, birini Vedduhâ, birini Yâsin, bir kaçını İhlâs surelerinde bırakmıştım. Hamdolsun hepsini burada tamamlayıp hediye ettim ve şefaatlerini rica ettim. Hatta hatm-i şerifin birini öğle namazında müezzinler mahfelinde tamamlayıp bahr-i tavil üzere bir duâ ettim ki, bütün hacılar şaşırıp kaldılar. Burada bütün ziyaretlerimiz tamam oldu.

Kaynak:

SEYAHATNAME(Kısaltılmış Versiyon) Evliya Çelebi bin Derviş Mehmet Zillî (1611, İstanbul - 1682, İstanbul) Sadeleştirerek Çevirenler: Tevfik Temelkuran, Necati Aktaş, Mümin Çevik, Eserin Çevirisinden Özetleyen: Sabri Yılmaz, Yeni Şafak, 2006, İstanbul, s. 608-610

Resimler

Hücre-i Saadete ait olan bu fotoğraflar ise yine 2010 yılına ait olan son ziyaretten... 2011 yılı boyunca açılmayacağı için Hücre-i Saadetin çekilen son görüntüleridir.

Hücre-i Saadetin Batı (Cennet Bahçesi) tarafından çekilen fotoğraf. İlk kırmızı kare Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellemin mübarek başının hizasıdır. İkincisi Hazreti Ebubekir Efendimiz ve Hazreti Ömer Efendimizin mübarek başlarını gösteren kırmızı karelerdir.

Hazreti Fatıma Annemizin Kabr-i Şerifi

(Zayıf bir rivayete göre Hazreti İsâ aleyhisselâmın kabri olacak denilse de bu bilginin doğruluğunda şüpheler bulunmaktadır. Eğer bu husus hakkında açık bir bilgi olsa idi Evliya Çelebi, "Seyehatnâme"sinde izah buyururdu.)

Hazreti Fatıma annemizin mihrab-ı şerifleri. Hücre-i Saadetten iç arka görüntü.

http://www.dunyabizim.com/?aType=haberYazdir&ArticleID=6026&tip=haber

Dr. RIZA NUR'UN KABRİNDEN ALDIĞIMIZ HİSSELER

Dün, bir arkadaşım ile kabir ziyareti için, Merkez Efendi Mezarlığına gittim. Kaderin cilvesini ve siyasî hayatın insanlara neler yaptığına, bir defa daha şahit oldum. Günümüzün polemiklerinden olan ırkçılık mı dersiniz, milliyetçilik mi dersiniz, ne derseniz deyin, acımasız dünya hayatının yalın bir gerçeği bariz bir şekilde ayan beyan bir şekilde ortadaydı. Devletin ve milletin tek derdinin günü kurtarmak olduğunu ve istismarın yüksek tepeleri, bu mezarlıkta bana sanki haykırıyordu. Orada müşahede ettiğim, çok meşhur olan iki zata ait kabrin hali beni pek üzdü. Ancak, zannediyorum bu hale çok kişi de üzülmez. Bazıları diyorlar ya, Türkiye Cumhuriyeti hep ırkçılık yaptı. Cevabım hayır. Eğer böyle olsa idi Dr. Rıza Nur'un kabri bugün bu halde olamazdı.

Yine bazıları da, dindar kesim için, devleti dindar yapmak istiyorlar, diyorlar. Bu türden sözlerin hepsi yalan. Birileri sabahtan kalkıp, hükmü sadece akşama kadar sürecek bir şeyler söylüyorlar. Söylenenlerin hepsinin yalan ve komplodan ibaret olduğunu bir daha anladım. İşte bu ahvali görünce siyaset gerçeğini gün yüzüne çıkaran Niccolò di Bernado dei Machiavelli (3 Mayıs 1469 – 21 Haziran 1527) hatırıma geldi. Ruhu şad olsun. Her zamanki gibi bir defa daha haklı çıktı.

Evet, birileri gibi hepimiz bir yol tutturmuş gidiyoruz. Niyetimiz vatan millet içinse ne güzel, ya değilse…

İşte bu kabirler maskelerin yırtıldığı mekanlardır. Sevenleri ve düşmanları ortaya çıkarır.

Eğer bir şeyler duymak ve görmek istiyorsanız, kabristanlara gidin. Kabirler nasihat etmek için hepimizi bekliyor. Unutmayın ki "garip bir mezar", tarihe yıllar sonra olsa da ışık tutar.

Biz dün gittik. Dr. Rıza Nur Beyefendinin kabride garip ve yoksun, uzun zamandan beri ziyaretçisinin yok olduğunu görüyorduk. Anlaşılan o ki çok uzun zamandan beri ne devletten ve ne de milletten gelip gideni var!!!!!

Hayatımız Cem Karaca'nın şarkısındaki gibi;

Bindik bir alamete

Gidiyoz kıyamete

Yol dediğin yol gibi

Ulaşmalı bir yere

Biz dön baba dönelim

Geliyoz aynı yere

Bu döngü kısır döngü

Başı varda sonu yok

Dönüyom dönemiyom

Sonunda bir çıkış yok

Yerel ve genel seçim

Seçin bakalım seçin

Ki dön baba dönelim

Aynı yere gelelim

Çete çeteye çatmış

Çete çete içinde

Battık buruna kadar

Cafer getir peçete

Nush ile uslanmam ben

Etmeli beni tekdir

Tekdirden anlamazsam

Artık hakkım kötektir

Eskiden adam gibi

Oturur meze yerdik

Şimdi meze yer gibi

Oturup adam yiyoz

O zaman siz buna

Müstehaksınız len

Diğer bir kabir daha vardı. Onu söylemeye dilim varmıyor. O, biraz taze mezar. Onun derdi daha aşağıda bitmemiş gibi, hesabı ile meşguldü. Ondan bahsetmek için biraz bekleyelim.

Bizim asıl sevindiğimiz husus ise huzurunda yılarca durulan Merkez Efendi Hazretleri tamirde olan türbesinin kilitli ve kapalı kapılarını bize açınca, arkadaşımla çok sevindik. Bu dediğim bir hal ile Yavuz Sultan Selim Hanın hakikat çeşmesinden sunduğu beyti zuhur etti.

Padişah-ı âlem olmak bir kuru kavga imiş

Bir veliye bende olmak cümleden evla imiş

Ne oluyor, ne oluyoruz. Demeye ne hacet, söz yine Yavuz Sultan Selim Hanın olsun.

Milletimde ihtilaf u tefrika endişesi

Kûşe-i kabrimde hatta bî-karar eyler beni

İttihad oldu hücum-ı hasmı def'e çâremiz

İttihad olmazsa daim dağdar eyler beni

272 Yazılar

RIZA NUR

TÜRKİYE İÇİŞLERİ BAKANI

24 Aralık 1921 - 27 Ekim 1923

Yerine geldiği Refik Saydam

Yerine gelenRefik Saydam

Türkiye Millî Eğitim Bakanı

Görev süresi

4 Mayıs 1920 - 13 Aralık 1920

Yerine geldiği Makam oluşturuldu

Yerine gelen Hamdullah Suphi Tanrıöver

Kişi bilgileri

Doğum30 Ağusros 1879

Sinop, Osmanlı İmparatorluğu

Ölüm8 Eylül 1942 (63 yaşında)

İstanbul, Türkiye

Bitirdiği okulTıbbiye İdadisi

Rıza Nur (d. 30 Ağustos 1879, Sinop – ö. 8 Eylül 1942, İstanbul), Türk siyasetçi, devlet adamı, yazar, Türkolog-tarihçi ve hekim.

II. Meşrutiyet'in ilanı ile açılan Osmanlı Meclisi Mebusan'ının ilk döneminde ve |1. ve 2. Dönem TBMM'de Sinop milletvekilliği yaptı, TBMM tarafından seçilen I. İcra Vekilleri Heyeti içinde Türkiye'nin ilk Maarif Vekili (Eğitim Bakanı) oldu, Moskova Antlaşması ve Lozan Antlaşması müzakerelerine katıldı.

Çocukluğu ve Eğitimi

30 Ağustos 1879'da Sinop'ta doğdu. Zor bir çocukluk geçirdi. İlköğrenimini Sinop'ta yaptıktan sonra İstanbul'a gelerek Soğukçeşme Askeri Rüştiyesi'ne girdi. Sonra Tıbbiye İdadisi'ni (Tıp Lisesi) ve Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'yi (Askeri Tıp Okulu) tabip yüzbaşı olarak bitirdi. 1901 yılında Gülhane Hastanesinde (Askeri Tıp Akademisi) staj yaparken çalışkanlığı ile Alman hocaların ilgisini çekti ve orada asistan oldu. Önce Prof. Dr. Deike Paşa'nın yanında çalıştı, sonra cerrahi kısmına geçti. Prof. Dr. Wietin Paşa'nın yanında çalışarak operatör oldu. Bu arada fenni sünnet usul ve aletlerini anlatan özgün bir kitap yazdı. Önce padişaha sunulan kitap, daha sonra yayımlandı ve Prof. Wieting tarafından bir kısmı Almanca'ya çevrildi.

Memuriyeti

1903'te Rumeli Zibefçe gümrük kapısına bakteriyolog atanan Dr. Rıza Nur 1905'te Gülhane'ye yardımcı öğretmen, 1907'de Askeri Tıbbiye'ye cerrahi hocası oldu.

II. Meşrutiyette

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra yapılan seçimlerde Sinop'tan milletvekili seçilerek Meclis'e girdi. İttihatçılara yönelik ağır muhalefeti sebebiyle profesörlük yaptığı Askeri Tıbbiye'deki görevinden alındı. Daha sonra, binbaşı rütbeleri de söküldü. Eleştirilerini keskin bir dille sürdürmesi üzerine üç ay hapis yattı ve Bekirağa Bölüğü'nde idamını beklerken Cemal Paşa'nın emriyle sürgüne gönderildi. 8 yıllık sürgünden sonra ancak Mütareke döneminde İstanbul'a dönebildi. 1920'ye kadar kaldığı Mısır'da Cemiyet-i Hafiye ve Türkiye'nin Tarik-i Selameti (Türkiye'nin Kurtuluş Yolu) adlı eserlerini kaleme aldı. Balkan Savaşı'na da katıldığı bilgisi yer almaktadır

TBMM ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti Fikri

TBMM 1. Dönem ve 2. Dönem'de Sinop milletvekili olarak yer aldı. Atatürk'le arasının açılmasından önce Atatürk'ün en yakın ilişkide bulunduğu hatta Atatürk'ün Lozan'a yolladığı devlet adamlarındandı. Eğitim Bakanlığı yaptı. 1920'de Sovyetler Birliği ile dostluk ve yardım antlaşması yapmak üzere Moskova'ya gönderilen heyete delege olarak katıldı. Çiçerin ve Stalin ile görüştü. TBMM hükümeti adına Moskova Antlaşmasını Ali Fuat Paşa ve Yusuf Kemal Tengirşenk ile birlikte imzaladı. Cumhuriyet'in ilanına kadar bütün hükümetlerde Sıhhiye Vekili olarak görev aldı. Sakarya

Meydan Muharebesi‘ne doktor olarak fiilen katıldı. Lozan Konferansı‘na ikinci delege olarak katıldı. 2. Dönemde yeniden Sinop milletvekili olarak Meclis’te yer aldı. 14 cilt tutan Türk Tarihi’ni bu sıralarda yazdı. 1926’da Sinop’ta bir kütüphane kurarak, gelir kaynakları ile birlikte kamuya vakfetti.

Kişiliği

Aktif, üretken ve (özel hayatına ilişkin hissiyatları dahil) açıksözlü bir tarzda yazılmış eserleri ile tartışmalı profilini günümüzde de muhafaza etmektedir.

Atatürk ve Rıza Nur

Mustafa Kemal Paşa ile arası açılan Dr.Rıza Nur, milletvekili olduğu halde, İzmir suikastine karışanların idam edilmeleri ve bunların kendisi gibi muhalif kimseler olmaları sebebiyle yurdu terketmiştir. 1926 yılında kitabında belirttiği bu gibi kuşku ve korkular nedeniyle Fransa’ya gitti ve Paris’e yerleşti. Daha sonra oradan Mısır’a geçti. İskenderiye‘de bu kez 12 yıl süren bir gurbet dönemi yaşadı. Bu arada “Türkbilik Revüsü” adlı yıllık bir Türkoloji dergisini yayınladı. Leiden‘de toplanan Şarkiyatçılar Kongresinde Reşit Saffet‘le birlikte Türkiye’yi temsil etti. Öğrenciliğinden beri hayranı olduğu Namık Kemal üzerine 720 sayfalık bir inceleme yazdı.

1938 yılında, Atatürk öldükten sonra Türkiye’ye dönen Dr.Rıza Nur, vefat edene kadar İstanbul, Taksim’de kiraladığı 3 odalı bir apartman dairesinde yaşamıştır. Burası aynı zamanda Tanrıdağ Dergisi’nin de idarehanesi olmuştur. Dr. Rıza Nur İstanbul’da 8 Eylül 1942‘de öldü.

Hayat ve Hatıratım olarak bilinen 3 ciltlik kitabın ilkinde kendi hayatını ve hatıralarını, ikincisinde İnönü ile ilgili anılarını son cildinde ise Atatürk ile ilgili anılarını anlatır. Bu kitabında her ikisine de ağır ithamlar, zaman zaman yapılan ihanetin boyutunu hazmedemediğinden, ifadeleri mevcuttur. Anılarında İnönü‘nün Kürt, Abdülhalik Renda‘nın Arnavut, Rauf Orbay‘ın ise Kafkasya kökenli olduğunu iddia etti. Mustafa Kemal‘in ise I. Dünya Savaşı‘nda hızla yükseldiği Çanakkale cephesinden beri Almanlarla işbirliği yaptığını öne sürdü.

Anılarını 1935 yılında, British Museum‘a, 1960 yılına kadar yayımlanmamak kaydıyla gönderir. 1968 tarihinde Altındağ Yayınları tarafından mikrofilm olarak getirilen “Hayat ve Hatıratım” toplatılmış, yıllar sonra ilk üç cilt tekrar piyasaya sürülmüştür ve piyasadan kaldırılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nde yasaklanmıştır. Gençlik yılları, Kurtuluş Savaşı, Topal Osman olayı ve Lozan Antlaşması dönemini anlattığı bölümler ise dikkate değer bilgiler içermektedir.

Eserleri

- Yeni Usulü Hitan (sünnet) ve Yeni Kıskaç (1909)
- Fenni Cerrahi Ortopedi (1910)
- Gurbet Dağarcığı (1919)
- Cemiyet-i Hafiye
- Türkiye’nin Tarik-i Selameti
- Türklük Duası
- Hürriyet ve İtilaf nasıl doğdu nasıl öldü? (1919, Kitabevi Yayınları)
- Türk Tarihi (1924-1926, 14 cilt, Toker Yayınları)
- Cemiyet-i Hafiye (İşaret Yayınları)
- Moskova – Sakarya Hatıraları (Boğaziçi Yayınları)
- Lozan Hatıraları (Boğaziçi Yayınları)
- Oğuzname *destan denemesi* (1928)
- Namık Kemal(1936)

- Hücumlara cevaplar (*polemik*)
- Türk Bilik (*dergi*)
- Tanrıdağ (*dergi*)
- Hayat ve Hatıratım (1968, Altındağ Yayınları – Kadir Mısıroğlu Tarafından Yayımlanmıştır.)
- Hayat ve Hatıratım (1982, Frankurt – Tam Metin)

Rıza Nur'dan Lozan Antlaşması

" *Lozan, Türk zaferinin bedeli değildir. Eksiktir, noksandır, kusurludur. Oluk gibi akan Türk kanı ve zafere bağlanan Türk ümidinin karşılığı olmamıştır. İsmet'e beş on defa söyledim: "Bu muahedeyi yaptık. Bunda türlü gayeler vardır. Muahedenin tatbikatının bu gayelere doğru fiilen yürütülebilmesi için "muahedenin tatbikatı komisyonu" diye bir komisyon yap. Bir de bu gayeleri gizli olarak yazalım, bu komisyona ver. Başvekil idi, yapardı, yapmadı. Halbuki bir yıl sonra Yunanistan buna benzer bir heyet yaptı.* "

Rıza Nur eserlerinde ayrıca, Lozan'daki heyetle birlikte iken Atatürk ve İsmet İnönü arasında -kendisi de heyette olduğu halde içeriğini bilmediği- çok gizli telgraf yazışmaları olduğunu bunların Lozan'daki bazı önemli kayıplarımızı ve Lozan'ın gizli kalmış yönlerini de açıklayabileceğini öne sürmüştür. Fakat ispatlamamıştır.

Hakkında daha geniş bilgiler için aşağıdaki linklere bakabilirsiniz.

http://tr.wikipedia.org/wiki/R%C4%B1za_Nur
http://blog.milliyet.com.tr/riza-nur-olayi/Blog/?BlogNo=376696
http://www.anindatepki.com/ataturk/dr-riza-nur-ataturk%27e-neler-diyor-neden-diyorlatife-hanim-abdus-efendi-genelev-a/
http://www.ahmetsimsirgil.com/yavuz-sultan-selim-han.html

MASKELİ HAYAT ve FİKİRLERİ

Maskenin arkasındaki fikirler, bize çok ulvî ve muhteşem gelsede , açıktan veçhesini gösterenler kadar samimi ve kuvvetli olamadılar. Sistemi içinde mükemmeliyet bulunan fikirler gibi tutunamadılar. Doğruluk ve izhar olmuş fikirler, bir yerden sonra, kefaletine kurban gitmeyi gerektirir. Esasında bu zor işlerden olup, insan için elem ve acı tüketiminin dozunu arttırmıştır. Giardano Bruno'nun, [59] 2555 gün kiliseye meydan okuyuşu ile Guy Fawkes [60] 'i beraber okunduğumuzda görünen şudur ki, maskenin altında anılmak, bir hayalden öteye gidemezken, açıktan söylenmiş fikirler, mesnedini bulmuş tuğlalar gibi duvarda dizili durmaktadır.

Gerçek manada insanın, öldükten sonra anılması veya anılmaması onun için bir kazanç değildir. Ölmüş ve gitmişsin. Eğer bir fikri emanet bıraktıysan, fayda yönünden mahrum kalmış olsan da, onu kabul edecekler için bir kazanç olabilir. Ancak fikirler maske altında kaldıysa, o zaman kim kimin, ne neyin öncüsüdür?

Eski tarihte, açılan cephe savaşları gibi fikirleri söylemek çok kolaydı. Çünkü o çağlarda idealist biri olmak, sonucu ölüm cezası bile olsa hep arzulanan bir hedefti. Çağımızda ise, çoğu düşünceler maskeli olduğu için, neyin doğruda neyin eğride durduğunu görmek şöyle dursun, insanlar kimliklerini bulamadıkları gibi, bunalımın pençesinde kalmışlardır. En sağlam karakter olan cinsiyet faktöründe dahi, kuşku içerisinde kalmışlardır. Kadın mı, Erkek mi? olduğunu fark edemez bir haldedir. Öyle ki, kendi gerçeğini unutmuş **"ötekinin kimliğini"** savunurken, kendi kimliğinizi kaybetmişsinizdir. Kadınların hakkını savunurken, erkekliğini unutmuştur. Bir milletin hakkını savunurken kendi milletini unutmuştur. Bu durumda, doğruyu savunmaya çalışırken, varlığını **"ötekinin varlığı"** 'na bağlayan, parazit fikirlere mağlup olmuş, farkında olmadan eğriyi savunur durumuna düşmüştür. Fikirler maskenin altında bulanıklaşmış ve sırlanmıştır. "Maskenin altındaki gerçek, gerçek olmayan , sonuçta korkaklığın ve acziyetin temsilinden başka ne olabilir ki?"

İnancın başlangıcı, **"önce kendine inanmak"**tır. Bir insan, belki kendine inanmak için bir zamana ihtiyaç duyabilir. Bunun için bir dönemin gerekli olduğunu kabul edebiliriz. Bir vakitten sonra kendimize şüphesiz inanmalıyız. Ancak kendimizede inanırken, eğer onu da maske altına alıyorsak, dışımızdakilerin dürüstlüğü beklemenin, bizim için, çok da önem arz etmeyeceğini düşünebiliriz.

"Fikirler, ölümsüzdür", deniliyor. Bu ölümsüzlük ise ancak kimliğini arayıp bulanlara ait olabileceğini bilmeliyiz. Maske altından çıkan bir fikir, nasıl olurda yıllara hükmedecek gücü nereden bulabilecektir? Hayal insanı geliştirir, ama gerçekleşmeyecek olan hayalin sonuna varıldığının anlaşıldığı anda, insanı acımasızca boğar. Çünkü varılan yalın bir gerçektir. Fikirleri hakikate dayanan kişiler, maskeye ihtiyaç duymadıkları gibi, gerektiği zaman fikrî sevdalarından ölümüne vazgeçmezler.

"Doğru, tek ve zayıf olsa da her zaman güçlü ve devirlere hükmedendir."

İtaatkârlık ve cesur olmak. Bu iki husus haksızlık için yapılıyorsa maskelenmiş duyuların işaretidir. Onun için gerçeğimizi bulmalı, onunla yaşamaya alışmalı ve haksızlığa karşı cesur olmalıyız. Gerçeğini

---

[59] Giordano Bruno,17'nci yüzyılda Venedik'te kiliseye muhalif fikirleri yüzünden Engizisyon mahkemesinde yargılanan eski bir rahip ve bilim adamı

[60] Guy Fawkes (1570-1606), İngiltere Kralı I. James'i, yanındaki Protestan aristokrasiyle beraber imha etmek suretiyle suikasta kalkışmış bir grubun önde gelen ismidir.

bulmayan isyan ve itiraz, ancak varlığı yok etmeye inkar etmeye yarar. Dünya, kara değirmeni içine düşürdüğünün, iyiliğini ve kötülüğünü ayırt etmeden un elde eder.

Son olarak, kendini kendinde kaybetmek, yolunu yolsuza uğratmak ve inancını yitirmiş olmak insanın acıklı bir halidir. Umut dünyasında, şanslı doğanlar olarak, Allah Teâlâ'ya minnet ve şükranlarımızı her zaman sunmalıyız. Aldatması çok olan bu geçici dünyanın, çemberini çeviren çok kişi, sonunda helak olup gitti. Dünyada iken yeri gelir mazlum insanlar arasında olabiliriz. Ancak zulümde, nihayetinde destekleyicileriyle yok olmaya mahkûmdur. Bu nedenle, bir sonraki hayatımızın gerçeğini, bu dünyada bulmalı, maskemizi yırtmalı, gerçeğimizle yüzyüze gelmeliyiz.

> **"Gönüllerdekiler, sırlar ortaya konduğu zaman, hâlâ, halinin ne olacağını düşünemiyor mu?"** (Adiyat, 10)

Gerçeğimizin perdesini, Allah Teâlâ açmadan gayret edip kendimiz açmalıyız. Ölümden sonraki hayat, velevki cehennemî olsa da gerçekten insana huzur vermektedir. Yoksa şeytan, yıllarca nasıl isyan edebilirdi. Cehennem onun şaşmaz ve kaçınılmaz sonudur.

İnsan sorgulanmadan önce kendini sorgulamalı, maskesini yırtmalı, onu dayanamayacağı bir hayat bekliyorsa, diğerini tercih etmeli, yönünü, akıbetini tayin etmelidir.

Bir yanda azap diğer tarafta sevinç ve huzur.

Ölmeden önce gideceği yeri bilemeyenler onu bulamayanlar için, ikinci bir azap olarak, çok şiddetli bir şekilde kabrin ve "âraf"ın acıları taddırılacaktır.

Hakikatte ne olduğunuzu maskenin atından göremezsiniz. Hangisini tercih ederseniz edin, karar yine size aittir. Kendini icat edenlerden değil, kendini keşfedenlerden ol, denilmiştir. İnsan "öz"üne ulaşmak istedikçe de ona ulaşmanın; maskesiz, özgür, yalın olmanın ne kadar zor olduğunu anlıyor ne yazık ki.. Hz. Mevlana'nın dediği gibi ; **"Gerçekten bulan her zaman arayan"** olmalıdır.

Yolunuz açık olsun.

İyi ki Allah Teâlâ'm varsın ve âdilsin.

İhramcızâde İsmail Hakkı

BATI VE TERÖR

Bilim ve sanatıyla, teknolojisi ve sosyal kurumlarıyla 20'nci yüzyıla damgasını vurmuş olan Batı uygarlığı çağdaşlaşmayı amaç edinen her ülke için bir hedeftir. Bu anlamda Türkiye'nin Batı'dan kopması, Batı modellerine yüz çevirmesi düşünülemez.

Ancak bu uygarlığı yaratan Batılı ülkelerin acımasız bir çıkar temeline dayalı dış politikaları Avrupalı olmayan hiçbir ülkenin göz ardı etmemesi gereken bir gerçekliktir.

20'nci yüzyıla damgasını vurmuş böylesine yüksek bir uygarlığın temsilcisi olan Batı, insanlık tarihinin en kanlı ve acı dolu olaylarının suçlusudur. Batı uygarlığı sömürü, zulüm ve çıkar temeli üzerinde yükselmiştir.

Avrupa, endüstri devrimine maddi birikim sağlayan kaynakları; 5 kıtayı iliklerine kadar acımasızca ve akla gelebilecek her türlü insanlık dışı yöntemlerle sömürerek sağlamıştır.

1184 yılında İtalya Verona'da kurulan din mahkemesiyle başlayan engizisyon dönemi 1808 yılında resmen son buluncaya kadar 600 yılı aşkın bir süre milyonlarca insanın işkenceyle katliamına neden olmuş, bilim yasaklanmış ve bu dönem insanlık tarihinin en kara lekesi, karanlık çağ olarak tarihe geçmiştir.

Bu karanlık dönem aynı zamanda halkın Kilise-Devlet tarafından acımasızca sömürüldüğü bir çağdır.

Batı, Türkleri Anadolu'dan atmak ve İslam'ı yok etmek için 1096-1270 yılları arasında 174 yıl boyunca Haçlı Seferlerini sürdürmüştür. Haçlı savaşları sadece yobaz bir din bağnazlığının değil aynı zamanda çıkar zihniyetinin eseridir.

Tamamen çıkar temeline dayalı I. ve II. Dünya Savaşlarında 5 milyonu fırınlarda yakılıp, gaz odalarında zehirlenen 30 milyon insanın, milyonlarca ailenin sefalet ve acısının günahı Batı'nmdır.

Ülkemizi bir iç savaşın eşiğine getirmiş olan ve 1980 Askeri müdahalesiyle önlenen anarşiyi ve bugünkü PKK terörünü, Batı'nın acımasız çıkar zihniyetini kavramadan anlamak mümkün değildir.

Batı amansız bir Türk ve Türklük düşmanıdır. Türklüğü yok etmek planı olan Sevr'i uygulamaya koyan odur. Genç Türk Devletini boğmak için Yunan işgalini destekleyen odur. 1925 Şeyh Sait isyanının, 1926-30 Ağrı isyanlarının, 1938 Dersim, Hatay olaylarının arkasında hep Batı mevcuttur. Bu hareketler hep Türkiye'yi bölmeye, çökertmeye yöneliktir.

Geçmişteki PKK terörünün ve sözde Marksist militanların arkasında da Batı mevcuttur. Batı Türkiye'deki teröre; sadece, ülkesinde barındırdığı teröristlerle, terör eğitim merkezi kamplarıyla, silah yardımıyla değil, demokrasi ve insan hakları kılıfıyla, bütün kurumlarıyla destek vermektedir.

Batı'mn Türkiye'ye ve Türklüğe karşı böylesine amansız düşmanlığı iki temel nedene dayalıdır. Bunlardan birincisi "çıkar" diğeri "İslam düşmanlığıdır."

Türkiye jeopolitik konumu itibariyle Batı'nın Orta Doğu'daki petrol çıkarlarının tam kalbinde yer almaktadır. Batı bugün Orta Doğu petrollerini dilediği gibi denetleyebilmektedir. Güçlü bir Türkiye'nin bölgedeki güç dengesini bozması Batı için bir kâbustur. Aynı şekilde dünyanın enerji deposu sayılan Türk Cumhuriyetleriyle tarihi ve ırki bağı Türkiye'yi **"Batı nezdinde çıkarları"** bakımından tehlikeli kılmaktadır.

Bunların yanısıra, Türkiye Batı için bir pazardır. Ayrıca güçlü bir Türkiye Batı'da ve dünya piyasalarında da baş edilmez bir rakiptir. Güçlü bir Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği de engellenemez. Avrupa Birliği üyeliği ise Türkiye'yi daha da güçlendirir. Orta Asya Türk Cumhuriyetlerini kucaklayan güçlü bir Türkiye ise geleceğin devidir. Batı bu hesapları fevkalade dikkatle yapmıştır.

Bileğinin gücü yetmedikçe Türkiye'nin Avrupalılarca Avrupa Birliği'ne alınmasını hayal edenler büyük yanılgı içindedirler. Bugün dahi Avrupa'daki 2,5 milyon Türk işçisinin serbest dolaşım hakkı

uluslararası anlaşmaya rağmen askıya alınmıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne kabulü halinde Batı'ya akacak işçi sayısı 10 milyonun üzerindedir. Böyle bir durum Batı için bir kâbustur.

Nüfus artış potansiyeli itibariyle Türkiye Avrupa Birliği parlamentosunda en çok üyeye sahip ülke olabilecektir. Bunun anlamı, Avrupa Birliği'nin Türkiye'nin onayı olmadan hareket edememesidir. Batı bunu hayal etmeye dahi tahammül edemez.

Sonuç olarak, Batı Türkiye'nin AB üyeliğini olağanüstü bir gelişme olmadıkça asla onaylamayacağı gibi Türkiye'nin bu birliğe üyeliğini vazgeçilmez hale getirecek her gelişmeyi baltalamak için her türlü komplonun hesabın içinde olacaktır ve olmaktadır.

Sayılan bütün nedenlerle Batı'nın acımasız hedefi Türkiye'yi çökertmek ve güçsüz kılmaktır.

Ayrıca, Batı 1096 tarihinde başlayan Haçlı Seferlerinden bu yana İslam ve Türk Kültürüne düşmandır. Hayran olunan Batılılar kültürel ayrımcılık içindedir. Bağnazdırlar.

Batı, Türkiye'yi karıştıracak, güçsüzleştirecek, çökertecek, Türkiye'nin siyasi iktisadi istikrarını engelleyecek bir oluşumun sadece yanında değil, arkasındadır. Bunun PKK, Marksist terör, irtica, diktatörlük olması çifte standartlı Batı için zerre kadar önem taşımaz.

Geçmişteki ve bugünkü PKK terörünün ardındaki Batı tahrikini daha iyi kavrayabilmek için daha gerilere bakmayı sağlayacak birkaç belgeyi sunmakta yarar vardır. Dr. Mahmut Rişvatıoğlu'nun Doğu Aşiretleri ve Emperyalizm adlı kitabının 219-220 sayfalarında yer alan İngiliz Gizli Servis belgeleri ibret vericidir:

Mr. Ryan'ın raporu.
"... Reşit Paşa'yla Kürt meselesini görüştüm ve Albay Noel'in Malatya'yı ziyaretinin zamansız olacağını söyledim. Gerçi Majestenin hükümetinin Kürt meselesinde BÜYÜK MENFAATİ olduğu doğrudur. Fakat bu sadece Mezopotamya ile ilgilidir ve sırf orayı korumak içindir..." (s. 925 Vesika no: 620).
21 Temmuz 1919 Mr. Hohler'den Sir Tilley'e,
"... Mezopotamya şimdi bizim olacağına göre Albay Noel'e bir Kürt devleti kurdurup, kuzey dağlarını böylece koruyabiliriz.
28 Kasım 1919
Mr. Kitston'dan Sir E. Croıve'a,
"... Kürtlere her ne kadar inanmazsak da onları kullanmamız menfaatimiz icabıdır. Doğu Anadolu'yu ancak savaş çıkartarak Ermenistan ve Kürdistan diye bölebiliriz...?" (S. 917. Vesika no: 613).
26 Aralık 1919
Kürt meselesinde üçüncü toplantı.
"... Kürt kabileleri İngiliz ve Fransız hakimiyetine konacak. Kürdistan'da hiçbir şekilde Türk bırakılmayacak. Bir tek Kürt devleti mi yoksa birçok küçük Kürt devleti mi kurulacağı düşünülecek. Ermeniler'e Amerikalılar kanalıyla silâh temin edilecektir..” (s. 975. Vesika no: 637).
19 Ağustos 1919
Amiral Webb'den Lord Curzon'a,
"... Amerika, Trabzon ve Erzurum'u içine alan bir Ermenistan'ı himaye edecek, geri kalan dört vilayeti de bir Kürt devleti olarak İngilizler'in himayesine bırakıyor..."
27 Ağustos 1919
Mr. Hohler'den Mr. C. Kerr'e,
"... Kürtler'in ve Ermeniler'in diğer meseleleri beni ilgilendirmez. Bizim Kürt meselesine verdiğimiz ehemmiyet Mezopotamya'daki kaynaklarımız içindir. Diğer taraftan Wilson beni korkutuyor, ajanları devamlı hatalar yapıyor..."
9 Aralık 1919
Amiral Sir F. Robeck'ten Lord Curzon'a
"... Mr. Hohler Kürt meselesi hakkında Kürt lideri olan Şeyh Sait Abdülkadir Paşa'yla görüştü. Kürtler bütün ümitlerini İngiliz hükümetine bağlamış dürümdalar. Bu ara Mustafa Kemal gittikçe

tehlikeli olmaya başlıyor. İngiliz (kuvvetleri) Mustafa Kemal'e karşı kullanmak için her parayı ödemeye hazırdırlar..." (sf. 931. Vesika no: 624)
28.Temmuz.1920
Amiral Sir F. de Robeck'ten Lord Curzon'a
"........... Kürt meselesi hakkında sizin fikrinizi biliyorum. Daha kesin bir karara varmanız için bunu yazıyorum. Damat Ferit Paşa bana geldi "Sulh antlaşmasına göre Kürtler ayrı bir devlet olacaklar, Kürt Liderleri Mustafa Kemal'i sevmezler. Çünkü o Bolşevikliği getirmek istiyor. Siz Mustafa Kemal'den nefret ediyorsunuz, çünkü o sizin yaptığınız anlaşmayı kabul etmiyor. O halde Kürtleri Mustafa Kemal'e karşı kullanalım" dedi. (Uğur Mumcu, Kürt-İslam Ayaklanması, Sf. 25, 3. basım, 1992)
Bir başka İngiliz belgesinde ise **"Kürt milliyetçiliğinin doğuşu: Kürt milliyetçiliği Biritanya politikasının çocuğudur.... Çocuk kendini şimdi besleyebilir ve ölmeyecek kadar sağlıklıdır. Bu güçlü bir çocuktur ve dünyaya damgasını vuracaktır"** denmektedir. (Prof. Dr. Haluk Çay, Her Yönüyle Kürt Dosyası sf.379)

12.9.1919 tarihinde Damat Ferit Paşa ve İngiltere Hükümeti adına M. Fresrer ve H. N. Churchill arasında imzalanan "gizli" anlaşmada ise şu maddeler yer almaktadır.

"Madde 3. Türkiye, bağımsız bir Kürdistan kurulmasına karşı koymaz"
"Madde 6. Türkiye, Kıbrıs ve Mısır üzerindeki bütün istemlerinden vazgeçer" (a.g.e,sf.23)

İngiltere Başbakanı'nın İngiltere Dışişleri Bakanı'na, Bosna'da insanlık tarihinin yüzkarası hunhar Müslüman katliamı sürerken, yazılı olarak verdiği talimat, Batı'nın Türkiye ve Müslümanlığa karşı kin ve düşmanlığının asırlardır hiç değişmediğinin kanıtı ve bir ibret belgesidir.

"Müslümanlara askeri destek verilmesini kabul etmiyoruz."

"BM silah ambargosu kararını uygulamaya devam edeceğiz. Ancak Yunanistan, Avusturya ve Slovenya'nın Sırbistan'a; Almanya, Avusturya ve Slovenya'nın ve hatta Vatikan'ın Hırvatistan ile bölgedeki Hırvat milislere silah sağladığını ve askeri eğitim verdiğini bilsek bile bundan çok daha önemlisi, aynı yardımların İslam ülkelerinden ya da İslami gruplar tarafından Müslümanlara yapılmasının başarısız olmasından emin olmamız gerekmektedir."

"Bundan böyle, olayların nihai neticesinde meydana gelecek olan Bosna'nın bölünmesi ve Avrupa'nın içinde, kabul edilemeyecek muhtemel bir İslam devleti olarak yok olup gitmesine kadar bu politikalar böyle devam edecektir."

Ve devamla,

"Eski Yugoslavya'da durum düzelene kadar ne pahasına olursa olsun Müslüman sayılan hiçbir devletin, tabii özellikle Türkiye'nin bu bölgedeki Batının politikalarına müdahale etmemesinden emin olmalıyız. Bunun içindir ki, Bosna-Hersek artık istikrarlı bir devlet olmaktan çıkıp, Müslüman halk tamamiyle topraklarından çıkarılıp darmadağın olana kadar Müslümanlara yapılacak yardımların önlenebilmesi için Vance Oven'vari (kaypak, oyalayıcı a.t.ö) görüşmelere, göz boyama türünden devam etmek zorunludur." ... "Bu politika Hıristiyan medeniyeti ve ahlakı üzerine kurulu olarak kalması gereken istikrarlı bir Avrupa'nın çıkarlarına en uygundur."... "Avrupa'daki Müslümanlara yeni dünya düzeni içindeki dünya görüşümüze karşı çıkamayacakları gösterilmelidir." (Suat İlhan, Avrupa Birliğine Neden Hayır,sf, 161,162)

Bu belgeler, **Batı'nın, bugünkü, bir Kürt devleti kurarak Türkiye'yi bölme ve Kıbrıs'ı Türkiye'den koparma politikalarını ne kadar eski bir geçmişe dayandığını ortaya koymaktadır.** Batı'nın bu politikalarında ne kadar planlı, ısrarlı ve kararlı olduğunu göstermektedir.

Yukarıdaki örneklerde olduğu gibi, Batı'nın Türklüğe ve Müslümanlığa karşı tarihi düşmanlığını ortaya koyan son birkaç yıla ait belgeler dahi bir kitap oluşturur.

Burada, son bir iki belgeye daha yer vermekle yetinilecektir. Alman Dışişleri Bakanlığı tarafından finanse edilen, Doğu Alman Enstitüsü'nün müdürü ve yine federal hükümetin Politik Eğitim

Fonu'ndan finanse edilen ve son Almanya seçimlerinde en çok oyu olan CDU partisinin vakfı olan Konrad Adenauer Vakfı'nın Türkiye danışmanı olan Udo Steinbach, 15.9.1998 tarihinde Lingen Akademisi'nde yaptığı konuşmadan aynen şunları söylemiştir:

"Sorun, Atatürk'ün bir paşa fermanıyla yarattığı yapay ürün Türk devleti ve Türk ulusudur. Sorun Kemalizm ve Kemalizm'in ulusçuluk ve laiklik ilkeleridir. Sorun uyduruk, zorlama ve yapay Türk ulusudur. Böyle bir ulus yoktur." (Tamer Bacınoğlu, Doğubilimci, Cumhuriyet, 6.7.1995)

Udo Steinbach, terörist Abdullah Öcalan'ın yargılanması sırasında verdiği ifadede, kendisini Şam'da ziyaret ettiğini, kendisiyle Orta Doğu'nun geleceğini konuştuklarını söylediği kişidir.

Benzer şekilde, Eylül ayındaki demecinde Türkiye-AB Karma Parlamento Komitesi Bşk. Yrd. Andrew Duff, Atatürk'e dil uzatarak şöyle konuşmuştur:

"Türk Devleti terör örgütüyle aynı masaya oturmadıkça sorun çözülmez... Binalardaki Atatürk resimlerini görmek istemiyoruz, indirin bu resimleri. Bu zihniyetle Avrupa Birliği'ne giremezsiniz." (Ortadoğu, 18.9.2005)

Her şey ortada ve bu kadar açık.

Türk Devleti, Türk bilim adamı, Türk siyasetçisi, Türk bürokratı, Türk aydını, Türk medyası, Türk halkı bu gerçeği; Batı'nın tuzaklarla örülü, komplolarla dolu, ince Türk düşmanlığı politikalarının mahiyetini kavramadıkça, sadece terör değil, Batı tahrikli daha pek çok soruna ilkeli bir çözüm bulunamaz.

Ancak, bir kere daha belirtmek gerekir ki Türkiye'nin temel zaafı içtedir. Bu zaafı hazırlayan başlıca öğeler ise milletine, kültürüne yabancı, milli çıkar kavramından, milli değer ülküsünden, özbenlik ve kişilikten yoksun kadroların devlette ve toplumdaki etkinlikleri, bilim adamlarının duyarsızlığıdır.

Bu zaafı aşmanın öncelikli temel şartı; tavizsiz, ilkeli, çağdaş bir milli kültür politikası oluşturmak ve hayata geçirmektir. Milli Kültür politikasızlığı Türkiye'nin fevkalade önemli temel bir sorunudur. Bu gerçek bir türlü kavranamadığı gibi, daha acısı; Batı'nın maksatlı olarak empoze ettiği kültürel kavramlarla, çarpıtılmış, yanlış değer yargılarıyla halkımızın, gençliğimizin kimlik erozyonuna, kişilik zaafına uğratılmasıdır. Bir ülke için, bir toplum için bundan büyük tehlike tasavvur edilemez.

Milli bir kültür politikası olmaksızın; milli birlik ve beraberliği sağlamak, ülke çıkarlarına uygun milli bir dış siyaset, toplumun çıkarlarını, refahını esas alan milli bir ekonomi geliştirmek mümkün değildir.

Bilmek gerekir ki, bugün hayran olunan Batı ulaştığı düzeyi milli olarak sağlamıştır ve bugünkü üstünlüğünü milli olarak sürdürmektedir.

Batının her şeyini benimserken, atlanılan en önemli gerçek, Batı ülkelerinin tavizsiz bir duyarlılıkla gözettikleri "milli olma" nitelikleridir.

Türkiye, Batı uygarlık düzeyine erişecekse her şeyden önce Batı kadar ve Batı gibi milliyetçi olmaya, Türk aydını da Batı örneğinde mevcut olduğu üzere devleti kadar milli, halkının yanında olmaya mecburdur. Bu çağdaşlığı yakalamanın gereği olduğu kadar, medeni olmanın, medeniyete katkıda bulunmanın da gereğidir.

Kaynaklar

1. Dr. Hüseyin Bal, Alevi Bektaşi Köylerinde Toplumsal Kurumlar, 1997.
2. İsmet Zeki Eyuboğlu, Günümüzde Alevilik, 1997.
3. Kaşiful Gıta, Caferi Mezhebi (Çeviren Abdülbakıy Gölpmarlı), 1992.
4. Prof Dr. Kemal Erarslan, Ahmed Yesevi Divan-ı Hikmetten Seçmeler, 1993.
5. Muhammed Ebu Zehra, Ebû Hanîfe, 1997 Çeviren, Osman Keskinoğlu.
6. Doç. Dr. Murat Sancak, Kavram ve Misyon Olarak Ehl-i Beyt, 1997.

7. Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, 2000.
8. Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlarda Alevi Yerleşimi, 1995.
9. Nejat Birdoğan, Anadolu Aleviliğinde Yol Ayrımı, 1995.
10. Nejat Birdoğan, Şah İsmail Hatai, 1991.
11. Dr. Ö. Uluçay, Alevilikte Toplu İbadet, 1993.
12. Dr. Ö. Uluçay, Alevilik Budur, 1993.
13. Reha Çamuroğlu, Tarih, Heterodoksi ve Babailer, 1992.
14. Reha Çamuroğlu, Günümüz Aleviliği'nin Sorunları, 1992.
15. Rıza Zelyut, öz Kaynaklarına Göre Alevilik, 1990.
16. Rıza Zelyut, Aleviler Ne yapmalı, 1993.

Kaynak:

Ali Tayyar Önder, Türkiye'nin Etnik Yapısı Halkımızın Kökenleri Ve Gerçekler, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eski Gaziantep Fen ve Edebiyat Fakültesi Lisan Bölümü Başkanı ve Dekan Yardımcısı, Ekim 2005, İstanbul, s.291-299

Not: Kürtler konusunda daha geniş bilgi için aşağıdaki linkin "önbellek" üzerinden ulaşabilirsiniz.

http://www.turktoresi.com/viewtopic.php?f=42&t=2402

TÜRK CASUSU İNGİLİZ KEMAL'İN İSRAİL MACERALARI

Atatürk'ün Alnından Öptüğü, İstiklâl Madalyası Sahibi Efsanevi Casus İngiliz Kemal

Bir kitapçıda dolaşırken İngiliz Kemal'le ilgili çok sayıda kitabın yayımlandığını görmek küçük bir şaşkınlık yarattı bende. Lise öğrencisiyken televizyonda izlediğim, başrolünü Ayhan Işık'ın oynadığı, Lütfi Akad'ın yönettiği *İngiliz Kemal Lawrence'a Karşı* adlı film geldi aklıma. Meğer böyle bir adam gerçekten varmış ve kitaplık çapta maceranın kahramanı olmuş. Geçit Yayınları tarafından yeniden yayımlanıp gündemleştirilen İngiliz Kemal'le ilgili tam altı kitap dizilmişti raflara. Kitapların içine onu tanıtan ve kitapların içeriği hakkında bilgi veren bir broşür de eklemişlerdi. Meğer adam Türk büyüklerinden biriymiş de benim haberim yokmuş!

Asıl adı ***Ahmet Esat Tomruk*** olan İngiliz Kemal 1887'de İstanbul'da, Cerrahpaşa'da doğmuş. Beş yaşındayken babası ölmüş, annesiyle birlikte dayısının himayesinde büyümüş. Rivayet doğruysa 7 yaşındayken Galatasaray Sultanisi'ne yazdırılan Esat Tomruk, 5 yıllık bir öğrencilikten sonra kaçak olarak bindiği bir İngiliz gemisiyle İngiltere'ye gitmiş, bindiği geminin kaptanı, onu manevi evlat edinmiş.

Babalığı tarafından, Londra'da bir koleje verilen Esat, okul dışındaki saatlerde bir rejisörün yanında çalışmış. Dans ve akrobasi eğitimi alan ve daha sonraları güçlü bir boksör olarak yetişen Esat, İngiltere'de devrin ünlü boksörleriyle çeşitli müsabakalar yapmış ve spor çevrelerinde tanınmış.

Babalığının ölümüne kadar çevresinde "Körli" namıyla tanınan Esat, boks maçları yapmak üzere gittiği Paris'te, Eşref Şefik ile tanışmış. Birinci Dünya Savaşı'nın başladığı sıralarda İstanbul'a dönen Esat Tomruk, yedek subay olarak Çanakkale'deki 5. Ordu Karargâhı'na gönderilmiş. O sıralarda henüz albay olan Mustafa Kemal'le de tanışmış. Yaralanarak hava değişimi raporuyla İstanbul'a geldikten sonra; İngilizce, Fransızca ve Rumca bildiği için Enver Paşa tarafından ilk kez casuslukla görevlendirilmiş. Bu görev, İstanbul'dan geçen İngiliz denizaltılarını tespit ile birlikte bu konuda ingilizlere yardımcı olanların ortaya çıkarılmasıymış. Esat Tomruk, bu görevi dolayısıyla, o zamanların bütün ünlü sabıkalıları ile ilişki kurmuş, bunlardan hırsızlık ve yankesicilik dersleri almış (denizaltında çok işine yaramıştır herhalde). Daha sonraları ünlü İngiliz casusu Lawrence'ın, **"Kürtleri ve Arapları Türkler aleyhine başkaldırmak için faaliyette bulunmaya başlaması"** üzerine Lawrence'ın peşine gönderilmiş. **"Sarı Şeyh"** diye anılan Lawrence gibi Arap kıyafetine bürünerek sahte Lawrence olarak Arabistan'da dolaşmış.

Milli Mücadele döneminde, bir Türk casusu olarak büyük hizmetler gördüğü belirtilen Esat Tomruk, o sıralarda bu başarılarından dolayı Mustafa Kemal tarafından 'alnından öpülmüş'. Cumhuriyet döneminde de çeşitli maceralar yaşayan Esat Tomruk ona yakın dil bildiği için (!), ömrünün sonuna kadar "turist rehberi" olarak çalışmış. **"İstiklâl Madalyası"** sahibi olmasına rağmen devletten makam mevki istemeyen ve gerçek bir vatansever olarak tanıtılan Tomruk, geçimini sağlamak için boksörlük, dansörlük, şoförlük ve (sıkı durun) yankesicilik, kumarbazlık yapmış. Yayınevinin notuna göre, 1960 - 1980 yılları arasında pek çok kitap, çizgi roman ve filme konu olmuş; ama sonraları eşsiz bir vefasızlık örneği olarak unutulmuş. 1966 yılında ölen İngiliz Kemal lâkaplı Esat Tomruk'un kendisinin anlatıp yazdırdığı altı kitap var: İngiliz Kemal Milli Mücadelede, İkinci Dünya Savaşı Maceraları, İngiliz Kemal Ortadoğu'da, Kıbrıslı Çetecilere Karşı, İngiliz Kemal Lawrence'a Karşı ve bu yazının asıl konusu olan İsrail Maceraları.

İsrail'in Hizmetinde Bir Türk Casusu

Yıllardır Ortadoğu'yu kan gölüne çeviren, insan türüne ait en iğrenç zulüm ve katliamları gerçekleştiren, iki askerinin kaçırılması bahanesiyle Lübnan'ı harabeye çeviren İsrail'in son saldırılarına verilen insani ve İslami tepkilerin yanı sıra, yaşadığımız ülkede, İsrail'in gücü, şiddeti ve kararlığı karşısında hayranlık duyan, bundan âdeta büyülenen bir yaklaşımın da öne çıktığı dikkatlerden kaçmamıştır.

Kökeni yıllar öncesine dayanan bu kanaat ve hayranlık, “Adamlar iki askeri için neler yaptı!” şeklinde özetlenebilecek bir doruk noktasına ulaşmıştı. Bunda elbette PKK karşısında aynı ‘kararlılık’ın gösterilememiş olmasının yarattığı milliyetçi hıncın da payı var. Keza, ülkedeki kimi kişi ve çevrelerin yerli ve milli oryantalist zihniyet dünyasında Araplara yönelik kemikleşmiş küçümseme, hor görme tavrı da bu algının oluşmasında etkili. Milliyetçiliğin çıplak gücü öven yapısı bilindiğine göre, İsrail’e duyulan bu hayranlık fazla şaşırtıcı gelmemeli. Her ne kadar savaşın sonucunda İsrail, karizmasından çok şey yitirmişse de lafı fazla uzatmadan iradesini şiddet ekseninde dayatmasıyla, milliyetçi zihniyet dünyasında pekâla olumlu yankı bulabiliyor. Kuzey Irak’a İsrail tarzında girmek için söylenen onca şeyin arkasında, elbette stratejik ya da politik mülahazaların yanında böylesi bir güç algısının da yattığı aşikâr. Bu, yerli milliyetçilerimizin birçoğunun aynı zamanda antisemit olduğu; hatta Hitler’e sempatiyle baktığı gerçeğine ters değil elbette. Çünkü gıpta edilen, İsrail’in kendisi ya da bölgedeki rolünden ziyade, gücü ve iradesi. İşte, Ali Kemal Meram tarafından yazılıp hazırlanan ***Türk Casusu İngiliz Kemal’in İsrail Macerası*** adlı kitap da İsrail’e dönük böyle bir algıyı paylaşıyor ve popülerleştiriyor. İlk baskıları yıllar önce Kültür Kitabevi tarafından yapılan kitap, İsrail’in mücadele ve hayatta kalma azmini olumluyor ve James Bond’u aratmayan bir aksiyon kurgusuyla, Siyonistlerin yaptıklarını ilham verici bir gerçeğe dönüştürüyor. Kitabın, böyle bir dönemde, ilginç bir zamanlamayla yeniden rafları süslemesi de oldukça manidar kuşkusuz.

Türkçülük Mücadeleleri adlı kitabın da yazarı olan Ali Kemal Meram, son dönemde yayımladığı *Padişah Anaları* adlı kitabın bir bestseller olması, art arda baskılar yapmasıyla gündeme gelmişti. Bu kitapta, Osmanlı sultanlarının analarının yabancı ırklardan gelmesinden hareketle, Osmanlı’daki gerileme açıklanmaya çalışılıyordu. Kitap ırk merkezli temizlik kaygıları ve Kemalizmin ilk dönemine has bir Osmanlı düşmanlığı ile bayat harem fantezilerini bir araya getiren bir bulamaçtan ibaretti. Bu noktada, milliyetçiliğin sadece Hitler’in *Kavgam* adlı kitabıyla değil sıradan insan için çok daha masum görünen popüler kitaplar eşliğinde palazlandığını da söylemek gerekiyor.

“İsrail Maceraları”nda olaylar, 1948 yılının ocak ayının puslu ve soğuk bir gününde, İngiliz Kemal’in yemeğini yiyip şarabını yudumlarken eski bir tanıdığı olan Mişel Smith ile karşılaşmasıyla başlıyor. Mişel, Polonyall bir Yahudi'dir ve gizli Siyonist örgütünde çalışmaktadır. İngiliz Kemal, Mişel ile daha önce Amerika’da tanışmış ve kendisini ona **“Musevi olarak yutturmuş, hem de Dünya Siyonist Teşkilatı ileri gelenlerinden Lindman’ın küçük kardeşi Samuel Lindman olduğuna inandırmış”**tır. (s. 12) Bu kimlikle Kemal’in Amerika’da Mişel ile birlikte, her nedense, “Siyonist teşkilatına yararlı çalışmaları” olmuştur. Mişel, Samuel olarak tanıdığı Kemal’den, karısı ile kız kardeşine bir Avrupa seyahatinde rehberlik etmesini teklif eder. Kemal’in aklı buna yatmasa da, macera tutkusu ona bu işi kabul ettirir. Mişel’in talimatı üzerine Atina’ya gider ve burada “çok genç ve çok güzel” olan **Magda** ve **Suzan** ile tanışır. Bu üçlü, hızla olayların içine dalar ve daha ilk andan itibaren ölümle burun buruna gelirler. İngiliz Kemal zamanla, Magda ve Suzan’ın İsrail istihbarat teşkilatı için çalıştıklarını, silah ve istihbarat temin ettiklerini anlar. Ara sıra İstanbul’a dönmeyi tasarlasa da iki kadının onda yarattığı çekim onu her defasında bundan vazgeçirtir. Nitekim, irtibata geçtiği Türk Milli Emniyet Teşkilatı da ona kalması yönünde talimat verir: **“Bir tesadüf, sizi, önemli bir olayın içine alıp götür-dü. Yeni gelişmeler olabilir. Ortadoğu, ülkemiz için önemlidir. Sonuna kadar direnmeniz gerekli.”** (s. 85)

İngiliz Kemal, böylece, İsrail istihbarat elemanlarıyla beraber Atina’dan Roma’ya Arap ajanlarıyla köşe kapmaca oynar. Kahire ve İskenderiye’de istihbarat toplar ve Filistin’de Arap- lara karşı sabotaj eylemlerine katılır. Bu aksiyon dolu gelişmeler arasında kadınlara da sempati duymaya başlar. Bu çekici kadınlardan oldukça etkilenmiştir. Çapkınlıkta James Bond’u aratmayacak bir kişilik olarak anlatılır kitapta. Vatanperverlik duygularıyla birleştirerek, bu kadınlarla birlikte de olur. Hatta Mısır casusluk teşkilatından “gözlerinde aşk ateşi kıvılcımlanan” Ayşe ile de beraber olarak, çok yönlü bir istihbarat faaliyetinin gereğini yapmış olur (s. 64). Ancak İngiliz Kemal’in Magda ile Suzan’a ilgisinin aslı başka bir noktada düğümlenir. O aslında, kadınların idealist vatanseverliğinden, **“Siyonizm hesabına çalışan idealist Museviler”** olmalarından etkilenmiştir. Magda’nın **“Hiçbir kişiyi, vatanımdan ve ülkümden daha fazla sevemem.”** sözleri üzerine gözleri yaşarır: **“Ne yalan**

söyliyeyim, ona gıpta ettim, kıskandım adeta bu kadar yüce duygularla yetişmiş olmasını... Kendi vatanımda da, böyle ulusal duygularla yücelmiş kızlar ve kadınlar olsun diledim." (s. 63). İngiliz Kemal'in, bu İsrail ajanı kadınların vatanseverliğini ve adanmışlığını takdir eden sözleri kitapta sık sık karşımıza çıkar: **"Bir vatan kurmak için her şeyi göze almış ve bu yolda can vermeye gönüllü olan bu iki kız, kendilerini kurulacak vatanları için adamış iki meçhul askerden başka bir şey değildi gerçekte. Bir gün, adları tarihe bile geçmiyecek iki fedai!"** (s. 76).

Sadece Magda ile Suzan'ı değil, Kemal'in karşılaştığı neredeyse tüm Siyonistleri, İsraillileri karakterize eden bu 'ülkücülük' karşısında Araplar tamamen yozlaşmış, satılık insanlardır: **"O Araplar ki İngilizlerin verdiği altınların hatırı için, I. Dünya harbinde bize ihanet etmişlerdi."** (s. 63).

Macera boyunca karşımıza çıkan Araplar ya kumar ve fuhuş düşkünü, yüz otuz kiloluk Mısırlı generaller ya işkenceci / infazcı Ürdünlü askerler ya da birkaç bin dolara ellerindeki silahları bile düşmana satmaya hazır resmi görevlilerdir.

Kitapta, çeşitli karakterlerin ağzından **'Milli Mücadele'** ile İsrail'in kuruluş süreci arasındaki paralelliklerin dile getirilmesi de dikkat çekicidir. İsrail devletinin kurulması ve 1948 savaşı, okurun karşısına adeta bir Kurtuluş Savaşı olarak çıkmaktadır. Sözgelimi Magda ile Suzan'ın fedakârlıkları, adamımıza hep Milli Mücadeleyi hatırlatır: **"Bir vatan nasıl kurulur, nasıl kurtarılır; bunu bilirdim ben. Bizim kendi vatanımızın Milli Mücadelesinde, içinde yaşayarak görmüş ve öğrenmiştim. Böyle yüz binlerce adsız fedainin, vatanın kurtarılmasında ve yeniden kurulmasında ne büyük katkıları olduğunu biliyordum."** (s. 76 - 77).

"Yaşından ve şuhluğundan umulmaz bir ciddiyete" sahip Magda, mücadelenin başarıya ulaşma şansına şüpheyle bakan Yahudilere karşı şöyle bir argüman ileri sürer:

> **"Böyle konuşanlara, biz, Türkleri örnek gösteriyoruz. Vatanları, on iki devletçe paylaşılmış ve her karış toprağı işgal edilmiş olduğu halde bir Mustafa Kemal Paşanın buyruğu altına giren on dört milyon nüfuslu ülke halkı, toplam nüfusları üç yüz milyonu geçen düşman devletlerin tümünü altederek vatanlarını, özgürlük ve egemenliklerini ve en önemlisi özbenliklerini kurtardılar. O ortamda; Mustafa Kemal'e de, Mustafa Kemal'e inananlara da tüm dünya gülüyordu! Olacak şey mi bu, diyorlardı! Ama o olmaz sanılanın olduğunu gördüler."** (s. 88).

Böylelikle, Anadolu'daki hareketin hangi "mazlum" milletlere esin kaynağı olduğunu öğrenmiş oluyoruz. Bunları anlatıp aktaran Yahudi asıllı yahut Soner Yalçın'ın "Efendi" adlı kitaplarında sayıp döktüğü yüz binlerce Sabetayistten, dönmeden biri değil! Bir vatansever, madalyalı bir kahraman, alnından öpülen bir Türk! İngiliz Kemal, bu sözler karşısında gözyaşlarına boğulur. Bu yakınlık ve Araplara karşı ortak antipati, Türk - İsrail dostluğunun da temeli olarak gösterilir kitapta. Magda'ya göre

> **"Türkler, yüzyıllardan beri Arapların ne olduğunu bizden daha iyi bilirler. İsrail'i kuranlar, İsrail'i yaşatacak olanlar, Türk devleti ile daima dost kalacaklardır."**

Eh, doğru söze ne denir!

Hiçbir edebi değer taşımayan bu roman boyunca, İsraillilerin kendilerinden güçlü düşmanlarla dört bir yandan kuşatılmış bir halk olduğu ve bu ölüm kalım savaşında en önemli güçlerinin kararlılık ve cesaret olduğu vurgulanır: **"Bir avuç İsrailli, altı Arap devletiyle boğuşuyor, Samuel! Bu, o kadar kolay ve basit bir şey değil. Kuzeyde Lübnan, doğuda Irak, Suriye, Ürdün, güneyde Mısır ve Suudi Arabistan var. Bir karış toprakta barınmaya çalışan, iki bin yıl vatansız kalmışlığın ızdırabını gidermek ve devamlı kılmak için kurulmuş olan bu küçücük İsrail devleti, dört bir yanı düşmanla çevrili olarak yıkılmamaya çalışıyor."** (s. 103).

Bu orantısızlığın bir örneği olarak İngiliz Kemal, kendini Arap uçak ve tanklarına karşı bir 'kibutz'u (İsrail'de ortak çalışma esaslarına göre oluşturulmuş tarımsal topluluk) savunurken bulur. İsraillilerin yaptığı, vatan savunmasıdır. Bu sürekli olarak tekrar edilir. Kitap boyunca Siyonist kolonileştirme

projesi ve Filistinlilerin, katliam ve sindirme yöntemleriyle göçertilmesi sonucu İsrail'in kuruluşu, bir kahramanlık destanı haline getirilir. **"Bu maceranın her sayfasında, damarlarında ceddinin asil kanını taşıyan her Türk gencinin alabileceği pek büyük ilhamlar"** olduğu açıkça dile getirilir.

> Şaşırmak yerine, İsrail'i en önce tanıyan ve onunla sıkı bir siyasi ve askeri işbirliğine giden; Türkeş, Erbakan, Sezer, Bay- kal, Erdoğan gibi farklı görüşlere sahip liderlerini ve en üst düzeydeki askeri yetkililerini onların ülkesinde ya da sofrasında gören, MOSSAD ajanlarınca vatandaşları öldürülen ilginç bir ülkede yaşadığımızı arada bir hatırlamakta yarar var aslında.

Kaynak:

ALİ DEĞİRMENCİ, Yozlaşma ve Baskı Ortamında-SANAT-Denemeler / Kitap Değerlendirmeleri, Eylül 2008, İstanbul, s.205-211

SHADOW DANCER / Gölgede Dans (2012)

Yönetmen: James Marsh
Ülke: İngiltere, İrlanda
Tür: Gerilim
Vizyon Tarihi: 24 Ocak 2012 (ABD)
Süre: 101 dakika
Dil: İngilizce
Senaryo: Tom Bradby | Tom Bradby
Müzik: Dickon Hinchliffe
Görüntü Yönetmeni: Rob Hardy
Yapımcılar: Brahim Chioua | Chris Coen | Rita Dagher

Oyuncular: Clive Owen, Andrea Riseborough, Gillian Anderson
Özet

Yaslı bir eş, bir anne, bir terörist... Kuzey İrlanda''nın bağımsızlığına kendini adayan bir dava kadını... Colette McVeigh''i ilk kez bir çocukken, küçük kardeşinin mezhep çatışmasında öldürüldüğü 1970''lerde görürüz. Ve o günden 20 yıl sonra Colette bu kez Londra''da metroya bomba yerleştirme suçlamasıyla tutuklanır. Gizli servis, ona iki seçenek sunacaktır: Ya susacak ve 25 yıl hapis cezasına çarptırılacak ya da kendi ailesine karşı casusluk yapacaktır.

Eleştiri /Kaan Karsan

James Marsh dendiğinde akıllarımıza ilk olarak Gölgede Dans (Shadow Dancer)'dan evvelki kurmaca filmleri gelmiyor. Zira 2008'de çektiği ve ona bir de Oscar kazandıran harika belgeseli Teldeki Adam ve geçtiğimiz sene "!F İstanbul"da da karşımıza çıkan bir diğer harika belgeseli Proje Nim, yönetmenin kariyerinde öncelikli olarak öne çıkan işleri. Bu belgesellerin ve Gölgede Dans'ın dışında üç adet kurmaca filmi bulunan James Marsh'ın şu ana kadar belgesel türünde gösterdiği başarıyı kurmaca kategorisinde gösterdiğini söylemek güç. İlk kurmacası Wisconsin Death Trip'ten sonra The King ve Red Riding gibi belli başlı eşikleri aşmalarına rağmen hiçbir özel yanları olmayan filmlerle karşımıza çıkan James Marsh, bu kez önceki kurmacalarının aksine daha ciddi bir işle sahneye çıkıyor.

Gölgede Dans, İngiliz İstihbaratı'nın eline düşen bir kadın IRA mensubunun entrikalarla örülü öyküsünü anlatmaya soyunuyor. Başarısızlıkla sonuçlanan bir eylem girişimi sonucunda, çocukluğundan itibaren bu kültürün içerisine doğan Collette, **"muhbir olmak ya da olmamak"** üzerine bir ikilemin tam ortasında kalıyor. Bir yanda tüm hayatında 'en' hatta 'tek' önemli yerde kalan çocuğunun geleceği, diğer yanda ülkesinin ve özgürlüğünün gölgesi...

Filmin ilk saniyesinden itibaren James Marsh'ın, bu projesinin üstüne titrediği fazlasıyla belli oluyor. Son derece karanlık, boğucu atmosferi; yakın planlar sayesinde karakterlerin tüm duygusal yapısına haiz olmamızı sağlayan yönetmenlik tercihleri ve uzun uzadıya üzerinde mesai harcandığını belli eden, ustalıklı sekanslar göz kamaştırıcı. Filmin açılışında bizi nasıl bir karanlığın içerisine sürükleyeceğini belli eden James Marsh, izleyicisini filmin geri kalanına hazırlamak için üstün ve yetkin bir çaba sergiliyor kısacası.

Gelgitler üzerine inşa edilen ve her bakımdan (çocukluğunun getirileri de dâhil olmak üzere) incelikli çizilmiş bir duygusal yapıya sahip olan Collette karakteri, sinemada gördüğümüz en detaylı kadın karakterlerden birisini ortaya çıkarıyor. Bazı anlarda çok zayıf, bazı anlarda da çok güçlü yansıyan Collette, filmin fazlasıyla manidar ve şık finaliyle beraber apayrı bir istikrara bürünüyor. Filmin bütününü anlamlı kılan bir karakter görmek istiyorsanız, Gölgede Dans'a sırf bunun için bile bir şans verebilirsiniz.

Öteki elden ise Collette'in incelikli çiziminin zıttı olan bir karakter olan Mac var. Mac MI5'in ajanlarından bir tanesi. Lakin Collette'in tüm tercihleri ne kadar anlamlı ve alt-okumalara açık ise, onunkiler de bir o kadar anlamsız ve kapalı. Shadow Dancer'ın en zayıf tarafı da, ustaca yazılmış kadın karakterlerin etrafında "boşluk doldurucu" ve "öykü bütünleyici" rolleri üstlenen erkek karakterleri. Yalnızca bu açıdan bakılınca bile filmin süregelen alışkanlıklarımızı tersyüz eden bir öyküsel akışının olduğunu görmek pek de zor değil elbette.

James Marsh'ın kurmaca türündeki şu ana kadar bir şekilde gizlediği yetenekleri ise Gölgede Dans ile ön plana çıkıyor. Marsh, filmini ocağın altını çok az açarak, ağır ağır pişiyor. Ortaya çıkan sonuç ise, filmin saklayamadığı fahiş hatalarına ve kimi çirkin alt-metinlerine rağmen lezzetli... Gölgede Dans, bir modern kült olan Köstebek (Tinker, Tailor, Soldier, Spy) gibi **'sürprizini saklamaya çabalayan film'** klişesinden kurtulmaya çabalamıyor. Kabul ettiği tipik bir sıradanlıkla, elinden gelenin en iyisini yaparak dikkate değer bir sinema bahşediyor. Dikkat çekici...

http://www.beyazperde.com/filmler/film-187750/elestiriler-beyazperde/

İLAÇLAR ZİYAN OLUYOR

28 Şubat 2013 Perşembe

Her yıl son kullanma tarihi geçtiği gerekçesiyle milyonlarca liralık ilaç çöpe atılıyor. Nedeni ise ilaç şirketlerinin 15 ila 40 yıl ömrü olan ilaçları 2 yıl ile sınırlandırması. Bu durum sadece ekonomiye değil çevreye de zarar veriyor.

ÇAĞDAŞ Eczacılar Derneği (ÇED) İzmir Şubesi Başkanı Levent Budak, Türkiye ve dünyada her yıl miadı dolduğu için çöpe atılan ilaçların pek çoğunu gerçek son kullanma tarihlerinin daha uzun olduğunu, hastaların ve devletin büyük ekonomik kayba uğradığını söyledi.

ÇED İzmir Şubesi yönetim kuruluyla birlikte basın toplantısı düzenleyen Dernek Başkanı Levent Budak, tüm ülkelerde ilaç miadının ilaç üreticilerinin talepleri doğrultusunda, devlet kurumları ve ilgili bakanlıklar tarafından onaylandığını söyledi. Türkiye'de 1980'li yıllara kadar antibiyotik, göz ilaçları, serumlar gibi çok özel ilaçların haricinde ilaç kutularının üzerinde son kullanma tarihleri bulunmadığına dikkat çeken Budak, daha sonra ilaçların miadlarının önce 5, sonra ise 2 yıla indirildiğini belirtti. Budak, "Sürekli olarak ilaçta tasarruf yapılması gerektiğini öne süren Hükümet'in giderek kısalan bu sürelere göz yumması çelişki değil mi?" diye sordu.

'40 YIL SONRA BİLE ETKİN'

Budak, gelişmiş ülkelerde ilaç imhalarını çevreye zarar vermeden üretici firmalar yaparken, Türkiye'de yaptırım uygulanmadığı için miadı dolan ilaçların genellikle çöpe atılması nedeniyle çevre ve doğada zarara neden olunduğunu söyledi. ABD'de geçen yıllarda ilaçların son kullanma tarihlerinin tüketicileri ve ülkeleri yanılttığı iddiasıyla ilaç üreticisi firmalar aleyhine kamu davası açıldığına dikkat çeken Budak FDA (Food Drug Admistration) tarafından yüzden fazla ilaçta yapılan araştırma sonucunda, reçeteli ve reçetesiz satılan bu ilaçlardan yüzde 90'ının son kullanma tarihlerinden 15 hatta 40 yıl sonra bile etkin, güvenilir ve stabil olduklarının ortaya çıktığını açıkladı.

ABD'DE BÜYÜK TASARRUF

Budak, Türkiye'de de satılan idrar yolları hastalıklarında kullanılan siprofloksasin (geniş spektrumlu antibiyotik) ilgili araştırmada son kullanma tarihi 2 yılla sınırlı olan ilacın etkinliğinin 8 yıl daha uzatılabileceğinin ortaya çıktığını belirtti. Budak, ABD ordusundaki ilaç stokları üzerinde yapılan çalışmada, 1997'de testler için harcanan 172 bin dolara karşın 23 milyon dolarlık, 1998'de ise harcanan 260 bin dolara karşın 40 milyon dolarlık tasarruf ile harcanan bir dolara karşın 135 dolarlık tasarrufun ortaya çıktığını söyledi.

Türkiye'de 10 Ekim 2008 tarihinde, Sağlık Bakanlığı yazısıyla domuz gribi tedavisinde kullanılmak üzere üretilen ve o gün itibariyle miadı dolmuş bulunan bir ilacın raf ömrünün pandemik stoklarla sınırlı kalmak kaydıyla 2 yıl daha uzatıldığını belirten Budak, Sağlık Bakanlığı'nı ilaçların miadları konusunda çalışma yapmak üzere göreve davet etti.

TARİH, BİLİMSEL YÖNTEMLE BELİRLENMELİ

Türkiye'de 1 yılda reçeteli ilaçlar için 15 milyar lira ödendiğini belirten Budak, "İlaçların son kullanma tarihleri sadece üretici talebiyle değil bilimsel yöntemlerle belirlenmeli. Mevcut Eczacılık Fakülteleri, akademisyenler ve araştırma birimleriyle işbirliği yapılmalı. Devletin ve vatandaşın zararı önlenmeli" dedi.

(DHA - Utku BOLULU)- GÜNAY ÇÖRTÜK - AKIN KARA-ulusalkanal.com.tr

http://www.bugun.com.tr/son-dakika/ced-baskani-budak-ilaclarin-gercek-son-kullanma-tarihleri-daha-uzun-haberi-173360

http://www.ulusalkanal.com.tr/egitimsaglik/ilaclar-ziyan-oluyor-h9415.html

DÜNYA "SONSUZ AŞKIMIZ"

Dünya, tadıp da vazgeçemediğimiz cevher, tutkuyla bağımlı olduğumuz sevgili.

Acılarımızı ve sızılarımızı görmekten zevk alarak bizi çok seven, ölesiye sevdiğimiz aşkımız.

Dünya, cazibesiyle kolumuzu, kanadımızı kıran aşkımız.

Hışmından, bazılarımız belki kurtulabilir.

Bazılarımız da bu kurtuluşun verdiği coşkuyla, kırılan taraflarıyla, eskisinden daha güçlü olarak yöneldiğimiz ve daha çok bağlandığımız dünya.

İnsan olarak, bizde yaradılıştan zorbayız, acı çektirmeyi severiz. Fakat sen, kolunu kanadını kıramadıklarına karşı düşman olup, öldürmeye onu yutmaya çalışıyorsun.

Zalimliğinle, iyilerin ve cesur olanların, ağlamalarına, haykırışlarına hiç bakmadan, öldürmekten zevk alıyorsun. Birine ulaşamıyorsan, elde edemiyorsan veya istediğin gibi acı çektiremiyorsan, onu öldürmek için peş peşe düzenler, tuzaklar kuruyorsun. Muhtaç değilsin, acelen hiç yoktur, ama hep fırsat zamanını usanmadan, yılmadan bekliyorsun.

Ey dünya, biz seni seviyoruz, sen ise sevenlerine sınırsız zararlar veriyorsun. Seni sevmekle, kendimize zarar verişimiz aşkımızın bir karşılığıdır, niçin ailelerimizi, sevdiklerinizi ayrı tutmuyorsun?

Zulüm ve dehşetine meftun olduğumuz, vazgeçemediğimiz, dünya. Etrafımızı da yok edeceğini bilsekte, seni sevmekten kendimizi alamıyoruz.

Bil ki, son kudretimize kadar şansımızı deneyeceğiz. İçimizdeki **"Yarın, yarın, her şey bitmiş olacak!.."** arzusu hiçbir zaman son bulmayacak. Normalde bu herkesin başaramayacağı, sonuçta kesinleşmiş olan bir fikirdir. Ancak seninle olabilmek, bir şeyler başarmanın zevki, ne muhteşem, ne çılgınca kulağa hoş gelen pek garip bir duygudur. Neden sana olan aşkımızdan vazgeçemiyoruz? Yoksa insan, ne pahasına olursa olsun, tıpkı denize düşenin yılana sarıldığı gibi karşılıksız olan aşkına cevap mı bekliyor? (neyi umut mu ediyor?) Kabul edelim ki, denize düşen insan, eğer boğulmak korkusuna kapılmasaydı, ağaç kökü diye yılana niye sarılsın ki?

Nedenini bilemiyoruz ama sevgine hepimiz kapıldık. Kim bilir, belki de hiçbir seçeneğimiz kalmadığından mı, yoksa ayrılığın kader olduğu, hayatta son şansımız dediğimiz umudumuz musun?

Gerçekten de, beklenmedikb talih ve olaylar ard arda gelişi bir sistem değilse de içinde bir çeşit düzeni barındırmakta. Bu durum elbette çok garip. Ancak dünya bizi yaratan hakkı için, çok zaman Tanrımız yerine koyup, seni çok seviyoruz. İnsanın ayrılıkları bitmez. Bu sevginin hatırına bizi çok hırpalama. Allah ile aramıza girip, bir ayrılık acısı daha tattırma. Allah Teâlâ ile aramızı bulmada bizlere yardımcı ol. Bir şansımız var, "o da yarın", diye umutlarımızı yok etme, bizi **"farş olanlar"** dan eyleme.

Âmin.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Farş olmak: Rezil olmak

İLAÇLAR, DNA VE PSİKANALİZ DİVANI

SAMUEL BARONDES

Fransız ilaç şirketi Rhone-Poulenc'te çalışan bir kimyacı 1950'de bir anti-histaminin yapısında ufak bir değişiklik yaptı ve şizofrenili insanlarda psikozlu düşünme biçimini gideren bir ilacı tesadüfen buldu. Yeni bileşik sakatlayıcı bir zihinsel bozukluğa karşı gerçek anlamda etkili ilk ilaç tedavisini sağladığı için, birkaç yıl içinde **klorpromazin (Thorazine)** adıyla dünya çapında üne kavuştu. Bu çarpıcı etkisinden dolayı, yirminci yüzyılın geri kalan bölümünde psikiyatri açısından yeni bir çığır açtı.

Klorpromazinin büyük başarısı diğer ilaç şirketlerini sıkı rekabete yöneltti. 1950'lerde yeni anti-psikoz ilaç tedavilerine dönük arayış başka türden iki psikiyatrik ilacın bulunmasını getirdi. Önce Geigy adlı bir İsviçre ilaç şirketi, antihistaminlerinden birinin modifikasyona uğramış versiyonuyla psikoza karşı yararsız, ama ağır depresyonda yararlı olduğu anlaşılan bir ilaç elde etti. İmipramin (Tofranil) adı verilen bu ilaç, günümüzün birçok anti-depresanı için yolu açtı. Ardından Hoffman-La Roche adlı başka bir İsviçre şirketi, psikoza yararı dokunmamakla birlikte bunaltıyı hafifleten klordiazepoksiti (Librium) yarattı. Çok geçmeden bunu başka bir benzodiazepin izledi; diazepam (Valium) adlı bu ilaç 1960'ların ortalarından başlayarak Amerika'da yaklaşık on yıl boyunca en çok satılan ilaç haline geldi.

Bu ilaçların uyandırdığı heyecan, sinir ileticileri (sinir hücreleri arasında sinyalleri taşıyan beyin kimyasalları) üzerindeki etkilerini ortaya koyan bulgular sağanağıyla daha da arttı. 1970'lere varıldığında, klorpromazinin dopamin denen sinir ileticisinin belli etkilerini engellediği, imipraminin norepinefrin ve serotonin gibi birkaç sinir ileticisinin etkilerini güçlendirdiği ve diazepaminin de gamma-aminobutirik asit (GABA) denen başka bir sinir ileticisinin etkilerini arttırdığı saptandı. Bunların hepsi davranışın duygusal yönlerini denetleyen beyin devrelerinde sinyal akışında bir değişimi sağladı.

Bu buluşlar sinir iletimi üzerinde benzer etkileri yaratacak, ama orijinallerine oranla tatsız yan etkilere daha az yol açacak başka kimyasallara dönük bir arayışı körükledi. Arayışın karşılığı hastaların tercihine bırakılan yeni ilaç tedavileri yönünde bir furyayla alındı. **En ünlü ilaç fluoksetin (Prozac) önceleri serotonin aracılığıyla sinir iletimini uzatan bir kimyasal olarak tanıtıldı; daha sonraları hem ağır, hem de orta derecede depresyonun tedavisi için etkili bir araç olduğu ortaya kondu.** SSRI (seçici serotonin gerialım inhibitörü) adı verilen bu ilaç, serotonini salan sinirlerin bu iletimi sona erdirmenin normal yolu olan gerialımmı engelleme yoluyla serotoninin etkilerini uzatır. Sertralin (Zoloft), paroksetin (Paxil), fluvoksamin (Luvox) ve sitalopram (Celexa) gibi ilişkili ilaçlar kısa bir sürede piyasaya çıktı.

SSRI larla ilgili tecrübenin artmasıyla birlikte, psikiyatrlar bu ilaç tedavilerinin depresyonlu olmayan insanlara da yarayabileceğinin farkına vardılar. Günümüzde SSRI'lar kışkırtılmamış panik ataklar (panik bozukluğu) ve önlenemeyen kaygı (genelleşmiş bunaltı bozukluğu) için yerleşik bir tedavi biçimine dönüşmüş bulunuyor -kontrollü denemelerde plasebolarla kurallı karşılaştırmaların doğruladığı yararlı etkilerdir bunlar.

Bu ve diğer yeni ilaç tedavilerinin etkililiği psikiyatriyi dönüşüme uğrattı. Böyle ilaçların sahneye çıkışından önce, çoğu psikiyatr hastalarını sırf psikolojik çerçevede ele alır ve esas olarak psikoterapiyle iyileştirme üzerinde dururdu. Artık ilgi beyne yönelmiş bulunuyor ve psikiyatrik yaklaşım sıklıkla en az bir ilaç tedavisini kapsıyor. On milyonlarca Amerikalı psikiyatrik ilaçlar alıyor.

Fakat klorpromazin, imipramin ve klordiazepoksidin yerini alan ilaçlar yararlı olmakla birlikte, orijinallerinin biraz değiştirilmiş versiyonlarından başka bir şey değildir. Özünde hiçbiri daha etkili değildir ve hepsinin istenmeyen bazı yan etkileri vardır. Sinir iletimi üzerindeki etkilerine ilişkin geniş çaplı bilgilere rağmen, yeni ilaçların geliştirilmesi hâlâ 1950'lerdekine benzer bir deneme-yanılma yaklaşımına dayanıyor.

Psikiyatride bir sonraki önemli adım günümüzde bu alanı tanımlayan ilaçların ve psikoterapi yöntemlerinin kusursuzlaştırılmasından gelmeyecek büyük olasılıkla. İnsanın genetik yapısındaki değişkenliklere ve bunların beyni etkileme yollarına ilişkin buluşlardan gelecek daha çok. Yirminci yüzyılın ilk yarısında psikanaliz divanlarında gizli ipuçlarının yakalanmasını sağlayan hayat öyküleri ve ikinci yarısında kokulu kimya laboratuvarlarının ürünleri psikiyatriye nasıl yön verdiyse, önümüzdeki elli yılda da bireysel genetik farklılıklara ilişkin bilgiler psikiyatriye yön verecek.

Bireysel genetik farklılıklara ilişkin bilgiler psikiyatri açısından böyle bir umudu barındırıyor. Çünkü temel bir soruya cevap bulmamıza yardımcı olacak: Bozuk davranışa karşı gösterilen bireysel yatkınlığı belirleyen şey nedir? Bir kişinin geçmişte yaşadığı olaylar besbelli hayati bir rol oynar. Peki ama, bir kişi tekrarlanan zihinsel sıkıntıları aşarken, başka bir kişi neden sıkıntılı bir hale kolayca kapılıverir? Neden bir kişi depresyona, başka bir kişi sürekli bunaltıya, üçüncü bir kişi ise şizofreniye özgü içe kapanmaya ve kuruntulara saplanarak yenik düşer?

> Elimizdeki en iyi ipucu bütün bu bozuk davranış kalıplarının ailelerde süreklilik göstermesidir. **Örneğin, şizofrenik olma riskini ele alalım. Çoğu insanda karakteristik kalıpta semptomların ortaya çıkma olasılığı yaklaşık yüzde birdir. Ama şizofrenik bir ebeveyniniz ya da kardeşiniz varsa, ömrünüzde karşılaşacağınız risk sekiz kat daha yüksek olur.** Aynı durum psikozun diğer önemli sebebi, çift kutuplu bozukluk olarak da bilinen manik-depresif rahatsızlık için de geçerlidir. Burada da genel risk yaklaşık yüzde birdir; ama bu bozukluğu yaşayan bir ebeveyninizin ya da kardeşinizin olması halinde, risk sekiz kat artar. Depresyon ve bunaltı bozuklukları da ailevidir.

Pek uzak olmayan bir geçmişte, ailelere dönük incelemeler hararetli tartışmaları kızıştırdı. Bir yanda bunları anormal davranış kalıplarının aileden öğrenildiği savının kanıtı, diğer yanda ise bunları zihinsel bozukluklara duyulan kalıtsal yatkınlık savının kanıtı sayanlar vardı. Şimdi çoğu kimse hem ortamın, hem de kalıtımın belirli bir rol oynadığı konusunda hemfikir. Kalıtımın önemini değerlendirmede atılacak en iyi adımın, tutulan almaşık gen biçimlerini bulmaya çalışmak olduğu konusunda da görüş birliği var.

Bu görüş birliğini sağlayan başlıca katalizör, alel ya da gen varyantı denen almaşık insan geni biçimlerini doğrudan incelemeye yönelik sağlam tekniklerin geliştirilmesidir. DNA yapısındaki rasgele değişimlerle ortaya çıkan bu varyantlar, belirli rahatsızlıklara yatkınlıktaki farklılıkları da kapsamak üzere insan çeşitliliğinin birçok örneğinin ardında yatan etkendir. Ama yakın döneme kadar varyantların varlığı ancak çıkarsamayla saptanabiliyordu. Yeni teknikler bir insan özelliğine katkıda bulunan spesifik gen varyantlarını belirlemeyi mümkün kıldı. Doğanın ve eğitimin görece önemini tartışmak yerine, artık dikkatimizi bir rahatsızlığa duyulan bireysel yatkınlığa katkıda bulunan gen varyantlarına dönük bir arayışa çevirebiliriz.

Varyantları saptamanın bir yolu, rahatsızlığın görüldüğü ve görülmediği aile bireylerinin DNA yapılarını karşılaştırmaktır. Eğer rahatsızlığın görüldüğü bireylerde belirli bir gene özgü belli bir varyant varsa, korelasyon muhtemelen anlamlıdır. Eğer aynı varyant başka bir dizi ailenin etkilenen bireylerinde de saptanırsa, savın doğruluğu güçlenir. Bir noktada olasılık o kadar yükselir ki, söz konusu varyantın bir rol oynadığı görüşü benimsenir. İnsanın genetik yapısının ayrıntılarının çözüldüğü 1990'larda, belirli rahatsızlıklara yatkınlığı etkileyen bazı gen varyantları tam da bu yolla saptandı. En çok bilinen örneklerden biri, Alzheimer hastalığının elli yaşından önce başlayan ender tiplerine yakalanma riskini büyük ölçüde arttıran üç farklı gen varyantıdır. Hastalığın sebebi bir aile grubunda APP, bir başkasında PSİ ve bir üçüncüsünde PS2 denen gen varyantıydı.

Alzheimer hastalığının ender tiplerine yakalanma riskini arttıran gen varyantlarının bulunması, şizofreni, depresyon, manik depresyon ve diğer psikiyatrik bozukluklara dönük genetik incelemeleri canlandırmıştır. Bu incelemeleri son derece çekici kılan şey, hangi genlerin tutulduğuna ilişkin tahminlere bağlı olmamalarıdır; çünkü bozukluk ile herhangi bir insan geni varyantı arasındaki bir korelasyonu bulmak üzere belirlenmeleri mümkündür. İlk incelemelerden birçoğunun spesifik genlere, özellikle de sinir iletimini etkileyen genlere odaklanmasına karşın, zihinsel süreçlerin genetik

denetimi konusunda o kadar az şey biliyoruz ki, işin içine başka gen tiplerinin girmesi şaşırtıcı olmayacaktır. **Ne yazık ki, yıllardır süren uğraşlara rağmen, henüz hiç kimse bu zihinsel rahatsızlıklardan herhangi birinde riski kesinlikle arttıran bir gen varyantını bulabilmiş değil. Diyabet ve yüksek tansiyon gibi diğer yaygın bozukluklara dönük genetik incelemelerde de pek büyük bir başarı sağlanmış değil.** İlerlemedeki bu yetersizliğin sebeplerinden biri, bütün bu illetler karşısındaki hassasiyeti tek bir gene ait varyantlardan ziyade, çok sayıda genden oluşan varyantların birleşik etkilerinin belirlemesidir. Mevcut teknolojinin sahiden de riske önemli bir etkisi olan APP, PSİ ya da PS2 gibi tekil genlerin ender varyantlarını saptamayı görece basitleştirmiş olmasına karşın, başka bir dizi gen varyantıyla birlikte aktarıldıkları durumlarda, risk arttırıcı gen varyantlarını bulmak hâlâ çok güçtür.

İnsan genomuna ilişkin bilgilerin sürekli artması sayesinde, bu güçlük kısa sürede azalacaktır. Bir süre önce insan DNA'sının ayrıntılı yapısının yayımlanması kritik bir ilk adımdır. Yaklaşık otuz bin insan geninden her birinin yaygın varyantlarını saptamak ve kataloğunu çıkarmak amacıyla, birçok insandan alınmış DNA örnekleri inceleniyor. Bu çalışma zihinsel bozukluklar karşısındaki duyarlılığı ortak bir işleyişle etkilemesi mümkün olan birçok gen varyantına dönük arayışı büyük ölçüde basitleştirecektir. Arayışı basitleştiren bir başka etken de bir kişinin DNA'sını ayrıntılı biçimde incelemeyi sağlayan yeni verimli tekniklerin bulunmasıdır. Bu teknikler bilgisayar çiplerinin halen süren gelişimini hatırlatan bir sürekli gelişim halindedir. DNA incelemelerinden elde edilen bilgi yığınlarını analiz etmede kullanılan bilgi işlem yöntemleri için de aynı şey söz konusudur.

Büyük miktarda DNA verilerini toplamaya ve değerlendirmeye yönelik teknolojinin evrimiyle birlikte, belirli zihinsel bozukluklara gösterilen yatkınlığı etkileyen gen varyantı grupları için geniş çaplı bir aramaya girişmek kısa sürede mümkün olacaktır. DNA analizi maliyetindeki düşüşün sürmesi halinde, görece küçük aile incelemelerinin ötesine geçebilir ve belirli bir bozukluğun görüldüğü, ama akrabalık bağı taşımayan binlerce insandan alınma DNA örneklerini titizlikle inceleyebiliriz. Böyle bir yoklama ilgili gen varyantlarını herhalde ortaya çıkaracak ve etkilenen bireylerin her birinde yalnız bazılarının bulunduğu görülecektir.

Gen varyantlarıyla ilgili bu veri yığınını düzgün kullanmak için, sadece bozuk davranış kalıplarıyla değil, beynin özellikleriyle de korelasyonunu kurmak gerekecektir. Bireysel insan beyinlerindeki spesifik bölgelerin işlevlerini değerlendirmek üzere, işlevsel manyetik rezonans görüntüleme gibi birçok değişik yeni yöntem kullanılıyor artık. Gen varyantı kalıplarının bu ve diğer incelemelerin sonuçlarıyla korelasyonunu kurmak, günümüzde şizofreni ya da depresyon gibi tanı kategorileri altında gelişigüzel toplanan bozuklukların alt-tiplerini belirlemeyi getirecektir.

Genetik yapı bilgilerinin ve işlev incelemelerinin bir araya gelişi, gerçek anlamda yeni ilaç tedavileri için hedefler de sağlayacaktır; Alzheimer hastalığına dönük tedavi yöntemleri bulmada daha şimdiden başvurulan bir yaklaşımdır bu. Halihazırda Alzheimer hastalığına dönük başlıca ilaçlar, asetilkolin denen bir sinir ileticisinin etkilerini uzatma yoluyla beyin işlevini iyileştirmektedir; bu aslında günümüzün SSRI gibi diğer bazı ilaçlarının etkilerine benzer bir mekanizmadır. Ender Alzheimer hastalığı vakalarında APP, PSİ ve PS2 varyantlarının saptanması, dikkatlerin alternatif ilaç hedeflerinin üzerinde toplanmasına yardımcı olmuştur. Sekretaz adlı beyin enzimleri beta-amiloid denen toksik bir protein parçasının üretiminde rol oynar; gen varyantları da bu proteinin birikimini birkaç farklı yoldan etkiler. Çeşitli ilaç şirketleri beta-amiloid birikimini azaltmada ve böylece beyin dejenerasyonunu durdurmada kullanmak üzere, sekretazları aktif olmaktan çıkaracak ilaçlar üzerinde çalışmaktadır.

DNA incelemeleri yeni ilaç hedeflerini bulmanın yanısıra, SSRI gibi mevcut ilaçlardan yararlananları bunları kullananlardan ayırt eden gen varyantlarını da belirleyebilir. Bu ayrımlara bir kişiyi bir zihinsel bozukluğa yatkın kılan belirli varyantlar ve ilaçların beyni etkileme yollarını belirleyen başka varyantlar yol açıyor olabilir. Aynı DNA verileri ilaçların belli yan etkilerine duyarlılığı etkileyen gen varyantlarını da açığa çıkarabilir. Bütün bu genetik yapı bilgileri tek tek hastalar için tedavi yöntemlerinin seçilmesine yön verecektir.

DNA verilerinin yararlı olacağı bir alan da çoğu kez örtüşen farklı zihinsel rahatsızlıkların arasındaki

sınırların yeniden tanımlanmasıdır. Normal diye nitelendirdiğimiz davranış kalıpları ile bozukluk diye sınıflandırdığımız davranış kalıpları arasındaki sınırlar için aynı şey söz konusudur. Gen varyantlarıyla ilgili bilgileri beyin işlevine dönük incelemelerle, kurallara bağlı psikolojik testleri ayrıntılı bir hayat öyküsüyle bir araya getirmek, kaba tanı kategorilerinin yerine her hasta için zengin bir bireysel profili geçirmeyi mümkün hale getirecektir.

Bir psikiyatra başvurma sebepleri elli yıl sonra değişmeyecek. Bazı hastalar değersiz olma ya da sınırsız güç taşıma kuruntularından veya açıklanamaz panik ataklardan yahut kafanın içinde yankılanan tehdit edici seslerden mustarip olacak. Bazıları neşesiz, cansız, kötümser, kronik olarak kaygılı bir ruh hali içinde olacak. Bazıları sırf hayatlarının bir muhasebesini yapmak isteyecek.

Fakat elli yıl sonra, bir psikiyatra giden herkes yanında yeni bir bilgi kaynağı götürecek -Ulusal Sağlık İdaresi bilgisayarında kayıtlı kişisel DNA dosyasına erişmeyi sağlayan bir şifre. O dosyada, kişinin çeşitli bozukluklara duyarlılığını ve ilaçların etkilerine açıklığını belirleyen gen varyantlarına ve bileşimlerine dikkat çekici notlarla birlikte, her bir geninin dizilişi yer alacak.

İlk görüşme yaklaşık bir saati alacak. Bu sürenin üçte biri kişisel gelişim, aile geçmişi ve spesifik semptomlarla ilgili resmi bir anketin doldurulmasına ayrılacak. Geri kalan sürede kurallara bağlı olmayan bir sohbet yapılacak. Seansın sonunda psikiyatr bir değerlendirme sunacak, bazı tanı testleri önerecek ve hastanın DNA dosyasına erişme isteğini bildirecek.

Böyle bir istek uygunsuz görünmeyecek. Ülke çapında bir DNA dosyaları havuzu oluşturulmasını ve dosyaların mahremiyetinin güvence altına alınmasını düzenleyen yasal mevzuat, dosyaları uygun profesyonellere açık tutmanın yararlarını halka anlatmak için gerekli fonları da sağlamış olacak. Psikiyatra başvuran birçok insan buna uymaya istekli olacak. Böyle bir tutum belli zihinsel bozuklukların sık *görüldüğü ailelerden gelme kişiler için özellikle geçerli olacak;* bunlar kendi risk düzeylerine *ilişkin bir* değerlendirme almak ve başvurulabilecek önlemleri öğrenmek isteyebilir. İlaç tedavisi görmek isteyenler, belirli gen varyantı bileşimlerine ilişkin bilgilerin yol göstericiliğinden yararlanma yoluna gidebilir.

Seçilebilecek yüzlerce ilaç tedavisinin varlığından dolayı, böyle bir yol göstericilik özellikle yararlı olacak. Bunlardan bazıları sinir iletimi üzerinde daha seçici etkilerle, şu anda kullandıklarımızın geliştirilmiş versiyonları olacak. Bazıları beyin işlevlerine ilişkin yeni bilgiler temelinde hazırlanmış olacak. Bazıları ise zihinsel bozukluk riskini arttıran gen varyantlarının saptanmasından hareketle yaratılmış olacak.

Zihinsel bozukluklara ilişkin genetik yapı bilgilerinin varlığı sadece psikiyatrların tanı ve tedavi yaklaşımlarını değiştirmeyecek; psikiyatrinin kendimiz hakkında düşünme tarzımıza katkısını da arttıracak.

Yirminci yüzyılın ilk yarısında, psikiyatri doğuştan gelme güçlü tutkuların üzerimizdeki yoğun etkilerini kavramamıza ve bunların bilincine varmaktan yararlanmamıza katkıda bulundu. İkinci yarısında ise denetlenemez davranışları yumuşatacak ilaçlar sağladı; hepimizin serotonin ve dopamin gibi beyin kimyasallarına ne kadar bağımlı olduğunu gösterdi. Davranışsal farklılıkları etkileyen gen varyantlarının saptanması, her kişinin benzersiz biyolojisiyle ilgili bazı önemli ayrıntıları dolduracak. Bu gen varyantlarından birçoğunun önemini yorumlamak belki güç olsa bile, bazıları bireysel hayat öykülerimizi tasarlamada ve kurgulamada kesinlikle yararlı araçlar olacak.

SAMUEL BARONDES

San Francisco California Üniversitesinde Jeanne ve Sanford Robertson Kürsüsü profesörü, Nörobiyoloji ve Psikiyatri Merkezi direktörüdür. Ayrıca Zihin Sağlığı Ulusal Enstitüsü'nün Bilim Danışmanları Kurulu başkanıdır. Şimdiye kadar yayımlanan *Molecules and Mental Illness* [Moleküller ve Akıl Hastalığı] ve *Mood Genes: Hutiting for Origins of Mania and Depression*

[Ruhsal Durum Genleri: Mani ve Depresyonun Kökenlerini Araştırmak] dışında, psikiyatrik ilaçları konu alan bir kitap üzerinde halen çalışmaktadır.

Kaynak:

Editör: Jhon Brockman, trc: Nurettin Elhüseyni, NTV Yayınları, 8. Baskı: Temmuz 2008, İstanbul, s.297-307

“OYUN ÜSTÜ OYUN”

Hayat, genelinde **“güven”** ve **“iyilik”** üzerine kurulu düşüncelerden ve fiillerden oluşarak devam eder. Kendine veya başkasına güvenir veya iyilik edersin. Hilekârlar ve dolandırıcılar için bu bilgi en önemli husustur. Onlar “güven tekniği” ile karşındakine blöf yaparken rahatlık, huzur ve zevk telakkisini canlandırırlar. Buna dolandırıcılıkta “güven oyunu” denir.

Hayatta “kimseye güvenme” denilmesinin genelinde yatan husus ise, ekseriyetin istikamet yoksunu olduğundan **“tedbiri elden bırakma”** demektir. İnsanlık karakterindeki **“hükmetmek”** ve **“iyi olmak”** arzusu **“yardım etmek”** hissini kamçılar. **“İsteme”**nin karşılığında yapılanlar **“iyilik ve ebedi kalmak”** ta hedef karakterlerde yüksek hareketlilik meydana getirir. Aslında bir işteki kazanç ilişkisinin mahiyeti “niyet” kapsamındadır. Neticede insan yaşarken doğruluğu ve yalanıyla ikna olurken de ileri düşünce ile **“dolandırılır veya dolandırır”**.

İnsanların hayatında “güven telakkisi” ve doğrular bilgisi üzerinde şartların veya tesadüflerin yönlendirmesi muhakkak vardır. Şeytan dahi insan üzerine **“blöf okları”**nı atarken birçoğunu doğruluk karakterine uygun olanlar ile atar. Yalan ve desise attığı blöflerinde çok zaman isabet ettirememektedir. insana “kurulu düzen” gibi şeytanın hileleri ard arda geldiğinden biri atlatılsa bile diğerine müptela olurken niyet kapsamındaki hedefler, ilkeler unutulur veya unutturulur. Yani önemli olan **“her insanın kendine ait ilkeleri”**nin kararmasıdır. Tuzağa düşürülen kişilerin kendi ilkeleri ile tuzağa düşmeleri bu nedendir. Mesela meşhur bir psikiyatrı tuzağa çekmek istenilse, en kolay temas yolu hasta olmak ve gerektiği gibi davranmak gerekir. Sonrada şu düşünceyi terapide “yuvarlama”k uygundur.

> **"Ben bir hastayım. Bunun sebepleri geçmişimde yatıyor. Ah, bilmiyorum. Burada ne arıyorum ben? Hayatının kontrolünü ele almak için buradasın. Bir şey bilmek ister misin? Senin için ne önemi var ki? Zenginsin. Rahatın yerinde. Kahrolası kitabın var. Bana yardım etmek istediğinde, hiçbir şey yapmıyorsun. Sen ve kahrolası kitabın, laf. Sırf laf. Bunların hepsi bir aldatmaca. Sen hiçbir şey yapmıyorsun. Bana yararı dokunmuyor. Bana yardım etmek istiyor musun? Bana yardım etmek istiyor musun? Bununla yardım et. Yapabilirsen bununla (ilahla intihar) yardım et. Çünkü yapamazsan, onu kullanacağım. - Kendimi öldürmek ya da..."**

Doktor yapı itibarıyla hastayı iyileştirmek ve bundan zevk almak isteyecektir. Doktor için başarısızlık elem verir. Sahasında mükemmil olduğunu düşünen doktorun tepkisi de umumî çerçevede sonuç olarak genelde şu olabilir.

> **“Onun neden hasta olduğunu biliyorum. Çünkü hasta. Sorun şu, ben burada bu hastada ne arıyorum? Eğer iyileşmesinde bir faktörüm bulunmayacaksa, hayatım bir yalan, aldatmaca. Söyleyeceğim hiç bir şey hastama yardımcı olmayacak. Ondan öğreneceğim hiçbir şey başkalarına yardım edebilmemi sağlamayacaksa, ben ne yapıyorum?”**

Bu örnek olay şu veche ile bize şu uyarıyı yapıyor.

“Her şeyi kendi silahı ile vurabilirsin.”

"En güvenilir nesne insanın sahip olduğu şeylerdir."

İşte, güven duygusunu hareket ettirmek üzerine bir düşünceyi temellendirdiğinizde kişiler ve milletler **"oyuna çekilmektedir."**

Oyun içindeki oyun ise **"uyarıcı adaptörler"**le karşılaşma ihtimalidir. Bu kader bazındaki "rastlantıların" alternatif ihtimalleri husule getirmesi oyununun çehresini değiştirebilir olmasıdır. Mantıksal rastlantılar, ihtimaller zamanla sayısını artırarak insanda sonucu bulanıklaştırdığından gizli ve gizemli bir olay saklanmış karakterlerin ortaya çıkmasını sağlar. Bu sağlayış ile oyun içindeki oyunun hesaplananın cihetini değişik çerçeve ulaştırmasıdır.

Saf ve temiz insanlara ve milletlere sosyalitesini **"oyun üstü oyun"** üzerine kuran ve bunu hileler üzerine bina edenlerin, oyunları çoğu zaman hedefi bulmada gecikmelere maruz kalmaktadır. Genelde oyun kurucu komitenin bilgileri tecrübî sonuçlar içerse de, tesadüfî denilen faktörlerle çok zaman bozulmalar olur. Bu durum, âlemin başıboş olmadığının delilidir.

Allah Teâlâ, **"Onlar dinlerini oyun ve eğlence edinmişler ve dünya hayatı da kendilerini aldatmıştı."** (Araf, 51) buyurması hayatı oyun üzere kurmanın olumsuzluğuna işaret ederken, "oyun üstü oyuna" işaret etmektedir. Yani kudretim ve rabblik gereği **"oyunları bozarım"** demektir.

Allah Teâlâ'nın insanlardan istikamet üzere yardım etmesi ve doğru yolda hareket edilmesini istemesi **"hilekar ve dolandırıcı"**ın kaybeden tarafta olacağını deşifre etmesidir. İyiler, mükâfatlarını zaman mefhumu ile göreceli görsede **"iyiler ve doğrular galiptir"** kaderi bir kanundur. Unutulmamalı ki. güven ilkesi ilk Havva validemiz ile sekteye uğramıştır. Hayatta "iyiler", "kötüler"den çok istismara maruz kalışıda cilve-i hayat olarak devam edip gitmektedir

Aşağıdaki filmi seyredince bu mevzuun içeriği daha kapsamlı anlaşılacaktır.

House Of Games/ Oyun Evi (1987)

Yönetmen: David Mamet

Ülke: ABD

Tür: Suç | Gizem | Gerilim

Vizyon Tarihi: 01 Mayıs 1988 (Türkiye)

Süre: 102 dakika

Dil: İngilizce

Senaryo: Jonathan Katz | David Mamet

Müzik: Alaric Jans

Görüntü Yönetmeni:Juan Ruiz Anchía

Yapımcılar: Michael Hausman |

Oyuncular Lindsay Crouse (Margaret Ford), Joe Mantegna(Mike), Mike Nussbaum (Joey),Lilia Skala (Dr. Maria Littauer)

298 Yazılar

Özet:

Ünlü oyun ve senaryo yazarı David Mamet'in büyük övgülerle karşılanan ve artık klasikleşen ilk filmi Oyun Evi'nde, bir kadın psikiyatr, aynı zamanda bu alandaki eserleriyle de çok saygın bir yerdedir. Ama, ona çeşitli sorunlarını anlatan bir hastasına ilgi duyup onun özel ve de gizemli hayatına karışınca, başına gelmedik bela kalmaz. İyi bir doktor olabilmenin zayıflığı içerisinde başına gelmedik kalmıyor.

YAHUDİLER İLİMDE NEDEN İLERİ GİTTİLER?

1930 senesinde Einstein'in bir Amerika mecmuasında bu hususa temas eden bazı sözleri vardır. Einstein'e *Forum* mecmuasının muharriri şu sözleri söylüyor:

«Katolik kilisesi ve bilhassa İngilizce konuşan milletlere ait protestan kilisesi ilme karşı az çok acı bir muhalefet yapmaktan geri durmadıkları halde yüksek bir derecede organize Yahudi dininde İlmî tetkikler ile din arasında bir zıtlaşma ruhu asla görülmemiştir.» Bu sözlere mukabil Einstein diyor ki:

«Yahudi dininin tarihinde ilme karşı neden muhalefet olmadığını anlamak pek kolaydır. Çünkü Yahudi dini, her şeyden evvel, gündelik hayatı yükseltmek yolundan ibarettir. Bu din, insanın hayat hakkındaki şahsî görüşlerini alâkadar eden doktrinlerde dar bir inzibat (sıkı düzen) koymamıştır. Velhasıl Yahudi dini kendi saliklerinden iman aşkına bir fiil, bir hareket istemez. İşte bunun içindir ki, bizim dinî görüşlerimiz ile bütün dünyanın ilmî görüşleri arasında bir nizâ olmamıştır.»

Einstein'in sözleri bu din ve ilim tarihine ait meseleyi ne derece izah ettiğini bilmiyorsak da zamanımızın en büyük kafalarının birinden çıkmış olduğu için zikrettik (Bk. *Forum,* LXXXIII. 6, s. 376).

Kaynak:

Abdülhak Adnan ADIVAR, Tarih Boyunca İlim ve Din CİLT I. İPTİDADAN XIX. ASRA KADAR-CİLT II.-XIX. ve XX. ASIRLAR, Kenan Matbaası, 1944, İstanbul, (c.I-s. 73-Dipnot)

TASAVVUF KİTAPLARDAN ÖĞRENİLMEZ

(Tasavvufçu geçinen akademisyenlere ithaf olunur.)

Tasavvuf cereyanından bahsederken, islâm filozoflarına en şiddetli hücumları yapmış olan Gazzalî'den şu hususu bahsetmemek kabil değildir. Gazzalî, tâ genç yaşından beri, sceptique (kuşkucu, şüpheci, inançsız,) bir düşünceye olan iptilâsından kurtulabilmek üzere hakikatle göz göze gelebilmek için, senelerce uğraştıktan, ve Bağdad'ta meşhur Nizamiye Üniversitesinde yıllarca ilâhiyat okutup filozoflara, Mu'tezileye, hücumlar ettikten sonra, eski mystique müelliflerin eserlerini tetkik etmiş, ve nihayet kendisi de, zühd ile (ascetisme) karışık sırrı bir yola düşmüştür. Bu güç yolun dikenleri, taşlarile çarpışa çarpışa, hakikate eriştiğini zanneden Gazzalî, diyor ki:

«Açıkça gördüm ki, sufîlere mahsus olan hakikat kitaplardan öğrenilemez. Yalnız doğrudan doğruya insanın tecrübesi ve vecd ve istiğrakı ve içten değişmeleri ile o hakikate erişilir».

Bu güç mürakabe devrinden Gazzalî sinirleri bozulmuş bir halde çıkıyor ve nihayet yapacağı bir şey kalmayan, tutunacağı bir yer olmayan bir adam gibi, Allah Teâlâ'ya sığınıyor. İşte bundan sonra, Gazzalî'nin eserlerinde bol bol tasavvufî fikirler görüyoruz. **Maamafih sufîler arasında, bazıları Gazzalî'yi kendilerinden saymazlar.**

Kaynak:

Abdülhak Adnan ADIVAR, Tarih Boyunca İlim ve Din CİLT I. İPTİDADAN XIX. ASRA KADAR-CİLT II.-XIX. ve XX. ASIRLAR, Kenan Matbaası, 1944, İstanbul, (c.I-s. 108)

OSMANLIDA YABANCI DİLİN ÖĞRENİLMEMESİNDEKİ SEBEP

Bizim yakın tarihlerimizde de garip bir fıkra vardır. Medreselerimizde Arapçadan başka bir lisan okutulmadığı devirlerde farsça için **«ehl-i cehennem lisanıdır»** derlerdi. Hattâ şair Nişatî Dede, farsça ile çok uğraşmasına, bu batıl hüküm ile, tariz edenlere, **«nereye gideceğimizi bilmiyoruz, belki cehenneme gidersek dilini bilmemek de ayrıca bir azap olur»** diye cevap vermişti. Daha yeni zamanlarda şair Ziya Paşanın babası bile çocuğunun Farsçayı olsun tahsiline razı olmamıştı. Hattâ şark lisanlarına karşı gösterilen bu teveccühsüzlük garp lisanları öğrenmek için, Osmanlı Türkiye'sinde ne bir arzu ne de bir imkân bırakmıştı. Ve asırlarca Avrupa ile temaslarımız Türk olmayan tercümanların diline ve irfanına bağlı kalmıştı.

Kaynak:

Abdülhak Adnan ADIVAR, Tarih Boyunca İlim ve Din CİLT I. İPTİDADAN XIX. ASRA KADAR-CİLT II.-XIX. ve XX. ASIRLAR, Kenan Matbaası, 1944, İstanbul, (c.I-s. 127-Dipnot)

AHMED CEVDET PAŞA’NIN MA'RÛZÂT’INDA MÜTERCİM MESELESİ

Reşid Paşa devlete pek çok âdemler yetişdirdi. Âlİ Paşa ise, âdem yetiştirmek şöyle dursun, yetişecek âdemlerin yollarını uruyor (engelliyor) deyü beyne’n-nâs matfûn idi.

Fi’l-vâki‘ mukaddemâ devletin umûr-ı hâriciyyesi Fenerli Rum beylerinin ellerinde iken, «Rum fetret”tin de, devletin ramlar hakkında emniyyeti münselib olmağla, andan sonra **Sultan Mahmud Hân hazretleri Rum tercümanlarının istihdamını men‘ edüp, Bâb-ı âlî’de güşâd eylediği Tercüme Odası’nda hep ehl-i islâmdan tercümanlar ve mütercimler yetişdirmiş idüğinden, yetişdiğimiz zamanlarda Hâriciyye Nezâreti dâiresinin me’mûrîn ve hulefâsı hep ehl-i İslâm idi.** Fakat Tercüme Odası’nda Sarafın nâmında bir hıristiyan bulunup hulefâya hocalık ederdi. Bir de Mârûnî taifesinden Tercüme Odası’nda hir Arabî mütercimi var idi. Bu ikisinden başka Bâb-ı âlî’de hıristiyan me’mûr yok idi. Vâkı'â Reşid Paşa’nın Agob nâmında bir fransızca sırkâtibi var ise de, kendü dâiresi halkından ma'dûd olup Bâb-ı âlî’ce me’mûriyyet-i resmiyyesi yok idi.

Elhâsıl Reşid Paşa Sultan Mahmud zamânında görmüş olduğu usûlü tamâmiyle muhafaza etmiş idi. Anın yerine Âlî Paşa geçdikden sonra, ermenilere ziyâde i’tibâr etdi ve Hâriciyye Nezâreti dairesinde teşkil olunan Tahrîrât-ı Hâriciyye odasına ermenileri doldurdu. Anlar da yavaş yavaş ehl-i islâmdan bulunan efendileri ve belki devlete sâdık olan ermeni me’mûrları bile birer takrîb ile def idüp, yeniden Oda’ya alınacak efendileri dahi hep kendi fikirlerine muvâfık olan ermenilerden aldıkları cihetle, Hâriciyye dâiresinin umûr-ı nâzükesi hep ermeniler elinde kaldı.

İşte bu seyyi’âtı Âlî Paşa te’sîs edüp gitmişdir. Öyle görünüyordu ki, Âlî Paşa, ehl-i islâmdan umûr-ı hâriciyyeye âşinâ âdemleı yetişürse kendisine rakîb olurlar, deyü havf ederdi. Fi’l-vâki Kırım Muharebesinden sonra Islâhat Fermân-ı âlîsi iktizâsınca, hıristiyanlann da devlet me’mûriyetlerinde istihdamları lâzıme-i hâlden olmuş idi. Lâkin anları, devletin rûhu mesâbesinde olan umûr-ı politikıyye ve hâriciyyede istihdam etmekden ise, öteden berü me’lûf oldukları umûr-ı mâliyyede istihdâm etmek çok ehven ü evlâ olurdu.

Kaynak:

Ahmed Cevdet Paşa- Ma'rûzât, trc: Yusuf HALAÇOĞLU, Çağrı Yayınları,1980 İstanbul, II. Cüzdan-TEKMİLE, s.1-2

Not: Günümüzdeki Dışişlerindeki ahvalin encâmını siz kıyas eyleyin.

DİLLERİN MENŞE-İ VE DİN ARASINDAKİ NİZASI

Eski İbranî'lerin lisana ait ufak tefek meseleler ile meşgul oldukları ve meselâ, eğer bazı has ilimler doğrudan doğruya bir mânaya delâlet etmiyorsa onu etimoloji nokta-i nazarından izaha kalkıştıkları vâkidir. Bu iştikakçılık iptilâsma, daha sonra hem Yunanlılar, hem Romalılar uğramışlardı. Hattâ orta çağlarda skolâstikler bile aynı mânayı ifade eden kelimelerin mânalarında fark bulmak için, **birçok iptidaî kafaları güçlüklerden kurtaran bu iştikak insiyakına** kapılırlardı. Fakat Yunanlılarda dile ait asıl mesele şu idi: acaba kelimeler tasavvurların tabiî ifadesi midir, yoksa tasavvurlara tesadüfen âlem olmuş işaretler midir? İşte bu mesele hakkında uzun uzun münakaşalara Eflâtun'un eserlerinde tesadüf olunur, ve fakat hiçbir neticeye vâsü olunmuş değildir. Zaten o zaman münakaşalar ancak bir tek dil üzerinde dönüp dolaştığı için bir netcieye vusul de hemen hemen imkânsızdı. Hattâ Copenhague üniversitesi filoloji profesörü Jespersen, mukayeseli filoloji ilminde, bu meselenin bugün bile cevapsız kaldığını söylüyor[61]. Ancak İsa'nın zuhurundan evvelki asırda yaşayan Roma'lı Lucrece'in meşhur *De natura rerum* manzumesinin beşinci, kitabında, âlemin tekevvününden ve canlı mahlûkların tekâmülünden bahs olunurken, dilin menşei için şu sözlere tesadüf olunur:

«Tabiat, insanı dilin çıkardığı muhtelif sesleri denemeğe sevk eder ve bu suretle eşyanın isimleri icadedilmiş olur. Bu deneme ve çarpınıp uğraşmalar, tıpkı küçük çocukların söz söylemeğe muktedir olamayışlarının onları birtakım hareket ve tavırlara sevk etmesine benzer.» Görülüyor ki dilin menşei hakkında eski Yunanda ilmî nazariyelere tesadüf olunmuyor. Halbuki Yunan ve Lâtin âlimleri arasında gramer ile uğraşanlar, ve bilhassa memleketlerine yabancıların gelmeğe veyahut kendileri yabancı memleketlere lisanlarını tamim etmeğe başladıkları zamandan itibaren ana dillerini ecnebilerin elinde bozulmaktan kurtarmak için sarf ve nahiv telifine çalışanlar pek çoktur. Fakat bizi burada alâkadar eden dil meselesi, bu sarf ve nahiv bahsi değil, ancak dilin menşei ile dinin münasebeti olduğu için, bu husustaki tarihî malûmatı hususî eserlere bırakıyoruz.

Dilin menşeine ait mudil meseleyi bizim bahsimiz noktasından şu üç suale ayırmak kabildir:

1. Dil nasıl teşekkül etti?

2. İlk dil hangi dildir?

3. İnsanlar acaba neden hep aynı dille konuşmuyorlar?

İlk medeniyetlerde, meselâ Keldanî'lerde, dil o kavme mutlaka en büyük mâbutları Oannes, Mısırlılarda Toth, İbr anîler de Yahova tarafından ihsan olunmuş bir hususî mevhibe gibi telâkki olunurdu. Bilhassa *Kitab-ı Mukaddes'in* ilk babında görülüyor ki, Yahova Âdem ve Havva ile konuşuyor. **Âdem, önüne Yahova'nın getirttiği bütün hayvanlara birer isim koyuyor, demek ki dil de bu suretle teşekkül ediyor.** O halde lisanın menşeini aramakta mâna yoktur. **Dil, İlâhî bir mevhibeden başka bir şey değildir. Hangi dilin ilk dil olduğu sualine gelince, buna cevap vermek de pek kolaydır.** Mademki her kavim dilini İlâhî bir mevhibe gibi kabul ediyor, ve mademki her kavim kendi ilâhını ilâhların ilâhı, kendi mukaddes şehrini arzın merkezi addediyor, o halde kendi dilini de dillerin anası olarak kabul etmesi için hiçbir mâni yoktur.

Üçüncü suale gelince, filvâki dillerin başka başka oluşunu, iptidaî kavimlerin basit düşüncesi ile izah edebilmek için haricî bir iradenin bu işe taallûk ettiğini kabul etmek en kolay bir yoldur. Bu yolda bir de hikâye zaten ta Keldanî'lerden gelerek *Kitab-ı Mukaddes'e* kadar girmiş, hazır duruyor: Babil kulesi hikâyesi. Babil'de azametli bir hükümdar göğe çıkmak için bir kule yaptırıyor. Halbuki ilâh, beşerin, eflâke tırmanarak, kendisine kadar yükselmesini istemiyor. Kuleyi yapan amelenin çalışmalarına mâni olmak için, dillerini karıştırarak, başka başka dillere çeviriyor, ve binaenaleyh diller çoğalıyor. Bu hikâye Hıristiyan dininde bir nas gibi hüküm sürüyor. Artık Hıristiyan dininde

61 — *Dr. Otto Jespersen, Die Sprache, Ihre Naturendwickelung und. Entstehımğ.*

Origene'den tutunuz da en büyük kilise babalarının hemen hepsi, ilk lisanın, Tevrat'ın lisanı olan İbranice olduğunu ve Allah tarafından Âdem'e talim edildiğini, ve Allah'ın bu dil ile Musa ile konuştuğunu, ve sonradan insanların küstahlığına karşı ceza olmak üzere dillerin Allah tarafından çoğaltıldığını kabul ediyorlardı. Yalnız kilise ulularından bir zat, Anadolu'da Kapadokya'da eski Nyssa şehri metropolidi olan, mantıkçı Saint Gregoire, yukarıda zikri geçen Lucrece'in fikrine benzer bir fikri müdafaa etmiş ve hattâ muarızları ile istihza ederek, **Allah'ın mektep hocası gibi** Âdem ve Havva'yı karşısına alarak, lisan öğretmesini gülünç bulduğunu söylemişti. Fakat bu zatın fikri diğer kilise babalarının fikri yanında hiçbir tesir icra edememişti. **Hattâ Hıristiyan ilâhiyatçıları, daha ileriye giderek, İbranice metinlerdeki secavend ve noktaların bile doğrudan doğruya Allah tarafından vaz'edilmiş olduğunu iddia etmişlerdi.**

Ta XVII. asra kadar katolik ve protestan dünyasında *Tevrat'ın* İbranice metninin kelime, harf, secavend ve noktası ile gökten inmiş olduğuna inanmak imanın şartlarından sayılmıştı. Hattâ Fransa'da katolik ilâhiyatçıların en büyüklerinden biri olan Bossuet, bu fikrin aleyhindeki iddialara şiddetle hücum etmişti. Artık dil ile uğraşanların hepsi, mevcut dillerin İbranice'den ayrıldığını ispat için, her türlü vasıtaya koşuyorlardı. Lâtince ve hattâ İngilizce lügat kitaplarında hemen her kelimenin, iştikak itibariyle «mukaddes dile» yani İbraniceye irca edilmesi moda olmuştu. Her kelimenin İbranice bir kökünü bulmak için bazı kere sağdan sola yazılıp okunulan bir lisanın kelimelerini soldan sağa okumak caiz görülüyordu. Meselâ, Cambridge üniversitesinde ilâhiyat profesörü William Witacker, 1588 senesinde, *Disputation on Holy Scripture* unvanı ile neşrettiği kitapta, **«İbranice en eski dildir. Tufandan ve Babil kulesinin inşasından evvel dünyada hüküm süren bir lisandı. Çünkü Âdem'in kullandığı lisan İbranice olduğu gibi, Tufandan evvel de bütün insanlar ancak bu dili kullanıyorlardı. Zaten bu hakikat *Kitab-ı Mukaddes* üe, kilise babalarının şehadeti ile sabittir»** dedikten sonra, **«Allah Musa'ya kendi parmakları ile yazılmış kanunnameyi (on emir) tevdi ettiği vakit, yazının nümunesini ve usulünü de gösterdi»** sözlerini ilâve ediyor. Velhâsıl XVII. asrın yarısı geçinceye kadar, hem katolik ve hem protestan âleminde bu diller nazariyesini kuvvetlendirmek için akla gelen her vasıtaya, her delile müracaat olundu. Nihayet 1661 senesinde Heidelberg üniversitesi profesörlerinden Hottinger, neşrettiği bir eserde, zamanına kadar dil hakkında âlimlerin kabul ettikleri nazariyeyi ve bu nazariyenin delillerini uzun uzadıya kaydettikten sonra, ortaya diken gibi küçük bir mesele çıkardı. Hottinger diyordu ki: **«Babil kulesi dolayısiyle dilde Allah tarafından vücuda getirilen fesat ve karışıklık iki türlüdür: biri tam, diğeri kısmî. Meselâ Keldanî dili ile Arapça lisanlarında tamdır.»** Hottinger asla ilmî bir yola girmemek ile beraber herhalde dilleri gruplara ayırmak fikrinin ilk tohumunu atmış oluyordu.

Fakat XVII. asrın nihayetinde, büyük filozof Leibniz, bu meseleye de emsalsiz dehâsı ve ilmi ile girişti. O diyordu ki: **«İbraniceyi insanların ilk dili olarak kabul etmek için serdolunan sebepler kadar, Felemenk dilinin cennet sakinlerinin lisanı olduğuna dair 1580 senesinde Goropius isminde birinin serdettiği sebepler de makbuldür.»** Yine Leibniz, **«EĞER İBRANİCE MUSA'NIN ZAMANINDA MEVCUT İDİYSE MISIR DİLİ NEREDEN ÇIKTI?»** diye bir sual sorarak, ilâhiyatçıların nazariyesine hücum etmişti. Leibniz'in bu meselede mesaisi böyle kısa ve ancak şüphe ve tereddüde saik sualler sormak ile kalmamıştı. O, dil ilmine induction usulünü tatbik ederek, misyonerleri gezdikleri memleketler dillerinin lehçelerini toplamağa teşvik etmiş ve bu suretle birisi Rusya Çariçesi Büyük Catherine'e ait olmak üzere, üç mühim koleksiyon yaptırmıştı. Bu koleksiyonların tertibine uzun müddet devam olundu. Nihayet Almanya'da Incil'deki **«Rabbe dua»** münacatı beş yüz muhtelif dil ve lehçede toplanmıştı ki XIX. asırda bu dillerin mukayesesi filoloji için mühim bir vesika teşkil etti. İşte asıl filoloji, nihayet XVIII. asırda, Sanskrit dili hakkındaki tetkikat ile başladı. Fakat bir taraftan bu tetkikat asıl ilmi tesis ederken, diğer taraftan yine Babil kulesi hikâyesi devam ediyor, ve fakat arada İbranice yerine diğer lisanların, meselâ Kelt veyahut Breton dillerinin asıl dil olduğu iddiaları ortaya atılıyordu. **(Birkaç sene evvel ömrü pek uzun sürmeyen bir teoriye dayanılarak, Türkçe de bütün dillerin anası mevkiine geçirilmişti.)** Fakat kilise mensupları arasında, bazan bu mülhidane fikirlerin kahredilmesini isteyenler olduğu gibi, bazan da dinî nazariye ile ilmî fikir arasında bir itilâf isteyenler çıkmağa başladı. Yalnız dinî nazariyeyi tutanlar hücuma yine şiddetle devam ediyorlardı. Meselâ Sanskrit dili üzerinde yapılan tetkik ve keşifleri hileli olmak ile ittiham edenler bile vardı. Lâkin bir

kere başlıyan ilmî tetkikler büyük bir vecit ve heyecan içinde devam ediyordu.

Almanya'da katolik mezhebinden olan filozof Schelling'in muasırı Friedrich Schlegel (1772-1829) Sanskrit lisan ve edebiyatındaki keşifleri kabul ediyor ve hattâ Hint, Fars, Yunan, İtalyan ve Alman lisanlarım «Indo-German» namı altında bir grup içinde topluyordu. İngiliz ansiklopedisi de nihayet dokuzuncu tab'ında (1885), eski tabılarındaki filoloji makalesini büsbütün atarak, o vakit malûm olan ilmî nazariyelere muvafık bir makale koymuştu. **Bir taraftan dilin menşei hakkındaki nazariye bu suretle suya düşerken, diğer taraftan harflerin ve yazının da bir İlâhî mevhibe olarak Âdem'e ve Musa'ya talim olunduğuna dair olan hurafe de yıkılıyordu.** Artık mukayeseli filoloji tetkikleri ilerlemişti. Hindistan'da başlayan bu tetkikler, Asurî ve Keldanî yazılarının okunması, yazının menşei hakkındaki fikri de büsbütün yeni bir mecraya soktu. Vakıâ Asurî ve Keldanî kitabelerinin okunması Babil kulesi hikâyesini de büsbütün başka bir yolda izah etti. Babil kulesinin tek bir bina değil belki Elcezire'de birçok yerlerde mevcut kulelerden biri olduğu ve bunların Asurî ve Keldanî'lerın pek ziyade meşgul oldukları astroloji ve astronomi tetkikine mahsus rasathaneler olarak bina edildiği ve binaenaleyh **«eflâke tırmanarak, ok atmak»** istiyen bir mütaazzım Nemrudun merdiveni olmadığı, ve bu isimdeki Babil kulesinin İbranice fesat ve karışıklık mânasına gelen **«ballal»** kelimesinden iştikak etmediği anlaşılınca bu efsane ve efsane ile beraber dillerin çokluğu hakkındaki dinî nazariye de hükümden düştü.

Diğer taraftan Almanya'da XVIII. asrın nihayetlerine doğru (1772) Gottfried Herder *Die Ursprung der Sprache* adı ile yazdığı bir tezde dilin bir ilâhî mevhibe olduğuna dair ilâhiyatçıların nazarıyesine açıktan açığa itiraz ediyor, ve **«EĞER DİL ALLAH'IN İHSANI BİR MELEKE İSE, BU LİSANIN OLDUĞUNDAN ÇOK MÜKEMMEL VE MANTIKİ VE AKLA UYGUN OLMASI LÂZIM GELİRDİ. HALBUKİ MEVCUT DİLLERİN BİRÇOĞU O KADAR KARMAKARIŞIK VE NİZAMSIZDIR Kİ İNSANIN BU DİLLERİN ALLAH'IN ESERİ OLDUĞUNA İNANMASI KABİL DEĞİLDİR»** diyordu. Maamafih Herder için diller insanların aslî mahiyetlerinde mevcut bir hassa olup —tıpkı ceninin anasının rahminden çıkması gibi— itilerek doğduğunu ve binaenaleyh bir düşünüş ve tefekkür neticesinde icadedilmediğini kabul ediyor. Fransa'da XIX. asrın filozoflarından Condillac, dillerin tedricen ve hissolunmadan yavaş yavaş teşekkül ettiğini, ve bu teşekkülde her insanın bir hissesi olduğunu söyleyerek dilin menşei bahsinin psikoloji ile alâkasını göstermesi üzerine eski nazariye taraftarları, bilhassa Joseph de Maistre ve Lamennais, tarafından hücuma uğramıştır. Yine Almanya'da XIX. asırda Schlegel, Wilhelm von Humboldt ve bilhassa Jacob Grimm'in gayretleri ile filoloji ilmi mevkiini kazandı. İngiltere'de Max Müller'in (1823-1900) mesaisi ile artık ilâhiyatçıların filoloji nazariyesi büsbütün ortadan kalktı.

Kaynak:

Abdülhak Adnan ADIVAR, Tarih Boyunca İlim ve Din CİLT I. İPTİDADAN XIX. ASRA KADAR-CİLT II.-XIX. ve XX. ASIRLAR, Kenan Matbaası, 1944, İstanbul, (c.I-s. 230-236)

DİNİ İNANCIN SEYRİ VE YAŞANMAZ HALE GETİRENLER ADINA

15 kânunuevvel 1769 tarihli diğer bir mektubunda **J. J. Rousseau**, **«çocukluğumda emir altında (dine) inandım; gençliğimde hissime uyarak inandım; olgun yaşımda aklım ile inandım; şimdi de inanıyorum, çünkü, her vakit inandım»** diyor.

İşte Rousseau, *Emile* adlı eserinden sonra papazların hışmına uğramıştı. Hattâ *Emile*'in müdafaası için yazdığı meşhur mektuplardan birinde —ki Paris başpiskoposuna yazılmıştı— diyordu ki,

> **«Efendim, ben Hristiyan'ım ve İncil'in akidesine göre samimî Hristiyan'ım. Fakat ben, papazların şakirdi gibi Hıristiyan değil, İsa'nın şakirdi gibi bir Hıristiyanım. Benim hocam (yani İsa) naslar üzerinde uğraşıp, onları, kıldan ince kılıçtan keskin hale getirmedi. Daha ziyade, insanın vazifeleri üzerinde ısrar etti. Birçok akait maddelerinden ziyade, insanlardan, hayırlı ve güzel işler istedi. O, ancak iyi olmak için lâzım olan şeye inanmağı emretti.»**

Görülüyor ki Rousseau'nun dinî felsefesi, Hıristiyanlığa daha yakın bir ilâhîlikten başka bir şey olmamasına rağmen, kiliseyi ve papazları ürkütmekten hâli kalmamıştı.

Kaynak:

Abdülhak Adnan ADIVAR, Tarih Boyunca İlim ve Din CİLT I. İPTİDADAN XIX. ASRA KADAR-CİLT II.-XIX. ve XX. ASIRLAR, Kenan Matbaası, 1944, İstanbul, (c.I-s. 333)

ERNEST RENAN (1823-1892)

Renan, papazlık tahsil etmek için gençliğinde girdiği Saint Sulpice medresesinden kaçarak, üniversite tahsiline dönmüş ve daha pek genç iken, 1849 ihtilâlinden fevkalâde bir vecit ve heyecana gelerek, ilk eseri olan *L'Avenir de la Science*'ı yazmıştır. Renan'ın en mühim eserleri, hiç şüphesiz, Hıristiyanlığa dair yazdığı *Les Origines du Christianisme* ile *La vie de Jesus* gibi eserler ise de, bizim mevzuumuzu, ilmin istikbaline dair olan eseri daha ziyade alâkadar eder. Bu kitabı, Renan yazdıktan sonra hocalarının ihtarı ile neşretmemiş ve sonra 1851 hükümet darbesi gelince, kendi tâbiri ile, «2 kânunuevvel 1851 tarihinde hamiyetli vatandaşların matemlerini müstehzi bir tavır ile karşılayan halktan» nefret ederek (E. Renan, L'Avenir de la Science, Mukaddeme, IV.-V.) büsbütün başka şeyler ile, seyahat ve diğer büyük eserler ile meşgul olmuş ve bu eserini çekmecenin bir köşesine atmıştı; eserin, vefatından sonra neşredileceğini düşünüyordu. Hâlbuki 1890 senesinde, **«hayatının zannettiğinden uzun sürdüğünü görerek»**, eseri kendi bastırmıştır. Renan, bu eserin, gençlerin okuyarak kırk sene evvel çok açık kafalı ve samimî bir gencin nasıl düşündüğünü öğrenecekleri için, faydalı olduğunu söylüyor ve gençlerin kendileri gibi genç müelliflerin eserlerinden daha ziyade hoşlanacaklarını ilâve ediyor. Biz de, mevzuumuza en ziyade taallûku olan bu eserden bahsederek, XIX. asrın ortasında ilâhiyat medresesinden kaçarak üniversiteye iltica eden mütefekkir bir gencin doğru yanlış ne düşündüğünü göstermiş olacağız.

Renan, bu eserinde, evvelâ bilgiyi tavsif ederken, «insan ile eşya arasında münasebetler tesisinin ve ferdin fikrî hayatından başka bir şey olmayan kâinatın sırlarına nüfuz dâvasının en mühim bir şartı bilgi olduğunu söyledikten sonra, ilmin bi-taraflığından, istiklâlinden uzun uzadıya bahseder. Kâinatın sırlarını keşfetmekle uğraşmakta Allaha karşı bir nevi hürmetsizlik cürmü mevcut olduğunu ve bunun en eski zamanlardan beri bilindiğini söyler. Bunun için ilk günah (zelle-i âdem) hikâyesini, **Promethee efsanesini misal getirip, ilim ve marifetin kıskanç bir ilâhtan çalınan bir kuvvet gibi telâkki olunduğunu ilâve eder.** Bundan dolayıdır ki bütün orta çağlar, ilmi, şeytan ile bir nevi münasebete girmek saymıştı. O asırlarda bütün kâinat hâdiseleri ilâhiyat çerçevesi içinde tefsir olunacaktı; insanın fikrî faaliyeti hiçbir işe karıştırılamazdı. Hele gufran ve necat, ancak yukarıdan gelen bir lütuf ve inayetten başka bir şey olamazdı. Fakat, hayli zaman sonra, bu necatın, şuurun ta en derin noktalarından çıktığı anlaşıldı. Renan, bunu şu istiareli cümleler ile anlatıyor: **«Avam çiğ tanelerinin gökten düştüğünü tasavvur eder. Âlimin söylediği gibi onların kendisinden hâsıl olduğuna inanmaz».** Onun için ilimden beklenilen ancak bir netice vardır: o, dinlerin eşya hakkında hazırca verdiği remizli mânaları kabul etmeyen insanların kâinat muammasını kendi kendilerine halletmeğe uğraşmalarından çıkan ve eşya ve hâdiseler hakkında en meşru ve en salâhiyettar bir otorite olan ilmin sözüdür. İşte, nihayet bu sözü söyleyebilecek bir sistem dâhilinde çalışan insanlardır ki ilme vâsıl olmağa uğraşıyorlar demektir. Renan için şüphecilik, hattâ iman bile, anlaşılır bir şeydir. Onun anlayamadığı ve beşeriyet için korktuğu bir şey var: eşya ve hâdiselere karşı gösterilen kayıtsızlık. Hattâ Renan, İngilizlerin ilmi nef'î (utilitaire) bir nokta-i nazardan anlayışlarına da itiraz eder. Onun için ilim yolu felsefeye çıkan bir yoldur. Bundan dolayı, Comte felsefesine doğrudan doğruya mensup olmayan Renan'da bu felsefenin tesirini gören müellifler de vardır. İlmin ve ilim yolu ile varılan felsefenin kuvvetine Renan o kadar itimat etmiştir ki, kitabının birinci babının nihayetinde şöyle der: **«Bizim mekanik politikamız, burunlarının ucunu görmeyen kör ve hodkâm fırkacılarımız bana başka bir çağın ucubeleri gibi geliyor; insaniyeti idare etmeği bir şatranç oyununa benzeten, erişilmek istenen maksadı, hattâ beşeriyet mefhumunu bilmeyen Taleyrand gibi bir adama nasıl mahir diplomat unvanı verildiği anlaşılamaz. Dünyaya hükmedecek ilim siyaset olmayacaktır. Siyaset yani insanı bir makine gibi idare etmek tarzı, beşeriyet bir makine olmaktan çıkar çıkmaz ortadan kaybolacaktır. O vakit, hâkim olan ilim, cemivetin şerait, hedef ve maksatlarını araştıran felsefe olacaktır».** Şu son cümle, Renan'ın, Comte'un positivisme'inden ne kadar müteessir olduğunu pekâlâ gösterir. Diğer taraftan, Renan, ilmin felsefî hedefini çıkaracak olursak onda ancak birtakım insanların merak ve tecessüsünü tatmin edecek ufak tefek tafsilâttan başka bir şey kalmayacağını söyler. Onun için ilmin kıymeti, ancak dinin

vahiy ve ilhamlar ile talim etmek istediği hakikatleri araştırdığı müddetçe mevcuttur. Bundan dolayı, Renan, hazır yapılmış sistemleri istemez; çünkü böyle sistemlerde yapılacak ne vardır ki?

Meselâ, vahiy ve ilhama dayanan dinî sistemlerde bu vahiy ve ilhamın talim ettiği şeyleri gûya aklî bir tarzda tahkik etmek değil mi?

Bu boş ve faydasız yere vakit geçirmekten ibarettir. Çünkü, mademki bana talim olunan şeyin hakikat olduğuna evvelden iman ediyorum; onu ispat için uğraşmakta ne mâna var?

Bu tıpkı yıldızları teleskop varken göz ile rasadetmeğe benzer. Velhâsıl Renan, en samimî ve açık bir ifade ile, (esasen Renan için 25 yaşında bir gencin açık ve samimî olmamas ı alçaklıktır) kendi hedef ve gayesini tamimiyle ihtiva eden yüksek bir ilmin, ancak tabiat üstü şeylere imanın dışında mümkün olacağını söyler ve bu fikrini böyle açıkça dine de, ilme de alâkasızlık ile bakarak suya sabuna dokunmayan tarizler ile geçiştirmeye tercih ettiğini ilâve eder. **Papazlara hitaben der ki:**

> **«Efendiler, sizin en büyük düşmanlarınız fikirlerini yarım kelimeler ile ifade edenlerdir. Çünkü bizim asrımız, evvelki asır gibi münakaşa asrı değil, bilâkis hiçbir şeye inanmayan hafif mizaçlı insanlar asrıdır. Eğer ben daha samimî ve daha açık ve yakından hücum ediyorsam "iç hakikate" karşı daha hürmetkar ve daha alâkadar olduğumdandır».**

İşte bu samimiyeti ve açıklığı ilcasiyle, ilim ile din arasında bir zamanlar moda olan itilâfın mümkün ve doğru olduğunu kabul etmiyor ve bu yarım yamalak itilâfların en kuvvetli İlmî insiyakları harabedebileceğinden korkuyor. Onun istediği ya tam bir metafizikçilik, yahut kayıtsız şartsız bir akliyeciliktir. O akıl ile tabiatüstü şeyler telife uğraşanlara mutlaka bir fayda peşinde koşan ve kendilerini daha yüksek ve daha bitaraf göstermek isteyen birtakım bilgiçler gibi bakıyor; çünkü onların bu vadide meydana koydukları eserler vuzuhsuz, ıttıratsız birtakım mânasızlıklardır. Çünkü eğer vahiy ve ilhamın haber verdiği hakikatler doğru ise ilmin artık hiçbir yeri yoktur. Eğer o hakikatler doğru değilse, o vakit de tabiatüstü bir şey yoktur, yalnız ilim vardır. Valhâsıl ilme müstenit olan **«modem tenkidin»** en büyük eseri tabiatüstü hükümler ile karışmış olan itikatları yıkmaktır.

Renan bu münasebetle İslâmiyetten de bahseder ve der ki,

> **«İlk senelerinden beri bir din gibi teşekkül eden ve o zamandan beri durmadan kuvvet kazanan İslâmiyet Avrupa ilminin tesiri ile zayıflayacaktır. Bu vâkıanın sebeplerinin hazırlanmasını, tarih, bizim asra bırakmıştır. Çünkü şarktan garba gelen talebe, Avrupa ilmini tahsil ederken tabiatiyle akliyeci usulü ve tecrübecilik ruhunu öğrenerek, her türlü intikâdın üstünde tasvir edilen dinî, an'anevî hükümlere inanmanın kabil olmadığına kani olacaktır. Zaten mütaassıp Müslümanlar bu gençlerin bir tehlike teşkil edeceğinden korkmağa başladılar».**

İstitrat olarak söyliyelim ki, Renan'ın İslâmiyet ile teması bu kadarla kalmamış, bilhassa 1883 senesi martının 29 uncu günü Sorbonne'da, İslâmın, ilmin terakkisine mâni olduğuna ve şarktaki ilmin eski **Yunandan alınan ilimden başka bir şey olmayıp meşhur ulemanın ise Arabın gayrı milletlerden gelmiş bulunduğuna vesaireye dair uluorta verdiği bir konferans İslâm âleminde ve hattâ Türkiye'de büyük akisler yapmıştır.** Bu konferans, haddizatında, o kadar ehemmiyet verilecek ilmî bir kıymeti haiz değildir. O vakit, oryantalizmin henüz pek geri olması yüzünden, Arap dilindeki ilim hakkında Renan'ın malûmatı, İbranî, Süryanî, Arap dillerini bilmesine rağmen, pek geniş değildi. Sonra da, kendi din medresesinden kaçıp ilme iltica eden bir sabık Hıristiyan âlimden, XIX. asır gibi ilmin nüfuz ve kuvvetinin pek yükseldiği bir asrın ikinci yarısında İslâm dini için bir müdafaaname beklemek de pek yersizdir. Bu konferans üzerine, zannederim, evvelâ, o sırada Paris'te bulunan Şeyh Cemaleddin-i Efganî ona cevap vermiş (aşağı bk.) ve

Petersburg imamı Ataullah Bayezidof ve Namık Kemal Bey birer reddiye yazmışlardır[62]. Renan, bu konferansta vakıâ İslâm dini ve memleketleri hakkında bir âlime yakışmayacak ifadelerde ve bilhassa Arap ilmi hakkında malûmatsızlığını gösterecek hatalarda bulunmuştur. Maamafih buna yazılan reddiyelerden Bayezidof'unki ehemmiyetsiz ve fakat vakar ve sekinet ile yazılmış bir küçük eserdir. Namık Kemal Beyin müdafaası ise, daha ziyade bir polemik şeklinde olup, her satırında Renan'ın cehli (?) ile istihza doludur. Şurasmı da teessüfle söyleyelim ki, Renan, şarkta yetişen âlimlerin büyük bir ekseriyetle Arap olmadıklarını tıpkı bugün bizim iddia ettiğimiz .gibi iddia ederken, Kemal Bey merhum, İbni Sina'nın da, Farabînin da Arap addolunmak lâzım geleceğini söyleyerek, müellifin en doğru bir fıkrasını yanlış bir surette tenkid etmiştir (bk. *Renan Müdafaanamesi,* s. 38).

Renan, yine *L'Avenir de la Science* adlı eserinde, felsefe ve ilimde de nasçılığın doğru olmadığını zikrediyor ve **«felsefe meseleleri her vakit yenidir; hiçbir vakit kat'î düstura vâsıl olmayacaktır»** dedikten sonra, bu sözlerinin bir septik'lik gibi telâkki olunmamasını istiyor ve septicisme değil belki tenkidciliktir diyor. Hattâ bu nevi septiklik olmazsa felsefe olamayacağını, tıpkı zamanımızın İngiliz filozoflarından Bertrand Russel gibi söylüyor. Renan'ın anladığı akliyecilik, yalnız menfi ve kalb ve tahayyüle ait şeyleri anlıyamaz kuru XVIII. asır akliyeciliği değildir; ne Comte'un ispatiyeciliği, ne de sosyalist Proudhon'un dinsizce tenkidciliğidir. Bilâkis beşerin mahiyetini etrafiyle nazar-ı dikkate alarak tanıyan ve her türlü melekelerin ahenkli bir surette kullanılmasını terviceden bir akliyeciliktir. İşte Renan, bu akliyeciliğin ve bu ilim ve medeniyetin istikbalde her vakit galebe edeceğine, hattâ bir gün Avrupa'yı barbarlar istilâ etse bile yine bir Renaissance ile ilmin eski mevkiini alacağına karşı olan kanaatini, yirmi beş yaşında bir gence yakışan bir nikbinlik ile gösteriyor.

İlmi ve beşeriyeti kuvvetle tutan Renan, kendine göre ilmin büyük bir mevki ve hizmeti ile ayakta duran «bir beşeriyet dini» ni müdafaa ediyor ve diyor ki,

«insanların aklî ve hissî melekeleri onlara en muhterem dinler kadar tatlı ve ferah verici bir din temin eder... Nitekim ben çocukluğumda ve ilk gençlik devremde bir mü'minin hissedeceği sevinçlerin en sâf ve temizini duydum; fakat bu sevinçler sırf güzelliğin ve hakikatin temaşasında duyduğum haz ve sevinç ile mukayese edilemez. Şimdi, hissettiğim bu sükûn verici hazzı, dindar kalan kardeşlerimin de duymasını temenni ederim».

Renan, bu suretle ilim ve beşeriyet sevdasının kendisine kâfi bir din teşkil ettiğine kanidir. Fakat böyle bir dine herkesin vâsıl olamayacağını ve vâsıl olamayanların sa d i n d e n b ü s b ü t ü n u z a k k a l a r a k b e d b a h t o l a c a k l a r ı n ı ve işte felsefenin ve ilmin bu noktada din karşısında zayıf mevkide kaldığını görüyor ve gençlik nikbinliğine kapılarak, herkesin böyle felsefî, ilmî dinden hisse alacağı günü getirmeğe çalışmak lâzım olduğu neticesine varıyor. Ona göre, eski zamanlarda hemen zamanımızdaki kadar mütefekkirler yetişmiş olmasına rağmen eski medeniyet, barbarların çokluğu karşısında yalnız bir azlığa münhasır kaldığı için, mahvolmuştur. Çünkü bu medeniyet, kuvvetinin azlığından değil, şümul dairesinin darlığından dolayı inkıraz bulmuştu. Binaenaleyh medeniyete giren beşeriyetin hudutlarını mümkün olduğu kadar genişletmek lâzımdır. İşte beşeriyet ve medeniyeti bu kadar seven **Renan, bir gün Paris'te bir müzeyi gezerken, muharebeler, krallar ve mareşallar için ayrı ayrı salonlar görünce kendi kendine soruyor: azizlerin, büyük âlimlerin, filozofların salonu nerede?** Onlara dair büyük eserler bulamayınca bundan müthiş bir eza duyuyor.

Fakat ilim ve beşeriyet sevgisinde bir din bulan Renan, halkın dinine taarruz etmeyi pek yersiz buluyor ve diyor ki, **«tenkid melekesine malik olmayan ve bir din ihtiyacı altında zebun olan insanların mevcut dinlerden birine yapışmalarına istihfaf gözü ile bakmaktan Allah beni saklasın; köylünün sâf imanını, papazın samimî itikadını severim».** Onun asıl hücum ettiği sınıf, bilmeden anlamadan felsefeye ve insanın ruhunu ve aklını yükselten intikadlara hücum ederek dini müdafaa edeceklerine kail olan hafifmeşrep insanlardır.

---

62 — *Redd-i Renan, İslâmiyet* ve *Fünun,* Türk. trc. Madame Gülnar De- lebedef ve Ahmed Cevdet, İstanbul, 1311.

— Namık Kemal. *Renan Müdafaanamesi,* İstanbul. 1336.

İşte buraya kadar, Renan'ın «İlmin istikbali» adlı eserinin ilim ve dine ait en mühim noktalarını hulâsa ettik. Bu eserde psikoloji, filoloji ve sosyalizme dair bahisler vardır. Fakat, mukaddimede kendisinin de dediği gibi, bu hususlarda birçok fikirlerini sonradan değiştirmiş ve meselâ kitapta o vakitler müdafaa ettiği sosyalizmin bir hayal, utopi'den ibaret olduğunu ve halbuki Almanya'da yeni ve ilmî bir sosyalizmin gayet sağlam temeller üzerine kurulduğunu ve hattâ bu sosyalizmi zecrî kanunlar ile beş senede durduracağını va'deden Prens Bismarck'ın bu defa olsun aldandığım söylüyor.

RENAN'IN BU GENÇLİK ESERİ ŞU SÖZLER İLE, DAHA DOĞRUSU ŞU İNİLTİLER İLE BİTER:

> «Ey benim gençliğimin ilâhı, bayraklar açarak aklın verdiği gurur ile sana döneceğimi nice zamandan beri ümidettim durdum!
>
> Belki sana zayıf bir kadın gibi mütevazı ve mağlûp olarak döneceğim. Evvelleri sen beni dinliyordun.
>
> Bir gün senin cemalini göreceğimi ümidediyordum; çünkü benim feryatlarıma cevap verdiğini işitiyordum. Fakat mâbedinin taşlarının birer birer yıkıldığını gördüm.
>
> Mihrabında ise artık sesler aksetmiyor. Ziyalar ve çiçekler ile donanmış bir mihrap yerinde şimdi bütün duaların çarparak kırıldığı çıplak, kuru, tasvirsiz ve kaza ve kaderin şevki ile kanlanmış tunçtan bir mihrap görüyorum.
>
> Benim kabahatim mi?
>
> Senin kabahatin mi?
>
> Eskiden beni titreten o sesi duyabileceğimi ümidetseydim bağrımı nasıl dövecektim. Fakat artık eğilmez, bükülmez tabiattan başka bir şey yok; senin baba gözünü aradığım vakit ancak sonsuzluğun boş ve dipsiz göz çukurunu görüyorum.
>
> Yüksek alnını aradığım zaman aşk ve muhabbetime soğuk bir cevap veren o tunçtan kubbeyi görüyorum. Ey gençliğimin ilâhı sana veda ediyorum; sen yine benim rahat döşeğimin Allahı olacaksın. Beni her ne kadar aldattınsa da ben yine seni seviyorum.»

Renan, yine din hakkında yazdığı *Etudes d'histoire religveuse* ve *Nouvelles etudes d'histoire religieuse* adlı eserlerinden, 1884 senesinde İkincisine yazdığı bir mukaddimede, dinin tamamen serbest olmasını ve devletin din üzerinde hiçbir hüküm ve tesiri olmamasını istiyor. **Ona göre din, san'at ve edebiyat zevki gibi tamamen şahsî bir şeydir. Bu zevk devlet kanunu ile tahdidolunamaz, tıpkı insanların giyecekleri elbisenin devlet kanunu ile tarif olunamadığı gibi.** Din hususunda tamamen bitaraf olan bir devlet ancak tamamen hür ve zulümden kurtulmuş olur. Diğer taraftan, Renan, devletin şimdiye kadar din namına sarf ettiği emekleri artık ilme sarf etmesi lüzumunu da musırrane beyan eder; yani ilmi, onun serbestîsine asla karışmamak üzere, devlet himaye etmelidir. Çünkü, ilim pahalıdır, herkesin kendi kendine ilim tedarik etmek için serveti yoktur. Renan'ın bu eserlerinden başka *L'Origine du Christianisme* ve *La vie de Jesus* adlı eserleri, zamanında pek büyük münakaşaları mucibolmuştur. Hele ikinci eser, ilâhiyatçıların müthiş hücumlarını davet etmişti. Esasen 1872 de Renan, Suriye ve Filistin'den bu eser çantasında avdet edince, College de France'ta İbranice profesörlüğüne tâyin edilmiş ve ilk derste, İsa için, **«emsalsiz bir insan, o kadar büyük ki eserinin müstesna evsafına hayran olanlar ona Allah diyorlar»** demesi üzerine, Maarif Nezareti dersi tatil etmişti. Ne garip tesadüftür ki, Renan'a karşı, yukarıda söylediğimiz gibi, İslâm dinini müdafaa eden Şeyh Cemaleddin-i Efganî, aynı devirde İstan- bulda açılan ilk «Darülfünun» da, peygamberliğe ve felsefeye dair verdiği bir konferans üzerine, Türkiye'den çıkarılmış ve hattâ bir rivayete göre, Darülfünun da kapatılmıştı. Ertesi sene, İsa'nın hayatına dair olan eserde baştan aşağı, Renan, İsa'nın temiz ve sâf insanlığı mefhumunu müdafaa ediyor ve yalnız eserin son satırında, Hıristiyanlık noktasından küfür sayılabilecek, şu cümleyi yazıyordu:

«Bütün asırlar, âdem evlâtları arasında İsa'dan daha büyük bir insanın doğmadığını yüksek sesle söyleyecektir». Bu cümlenin katolik âlemde husule getirdiği gürültü, yaygara ve hiddet ve nefret

tezahürlerinin hikâyesini, **A. Albalat'nin bu kitaba dair yazdığı küçük bir eser pek güzel anlatır. Bu vesile ile taarruza uğrıyan papaz takımtnın ne kadar ağır küfürler savuracağı meydana çıkmıştır. Renan'a karşı yılan, canî, deccal ve kürek mahkûmlarının zincirini bile taşımağa lâyık olmayan herif sözleri en bayağı küfürlerdendi. Hattâ, o zamanın meşhur YAHUDİ ZENGİNİ ROTCHİLD'DEN, HIRİSTİYAN DİNİ ALEYHİNDE BU KİTABI YAZMAK İÇİN, BİR MİLYON FRANK ÜCRET ALDIĞI BİLE SÖYLENDİ.** Vakıâ bu hücumlardaki sövüp saymalar, iftiralar bir tarafa bırakılırsa katolik kilisesinin infial ve ıstırabı pekâlâ anlaşılır. Bu hücumlara hiç cevap vermeyen Renan, esasen bu kitabı ile vakıâ İsa'yı Allahlıktan çıkarmışsa da kendisi gibi hakikî surette dindar kalmış ruhları tatmin edecek bir eser ortaya koyduğuna inanıyordu. Hakikaten ilk hücum ve küfür devri geçtikten sonra, eserde dinî heyecanı gıcıklıyacak bir kuvvet bulanlar bile olmuştu. Herhalde eserin, ilmî kıymeti bir tarafa bırakılırsa, üslûp itibariyle çok yüksek bir yazı olduğunu bütün münekkidler itiraf etmektedir.

Renan, Hıristiyanlığa dair yazdığı eserlerde, dinde tabiat üstü bir şeyler olabileceğini reddediyordu ki, bu fikirler sonradan katolikliğin içinde zuhur eden modernisme hareketinin esaslarını teşkil etmiştir. Dinî tetkiklerinde naslardan hiç hoşlanmayan Renan, bu naslar karşısında felsefeye, serbest düşünceye yer kalmadığından şikâyet ederek, **«öyle zamanlar oldu ki hem Hıristiyan kalıp hem filozof olabilmek için protestan mezhebinde olmadığıma müteessif oldum»** diyordu. **«Dine dair yeni tetkikler»** adlı eserinde, en mütevazı bir tahsilin, dinin bâtıl itikat unsurlarını mahvetmeğe kâfi olmasına mukabil en yüksek kültürün en yüksek mânası ile dini asla yıkmadığını da ilâve ediyordu. Renan için Allah'ın en büyük vahiy ve ilhamı aşk ve muhabbettir; bu, dinden bir parçadır.

O, aşk deyince Allahı anladığını ve nerede aşk varsa orada Allah olduğunu tekrar eder; hâlbuki tabiat üstü, kâinatın dışında müşahhas bir Allah'a inanmaz. Renan'ın bu fikirlerine karşı, yukarıda söylediğimiz gibi, birçok hücumlar olmuşsa da ne ikinci imparatorluğun irticaî idaresi, ne de 1870-1871 muharebesinde Fransızların mağlûbiyetini mütaakıp beliren dine doğru bir dönüş, bu hücumları kitap sahifelerinden mahkeme dosyalarına veyahut hapishane sicillerine kadar götürememişti. Filhakika, asrın o devirdeki ilmî ve müspet düşüncesi imparatorluk tagallübünü, mağlûbiyetin doğurduğu ümitsizliği yenecek kadar kuvvetli idi. Meselâ 1871 mağlûbiyetini mütaakıp toplanan geniş bir iane ile Paris'in Montmartre tepesine kurulan muazzam Sacre-Coeur kilisesi dine dönüşün ne kadar mücessem bir alâmeti ise, Louis XIV. zamanında bir dinî alayı selâmlamadığı veyahut bir haçı kırdığı için ateşe yakılan Chevalier de La Barre'ın heykelini yine iane ile yapıp kilisenin muhteşem merdiveninin yapılacağı yere dikerek, merdivenin inşasına mâni olan zihniyet de serbest düşüncenin bir alâmeti idi. Sonra bu heykel oradan kaldırılarak kilisenin sağ tarafındaki küçük bir çocuk bahçesinin içine dikilmiş ve merdiven inşa edilmiştir.

Renan'a biraz fazla yer tahsis etmemize sebep, XIX. asır mütefekkirleri arasında din ile en çok temas edenlerden ve —bir makalesinde Bergson'un dediği gibi— en mükemmel bir muharrir olan bu zatın, devrinin zihniyetini tamamen kavramış ve daima dinin karşısına ilmi dikerek tetkiklerine o suretle devam etmiş bir mütefekkir olduğu içindir. Bergson'a göre, Renan'ın yazılarını okuyanlar, bu yazıların kelimeler kullanılarak yazıldığını unutarak muharririn fikrinin doğrudan doğruya kendi kafalarının içinde doğduğunu hissederler.

Renan, şark felsefesi ile de uğraşmış, sâmî dilleri öğrenmiş ve İbn-ür-Rüşd felsefesine dair yazdığı *Anerroes et Averroisme* adlı eseri, bugün bile klâsik sayılmakta bulunmuştur.

Kaynak:

Abdülhak Adnan ADIVAR, Tarih Boyunca İlim ve Din CİLT I. İPTİDADAN XIX. ASRA KADAR-CİLT II.-XIX. ve XX. ASIRLAR, Kenan Matbaası, 1944, İstanbul, (c.II-s. 81-91)

DUPA DEALURİ- Tepelerin Ardında (2012)

Yönetmen: Cristian Mungiu

Ülke: Romanya, Fransa, Belçika

Tür: Dram

Vizyon Tarihi: 08 Şubat 2013 (Türkiye)

Süre: 150 dakika

Dil: Romence

Senaryo: Cristian Mungiu | Tatiana Niculescu Bran

Görüntü Yönetmeni: Oleg Mutu

Yapımcılar: Pascal Caucheteux | Jean-Pierre Dardenne | Luc Dardenne |

Oyuncular: Cosmina Stratan (Voichita), Cristina Flutur (Alina), Valeriu Andriuta (Priest), Dana Tapalaga (Mother superior), Catalina Harabagiu (Antonia), Gina Tandura (nun Iustina), Vica Agache (nun Elisabeta),...

Özet

Rumen yönetmen Cristian Mungiu'nun bir manastırda geçen ve ilgi uyandıran gizem filmi Beyond the Hills, 2007 yapımı 4 Months, 3 Weeks And 2 Days'in devamı niteliğinde. Bir şeytan çıkarma ayini sırasında ölen bir rahibin kurmaca olmayan hikâyesinden uyarlanan film dini baskıları farklı bir bakış açısıyla inceliyor.

Devotee Voichita ve Aline aynı yetimhanede birlikte büyümüş, burada cinsel taciz gibi zorlu durumları birlikte atlatmış iki yakın arkadaştır. Yetimhaneden sonra yolları ayrılan iki kadından Voichita Almanya'ya göçmüş ve orada yaşamış; Alina ise Romanya'ya yerleşip oradaki bir manastıra sığınmıştır. Voichita depresyon ve yalnızlıktan müstarip olduğu Almanya'dan Romanya'ya eski arkadaşını ziyarete gider. Planlarına göre Romanya'dan Alina'yı da alıp yeni bir hayata başlayacaktır. Ancak Alina'yı yaşadığı manastırda bulduğunda beklemediği bir durumla karşılaşır.

Filmdeki durumların aynısının diğer dinlerin mensuplarında da olması nedeniyle seyredilmesi gerekmektedir. Cinlenmiş dediğimiz insanların tedavisinde maddî ve manevî ilmin ikisinin gerekli olduğunu tekrar anlıyoruz. Samimi duygularla yapılan birçok hareketinde sonuçta bazen hatalara sebep olacağını göreceğiniz bir filmdir.

SOLARİS-SOLYARİS- «СОЛЯРИС» (FİLM, 1972)

Yönetmen Andrey Tarkovski

Yapımcı: Viacheslav Tarasov

Senarist Fridrikh Gorenshtein- Andrey Tarkovski

Hikâye: Stanislaw Lem'in aynı adlı romanından.

Oyuncular Natalya Bondarchuk - Donatas Banionis-Jüri Järvet-Vladislav Dvorzhetsky-Nikolai Grinko- Anatoly Solonitsyn

Müzik Eduard Artemyev

Görüntü yönetmeni Vadim Yusov

Sanat yönetmeni: Lyudmila Feiginova

Dağıtıcı Visual Programme Systems (Birleşik Krallık, 1973)

Çıkış tarih(ler)i Fransa: 13 Mayıs 1972 (Cannes Film Festivali)

SSCB: 20 Mart 1972

Özet & detaylar

Solaris (Rusça: «Солярис», tr. Solyaris) 1972 yapımı Sovyet sanat filmidir. Stanisław Lem'in aynı adlı romanından uyarlanan yapımın yönetmenliğini Andrey Tarkovski üstlenmiştir. Duygusal krizler nedeniyle başarısızlığa uğrayan bir uzay deneyini konu almaktadır. Belirgin bir bilince sahip bir gezegendir

Solaris. Oraya gelen dünya insanlarının zihinleri ile oynamak ise en büyük gücü ve yeteneğidir. İnsanların bilinçaltına süzülüp oraya müdahale ederek, hafızalarındaki şeyleri maddeleştirir. Burada olanları araştırmakla görevli olarak ilgili üsse gönderilen kişi de gezegenin gücünden payını alacaktır şüphesiz. Böylesi bir gizemle büyülenirken kendi geçmişi ile burun buruna gelecektir.

Tarkovski'nin üzerinde çok durulan bu çalışması, bazı yerlerde Kubrick'in 2001'ine Rusya'nın verdiği yanıtı olarak değerlendirilmektedir. Ancak genel olarak bağımsız bir çalışmadır. Hatta bir roman uyarlaması olduğu halde özgünlüğünü koruduğu söylenebilir.

Tamer Baran

Tarkovski'nin 12 Ocak 1972'de günlüğüne yazdıkları çok ilginç: SSCB devlet sisteminde söz sahibi birkaç ayrı kuruluşun yetkililerinin "Solaris"le ilgili eleştirileri kendisine iletilmiş, yönetmen bunların bir kısmını günlüğüne aynen almış. 35 madde içinde, "filme Kolmogorov'dan (insanın fani doğasıyla ilgili) alıntılar koyulsun" gibi "tuhaf" talepler de var, **"Kelvin'in hareket noktası toplumun hangi formuydu – sosyalizm mi, komünizm mi, kapitalizm mi?"** gibi çıldırtıcı sorular da, yetkililerin filmden hiçbir şey anlamadıklarını gösteren düşünceler de… Yetkililerin Tarkovski'den temel talebi, hazır böyle bir hikayeyi çekiyorken, SSCB'nin "muhteşem" uzay çalışmalarını överek anlatmasıdır, tam da "böyle bir hikayenin" o çalışmalara o gözle bakamayacağını anlamak istemezler.

"Solaris" öncelikle bu nedenle büyük ve önemli bir filmdir. Çünkü –belki "Ivan'ın Çocukluğu" hariç- SSCB'de yapılan her Tarkovski filminde olduğu gibi yönetmen adeta imkânsız denebilecek şartlarda, kasten karşısına çıkarılan pek çok engelle boğuşarak bu filmi yapmıştır. Film bittikten sonra da tüm o saçma eleştirilerle karşılaşmış, yöneticilerin filmi değiştirme taleplerine direnmeyi başarmıştır.

Aslına bakarsanız, sadece öyküsü dolayısıyla bile, böyle bir filmin SSCB'de yapılması imkânsızdır: Psikolog Kris, olup bitenleri anlayıp raporlaması için Solaris'e gönderilir. Uzay üssüne vardığında

oradaki görevlilerden birinin intihar ettiğini öğrenir, diğer ikisi de çok tuhaf davranmaktadırlar. İlk uyuduğunda Kris, ölmüş karısı peydah olur, uyandığında karısını yanı başında gören Kris onu tek kişilik bir roketle uzaya yollar. Fakat kadın tekrar belirir. Diğer bilim insanlarının da böyle "ziyaretçi"leri vardır. Bunlar nereden ve nasıl gelmektedirler? Solaris'te yaşayan ileri zekalı bir varlığın oraya gelen insanlarla iletişim kurmak amacıyla kaybettikleri yakınlarının "kopya"larını üretip yolladığı tezi doğru mudur? Bu önermenin doğru olup olmadığını anlamanın bir yolu var mıdır?

Ciddi varoluşçu meselelerle ilgilenen bir filmin, diyalektik materyalizm dışındaki felsefi akımlara hiç yüz vermeyen bir yönetim tarafından onaylanıp yaptırılması, herhalde Tarkovki'nin daha ilk filmiyle elde ettiği başarı ve ünle ilişkili. Başka biri söz konusu olsa "Solaris" yapılamazdı. Ama Tarkovki "Ivan'ın Çocukluğu" ile Venedik'te Altın Aslan kazanmıştı, önde gelen festivallerin yöneticileri onun yeni filmlerini almak için yarışıyorlardı, ayrıca filmler çeşitli ülkelere satılıyordu, dolayısıyla komünist yönetim Tarkovski'nin spiritüel sorularla dolu filmlerine engel olamıyor, güçlük çıkarmakla yetinmek zorunda kalıyordu.

Bu güçlükler ve bunlar yüzünden yönetmenin sürekli moralsiz çalışması "Solaris"e büyük zarar vermiştir. Buna rağmen film, sinema tarihinde özel bir yere ve öneme sahip. Bunun nedenlerini Tarkovski kendisi şöyle açıklıyor: "Babama göre 'Solaris' bir film değil de edebiyata eş değerde bir şeymiş. İçe dönük edebi ritmi, banal sloganlardan uzak oluşu ve anlatıda her biri spesifik bir işleve sahip bir dizi detayla dolu olmasından sanırım." (14 Haziran'daki notu)

Ve tabii bir de bilimkurgu literatürüne katkıları yüzünden: İlk kez seyirci, içinde patlamalar, korkunç uzaylılar, insanüstü güce sahip kahramanlar olmayan bir bilimkurgu filmi gördü "Solaris"le. İlk kez seyirci, insan olmanın varoluşsal sancılarının ve kendinden üstün bir güç karşısında hissedilen ezikliğin (dünya, hayat) uzay konusunda da geçerli olabileceğini düşündü… Yazının bu noktasında filmden alınan kareleri inceleyiniz lütfen: Üstteki planda, altında pantolon olmayan kişi kahramanımız, yerdeki dünyada ölmüş karısı (Solaris'te de intihar etmiş)… Genel olarak ortam Amerikan bilimkurgu filmlerine tam ters bir anlayışla oluşturulmuş. Nitekim alttaki planda görülen salon, renkleri ve dekoru itibariyle 19. yüzyılı çağrıştırıyor. Kris ve karısının boşlukta süzülmeleri ise, filmin ana temalarıyla çok uyumlu…

"Solaris" o kadar büyüleyici, öylesine tuhaf bir çekiciliğe sahip bir film ki, Tarkovski'nin –görüntü yönetmeni Yussov'dan aktardığı anekdot insana çok inandırıcı geliyor: Filmin montajı yapılırken odaya giren insanlar ayakta durmuyor, dizlerinin üzerine çöküyorlarmış. Arkadakilerin de filmin görüntülerinden yararlanabilmesi için…

Ödülleri:

1972'de, Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye için yarıştı, Jüri Büyük Ödülü ve FIBRESCI ödüllerine layık görüldü. Amerikan Bilimkurgu, Fantezi, Korku Filmleri Akademisi'nce "En İyi Bilimkurgu Film" dalında Altın Parşömen Ödülü'ne aday gösterildi (2009).

Seçme diyaloglar:

Snaut: "Bilim mi? Saçmalık… Bu durumda vasatlık ve deha eşit derecede yararsız. Uzayı keşfetmeye ilgimiz yok. Sadece dünyayı uzayın sınırlarına kadar genişletmek istiyoruz. Başka dünyalarla ne yapacağımızı bilmiyoruz. Diğer dünyalara ihtiyacımız yok. Aynaya ihtiyacımız var sadece. Bir temas olsun diye debeleniyoruz ama asla olmayacak. Aptal bir çıkmazdayız çünkü aslında hem ihtiyaç duymadığımız, hem de korktuğumuz bir hedefe ulaşmaya çalışıyoruz. İnsan sadece insana ihtiyaç duyar.

Sartoris: "Sen kadın değilsin, bir insan da değilsin. Eğer bir şeyi anlamayı becerebiliyorsan, bunu anla. Hari diye biri yok artık. Öldü. Sen mekanik bir reprodüksiyonsun alt tarafı. Bir kopyasın."

Hari: “Belki de… Ama ben… ben bir insan oluyorum. Sizin kadar derinden hissedebiliyorum. İnanın bana. Onsuz da yapabiliyorum artık. Onu seviyorum. Ben insanım”.

Kris: “Belki de sevginin nedeni olarak insanı deneyimlemek için buradayız”.

Kris: “Neden böyle işkence çekiyoruz?”

Snaut: “Bence kozmik duyularımızı kaybettik. Antik çağlarda yaşayanlar o duyguyu mükemmel anlıyordu. Neden veya amacı ne diye hiç sormadı onlar.”

Snaut: “Büyük soruları seviyorsun. Sanırım yakında bana hayatın anlamını soracaksın.”

Kris: “Dur biraz. Alaycı olma.”

Snaut: “O soru çok banaldir. İnsan mutluyken hayatın anlamı ve diğer ebedi

meselelerle nadiren ilgilenir. Bu soruları insan bir ayağı çukurdayken sormalı.”

Kris: “İyi ama, ne zaman öleceğimizi bilemeyiz. Bu yüzden telaş içindeyiz.”

Snaut: “Acele etme. En mutlu insanlar bu lanetli sorularla ilgilenmeyenlerdir.”

Kris: “Sorularımız bilme arzumuzdan kaynaklanıyor. Buna rağmen en yalın insan gerçekliğinin korunması gizemi gerektiriyor. Mutluluğun, ölümün ve hayatın gizemleri…”

http://manalifilmler.blogspot.com/2010/05/solaris-1972.html

http://tamerbaran.blogspot.com/

http://oguzhanersumer.blogspot.com/2009/07/17-tarkovskyden-soderberghe-solaris.html

Andrey Arsenyeviç Tarkovski

(Rusça: *Андрей Арсеньевич Тарковский*) (4 Nisan 1932 - 29 Aralık 1986), Rus film yönetmeni, yazar ve aktör. Sinema tarihininönemli yönetmenlerinden biridir. Sergei Paradzhanov'la birlikte Glasnost öncesi kuşağın en iyi yönetmeni olarak kabul edilir.*Poetik sinemanın* önde gelen isimlerindendir.

Hayatı

4 Nisan 1932 tarihinde, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde doğdu.

Sergei Eisenstein'den sonra adı en çok duyulan Sovyet sinemacılardan biri olan Andrei Tarkovsky (Ünlü şair Arseniy Tarkovsky'nin oğlu), VGIK Sovyet Film Okulu'na girmeden önce müzik ve Arapça eğitimi aldı. VGIK'te saygın yönetmen Mikhail Romm'un öğrencisi oldu. Romm öğrencilerini bireysel yeteneklerini geliştirmek yolunda teşvik eden bir entelektüeldi.

Tarkovsky uluslararası sinema arenasında, ilk uzun metrajlı yapımı olan *Ivanovo detstvo* (İvan'ın Çocukluğu - 1962) ile dikkatleri üzerine çekti ve Venedik Film Festivali`nde büyük ödül kazandı. On iki yaşında bir casusun hikâyesini anlatan bu ödüllü film, ikinci yapımı için otoritelerde büyük bir beklenti oluşturdu.

İkinci filmi *Andrei Rublyov* (Andrey Rublev - 1969), 1971 yılına kadar Sovyet yetkililerce yasaklanmış olarak kaldı. Cannes Film Festivali dahilinde, ödül almaması için kasıtlı olarak festivalin son günü sabah saat 4:00'de gösterilmesine rağmen bir ödül kazanmayı başardı. 1972 yılında gelen, ünlü bilim kurgu yazarı Stanislav Lem'in aynı adlı romanından uyarlanan *Solyaris* (Solaris), Stanley Kubrick'in *2001: Bir Uzay Destanı*na Sovyetlerin cevabı olarak görüldü ancak Tarkovsky bunu hiçbir zaman kabul etmedi. Solaris gezegeninin yörüngesindeki bir uzay istasyonunda yaşanan doğaüstü olayların ve insanların hayalleri ve vicdan muhasebeleri üzerine derin bir gerilim-bilim kurgu filmi olan Solaris, diğer yapıtlarına göre daha rahat bir şekilde seyirciyle buluştu ancak 1975 yılında çektiği *Zerkalo* (Ayna) ile tekrar *Resmi Engeller*e takıldı. Tarkovsky'nin kendi çocukluğundan kalma bazı anıları ile, kırklı yaşların sonundaki bir adamın çocukluğu, annesi ve savaş ile ilgili anılarında

Sovyet halkına farklı bir bakış açısı sunan bu film yine pek çok resmi otorite tarafından yasaklanması gereken bir film olarak görüldü.

Bir sonraki film *Stalker* (İz Sürücü - 1979), ilk versiyonun bir laboratuar kazası ile ile yok olmasından sonra, çok düşük bir bütçe ile yeniden çekilmek zorunda kaldı. Tarkovsky sinemasının belirgin özelliklerinden olan ağır ve uzun planların, özenli kompozisyonların, derin anlamlar içeren diyalogların en güzel şekilde kullanıldığı bu filmi takip eden ve resmi makamların izni ile İtalya'da çekilen *Nostalghia* (Nostalji - 1983) Andrei Tarkovsky'nin sıla özlemini dışa vurduğu ve sürgünde çevirdiği ilk filmidir. Son filmi *Offret* (Kurban - 1986)'in çekimlerini İsveç'te, Ingmar Bergman'ın ekibi ile tamamladı. Aynı sene Cannes Film Festivali'nde tam dört ödül alarak festivale damgasını vurdu. 28 Aralık 1986tarihinde, Paris'te akciğer kanseri sebebiyle hayata veda etti.

1990 yılında "sinema sanatına olağanüstü katkısı, evrensel insani değerleri ve hümanist düşünceleri olumlayan yenilikçi filmleri" nedeniyle Tarkovsky'ye Lenin Ödülü verildi.

MİLLET OLMAK veya OLAMAMAK

Kenan Erzurumlu/24 Ocak 2012

Aile, sosyalleşmenin ilk adımı ve vazgeçilmez temelidir. Aile fertleri arasındaki birlik, bağlılık, dayanışma ve koruma duyguları, tüm sosyal kurumların dayanağıdır. Aile, kültürü yaşatan ve gelecek nesillere aktaran en önemli kurumdur. Dolayısıyla aile, ferdi hayattan sosyal hayata (millet hayatına) geçişin başlangıç noktasıdır.

Ülkemizde sosyolojinin kurucusu olarak kabul edilen Ziya Gökalp, sosyalleşmeyi, "Aile"den "Ok"a kadar sınıflandırarak, ailenin tekâmülü (gelişmesi) olarak adlandırmıştır. Aşiretten millî devlete uzanan devre ise, cemiyetin **Aşiret-İl-İlhanlık-Sultanlık ve millî devlet** aşamalarından oluşmaktadır.

O'na göre Türkler'de ailenin gelişmesi: **Yuva-Ocak-Soy-Boy-Oktur.** Türk aile yapısını ise dört bölüm hâlinde incelemektedir.

Törkün: Aileden oluşmaktadır.
Bark: Çocuklarının evlenerek yeni ev açmaları-aile kurmalarıdır.
Soy: Ailenin yanında ikinci derece akrabalarla oluşmaktadır.
Soy'da esas, "bağlılık" ve "sadakat"tır.
Boy: Soyların birleşmesi ile ortaya çıkar.

Boyların (oymakların) birleşmesinden kabileler (ok) oluşur. Kabilelerin birleşmesiyle kabile birlikleri; onlarında birleşmesinden de devletler oluşur.

Devletleşme, milletleşmenin ön adımıdır. Gökalp devletleşmeden sonraki gelişimi kavim- ümmet-millet olarak 3 evre halinde tanımlar.

Zaman zaman bilinçsizce, millet yerine kullanılan "Halk" kelimesi, kesinlikle milletle eş anlamlı değildir. Halk, belli bir dönemde aynı bölgede yaşayan insanların bütününü ve genelde hayatta bulunan nesli ifade eder. Ki, bu terim, tarihte hiçbir zaman devlet kuramamış, ortak dil, din, coğrafya, bayrak ve idealler oluşturamamış feodal kabileler için geçerlidir. "Millet"te, kişileri birbirine bağlayan kuvvetli bağların yerini, "halk"ta, aynı toplumda yaşamanın zorunlu kıldığı maddî ve hukukî ilişkiler alır.

Sosyolojik açıdan, çok sayıda millet tarifleri yapılmıştır. Bu tariflerin ortak noktası dil, kültür ve duygularda birlikteliktir.

Alexandrovic Sorokin'e göre millet, **"aynı milliyet duygusunu taşıyan, vatan, dil ve devlet ortak paydalarında birleşen topluluklar"** olarak adlandırmaktadır. **"Türk Sosyolojisinde Ana Sorunlar"** isimli kitabın yazarı **Baykan Sezer**, millet oluşumunda üç ortak noktayı vurgulamaktadır:

"Devlet kurabilme yatkınlığı, bünyesinde öbür halkları eritebilme özelliği, dış saldırı ve işgallere dayanabilme gücü."

Sadri Maksudi Arsal, "Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları" isimli kitabında **"Nationalite"** (milliyet) için, **"Aynı dili konuşan, aynı millî seciyeye, müşterek tarihe, müşterek millî emellere malik olan kütledir"** tarifini yapmaktadır.

Camille Jullian'ın 1913'te yaptığı millet tarifi kabul edilebilir görülmektedir. **"Millet, uzak bir mazide, sıklıkla tarih öncesi devirde muayyen bir coğrafyada devlet kurmuş; uzun süre bağımsız olarak yaşamış; fertlerin birbiriyle kaynaştığı; dil, örf ve adet birlikteliği olan kişi ve ailelerden oluşan toplumdur."**

Türkdoğan'a göre:

> **“Her dili, kültürü aynı olan toplulukları millet saymak büyük bir yanılgıdır. Millet sosyolojik anlamda, tarihi ve toplumsal gelişimin bir sonucudur……. Millet, öyle bir tarihi süreçtir ki, en son kademede ticaret ve sanayin gelişmesi, toplum yapılarının biçimlendirilmesi, ferdi hürriyetlerin kazanılması, sosyal devlet anlayışının güçlenmesi ve demokratik hak ve özgürlüklerin tanınması gibi bir seri sivil haklarla birlikte olur.”**

Bu tariflerin hepsinin haklı oldukları kadar, yetersiz kaldıkları durumlar da vardır. Şurası bir gerçektir ki, Gökalp’in belirlediği millî kimliğin oluşma evreleri tüm milletler için geçerlidir. Öte yandan, Gökalp, “millet”i, **“Dili dilime, dînî dînîme uyan bir millettir”** şeklinde tarif etmektedir.

Kanaatimizce milliyet duygusu, bir millete mensup fertlerin, geçmişe yönelik bağlılığın yanında; geleceğe yönelik emellerini paylaşmalarıdır.

Kemalist sisteme göre millet: **“Aynı coğrafya üzerinde yaşayan, aynı kültür ve tarih bilincini paylaşan insanların oluşturduğu yapıdır.”** Bu görüşü, H. Nihal Atsız, Türk Milleti, **“Türk kökünden gelenlerle, Türk kökünden gelmiş olanlar kadar Türkleşmiş kimselerden meydana gelen bir topluluktur.”** sözleriyle ifade etmiştir.

Bu açıklamalardan sonra, dünyada bilinen milletlere **sosyal antropoloji** açısından göz atalım:

-Kavim milletler: Türkler, Çinliler, Japonlar gibi tek soydan gelen kişilerin oluşturduğu milletlerdir.

-Tarihî milletler: Tek bir ırkın meydana getirdiği kültürün, hâkim kültür olarak kabûlü ile diğer milletlerin eritildiği devlet yapılarıdır. Romalılar, Eski Yunanlılar, Fransızlar ve günümüz İtalyanları gibi.

Etnolojik açıdan millet: Ortak dile, millî seciyeye, tarihe millî ideallere sahip olan kütledir. Aynı ırktan gelen toplumları kapsar.

Örnek vermek gerekirse:

Slav ırkı: Ruslar, Polonyalılar, Çekler, Sırplar.

Cermenler: Almanlar, İsveçliler, Norveçliler, Danimarkalılar ve Hollandalılar

Türkler,

Latinler: İtalyan ve İspanyollar

Etnolojik kökene göre yapılan bu sınıflama, Avrupa ve Amerika’da bulunan milletler için sıhhatli görülmemektedir. Avrupa’da bulunan ve Slav, Cermen ve Latin olarak sınıflanan milletlerin kökenlerine bakılacak olursa şöyle bir durumla karşılaşırız:

a. İberik yarımadasına gelen Vandal, Vizigot, Süev ve Alan kabileleri yerli halkla birleşerek bugünkü İspanyolların meydana gelmesini sağlamıştır.

b. MÖ 8. yy dan itibaren Etrüsk yerleşimini izleyen Yunanların, Keltler’in, Pönler’in, İtalyotlar’ın, Vizigotlar’ın ve Lombardların göç veya istilâları sonucu yerli halk Latinlerle birleşerek bu günkü İtalyanların atalarını oluşturmuştur.

c. Cermen kavimlerinin Avrupa’ya yayılarak yeni milletlerin oluşmasına yol açarken, Bu günkü Avrupa milletlerinin tarihinde Türk milletinin etkilerini de açıkça göstermektedirler. Anayurtlarında kalan Cermenler, daha sonra Alaman kabilesinin çevresinde yoğunlaşarak, bugünkü Almanya’nın temelini oluşturmuşlardır. Prof. Dr. László Rasonyi’ye göre bu günkü Almanya (Almanlar) altı ırkın karışmasından meydana gelmiştir.

d. Eski Yunanistan’da ise, MÖ 2.000 başlarında, kuzeyden gelen Hint-Avrupalılar, yerli halkla karışarak Hellen’lerin atalarını oluşturmuştur. Ardından Mikenler’in, Dorlar’ın ve Akaların göç ve istilâları ile karışıma uğramıştır.

Bugünkü Avrupa'da Türk asıllı kavimler olarak Batı Hunlarının torunları olan millî kimliklerini kısmen hatırlayan Macarlar ve millî kimliklerini kaybetmiş Bulgarlar bulunmaktadır.

Kezâ, kuzeyden gelen başka arî kavimler ile yerli topluluklarla birleşmesiyle oluşan Hint topluluğu olmuştur. **Hintlilerin devlet kurmaları ancak Gandi'nin önderliğinde olmuştur. Bu sebepledir ki, Hintlilerin milletleşme süreci halen tamamlanmamıştır.**

Bu tespitlerden sonra, her iki sınıflamayı birleştiren üçüncü bir sınıflama daha yapmak mümkündür:

> **1. Bir kavmin veya akraba kavimlerin kaynaşıp gelişmesiyle ortaya çıkan kök milletler:** (Türkler, Çinliler gibi.)
>
> **2. Değişik kavimler in kaynaşıp gelişmesiyle oluşan karışık milletler:**
>
> Fransızlar: Galyalılar, Franklar, Rurgondlar, Normanlar ve Vizigotlar.
>
> İngilizler: Anglosaxon, Kelt, Norman Kavimleri.
>
> Almanlar: Slav, Germen Kavimleri.

Bu sınıflamaya ek olarak Dr. Rıza Nur'un, Turanî kavimler için yaptığı sınıflamayı da vurgulamakta yarar vardır. Dr. Rıza Nur'a göre, Turan'da (Türk yurdunda) bulunan Türk dışı milletler ikiye ayrılmaktadır:

> Turan neslinden olan, fakat dili bizden ayrılmış ve asıllarını unutmuş milletler **(Kürtler, Lezgiler, Çeçenler, Dağıstanlılar, Çerkezler, Gürcüler, Hıristiyan Kazaklar, Bulgarlar, Ulaklar)** ve tamamen yabancı milletler (Ermeniler, Rumlar, Acemler, Ruslar, Çinliler).

Arsal'a göre, milleti oluşturan sosyolojik unsurlar: devletin varlığı, nüfus, vatan (coğrafi saha), bağımsızlık, dil birliği, kültür birliği, din birliği, ırk ve soy birliğidir. Bu tespitte ülkü birliğinin olmaması önemli bir eksikliktir.

1. Buna göre, feodal yapıdan devlet olma merhalesine ulaşamamış toplumlarda ortak millî şuûrun oluşması beklenmemelidir. Kabileleri dahi bir araya gelememiş halklardan millet olarak bahsedilmesi, -art niyetli değilse- sosyolojik saçmalıktır. Ortak dil, dîn ve millî kimlik olmadan milliyetten bahsedilemez.

2. Yeterli nüfusa ulaşamamış toplulukların, devlet haline gelmesi mümkün değildir. Üçyüz-beşyüz binlik ve hatta, bir –iki milyonluk nüfuslarla milliyetten bahsetmek mümkün değildir. Özellikle son 150 yılda ortaya çıkan çok düşük nüfusa sahip devletçikler, varlıklarını uluslararası stratejilere borçludurlar. İki milyonlık Kırım Özerk Cumhuriyetinde, % 13-14 oranındaki Tatarla ve % 24 oranında bulunan Adigelerden ismini alan Adige Cumhuriyetinde milli devlet ve milli kimlikten bahsetmek zordur. Nüfuslarının % 50'den fazlası Rus olan bu ülkelerde, millî din-dil ve kültür hâkim unsur haline gelememiştir. Kırım tarihi geçmişine ve devletlerine rağmen halen Rus hegomanyası altında bulunduğundan milli kimliklerini ifadede sıkıntılar çekmektedir.

3. Toprak, kan-can ve zamanla vatan olur. Toprağı olmayan veya atayurduna ve dahi atalarının mezarlarına sahip çıkamayanların, devlet ve milletten bahsetmeleri abesle iştigaldir.

4. **Bağımsızlık, millet olmanın vazgeçilmez kuralıdır. Hâlde veya tarihte, bağımsız bir devlet kuramamış hiçbir topluluğun milletleştiği görülmemiştir.** Bağımsız ve hür yaşamak arzusu, devlet oluşturmanın ve milletleşmenin önemli bir faktörüdür. Bağımsız bir devlet kuran toplumlar, zaman içerisinde önce dinî sonra millî kimliklerini kazanmakta; daha sonra millî iradenin oluşmasıyla demokratik rejime geçmektedir. Bağımsız bir devlet olarak millî kimliğini kazanan toplumlar, daha sonra bağımsızlığını kaybetse dahi, millî kimliklerini kaybetmezler. Bağımsızlığın kaybedildiği esâret dönemlerinde, eskiden yaşanmış olan bağımsız devlet hatırası ve millî kimlik, yeni mücâdelelerin ilham kaynağını oluşturur.

5. Dil birliği; millet olmanın en belirgin göstergesidir. Milliyetler ortak dil etrafında oluşurlar. Dilini kaybeden milletler, kimliğini de kaybetmeye mahkûmdur. Türkçe, Türk Milleti'nin, İngilizce İngiliz

Milleti'nin, Fransızca Fransız Milleti'nin millî mizacının tercümanıdır. **Dil, ninnidir. Dil, ağıttır. Dil, destandır. Dil, türküdür. Dil, kültürdür. Dil milleti millet yapan değerlerin göstergesi; ses bayrağıdır; gönül sesidir.**

Çarpıcı bir örnek olarak, Farslar yüzyıllar boyu başka kavimlerin himayesi altında kalmışlar ancak Firdevsî'nin gayretleriyle millî şuûra ulaşmışlardır. Burada, "Şehname"deki sözlerini tekrar hatırlamakta yarar vardır. **"Bu otuz yıl içinde çok sıkıntı çektim. Ama bu Farisî ile Acem'i de dirilttim".** Fridevsî'nin bahsettiği "otuz yıl", Şehname'nin yazılış süresidir. Tarih boyunca farklı kabilelerde kullanılan farklı dillerin, ortak bir dil haline gelmedikleri sürece, millî şuurdan bahsetmek mümkün değildir.

6. Din birliği; Milletlerin oluşmasında önemli bir role sahiptir. Gökalp'in belirlediği **devlet-ümmet-millet** oluşum seyri, milletleşmede dînî inançların önemini vurgulamaktadır. Tarihte millî dinlere sahip toplumların, millî değerlerini ve varlıklarını daha iyi muhafaza ettikleri görülmektedir.

Şintoizmi millî din olarak kabul eden Japonya ile Museviliği millî din olarak kabul eden Yahudilerin millî kimliklerini korumakta gösterdikleri hassasiyete hayran olmamak elde değildir. Milletimizde ise, -İslâm öncesi- millî din hâlindeki Göktanrı inancı, Türklüğe ayrıcalık ve üstünlük psikolojisini sağlarken, millî kimliğin oluşmasında önemli rol oynamıştır. İslâmiyet'in Türk yorumunun millî inanç haline geldiği MS 10.-16. asırlar arası, tarihimizin en şaşalı dönemlerinden birisidir.

7. Irk ve soy birliği, dilin, kültürün ve birlikte yaşama ülküsünün ana kaynağıdır. Irk olmadan, soy-boy-ok- kabile oluşması mümkün değildir. Çekirdek ailelerden başlayan ırk gelişerek, milleti oluşturan kurumları hazırlayan en önemli olgudur. Günümüzde giderek değişen dünya şartlarında, aynı ırktan gelmiş; ancak farklı adlarda milletler oluşturmuş toplumlar yeniden birleşme eğilimindedir. Soya aidiyet şuuru birliktelik, büyümenin ve güçlü olmanın ilk ve en önemli adımıdır.

Konuyu destan şairimiz rahmetli Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun dizeleri ile bağlayalım:

"Ben Türk'üm! de, dur sözünde,
Yürü Bozkurt'un izinde
Kalmasın şu yer yüzünde
Şerirlere şer meydanı.
Tanrı Kut Mete Çağı'ndan,
Son Peygamber kucağından,
Hacı Bektaş ocağından,
Açık bize sır meydanı.
Hayaller kalınca güdük
Açıldı surlarda gedik…
Mehter sustu, öttü düdük,
Rezil oldu er meydanı!"

http://www.kenanerzurumlu.com/2012/01/millet-olmak/

"TARİHİ VE SOSYOLOJİK AÇIDAN IRK, ETNİK GRUP, MİLLET

Tarih boyunca insan toplulukları, çeşitli "ırk"lardan, çeşitli etnik kökenlerden gelirler, ama bu tür "ırki" ve etnik kimlikler birbiri ile etkileşerek, birbirini eriterek, birbirini yok ederek, birbiriyle birleşerek daha büyük halk topluluklarına dönüşür ki, çağdaş milletler böyle meydana gelir. Millet aşaması, etnik, "ırki", kökenlerin tarihsel olarak silindiği bir aşamadır. O nedenle çağdaş milletler bir bütün oluşturur, milletin bütünlüğü ya da tekliği kavramı da buradan türer.

Türkiye açısından baktığımızda ise, binlerce yıldır Türkiye coğrafyasında biraraya gelen çeşitli etnik kavimler, binlerce yıl içinde birleşerek, birbirinin içinde eriyerek tek bir millet oluşturmuştur ki,

bunun da adı Türk milletidir. Türk, bir etnik ya da "ırki" kavram değil, bu yörede yaşayan milletin adıdır. Bu ad, binlerce yıldır kullanılmaktadır ve binlerce yıldır da aynı anlama gelmektedir.

Türk ulus devleti

Türkiye Cumhuriyeti, bu çağdaş gerçekler temelinde kurulmuş bir ulus devlettir. Ulus devlet, milletin bölünmezliği ve mutlak hakimiyeti üzerine inşa edilir. O nedenle **"Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir".** Millet bu egemenliğini kullanırken, kendi içinde bir bütün olarak kullanır.

Türkiye Cumhuriyeti'ni, ABD türü bir etnik federasyondan ya da Avrupa türü prenslikler federasyonundan ayıran gerçeklik budur**. ABD'de ve Avrupa'da hiçbir zaman bizdeki gibi bir bütün millet oluşamamıştır.** Oluşmadğı için de, çeşitli etnik gruplar ya da bunların idari adı olan prenslikler biraraya gelerek federasyon kurarlar. Bu nedenle çoğu Avrupa devleti ve ABD, ulus devlet değildir. Bu nedenle de içlerinde farklı dilleri barındırırlar.

> **Avrupa ve ABD'nin dışında kalan dünyada ise tarihsel gelişme farklıdır. Örneğin Türkler, bu tür federasyon aşamalarını çoktan geçmiştir. Selçuklu ve Osmanlı'daki sistem çözülmüş, bu çözülme ile birlikte ulus devlet oluşmuştur. Ulus devlet bir Ulusal Kurtuluş Savaşı ve devrimle kurulmuştur, ama bu da bu kuruluşun bir dışarıdan müdahale ile olduğu anlamına gelmez, tam tersine içsel gelişim bu tür bir devrime yol açmıştır.**

………

Bir ulus devlette, azınlık olabilir. Azınlıklar ulus devlet içerisinde belirli ve sınırlı haklara sahip olurlar. Bu tür yasal düzenlemeler ulus devlet otoritesini ve milli egemenliği zedelemez. Ancak bir ulus devlette, alt kimlik olamaz, ikinci bir asli unsur olamaz, ikinci bir kurucu öğe olamaz. Çünkü ulus devlet tek bir ulus tanımı üzerinde yükselir.

Bu açıdan baktığımızda, Türkiye'de etnik sorun olarak görülebilecek aslında bir azınlık sorunu olan, Rum, Ermeni ve Yahudi sorunundan bahsedilebilir. Bu tür azınlıkların, kendini ait hissettikleri ulusla birlikte Türk devletine karşı hareketleri olabilir. **Nitekim Osmanlı'nın yıkılış dönemi böyledir. Bu tür sorunların çözüm noktası, azınlıkların dışlanması değil, azınlıkların azınlık bölücülüğü yapacakları zeminin Türklükle doldurularak, onlara bölücülük zemini bırakılmamasıdır.** Zeminsiz kalan azınlıklar, kendilerini ait hissetmeseler, hissetmek zorunda olmasalar bile, yaşadıkları devletin ve ülkenin mutluluğunu düşünmek zorunda kalacaklardır.

http://www.turksolu.org/sehit/5.htm

BÜYÜK DEVLET OLMANIN YOLU

M. Hilmi Yıldırım
/14 Şubat 2013

İslâm devletlerinden hiçbiri tek başına büyük devlet olamaz ve büyüyemez. Ancak birlik olurlarsa, birlikte büyüyebilirler. Birlik oluşturamazlarsa, küçüklüklerini dahi koruyamazlar. Müslümanları geçmişte İngilizler küçük devletçiklere ayırmıştı. Günümüzde aynı rolü ABD oynuyor. ABD yetkilileri, İslâm devletçiklerinin biraz olsun büyüdüklerini ve İsrail için tehdit olmaya başladıklarını, o nedenle yeniden bölünmeleri gerektiğini açık açık ifade ediyorlar. Görülen o ki, Batılı güçler, Müslümanların devlet gibi devlet sahibi olmasını istemiyorlar. Osmanlı Devleti'ni yıkmak için seferber olmalarının sebebi de bu idi. Amaçları, Müslümanları güçsüz ve bağımlı devletlerin idaresinde sömürüden kurtulmadan yaşatmaktır.

Esasen İslâm devletlerinin çoğu tam devlet değil, yarı devlettirler. Birleşip büyük bir güç olmaları gerekirken, eğer yeniden bölünürlerse, ne zaman biteceği belli olmayan bir esarete birlikte düşmeleri

kaçınılmazdır. **Ay büyümezse küçülür. Devletler ve milletler de böyledir. Büyümezlerse veya büyüme emelleri yoksa mutlaka küçülürler.** Nihad Sami Banarlı der ki:

> **"Şu nokta bir hakikattir ki, büyümek emelinde olmayan milletler küçülmeye mahkûmdurlar. Fakat milletlerin büyüme emelleri hiçbir zaman mevsimsiz ve olmayacak hayallerle birleştirilemez. Hele böyle hayaller, devlet siyaseti haline getirilemez. Nitekim 1914-1918 yıllarında Türkiye'yi idare edenler devlet siyasetini Turancılık ideali ile birleştirdikleri için, biz, Birinci Dünya Harbi sonunda, vatanımıza yeni topraklar ilâve etmek şöyle dursun, vatanımızın dokuzda sekizini kaybettik."**

Demek ki, büyüme emeli olmalı, fakat sosyal gerçeklere dayanmalıdır. Aksi hâlde **"büyüyeyim"** derken, küçülmek ve yok olmak söz konusudur. Müslümanların büyüme emellerinin sosyal zemini her zaman vardır ve sağlamdır. O sağlam zemin İslâm'dır. Bunu deyince birileri hemen gocunur, sözü başka tarafa çekerler. Bu kişilere şu gerçeği hatırlatmak gerekir. İslâm'ı bir devlet düzeni olarak kabul etmek başkadır, sosyolojik önemini bilmek ve ona göre politika üretmek başkadır. Müslüman için mühim olan devletin, adaletle hükmetmesi, müşavereye başvurması ve halkın refahını temin etmeye çalışmasıdır. Bunu sağlayan bir devletin idaresinde, Müslümanlar çok rahat yaşar ve hiçbir şikâyette bulunmazlar.

> Maalesef, **Atatürk'ten sonra iktidara gelenler, İslâm'ın sosyolojik gerçekliliğini hiç dikkate almadılar.** Hâlbuki Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'ni bu gerçek üzerine kurdu ve Anadolu'da birliği bununla sağladı. **En bariz örnek, onun yaptığı nüfus mübadelesidir. Nüfus mübadelesinde, Türkiye'ye göçmek isteyen Gagavuz Türklerinin göçüne, Hıristiyan oldukları için izin vermedi. Fakat Türk olmayan ve Türkçe bilmeyen Balkanlı Müslümanların hepsini kabul etti.** Dahası, Anadolu'da yaşayıp Hıristiyan olan Türkleri de Rumlarla birlikte göç ettirdi. Bu uygulama, Müslümanların nasıl birlik olacaklarını ve nasıl büyüyeceklerini göstermesi bakımından çok önemlidir.

Tarih boyunca kurulmuş büyük devletlerin hepsi, bir inanç temelinde bir araya gelmiş ve çeşitli ırklardan oluşmuştur. Irkı, esas alan devletlerin hiçbiri büyük olamaz ve büyümezler. Bu gerçeği unutan Araplar, İngilizlerin **"Büyük Arabistan"** yalanına aldandılar. Bugün de Kürtlerden bazıları ABD'nin **"Büyük Kürdistan"** tuzağına koşuyorlar. Büyük devlet olmanın yolu birlikten geçer. Bölünerek, parçalanarak büyük olunmaz.

Bir devletin büyük olarak tanımlanabilmesi için dünyadaki büyük devletlerle mukayese edilmesi gerekir. Böyle bir mukayese yaptığımızda İslâm devletlerinin hiçbiri büyük sayılmaz. Müslümanlar, büyük ve adaletli bir devletinin vatandaşı olmayı, yarı ve bağımlı bir devletin başkanı olmaya tercih etmeden büyük devlet kuramazlar. Ne yazık ki, ayrılığın ve işbirlikçiliğin bir sebebi de içimizden iktidar hırsı taşıyanların makam-mevki, mal-mülk rüşvetiyle satın alınmasıdır. **Bunu önlersek ve birlik olursak, işte o zaman büyük devlet kurarız, sömürü ve zilletten kurtuluruz.**

Kaynak:

http://www.yenimesaj.com.tr/?artikel,12004681/buyuk-devlet-olmanin-yolu/m-hilmi-yildirim

İSMAİL BEŞİKÇİ İLE RÖPORTAJ

Röportaj: Mesud Zîlan

İsmail Beşikçi Hoca, 38 yıllık aradan sonra 11 Eylül 2012 tarihinde Diyarbekır'i ziyaret ettiğinde çeşitli basın kuruluşları yoğun bir ilgi gösterdiler, röportajlar yaptılar. Bunlardan, Sayın Mesud Zilan'ın KNN televizyonu için kendisiyle yaptığı röportajın kaset çözümünü Hebun, Kurmancca Kürtçesine çevirisi ve dublajını da kendim yaptım. Röportaj metinini www.zazaki.net *sitesi okurları için yayınlıyoruz.*

Roşan Lezgîn

***

Mesud Zilan: *Hocam hoş geldiniz.*

İsmail Beşikçi: Sağ olun. Memnun oldum.

Mesud Zilan: *Şunu sormak istiyorum. Kürtlerin hükümran olarak tarih sahnesine çıkmaları, Kürtlerin siyasi ve diplomatik olarak yeni performansları mevcut. Yani kısaca Kürtler şu an nerede durmaktalar? Bir halk olarak tarih sahnesine çıkmaları ve performanslarını nasıl değerlendiriyorsunuz, nasıl görüyorsunuz?*

İsmail Beşikçi: Şöyle diyebilirim. Bir kere Kürdistan dediğiniz zaman bunu **Orta Doğu'da Kürdistan olarak kavramak gerekir. Kürtler 1. Dünya Savaşı sonunda, Milletler Cemiyeti döneminde bölündü, parçalandı ve paylaşıldı. Bu, Kürtlerin başına getirilen çok büyük bir felakettir. Bu, bir insanın iskeletinin parçalanması gibidir. Beyninin dağılması gibidir. Kürt toplumu üzerinde böylesine sindirici, yok edici etkiler yaratmıştır. Bir kere, bunun bilincine varmak gerekir. Kürdistan dediğimiz zaman, Orta Doğu'da Kürdistan dediğimiz zaman bunun bilincine varmak gerekir.**

Bazı temel sorular sorulabilir. 1. Dünya Savaşı sonunda, 1919 Paris Kongresinde, Milletler Cemiyeti kuruluyor. Paris Kongresinin önemli bir kararı olan bu cemiyet kuruluyor. Milletler Cemiyeti döneminde ulusların kendi geleceğini tayin etme hakkı ki en çok konuşulan bir konudur bu. Milletler Cemiyetinin, Sovyetler Birliği yöneticilerinin ve hatta Amerika başkanı Wilson'ın bile çok konuştuğu bir konudur bu. Ama biz fiili olarak şunu görüyoruz ki, böyle bir dönemde Kürdistan bölündü, parçalandı ve paylaşıldı. 1. Dünya Savaşında ittifak içinden olmuş olan Osmanlı Devleti, Almanlar ve Bulgaristan yenildi. 1. Dünya Savaşı'nı yenenler, İngiltere, Fransa, İtalya yenilen ülkelerin sömürgelerini paylaştılar. Osmanlı Sömürgeleri şöyle paylaşıldı: İngiltere'ye bağlı Irak, Filistin, Ürdün gibi manda devletler kuruldu. Sömürge olarak kavrayabiliriz bu manda devletleri. Fransa'ya bağlı olan Suriye ve Lübnan kuruldu. İşte burada temel bir soru sormamız gerekir:

Neden bir Kürdistan mandası kurulmadı?

Neden bir Kürdistan sömürgesi kurulmadı?

Kaldı ki 1919-1922 yılları arasında Güney Kürdistan'da Şeyh Mahmut Berzenci'nin mücadelesi vardı. Şeyh Mahmut Berzenci **"Ben Kürdistan kralıyım"** diyordu. İngiltere'den tanınmasını istiyordu. Dönemin emperyal güçleri olan İngiltere ve Fransa, değil bağımsız bir Kürdistan'ı sömürge bir Kürdistan'ı bile düşünmediler. Bu, bizim sormamız gereken önemli bir sorudur, bu soruya cevap aramamız gerekir.

Ulusların kendi geleceğini tayin etme hakkının en çok konuşulduğu bu dönemde, Kürdistan nasıl bölündü, parçalandı ve paylaşıldı?

Başına nasıl böyle çok büyük bir felaket getirildi?

Lanetli bir çorap nasıl Kürtlerin başına sarıldı?

Ayrıca şöyle düşünmemiz gerekir: Uluslar arası barış olsun diye, devletler arasındaki ihtilaflar barışçıl yollarla çözülsün diye Milletler Cemiyeti kuruldu. Ama Milletler Cemiyeti bu amacı gerçekleştiremedi. 2. Dünya Savaşının patlak vermesine engel olamadı. 2. Dünya savaşı 1. Dünya savaşına göre çok daha kapsamlı ve yıkıcı oldu. 2. Dünya savaşından sonra da uluslararası ihtilaflar, devletlerarası ihtilaflar, bunların çözülmesi yine barış yoluyla olsun savaş varmadan çözülsün diye uluslar arası bir örgüt ihtiyacı yeniden ortaya çıktı. Ve **1945 yılında Birleşmiş Milletler kuruldu. Birleşmiş Milletler kuruldu ama Kürtlerin statüsünde hiçbir şey değişmedi. 1920 yılında kurulan statüko, Kürtlere hiçbir siyasal statü vermeyen bir statükodur.** Bu statüko Birleşmiş Milletler döneminde de aynen kuruldu. Bu da çok dikkate değer bir olaydır.

Şunu görüyoruz ki 1920 yıllarında da Kürtler ayaktaydı. Siyasal istemleri vardı. 1945 yıllarında da Mahabad'da ulusal bir filiz verme oldu. **1945'te Mahabad Kürt Cumhuriyeti kuruldu**. Kürtler 2. Dünya savaşı döneminde de ayaktaydılar. Fakat, **Birleşmiş Milletleri kuranlara kendi düşüncelerini, beklentilerini iletemediler. Veya Birleşmiş Milletleri kuranlar Kürtleri dinlemediler, dinlemek istemediler.**

Kürtlerin başına böyle bir felaket getirilmiş ve bu felaket Kürt toplumunda çok büyük yaralara açmış. Bu durum düzeltilmek istenmiyor. Bu Kürtlerdeki statüsüzlük aynen devam ettirilmek isteniyor. Bunun bilincinde olmak gerekir öncelikle. Kürtlerde bölünme, parçalanma ne demek?

İç dinamiklerin yok edilmesi demektir. Etkisiz bırakılması demektir. Bölünmenin, parçalanmanın ve paylaşılmanın böyle bir sonucu vardır.

Bugün dünyada 208 civarında devlet var. Nüfusu bir milyonun altında olan 40'tan fazla devlet vardır. Örneğin 20 üyeli Avrupa Birliği'nde bulunan Lüksemburg, Kıbrıs, Malta yarım milyon nüfuslu devletlerdir. Bu devletler Avrupa Birliği'nin, Avrupa Birliği Konseyi'nin, Birleşmiş Milletlerin üyesidirler. Ama **Kürtler bu kadar büyük nüfusuna rağmen bir statü sahibi olamamışlardır.** 47 üyeli Avrupa Konseyi'nde bulunan, bu konseyin üyesi olan nüfusu, 30 ila 35 bin civarında olan Andoralli, San Mariyo, Manaco gibi devletlerde mevcuttur. Ama Kürtler Orta Doğu'da 40 milyondan fazla bir nüfusa sahip olmalarına rağmen, bir statüye sahip olamamışlardır. Bir kere bunun bilincine varmamız gerekiyor. **Kürtler ve Kürdistan olayında dış dinamikler daha belirleyicidir.** Şimdi şöyle bir farazide bulunalım. Örneğin 1995 ve 1996 yılında, siz bir gazeteci olarak, bana Irak'ın geleceği ile ilgili birkaç tane senaryo yazın dediğiniz zaman, ben bu senaryoların hiçbirinde, 10-15 sene içerinde Kürdistan Yurtseverler Partisi başkanı Celal Talabani'nin Irak'a Cumhurbaşkanı olacağı gibi bir şey asla düşünemezdim. Aklımın kıyısında bile geçemezdi. Olguları değerlendirdiğimiz zaman, uluslararası politikayı değerlendirdiğimiz zaman, Celal Talabani 15 sene içerisinde Irak'a Cumhurbaşkanı olacak gibi bir şey asla mümkün olamazdı. Bu mümkün değil. Anlatabiliyor muyum?

Mesud Zilan: *Neden peki Hocam?*

İsmail Beşikçi: İsmail abi başka senaryolarda yaz desen bile bu yine mümkün olmazdı, benim düşünceme göre. Ama ne oldu 2003te Amerika Irak'a silahlı müdahalede bulundu. Bu müdahale sonucunda Baas partisi dağıtıldı. Saddam Hüseyin rejimi yıkıldı. El muhaberat dağıtıldı. Kitle imha silahları yok edildi. Bunlar Kürtleri tehdit eden en önemli kurumlardı. İşte bu tehditlerde ortadan kaldırılınca da Kürdistan Bölgesel Yönetimi diye siyasal bir birim ortaya çıktı. Kürtler Irak'ın siyasal hayatında yoğun bir şekilde katıldılar. Ve bu süreç içerisinde de Celal Talabani Irak'a cumhurbaşkanı oldu. Bu, dış dinamiklerin daha belirgin ve belirleyici olduğunu gösteriyor. Amerika'nın müdahalesinin olmadığını düşünürsek, ne kadar cengâver, savaşçı ve cesur olursan ol, Saddam Hüseyin rejimini karşısında bulunman ve yıkman mümkün değil. Ama işte Amerika'nın müdahalesi sonucunda böyle bir durum ortaya çıktı. Tabi Amerika'nın şimdiye dek eza cefa çeken şu Kürtleri kurtarayım gibi bir müdahale gerekçesi yoktu. Petrol konusundaki düşünceleri deha belirgindi. Batıya sürekli petrol akışının sağlanması daha belirleyici bir olaydı. Tabi bu süreçte, Baas Partisinin, Ordunun, El Muhaberatın dağıtılması, Saddam Hüseyin rejiminin yıkılması Kürtlerin önünü açtı ve Kürtlerde böyle bir birim oluşturdular. Dış dinamiklerin daha belirleyici olduğunu söylemeye çalışıyorum tabi.

Suriye içinde durum böyledir. Orta Doğu'da, İran'da, Irak'ta, Türkiye'de, Suriye'de Kürtler konuşulduğu zaman, Kürtlerin kurtulmaları konusunda da Suriye en son dikkate alınırdı, onlara en sonra sıra gelirdi. 1 buçuk yıldır Suriye'de Beşar Esad yönetimine karşı bir mücadele var. Ordudan ayrılmış olan bazı subay ve generallerin oluşturmuş olduğu Suriye Ulusal Konseyi de Baasçı. Aynı zamanda Müslüman kardeşlerde var. Onlarda Beşar Esad yönetimine karşı yeni bir birim oluşturdular. Esad yönetimini yıkmaya çalışıyorlar. Kürtler kanımca bu konuda sağlıklı bir politika yürüttüler. Ne Esad yönetimine doğrudan doğruya bağlı olan ne de ulusal kongreye, ulusal muhalefete bağlı olan bir durum yürüttüler. Yani ortada her iki tarafta olup bitenleri daha sağlıklı bir şekilde izliyorlar. **Mücadelenin belli bir aşamasında Esad Kürtlerin bulunduğu şehirlerde askerlerini geri çekti.**

Koverni, Derik, Kamışlo, Ahrin, Amude gibi Kürt şehirlerinden askerler çekildi. Ve oraları Kürtler yönetmeye başladı.

Kişi olarak ben şöyle düşünüyorum: İster Beşar Esad yönetimi devam etsin, ister Suriye ulusal konseyi Esad'ı devirsin, bu özerk yapı daha da güçlenir, gittikçe ete kemiğe bürünür. Ve oradaki özerk yapı kendisini korur. İşte bu da dış dinamiklerle ilgili bir olaydır. Suriye'nin Türkiye ile ilişkileri sürecinde ordunun sınırdaki bölgelerden geri çekilmesi, böyle bir durumu ortaya çıkarmıştır.

Biz orta doğuda Kürtleri bir bütün olarak kavramamız gerekir. Ve bunu sağlıklı bir şekilde anlamamız gerekir. Bunun bilincine varmamız gerekir. Kürtlerin bunun bilincine varması gerekir. Bu kadar büyük bir nüfusa rağmen Kürtler neden bir siyasal statüye elde edememiş?

Yaklaşık 10 gün kadar önce okuduğum bir yazıda yazar şöyle diyordu:

"Şimdiye kadar hep Kürtlerin 10 senedir 40 milyon nüfuslu olduğunu söylüyoruz. Hâlbuki Kürtler bu sürede çoğaldılar. 50 milyonu geçtiler." Kanımca bu doğrudur. Türkiye'de de, Irak'ta da, Suriye'de de Kürtlerin büyük bir yoğunluğu mevcuttur. Örneğin sadece Almanya da 1,buçuk milyondan fazla Kürt vardır. Nasıl ki Türkiye de Kürtler tanınmıyorsa Almanya'da da Kürtler tanınmıyor. Demin Avrupa birliği konseyine üye olup nüfusu çok az olan birkaç devlet saydım. Bu devletlerin nüfusunu bir araya getirdiğimizde 140 bin gibi bir sayı çıkacaktır karşımıza. Bu sayı daha Almanya'da ki Kürtlerin 5te 1i etmemektedir. Ama Almanya Kürtlerin kimliğini hala tanımıyor. Bugün Kürtler, Türkiye'de içinde x, w, q gibi harfler bulunan isimleri çocuklarına verememektedir. **Türkiye de hala böyle bir sorun var.** Bu bir yerde kürdün kimliğini tanımamak demektir. Hala böyle bir tanımama vardır. Bu durum Almanya'da da, Fransa'da da, İngiltere'de de böyle. Bu kadar büyük bir nüfusa sahipsin ama hala ufak bir statü sahibi değilsin. Avrupa atlasını açarsak o küçük devletleri bulmakta zorluk çekeriz. Cizre'nin bir köyü kadar, bir beldesi kadar ülke toprağı var çünkü. Kürtlerin bu durumu anlaması gerekir. Bu bölünme, parçalanman nasıl olduğunun, bu lanetli çorabın başlarına nasıl geçirildiğinin bilincine varması gerekir.

İnsan hakları konusunda, özgürlükler konusunda bu kadar hassas olan Avrupa neden Kürtlerin böylesine statüsüzlüğünün hala devam etmesine göz yumuyor?

Neden bu kadar büyük bir nüfusa sahip olan Kürtlerin talepleri hep terör kavramı çerçevesinde değerlendiriliyor? İşte bunun bilincine varmamız gerekir. Bu bilince sahip olduğumuz zaman Kürtlerin birbirlerini karşı olan tutumları daha bir değişik olur. Birbirlerini anlamaya çalışırlar, birbirlerini kavramaya çalışırlar. Ve birbirlerine daha az zarar vermeye çalışırlar. Bu bakımdan Kürtler ve Kürdistan konusunda yapılacak araştırma ve inceleme çok önemlidir. Bu araştırma ve incelemenin gelişmesi aynı zamanda tarih bilincinin, toplum bilincinin gelişmesini sağlayacaktır. Kürtler arasında anlayış sağlar, birliğin oluşmasını sağlar. Bu bilinç daha ilerle olacak muhtemel ulusal kongre için daha elverişli bir zemin hazırlar.

Mesud Zilan: *Hocam, konuşmanız içerisinde tarihi bir süreçte başta Avrupalıların ve daha dünyanın farklı güçlerinin Kürdistanı istemediklerini, ulusların kendi kadrlerini tayin etme hakkının en çok konuşulduğu bir dönemde Kürtlerin haklarından bahsedilmediği ve asıl Kürtlerin de bunu yeterince konuşmadıklarını söylediniz. Ama şu anda 1991, 1992 yıllarından bu yana başlamış olan bir süreç bulunmaktadır. 2003 yılından bu yana da bu durum daha da güçlendi. Artık Kürtler tarih sahnesine en azından üç vilayetlerinde hükümran durumdalar. Kürtlerin bu performansını nasıl değerlendiriyorsunuz? Irak'ı, bölgeyi, ve daha geniş olarak dünyayı göz önünde bulundurursak Kürtlerin konumlarını nasıl değerlendiyorsunuz? Kürtler, dünyanın gidişatını düzgün okuyabildiler mi, yorumlayabildiler mi?*

İsmail Beşikçi: **1920li yılları düşünürsek büyük devletlerin Kürdistan'ı istememeleri, daha sonraki yıllarda da büyük devletlerin Kürdistan'a karşı olmaları, Türkiye'nin, İran'ın, Suriye'nin hatta Irak'ın Kürdistan'ı istememesi önemli değil, Kürtlerin istemesi önemli. Bu konuda Kürtleri eleştirmek gerekir.** Kürtler sağlıklı bir şekilde Kürdistan'la ilgili bir tarih, toplum bilinci geliştiremediği için durum böyle oldu. **Bir şeyi istediğinde onu elde etmek için plan program hazırlarsın. Çünkü istemek senin**

görevin. Bir şey isteyeceksin. Ama Kürtler bunu istemedi. Kürtler sağlıklı bir şekilde isteseydi ve bilinç geliştirseydi bu gerçekleşebilirdi. Büyük devletlerin istememesi, Orta Doğuda Kürtleri müşterek olarak denetleyen devletlerin istememesi önemli değil, Kürtlerin istemesi önemli bu noktada. İstedikleri zaman bunu yaşama gerçekleştirebilirler. Veya bunun mücadelesini yapabilirler. Bu mücadelede zaman içerisinde başarıya ulaşacaktır.

Mesud Zilan:

Dört parçaya bölünmüş Kürdistan'da bildiğimiz kadarıyla tek bir örgütün programında hedeflerinde veya pratikiğinde Kürdistan, Bağımsız Kürt devleti herhangi bir adım görememekteyiz. Herkesin kendi içerisinde bunu talep ettiği, istediği söyleniyor. Yani bunun için yapılmış herhangi bir plan ve program, bir zemin hazırlama veya diplomasi yapma çalışması söz konusu değil. Bu durumda herhangi bir partinin veya örgütün üyeleri, liderleri, bir statu sahibi olan veya olmayan Kürtlerin, Kürdistanın kurulmasını istemek ve mevcut durumlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

İsmail Beşikçi:

1920lerin 1945lerin bilincine varmak önemli. Yani 1920lerde Milletler Cemiyeti kurulduğu zaman Kürtler neden kendi geleceklerini tayin edemediler?

Büyük devletler bunu neden engelledi?

1945te bu statüsüzlük nasıl ve neden korundu, bu konuda çok yoğun bir araştırma ve incelemenin gelişmesi gerekir. Bu olayların bilincine varmak gerekir. Bugün dünyayı kavramak önemli. 208 devlet var dünyada. Nüfusu 1 milyonun altında olan 40 devlet varken, Kürtler bu kadar büyük nüfusa sahip olmalarına rağmen neden küçücük bir siyasal statünün sahibi olamamışlar? Afrika düşünmemiz gerekir. Afrika da 2. Dünya savaşından önce sadece 2 bağımsız devlet vardı. Habeşistan ve Liberia. Geriye kalan bütün Afrika İngiltere'nin, Fransa'nın, İtalya'nın, İspanya'nın, Portekiz'in, Hollanda'nın ve Belçika'nın sömürgesiydi. 1885te emperyal devletler tarafında paylaşılmıştı Afrika. 2. Dünya savaşından sonra hızlı bir sömürgecilikten kurtulma söz konusu oldu. Sadece Cezair, Angola, Ginebisauda(?) ve Mozambik silahlı mücadele sürecinde bağımsız olurken, geriye kalan bütün sömürgeler sömürgeci devletlerle anayasal görüşmeler sürecinde bağımsızlık kazandı.

Bugün 57 devlet var Afrika da. 2. Dünya savaşından sonra bütün dünyada değişiklik olurken Kürdistan hiçbir değişimin olmamasına dikkat çekmek istiyorum. **Kürdistan 1920 yıllarında bu kadar büyük nüfusa rağmen hiçbir statü alamamış, 1945ten sonra dünya değişirken Kürtler ve Kürdistan konusunda hiçbir değişim söz konusu olmadı. Sömürge yaptılar. Kaldı ki Kürdistan sömürge bir devlet bile değildi. Sömürge olsaydı bile bir sınırı olurdu. Parçalandı, bölündü, paylaşıldı.** Irak İngiltere'nin sömürgesi oldu. Suriye Fransa'nın sömürgesi oldu. Fiili olarak şu var: Orta Doğu'nun 2 köklü devleti olan Osmanlı İmparatorluğunun devamı olarak Türkiye Cumhuriyeti ve İran İmparatorluğunun devamı olarak Yeni İran Şahlığı kuruldu. Ve **dönemin 2 emperyal devleti Büyük Britanya ve Fransa, bu toplam 4 güç birlikte Kürtlerin üstüne çullandılar. Kürtler hiçbir şeyin sahibi olamaz. Kürtlerin sesi soluğu kesilmeli gibi bir süreç yaşandı.** Böyle bir bölünme, parçalanman ve paylaşılmanın bilincine varmamız gerekiyor. Çok zengin ve olgusal dayanaklarla bu ilişkileri anlamamız ve kavramamız gerekiyor. Bu konuda tarih ve toplum bilinci geliştiği zaman Kürtler arasında daha iyi bir anlayış gelişir, birbirlerine daha az zarar verirler.

Bir ulus tarihin bir döneminde bölünmeye, parçalanmaya paylaşılmaya uğradığı zaman, yani böylesine bir operasyonun hedefi olduğu zaman o ulus bir daha kendini toparlayamıyor. İşte Kürtlerin durumu budur. 17. Yüzyılda İran ve Osmanlı imparatorlukları arasında bölünmüş olan Kürdistan, 19. Yüzyılın ilk yarısında İran Kürdistanı denilen alanın kuzey kısmı Rus imparatorluğunun denetimine girmiş. 1920lerde de Osmanlı Kürdistanı öylesine bölünmüş ki, bölünme ve parçalanma kendisini üretiyor, çoğaltıyor. **AİLELERİN, AŞİRETLERİN BÖLÜNDÜĞÜNÜ GÖRÜYORUZ. SON 20-30 YILLIK BU MÜCADELEDE AİLENİN BİR ÇOCUĞU DAĞDA GERİLLA DİĞERİ KORUCU OLUYOR. KÜRTLER ARASINDA BU DURUM ÇOK YAŞANIYOR. BU BÖLÜNMENİN, PARÇALANMANIN PAYLAŞILMANIN GETİRDİĞİ BİR ŞEYDİR.** Bunun bilincine varmak ancak toplumsal, tarihsel incelemelerle mümkündür.

Bunlar geliştiği zaman Kürtler birbirlerini daha iyi anlayamaya çalışırlar ve birbirlerine daha az zarar vermeye çalışırlar. Bunun yanında örneğin Ermenilerinde böyle bir sorunu vardır. **Rus Ermenistanı, Osmanlı Ermenistanı ve İran Ermenistanı. Gücü yıkılmış, parçalanmış ve birlik olamamış bir Ermenistan 1915 yılında büyük bir felaketle karşılaştı.** Parçalanmanın, bölünmenin uluslar üzerinde böylesine yıkıcı, sindirici, yok edici etkileri var. Bunu bilincinde olmamız gerekir.

Mesud Zilan: *Hocam sizden birkaç cümle daha alabilir miyiz? Kürtlerin bu gidişatına bakarak geleceklerini nasıl görüyorsunuz?*

İsmail Beşikçi: Kişi olarak ben, çok olumlu görüyorum. Örneğin bugün Kürtler 20-30 yıl öncesine nazaran çok olumlu bir konumdalar. 2012den sonra diyelim ki 2032de Kürtler nasıl bir siyasal ortamda ve toplumsal ilişki de olacak? Eminim bugün ki durumdan çok daha iyi durumda olacaktır. Çok olumlu görüyorum. 21. Yüzyıl Kürtlerin yüzyılı olacaktır.

Mesud Zilan: *Hocam sizi Güney Kürdistanda ne zaman görebiliriz?*

İsmail Beşikçi: Ekimde düşünüyorum. Ekimin ilk yarısında Güney Kürdistana geliriz.

Mesud Zilan: Çok sağolunuz Hocam. Teşekkür ediyorum.

Kaynak:

http://www.zazaki.net/haber/ismail-besikci-ile-roportaj-1301.htm

Not: Bu yazıları okuyunca millet olmak veya olamamanın sosyolojik sebeplerini ve sonuçlarının sentezini yapmak size düşüyor.

ZENGİN YAHUDİ

Daniel Schmid'in filmi üzerine, *Meleklerin Gölgesi (L'Ombre des Anges) Le Mondé'da* yayımlanan makale, 18 Şubat 1977.1976 yılı içerisinde pek çok filmin ve 13 Şubat 1977'de Daniel Schmid'in filminin gösteriminin Kültür Bakanlığı tarafından yasaklanması üzerine içlerinde Deleuze'ün de olduğu elli kadar kişi **"bir filmin yapısını analiz edememekten ileri gelen sorumsuzluğa"** ve "**bir filmin gösterimini engelleyen şiddet hareketlerine"** karşı ortak bir bildiri imzalarlar.

[D. Schmid'in söyleşisi, Le Monde, 3 Şubat 1977]

Daniel Schmid'in Paris'te iki salonda vizyona giren ***Meleklerin Gölgesi*** isimli filmi antisemitizmle [Yahudi düşmanlığı] suçlanıyor. Bildiğimiz kurumlar sansürlenmesini, yasaklanmasını isterken, anonim başka gruplar tehditler yağdırıp, bomba ihbarları verdiğine göre, her zaman olduğu gibi iki taraflı bir saldırı söz konusu. Bu nedenle filmin öneminden, yeniliğinden, güzelliğinden söz edebilmek çok zor bir hale geliyor. Sanki diyoruz ki: film öylesine güzel ki bir miktar antisemitizmi bağışlayabiliriz... Bu baskı sisteminin ilk etkisi filmin sadece ortadan kaybolması değil, aynı zamanda, yanlış bir soru ile zihinlerden silinmesidir.

Zira, elbette antisemit filmler vardır. Belirli nedenlerle şu ya da bu grubun hoşuna gitmeyen filmler de mevcuttur. Burada ise tam tersine eşiğe aşan şey suçlamanın radikal boşluğu. İnsan bazen acaba rüyada mıyız diye düşünüyor. Şu bir gerçek ki kimi kelimeler, **"zengin Yahudi"** gibi, bir kahramanı tarif etmek için kullanımla geliyor. Bu kahramandan, film tarafından açıkça "istendiği" gösterilen, bir çekicilik fışkırıyor, bu hiç de önemsiz değil. Schmid filminin temel karakterlerinden birini harika bir şekilde ifade etti: yüzler sanki aktörlerin yanında ve söyledikleri ise yüzlerin yanında. Öylesine ki zengin Yahudi kendisine **"zengin Yahudi"** diyebilir. Aktörler bir dizi dönüşümü örgütleyen bir sözce ve yüzler bütününden besleniyorlar. **"Bodur, cüce"** gibi kelimeler, bir cücenin jestlerine ve fonksiyonuna sahip endişe verici bir devi tarif ediyor. Nazi sözceleri, antisemit açıklamalar bir yatak üzerinde uzanmış bir şekilde onları tutan anonim bir kahramana sarmalanıyor; ya da eski bir Nazi olan travesti bir şarkıcının ağzına takılıyor.

Antisemitizm suçlamasının neye dayandığını araştırmak gerektiğine göre sormak gerekecek kim bu kahramanlar? Öncelikle şu fahişe var, Nazi olanın kızı. Zenginliği emlaktan gelen ve yaptığı işten söz eden, kovma, yıkma, spekülasyon, "zengin Yahudi" var. İkisi arasında kurulan ilişki şuradan geliyor: büyük bir korku duygusu, dünyanın ne hale geleceğine ilişkin bir korku. Kadın bu korkudan irade dışı bir şekilde kendisine yaklaşan herkesi şaşkınlığa uğratacak bir kuvvet sağlıyor, öylesine ki, ne yaparsa yapsın, ne kadar nazik olursa olsun, onun tarafından aşağılandığımızı hissediyoruz. Zengin Yahudi ise daha çok, tıpkı kendisini kat eden bir lütuf gibi, kendisini hali hazırda başka bir dünyada bulduran gibi, bir kadere kayıtsızlığı ediniyor. Meleklerin gölgesi. Her ikisi de dönüştürme gücüne sahip, zira bu kuvvete ve lütufa sahipler (hatta destek olanın dönüşümü). "Zengin Yahudi" zenginliğini hiçbir zaman Yahudi olarak değil fakat şehrin, belediyenin, polisin sistemi olarak sunulana borçlu; buna karşılık lütfu ise başka bir yerden sağlıyor.

Fahişe ise durumunu Nazizm'in çöküşüne borçlu, fakat kuvveti başka bir yerden geliyor. Necropolis'teki, şehirdeki tek "yaşayan" bu ikisi. Kadın tarafından aşağılanmadığını ve gücünün onu tehdit etmediğini sadece Yahudi biliyor. Sonuçta Yahudi'den kendisini öldürmesini istiyor, çünkü yorgun ve hiçbir işe yaramadığını düşündüğü bu gücü artık istemiyor. O ise polise gidiyor, emlak sistemi adına kendini korutmak, fakat artık bu lütufu istemiyor, garip bir şekilde sakar ve kesinlikten

uzaklaşan bu lütufu istemiyor. İşte ekranda görülenler bunlar, filmin tüm açık içeriği bu.

O halde antisemitizm neredlast, nerede olabilir? Gözlerimizi ovuşturuyoruz ve arıyoruz. Acaba **"zengin Yahudi"** sözü mü? Elbette bu ifadenin çok büyük bir önemi var filmde. Eski ailelerde "Yahudi" kelimesi telaffuz edilmemeliydi, onun yerine "İsrailli" deniyordu. Fakat bunlar tam da antisemit ailelerdi.

Ne İsrailli ne de Siyonist olan bir Yahudi'ye ne diyeceğiz?

Ne diyeceğiz Spinoza'ya, Yahudi felsefeci, sinagogdan kovulma, zengin bir tüccarın oğlu, ve tüm dâhiliği, gücü, çekiciliği Yahudi olma olgusundan ya da kendisine Yahudi diyor olmasından bağımsız mıydı?

Sanki sözlüğe bir kelime yasaklanıyormuş gibi: Antisemitizm cephesi "Yahudi" kelimesini telaffuz eden herkesi antisemit ilan ediyor (tabii ölülere çekilen bir söylevin ritüeli söz konusu değilse). **Bu cephe kamuoyunun bu konuyu tartışmasını ret mi ediyor, hiçbir açıklama yapmadan kimin antisemit olup kimin olmadığının karar verme hakkını kendine mi saklıyor?**

Schmid kendi politik niyetini açıkça ifade etti, ve filmi en basit ve en açık biçimiyle bunu gösteriyor. Eski faşizm, birçok ülkede ne kadar aktüel, ne kadar güçlü olursa olsun, yeni ve aktüel bir problem değildir. Bizlere başka faşizmler hazırlanıyor. Eskisinin artık folklorik bir figür haline geldiği tüm bir neo- faşizm yerleşiyor (filmdeki travesti şarkıcı). Neo-faşizm, bir savaş ekonomisi ve politikası olmak yerine, güvenlik için küresel bir anlaşma, daha az kötü olmayan bir "barış" idaresidir. Küçük korkulardan tertiplenen organizasyonlarla, hepimizden mikro- faşistler yapan kaygılarla, sokağımızda, mahallemizde, sinemamızda çıkabilecek her yüksek sesi, her yüzü, her şeyi boğacak hale geldik.

"Otuzlu yılların faşizmini konu alan filmleri sevmiyorum. Yeni faşizm öylesine ince, öylesine gizli ki. Belki de, tıpkı filmde olduğu gibi, sosyal problemlerin hallolduğu fakat kaygıların sadece boğulduğu bir toplumun harekete geçireni". [D. Schmid'in söyleşisi, Le Monde, 3 Şubat 1977. 144]

Eğer Schmid'in filmi yasaklanır ya da engellenirse bu anti- semitizme karşı savaşta bir zafer olmayacak. Fakat neo-faşizm için bir zafer olacak. Kendi kendimize diyeceğiz ki: sonuçta, neredeydi, sadece bir bahaneydi, bir bahanenin gölgesi değil miydi? Bir kaç kişi filmin güzelliğini, politik önemini ve nasıl bertaraf edildiğini hatırlayacak.

Kaynak:

GILLES DELEUZE, İKİ DELİLİK REJİMİ-Metinler ve Söyleşiler- 1975-1995, Yayına Hazırlayan: David LAPOUJADE Çeviren: Mahir Ender KESKİN, Mayıs, 2009, İstanbul

(Not: Ne yazık ki bu filmi bir bütün olarak seyretme imkânına kavuşamadık. İnternet üzerinde hala sansürlü gibi görünüyor.)

MARTİN BUBER VE TANRI TUTULMASI /Elis Simson

20 Şubat 2013

"Allah Teâlâ'ya inancını kaybedenlerin ve ateistlerin okuması gereken bir yazı"

Geçtiğimiz kasım ayında dünyaca ünlü bir yoga eğitmeni olan Seane Corn'dan iki günlük bir eğitim alma şansım oldu.

"*Off the mat and into the world*" ("*Minderden in ve dünyaya dal*" diye çevirebiliriz) adlı aktivist organizasyonun kurucusu olan bu harika kadın eğitim sırasında bize bir hikâye anlattı.

Afrika'da mültecilerle çalışmaya gittiği bir seyahatinde, yokluğun ve açlığın ta kendisiyle karşılaşmış. Küçük yaşta hamile kalan kızlar, Batılı ailelere satılan çocuklar, AIDS, kendilerini satmaya hazır genç kadınlar ve kendilerini satmaktan bitap olmuş bedenler, çöple, pislikle, hastalıkla iç içe hayatlar, açlığa, susuzluğa ve yokluğa teslim olmuş ruhlar görmüş… **Bu hayat mı gerçekten, bu nasıl bir adalet diye sorgulamaya başlamış.** İnsanlara destek olmak için orada olduğunu unutup sıkışan nefesine, kararan kalbine ve onu aniden terk eden umutlarına odaklanmış… Utanmış, gitmek istemiş. İnsanlarla göz göze gelmekten kaçınarak hızlıca yürürken, küçük bir kız çocuğu elini tutmuş ve onun hızına yetişmeye çalışarak onunla beraber yürümüş bir süre. Bir an bakışları buluşmuş, kız çocuğu hafifçe gülümsemiş ve arkasına bakmadan uzaklaşmış.

"Ve o çöplükte, yaşamın sıfır noktasında bile Tanrı oradaydı. Ben nasıl bakacağımı unutmuştum sadece. O kız çocuğunun gülümsemesi Tanrı'nın kendisini hatırlatışıydı" diyerek bitirmişti Seane Corn hikâyesini.

Burada nasıl bir Tanrı'yı kastettiği pek de önemli değil aslında, neye inanıyorsanız inanın, bu hikâyenin hepimize verdiği mesaj aynı aslında… İnanç çok kırılgan bir şey, bazen kaybedersiniz ve bulamazsınız. Bazen, bakmayı hatırladığınızda kolayca geri gelir. Bazen de zorlu bir arayışa çıkmak zorunda kalırsınız, hiç geri gelmeyecek bir şeyi arar gibi sanki…

Hayatın adaletsizliği karşısında hepimiz isyan etmişizdir. Suçlayacak birini, bir şeyi aramışızdır, telafi için yalvarmışızdır. Ve bize cevap veren sessizlik olmuştur.

Bu sessizlik anlarında bile inancını yitirmemek nasıl bir şeydir peki?

Zor zamanlarda, büyük felâketlerde, tarifsiz acılarda Tanrı nerde diye sormak ikiyüzlü bir kolaycılık değil de nedir?

Asıl inanç Tanrı'yı bu zor zamanlarda da olduğu gibi kabul edip ona inanmaya devam etmektir belki de?

İbrahim ve Eyüp'ün inançları gibi… Başlarına gelen onca felâkete rağmen inançlarını yitirmemek; tüm kederlerine rağmen inanabilmek…

Holokost, Yahudi teolojisini **'bundan sonra nasıl bir Tanrı'ya inanmalı veya Tanrı'ya nasıl inanmalı?'** sorularıyla sarsmıştır, hiç şüphesiz. Bu soruyla doğrudan hesaplaşan birçok düşünür ve teolog olmasına rağmen ben bu yazıda **Martin Buber**'den bahsetmek istiyorum.

1878'de Viyana'da doğan Yahudi düşünür, 1938'de Avrupa'yı terk edip bugünkü İsrail topraklarına yerleşerek Holokost dehşetinden sağ kurtulmayı başarmıştır. Kimilerine göre Buber, bu tarihten sonra yazdığı her şeyde bu olayla yüzleşmeye çalışmıştır, kimilerine göre ise Buber'in asıl meselesi, Holokost'a yol açan daha büyük bir sorunla, modern çağdan beri süregelen ama 20. yüzyılda zirveye ulaşan inanç krizi iledir.

Buber'in en önemli eserlerinden biri ***Ben ve Sen*** (*Ich und Du*) adlı kitabıdır.

Bu ben-sen ilişkisi Buber'e göre üç çeşittir:

(a) **İnsanlar arasındaki ben-sen ilişkisi,**
(b) **İnsan ile şey arasındaki ilişkisi**
(c) **Her ilişkinin temelinde yatan insan ile tanrı arasındaki ben-ebedi sen ilişkisi.**

Buber insanın özünü oluşturan şeyin, diyaloga dayanan ilişkiye açıklığı olduğunu söyler. İnsan ilişkisel bir varlıktır, her daim ilişki kurmaya, diyaloga girmeye açıktır, hep bir ilişkiler ağı içindedir**. İnsanlar arasındaki bu ebedi ilişkinin temel modeli insanın Tanrı'yla kurduğu ben-sen ilişkisidir.** Şöyle der Buber:

> **'Her *Sen* dediğimizde aslında *Ebedi Sen*'e de hitap etmiş oluruz.' İnsanlar arasındaki ben-sen ilişkisi, ebedi sen'le olan ilişkisinden doğar ve nihayetinde ona varır, onda toplanır. İnsan, Tanrı'yla bir dostuyla konuşur gibi konuşur, insan Tanrı'yla diyalog kurmaya açık bir varlıktır. Tanrı'nın bu diyalogdaki yanıtı ise tüm evrendir; Tanrı konuşur ve tüm evren konuşur. Bu durumda 'sen' hem tek tek insanları, hem de kocaman bir dünyayı ifade eder. Ve ben, her 'sen' deyişimde bu dünyanın bir parçası haline gelirim. Dolayısıyla diyalog varlığımın devamıdır; ilişkiler ağının ve insanlığın temel koşuludur. Bu diyalog ise, her 'sen'de 'ebedi sen'i bulduğum bir diyalogdur.**

Buber 1951'de ***Tanrı Tutulması*** adlı bir kitap yazar. Bu ifadeyi Holokost'tan önce de kullanmıştır aslında ama 1950'lerden sonra bu konuya daha çok eğilir. Bu ifadeyi 20. yüzyılda yaşanan inanç krizini tartışmak için kullanır. **'Dünyanın içinden geçmekte olduğu tarihsel çağ, tanrı tutulması çağıdır'** der ve bunu Kopernik Devrimi ile başlayan bir sürece, yaratan ile yaratıcının yer değiştirmesi sürecine bağlar. Yaratıcı aşkınlığını yitirmiş, içkinliğe hapsedilmiştir. Ebedi-sen'le diyalog kurma şekli bir 'şey' ile ilişki kurma şeklini almıştır. Ebedi-sen bilinemezliğini, kavranamazlığını, dolayımsızlığını kaybetmiş; bilinebilir, kuramsallaştırılabilir, akılcılaştırılabilir bir şey haline gelmiştir. Aslında bu çok da yeni bir tespit değildir, felsefe tarihinde birçok farklı şekilde adlandırılır bu teşhis: dünyanın büyüsünün bozulması, akılcılaşma, şeyleşme, araçsallaşma, yabancılaşma, aşkın Öteki'nin bastırılması gibi... **Modern çağ, Tanrı'yı insan tarafında yeniden yaratmıştır. Tanrı'nın sadece bir fikir olduğunu, varolup olmadığının bilinemeyeceğini öne süren Kant'tan, insanın yarattığı tek tanrılı kültürün yaratıcı enerjiyi baskıladığını ve bu Tanrı'yı öldürmek gerektiğini söyleyen Nietzsche'ye kadar tüm modern çağ, Tanrı'yı insanlaştırmaya, rasyonalize etmeye, dolayımlamaya çalışmıştır; oysa Buber'e göre Tanrı yaşayan bir varlıktır ve onun yaşama şekli bizim kavrayışımızın çok ötesinde olmasına rağmen Tanrı, insanın diyalog kuracağı bir 'sen'dir.**

Peki, Buber'e göre Tanrı, insanın ebedi diyalog içinde bulunduğu bir varlıksa, Tanrı'nın Holokost sırasındaki sessizliği ve eylemsizliği nasıl açıklanabilir?

İşte bu aşamada Buber'in kullandığı **'Tanrı tutulması'** metaforu devreye giriyor: Bildiğimiz gibi, güneş tutulmasında güneşe bir şey olmaz; güneşte bir şey gerçekleşmez. Tutulma dediğimiz şey dünya ile güneş arasında gerçekleşir. Aralarındaki ilişki kesintiye uğrar ve güneşin ışığı dünyaya ulaşamaz. **Tanrı tutulmasında da aslında Tanrı olduğu yerde durur, bir yere kaybolmamıştır; araya başka bir şey girmiş ve bizim onu görmemizi geçici olarak engellemiştir.** Yani tutulma ben ve ebedi sen arasındaki diyalogda gerçekleşmiştir. TANRI VARLIĞINI ÇEKMEMİŞTİR, SADECE ÖYLE GÖRÜNMEKTEDİR; ÇÜNKÜ TANRI'YLA DİYALOGA YANAŞMAYAN BİR ÇAĞDA TANRI'NIN CEVABI, SESSİZLİK, YOKLUK, VARLIĞINI ÇEKİP ALMASI VE SAKLANMASI ŞEKLİNDE TEZAHÜR EDER. **Tanrı'nın yaşayan bir varlık olduğuna inanan bir kişi için, Tanrı'nın kendini gizlemesine ve sessizliğine tanık olmak ne büyük kederdir...**

Buber'in **'Holokost'tan sonra Tanrı'ya nasıl inanacağız?'** sorusunu doğrudan ve açıkça ele aldığı iki metin vardır. Bunların ikisi de 1950 yılında kaleme alınmıştır. İlki

"Cennet ve Dünya Arasındaki Diyalog"dur; diğeri ise Buber'in Ernsz Szilagyi adlı genç Macar meslektaşına cevaben yazdığı bir mektuptur. Bu mektupta Buber tüm samimiyetiyle Tanrı'yı, sevdiğimiz ve güvendiğimiz bir dosta benzetir. Fakat sonradan işaretleri takip etmeye başladığımızda, tüm bu işaretlerle bizi aslında yanlış yönlendirdiğini ve kandırdığını fark ettiğimiz kötü yürekli bir

kişiye dönüşmüştür. Peki, şimdi neye inanmalıyız diye sorar Buber; işaretlere mi, kalbimize mi? Buber ısrarla şunu söyler:

Tanrı yaşayan bir varlıktır, bizim yaratımız değildir. İnsan aklının oluşturduğu bir fikir, bir tasavvur veya toplumsal hayatı düzenlemek için geliştirdiği etik bir ideal değildir. Buber'e göre İbrahim ve Eyüp bunun farkındaydı; bu yüzden de Tanrı'yı olduğu gibi kabul etmişlerdi (Zaten Tanrı da Exodus 3:14'te 'Ben benim' demez mi?), başlarına gelen felaketlere rağmen (ki zaten bunların kaynağı da Tanrı'dır) Tanrı'ya olan inançlarını kaybetmemişlerdi. Eğer Tanrı'nın sadece insan yapımı bir fikir veya etik bir ideal olduğunu düşünselerdi, inanmak çok daha 'kolay' olurdu. İbrahim ve Eyüp çok kederliydi; çünkü Tanrı, etik ideallerle çelişir gibi görünmekteydi. İyi bir Tanrı değil gibiydi. Bu Tanrı'ya inanmak zaten başlı başına zordu. Tanrı ne İbrahim'e ne de Eyüp'e bir şey söyledi; yaptıklarının ardındaki mantığı anlatmadı, adaletinden bahsetmedi, sadece oradaydı ve konuştu. Bu ise, İbrahim için de Eyüp için de yeterliydi. **BUBER'E GÖRE TANRI ARTIK YALNIZCA KENDİNİ-GÖSTEREN BİR TANRI DEĞİLDİ, AYNI ZAMANDA KENDİNİ-GİZLEYEN DE BİR TANRI'YDI. Kendini-gizlemesi de kendini-göstermesinin bir biçimiydi: sessizlik, tepkisizlik, eylemsizlik de bir ifşa türüydü. Tanrı'nın kendisini ifşa etmesi ve gizlemesi aynı bütüne ait, birbirinden ayrılmaz iki veçheydi.** Şöyle der Buber:

"Tanrı, insanların onun vahiylerini, kendisini açtığı şekliyle, kendi ifşa yöntemleriyle takip etmesini arzular; fakat aynı zamanda kendini gizlediği zamanlarda da sevilmek ister."

Tanrı artık gizlenerek gösterecektir kendini, susarak katılacaktır diyaloga ve eylemsizliğiyle açılacaktır insanoğluna. İşte bu yüzden de inanç artık kederi de içinde taşıyacaktır.

Buber, Szilagyi'ye yazdığı mektubun sonlarında, Auschwitz'den sonra Tanrı'yla diyalog şeklinde ilişkiye girmemizin artık mümkün olup olmadığını sorgulama cesareti bulur. Yanıtı olumludur:

Her tür rasyonel yetimizi bir kenara bırakıp, kalpteki hisse teslim olmalıyız ve ne olursa olsun, Tanrı'nın yeniden kendisini göstermesi, sözünü duyurması, bizi işaretleriyle yönlendirmesi ihtimali için Tanrı'yla iletişim kanallarımızı açık tutmalı ve onunla diyalog kurmaya çekinmemeliyiz. Korkarak da olsa, kederli de olsa Tanrı'ya yaklaşmayı, onunla konuşmayı durdurmamak gerektiğine inanır Buber. Ebedi diyaloga açıklık ve Ebedi-senle kurulan diyalog insanlığın devamı için gereklidir; ve işte Holokost'un zora soktuğu da tam budur. Fakat inanmak isteyen için, Tanrı bazen bir kız çocuğunun o belli belirsiz gülümsemesine de saklanabilir. **İşaretleri okumaya açık olan herkes Tanrı'nın saklandığı yeri hissedebilir belki de...** Peki ya O orada mıdır, değil midir? Bu sorunun önemi var mıdır?

Kaynak:

http://www.salom.com.tr//newsdetails.asp?id=85936#.UScGnlcp9AI

Holokost: (Yunanca: Holókauston), Nazi Soykırımı, Yahudi Soykırımı, ya da Ha-Shoa (İbranice: השואה Felaket); Almanya'nın Nazi döneminde yaklaşık 6 milyon kişinin sistemli bir şekilde öldürüldükleri katliama verilen isimdir. **Yahudiler başta olmak üzere Sinti, Roman, Yenişler ve diğer "Çingene" denilen insanlar, Nazi aleyhtarı Almanlar, özürlüler, homoseksüeller, Yehova'nın Şahitleri, savaş tutsakları, Lehler ve diğer Slavlar da bu katliamın kurbanları olmuşlardır.** Birçok akademisyen ise bu grupları Holokost'a dahil etmeyerek, Holokost'u sadece Yahudi Soykırımı olarak, Naziler olayları zaman zaman "Yahudi problemine nihaî çözüm" olarak tanımlamışlardır. Tüm Holokost kurbanları hesaba katılınca, hayatını kaybedenlerin sayısı, bazı akademisyenlere göre 17 milyon kişiye kadar çıkabilir.

GERİCİLİĞİMİZİN NEDENİ BUDUR!!!!

Bakanın 'Dr.' unvanı elinden alındı

Doktora tezinde intihalle suçlanan Almanya Savunma Bakanı, Meclis'te zor anlar yaşadı. Bayreuth Üniversitesi, bakanın doktorluk unvanını elinden aldı.

Almanya Savunma Bakanı Karl-Theodor zu Guttenberg, siyasi kariyerinin en zor günlerini yaşıyor

Almanya Savunma Bakanı Karl-Theodor zu Guttenberg'in doktora tezinde intihal yaptığı yönündeki iddialar Alman siyasetini meşgul etmeye devam ediyor. Savunma Bakanı, iddiaların ardından ilk kez Federal Alman Meclisi'nde milletvekillerinin konuya ilişkin sorularını yanıtladı.

İnternet platformları, art arda zu Guttenberg'in doktora tezinde 280'den fazla sayfada başka kişilerin metinlerinden alıntılar yaptığı yönünde belgeler yayınlıyor. Ancak Alman Savunma Bakanı, meclisteki açıklamasında kasıtlı olarak başkalarının çalışmalarını kaynak göstermeden kullandığı suçlamalarını geri çevirdi. Zu Guttenberg, hatanın kaynaklarının izini kaybetmesinden ortaya çıktığını söyledi.

Bakan zu Gutenberg, "Gördüğünüz gibi burada duruyorum ve yine gördüğünüz gibi doktor unvanını kullanmaktan vazgeçerek sonuçlarına da katlandım. Size sadece şunu söyleyebilirim: Bu gerçekten acı veren bir adım. Arka planda bunun güvenirliğe zarar verdiğini söylüyorlar, ancak ben güvenirliğin bir insanın hatalarını kabul etmemesi halinde zarar göreceğine inanıyorum" şeklinde konuştu.

Muhalefetten sert eleştiri

Ancak bu açıklamalar muhalefet için yeterli olmadı. Sosyal Demokratlar, Yeşiller ve Sol Parti, Savunma Bakanı'nı hatasının sadece küçük bir kısmını kabul etmekle suçluyor. Zu Guttenberg, iddiaların ortaya çıkmasından birkaç gün sonra hatasını kabul ederek, doktor unvanını geçici olarak kullanmayacağını açıklamış, ancak daha sonra unvanından tamamen vazgeçtiğini duyurmuştu. Yeşiller Partisi'nin Meclis Grubu Başkanı Jürgen Trittin, zu Guttenberg'i sert bir şekilde eleştirdi.

Trittin, "Alçakgönüllü davranırken ve özür dilerken bile küstah görünmeyi başarıyorsunuz. Oraya geçtiniz ve doktora tezinizde bazı saçmalıklar bulunduğunu söylediniz. Profesörlerden, saygıdeğer bilim insanlarından ve Federal Meclis'in bilim hizmetleri biriminden 200 alıntı yapıp sonra da bunların anlamsız olduğunu açıklayamazsınız. Önce onlardan çalıyor ve sonra onları rencide ediyorsunuz" ifadelerini kullandı.

İktidar bakanın arkasında

Muhalefet temsilcileri, Savunma Bakanı'nın tezinde atıfta bulunulmayan alıntıların dikkatsizlikten kaynaklanmış olabileceğini kabul etmiyor. Alıntıların kaynağının açıkça gizlendiğini düşünüyorlar. Üç muhalefet partisi de Savunma Bakanı'nın istifasını talep ediyor. İktidardaki partilerin meclis grupları ise daha önce olduğu gibi zu Guttenberg'in arkasında duruyor. İktidar partilerine göre, bakanın hatalarını kabul edip doktor unvanını bırakmasıyla sorun kapandı. Koalisyon ortağı Hrıstiyan Sosyal Birlik Partisi'nin Genel Sekreteri Alexander Dobrindt ise suçlamaları bir karalama kampanyası olarak nitelendiriyor: "Güncel durumla ilgili bir saatlik süre talebinde bulundunuz gerçekte ise bir mahkeme yürütmek istiyorsunuz. Bir olayı açıklığı kavuşturmak istediğinizi öne sürüyorsunuz, ancak gerçekte bir iktidar ortağına yönelik alenen iftira atmaktasınız."

Doktor unvanı elinden alındı

Savunma Bakanı da görevini bırakması için bir neden görmüyor. Zu Guttenberg, tezini hazırladığı Bayreuth Üniversitesi'ne unvanından vazgeçtiğini bildiren bir dilekçe sunduğunu ve üniversitedeki soruşturmanın sonuçlanmasını beklediğini açıklamıştı. Zu Guttenberg'in beklediği yanıt Meclis'teki açıklamalarından kısa bir süre sonra geldi. Üniversite, Savunma Bakanı'nın doktorluk unvanının sürekli olarak kaldırıldığını bildirildi. Üniversite Rektörü Rüdiger Bormann, zu Guttenberg'in bilimsel yükümlülükleri büyük ölçüde ihlal ettiğini, bu nedenle doktor unvanının kaldırıldığını belirtti.

****

DOKTOR UNVANI ELİNDEN ALINAN SCHAVAN MAHKEMEYE GİDİYOR

Düsseldorf Üniversitesi 1980 yılında kaleme aldığı doktora tezinde bazı bölümlerinde intihal yaptığı gerekçesiyle Federal Eğitim Bakanı Annette Schavan'ın unvanını elinden aldı.

Düsseldorf Üniversitesi 1980 yılında kaleme aldığı doktora tezinde bazı bölümlerinde intihal yaptığı gerekçesiyle Federal Eğitim Bakanı Annette Schavan'ın unvanını elinden aldı. Güney Afrika'da bulunan bakan, "Düsseldorf Üniversitesi'nin verdiği kararı kabul etmiyorum ve bu karara karşı dava açacağım." diye konuştu. Hükümet Sözcüsü Steffen Seibert ise Başbakan Angela Merkel'in, Schavan'ı desteklediğini ve kendisine olan güveninin tam olduğunu açıkladı.

Uzun zamandır doktora tezinde intihal yaptığı gerekçesiyle tartışmalara sebep olan Federal Eğitim Bakanı Annette Schavan'ın doktora unvanı elinden alındı. Düsseldorf Üniversitesi 32 yıl önce Felsefe Fakültesi'nde yazdığı "Kişi ve Vicdan" konulu tezinin bazı bölümlerinde intihal yaptığı gerekçesiyle Bakan Schavan'ın unvanını iptal etti. Fakültede oluşturulan 15 kişilik konseyin 12'si unvanın elinden alınmasını desteklerken, iki kişi karşı çıktı bir kişi ise oyunu kullanmadı. Konseyin Başkanı Bruno Bleckmann yaptığı açıklamada, konseyin Schavan'ın tezinde intihal yaptığını ispat ettiğini ve bu nedenle verilen doktor unvanının geri alındığını belirtti. Yarına kadar Güney Afrika'da bulunan

Annette Schavan Johannesburg'dan verdiği mesajda, "Düsseldorf Üniversitesi'nin verdiği kararı kabul etmiyorum ve bu karara karşı dava açacağım" diye konuşarak unvanının iptal edilmesini ret etti. Düsseldorf Üniversitesi'ne karşı hukuki süreç başlattığı için konu hakkında daha fazla açıklama yapmaktan kaçınan Federal Eğitim Bakanı, siyasi geleceği hakkında yöneltilen soruları da cevapsız bıraktı.

Merkel, BAKANINI DESTEKLİYOR

Federal Hükümetin Sözcüsü Steffen Seibert yaptığı basın toplantısında, Başbakan Angela Merkel'in Schavan'ı desteklediğini ve kendisine olan güveninin tam olduğunu açıkladı. Merkel ile Schavan'ın iyi bir irtibatta olduğunu kaydeden Seibert, Eğitim Bakanı Schavan'ın Almanya'ya döndükten sonra konuyla ilgili daha detaylı açıklamalarda bulunacağını söyledi. Hükümet Sözcüsü, Başbakan Merkel'in bakan olarak sergilediği performanstan dolayı Schavan'ı takdir ettiğini sözlerine ekledi.

MUHALEFET BAKANI İSTİFAYA ÇAĞIRIYOR

Hıristiyan Demokratik Birlik partili bakanı istifaya çağıran Yeşiller Partisinin Meclis Grubu Başkanı Jürgen Trittin, "Schavan artık Almanya'nın bilim konumunu temsil edemez." şeklinde konuştu. Ana muhalefet partisi SPD'nin Genel Sekreteri Andrea Nahles ise "Sayın Schavan artık bilim bakanı olarak güvenilir durumda değil. Yaptığının bedelini ödemesi gerekiyor. Bu tür durumlarda, kuralların kim olursa olsun herkes için geçerli olması lazım." ifadelerini kullandı.

Kimliği bilinmeyen kişilerin konuyla ilgili özel olarak oluşturdukları "Schavanplag.wordpress.com" adresli internet sitesinde ifşa edilen tezde, Bakan Schavan'ın kaynakların tamamını listelemediği ve bazı bölümlerde kaynakları gizlediği öne sürülüyordu. Daha önce de kabinede bulunan Federal Savunma Bakanı Karl Theodor zu Guttenberg, benzer bir intihal skandalı sonucu elinden doktora unvanı alınmış ve 2011 yılının mart ayında görevinden istifa ederek ülkeden ayrılıp ABD'ye yerleşmişti.

http://tamseo.wordpress.com/2013/02/09/doktor-unvani-geri-alindi/

GİORDANO BRUNO

> **"Ne gördüğüm hakikati gizlemekten hoşlanırım, ne de bunu açıkça ifade etmekten korkarım. Aydınlık ve karanlık arasındaki, bilim ve cehalet arasındaki savaşa her yerde katıldım. Bundan dolayı her yerde zorlukla karşılaştım ve cehaletin babaları olan resmi akademisyenlerin yanı sıra kalın kafalı çoğunluğun öfkesinde hedef olarak yaşadım."**

Bu sözlerin sahibi, tarihte **'düşünce özgürlüğünün ilk havarisi'** olarak kabul edilen, İtalyan filozof, rahip, şair Giordano Bruno'dur.

Giordano Bruno, cehalet, batıl inançlar ve dogmatizmin dört bir yanda dinsellik adı altında yaşadığı ortaçağda, evrenin sonsuzluğuna inanır. Ailesi peder olmasını istediği için onu bir manastıra gönderir ve kilise en büyük yargılayıcısına kendi elleri ile kapılarını açar. Kapılar açılır ama o kapıları bir bir yıkmak ister. Sorguladığı şeyin tam göbeğine düşmüştür. Bu yüzden sorgulamaları, bunalımları ve çıkarımları herkesten daha farklıdır.

> **"Tanrı, iradesini hakim kılmak için yeryüzündeki iyi insanları kullanır; yeryüzündeki kötü insanlar ise kendi iradelerini hakim kılmak için Tanrı'yı."**

Babasıyla bir gezi sırasında uzaktan çıplak ve gri görünen Vezüv dağını görür. Babası ona, orada aynen oldukları yerdeki gibi zengin bir bitki örtüsü olduğunu anlatır. Giordano şeylerin uzaktan başka göründüğünü anlar ve duyulara güvenmemek gerektiğinin bilincine varır. Her şeyin şüpheli olduğunun farkına vardığı anda, içindeki düşünür doğar.

Rahip olmasına karşın en sert kelimelerle kiliseyi ve hatta dini eleştirmekten korkmayan Bruno, hiçbir yerde kalıcı olarak yaşayamaz, sürekli gezmek (gerçek anlamıyla kaçmak) zorunda kalır. Cenevre, Güney Fransa, Almanya, Zürih, Paris ve Londra'da devam eder yaşamına. Bu kaçışlar sırasında maddi sıkıntı da çeken Bruno, yoksulluğun hayatın en yalın hali olduğunu söyler. Ona göre yoksulluk hayatın en makyajsız en gerçek halidir.

1582 yılında Sorbonne Üniversitesi'nde bir kürsü elde eder. Bir İtalyan aristokrat tarafından davet edildiği Venedik'te Galileo Galilei ile tanışır. **Mocenigo** adlı bir aristokratla çatışınca, onun tarafından Engizisyon'a teslim edilir. Ona, düşüncelerinden vazgeçmesi ve sonsuz evren görüşünün din sapkınlığı olduğunu kabul etmesi durumunda kilise tarafından affedileceği söylenir. Ama o düşüncelerini inanarak savunmaya devam eder. Engizisyon mahkemesi, baskılar sonunda düşüncelerinden döneceğini umarak yargılama süresini uzun tutar ve yaklaşık **7 sene (2555 gün ve 2555 gece)** gördüğü bütün işkencelere karşın, görüşlerinden taviz vermez ve ölüme mahkum edilir. Aslında kilise de hata yaptığının farkındadır ama itibarını zedelemek istemediği için ölüm kararını alır. Düşüncelerinin arkasında durduğu gibi ölüm kararının karşısında da dimdiktir Bruno; "**Siz bu hükmü okurken korkuyorsunuz fakat ben dinlerken korkmuyorum"** der.

17 Şubat 1600'de, Roma'nın ünlü meydanı Campo De Fiori'de, dili koparılarak, canlı canlı yakılmıştır. 19'uncu yüzyılın sonlarında ise meydanın aynı yerine bir heykeli dikilmiştir. Günümüz cahilleri buna Giordano Bruno'nun iade-i itibarı diyorlar.

Erhan Gökgücü'nün yazıp yönettiği Giordano Bruno İrfan Şahinbaş sahnesinde sergilendi. Oyunda geçen bir diyalogu paylaşmak istiyorum; Manastırda kapıyı kitlemek yasaktır. Ama kitap okumak daha çok yasaktır. Bruno kilitli kapılar ardında gizli gizli kitap okumaktadır. En yakın arkadaşı onu yakalar ve günah işlediği için ona çok kızar. Bruno da çocukluk arkadaşına en masum şekilde açıklar; çocukken ağaca çıkardık. Ağaca çıkmak yasaktı. Senin amcan bizi yakalar ve kolumuzdan tuttuğu gibi eve götürürdü. Biz ne yapardık? Yasak olduğu için ilk fırsatta yine ağaca çıkmaya çalışırdık. Sonra düşmüştük. Sen bacağını kırmıştın. Oysa amcan yasaklamak yerine, ağaca nasıl çıkılacağını bize öğretse daha iyi olmaz mıydı? Böylece düşmezdik. Kitapları yasaklamak yerine okumama izin ver. Bilmediğimiz o kadar çok şey var ki… Ağaca çıkıp, özgür ve mutlu olduğumuz günleri hatırla, der arkadaşına ve ortak eder günahı(!)na.

Bruno işkence ile sorgulanırken, gücünün tükendiği bir an "Ağaca çıkmak istiyorum. Ağaca çıkmak istiyorum." der. Papaz hiçbir şey anlamaz tabii ki… En beğendiğim diyaloglardan biriydi, bir çocuk özgürlüğünce ağaca çıkmak istemesi, bir insan olarak düşünce özgürlüğünü beklemesi…

> Oyunu yazan ve yöneten Erhan Gökgücü'nun oyunla ilgili düşünceleri ise son söz mahiyetinde;
>
> ''Türkiye ve dünyada devamlı, adı değişik olsa bile baskı süreçleri var. Bu baskıya karşı direnenlerin tarihte adeta ilk simgesi olmuştur Giordano Bruno. Bu yüzden, severek, düşünce özgürlüğünü anlatmak için yazdım. Dünyada özgürlüğün bugün gerçek anlamda uygulanmadığını görüyoruz. Geçen yüzyıl, savaşların yüzyılı oldu. Milenyum 'yeni bir umut' diye lanse edildi ama yeni umudun hemen arkasından Orta Doğu'da, başka bölgelerde savaşlar yaşanıyor. Tek sorun da savaş değil zaten. Düşünce özgürlüğünü, insansal özgürlüğü, bireyin birey olma yolunda ilerlemesini kısıtlayan bir dolu faktör var. Onun için Bruno, ne yazık ki her dönemde dünyanın hemen hemen her kesiminde geçerli bir konu.''

http://blog.milliyet.com.tr/giordano-bruno/Blog/?BlogNo=166285

Giordano Bruno diyor ki;

> **Özgür bir felsefe ve bilim ve düşünce istiyorum.**
>
> **Herhangi bir dini, sivil ve ya da akademik otoriteden özgür olmak istiyorum.**
>
> **Kilise, bir düşmandır.**
>
> **Kilise imanın nasıl kullanılacağı belirleyen bir güç aracıdır.**
>
> **Kilisenin kendine zarar vermeden yüzyıllardır kendi içerisinde süren bir hiyerarşisi yapısı vardır. Almanya, İngiltere, İskandinavya, İsviçre, ve her yerde sonsuz hizipleşmeler var. Kilise, meydan okuyan bu gücünü herhangi bir biçimde bütünlüğü savunmak için mücadele ediyor.**
>
> **Bir emrine karşı olamazsın..**
>
> **Günümüzdeki kilise sadece bir koruma aracı olmuştur.**
>
> **Tarih, kilisenin tarihinin yaşıyor.**
>
> **Kilise büyük talep gücü ve çözünürlük ve hatta acımasızlık, yani, zulüm içinde yaşıyor. Özgürlüğü isteyenler ve soranlar ise kilise tarafından paramparça edilecektir.**

GİORDANO BRUNO'NUN HERMETİK YÖNÜ

Hermetizm der ki: **"İnsan nefsi bir evdir. Ona eğer tanrı yerleşmezse şeytan yerleşir."**

M.S. IV. yy sonlarında Ortodoks kilisesi, Gnostizm'in kökünü büyük ölçüde kazımıştı. Neo-Platonculuk bir süre daha sürmüş, Mısır'ın 630 yılında Müslümanlar tarafından fethedilmesinden önce, o da ortadan kalkmıştı. Bu iki akımın silinip gitmesine karşılık, bilginin simgesi olarak Hermes Trimegistos, hem Hristiyanlık hem de Müslümanlık içinde yaşamaya devam etti.

Rönesans dönemine ait ve içine Astroloji'yi de alan konulardan birisi de Hermetizm'dir. Bu sözcük Hıristiyanlık öncesi dönemde yer alan inançları içine almaktadır. Astroloji'de sık sık geçen **"yukarıda ne varsa, aşağıda da o vardır"** ilkesi yine Hermetizm'den gelmektedir. Çok özet bir anlatımla, Hermetizm insanoğlunun evrenle olan birliğini, onun bir parçası olduğu düşüncesine dayanmaktadır.

Hristiyan Kilisesi, bir taraftan eski pagan tanrıların yeni inanç döneminde yaşamasına izin veriyor, diğer taraftan bunların önemini azaltabilmek ve evcilleştirebilmek içini eski tanrıları birer bilgeye dönüştürüyordu.

Örneğin, tanrıça "Neit-Athena", "Azize Catherine", "Horus- Perseus" ,"Aziz George" ve "Anubis", "Aziz Christopher" olarak Hiristiyanlığa katılıyorlardı. Ne var ki Thot-Hermes'in, Mısır bilgeliğinin simgesi Hermes Trimegistos" olarak Kilise dışı kalmış olması oldukça ilginçtir.

İslam'da Hermes Trimegistos, **İdris Peygamber** olarak insanlaştırılmıştır. İdris, Kur'an da dürüst bir peygamber olarak yer almaktadır. İslam'da da Hermes bir kültür kahramanı olarak ele alınmış ve tüm sanat ve bilimleri icat ettiğine inanılmıştır.

Rönesans'ın en belirgin özellikleri, insanın potansiyellerinin sonsuz olduğu inancı ve insanın her şeyin ölçüsü olduğu görüşüdür. İlginç olan Rönesans'ın bu düşünceleri Hermetik geleneklerden almış olmasıdır. XV. yy. başlarında, İtalyan sanat ve bilim adamları, canlandırmaya çalıştıkları eski bilgelikte Hermetik metinlerin ne denli ağırlıklı bir yeri olduğunu artık öğrenmişlerdi. Asklepius çoktandır biliniyor ve okunuyordu; Hermetik Metinler Arapçadan Latinceye çevriliyordu.

XV. yy. sonlarında ünlü düşünür ve gizemci Pico della Mirandola, neo-Platoncu düşünce ve Hermetik gelenekler ile Kabalayı birleştirdi. Önceden beri ilişkili olan Yahudi Gelenekleri ile Mısır Geleneklerinin yeniden birleştirilmesi çabasını aynı yüzyılda Campanella da sürdürdü. Hıristiyanlığın katı kurallarla dolu evrenini aşmakta yaratıcı Rönesans düşünürleri için Mısır ve Hermetizm'den başka alternatif yoktu. Yalnızca 1471 ile 1641 yılları arasında Ficino'nun Hermetika çevirileri yirmi beş, Patritius'un çevirileri altı basım yaptı. Asklepius tam kırk kez yayınlandı. Stapulansis'in Asklepius yorumları on bir basıma ulaştı. 1400 ile 1700 yılları arasında Batılı gezginler tarafından Mısır'ı anlatan ikiyüzelli kitap yayınlandı.

> **Yine aynı yüzyılda Hermesçiliğe ve Mısır'a beslenen ilgi kuşkusuz Rönesans kültürünün en saygı duyulması gereken yönüydü. Hermesçiliğin o dönemde verdiği en büyük ürün, bilimin ve araştırma özgürlüğünün öncüsü Giordano Bruno kişiliğinde ortaya çıktı. Bruno, kendinden öncekilerden ve çağdaşlarının tümünden daha ileri gitmiş olması bakımından olağanüstüdür. Tüm çabalarına karşın Bruno'dan önceki Hermesçiler, Hıristiyanlık tarafından çizilen sınırlar içinde kalarak, Mısır düşüncesini İncil'de yer alan bilgilerden daha yukarı taşıyamamışlardır. Oysa Bruno, Mısır bilgeliğine ulaşabilmek uğruna, yalnızca Hıristiyanlığın değil, Yahudiliğin bile ötesine geçmeye cesaret etmiş, üstelik bu çabanın hem entellektüel, hem de siyasal açıdan gerekliliğini vurgulamıştır. Bruno, Hermesçiliği katıksız Mısırlılığa döndürmeye çabalamıştır, onun için Hermesçi Mısır inançları aslında gerçek dinin ta kendisidir. Hıristiyanlığın sınırlarını aşan Bruno, engizisyon tarafından yakılarak öldürülmüştür.**

Mısır tutkusu yalnızca Katolik ülkeler ile sınırlı değildi. Protestanlar da Mısır ve Hermesçilik ile ilgilendiler. XVII. yy. da Almanya, Fransa ve İngiltere'de ortaya çıkan "Gülhaççılar" bir tür "Gerçek Din" kavramını geliştirirken Hermesçiliği temel aldılar. Gülhaççılar, toplumun gerçek bilgeliğe ulaşmış seçkin bir aydınlar grubu tarafından yönetilmesi gerekliliğini savunuyorlardı. Böylece Mısır rahiplerinden Pyhtagorasçı kardeşlik topluluklarına, oradan da Platon Akademisine uzanan ezoterik zinciri izlemiş oluyorlardı. XVII. yy. da Aydınlanma akımının önemli kişilerini bünyesinde barındıran Masonların ilgi odağı da Mısır oldu. Masonluğun tarihi, özellikle XVII: yy. da yeniden örgütlenme öncesi dönem oldukça karanlıktadır. Masonluk başlangıçta, Ortaçağ Avrupa'sında katedraller ve diğer önemli yapılarda çalışan duvarcıların oluşturduğu kapalı örgütlerdi. Reform ve Din Savaşlarından sonra İngiliz Adalarında yaşamayı sürdüren örgüt, "soylu ve burjuva" üyelerin girişiyle farklı bir niteliğe kavuştu ve "Spekülatif Masonluk" oluştu. Ne var ki, Masonlar XVII yy. öncesindeki bu yeni örgütlenmeden önce de Mısır'a ilgi duyuyorlardı. Örneğin, birçok eski el yazmasında Masonluğu Euclide'in Mısır'da kurduğu kayıtlıdır. Masonlar için, mimarlıkla eşdeğer olarak görülen ve büyük önem taşıyan geometri bilimi, Nil'in taşmasıyla sınır işaretleri kaybolduktan sonra tarlaları ölçmek için

Mısırlılar tarafından icad edilmişti. Rönesans dönemi Hermesçileri ile Gülhaççılar artasında nasıl bir bağlantı varsa, benzer bir bağlantı da Gülhaççılar ile Masonlar arasında da bulunuyordu. Bunun kanıtı olarak, bir Gülhaççı olan Elias Ashmole'un aynı zamanda Mason olduğunun bilinmesidir. Ayrıca, Gülhaççılar ile Masonlar arasında bazı Hermetik ilke ve düşünce benzerlikleri de vardı. Her iki örgüt de, evreni simgelemek için Süleyman tapınağı ve Piramitler gibi yapıların ölçü ve oranlarını kullanarak daha iyi, daha barışçı ve daha hoş görülü bir dünya yaratacak olan bir Aydınlanmışlar Grubu oluşturma arzusundaydılar.

Hermesçilik, XVII. yy. dan beri Gülhaççılığı, XVIII. yy.dan beri de Masonluğun Simgesel Ritüellerini etkilemeye devam etmektedir. XIX. yy. sonlarına doğru ortaya çıkan Martinizm, Teozofi (Theosophy), Gizlici Canlanma (the Occult Revival), Altın Şafak Hermetik Tarikatı (the Hermetic Order of Golden Dawn) gibi etkin ezoterik akımların arkasındaki itici güç yine Hermesçiliktir. Bu sayılan akımlar da XX. yy. da bir tür "Pagan Rönesansı" nın doğmasına yol açmışlardır. Ünlü psikolog C.G. JUNG' un insan ruhunun derinliklerini inceleyen yapıtlarının da, içerdikleri simya simgeleri ve arketiplerle Hermetik özellikler taşıdıkları kabul edilmektedir.

http://www.hermetics.org/Hermes2.html

Aytunç ALTINDAL, "Türkiye'de Ve Dünyada Casuslar" isimli eserinde Giordano Bruno hakkında şu bilgileri vermektedir.

Engizisyon'nu en güvendiği ajanlardan biri, **Giovanni Mocenigo** idi. Venedikli, çok köklü bir ailenin oğlu olan Mocenigo cizvitti ve tuzak kurarak idama gönderdiği kişi de çağının çok ötesinde bir filozof olan **Giordano Bruno** idi.

Bruno 1458'de Napoli yakınlarındaki Nola'da dünyaya gelmişti. Henüz 15 yaşındayken yerleşik kilise öğretilerine alternatif görüşler savunmaya başlamış ve çevresinde ilgi çekmişti. Bu nedenle ünlü Thomas Aquinas'ın da okuduğu **"Benedict Okulu**"ndan uzaklaştırılmış ve bir daha da okulların kapısından geçmemişti. Çeşitli ülkelere gitmiş, kralların ilgisine mazhar olmuş (ör. Fransa Kralı 3. Henry) ve (8. Henry'nin kızı) Kraliçe I. Elizabeth ile özel görüşmeler yapmıştı. Giordano Bruno, **felsefeci ve bilim adamı olmanın ötesinde bir okultist (Gizli güçlere inanan kimse)** ve teosolistti **(Bir kimsenin ruhu ile Tanrı arasında doğrudan bağlantı kurulabileceğini ileri süren dini sistem).** Kopernik'i, Avrupa'da tanıtan odur. Galile ondan etkilenmiş ama akıbetinden korktuğu için adını anamamıştı. **Bruno, ünlü "Rölativite" (görelilik) kuramını felsefeye ve bilime sokan asi bir filozoftu.** 1582'de yazdığı **"De la causa, principio et uno"** adlı kitabı zamanına ve dönemine göre inamlamayacak kadar çağ ötesi bilgilerle doludur. Bu nedenle de Engizisyon'un dikkatini çekmiştir. Bruno bu kitabında, Aristo'yu kıyasıya eleştirmiş ve onun öğrettiklerinin yanlış olduğunu kanıtlamıştır. **O dönemde Aristo'yu eleştirmek kilisenin koyduğu dogmaları eleştirmek ve yok saymakla eş anlamlıydı.**

Bruno ülkeden ülkeye kaçmak zorunda kalmış ve gittiği her ülkede Katolik Kilisesi'nin hışmına uğramıştır. Bruno en son Almanya'ya sığınmış ve burada **"konuşmaması"** koşuluyla yaşamasına izin verilmiştir. Bazı gizli dostlarının maddi yardımıyla son derece mütevazı bir yaşam süren Bruno, 1591 yılının Mayıs ayında Venedik'in en güçlü ailesi ve özellikle de Fatih Sultan Mehmet'e karşı her savaşta en önde yer alarak ünlenmiş olan Mocenigo Hanedanı'ndan bir davet almıştır. Bu mektupta kendisinin ve görüşlerinin bu hanedanın güçlü kişileri tarafından çok beğenildiği ve bu nedenle de kendisine kitaplarını yazabilmesi için Mocenigo Hanedanı'na ait bir ev ve aylık tahsis edileceği belirtilmiştir. Çok sıkıntı içinde olan ve sağlığı bozulan Bruno, daveti kabul ederek Venedik'e gitmiş ve Mocenigo'nun evine yerleşmiştir. **Kendisini güler yüzle karşılayan Giovanni Mocenigo, Bruno'dan kendisine "Occult" bilgilerini aktarmasını istemiş ama Bruno bu bilgilerin inisiye edilmemiş kişilerle paylaşılmayacağını, isteniyorsa felsefe ve bilimle ilgili bilgiler verebileceğini söylemiştir.** Bu gelişme üzerine cizvit Mocenigo, hakkında önceden hazırlanmış olan ihbar mektubunu imzalayarak Engizisyon Mahkemesi'ne vermiş ve Bruno'yu kendi adamlarına tutuklattırarak Roma'ya göndermiştir. Çıkarıldığı duruşmalarda kendi görüşlerini ısrarla savunan Bruno, kilise yetkililerinin

suçlamalarını şiddetle reddetmişti. Katolik Engizisyonu'nun, **Bruno'ya yönelttiği iki suçlamadan biri, gizli Calvinist olması; diğeri ise, çok ilginçtir ki "Türk Sultanı' nın ajanı" olmaktı.** Resmi tarihin yazdığı gibi Bruno, gerçekte dinsel ve bilimsel görüşlerinden dolayı değil, Mocenigo'nun ustaca kaleme aldığı ve "Casusluk" suçlaması yaptığı ihbara dayandırılarak **"YABANCI VE KAFİR"** bir gücün emrindeki **"CASUS"** olmaktan dolayı yakılarak öldürülmüştü. **Engizisyon tutanaklarında Giordano Bruno' nun "Felsefeci" değil "Casus" olduğu yazılıdır.**

Katolik Kilisesi bu açıklamaya 1990 yılında bile sahip çıkmıştı. Gerekçe olarak da Bruno'nun yakılırken kendisine uzatılan haça tükürmesi -bu nedenle Müslüman olduğu (!)ve İsa Mesih'in Tanrı olduğunu reddetmesi gösterilmiştir. Bruno, gerçekten de haça tapınmayı reddetmiş biriydi. Kilisenin hiçbir öğretisinin doğru olmadığını ve insanları aldattığını yazmış ve de söylemişti. Bruno, tarihte **"Rölativite"** kuramı kullanan ilk bilim adamıdır.

Bruno'nun idamından sonra kitapları yasaklanmış ve gizlice okuyanlar yakalandıklarında çok ağır cezalara çarptırılmışlardır. 18. yüzyılın sonlarına doğru İngiliz Deistleri, Bruno'yu okumuşlar ve onun "Rölativite" kuramını yaygınlaştırmışlardır. 20. yüzyılda bu kuramın teorisini yapmak ise önce Lorentz'e, ondan sonra da Einstein'e nasip olmuştu.

"Akademisiz Akademisyen" diye tanınan Bruno'yu ihbar eden ajan Mocenigo'ya ne oldu diye merak edenler için yazayım:

Engizisyon tarafından ödüllendirildi. Mocenigo Hanedanı'ndan altı kişi Venedik "Dodge"u (Duçe kelimesi buradan gelir, Egemen Senyor demektir) idi. **Bunların egemenliğine Fatih Sultan Mehmet son vermişti.** Giovanni Mocenigo, Engizisyon'u arkasına alınca, bu destek sayesinde tüm İtalya'da yeniden papadan sonraki en güçlü beş kişiden biri oldu. **Engizisyon için "Ajanlık" yapınca, Bruno idama gitti, Mocenigo da saltanat kurdu.** Mocenigo Hanedanr günümüzde de Venedik'teki en etkili ailedir. Hala turizmcilik yapan Mocenigoların sarayı şimdi çok lüks bir oteldir ve ilginçtir ki otelde, Bruno'nun kaldığı oda "özel" statüdedir. Mocenigolar, günümüzde **"Çok Ünlü ve Değerli Bruno'nun Odası"** diye tanıttıkları bu odada onun ajan Giovanni Mocenigo tarafından önce casusluk suçuyla ihbar edilip sonra da tutuklanarak idama gönderildiğinden hiç söz etmemektedirler. **TARİH KİTAPLARI VE ÜNİVERSİTELER ENGİZİSYON MAHKEMESİ'NDE BACAKLARI TİTREYEREK YAZDIKLARINI İNKÂR EDİP, DÖNEKLİK YAPAN GALİLE'Yİ SÜREKLİ YÜCELTİRLER...** Ne ilginçtir ki onun hocası, cesur yürek, ilkeli bilim adamı Bruno'yu üstü örtülü birkaç cümleyle geçiştirirler. Gerçek bilim adamlarının hazin akıbetidir bu.

Bruno için ilk anma töreni, Roma'da, 1889 yılında yakılarak idam edildiği meydanda yapıldı. Törene tam 30 bin kişi katıldı ve Katolik Kilisesi lanetlendi. 17 Şubat 2000'de ise onun idam edildiği alan olan Campo di Fiori'de toplanan binlerce kişi, yakılışının 400. yıldönümünde Bruno'yu andı. Katolik Kilisesi ise **"casusluk"** suçlamasını öne sürerek bu toplantıyı kınadı. **Giardano Bruno, hem çağdaşlarını hem de Isaac Newton'dan Einstein'a kadar tüm dâhileri etkilemiş olan yoksul ama dürüst bir bilim adamıydı; Vatikan bunun tam tersini söylüyor olsa bile.**

Rahab, Jan d'Arc ve Bruno örneklerini rastlantısal olarak seçmedim. İlk üç örnekte de ortak bir payda vardır ve bu payda gerçekte tüm casusluk olaylarında izlenir. Bu ortak payda "menfaat=çıkar" temini meselesidir.

Rahab ömeğinde bu fahişe kadına, Yahudilerin casusları, kendi kralları adına "menfaat" önermişlerdir. Eğer onlara yardım ve yataklık ederse Rahab ve ailesine hiçbir zarar verilmeyecek, tam tersine Kral Joshua tarafından taltif edilecektir. Rahab, bu çıkar uğruna ülkesinin "güvenliğini" ve milletinin "egemenliğini" düşmanına satmış ve binlerce yurttaşının -kadın, çocuk, yaşlı acımaksızın kılıçtan geçirilmesini Kırmızı Kurdeleli penceresinden seyretmiştir.

Jeanne d'Arc olayında ise yurdunu yabancı bir devletin işgalinden kurtarmak isteyen genç bir kızla (mahkeme kayıtlarına göre Pucelle=Kızoğlankız) kendi vatanını, ulusunu yabancı bir krala peşkeş çeken ve satarak "menfaat" temin eden din adamları ve yargıçlar vardır. İki anlamda Jeanne d'Arc'ı yaktıran din adamları, Rahab gibi davranmışlar ve servet edinmişler ama Rahab'ın tam tersi olan

Jeanne d'Arc (anti-Rahab) kilise düşmanı olarak yakılarak öldürülmüştür. Jeanne d'Arc, Fransa'nın "güvenliğini ve egemenliğini" savunmuş, din adamları ise kendi vatanlarını kişisel servet edinme uğruna, rüşvet karşılığında satmışlardır. Oysa bu kişiler, Fransa'da halkın en çok güvendiği kurum olan kilisenin başındaki din adamlarıydılar. **Hiç kimse, onların, tahtı ve kiliseyi satabileceğine ihtimal vermiyordu. Ama onlar, kişisel çıkarlan uğruna, hiçbir dindar Katolik'in düşünemeyeceği gizli bir pazarlığı gerçekleştirdiler ve sattılar.** En güvenilir, kurumların tepe yöneticileri olan bazı kişiler, örneğin CIA'nın ve KGB'nin en üst düzey yöneticileri, gizli pazarlıklarla ülkelerine ve yurttaşlarına ihanet edebilmişlerdir. Bunları adlarıyla ve eylemleriyle göreceğiz.

Bruno olayında da "çıkar" ön plandadır. Ancak bu kez insanları uyandırmaya, bilimi geliştirmeye ve insanları özgür düşündürebilmeye uğraşan genç bilim adamı, inançları uğruna mücadele ederken kendisine yardımcı olmayı vadeden sahte bir dostun ihanetine uğramış ve hayatını -kişisel güvenliğini ve egemenliğini yitirmiştir. Onu casuslukla suçlayarak ölüme gönderen muhbir kişi (mole) ise taltif edilerek yüceltilmiştir. Bruno günümüzde semantik bilimin kurucusu kabul edilmiştir.

Aytunç ALTINDAL, Türkiye'de Ve Dünyada Casuslar, 2008, İstanbul, s. 23-27

GİORDANO BRUNO (1973) Film

Yönetmen: Giuliano Montaldo

Ülke: İtalya, Fransa

Tür: Biyografi , Dram

Vizyon Tarihi: 29 Kasım 1973 (İtalya)

Süre: 114 dakika

Dil: İtalyanca

Senaryo: Lucio De Caro , Giuliano Montaldo

Müzik: Ennio Morricone

Görüntü Yönetmeni: Vittorio Storaro

Yapımcılar: Leo Pescarolo , Carlo Ponti ,

Özet

İtalyan yapımı filmde, 17'nci yüzyılda Venedik'te kiliseye muhalif fikirleri yüzünden Engizisyon mahkemesinde yargılanan eski bir rahip ve bilim adamı olan Giordano Bruno'nun hayatı konu ediliyor.

HASTALIĞIN ÜSTESİNDEN GELMEK

PAUL W. EWALD

Hastalığa ne yol açar?

Sorunun basitliği, modern teknolojinin gelişkinliği ve uzmanların güvenle saçtığı umutlar karşısında, dışarıdan bakan bir kişi hastalıkların temelindeki sebeplerin gayet iyi anlaşıldığım sanabilir. Oysa öyle değil. Tıbbın sebeplerini kavramak için hâlâ uğraştığı birçok yıkıcı kronik bozukluk var:

Kalp krizi, inme, Alzheimer hastalığı, şizofreni, kanser ve diyabet.

Önümüzdeki elli yılda hayatımızın kalitesi bu kronik hastalıkları ne ölçüde denetim altına aldığımıza bağlı olacak.

Bütün biyolojik fenomenlerde olduğu gibi, nedensellik mekanik anlamıyla **("Hastalığı doğuran etkenler nelerdir?")** ve evrim anlamıyla **("Hastalıkla sonuçlanan seçici baskılar nelerdir?")** ele alınabilir. Mekanik anlamda, mevcut tıp ders kitaplarında sayılan hastalıkların ancak yarısı için bir nedensellik mutabakatı vardır.

> **Mekanik sebepler üç kategori altında toplanabilir:**
>
> **Genetik yapı, parazitler (enfeksiyon dahil) ve radyasyon, belirli kimyasalların çok fazla ya da çok az alınması gibi parazitsel olmayan ortam etkileri.**

Sağlık bilimlerindeki çoğu uzmanlar **nedensellik sorununa** bir yapıtaşı yaklaşımını savunur. Çözümlerin zamanla ortaya çıkacağı umuduyla, hastalığın işleyişini hücresel ve biyokimyasal düzeylerde anlamaya çalışır. Bu cazip bir fikir olmakla birlikte, öyle büyük tıp başarıları sağlamış değildir henüz —büyük başarıdan kastım yama vurma işlerinden ziyade kesin çözümlerdir. **Lewis Thomas**'ın otuz yıl önce "**Tıp Teknolojisi**" makalesinde yazdığı şey bugün hâlâ geçerlidir: Organ nakli ve baypas cerrahisinden çoğu kanser terapisine kadar, hekimlik büyük ölçüde yama çözümlere ya da marjinal yarara sahip destekleyici bakıma yöneliktir. Uzmanlar bugünkü hastalıkların geçmiştekilere oranla daha çetin olduğunu ve yama vurma işlerinin belki de bekleyebileceğimiz en iyi sonuç olduğunu belirtiyor. Oysa kayıtlar tam tersini işaret ediyor. Yakın dönemde çetin sayılan hastalıklar için kesin çözümler bulma yönündeki gidişat sürüyor. **Genellikle böyle çözümler enfeksiyona bağlı sebeplerin anlaşılmasıyla ortaya çıkıyor; örneğin, son yirmi yılda hepatit B ve C virüslerine dönük kan örneği taraması ile hepatit B aşısı sayesinde binlerce karaciğer kanseri ve hepatit vakası önlenmiştir.** Peptik ülserler ve mide kanseri artık antibiyotiklerle iyileştirilebiliyor.

> Ne var ki, enfeksiyon hastalıkları açısından bile, temel başarılar yapıtaşı tümevarım yaklaşımından ziyade tümdengelim atılımlarının test edilmesi yoluyla ortaya çıkmıştır. **Edward Jenner** iki yüz yılı aşkın bir süre önce modern aşı yöntemini bulduğunda, virüslerden haberi yoktu. **John Snow ve Ignaz Semmelweis** ondan yarım yüzyıl kadar sonra, enfeksiyon hastalıklarının nasıl bulaştığını ve bulaşma yolunu kesmekle nasıl önlenebileceğini göstererek modern epidemiyolojiyi kurduklarında, bakterileri hiç görmemişlerdi. **Joseph Lister** cerrahi donanımı sterilize etmenin yararını ortaya koyduğunda da aynı durum söz konusuydu. **Paul Ehrlich** ve **Alexander Fleming** antibiyotik tedavisi anlayışı ve uygulamasını getirdiklerinde, bakteri büyümesini kimyasal yoldan önleyen mekanizmalar konusunda neredeyse hiçbir şey bilmiyorlardı. Bu tarihsel gerçekler kesin çözüm öbekleri doğurabilecek kavramsal içgörüleri hesaba katmak açısından, modern tıbbi araştırmalara yön veren yapıtaşı yaklaşımının ötesine bakmanın yararını vurguluyor. Bu yaklaşımın bir örneği hastalık nedenselliğini evrimci bir perspektifle değerlendirmektir.

Evrimci açıklamalar sonuçta genetik nedenselliğe dayanır. Dolayısıyla evrim tıbbının insan hastalıklarını büyük ölçüde insanın genetik yapısı bağlamında açıklayacağı sanılabilir. **Evrim tıbbı**

gerçekten de böyle açıklamalar sunar. Örneğin, kronik hastalıklar yaşlanma teorisiyle açıklanmıştır: Vücudun çökmesinin sebebi, doğal seçilimin bireylere gençlik yıllarında yarar sağlayan, ama yaşlandıkları ve doğal seçilimin etkisizleştiği dönemde bir bedel ödeten özellikleri yeğ tutmasıdır. Alternatif bir açıklama olarak, kronik hastalıklar şimdiki ortamlar ile insan genlerinin şekillenmesinde büyük ölçüde rol oynayan geçmişteki ortamlar arasında var olan bir uyumsuzluktan kaynaklanıyor olabilir. Öne çıkan üçüncü bir alternatif ise enfeksiyon nedenselliğidir: **Kronik hastalıklar gizlice doku hasarına yol açan enfeksiyon etkenlerinin bir sonucu olabilir; böyle bir hasar zamanla kalp krizi, kanser ya da Alzheimer gibi ciddi hastalıklarda kendisini belli eder.** Bu son alternatif evrimci açıklamaları sonuçta genlerin bağlamına oturtmanın yararını yadsımaz; ama kronik hastalıkların nedenselliğine ilişkin hipotezleri insan genleriyle sınırlamamak gerektiğini vurgular. Parazitlerin genlerini de göz önünde tutmamız gerekir.

Meslektaşım **Gregory Cochran** ve ben, hasar yaratıcı yaygın kronik hastalıklar açısından, evrim ilkeleri ışığında ele alman bulguların enfeksiyonu işin içine kattığını vurgulamış bulunuyoruz. Eğer bu hastalıklar kusurlu alellere bağlı olsaydı, mutasyon oranlarının genellikle hastalıkları gözlemlenen sıklıklarda tutacak şekilde düşük olması gerekirdi. İnsanlarda kalımlılık ve hastalık kalıpları yaşlanma ödünlemesi modeline uymamaktadır. Ortama bağlı yeni faktörlerin ilke olarak akla yakın ve sigaraya bağlı akciğer kanseri gibi bazı vakalarda önemli görünmesine karşın, ortaya atılan enfeksiyon dışı ortam sebepleri hastalık kalıplarını başlı başına açıklamada genellikle yetersizdir. İşin içine enfeksiyon nedenselliğini katmak olsa olsa belgelenmiş epidemiyolojik kalıpları açıklayabilir ve bunu da ancak evrim ilkelerine uygun olarak yapabilir; çünkü patojen ile konak arasındaki genetik çıkar çatışması zaman içinde hastalık durumlarını süresiz olarak kalıcılaştırabilir. Kısa vadede doğal seçilim belirli bir patojene genetik duyarlılığı aşağı yukarı bir kötü gen kadar yeğ tutmama eğilimi gösterir. Ama kötü genlerden farklı bir özellik olarak, enfeksiyon hastalıkları karşısındaki genetik duyarlılıklar uzun vadede bir birlikte evrimci satranç oyununda sürekli değişir. **Bir patojene genetik duyarlılığa karşı seçilim, patojene yönelik karşı-önlemler geliştirmiş olan bir konak topluluğunu bir kalıt olarak bırakır.** Bu karşı-önlemler ise patojen topluluğunda karşı-önlemlere dönük önlemlerin evrimini kolaylaştırır ve süreç böyle sürüp gider.

Evrimci biyolojideki sorunların çoğu yavaş çözülür; çünkü sorunlar karmaşıktır, testler zordur ve sağlanan kaynaklar kıttır. Buna karşılık, kronik hastalıkların nedenselliği muhtemelen görece çabuk çözülecek —geleneksel olarak sınırlarla ayrılmış sağlık bilimi disiplinlerindeki araştırmacıların konuyu evrim ışığında canla başla ele alacak olmalarından dolayı değil, kronik hastalıkların enfeksiyon nedenselliğini artık tartışıyor ve gayretle araştırıyor olmalarından dolayı. Evrim teorisinin sonuçları, tıbbi araştırmaların ilerleyişi ve biriken bulgular göz önünde tutulduğunda, yaygın ve son derece hasar verici **kronik hastalıklara —ateroskleroz, diyabet, Alzheimer hastalığı, kanserlerin çoğu ve doğurganlık sorunlarının çoğu— enfeksiyonun yol açtığı görüşünün önümüzdeki elli yılda kabul edilmesini bekliyorum.**

Fakat bu oldukça omurgasız bir tahmin; değerlendirilebileceği zaman geldiğinde, yanlışlığından dolayı eleştirilmek için ortalıkta olmayacağım muhtemelen. Hastalık nedenselliğine evrimci yaklaşım gerçek bir değer taşıyorsa, önümüzdeki birkaç on yılda enfeksiyon nedenselliğinin kabul edileceği hastalıkları belirlemede daha riskli bir sınava girişebilmeliyiz. İzleyen sayfadaki tabloda, enfeksiyondan kaynaklandığının kabul edileceğini tahmin ettiğim tarihlerle birlikte, en önemli kronik hastalıklardan bazıları yer alıyor. Bu tahminleri teste elverişli hale getirmek açısından, "kabul" için şu ölçütü öneriyorum: **Önceki beş yılda yayımlanan tıp metinlerinin en az dörtte üçünde hastalığın enfeksiyondan kaynaklandığının belirtilmiş olması.**

Enfeksiyon nedenselliğini kabul etmenin esas olarak bulguların niteliğine bağlı olduğunu öngörmek, nesnel değerlendirmeye gereğinden fazla ağırlık vermektir. Uygun hipotezler yelpazesi test edildiği sürece, düzenli biriken bulgular gerçekten yardımcı olur. Ama enfeksiyon nedenselliği için üstelemeye direnen türden bulgulara muhtemelen hiç varmayacağız; çünkü enfeksiyonun yol açtığı öbür kronik hastalıkların çoğu için enfeksiyon nedenselliğinin mutlak kanıtı muhtemelen elde edilemeyecek. Örneğin, **son çeyrek yüzyılda tıp camiası insana özgü herpes virüsü 8'i Kaposi sarko-**

munun sebebi ve HTLV-l'i yetişkin T-hücre lösemisinin sebebi olarak kabul etmiştir. Ama aynı korelasyona bağlı bulgu niteliği ateroskleroz için kabul edilmeyecektir; başlıca sebebi ise hastalık üzerinde yıllarca yürütülen araştırmaların ve oluşan uzman görüşlerinin çok çeşitli yerleşik çıkarlar yaratması ve bunun kabul etme hızı önünde bir ayak bağı oluşturmasıdır. Böyle bir ayak bağından kurtulmak zaman alır. Burada **Charles Darwin, Max Planck ve Thomas Kuhn**'un kavrayışları geçerlidir: Uzman görüşü dengesinin değişmesi için, tutucuların yeterli bir kısmının emekliye ayrılması ya da öbür dünyaya göçmesi ve yerleşik çıkarlara sahip olmaksızın alana giren yeterli sayıda genç kişinin olgunlaşıp etkili konumlara gelmesi gerekecektir. **Benim tahminim ateroskleroz ve Alzheimer hastalığı açısından bu noktaya 2015'e doğru varılacağı yönünde.** Burada biraz kara ironi var: Nedensel organizmalar kendilerini yok sayanları tahttan indirerek sürece katkıda bulunuyor.

Tablo 1. Çeşitli kronik hastalıkların enfeksiyon nedenselliğinin kabul edilişine ilişkin tahmini yıllar (Bu bilgiler 2007 yılı itibarıyla verilmiştir.)

Hastalık	Aday patojenler	Enfeksiyon nedenselliğinin kabul edileceği yıl
muttipl skleroz	*Chlamydia pneummorıiae,* insana özgü herpes 6	2010
tip 2 diyabet	hepatit C virüsü Iminör sebep]	2010
tip 2 diyabet	bilinmiyor (majör sebep)	2025
baş ve boyun kanserleri	insana özgü papilom virüsü	2010
burun-boğaz kanseri	Epstein Barr virüsü IEBV)	2010
çocuk lösemisi	bilinmiyor	2015
meme kanseri	fare meme tümörü virüsü (EBV)	2015
ateroskleroz	*C. pneummoniae, Porphyromonas gingivatis,* sitomegalo virüs, *Actinobacillus actinomycetocomitans*	2015
Alzheimer	herpes simpleks 1, *C. pneummoniae*	2015
şizofreni	*T. gondii,* herpes simpleks 2, endojen retrovirüs, borna hastalığı virüsü (BDV)	2020
çift kutuplu depresyon	BDV	2025
prostat kanseri	bilinmeyen retrovirüs	2025

Bu tablodaki tahminlerde önceki geçiş süreleri bir rehber olarak kullanılıyor; ama inandırıcı bulguların ilk ortaya çıkışı ile kabulü arasındaki sürenin sabit olduğu gibi basit bir varsayım esas alınmıyor. Göz önünde tutulan başka bir husus, enfeksiyondan kaynaklanmanın halihazırda kabul edilen düzeyinden ileriye doğru atılımın büyüklüğüdür. Bazı baş ve boyun kanserlerinin enfeksiyon nedenselliğinin aterosklerozun enfeksiyon nedenselliğinden önce kabul edilmesini bekliyorum —üstelik, ilkine ilişkin bulguların şu anda daha eksik olmasına karşın. Başlıca sebep önceliktir. Aday patojen olan insana özgü **papilom** virüsünün rahim boynu kanserinin bir sebebi olduğu daha şimdiden kabul edilmiştir; dahası, bu kanserler için nedensel açıklamaları (sözgelimi yetişkin T-hücre lösemisine ve Kaposi sarkomuna ilişkin açıklamaları) dengeli biçimde göz önünde tutmanın güçlü yerleşik çıkarların ayak bağına takılması söz konusu değildir. Benzer şekilde, *Cblamydia pneumoniae* rol oynadığı başlıca kronik hastalıklardan birinin —ateroskleroz, inme, Alzheimer hastalığı ve multipl skleroz— sebeplerinden biri olarak kabul edilirse, geri kalan hastalıkların bir sebebi olarak kabul edilmesinin önündeki direnç domino taşları gibi yıkılacaktır herhalde. Ama bu durumda, benzerlik noktası doku türü değil, ortak bir genetik yatkınlıktır -C. *pneumoniae'ye* duyarlılığın artmasıyla ilişkili olduğu saptanmış olan epsilon-4 aleli.

Kanserin enfeksiyon nedenselliğine genel muhalefet özellikle köklü görünüyor. Eldeki bulgular temelinde düşünülünce, bu direnç şaşırtıcıdır. **Çünkü tıp araştırmacıları insan kanserlerinin yaklaşık yüzde 15-20'si için enfeksiyon sebeplerini daha şimdiden kabul ediyor; yirmi beş yıl önce yüzde 1'in altında olan orana göre büyük bir yükseliş bu.** Enfeksiyon olasılığının yok sayılabileceği insan kanseri örnekleri ise çok az, yüzde 5'in bile altında. İnsan kanserinin enfeksiyon nedenselliği konusundaki savaş, **Peyton Rous'un virüslerin tavuklarda kansere yol açabileceğini ortaya koyduğu 1910'dan beri sürüyor.** En ateşli anti-enfeksiyon savunucuları 1970'lerin sonlarında onkojenlerin ve enfeksiyon dışı karsinojenlerin katkısının doğrulanması ve böylece akla yakın bir mekanizmanın belirlenmesi üzerine zafer ilan ettiler. Yıldan yıla adım adım geri çekilmelerine karşın, zafer kazanmış olma edasını sürdürüyorlar. Bu çevrelerin mantık sürçmesi, katkıda bulunan bir mekanizmanın lehindeki bulguları (karşılıklı olarak bağdaşır) başka bir mekanizmanın katkıları aleyhindeki bulgularla karıştırmaya dayanıyor. Oysa hastalık nedenselliğinin her üç kategorisi de çoğu kez birlikte etki gösterir.

Ateroskleroz ve kanserde olduğu gibi, şizofreni ve manik-depresif bozukluk gibi ağır zihinsel rahatsızlıkların enfeksiyon nedenselliğinin kabul edilmesi de uzmanların yerleşik çıkarlarından dolayı kaçınılmaz olarak gecikecektir. Bu ayak bağına eklenen bir etken, zihinsel rahatsızlıkların insanlara özgü oluşunun enfeksiyon nedenselliğini deneysel yolla göstermenin güçlüğüdür. Bir farenin sanrılı, paranoyak, depresif ya da manik olduğu nasıl anlaşılabilir ki? Bu sava karşı çıkmak için, frengiye bağlı cinnetin ilk saptanışına işaret edilebilir. **Ama frengiye bağlı cinnetin enfeksiyon nedenselliğinin kolayca kabul edilmesinin sebebi, araştırmacıların bu cinnetin frengiyle bağlantısını zaten belirlemiş olmalarıydı.** Uzmanlar frengiye enfeksiyonun yol açtığını kabul ettikten sonra, frengiye bağlı cinnete enfeksiyonun yol açtığı görüşünü de kabul etmeye hazırdı. Frengiye bağlı cinnet daha sonra zihinsel rahatsızlıklar çerçevesindeki ayrı bir nedensellik alanına rahatça kapatıldı. Günümüzün bilinmeyen sebeplere bağlı zihinsel rahatsızlıklarının akut hastalıklarla bağlantısı açıkça belirlenmiş değildir; bu anlamda, frengiye bağlı cinnetten çok yetişkin T-hücre lösemisine ve Kaposi sarkomuna benzerler. O halde şizofreninin enfeksiyon nedenselliğinin yakın kabul edileceği konusunda niçin iyimserim? Epidemiyolojik kalıp enfeksiyon nedenselliğinin bu işe karıştığına dair güçlü veriler sunmaktadır. Örneğin, şizofrenikler genelde kış sonlarında veya ilkbahar başlarında doğmuş kişilerdir; şizofreninin kış sonlarında ve ilkbahar başlarında doruğa çıkan doğum öncesi enfeksiyonlardan ya da bebek enfeksiyonlarından kaynaklanıyor olabileceğini gösteren bir ipucudur bu. Aday patojenlerle önemli ilintilerin bulunması da enfeksiyon nedenselliğini işin içine katıyor. Örneğin, **yakın dönemdeki bir inceleme, beyin paraziti *Toxoplasma gondii'ye* pozitif tepkinin şizofrenik hastalarda yüzde 42, sağlıklı kontrol deneklerinde ise ancak yüzde 11 olduğunu göstermiştir.** Şizofreninin enfeksiyon nedenselliği on yıl önce böyle bir fikri savmış olacak uzmanlarca şimdi ciddi olarak ele alınıyor ve çeşitli laboratuvarlar bu olasılığı aktif olarak araştırıyor. Bütün bunlar şizofreninin enfeksiyon nedenselliğini kabul etmenin büyük ölçüde emeklilik-göçüş faktörüyle, on ila on beş yıl içinde görüş dengesini herhalde değiştirecek bu olguyla sağlanacağını düşündürtüyor bana.

Önümüzdeki elli yılda, enfeksiyona bağlı kronik hastalıklara karşı aşıların geliştirilmesi nedensel etkenleri bulma sürecimizi yakından izleyecektir herhalde. Bir patojenin özellikle mutasyona elverişli olmadığı durumlarda, aşılar özellikle etkili olabilir. **Dolayısıyla insana özgü papilom virüsü gibi DNA virüslerini aşılarla denetim altına almanın HIV gibi RNA virüslerine oranla daha kolay olmasını bekleyebiliriz.** Gelecekte hastalığın üstesinden gelmek için temelde yeni teknolojik ilerlemelere gerek yok. Doğru aşıların hastalığı önleyeceğini zaten biliyoruz. Doğru anti-enfeksiyon etkenler hastalıkları iyileştirebilir ve enfeksiyonların hasar verici durumlara ilerlemesini önleyebilir. Bulaşma zincirini kırmanın bir bireyde enfeksiyonu önleyebileceğini ve bazen bunun bütün bir toplumda sağlanabileceğini zaten biliyoruz. Ve de yeni saptanan enfeksiyon etkenleri için böyle çözümler geliştirme açısından tıbbi izleme sicili çok iyi.

Enfeksiyon hastalıklarında evrim nedenselliği büyük ölçüde tehlikeliliğin evrimiyle ilgilidir: Bazı parazitlerin iyi huyluluğa, öldürücülüğe ya da ikisi arasında bir noktaya doğru evrim göstermesine yol açan şey nedir? Bu soruya verilen cevaplar enfeksiyon hastalığını denetim altına almaya önemli bir üçüncü yaklaşım umudunu veriyor; yani, enfeksiyonu iyileştirmenin ve yayılmasını denetim altına almanın yanısıra, patojenin evrimini denetim altına almayı ve böylece yaşamı tehdit eden düşmanları birlikte yaşanılabilir iyi huylu varlıklara dönüştürmeyi başarmamız gerekir. Başlıca hastalık kategorilerinin her biri açısından, teori ve mevcut bulgular bu hedefe ulaşabilecek en azından bir müdahale biçimi olduğuna işaret ediyor. Önümüzdeki çeyrek yüzyılda, muhtemelen aşıları akıllıca kullanma ya da yoksul ülkelerde ishal patojenlerinin suyoluyla bulaşmasını engelleme yoluyla bu evrim başarısı öykülerinin ilk örneğinin sergilenmesini bekliyorum. Dengede duran bir konu da antibiyotik direncinin denetim altına alınması: Daha iyi huylu patojenler, daha seyrek antibiyotik kullanımı ve böylece antibiyotik direncinde daha sınırlı evrim. Tehlikeliliğin evrimini denetim altına alabilirsek, buna bağlı olarak antibiyotik direncinin evrimini de denetim altına alabileceğiz herhalde.

Tıp tarihi bir gösterge sayılırsa, ilk başarı öyküsü öbür hastalıklara aynı yaklaşımı teşvik edecektir - tıpkı aşılarda, antibiyotiklerde ve hijyenik iyileşmelerde olduğu gibi. Ne var ki, ilk başarının zamanlamasını kestirmenin güç olması nedeniyle, bu zincirleme tepkinin zamanlamasını da kestirmek güçtür. Yüzyılın ortalarına gelindiğinde, hasar yaratıcı ishal hastalıkları gibi birkaç hastalıkta tehlikelilikten iyi huyluluğa gerçekleşecek evrimsel geçişi muhtemelen başarmış olacağız; ama geri kalanların çoğunda hâlâ test sürecinde olacağız.

Önümüzdeki elli yılda neler olmayacak?

Kesin denetim çabalarımızı köstekleyen bazı etkenlere çatmamız kaçınılmaz. Örneğin, etkisizleştirmek için temelde yeni bir önlem bulmadığımız sürece, HIV yama vurma işleriyle -yani virüsü kısıtlayan, ama kesin olarak denetim altına almayan anti-viral ilaçlarla ve aşılarla bastırılmış, ama çözülmemiş bir sorun olarak kalacak. Bu ürkütücü olasılığın sebebi virüsün genetik esnekliğidir: HIV anti-viral ilaçlara karşı kolayca direnç kazanabiliyor ve aşılamanın deli gömleklerinden kurtulması beklenebilir. Son birkaç yılda olduğu gibi, anti-viral ilaç kombinasyonlarının akıllıca kullanılması tıbba bir avantaj sunabilir; ama bir çare sağlamayacaktır. En iyi umut zaman kazanmaktır —AIDS'ten uzak yaşam için antiviral ilaçların sağlayacağı on küsur yıl, enfeksiyondan hemen sonra verilen tedavi aşılarının sağlayacağı belki on küsur yıl ve tehlikelilik evrimini denetim altına almanın sağlayacağı belki on küsur yıl. Toplam olarak bu süre bile tıbbın difteri, çiçek hastalığı, boğmaca, kızamık ve çocuk felci gibi hastalıklar üzerinde kurduğuna benzer bir kesin denetimi sağlamayacaktı -özellikle anti-viral bileşikleri uzun süreli kullanmayla ilintili yan etkiler göz önünde tutulduğunda.

Yerküreyi saracak yeni korkunç hastalıkların ortaya çıkacağına dair mevcut endişelere rağmen, makul bir yaklaşımla önümüzdeki yarım yüzyılda AIDS gibi yıkıcı yeni salgın sayısının sıfır ya da bir —muhtemelen sıfır— düzeyinde kalacağına emin olabiliriz. Zira yüzyılı epey aşkın bir süreden beri gittikçe hızlanan ve gittikçe daha uzak bölgeleri içine alan bir küresel insan karışımı yaşanıyor. Bu karışım şimdiye kadar bizi neredeyse dünyanın her kesiminden patojenlere maruz bırakmış olmalı. Böyle bir karışıma rağmen, (bildiğimiz kadarıyla) coğrafi bakımdan dar bir alandan yayılarak yıkıcı bir küresel salgına yol açan tek bir yeni patojen var:

HIV-1. AIDS salgınını bir örnek olarak gösteren bilimciler ve bilim dünyası dışından kişiler, başka patojenlerin benzer tehditler yaratabileceği uyarısında bulunmuştur. Aşina olduğumuz adaylar şunlar: **Ebola ve Marburg gibi egzotik kanamalı virüsler; sivrisinek kökenli Batı Nil virüsü; hanta virüsü** (ABD'nin Güneybatı bölgesinde yakın dönemde ortaya çıkan "dört köşe" hastalığının faili); deli dana hastalığına ve insandaki dengi yeni **Creutzfeld Jakob varyantına yol açan priyon.** Ancak endişeler yersiz. Bu patojenler hasta ettikleri kişiler için feci sonuçlar doğurmakla birlikte, küresel facia tehlikesini barındırmıyorlar. Düpedüz uygun özelliklere sahip değiller. Batı Nil virüsünün insanlardan sivrisineklere geçmesi mümkün değil. Ebola virüsünün dış ortamdaki dayanıklılığı öldürücü insan enfeksiyonu döngülerini sürdürecek ölçüde değil. Priyonlar ancak yamyamlık ve kornea nakli gibi olağandışı ve denetlenebilir durumlarda insandan insana bulaşıyor.

[PrionViral hastalıklarda toksin üretiminden sorumlu, kendi kendini eşleyebilen ve enfekte proteinlerin yapımını sağlayan izole bir proteindir. Ne virüs, ne bakteri olan, sinir sistemi hücrelerinde doğal olarak üretilen normal proteinlerin, değişerek oluşturduğu, izole, bulaşıcı, patojen ve infekte etme yetisine sahip proteinlerdir. İnsanlarda görülen Deli dana hastalığı, koyunlarda görülen Scrapie hastalığı bu tür hastalıklardandır.]

Asıl tehdit halen aramızda dolaşan ve bizi öldüren ya da evrimle öldürme gücünü arttırabilecek olan patojenlerden geliyor. Enfeksiyon nedenselliğinin oynadığı role ilişkin mevcut bulgular doğruysa, kalp krizi, inme, Alzheimer hastalığı ve kanser gibi feci küresel salgınlardan zaten ölmekteyiz —öldürücü olan, ama dikkate alınmayan enfeksiyon etkenlerinin yol açtığı salgınlardır bunlar. Leoparlar sinsice peşimizde dolaşırken, birkaç başıboş kedi yüzünden telaşlanıyoruz. Önümüzdeki yarım yüzyılda, leoparları sonunda tanıyacağız ve en azından bazılarını köşeye sıkıştıracak önlemler alacağız.

Patojen, hastalığa neden olan her türlü organizma ve madde. Bu terim çoğunlukla çok hücreli organizmaların işleyişini ve hücre bütünlüğünü bozan yapılar için kullanılır; ancak bunun yanında, tek hücrelileri etkileyen patojenler de vardır. Patojen kelimesi, eski Yunanca´daki "pathos" (acı) ve "genesis" (oluşma) kelimelerinin birleşimidir.

PAUL W. EWALD

Amherst College'da biyoloji profesörüdür. Kuruluşuna katkıda bulunduğu ve dünyanın çeşitli yerlerindeki üniversite kampuslarında, seminerlerde ve sempozyumlarda üzerine kapsamlı konferanslar verdiği bir disiplin olan evrimci tıp alanındaki uzmanlardan biridir. Bu disiplinin ortaya çıkışında dönüm noktası sayılan *Evolution of Infectious Disease'*in [Bulaşıcı Hastalığın Evrimi] yanısıra *Plague Time: How Stealth Infections Are Causing Cancers, Heart Disease, and Other Deadly Ailments* [**Veba Zamanı: Gizli Enfeksiyonlar Kansere, Kalp Krizine ve Diğer Ölümcül Hastalıklara Nasıl Yol Açıyor**] kitapları vardır.

Kaynak:

Editör: Jhon Brockman, trc: Nurettin Elhüseyni, NTV Yayınları, 8. Baskı: Temmuz 2008, İstanbul, s.323-335

KANSERDE KORKUNÇ İDDİA

Etyen Mahçupyan, Amerika'da 1965 yılından beri yapılmakta olan kanser aşısının, araştırma fonlarının kesilmemesi için ilaç endüstrisi tarafından baskı altında tutulduğunu ileri sürdü.

Gazeteci -yazar Etyen Mahçupyan'ın, her yıl 7 milyon insanın ölümüne neden olan kanser hastalığının tedavisi üzerine ortaya attığı bir iddia, tıp camiasını ve ilaç endüstrisini büyük bir zan altına soktu. Mahçupyan, kansere karşı geliştirilen ve **Amerika'daki Livingston Kliniği'nde 1965** yılından beri yapılan kanser aşısının ilaç ve tedavi endüstrisi tarafından baskı altında tutulduğunu iddia etti.
Yüzyılın skandalı olarak dile getirdiği konuyu, sütununda art arda yazdığı yazılarla masaya yatıran Mahçupyan, bir çıkar çetesinin olduğunu işaret ediyor. Mahçupyan'ın iddiasına göre, başını Amerika'daki kanser kuruluşlarının ve ilaç sanayiinin çektiği bu çıkar çetesi, kanser tedavisinden kazandıkları para uğruna kansere karşı geliştirilen aşının kullanımını engelliyor. 'İlaç endüstrisi tarafından kanserle ilgili bilimsel araştırmalar yapan bilim adamlarına verilen fonların ilaç endüstrisinin hoşuna gitmeyen bulgular elde edildiğinde kesildiğini' anlatan Etyen Mahçupyan, **"Hoşlanmadıkları bulgular ortaya çıkınca, birdenbire o noktadan sonra çok net bir şekilde o fonları kesmişler. Bu insanların kariyerleri engellenmiş, gelecekleri pozisyonlara da gelmemeye başlamışlar. Başka fonlara ulaşamamışlar. Yani yeni araştırmalar yapmak için maddi kaynak bulamamışlar."** şeklinde ifadelere yer verdi. Livingston Kliniği'nde geliştirilen kanser aşısını kendisinin de yaptırdığını kaydeden Mahçupyan, 'bu aşının kanser türlerine göre yüzde 75 ile yüzde 95 arasında başarı sağladığını' ileri sürdü.

Roche tepki gösterdi

Bu arada kanser araştırmasına katılan tıp dünyası ise iddialara daha temkinli yaklaşırken; özellikle kanser hastalarının en küçük bir bulgu karşısında umutlandığını belirterek, iddiaların umut tacirliğine dönüşmesinden korkuyorlar. Dünyanın önde gelen ilaç firmalarından Roche Grubu ürünleri pazarlama ve satış direktörü Dr. Gökhan Demir, söz konusu iddianın mantıkla çeliştiğini söyledi. Demir, ilaç firmalarının araştırma ve geliştirme harcamalarının yüzde 80'ini kanser hastalıklarına yönlendirdiğini kaydederek, "Milyonlarca dolar harcama yapılıyor, ilaç endüstrisi için böyle bir şey anlamlı olamaz. İlaç sektöründe yüzlerce firma var ve hemen hepsindeki araştırmalar kanser alanına kaydırılıyor. Eğer kanserin tedavisi veya aşısı bilinen bir şey olsaydı ilaç firmaları neden bu kadar para harcayarak araştırma yapsın" diye konuştu.

TÜRKİYE'NİN KANSER TABLOSU

Latincede "yengeç" anlamına gelen kanser, teknoloji ve kent yaşamıyla birlikte artış göstermeye devam ediyor. 100'den fazla çeşidi bulunan kanserin Türkiye'de en sık görülen kanser çeşitleri ise akciğer, meme, sindirim sistemi, mide, rahim, prostat, mesane ve kan kanseri. Erkeklerde en çok akciğer kanseri görülürken kadınlarda en sık rastlanan kanser çeşitleri meme ve rahim kanseri olarak biliniyor.

Kanserin bölgelere göre dağılımı
(1998): Marmara yüz binde 67
Ege yüz binde 38
Karadeniz yüz binde 26
İç Anadolu yüz binde 24
Doğu Anadolu yüz binde 13,5
Akdeniz yüz binde 13
Güneydoğu Anadolu yüz binde 8 (Abdullah DİRİCAN)

Not:

Bahsedilen mevzuyla ilgili Etyen Mahçupyan'ın dile getirdiği **"Neden bizim üniversitelerimizde, kütüphanelerimizde Dr. Livingston'ın makaleleri yok?"** diye aşı hakkındaki uyarıların dikkate alınmaması ve bazılarının bu bilgiyi kabul etmediği gibi çürütme türündeki düşüncelerini görmeniz için diğer makalelerede göz atmanız salık veriyorum.

Konu üzerindeki spekülasyonlar ile en ucuz tedavi yöntemi olan "aşı meselesi"nin gözardı edildiği hissini uyandırmaktadır. Belki birleri insanların sırtından para musluklarının önünün kesileceğini mi düşünüyorlar diye düşünüyoruz.

İŞ HAYATINA MASA BAŞINDAN MI BAKIYORSUN?

İş görüşmesine gelen yeni mezun genç “pazarlama” işi istemediğini, masa başı bir işte çalışmak istediğini söylüyordu. Çünkü “Masa başı bir iş ister misiniz?” diye soruyordu popüler bir kariyer sitesindeki ilanın başlığı. Kaç kişinin bu iş ilanı için başvurduğunu bilmek zor, ancak masa başı bir işin çok sayıda kişinin hayallerini süslediğini tahmin etmek zor değil.

Masa başı denildiğinde şu anlaşılıyor: “Güzel bir ofis ve çalışma ortamı, etrafta sohbet edilecek bir sürü arkadaş, sallanmayan bir masa, bilgisayar, internet ve sosyal medya bağlantısı, telefon, fiyakalı bir kartvizit, masanın üzerinde neyin nasıl yapacağına dair hazır bilgiler, masanın önündeki pek çok kişiye öğüt vermek, gün içinde kimseye hesap vermeden standart çalışma saatlerini tamamlamak ve ay sonunda tatminkar bir maaş.”

Ancak bazen sıra gerçekten çalışmaya geldiğinde,işten sıyrılmak içinde bir mazeret haline gelir masa başı: “Ya… ben yapamam masa başı işi.. hep aynı işi yapmak bana göre değil.. ben daha böyle.. yani.. insanlarla iletişim içinde bir iş istiyorum.. içim sıkılır masa başı işinde…”

Sanırsın ki masa başı işinde insanı bir odaya kapatıp yapılacak işleri kapı altından uzatıyorlar. Aslında söylenmek istenen şu: “masayı yan cebime koy, ama daha fazlasını isterim, şık ve pahalı ortamlarda bulunayım, seyahat de olsun, lüks hotellerde konaklama falan…”

İster masa başı işi tercih etsin, ister masa başı olmayan işi… Çalışmaya niyeti olmayan her yerde buluyor bahanesini. İş masada bitmiyor, çalışanda bitiyor. Gene de masanın öyle bir büyüsü var ki oturanı havaya sokuyor. Bu yüzden herkes masanın önünde değil, gerisinde oturmak istiyor. İkna etmeye çalışan değil, ikna edilen olmak istiyor. Pazarlama değil, satın alma yapmak istiyor.

Oysa bir “makam” olan masa başında oturan, gerçek hayattan kopuyor. Önünde eğilenlerin aslında kişiye değil, makama itibar ettiklerini fark edemiyor. Gösterilen saygının sebebini kendi karakteri, aklı ve hatta dehası olarak düşüyor. Ve masanın önünde stres içinde bekleyen insanların, tüm kibarlıklarıyla konuşmalarının ve buz gibi esprilere gülmelerinin sebebini kendi sevimliliği, çekiciliği ve iletişim gücü sanıyor.

Ve bir gün o masadan kalkmak zorunda kaldığında,“masa başının, dünyaya bakılacak en berbat yerlerden biri olduğunu” anlıyor. Çünkü arkasına saklandığımız ve insanlarda akıl tutulması yaratan masa başı, aklı kullanmak yerine kolaya kaçmanın zeminini hazırlıyor bizler için:

Adam, akıl hastanesinde çalışan doktor arkadaşına sorar: **“-Bir insanın akıl hastanesine yatıp yatmayacağını nasıl belirliyorsunuz?”**

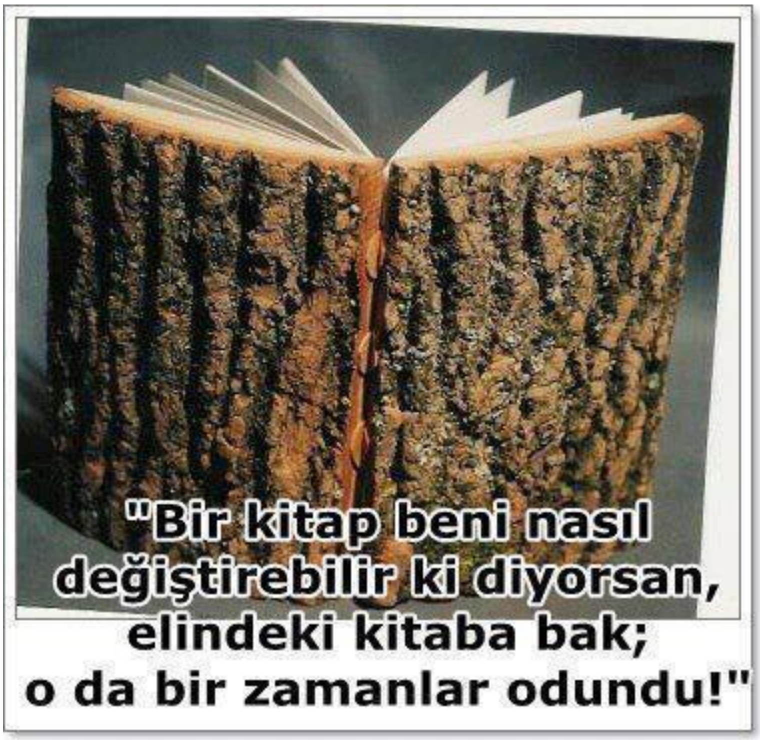
Doktor cevap verir: “- Bir küveti su ile dolduruyoruz. Sonra kişiye; bir kaşık, bir fincan, ve bir de kova veriyoruz. Sonra da küveti nasıl boşaltmayı tercih ettiğini soruyoruz. Peki… sen nasıl boşaltırdın küveti?”

“Haa anladım” der adam: “-Normal bir insan kovayı tercih eder. Çünkü kova kaşık ve fincandan büyük.” Doktor cevap verir: “-Hayır, normal bir insan küvetin tıpasını çeker.”

“Gerçek akıl, sadece bize sunulan çözümleri seçmek değil, en uygun çözümü bulabilmektir.”

http://www.ferayalpay.com/post/43152374586/is-hayat-na-masa-bas-ndan-m-bak-yorsun

“Bir kitap beni nasıl değiştirebilir ki diyorsan, elindeki kitaba bak; o da bir zamanlar odundu!”

NOSTRADAMUS'UN KEHANET HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Tanrının ne tasarladığını nasıl bilebiliriz?

Hepimiz özgür irademizle O'nun planını uyguluyoruz. Eğer kaderi bilmek bu kadar keyfiyse, geleceği görme iddiası da sadece bir aldatmaca olabilir. Ancak uyuşmuş insanların uyanmasına sebep olacağı için "Öngörü" iktidarlar için tehlikelidir.

Birileri, almanaklarında bazı ön bilgiler sunabilir. Unutmayın ki; salgın hastalıklar her yıl olabilir. Savaş her zaman vardır. Düşman devletlerin savaş sebepleri vardır. Aykırı görüşler hep vardır. Kuzey soğuktur, güney sıcaktır. Kışın yağmur yağar. Yazın buğday biçilir. Üzüm ekimde toplanır. Bunlar kehanet değil, gözlemdir.

Peki, insanlar nerede yanlış yapıyor?

Buna cevap olarak, insanlar Eski kitabelerdeki yazılanları dikkate almıyorlar. Örneğin rakamları veya şifreleri. Benimde Yakınlarım, hayatım, çocuklarım, hepsi mahvolacak. Her şey sonunda toprak olacak.

Geleceği bilmek pek işe yaramıyor. Bedeni öldürüp sonra ruha bir şey yapamayanlardan korkmayın, ancak öldürdükten sonra bizi cehenneme atabilecek olandan korkun. Yani? Allah Teâlâ'dan.

Tanrıya güvenin ve ondan korkun. Kimse, o gün gelmeyecek diye kendini aldatmasın. Ölüm her yerde. **Eğer kötüysen ve günah işleyen biriysen, "fesadın oğluysan" sana da ölüm gelecektir.**

Kimin hasta olacağına öleceğine kader karar veriyor. Hepimiz yaşayarak, öleceğiz. İktidarlar, insanlara savaştan bile daha çok acı çektirirler. Zulümler neticesinde çocuklar yetim kalıyorsa, iyi ve kötü aynı oranda ölüyorsa bu rasgele kader, nasıl Tanrının işi olabilir? Fakat eski metinler **"yeniden yaratılmak için ölmeliyiz,"** demektedir.

Bilemiyorum. Kehanetlerimiz umutlarımızı gerçekleştirir mi?

Hakikatte **geleceğin yorumları gelecekte yaşayanlar içindir.** Aslında hepimiz gelecekte yaşıyoruz. Umutlarımız, hayallerimiz ve korkularımız var.

Hiç kimsenin hayatı, bir kâhinin kontrolünde değildir. Bir şeyi kâhinin öngörmesi, oluş sebebi değildir. Eğer, "Buna bir kâhin mi neden oldu?" Diye sorarsan;

"Kâhin neden olmadı. Gördü, ama durduramadı. Bu yüzden kâhin suçlu. İnsanlar da suçludur."

Öyleyse…………………………….

NOSTRADAMUS (II) Discovery Channel

Yapım:2006 - İngiltere

Tür: Dram , Korku

Süre: 90 dakika

Yönetmen: Bryn Higgins

Oyuncular: Kerry Fox, Julie Cox, Oliver Dimsdale, Jasper Britton,

Senaryo: John Milne,

Yapımcı: David Aukin, Hal Vogel,

Özet:

Gelecek bir öngörü mü, ölümcül bir lanet mi?

Yaşayan en büyük kâhin olduğu söylenen; 9/11 olaylarını, Irak Savaşı'nı, tsunamileri, depremleri ve Dünya'nın başına gelecek felaketleri yüzyıllar öncesinden haber veren Nostradamus gerçekte kimdi?

Atalarının öğrettiği Kabala ve kutsal kitap şifreleri sayesinde öngörülerde bulunan Nostradamus ölümcül bir lanet mi taşıyordu?

Avrupa'ya korku salan engizisyon mahkemeleri ve veba tehdidi altında yaşayan insanlar için Nostradamus'un sözleri hem korkutucu hem de sapkındı.

Bu gizemli adam ve 500 yıllık kehanetleri hakkında tüm merak edilenler bu filmde...

http://www.imdb.com/title/tt0862770/fullcredits?ref_=tt_ov_st_sm#cast

KÂN: f. Bir şeyin menbaı. * Kuyu. Kaynak. * Mâden ocağı. * Bir keyfiyetin. (niteliğin) bol olarak bulunduğu kimse

354 Yazılar

(Tekerrür eden Tarih Adına) LÉON ROUILLON: TÜRKİYE'Yİ SAVUNUYORUM

Mehmed Şevket EYGİ Beyefendinin Kitap
İçin Yazdığı Günümüze Bakan Önsözü:

ELENLER VE TÜRKLER

Bugünkü Yunanlılar kendilerine, kendilerinden menkul iki keramet atf ederler.

Birincisi: Aristo'nun, Eflâtun'un, Sokrates'in torunları; yâni antik Grek medeniyetinin, hikmetinin, kültürünün mirasçıları olduklarını sanırlar.

İkincisi: Bizans'ın, öteki ismiyle Doğu Roma İmparatorluğu'nun varisliği iddiasında bulunurlar. Açık konuşayım: Millî kimliğini ve kişiliğini yitirmiş, mazisini ve ecdadını inkâr eden, âdeta Osmanlı kültür ve medeniyetine karşı redd-i miras eyleyen bugünkü bir kısım Türkler Fatih'in, Kanuninin, Barbaros'un, Mimar Sinan'ın, Fuzulî'nin ne kadar torunuysalar, çağdaş Elenler de Sokrates'lerin o kadar torunudur.

> Balkanlar ve Osmanlı tarihi hakkında gerçekten büyük ihtisas sahibi olan ve kendisine çağımızın Hammer'i diyebileceğimiz Romen tarihçisi Yorga**, «Bizans'tan sonra Bizans»** adlı eserinde, Osmanlı İmparatorluğu bünyesinde **«Rum Milleti»** hüviyetiyle varlığını ve kimliğini devam ettiren Bizans'ın Mora isyanından sonra bittiğini yazar.

Doğu Roma İmparatorluğu'nun vârisi Osmanlı devletiydi. Çünkü Bizans için geçerli olan cihan devleti, dünya barışı Osmanlı için de geçerlidir. İlhamını Fransız İhtilâlinden sonra Rumlar arasında yayılan Elen milliyetçiliğinden alan küçük Yunanistan asla bir cihan imparatorluğu idealinin, bir «pax»ın bayraktarlığını yapamaz.

Fener Ortodoks Kilisesi'nin bir takım ruhanîlerinin ve bazı uzak görüşlü Rum Milleti ileri gelenlerinin Tanzimat Fermanı'nı kuşku ile karşıladıkları rivayet edilir. Çünkü, **Toynbee'nin dediği gibi bir «Milletler Birliği» olan Osmanlı sistemi içinde, İslamlardan sonra Rum Milleti geliyordu. Tanzimat'tan sonra bu imtiyaz ve rüchaniyeti kaybetmişlerdir.**

Bugünkü Yunanistan'da, yakın tarihte olduğu gibi Ortodoks kilisesi, Allah'tan çok Elen milliyetçiliğine hizmet vermektedir. Bu ise, Hazret-i İsa'nın getirdiği dine ve ortaya koyduğu İlâhi doktrine tamamen zıttır.

Nasıl ki, rasyonalizm (akılcılık doktrini) akıllılık mânasına gelmezse, milliyetçilik de her zaman bir milletin lehine, yararına olan bir şey değildir. Rum milletine, Elenizme en zararlı şey Elen milliyetçiliği olmuştur. **Elenler, sadece Mora'da millî bir devlet kurmuş, yahut bütün Rum Milleti Osmanlı cihan İmparatorluğu'nun barış şemsiyesi altında kalmış olsaydı, bugün bütün Balkanlar'a ve Ortadoğu'ya yayılmış bir Rum Milleti olacaktı;** Onlar, en dar ve şoven şekliyle nasyonalizmi seçtiler ve bugünkü küçük Yunanistan içine sıkışıp kaldılar. Küçük Asya'dan, İyonya'dan, Karaman bölgesinden, Karadeniz sahillerinden, Arap Âlemi'nden silinip gittiler.

> 19'uncu ve 20'nci asırda Rum milliyetçileri ve isyancıları yanlış ata oynamışlar ve tarihlerinin kumarını kaybetmişlerdir. Birinci Dünya Harbi'nde ve ondan sonraki Mütareke günlerinde Osmanlı Rumları, Müslüman Türk vatandaşlarının ve kendi devletlerinin yanında yer almış olsalardı, bugünkü manzara ne kadar değişik olacaktı. Evet, onlar yanlış ata oynadılar; **Türkiye'yi ve Türkleri destekleyecek yerde, Yunanistan'ın ve emperyalist Avrupa devletlerinin safında yer aldılar ve tarihten silindiler.**

Ermeniler için de aynı şeyler söylenebilir. Türk-Moskof 93 savaşında cepheye giden Anadolu Türkleri, çoluk çocuklarını Ermeni komşularına emânet ediyorlardı. Ermeni milleti için Osmanlı kaynakları «tebaa-i sâdıka» **tâbirini kullanmaktadır. Sonra araya, İngiliz, Rus, Amerikan misyonerleri**

ve ajanları girdiler ve bir kısım Ermenileri Türklere düşman ettiler. Hâlbuki Ermenilerin istikbali, emniyetleri, bu topraklarda barış ve güven içinde yaşamaları, varlıklarını devam ettirmeleri Türklerden yana olmalarına, Türklerle iyi geçinmelerine, kaderlerini Türklerin kaderlerine paralel hale getirmelerine bağlıydı. Onlar da, oynadıkları kumarda kaybettiler. Üstelik kurunun yanında yaş da yandı.

Bugünkü Yunanistan ve Elen kamuoyu, yakın târihin acı tecrübelerinden, kaybedilmiş kumarlarından ibret almışa benzemiyor. Elenliğin istikbali, güveni, terakkisi, saadeti Türkiye ile iyi geçinmeye bağlıdır. Bunu anlayamıyorlar.

Bu satırları 10 Ekim 1994 tarihinde yazıyorum. Önümüzdeki Kasım ayında, Yunanistan tek taraflı bir kararla Ege Denizi'ndeki karasularını 12 mile çıkartacak olursa bir Türk-Yunan savaşının kaçınılmaz olduğu söyleniyor. Türk devlet adamları, daha yıllarca önceden böyle bir kararın «casus belli» (savaş sebebi) sayılacağını açıklamıştı.

Yunanistan 1897'de de Osmanlı İmparatorluğu ile savaşmış ve yenilmişti. Muzaffer ordularımızın Atina'ya girmesini Rus çarının ve büyük Avrupa devletlerinin tehditkâr ricaları önlemişti.

1919'da İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali de Yunan tarihinin tâlihsiz mâceralarındandır. Yunan devleti, bu emperyalist tutumuyla sadece kendi ordularını hezimete uğratmakla kalmamış, Küçük Asya'da yaşayan Rum azınlığın da sebeb-i felâketi olmuştur.

Türk-Yunan savaşı kopar mı, bu hususta kesin bir şey söyleyemem. Koparsa, bu savaş daha çok denizde ve havada cereyan edecek ve yangın başka sahalara sıçramazsa uzun sürmeyecektir. Ama, savaş genelleşir, Balkanlar'da (Makedonya, Sancak Bölgesi, Kosova, Arnavutluk) çatışmalar başlarsa, Üçüncü Dünya Savaşma dönüşecek ve insanlık büyük bir felâket yaşayacaktır.

Hitler, Alman milletine bin yıllık bir refah ve saadet vaad ediyordu. 1945'te, yanmış ve yıkılmış Berlin'deki sığınağında intihar ettiğinde(!), arkasında mahv olmuş bir ülke bırakmıştır.

Bütün millî siyasetini, bir komşusu ile rekabet üzerine bina eden, gücünü ona karşı duyduğu kinden alan bir devlet geleceği ve güvenliği ile kumar oynuyor demektir.

Yunanistan, Türkiye'yi içten çökertmek için Ermeni-PKK terörünü desteklemekte, bu harekete milyarlarca dolarlık maddî ve lojistik yardım yapmakta, barınak ve tâlim imkânı sağlamaktadır. Bir ara güney Kıbrıs'ta, PKK gerillaları bir Rum general tarafından eğitilmekteydi. Türkiye'deki bütün fitne, fesat, nifak, şikak, terör, anarşi hareketlerinde Yunanistan parmağı vardır.

Yunanistan Türkiye ile dost ve iyi komşu olamaz mı?

Olabilir zaten o devletin ve halkının menfaati bunu gerektirmektedir. Ancak üç kuvvet buna karşı çıkmakta; iyi komşuluk ve dostluk yerine kin ve düşmanlığı tercih etmektedir. Bunun birincisi, fundamentalist-entegrist Ortodoks Kilisesi; İkincisi, Türk düşmanlığını birinci madde olarak kabul etmiş olan Yunan nasyonalizmi; üçüncüsü de popülist, arrivist, ucuzcu ve mâceracı politikacılardır.

Roma Katolik Kilisesi'ndeki son yıllardaki nisbî yumuşamayı maalesef Ortodoks Rum kilisesi'nde göremiyoruz. Biz onları Ehl-i Kitab olarak görüyoruz, onlar bizi Ehl-i Tevhid olarak kabul etmiyorlar. Roma İkinci Vatikan Konsili'nden sonra, Katolik olmayan insanlara olan düşmanlığını kaldırdı: lâkin **Yunan Ortodoks Kilisesi böyle bir tekâmül geçirmedi. Onlarda hâlâ, İzmir metropoliti Hrisistomos'un zihniyeti hâkimdir.** Bir Hıristiyan din adamı, bir kilise elinde silâh ile değil, zeytin dalı ile insanlığın huzuruna çıkmalıdır. Din adamları kin ve husumetin değil, insanlararası muhabbetin ve merhametin havariliğini yapmalıdır.

Türk ve Elen halklarının menfaatleri iki ülke arasında vizenin kaldırılması, seyahatin kolaylaştırılması; ticaretin, turizmin, kültür alışverişinin yaygınlaştırılması yönünde iken; Yunan politikacılarının akıl almaz fanatizmi ve inadı yüzünden iki komşu arasındaki bağlar her geçen gün kopmakta, köprüler atılmakta; halkların refahı ve ülkelerin bayındırlıkları için harcanması gereken muazzam meblağlar silâhlanma için sarf edilmekte ve her geçen gün adım adım bir savaşa doğru yol

alınmaktadır.

Yunanistan rejiminin Bosna-Hersek faciasında, saldırgan ve zalim Sırpların yanında yer alması, komşumuzun siyasetinin adalet ve insanlık prensiplerinden ne kadar uzak olduğunu göstermeye yeter de artar. Hele, Yunan Ortodoks Kilisesi'nin Sırp vahşetlerini protesto etmek bir tarafa, onları teşvik ve tasvip etmesi Hazret-i İsa'nın gerçek dinine ne kadar aykırı bir tutumdur.

Yunan tarihçileri ve Elen kamuoyu Türk-Yunan savaşlarındaki Türk zulmünden pek mübalâğalı bir şekilde bahs eder. Lâkin bitaraf, objektif tarihçiler ve müşâhitler zulümde, katliâmda, muharip olmayan kadın, çocuk ve ihtiyarların kıyımında Yunanlıların şampiyon olduklarını beyan etmektedirler. Herkes kabul eder ki, ihtilâflı bir meselede, tarafların iddialarından çok, âdil ve tarafsız kimselerin şehâdetleri, beyanları ve verdikleri bilgi daha sahihtir.

> Fransızcadan tercüme ettirerek Türk kültürüne kazandırdığımız bu eseri Hıristiyan bir Fransız kaleme almıştır. Asker üniforması taşıyan bu zat Birinci Dünya savaşı günlerini yaşamış, Mütareke'den sonra Yunanistan'ın Türkiye'ye saldırısını gözlemiş bir Avrupalı'dır. O bir şahittir. O konuşsun biz, dinleyelim.
>
> Vaktiyle, 1919'dan sonra Yunanistan ordusunun Garbı Anadolu'da yaptıkları hakkında bir fikir edinebilmek için, bugünkü Sırpların Bosna-Hersek'te Müslüman halka karşı yaptıklarına bakmak gerekir.

Düşmanlar ve düşmanlıklar hep aynı derecede ve şiddette değildir. Benim kütüphanemde, Birinci Cihan Savaşı'nda İngilizlere esir düşüp de Mısır'daki harp esirleri kamplarında yaşamış olan Türk zabitlerinin (subaylarının) yayınlamış oldukları «Işık» adlı gazetenin (teksir makinasıyla basılmıştır) bir kolleksiyonu bulunmaktadır. **Düşman İngiliz, bazı noktalarda uluslararası insanlık, hukuk ve ahlâk kurallarına riâyet etmiş, centilmenlik göstermiştir.** Osmanlı devleti de, Birinci Dünya Savaşı'nda Irak cephesinde on iki bin askeriyle birlikte Kutü'l-Amare'de esir aldığı İngiliz generali Towshend'e İstanbul civarındaki adalardan birinde bir köşk tahsis etmiş, bir Türk subayını ona yaver olarak vazifelendirmiş ve onu harp sonuna kadar mevkiine yaraşır bir şekilde yaşatmıştır. Bu da, Türklerin düşmanlarına olan mürüvvetlerinin bir nümunesidir. Bedir Yayınevi «Tarih Serisi» içinde, vaktiyle Ankara'da «İstihbarat Müdiriyet-i Umumiyesi» tarafından neşr edilmiş olan «Yunan İllerinde Zavallı Esirlerimiz» başlıklı iki cüzden ibaret bir kitabı da Latin harfleriyle yayınlamak üzeredir. Bunda, Yunanlılara esir düşmüş olan Türklerin çektikleri işkenceler, eziyetler, insanlık dışı muameleler anlatılmaktadır.

Her toplumun içinde iyi insanlar da bulunur, kötüler de. Önemli olan husus, bir millet içindeki iyilerin en az kötüler kadar cesur, tesirli, nâfiz, aktif olmalarıdır. Yunanistan'da da, elbette adalet, insaf, ruh asaleti, akl-ı selim (sağ duyu), hikmet sahibi kimseler ve aydınlar vardır. Ümidimiz onların politikaya ve gidişata hâkim olarak iki ülkeyi savaşa götürecek çılgınlıkları önlemeleridir.

Elinizdeki bu eser bir savunmadır. **Bir Fransız askeri, Türkiye'yi ve Türkleri savunmaktadır.** Savunma kutsal bir haktır. Şimdi sözü, Türkiye'yi savunan Fransıza bırakalım.

Sultanahmet, 10 Ekim 1994
Mehmed Şevket EYGİ
(Bedir Yayınevi Sahibi)

Kaynak:

Léon ROUILLON, Pour la Turquie, Documents. Bernard Grasset, Paris, 1921, Quatrième éd. 127 p LÉON ROUILLON Türkiye'yi Savunuyorum BELGELER(Documents\POUR LA TURQUIE) trc: Cemal KARAAĞAÇLI, Bedir Yayınevi, İstanbul 1994, s.9-14

LÉON ROUILLON: TÜRKİYE'Yİ SAVUNUYORUM

« La Troisième raison pour laquelle nous voudrions sauver les Turcs, c'est que nous avons besoin d'eux pour contrepeser l'excessive grandeur du corps germanique qui a accumulé sous la domination sienne les meilleures couronnes et Etats de l'Europe, hors la France, laquelle q toujours été au combat, tant pour ravoir te sien que pour aller au devant de cette ambition qui voudrait parvenir à la tyrannie de toute la chrétienté. »

Le comte de Noailles au Roi Charles IX.

FRANSIZLARA İTHAF

ABBAYE DE NANTEUIL-EN-VALLÎE (Charente)

1 Aralık 1920

Bu sayfalar Fransızlara armağan edilmiştir. Çünkü Fransızların Doğu'da bugün kaybetmekte oldukları büyük bir mirası vardır.

Bu sayfalar onlar için bir alarm zili olmalıdır. Bu sayfalar, hiçbir peşin hüküm, hiçbir ihtiras, hiçbir art niyet taşımıyor ve yalnızca samimî bir ikaz vazifesi görmeleri için kaleme alınmışlardır.

Fransa, Doğu ülkelerinde, yılmak bilmez çabaları ve usta siyaseti sayesinde kazanmış olduğu oldukça büyük bir mirasa sahip bulunmaktadır. Sözünü ettiğimiz bu miras, Fransa'nın ağırlığını her zaman hissettiren nüfuzu'dur.

Kapitülasyonlardan bu yana, bu nüfuz Türkiye'nin aracılığı ve işbirliği sayesinde yürüyüp gelmiştir. **Şu anda bile hâlâ bundan geriye kalan bir şeyler varsa, bu da yine Türkiye'nin yardımıyla varlığını sürdürebilmektedir.** Fakat pek yakında, Allah göstermesin, Türkiye dünya haritasından silindiği zaman, Fransa'nın Doğu ülkelerinde hiçbir nüfuzu kalmayacak ve bir daha Şark memleketlerinde kendisine itibar eden tek bir ülkeye rastlayamayacaktır.

Zaten şu son birkaç yirmi yıllık sürede bizler, Müslüman müttefiklerimizi desteklemeyi ve cesaretlendirmeyi bilemedik. Aksine, onlara karşı akıl almaz budalalıklar yaptık. Onların küçülüp zayıflamaları için elimizden geleni arkamıza koymazken, bizzat kendimizi küçültmekte ve zayıflatmakta olduğumuzun bir türlü farkına varamadık.

Savaş gelip çattı**. Sırf bizim hatamız yüzünden, her zaman yanımızda olmaktan başka bir şey düşünmemiş olan Türkiye, ister istemez Almanların safında yer aldı.**

Derken mütareke yapılıp ateş kesildi. Hatasının farkına varan eski müttefikimiz ve dostumuz Türkiye tekrar bize dönüyor, özür diliyor, bize destek olmayı istiyor ve karşılığında da kendisini desteklememizi bekliyordu. Böyleyken, bizler onu büyük bir kabalık ve soytarılıkla yüzüstü bırakıverdik. Ne feci budalalıklar ve aptallıklar yapılmak gerekiyorsa hepsini kusursuzca yerine getirdik. Aman ne güzel yaptık! Bakın bir kere şimdi: Karşımızda can çekişen bir Türkiye... İngiltere ve onun aşağılık yardakçısı **Yunan'ın menfaati uğruna bir köşeye sıkışmış, tam mânâsıyla can çekişen Fransız nüfuzu...**

İşte bu can çekişme devresi şifa bulmaz bir hâle dönüşmeden önce, bir son çığlık, son bir imdat çağrısı yapmanın zamanı gelmiştir. Doğu'da olup bitenler konusunda kara cahil olan ve öyle bırakılan Fransızlara hakikatleri söylemenin zamanı gelmiş ve neredeyse geçmek üzeredir. İşte bunun içindir ki artık ilân etmek ve bas bas bağırmak zamanı gelmiştir:

Türkiye, Fransız dostudur! Yunanistan, Fransız düşmanıdır!

İngiltere yavaş yavaş, sessizce bizim yerimizi işgalle meşguldür! Ve bütün bunlar Doğulu bankerlerin bağışlarına, büyük yardımlarına rağmen yürüyüp gitmektedir.

Avrupa Hıristiyanlarının gözlerini, sözde din kardeşleri olan Ortodoksların veya Ermenilerin hakikî ahlâki değerlerini göstermek için açmanın zamanı gelmiştir. Artık Fransa'nın iyi niyetli ve uysal halkına, kendi yöneticilerinin şu ne idüğü belirsiz, hangi gayeye yönelmiş olduğu bilinmeyen ve bir türlü anlaşılamayan Doğu politikasının saçmalığını bir bir sayıp dökmenin ve ortaya sermenin tam sırasıdır.

Bütün bunları ben hakikat namına söylemek ve ortadaki gerçeği bizzat yazmak istiyorum. Doğu Ordusu'nda çarpışmalara katılan bütün askerler, orada bizleri temsil eden bütün misyonerler ve hayır kuramlarında çalışan bütün rahibeler, Anadolu'dan dönen bütün kâşifler ve nihayet hiçbir bayağı emelin tutsağı olmadan düşündüğünü söyleyen ve konuşan herkes bu hakikatin şahididir.

Türkiye'yi müdafaa etmek demek, bizzat sanatın müdafaası demektir!

Yunanlıların rezil ve seviyesiz idareleri altında, Boğaziçi'nin o güzelim kıyıları, İstanbul'un muhteşem camileri, Eyüb'ün İlâhi mezarlıkları ne hâle dönecek?

Yunan veya Britanya boyunduruğu altında, Anadolu'nun eskiden beri süregelen örf ve âdetleri, Müslümanların o eşsiz namuskârlıkları ne hâle gelecek?

Ne olacak o harikulâde yalılar, o asırlık çınar ağaçları kudurganların sömürüsü altında?

Anlayın, ne olur anlayın! Türkiye'yi barbarlara karşı korumak Fransa için bir mecburiyettir... Haliç'in üzerinde yükselen tepelere, Galatasaray'ın sokaklarına, Taksim ve Beyoğlu semtlerinin bazı meydanlarına şöyle bir bakın; barbarların bu ülkeyi daha şimdiden nasıl harap etmeye, katletmeye, parça parça kıyıp tahrip etmeye başladıklarını görün!

Evet, Fransa için bir mecburiyettir bu, Chateaubriand (Şatobriyan)ların, Flaubert (Flober)lerin, Gautier (Gotiye) lerin ve Loti'lerin vatanına karşı büyük bir minnettarlık borcudur bu!

> (Burada bir parantez açıyorum. Madem minnettarlıktan söz ettim ve bunun bir şükran borcu olduğunu söyledim, o hâlde önce ben kendi şükranlarımı arzedeyim Türkiye'ye karşı. Ben bu ülkeye işgal ordusunun alelâde bir eri olarak girmişken, Osmanlılar tarafından bir dostmuşçasına kabul ve muamele gördüm. Böylesi bir misafirperverlik karşısında Türkiye'ye minnettar kaldığımı alenen ilân ediyorum.)

Gelin görün ki bizler, böyle bir şükran borcumuz bulunduğunu hiçbir zaman anlayamayacak ve bu minnettarlığın ne demek olduğunu asla kavrayamayacağız. Keşke Fransa bunu anlayabilseydi, ne yazık ki Fransa anlamıyor, bilemiyor. Zaten hep bu bilgisizlikten doğmuştur Türkiye **ile** kendisi arasındaki **yanlış anlama.** Bir yanlış anlama, bir anlaşmazlıktır sürüp gidiyor. Bütün kötülüklerin, dertlerin, felâketlerin sebebi de bu zaten. **Bu yanlış anlama, özellikle** Fransız kamuoyunun **Doğu meselesi hakkında ve Fransız, hükümetinin** nefret ettirici Doğu siyaseti **konusunda** tam bir bilgisizlik içinde yüzmesinden **kaynaklanmaktadır.**

Bunun için, herkesin kendi imkânları dahilinde bu bilgisizliğe çare bulup gerçekleri tanıması ve bu siyasete kargı mücadele etmesi zorunlu hâle gelmiştir. Bu bir namus ve haysiyet meselesi, fakat aynı zamanda, ülkesinin menfaatleri üzerine titreyen her Fransız'ın mutlaka yerine getirmesi gereken bir ödevdir de.

O hâlde, okuyarak malûmat sahibi olabilecekleri ve gerçekleri gördükten sonra da idarecilerini harekete geçirebilecekleri düşüncesiyle, bu kitabımı ben Fransızlara armağan ediyorum.

Ben bu kitabı ne kinle yazdım, ne de ihtirasla, sadece ve sadece inanç ve samimiyetle kaleme aldım. Basit bir nefer olarak hizmet gördüğüm Doğu'dan geliyorum. Hiç tanınmamış ve hep iftira edilmiş Türkleri tanıdıktan sonradır ki, onlar hakkında bildiklerimi söyleyerek kendilerini müdafaa etmek için derhal bir kitap yazmayı düşündüm. Benim şahsî fikirlerim aynı orduyla Türkiye'ye gitmiş diğer askerlerin fikirleriyle ortak olmasaydı pek işe yaramazdı. Gerek benim düşüncelerim, gerekse

benimle sefere katılmış diğer askerlerin düşünceleri, ne kadar mantıkî olursa olsun, bu kitabın doğruluğunu ispat etmeye yetmezdi! Bir dâvâ, sadece intibalarla müdafaa edilemez, deliller ve vakıalar da gerek.

Birçok dostumun, bilhassa da Vicomte Aurelien de Courson'un himmetleri sayesinde, bir takım deliller, yaşanmış veya bizzat şahit olunmuş hâdiseler toplamaya muvaffak oldum. Benim ve arkadaşlarımın düşünce ve izlenimlerini kuvvetlendiren ve destekleyen bu deliller ve vakıalar ileri sürdüğüm görüşlerin ne derece sağlam ve doğru olduklarını göstermekte ve hakikatin inkâr edilmez gücünü bütünüyle ortaya sermektedirler.

Bu sayfalar iyi niyetle okunursa, Türkler bundan böyle asla itham edilmeyecek, aksine daima destekleneceklerdir. Öyleyse, adalet ve hakkaniyete dayanan bu eserin ortaya çıkmasında benden yardımlarını esirgemeyen dostlarıma şükranlarımı arz edip kitabımı Fransızların tefekkürlerine [iz'anlarına] bırakıyorum.

Léon Rouillon

Kaynak:

Léon ROUILLON, Pour la Turquie, Documents. Bernard Grasset, Paris, 1921, Quatrième éd. 127 p LÉON ROUILLON Türkiye'yi Savunuyorum BELGELER(Documents\POUR LA TURQUIE) trc: Cemal KARAAĞAÇLI, Bedir Yayınevi, İstanbul 1994, s.19-23

TÜRKİYE VE TÜRKLER KONUSUNDA BİLGİSİZLİK

"FRANSIZ KALANLARA"

Fransız halkının büyük çoğunluğu Türkiye hakkında hiçbir fikir sahibi değildir. Coğrafî, etnik ve ekonomik durumu konusunda bile tam bir bilgisizlik içinde bulunduklarını rahatça söyleyebiliriz. Türkiye, aman kardeşim, çok uzak orası! Hem galiba Asya'da olacak değil mi? Orası dünyanın öbür ucu be kardeşim. Asya kıtası vahşilerle, barbarlarla dolu... Türkiye de oralarda bir yerde işte!

Sadece Fransız halkının değil, aydın denilen yahut yüksek tabakadan diyeceğimiz kimselerin bile Türkiye hakkında bütün bildikleri ve düşündükleri bundan ibarettir, itiraf etmek gerek. Muhterem üstadım **Pierre Loti**'nin son kitabından bu hususta oldukça net ve çarpıcı bir pasaj aktarmak istiyorum; (La mort de notre chère France en Orient, «Sevgili Fransa'mızın Doğu'da ölümü», Pierre Loti. Edition Calman-Lévy, s. 13.)

> *«Bizim çok sevgili ve her zaman takdire değer Fransamız, öyle sanıyorum ki, komşusunda olup bitenlerden habersiz olmanın verdiği büyük bir huzur ve sükûnetle yaşayan dünyanın tek ülkesidir. Meselâ, asırlar boyunca müttefikimiz olmasına rağmen, Türkiye; Orta Afrika'nın balta girmemiş ormanları veya geceleri gökyüzünde seyreden ay kadar bizlere yabancıdır. Paris'den daha soğuk olmasına rağmen, İstanbul'a Aralık ayında yazlık elbiseleriyle gelmiş az turiste rastlamadım!*
>
> *Bindiğim gemi kar fırtınaları altında haftalarca yalpalayıp dururken, Paris'in büyük tirajlı gazetelerinde şu tarz hayâlı fikirleri okuyup çok gülmüşümdür:*
>
> *"Ezelî ilkbahar ülkesi Boğaziçi'nde yaşayan Pierre Loti'ye ne mutlu!"*
>
> *Eh hepinizin bildiği gibi Türkiye Doğu'dadır, değil mi? Gel gelelim orta sınıftan Fransızlara göre Doğu deyince, masmavi gökyüzü, günlük güneşlik havalar, palmiye ağaçları ve salına salına yürüyen develer akla gelir... Bir taraftan da o hoş saflıklarıyla Türk'ü başkalarıyla karıştırır dururlar... Onlara göre kırmızı fes taşıyan herkes mutlaka Türk'tür.»*

Loti'nin bu fikirlerini sayın Claude Farrère'in düşünceleriyle karşılaştırmak ve onun pek çok yanlarıyla bir şaheser olan Boğaziçi tasvirini aktarmak hayli enteresan olacaktır sanırım.

Alacağım bu bölüm, Türkiye hakkındaki coğrafî yanlışlıkların pek çoğunu yıkacaktır. (L'homme qui assassina, «Öldüren adam», Claude Farrère. Edition Paul Ollendorff, s. 25.*)*

«Boğaziçi mi dediniz? A bilmez olur muyuz hiç: Lâcivert renkli suların koşuşarak ilerlediği dalgalar, mermer saraylar, gök yakuttan yapılmış sema, ve er veya geç içine atılacakları şu girdaba eğilmiş, inciler misali pırıl pırıl cariyeler. — Ya! Bak işte Boğaziçi bu değil, hem de hiç değil.

Sular lâcivert taşından değil, gökkubbe de gök yakuttan yapılmamıştır. Gri ve sarı renkler pek çok yere hakimdir, her hattın etrafında dalgalanan ve her türlü koyu renkleri hafifleştiren mor renge çalan bir çeşit buhar da bu renklerle yan yana döner gider. Mermer saraylar vardır, ama pek az: Her biri en azından yirmi kilometrelik mesafelerle her iki kıyı boyunca serpiştirilmiş sekiz veya on kadar bir şey.

Boğaziçi sizin hayâl ettiğinizden çok daha uzundur. Kendisini çok yakından saran ve çerçeveleyen, çok hoş bir görünüm veren korulu tepelerin aralarında yılankavi uzanıp giden güzel bir ırmak gibidir. Bu tepelerin eteklerinde, yan yana dizilmiş küçük Türk evlerinden meydana gelen pek çok köy her iki kıyı boyunca dizilip gider. Bu evlerin yarısı toprak, yansı da su içinde bulunur, çünkü dörtgen şeklindeki tahtalardan yapılmış bu terasların pek çoğu, ağaçtan direklerle suyun üzerine doğru uzatılmıştır...»

İstanbul'un 700.000 Türk ile 180.000 Rum'dan meydana gelen halkının vahşilik veya

barbarlıkla hiç alâkası yok. Bizler gibi oldukça medenî insanlar. (Doğrusu, çok ihtiyatlı davranılması gerekecek, bizim medeniyetimiz (!) söz konusu olduğu zaman!..)

Türkler yiğit, namuslu, uysal ve iyi niyetli kimseler. Ekserisinin oldukça kültürlü olduğunu ve halk tabakasında bile Fransızca konuşan Türkler'e sık sık rastlandığını da ilâve edeyim. Şüphesiz ki asıl Türk kanı taşıyan ve Türkoğlu Türklerle, Türkiye'de yaşayan kozmopolit ayaktakımı arasında büyük bir fark olduğunu iyi bilmek gerek. Bu ayaktakımı dediklerim bilhassa Rumlar ve Ermenilerdir.

Bakın, işte bu adamlara karşı barbar sıfatını rahatça kullanabilirsiniz!

Buyurun, size bir başka askerin Türkiye ve Türkler hakkında ne düşündüğünü aktarayım:

> «... ***Mütarekeden birkaç ay sonra Türkiye'ye vardığımda cidden şaşırıp kaldım. Her normal Fransız gibi, Doğu meseleleri hakkındaki bilgileri ancak günlük gazetelerin verdikleri birkaç satırdan öğrenmiş olduğum için, vahşi bir milletin içine gidiyoruz diye endişeleniyordum ve itiraf edeyim ki, bu endişe Marsilya'dan İzmir'e gidinceye kadar bütün yol boyunca zihnimi büsbütün işgal etmişti. Fakat daha toprağa ayak basar basmaz, bu adamlar hakkında aslında hiçbir şey bilmediğimi ve onlarla temas ederek öğrenecek pek çok şey olduğunu anladım.***
>
> ***Derken, kısa zamanda kendimi evimde hissetmeye başladım. Kibrit satanlardan, boyacılardan tutun da sokaklarda dolaşanlara kadar herkes; hizmeti veya sattıkları karşılığında iki kuruş isterken, hemen hemen aksansız bir Fransızca konuşuyordu. Limanda çalıştıkları için pek çok dili konuşabilen bu insanlar en çok bizim dilimizi beğeniyor ve bizim dilimizle konuşmayı bir zevk olarak görüyorlardı.***
>
> *G. Gery, Doğu Ordusunun eski askerlerinden,*
> 65, rue des Haies, Paris16e.»

Bu mektup, Fransız kamuoyunun bilgisizliğinin tam ölçüsünü gösteriyor sanırım.

BU BİLGİSİZLİK YUNANLILAR TARAFINDAN SÖMÜRÜLMÜŞTÜR

Çiftçi ve asker olmaları bakımından Türkler, Fransızlara çok benzerler. Ticaret ve sanayiden pek anlamazlar. İhtiraslı kimseler olmadıkları için, fazla kazanalım diye bir atılımları yoktur. Bu itibarla, memleketleri işlenilebilir maddeler yönünden zengin olduğu, başkentleri de Avrupa ile Afrika ve Asya kıtaları arasındaki büyük ticaret yollarının kavşağında yer aldığı için; yabancılar onların yurduna yuvalanmış, derken iyice kök salmışlardır. Bu yabancı fırsatçılar, Türkler'in yerine ve namına, oldukça bol kazançlı ticarî işleri yürütüp gitmekteler.

Sözünü ettiğim yabancılar, Şark memleketlerini talan edip duran ve parazit misali bu milletlerin kanını emen Yunanlılardan başkası değil. Oldukça fakir, verimsiz, hiçbir şekilde yararlanamayacakları kadar tabiî zenginliklerden mahrum bir memleketin sakinleri olan Yunanlılar, doğuştan tüccardırlar. Çalışıp didinip bir ürün ortaya koymazlar, asla istihsalde bulunmazlar, işleri güçleri aracılık, kapkaççılıktır. Oldukça mahir, kurnaz, düzenbaz ve aynı zamanda da edepsiz ve yüzsüz olduklarından ticarî işlerde muvaffak olurlar.

Müslüman milletlerin gevşekliği, ticarî konularda bilgisiz oluşları ve bu tür faaliyetlerden zevk almamaları yüzünden, ülkelerinde Yunanlı tüccarların bulunmasına önceleri göz yummuşlar ve normal görmüşler. Ama kısa zamanda Yunanlılar kendilerini vazgeçilmez kimseler hâline getirmeyi becerivermişler!

Doğurgan ana vazifesi gören Yunanistan, Şark'ın bütün liman ve şehirlerine yıllar boyunca göçmen gruplar göndermiş durmuş. Ama —şurası da inkâr edilmez bir gerçektir ki— bu göçmen gruplar, hiç ama hiçbir zaman dillerinden, gelenek ve göreneklerinden tâviz vermemişlerdir. Her şeye

rağmen onlar Yunanlıdırlar ve daima da öyle kalacaklardır. Kendi milliyetinden olan kimselerin Türkiye'de yeterince arttığından emin olan ve eskiden beri gönderdiği tüccar göçmen gruplarının kendisini destekleyeceğinden şüphe etmeyen Yunanistan'ın bir tek arzusu vardı: **Kendi çocuklarının göçmen olarak gidip şimdi tam mânâsıyla yerleşmiş bulundukları bu ülkeleri fethedivermek.** Kendisini yıllarca sütüyle ve hattâ kanıyla beslemiş ev sahibi ülkelere karşı yapılabilecek en nazik teşekkür her hâlde böyle olmalıydı!

Yunanlıları, Balkan savaşlarına ve şu son savaşa iten asıl sebep işte budur. İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edilmesinin ve Osmanlı milliyetçilerine karşı yürüttükleri saldırıların da esas sebebi yine budur.

Venizelos —zaten onun başarısının sim milletiyle aynı düşüncede olmasından ileri geliyordu— Yunan hegemonyasını Şark memleketlerine yerleştirmek istedi. İstanbul'u ve Türkiye'yi ele geçirmek sevdasına kapıldı.

Yunanlılar harika politikacıdırlar, onlar için gayeye ulaşmak için her vasıta mübahtır. Şark âleminin gerçek durumu konusunda, Fransız kamuoyunun tam bir cehalet içinde bulunduğunu çok iyi bilirler. Bunun için de bu bilgisizliği kendi çıkarları uğrunda en iyi şekilde istismar etmekten bir an bile geri kalmazlar. Hem zaten, Fransız kamuoyu bu bilgisizlik içinde yüzüp dursun diye **Yunanlı bankerlerin altınları oluk** gibi **akıp durmuştur.** Onların çabaları sayesinde Türk, hilebaz ve vahşi bir yaratıkmış gibi tanıtılmıştır. **Yunan propagandası yüzünden şimdi bütün Fransız halkı Türk deyince, aklına, vahşi, barbar ve sahtekâr bir insan getirir. Oysa bunun gerçekle hiçbir ilişkisi yok.** Öbür yandan da Türkiye'yi fakir, verimsiz ve oldukça kısır bir ülkeymiş gibi takdim ettiler, tabiî ki Türkiye'yi zaptetmesine başkaları itiraz etmesin diye. Son olarak da, kendilerini Hıristiyanlığın savunucuları olarak gösterdiler ve bu yalanı da yutturdular. Aslında bu son politikaları, onların ne derece kurnaz olduklarını görmek için yeter de artar bile. Çünkü Yunanlılar, Ortodoks mezhebinden olmayan insanların en amansız düşmanıdırlar; bu hususlardaki müsamahasızlıklarının ve taassuplarının bir eşi ve benzeri daha gösterilemez! Evet, işte bütün Avrupa'yı böyle adi yalanlarla kendi etraflarında toplamasını bildiler. Ne yazık ki çevirdikleri manevralar sayesinde, kendi iğrençliklerini ve hayasızlıklarını, masum Türklerin hesabına geçirmesini becerdiler. Yabancı milletlere karşı o kadar misafirperver ve o kadar alicenap davranan masum Türklerin hesabına...

Yunanlıların bizlere karşı ne kadar hoşgörülü olduklarını ve bizleri ne kadar çok sevdiklerini gösteren kısacık bir hâdise anlatayım size. Bu hâdisenin bizzat olup bittiğini ve gerçekliğinden asla şüphe edilmemesi gerektiğini temin ederim:

«Bundan birkaç sene önce Yunanlılar Gelibolu'da, kendi çocuklarını okutup adam eden, Rum çocuklarına karşı sayısız iyiliklerde bulunan **Assomptionniste**'lerin kolejini ateşe verdiler.

Fransızlara karşı duydukları kin, çocuklarının menfaat ve istikballerine karşı gösterecekleri ihtimamdan çok daha ağır basıyordu. Türk itfaiyecileri yangını söndürmek için harekete geçtikleri zaman, Yunanlılar derhal hortumları kesip parçaladılar. Derken, koca bina alevler içinde yanıp kül oldu!»

Daha binlercesi gibi bu hâdise de, Yunanlıların, Atinalıların torunları ve Fransızların dostları olduklarına inanmakta hâlâ ısrar eden Fransa'da ne duyulmuş, ne öğrenilmiş, ne de inanılmıştır!

Yunanlıların bu aşırı insafsızlıklarına karşı gelin, bir de Türklerin bizlere karşı gösterdikleri hoşgörüyü görelim. İşte sizlere binlercesi arasından bir tanesi:

Eski bir İngiliz konsolosunun dul hanımı, fakat aslında Fransız asıllı olan bayan Keun, Birinci Dünya Savaşı patlak vermezden birkaç sene önce Konya'ya yerleşmişti. **Seferberlik yüzünden okulların kapatılmasından sonra ve bizim dilimizin kullanılmasını, konuşulmasını ve öğrenilmesini yasaklayan Almanların tehditlerine rağmen, bu kadıncağız tam dört sene boyunca şehrin çocuklarını evinde toplayıp ders vermiş ve onlara Fransızca öğretmişti.** Günde onaltı saat çalışmasına karşılık sadece geçimini kıt kanaat temin edecek az bir ücret alıyor, az ücret almak suretiyle talebelerinin sayısını çoğaltmaktan başka bir şey düşünmüyordu. Jöntürk polisleri tarafından

daima takip edilmesine ve rahatsız bırakılmasına rağmen çalışmasını sürdürdü ve bir gün vali Muammer Bey'in çocuklarına da Fransızca öğretmesi şartıyla Almanların tehditlerinden tamamen yakasını kurtarıp derslerini rahatça vermeye muvaffak oldu. **Ermenilerin bizlere en büyük Ermeni katliâmcısı (!) diye yutturdukları bu vali, bayan Keun'ün dediğine göre, Fransa'ya karşı inanılmaz bir sempati duyuyormuş ve hakikaten de inanılmayacak bir şey, ama o bayan bizzat gözleriyle görmüş:** Vali bey, bizden esir düşen askerlere ve bahriyelilere karşı her zaman çok alicenap davranmış. Bizim askerlerimiz arasında iyi kötü bir meslekten anlayanları atelye şefi tâyin etmiş ve çalışarak kazandıkları paraları kendi hesaplarına geçirmelerine müsaade etmiş!

[Muammer Bey 1919'da İngilizler tarafından bir sabah evinden alınıp İstanbul'daki bir hapishaneye tıkıldı, sonra da Malta'ya gönderildi. Fransızlara karşı bunca iyi davranmış olan bu adama yapılan bu zulümlerin karşısında Fransa en küçük bir protestoda bile bulunmadı !]

Görün işte, demek ki Yunanlılar hakikaten çok daha insancıllar değil mi?!!

Fakat... işte size şimdi Yunanlıların kalleşliğini ve bizim bilgisizliğimizi istismar etmedeki maharetlerini ispat edecek olan yine inkârı imkânsız bir hâdise daha!

Yunanlıların İzmir'e yaptıkları çıkartma hâlâ hafızalardadır. Her ne kadar bizim Fransız basını bu çıkartmayı hasıraltı etmişse de, bu vesileyle işlenen vahşetleri yine de duymuşsunuzdur. Bu çıkartma Doğu'da büyük yankılar uyandırdı, çünkü bu çıkartma, en iğrenç ve en akıl almaz tecavüzler ve kan dökmelerle gerçekleştirilmiştir: Yunanlılar öldürüyorlar, talan ediyorlar, yıkıyor, yakıyor ve katlediyorlardı. Durumdan haberdar olan general Franchet d'Esperey derhal bir heyetle birlikte, Yunanlıların aşırılıklarını bizzat incelemesi ve rapor etmesi için general Bunoust'yu İzmir'e gönderdi. General Bunoust, Yunanlıların vahşiliklerini bir bir sıralayan mükemmel bir rapor hazırladı. Fransız Savaş Bakanlığı'na gönderilen bu rapor, **büyük bir itina ile derhal örtbas edildi!!!**

Yunanlıların hem alçaklıklarını, hem de beceriklilikler ini ispat etmeye sadece bu hâdise yeter de artar bile.

BU BİLGİSİZLİK ERMENİLER TARAFINDAN SÖMÜRÜLMÜŞTÜR

Fransız-Türk anlaşmazlığının ortaya çıkmasında en büyük paya sahip olan konu Ermenistan meselesidir... Daha pek çokları gibi, bu mesele de Fransa'da hakkiyle bilinmemekte ve yalnızca Ermeniler nasıl anlatmışlarsa öylece kabul edilmektedir.

Fransa, Avrupa ve hattâ bütün dünya, Ermeni katliâmları diye ortaya atılan hayâl mahsulü hikâyeler ve şişirilmiş masallarla galeyana getirilmiştir. Bu hususta Türkler aleyhinde ileri sürülen bütün deliller, hiçbir kontrola tâbi tutulmaksızın ele alınmış, uydurularak sunulan bütün hâdiselere mümkün gözüyle bakılmış ve bütün bunlar neticesinde de, **Şehit Ermenistan** efsanesi yavaş yavaş zihinlere yerleşmiştir! Yine bütün bunlar neticesinde Ermeniler, aziz kurbanlar ve onların sözde cellâtları olan Türkler de canavarlar olarak kabul edilmişlerdir.

Bunun aksini ispat etmeye kalkışmak, hem oldukça zor, hem de oldukça nazik bir mesele olup çıkmıştır, öyle ya, efsanelere, peşin hükümlere, basmakalıp düşüncelere karşı mücadele etmek ve yerleşmiş masalları yıkmaya çalışmak kimin haddine! Türkler aleyhine çıkarılan bu uydurma hikâyeleri yıkmak mümkün mü?! **Halbuki düzeltilmesi gereken pek çok yanlış, yeni baştan ters çevrilmesi gereken nice hâdise ve sahtekârların yüzlerine vurulacak nice yalan var!**

Kendileri savunacak yerde töhmet altında bırakılmalarına göz yuman sakin ve namuslu, zavallı, biçare Türkler! Bizlerin bilgisizliğini gidermek için hiçbir çabada bulunamayan, aksine en küçük bir mukavemette bulunmaksızın, bütün bu ithamları birazcık olsun tekzip etmeye çalışmayan, neticede de bilgisizliğimizin sadece Yunanlılar tarafından değil, aynı zamanda Ermeniler tarafından da istismar edilmesine fırsat veren zavallı, zavallı Türkler! Öyle ya, kader bu kader!

Oysa, Ey Türkler! Sizlerin en samimî ve en mütevazi dostlarınız, sizlere yardım etmeyi ve sizleri

müdafaa etmeyi denemeden, sizlerin kaybolup gitmenize asla rıza göstermeyeceklerdir. Sizin Fransız dostlarınız, ülkenizin haksız yere mahkûm olmasına göz yummak istemiyor, ülkenizin üstüne atılan iftiraları yıkmak, haksızlıkları yerle bir etmek istiyorlar ve bunun için de, her zaman en bilinmeyen meseleler hakkında bile, bildiklerini söylemek, tek kelimeyle, gerçeği söylemek istiyorlar! Ve işte bunun için ben bu dâvâya elimden gelen bütün imkânlarla katılmak istiyorum... Ve işte bunun için ben, katolik olan ben, Ermenilere karşı sizin, ey müslümanlar! sizin müdafanızı üzerime alıyorum!

Fransa'nın, Avrupa'nın ve dünyanın Ermenilerin müdafaasını üzerlerine almalarının başlıca sebebi, hiç şüphesiz ki, bu ırk hakkındaki bilgisizlikten ve bu bilgisizliğin itinalı bir şekilde devam ettirilmesinden ileri gelmektedir. Fakat onların lehine gibi görülen ve onlara Hıristiyan ülkelerin destek olmasını sağlayan bir başka sebep daha vardır: Ermeniler Hıristiyan, Türkler ise Müslüman'dırlar!

Gel gör ki, bu imanlarının şehidi gibi telâkki edilen Ermenilerin dinî inançları konusunda söylenecek çok şey vardır! Acaba onların Hıristiyanlığa olan bağlılıkları bizlerin sandığı kadar kuvvetli midir? İşte bunun küçük bir ispati:

İstanbul'daki elçiliğimizde istihbarat servisinde çalışan dostum yüzbaşı X... bir görevle gönderildiği Ankara seyahati sırasında hazırlamış olduğu 16 mayıs 1919 tarihli raporunda, bizzat şahit olduğu şu gözlemlerine yer vermektedir:

> *«Sürgün edilmiş Ermenilerden pek çoğu Ankara'ya dönmemişlerdi: Bu yüzden de onların ya hapsedildikleri, ya öldükleri ya da öldürülmüş oldukları neticesine varılmıştı. Ama işleri mübalâğalı bir şekilde takdim etmekten kaçınmak gerek!* ***Aslında, pek çok sayıda Ermeni kızı ve genç Ermeni hanımları, Türklerle evlenmişlerdi ve Türk kocalarından ayrılmayı akıllarından bile geçirmiyorlardı!*** *Bütün bunları gözlemlerimle gördükten sonra,* Ermeni halk tabakasının ne kadar kolay din değiştirdiklerinin bir misalini *daha bulmuş oldum.*
>
> *Ankara'daki katolik papazı sayın Koren Clemens, kendi Ermeni vatandaşlarından yirmi kadar öksüz kalmış çocuğu kulübeye benzeyen loş ve gayri sıhhî bir evde toplamış ve onların eğitimi için takdire değer bir feragatla çalışmaktadır. Kendisini ziyarete gittiğimde, onun evinde, oldukça dertli ve hüzünlü görünen on beş yaşlarında genç bir çocukla karşılaştım. Sebebini sorduğum zaman, onun kendi köy ve kasabasından ayrılmaya dayanamadığını öğrendim. Babası onun gözleri önünde öldürülmüş olduğu halde, yine de Türklere karşı duyduğu sevgi ve hayranlıktan hiçbir şey kaybetmemişti:*

— *Adın ne senin? dedim.*

— *Süleyman.*

— *Süleyman, Hıristiyan adı değil ki...*

— *Benim adım Süleyman, Hıristiyan değilim ben, bırakın da Türkler'in yanma gideyim.*

> *Ancak benim sabrımın tükendiğini ve artık kızmaya başladığımı görünce, nihayet asıl adının Simion olduğunu söylemek zorunda kaldı.*
>
> *Bu genç dönmenin anne ve kız kardeşi de, aile reisleri gözlerinin önünde öldürülmesine rağmen, katillerle evlenmekte hiç tereddüt etmemişler. Bugün, bu iki kadın da kocalarından ayrılmayı kesin olarak reddetmekte ve tekrar Hıristiyan olmayı katiyyen kabul etmemektedirler.*

Resmî bir görevli tarafından not edilen bu hâdise, bizleri, bu sözüm ona Hıristiyan milletin ahlâkî değerleri hakkında aydınlatmaya yeter herhâlde!

> **Ermenilerin karakterinin belli başlı özellikleri, açgözlülük ve kalleşliktir. Bu bakımdan biraz Yunanlılara benzerler. Şöyle bir Türk atasözü vardır: Rum Avrupa'lıyı dolandırır, Yahudi Rum'u dolandırır, ama Ermeni de Yahudi'yi dolandırır!**

Bu atasözünün ne demek istediği oldukça açıktır, çünkü Ermeniler Müslümanların tefecileridirler.

Bunun izahı oldukça basit: Ermeniler çok tutumludurlar ve Yunanlılar gibi ticarî faaliyetlere girişerek çarçabuk zengin oluverirler. Fakir çiftçilerden ibaret olan Türkler de sık sık onlara başvururlar. Ermeniler onlara aşırı derecede yüksek faizlerle ödünç para verirler. Borçlarını ödeyemeyecek duruma geldiklerinde, bütün mallan ipotek edilmiş olduğundan ve artık rehin gösterecek hiçbir şeyleri de kalmadığından; Ermeniler ipotek ettikleri mal ve mülkleri kendilerine satmalarını isterler ve böylece de bu yerlerin sahibi olur çıkarlar! Türkler de bu şekilde kısa zamanda soyulup soğana çevrilirler. Bu tür hâdiseler birçok köyde, hattâ bazan bütün bir şehir arazisinde vukû bulduğu zaman, Ermeni tefecilerinin zulmü yüzünden her şeylerini kaybetmiş bulunan Türkler ayaklanır ve tefecileri katlederler. (Burada şunu ilâve edelim ki, savaş öncesinde bu tür ayaklanmaları bizzat Almanlar düzenliyor ve Türkleri tahrik ediyorlardı).

Yüzbaşı X... raporunu şu şekilde sürdürmektedir:

> ***«Ermenilerin Hıristiyan olmalarının, Türklerin onlara karşı tecavüzde bulunmalarıyla hiç mi hiç alâkası yoktur. Türklerin Ermenilere karşı duydukları kinin asıl sebebi; Ermenilerin çevirdikleri siyasî manevralar ve Türkleri altından kalkılmaz faizler altında ezip yoksul duruma düşürmeleridir. Fransa'ya karşı sevgi gösterilerinde bulunmalarına ve muhtaç oldukları büyük devletlere karşı dostmuş gibi gözükmeye çalışmalarına rağmen, Ermeniler çok sinsi bir yabancı düşmanıdırlar. Savaş sırasında vukû bulmuş olan katliâmlara gelince,*** bu katliâmların asıl tahrikçileri ve düzenleyicileri Alınanlardır. ***Türkiye'nin Asya yakasının bütün ticarî işlerini elegeçirmek için, Ermenileri perişan etmek zorundaydılar, zira Yahudileri bile dolandıracak kadar güçlü ve kuvvetli rakipler bulundukça, kendi niyetlerini gerçekleştirmelerine imkân var mıydı?***
>
> ***İşte sırf bu yüzden Ermeni milleti mahkûm edilmişti, Almanların rahat yüzü görmeleri için de, bunun dışında bir başka çare yoktu!***
>
> ***Kendi menfaatlerine yaramış olmasaydı, Almanlar bu katliâmları derhal önleyemezler miydi? Ne var ki, Almanlar zaten tabiatları icabı gaddardırlar!!!***
>
> ***Bir gün fakir bir Türk köylüsü, dar bir kır yolundan bir merkebin çektiği küçücük arabasıyla işine gidiyordu. Karşı yönden de bir Alman tankı gelmekteydi. Zavallı adamın merkebini durdurup kenara çekilmesine fırsat vermeden, Alman askerleri köylünün üstünden geçip gittiler ve arabası, merkebi ve kendisiyle birlikte bu garibanı paletlerin altında yere yapıştırıp uzaklaştılar; bütün bunların ardından da o iğrenç kahkahalarını savuruyorlardı. Ben bu olayı itimada şayân birkaç Türk dostumdan öğrendim. Onlar bu iğrenç olaya bizzat şahit olmuşlardı.***
>
> ***Bir Fransız din adamı anlattı: Büyük katliâmlardan bir zaman sonra, Konya'da katolik bir Alman papazına rastlamış, bu papazın katiller hakkında hiçbir kötü kelime kullanmadığını ve öldürülen Ermenilere karşı da hiç bir acıma alâmeti göstermediğini görünce şaşırmış. Durumu gören Alman papazı bizim din adamına şöyle demiş:***

— ***Gaye Almanya'nın zafere ulaşmasını temin etmek olduktan sonra, binlerce adamın öldürülmüş olmasının ne önemi var!***

> ***İşte kendi memleketinin Ermenilerin mahvedilmesi sayesinde büyük menfaatler elde etmiş olacağının kesin bir itirafı değil de nedir bütün bu sözler***?»

Bence bütün bunlar, şu eski Ermenistan meselesinin çıplak bir şekilde gözler önüne serilmesine yetecektir. Eğer bir katliâm olmuşsa, bu Türkler tarafından değil, fakat bizzat Avrupalılar tarafından yapılmıştır, Avrupalılar tarafından hazırlanmıştır.

Yine de biz, çok daha resmî ve yapılan katliâmı pek çok yönlerden haklı ve mazur gösterecek bir

başka şahit daha zikredeceğiz. Bu şahit Türklerin değil, tam aksine Ermenilerin Türklere karşı işledikleri barbarlıkları ve gaddarlıkları ayrıntılarıyla ispat etmekte ve şimdiye kadar bizlere anlatılan hâdiseleri tamamen tersine çevirerek, Türkleri cellâtlar olarak görmek yerine, acınacak mazlumlar olarak ele almak gerektiğini ispat etmektedir.

Şimdi sunacağım belge, Rus ikinci kale topçu birliği komutanı yarbay Twerdo Kleboff'un hatıralarından alınmıştır. Bu Rus komutanı, 27 şubat 1918'de şehrin Türkler tarafından geri alınışına kadar, birlikleriyle birlikte Erzurum'da kalmıştır. Kaleme almış olduğu hatıralarının başlığı şudur:

«***Erzurum'da işlenen vahşetler konusunda bir Rus subayının notların***

«Ruslar 1916'da Erzurum'u işgal ettikleri zaman, ordularında —oldukça kötü— hizmet gören Ermenilerin bir tekine bile şehre yaklaşma izni vermemişlerdi.

1. ***Kolordu komutanı general Kaimine, bu bölgenin komutanı kaldığı müddetçe, emri altında bulunan Ermeni birlikleri bu yörelere aslâ yaklaştırılmamışlardı.***

Ama ihtilâl her şeyi altüst ettiği zaman, Ermeniler sözde aramalarda bulunmak bahanesiyle Erzurum'a üşüştüler ve derhal şehri ve civar köyleri talan etmeye ve sakinlerini katletmeye başladılar.

Rusların orada bulunmaları, yine de onların bu vahşetleri açıktan açığa işlemelerine mâni oluyordu, ancak gizli ve dolambaçlı yollarla çetecilik yapabiliyor ve katliâmda bulunabiliyorlardı.

Askerlerden meydana gelen ihtilâl Komite Konseyi 1917 yılında, yine sözüm ona silâh arama bahanesiyle, Erzurum'un resmen yağma edilmesi için teşebbüse geçti. Ermeniler için bu karar bulunmaz bir fırsat oldu. Rahat ve emin bir şekilde çalmaya, yağmalamaya ve insanları vahşice öldürmeye koyuldular.

Ocak ile şubat arasında, Erzurum'un en tanınmış simalarından biri olan Bekir Efendi, yağmacılar tarafından kendi evinde katledilmiş bulundu. Başkumandan Udişelidze, emrindeki subaylara emir vererek katillerin en geç üç gün içerisinde bulunup ortaya çıkarılmalarını emretti. Ayrıca da askerleri her türlü sınırı aşan ve insanlık dışı davranışlarda bulunan Ermeni taburlarının komutanını yanına çağırıp çok sert bir şekilde azarladı. Daha sonra yüksek makamlara müracaatta bulunup, Ermenilerin Os*manlIlara *karşı giriştikleri amansız zulüm, işkence ve katliâmları bir bir sayarak acı bir dille gözler önüne serdi. Özellikle de, çalıştırılmak üzere tarlalara gönderilen, yol yapımında çalışacakları bahanesiyle evlerinden alınıp götürülen Türklerden yarısının bile bir daha geriye dönmediğini ve akıbetlerinin mutlak ölüm olduğunu tek tek anlattı.

Öbür taraftan da Ermenilerin aydın zümresini bir araya toplayıp, şayet Ermeniler bu arazilerin hâkimi olmak istiyorlarsa, kendilerinin halkı idare edebilecek kadar namuslu ve haysiyetli olduklarını ispat etmelerinin şart olduğunu ve milletlerinin namını lekeleyen ve ırklarını oldukça bayağı bir ırk gibi gösteren böyle gaddarca cinayetleri işlemekten bir an önce vazgeçmeleri gerektiğini anlattı. — Bilhassa umumî harbin henüz sona ermediği ve Barış Konferansının bu bölgelerin Ermenilere bırakılmasına henüz karar vermediği bir sırada, Ermenilerin tasarlanan bağımsızlığa lâyık olduklarını ispat edebilmeleri için, hak ve adalete daha saygılı bir şekilde davranmaları lâzım geldiğini de onlara en iknâ edici delillerle izah etti. Ermenilerin askerî komutanları ve yüksek sınıftan olan tanınmış Ermeniler, küçük bir azınlığın girişmiş olduğu vahşet ve katliâmın bütün Ermeni cemaatini inceleyemeyeceğini söyleyerek karşılık verdiler. Bu Ermeni azınlığının, Türklerin eskiden yapmış oldukları kötülüklerin intikamını almaktan başka bir şey yapmadıklarını ileri sürecek kadar da küstahça tavır takındılar!

Az zaman sonra, Erzincan Türklerinin Ermeniler tarafından katledildiği haberi

geldi.

Başkomutan Udişelidze'nin beyanına göre, müdafaasız durumda bulunan sekiz yüzden fazla Türk, en akıl almaz vahşet metodlarıyla katledilmişlerdi. Büyük büyük hendekler açıyorlar ve buralara hayvan boğazlar gibi teker teker boğazladıkları Türkleri üst üste dolduruyorlardı: Ermeniler kesip hendeğe attıkları Türkleri birer birer sayıyorlar ve şöyle bağırıyorlardı:

— *Daha yetmiş kişi oldu, hendek on kişi daha alabilir, kesin!*

26 şubatta, yâni bu katliâmlardan üç hafta sonra Ilıca'dan dönen yarbay Griaznoff, köy yolları boyunca parça parça edilmiş ceset yığınlarına rastladığını, bu cesetleri çiğneyerek geçen her Ermeninin mutlaka bu cesetlere tükürdüğünü nefret ve hüzünle anlattı.

Oldukça geniş olan caminin avlusu erkek, çocuk, kadın ve ihtiyarların cesetleriyle tıka basa doldurulmuş hâldeydi. İstisnasız bütün kadınların vücutlarında işkence ve zulüm izleri vardı. Yarbay Griaznoff telefon santralında çalışan Ermeni kızlarından bazısını bu cami avlusuna getirttirdi ve onlara, bu dağlar gibi yığılmış insan cesetlerini göstererek, kendi milletlerinin yaptıklarından gerçekten gurur duyabileceklerini söyledi!

Bizim yarbay bu sözle onları rencide edeceğini sanıyordu. Ama bu genç Ermeni kızlarının bu manzara karşısında neşeli neşeli güldüklerini görünce, önce büsbütün şaşırdı, sonra da bu kızlara karşı tam bir nefret duydu. Utanmaları, kendi ırkları namına üzülmeleri gerekecek yerde, bu insanlık dışı davranış karşısında gülmelerinin, ancak Ermenilere has bir karakter olabileceğini söyleyerek hakaretler yağdırdı. Ermeni erkeklerinin ve hattâ kadınlarının bile yeryüzündeki insanların en bayağısı, en iğrenci ve en vahşisi olduklarını ilâve etti. Böyle açıktan açığa hakaret edildiklerini gören şıllıklar, birden bozuldular ve «biz» dediler, «*gülmüşsek, sinirimizden güldük*» *!!!*

Alaca'daki ordugâh komutanlığının levazımcısı olan bir Ermeni, 27 şubat 1917'de bu şehirde işlenmiş olan vahşetlerden bahsederken, ırkdaşlarının bir Türk hanımını canlı canlı duvara mıhladıklarını anlattı. Kadını duvara iyice mıhladıktan sonra, hançerle göğsünü yarıp kalbini çıkarmışlar ve can çekişen zavallı kadının başının üstüne koymuşlar!...»

Bu Ermeni barbarlıklarını burada kesiyorum.

Bu kadarı, sanırım, şu aziz Ermeni şehitleri masalını yıkmaya yeter!

Şu bizlere vahşiler diye tanıtılan Türklerin, 19 şubat 1919'da Ermeni katliâmından mesul olan kişileri divan-ı harbe vermiş olduklarını ilâve etmeye bilmem gerek var mı?

Bu katliâmın asıl mesulü, Türk halkı tarafından da «kasap» diye adlandırılan Alman ajanı Kemal bey idi. 12 Nisan 1919'da İstanbul'da Harbiye Nezareti önünde idam edildi.

Gördüğünüz gibi Türkler, rezil Ermenileri tatmin etmek için ellerinden geleni yapmaya çalışıyorlar ve kendi vatandaşlarını kendileri idam etmekten çekinmiyorlar!

BU BİLGİSİZLİK İNGİLİZLER TARAFINDAN İSTİSMAR EDİLMİŞTİR

Mütarekeden bu yana İngilizler, Şark'ta hep bizim aleyhimize çalışmaktalar, önce sinsice bizim yerimizi almaya koyuldular, sonra da birden bizim yerimize geçiverdiler.

Onların gerçekten saldırıya geçişleri, Westminster başpiskoposu Kardinal Boume'un seyahatiyle başlar. Bu kardinal İstanbul'a 19 şubat 1919'da gelmişti. İngiliz zırhlısında oldukça muhteşem bir ayin törenini idare etmiş ve bütün İngiliz subayları bu ayine iştirak etmişlerdi.

Sonra Kardinal İngiltere elçiliğine götürüldü.

Kardinal'in asıl vazifesi Şark'taki katolik müesseselerini İngiltere'nin istifadesine sunmak üzere dolambaçlı yollardan ele geçirmekten ibaretti. Zaman iyi seçilmişti, çünkü Fransızlara ait bulunan bu müesseseler, savaş yüzünden hemen hemen iflâs etmiş bulunduklarından yardıma muhtaçtılar, fakat bizim din düşmanlığı güden hükümetimizden bekleyecekleri bir şey yoktu.

[Bu sene yâni 1920'de hükümetimizin lütfedip Kardinal Dubois'yı Suriye'ye gönderdiğini biliyorum. Fakat ne kadar geç! Hem de ne kadar çok fazla sınırlı tutulmuş bir misyon!Kardinal Bourne'un misyonuna karşı verilen çok geç ve çok zavallı bir cevap bu.]

Kardinal Boume ise rahatça hükümetine dayanıyor, ayrıca da rakip ve düşmanları satın almağa mahsus İngiliz altınlarının arkasında olduğunu biliyordu!

Westminster başpiskoposu kardinali, İngilizler yem gibi kullandılar —çünkü kardinal iyi niyet sahibiydi—; fakat Protestan olan İngilizler bizimle tam dört sene boyunca omuz omuza çarpışmış olmalarına rağmen, ne Katolik mezhebine karşı duydukları kini, ne de Fransızlara karşı taşıdıkları antipatiyi bırakabilmişlerdi.

Zaten —dıştan bakılınca saçma gibi görünen, fakat gerçekte büyük mânâlar ifade eden— şu Siyon krallığının kurulması teşebbüsüyle bunun bir ispatını görmedik mi? Bizim sevgili müttefikimiz İngilizler bizim kadar iyi bilirler ki hiçbir Yahudi, ne kadar az ileri görüşlü olursa olsun, ticaretin ölü olduğu bir yere asla yerleşmek istemez.

O halde İngilizler ne istiyorlar?

Bu çok açık: yalnızca Fransız nüfuzunu ve Kudüs'deki Katolikliği yıkmak istiyorlar. Bunun için de, mukaddes şehri tramvayları, klüpleri, sinemaları, gökdelenleri, vs. ile modern bir şehir stiline sokarak, canla başla yürüttüğümüz çalışmaları ve hatıraları yıkıp yakmakta asla tereddüt etmezler.

İngiltere'de dini amelleri terketmenin ve iman kaybının alıp yürüdüğü ve dine karşı kayıtsızlığın iyice artmış olduğu şu sıralarda, îngilizlerde görülen bu aşın yobazlık ve Doğu'da din müdafaacısı kesilmeleri gerçekten çok garip!

Filistin'de Katolik nüfuzunun tam yıkımına hazırlandığı bir sırada, Türkiye'deki Katolik nüfuzunu avucuna almaya çalışan bu milletin şu davranışı, çok daha garip ve çok daha şaşırtıcı... eh pes doğrusu!

Din ve faziletin ne demek olduğunu, haydi şu İngilizlerden öğrenelim de biraz dindar ve ahlâklı insancıklar oluverdim!

1919 yılından beri İngilizler İstanbul'un fiilen hâkimidirler. Bizlerse, her zamanki gibi, bunu bilmemekte ve görmemekte berdevamız. Bir Fransız generali, Şark'taki İttifak kuvvetlerine kumanda ediyor diye kabul edildiği için, kumandayı yürüten Fransa'ymış gibi safça inanıveriyoruz! **Oysa, İstanbul'da kumandayı yürüten basbayağı bir İngiliz generalidir, İngiliz kuvvetleridir şehri işgal altında bulunduranlar, nihayet orada kanun yapan ve yürüten İngiliz idaresidir!**

Franchet d'Esperey ancak ismen kumanda etmekte, General Wilson ise fiilen kumanda etmektedir! Lüzumlu gördüğü bütün kararları bizzat kendisi almakta ve sadece kendi hesabına hareket edip, başka birinin görüşünü almaya ihtiyaç duymamaktadır.

[Gerçi bu durum 5 kasım 1920'den bu yana artık pek geçerli değil. Milne ve Wilson adlı İngiliz komutanları, İngiltere'ye dönmüşler ve onların yerini, şimdi Karadeniz kuvvetleri komutanlığım yüklenmiş bulunan general Harrington almıştır.

İstanbul'dan almakta olduğum mektuplar, İngiltere aleyhinde oldukça geniş tenkitler taşımalarından ötürü, çoğu zaman Britanya sansürünün gazabına uğradıklarından, bu iki generalin İngiltere'ye dönüşleri konusunda şimdilik ayrıntılı

bilgiler sunamayacağım. Bu yüzden, yapılmış olan değişikliğin bir bakıma izahını verir diye burada yalnızca **Havas Ajansı**'nın 6 kasım tarihli bildirisini aktarmakla yetineceğim:

«... Selânik'teki Britanya sefer ordusunun eski başkomutanı general Milne, Şark'taki İttifak orduları başkomutanlığının talimatlarına uymayı savaş boyunca reddetmişti. İstanbul'daki İngiliz Kuvvetleri komutanlığına tâyia edilince de, Fransız generalleriyle geçimsizliğini sürdürmekteydi. Fransız ve İngiliz silâhlı kuvvetlerinin otoriteleri arasında kısa zaman önce yapıldığı söylenen bir anlaşmaya göre, İstanbul'daki komutanlığı bir Fransız ve bir İngiliz generalinin sırayla yürütmeleri karara bağlanmıştır.»

Oldukça bulanık, oldukça esrarlı görünen ve şâyet yapılmışsa durumu daha bir çıkmaza sürüklemekten başka bir işe yaramayacak olan bu anlaşma konusunda şüpheliyim ve böyle bir anlaşmanın yapılmış olacağına pek ihtimal veremiyorum.]

İngiltere, Nazif bey ve Muammer bey gibi bizim taraftarlarımızı Malta'ya sürmüştür (hükümetimiz ise bütün bu olanlar karşısında en ufak bir tepkide bile bulunmadı)! Çünkü İngiltere, daha önceden eski sadrazam Damat Ferit Paşa'yı satın almıştı ve onun aracılığıyla hükümeti is**tediği gibi idare ediyordu. Tabii, bizlerin Fransa'da böyle şeylerden haberi yoktu!**

İngiltere, Sultan'ı İstanbul'dan kovmak istiyordu, Fransa derhal karşı çıktı; fakat İngiltere, Sultan'ın vezirlerinden bazılarını satın alarak güçlükleri yenmesini ve böylelikle de Sultan'ın otoritesine baskı yapmayı becerdi! Hâdiseler ve çevrilen dolaplar öyle bir noktaya gelmiştir ki, İstanbul'daki işgal ordusunun İngiliz subayları niyetlerini saklamaya, hislerini gizlemeye bile artık gerek duymuyorlar. Galipler ve hâkimler pozuna girip caka satmakta ve inanılmaz bir kabalık ve kibirlilikle hareket ediyorlar. Dâvalarının (!) aleyhinde görünen ve takındıkları tavırların çirkinliği hakkında bilgi veren bütün mektup ve yazışmaları amansızca kırpan ve imha eden bir sansür kurmuş durumdalar! Böylelikle de hakikatlerin bizlere ulaşmasına mâni olmaktalar!

Ve Fransa'da bilgisizlik devam ediyor!

[İstanbul'un Fransız taraftarı tek gazetesini de ortadan kaldırdılar. Bu konuda göçen gün bu gazetenin sabık yazı işleri müdürü ve Fransa'nın sadık dostu bir ahbabımdan —ismini burada neden veremeyeceğimi sizler de biliyorsunuz artık— bir mektup aldım. Sansürden kurtulup da bana gelebilmesi büyük bir muciza..

Dostum bana aynen şöyle demekte:

«... Bizim Fransızca olarak yayınlanan tek ve biricik gazetemiz l'Entente'a gelince, İstanbul'un hâkimleri olan İngilizler tarafından yasaklandı ve kapatıldı.»

Nedeni, niçini ve nasılı ortada!]

[LÉON ROUILLON Türkiye'yi Savunuyorum BELGELER(Documents\POUR LA TURQUIE) trc: Cemal KARAAĞAÇLI, Bedir Yayınevi, İstanbul 1994, s.25-46

ORTODOKS TEHLİKESİ

Fransa'nın din aleyhindeki siyaseti, onun Doğu'da nüfuzunu kaybetmesinde büyük ölçüde âmil olmuştur.

Gerçekten de, Şark âleminin Hıristiyanlarını, yalnızca Fransa müdafaa etmekteydi. Bu müdafaa, sanıldığı ve sanılacağı gibi Türklere karşı değil, fakat Balkanların Ortodoks milletlerine karşı yapılıyordu.

Türkler bizim dinimize karşı her zaman müsamahakâr ve hürmetkâr davranmışlardır. Fransa'dan kovulan din adamlarına memleketlerinin geniş kollarını açmışlar ve onlara vatanlarının vermeyi reddettiği ekmeği ihsan etmişlerdir.

Türkiye'ye yerleşmiş bulunan sayısız din adamlarına ve kapüsenler, cizvitler, lazaristler, fransiskenler ve assompsiyonistler gibi mezhep gruplarına bu konuda ne düşündükleri sorulduğu zaman, düşmanlarının Türkler değil, fakat Ortodokslar olduklarını itiraf ediyorlar.

Dine karşı savaş açmak suretiyle, bizler yalnızca kendi nüfuzumuzun yıkılması için savaşmakla kalmadık, fakat aynı zamanda düşmanlarımızın da oyunlarını bir güzel kolaylaştırıverdik. Aslında unutmamak lâzımdır ki: Bulgarlar dinsiz ve Katolikliğin düşmanıdırlar; sahtekâr, hırsız ve soysuz Yunanlılar Katolikleri her türlü cevr ü cefâya maruz bırakıyorlar; Sırplar, Katoliklerin ibâdet etmesini yasaklıyorlar (savaştan önce Sırbistan'da ancak iki Katolik papazının bulunduğu bilinmekteydi: Avusturya elçiliği ile Belgrad'daki Avusturya hastahanesinde bulunan iki papaz!) ve son olarak Romanya'da Katolikler, Rusya'daki Yahudilerin gördüğü muameleyi görmekteler. Sofya'da Katoliklere ayrılmış bir mahalle vardır, onlar burada sanki bir Yahudi mahallesinde yaşıyorlarmış gibi oturuyorlar!

Öyleyse, bırakalım artık şu bizim «Balkanlı kardeşlerimizin» sözüm ona müsamaha gösterilerine kapılıp hayâl âleminde yaşamayı. Onlar olsa olsa ancak bizim düşmanlarımız olabilirler, hem zaten onların en büyük arzuları bizim harpten yenik olarak çıkmamızdır. Büyük bir heyecan ve sevinçle bizim mağlup olmamız için çalışıyorlar.

Onların (Türkler'e karşı duyulan kin ile birlikte) tek uzlaşma noktaları, yegâne güçleri, açıkça söyleyelim ki, sahip oldukları mezhebe dayanmaktadır. Bizim ihmal ettiğimiz ve üzerinde pek durmadığımız nokta budur.

Hıristiyanların koruyucusu olan Fransa, Ortodokslara karşı Müslümanlarla ittifak hâlindeydi; Katolikler ve Müslümanlardan kopup uzaklaşan Fransa, şimdi edindikleri yeni dostları sayesinde daha da kuvvetlenerek bizlere karşı amansızca bir savaş açmak üzere olan ve Anglikanlarla birleşmiş olan Ortodokslara karşı hiçbir müttefik bulamamaktadır artık.

Manevî alandaki durumumuz, siyasî sahadaki vaziyetimiz kadar kötüdür. Ortodokslar Protestanlarla birleşmekteler, tıpkı Yunanlıların İngilizlerle ittifak kurdukları gibi!

Mösyö Marc Lauret, bu hususta, 13 Ekim 1920 tarihli **France** mecmuasında «İngiliz-Slav Yakınlaşması» adıyla bir makale yayınlamıştı; makalesinde bu yaklaşmanın tehlikelerini bir bir gösteriyordu.

Bizler için oldukça ciddî bir ikaz mahiyetinde olan bu yazının bazı bölümlerini aktarmak istiyorum:

> «... ***Geçenlerde, bütün Hıristiyan mezheplerini bir dünya konferansında (The World Conference) toplamak için bir tasarı ortaya atılıp ilân edilmişti; bu tasarı Amerikalıların teşebbüsleri sonucu ortaya çıkmıştı. Basınımızda bu konuyla uğraşan birine rastladık mı? Dünya Konferansını ilham eden dinî düşüncelerle, Milletler Cemiyeti (Birleşmiş Milletler) ni ilham eden siyasî fikirler arasında herhangi bir bağın bulunup bulunmadığını düşünen oldu mu? Amerikalıların yapmış oldukları bu girişimler arasında hiçbir bağın olmaması mümkündür. Fakat yine de görmek, sorup soruşturmak, derin bir incelemeye ve araştırmaya dalmak gerekmez miydi? Bunları ihmal etmeye hakkımız var mıydı?***
>
> ***Şimdilik, yalnızca sırf Avrupa düzeyinde dinî ve siyasî bir başka dâvânın söz konusu olduğu iddia edilebilir ve belki öyledir de, ama yine de bu durum dünya hâdiselerini yakından takip eden kimselerin merakını gıcıklamaktan geri kalmıyor. İngiltere'de, Yunan Ortodoks kilisesi ile Anglikan kilisesi arasında bir çeşit dinî birliğin kurulması hayâl edilmektedir. Yine uzun zamandan beri Rusya'nın hasmı olan İngiltere'nin nihayet onunla anlaşacağını ve bunun lâik zihniyetimiz yüzünden bizde biraz şaşkınlık uyandıracak (ama hem İngiltere, hem de Rusya'nın kafa yapısının nasıl olduğu bilindiğinde daha az hayret edilecek) bir şekilde gerçekleşmesini düşünmek hoştur doğrusu.***

Üstelik böyle bir hâdise dünyada ilk defa görülmüş de değil ki. Evli papazlarıyla kendini göstermiş olan bir Anglikan kilisesi, Manş denizinin öbür kıyısında ortaya çıkalı beri, dış görünüşleri bakımından benzerlikler arzeden Yunan ve Rus Kilisesiyle muhtemel bir birleşmeden hep söz edilegelmiştir. Pek fazla eskilere gitmeye hacet yok, emin bir kaynakta anlatıldığına göre, ileride VII. Edvard olarak tahta geçecek olan Galler prensi, II. Nikola'nın taç giyeceği sırada, Saint-Pétersbourg âyininde bir Anglikan piskoposunun resmen hazır bulundurulmasına karar vermişti. Karar yerine getirildi. Gerçi bu hâdisenin gelip geçtiğini ve bir daha vukû bulmadığını itiraf etmek gerek. Fakat şunu da belirtelim ki bu olayın bir devamı oldu ister istemez. Bu da —siyasî bakımdan—, Edvard ile Nikola arasında görülen dostluk olmuştur... Rus ihtilâlinden sonra, İngiliz'ler eski tasarılarını yeniden ele almayı düşünmüşlerdi. 1917'den sonra ve Lenin'in başa geçmesinden önce Moskova kilisesinin başında, Cantorbéry'deki High Church ile oldukça sıkı bir işbirliğinden uzak kalmayacak olan yüksek rütbeli bir papazın yer alması hülyasına bile kendilerini kaptırmışlardı.

Bu konuyu fazla derinleştirmeksizin, burada hemen şunu söyliyelim ki Yunanlılar da bu mahiyette bir yakınlaşmaya oldukça alâka duymaktadırlar. Onların İngiltere ile olan dostluğunun menfaatten uzak bir dostluk olduğu görülüyor. Fakat İngilizlerin İstanbul'a gerçekten postu sermelerinin, Yunanlılarda Ayasofya'yı ele geçirme ve duvarlarına asılan levhaları süsleyen Kur'ân âyetlerini çıkarıp atma arzusu uyandırmadığına pek inanan bulunmaz kanaatindeyiz.

Atina projeleri unutuldu mu? Yunanlıların İstanbul'a yerleşmek için ne kadar istekli oldukları unutuldu mu? İstanbul konusunda —zaferden sonra— Avrupa'da görülen fikir ayrılıkları yüzünden çıkan şiddetli münakaşaları bilmemezlikten gelebilir miyiz?

Bu şehri Türkler'e mi bırakmalıydı?

Yoksa onları buradan kovmalı mıydı?

Hindistan'daki Müslümanların toplu bir isyana gidecekleri gibi tek bir ihtimal yüzünden, İngiliz hükümetinin Osmanlı İmparatorluğu'nun Hindistan Müslümanları üzerindeki haklarını derhal feshetmeye karar vermiş olduğu unutuldu mu?

Dinî mi, yoksa siyasî mi olduğu söylenilmeyen geniş çaplı bir siyasî taktiğin belirtilerine, şimdilik hafifçe ve ısrar etmeden de olsa işaret etmek kâfidir. Ne var ki, bu belirtilerin ve işaretlerin ne mânâ ifade ettiklerini bilmemek çılgınlıktan başka bir tâbirle anlatılamaz. Birazcık düşünme gücü olanlar bunları rahatlıkla anlayacaklardır. Dünyayı bize göründüğü şekliyle değil, olduğu şekliyle görmek gerekir. Hem zaten Ayasofya'nın işgali için yapılan mücadeleler, gerçekleri görmemekte var güçleriyle diretenlere, altından kalkılmaz meselelerin durmadan ortaya çıktıklarını ispat etmektedir.»

Basınımızda bu tür yazılar nadiren görülmektedir. Çünkü basınımız, Doğu meselesinden ancak büyük bir ihtiyatla ve bazan da insanı çileden çıkaran bir tarafgirlikle bahsetmektedir.

Artık gerçeklerin farkına varmış ve hakikati anlamış görünen basınımızın bu son çabasına acaba iltifat edilecek mi? Yazdıklarına önem verilip, dinlenecek mi?

Umarız öyle olsun, ama şayet vakit artık çok geç değilse!

Ortodoksluğun artan gücünü dikkatle izleyip, İslâm'a daha fazla yaklaşmaya çalışalım! (s.101-105)

SON SÖZ

Sayın Millerand'a

Türk Fransız anlaşmazlığı bitip artık yerini Türk Fransız ittifakı almalıdır.

Kamuoyu «Doğu hâdiseleri» ile ilgilenmeye başlamıştır ve bu konudaki bilgisizliği oldukça koyu olmasına rağmen, yavaş yavaş düzelmeye doğru gitmektedir. **Pierre Loti, Claude Farrere ve Tharaud** kardeşler gibi yazarların açtıkları muhteşem kampanyalar, Doğu Ordusunda askerlik yapmış kimselerin anlattıkları, nihayet meyvelerini vermeye başlamışlardır. Henüz «mesele» tam mânâsıyla bilinmiyorsa da, en azından artık böyle bir «meselenin» bulunduğu kabul edilmektedir, bu ise oldukça mühim bir ilerlemedir.

Fakat, henüz ortada yapılacak çok şey var. Bizlerin dâvayı kaybettiğinden, geç kaldığımızdan aslâ söz edilemez, aksine bütün hata ve zaaflarımıza rağmen, Doğu'da kendilerine güvenebileceğimiz pek çok dostumuz ve bizimle birlik olmak ve bizi desteklemekten gayrı bir düşünceleri olmayan epeyce taraftarlarımız bulunmaktadır.

Öyleyse, politikamızı aklın ve mantığın gerektirdiği yönde yürütmekten başka bir düşüncemiz olmamalı.

Daha şimdiden, Millerand hükümeti iyi niyet örnekleri vermeye başlamıştır; biz kendisinden kesin ve kararlı tutumlar bekliyoruz. Bu oldukça güç bir iş, ama bütün bir ülkenin yardım ve desteği hükümetin yanında olacaktır.

Atina olayları müdahalede bulunmak için bize bulunmaz bir fırsat vermiştir; bunu kaçırmamaya çalışalım, yoksa sonra vakit çoktan geçmiş olabilir!

Sèvres anlaşmasını bütünüyle gözden geçirmek kaçınılmaz olmuştur. Bunun yapılmasını bizzat Fransa ısrarla istemeli ve böylece Türkiye'nin dostu ve hâmisi durumuna geçmelidir. **Konstantin'in Yunanistan'ına karşı, açıkça Türkiye'nin yanında yer almalı ve onun tarafını tutmalıdır.**

Venizelos'un Yunanistan'ı, Venizelos'la birlikte ansızın çöküvermiştir. Her şey bizi artık kabul etmeye zorluyor ki, kafamızda kurduğumuz büyük Yunanistan, bize minnettar olmak bir yana, tam aksine bizim düşmanımız olacaktır; çünkü Venizelos silinip gitmiştir ve Rhallys'in bakanlığına rağmen, daha şimdiden bize artık saygı duymamaya başlamıştır. Atina'dan gelen son haberlere göre, sokaklarda Konstantin'in portresini selâmlamak istemeyen Fransızlar hırpalanmışlardır!

Bu pek açık bir işaret! 1916 yılında vukû bulan Zappéion hâdiselerini hatırlayalım.

Constantin Yunanistan'ının gerisinde II. Guillaume'un Almanya'sı vardır.

> **Yunanistan'ı büyültmek, Türkiye'nin zararına olarak Doğu'da üstünlük kurmasına müsaade etmek, Almanya'yı büyütmek, kendi aleyhimize olarak onun nüfuzunun yayılmasına müsaade etmek demektir.**

Kendi menfaatinden başka bir şey düşünmeyen ve İstanbul ve Filistin'de takınmış olduğu tavırla bizim Suriye üzerinde olduğu kadar Doğu'daki hâmiliğimiz konusunda da düşündürmeye başlayan müttefikimiz İngiltere'nin bizi uyutmasına meydan vermeyelim!

Avrupa'da, hem çabalarımız, hem de fedakârlıklarımıza rağmen oldukça yapayalnız ve can sıkıcı bir duruma düşmüş bulunuyoruz! **Yardımcılar ve destekleyenler bulacakken, bir de Doğu'da yapayalnız kalmamıza imkân vermek büyük bir çılgınlık olacaktır.**

TÜRKİYE YAŞAMALIDIR. TÜRKİYE MAMUR VE MÜREFFEH OLMALIDIR. Fransa'nın dört yüzyıldan beri müttefiki olan Türkiye sayesinde, nüfuzumuz yaşayacak ve gürleşecektir. O zaman, güvenebileceğimiz ve gerektiğinde desteğini görebileceğimiz bir kuvvete sahip olmuş olacağız. Avrupa'daki işlerimizi ve ticarî faaliyetlerimizi yürütebilmemiz için, böyle bir güce ihtiyacımız vardır.

Çünkü ilerleme ve değişmelere rağmen, Krallık devrinde gerçekleştirilmiş ve edinilmiş menfaatlerimiz aynı kalmış ve aslâ değişmemiştir. İşte yine bu aynı menfaatlerin muhafazası için geçmişten ilhamla hareket etmeliyiz.

Kısacası, şu andaki durum, bundan dört asır önceki durumla aynıdır, bu yüzden bütün Fransızlar, İstanbul elçimiz Kont de Noailles'in, kral IX. Charles'a yazdığı ebedi sözleri, Millerand hükümetine ayniyle tekrar edeceklerdir:

> «***Türkler'e arka çıkmamızı gerektiren üçüncü sebebe gelince, Fransa dışında, Avrupa'nın en iyi prenslik ve devletlerini hâkimiyeti altına almış bulunan ve gerek Fransa topraklarını korumak, gerekse bütün Hıristiyan âlemini zulmü altına almak isteyen Alman hırsının önüne geçmek isteyen Fransa ile daima harp hâlinde bulunan Almanya'nın aşın büyümesini kontrol altına almak için Türkler'e ihtiyacımız vardır***.»

EK

1919 senesi sonunda, Doğu'dan kalkıp Fransa'ya gelmiştim.

Türkiye, Yunanistan, Romanya ve Bulgaristan'da epeyce gezip dolaşmış ve bütün arkadaşlarım gibi, Fransa'nın Türkiye'nin yanında yer alıp ona destek olacağından emin olarak dönmüştüm.

Balkan halklarıyla bana pahalıya oturan tanışmalarda bulunmuş ve onlardan nefret ve kine varan bir hatıra saklamıştım. Çok ağır ve nazik şartlar altında Türklerle tanışmak fırsatı bulmuş ve onlar hakkında heyecanlı ve minnettar bir hatıra saklamıştım.

Aşırı bir saflıkla, vatandaşlarımın da benimle aynı hisleri paylaştıklarını sanmaktaydım.

Düşündüklerimin tam aksine olarak, vatandaşlarımın ekserisinin Türklere düşman ve Balkanlılara sevgi hisleri taşıdıklarını öğrenince beynimden vurulmuşa dönüp, âdeta taş kesildim.

Gerçek durum hakkındaki bilgisizlikleri hakikaten mükemmeldi, bu bilgisizlik karşısında insan şaşırmaz mıydı?..

Derin bir üzüntü ve kedere düştüğümden, birkaç makale kaleme alıp, alelacele intibalarımı özetledim, hatıralarımı ekledim, bazı kesin ve ikna edici ayrıntılar anlattım ve böylece derlenip toplanan yazılarımı neşrettirmeyi denedim. Benim çabalarım arkadaşlarımın ve üstadlarımın da gayretlerine eklenince hakikatin gün yüzüne çıkacağını sanıyordum.

Sözü dinlenen insanlara ve büyük gazetelere müracaat ettim. Beni dikkatle dinlediler, fikirlerimi memnuniyetle kabul ettiler, sonunda da beni çok nazik bir şekilde başlarından savdılar.

Bu arada hâdiseler gelişiyor ve Türkiye'den endişe verici haberler ve heyecanlı çağrılar ve dilekler alıyordum.

Ne yapabilirdim?

Aşağı yukarı hiçbir şey; çünkü o sıralarda elimde, hizmet ettiğim ve haklı gördüğüm bir dâvâ için hakikaten yararlı olacak hiçbir belge yoktu.

Ancak taşra gazetelerinde yayınlanabilen birkaç makale yazmaktan öte bir şey yapamadım ve hep müsait bir fırsatı kollayıp durdum; büyük bir faaliyete girişmeden önce, kendimde yeterinden de fazla bir belgeler yığını toplamayı denedim ve bekledim. Zamanla ve hâdiselerin zoruyla Türk meselesinin tekrar söz konusu olacağından emindim ve işte o zaman belki imkânlarımın zavallılığına rağmen bir müdahalede bulunabilecektim.

Zaman durmadan akıp gidiyor ve hâdiseler benim bütün tahminlerimi ispatlamak için can atıyorlarmış gibi, durmadan birbirini takip ediyor ve gelişiyorlardı.

Pek çok insan Türk dâvâsının yanlış ve haksız olmadığı konusunda epeyce aydınlanmış ve buna gitgide şuurlu bir alâka duymaya başlamıştı. Bazı dostlarım artık benim niyetlerimin halisâne

olduklarına tam bir kanaat getirmişler ve bana yardımcı olmak için harekete geçmişlerdi.

İşte aziz okuyucum, buraya kadar okumuş olduğun ve Türk dâvâsının haklılığı ve meşruluğuna en iyi delil olan bu belgeleri, ben bu dostlarım sayesinde bir araya toplamaya muvaffak oldum.

Gelişen hâdiseler, bugün bu belgeler için gerekli ve elzem izah ve ifşâları gözler önüne çoktan sermiş bulunuyor. Daha önceleri de belirttiğim gibi, ben bu kitabı aceleyle yazıp, kamuoyunu uyarmaya çalışmıştım. Yıldırım hızıyla sökün eden olaylar savunduğum dâvânın artık ne kadar haklı olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Fakat ben, gerek kendimin ne derece isabetli davranmış olduğumu ispat etmek, gerekse yurtsever bir Fransızın sesini büyük gazetelerde zamanında duyuramadığını okuyucularıma bizzat göstermek için, bu konuda yazmış olduğum ilk makalelerimi de bu aceleyle yazılmış kitabıma eklemeyi uygun görmekteyim.

Büyük bir hazla bu makalelerimi okuyucularımın takdirlerine bırakıyor ve bu münasebetle, onları daha önce kabul etmek lûtfunda bulunup, bundan bir sene önce gazetelerinde yayınlamak alicenaplığını gösteren değerli gazete müdürü dostlarıma şükranlarımı arzetmeyi bir borç bilirim.

LÉON ROUILLON

NOT — Bu eserin ruhundan bir parça olmaları sebebiyle buraya yalnızca ilk iki makalemin kopyelerini almaktayım; yolculuk anılarım, kısa vakalar, belgesel hâdiseler ve bunlara benzeyen diğer yazılarım biraz değişik bir havada hazırlamakta olduğum eserimde yer alacaklardır.

……………..

TÜRKİYE HAKKINDA

Journal de Ruffec'de 11 Nisan 1920'de yayınlanan ikinci makale

Birkaç gün oluyor, G. Hanotauz, Figaro ***gazetesinde Türkiye hakkında garip bir makale yayınlamış ve İstanbul'un Türklerin elinden alınıp Yunanlılara takdim edilmesini telkin etmeye çalışmıştı. Şayet sayın Hanotauz iyi niyetli ise, bu konuda kesin olarak saçma sapan bilgiler almaktan öteye gidemediği için böyle bir düşünceye saplanıp kalmıştır. Eğer Doğu'da gezip görmüş, orada kalmış ve Müslümanlığı yakından tanımış olsaydı, çok büyük bir ihtimalle daha başka şekilde düşünmek ve yazmak mecburiyetinde olduğunu anlardı.***

Hemen ertesi gün, İslâm dünyasının âşıkı, şâiri ve savunucusu Mösyö Pierre Loti, aynı gazetede şahane bir dille protestolar yağdırmış ve Türkiye'yi müdafaa ederken de hiçbir zaman kendi fikirlerine, tarafgir olduğu izlenimini uyandıracak kendi düşüncelerine ve yazmış olduğu eserlerine değil, fakat tam aksine Doğu'dan dönmüş ve «asil Türk efsânesini halk arasında yaymış» olan Fransız askerlerinin şehadetlerine dayanmıştır.

İşte ben de bu yazımda Mösyö Pierre Loti'nin sözlerini tasdik etmek gayesiyle, kendi mütevazı ve önemsiz şehadetimi kamuoyuna sunmak istiyorum:

Türkiye'den geliyorum.

Ben orada, kuvvetli dostluklar ve samimi münasebetler sayesinde, bizim şimdiye kadar hiç bilmediğimiz Türk ruhunun değerini takdir etmeyi öğrendim.

Türkler'in bizimle dost olmaktan başka hiçbir düşünceleri yoktur. Bu ülkede Fransa'yı sevmeyen, dilini öğrenmek arzusu duymayan, Boğaziçi'nde Fransızları görmek istemeyen tek bir Türk'e bile rastlayamazsınız! Niçin? Çünkü yüzyıllardan beri, kapitülâsyonlardan bu yana bizim Doğu siyasetimiz, Doğu'da üstün bir nüfuz kurmak, oralarda menfaatler kollayıp bu menfaatleri gözetmek için İslâmlarla birleşmekten başka bir düşünceye yer vermemiştir.

Bizim asırlardır süren görevimiz, oralarda Türkiye sayesinde, elçilerimiz, gezginlerimiz ve misyonerlerimiz vasıtasıyla Hıristiyan medeniyetini yaymak olmuştu.

Şu son beş seneden beri, bu miras ve bu siyaset geleneğinden geriye ne kalmıştır? Hiçbir şey.

Daha harp öncesindeyken bile, Osmanlı hükümeti nezdindeki nüfuzumuz Almanlar tarafından çökertilmeye başlanmıştı. Dikkat ederseniz hükümet nezdindeki diyorum, çünkü Türk halkı Fransızseverdir ve daima da öyle kalacaktır. Şu günlerde ise, İngilizlerin ve Amerikalıların oyunlarına geliyor, onların telkinlerine kulak veriyor, Rumların ve Ermenilerin acındırma numaralarına kendimizi kaptırıyoruz. Halbuki, orada, o selviler ve güller ülkesinde bizim alçak, namussuz ve en amansız düşmanlarımız Rumlardır! Bunu bilmek için 1916'daki Atina katliâmını hatırlatmaya bilmem lüzum var mı? *Ya Ermeniler? Türkiye'yi soyup soğana çeviren hayasız yağmacı ve vurguncu sürüsünden başka nedirler ki?* ***Zaman zaman isyan ederler, Türklere kafa tutar, fırsat bulunca kırıma girişirler, ama Türkler bir şamar indirince hemen Avrupa'nın eteklerine kapılıp ağlar ve sızlarlar. Neymiş efendim, Hıristiyanmışlar! Yok beyler, artık gerçekleri görelim. Ben orada askerlik görevinde bulundum. Her an Türklerle yan yana yaşadım. Onlardan sevgi, hediye, dostluk, yardım ve insanlıktan başka bir şey görmedim. Her zaman nezaketlerine, eşine rastlanılmaz iyi kalpliliklerine şahit oldum. Onları diğer milletlerden ayıran samimiyeti kendi gözlerimle gördüm. Yunanlılara veya Rumlara gelince, onların Türklerden tamamen farklı bir karakteri olduğunu yakinen tanımak fırsatını elde ettim. Rumlar beni sömürmekten, zaman zaman bana hakaret etmekten ve —pek çok arkadaşıma yaptıkları gibi— bana tuzaklar kurmaktan öte bir insanlık anlayışı bilmiyorlardı!***

Güzel İzmir Yunan'a veriliyor —vermek gerek öyle mi?— Anadolu'nun en büyük limanı İzmir!

Konya'daki Fransız papazlarına 20.000 Frank gibi azıcık bir yardımı esirgeyen başkomiserliğimiz, şimdi Amerikan papazlarının oldukça modern ve şahane binalarda yerleşip, harp sırasında yıkılıp yağmalanmış olan Fransız mektebinin talebelerinin Amerikan okullarına gitmelerine, Fransız kültüründen başka bir kültürle yetiştirilmelerine göz yumuyor ve hiç sesini çıkarmıyor!

Ve bir gün ben, bir Türk bana Fransa'nın niçin Türkiye'ye yardım etmediğini sorduğu zaman, onun şaşkın hâlini ve güven ve itimadında yanılmış tavrını görerek kıpkırmızı kesilmiş ve başımı eğmiştim.

LEON ROUILLON

Bu makalemi sevgili üstadım Pierre Loti'ye göndermiştim. Kendisi bu yazımı, «Aziz Fransa'mızın Doğu'daki ölümü» adındaki şahane müdafaanamesinin 167'nci sayfasına «İstanbul'dan dönen bir Fransız askerinin makalesi» başlığı altında almak lütfunda bulunmuşlar.

Kendisine sonsuz hürmet ve şükranlarımı arzederim.

Kaynak:

Léon ROUILLON, Pour la Turquie, Documents. Bernard Grasset, Paris, 1921, Quatrième éd. 127 p
LÉON ROUILLON Türkiye'yi Savunuyorum BELGELER(Documents\POUR LA TURQUIE) trc: Cemal KARAAĞAÇLI, Bedir Yayınevi, İstanbul 1994, s.113-127

****

Bu kitap, Birinci Dünya Savaşı'nda bulunmuş, yenik düşen Türkiye'nin başkenti İstanbul'un işgaline, Yunanlıların İzmir'e ve Küçük Asya'ya saldırışına şahit olmuş bir Fransız askerinin Türkiye lehindeki şahitliğidir. Bütün millî siyasetini Türk düşmanlığı üzerine oturtmuş olan komşumuz Yunanistan'ın başına musallat olan arrivist ve oportünist ucuz politikacıların ve Tanrı'dan çok Elen şovenizmine hizmet eden fundamentalist-entegrist Ortodoks Kilisesi'nin tahrikleri yüzünden, yıllarca Osmanlı Barışı altında birlikte yaşamış iki ülkenin bir savaşın eşiğine geldikleri şu günlerde; sahih bilgilere ve belgelere dayanan ve Hıristiyan bir Avrupalı tarafından kaleme alınmış olan bu eseri, okunmasında büyük yarar gördüğümüz için çevirterek dilimize kazandırmış bulunuyoruz.

GEÇMİŞİMİZE NİÇİN DUA ETMELİYİZ? VE BULUT ATLASI / CLOUD ATLAS (2012) II.YAZI

Duâsıyla, bedduâsıyla insan bir bütündür.

Dinlerin temelinde duâ vardır. Duânın olmadığı bir din düşünemeyiz.

Kendim söylüyorum, dün itibarıyla **"geçmişimize dua etme"** nin bir gerçek olduğunu fark ettim. Aslında geçmişi hayırla yâd etmek kültürümüzde vardır. Fakat onların da neslimiz gibi geçmişimizin de iyi olmasını istemenin gerekli bir husus olduğu bir hakikattir.

Şöyleki; Kur'ân-ı Kerim'de geçen Musâ ve Hızır (aleyhimesselâm) kıssasındaki üç meseledeki olaylar için alınan kararlardaki, **"İstedim", "İstedik", "İstedi"** iradeleri bu konuda bize ışık tutmaktadır. Benim için bu konuda parlayan ışık, adını anmak istemediğim bir yazarın yirmi yıl önce yazdığı eserde dinlere ve dolayısıyla İslâma haksız sataşması üzerine kalbimden geçirdiğim bedbaht düşüncelerimin daha önceden tecelli ettiğini görmemdir. Kızdığım bu kişi hakkında vehmettiğim hislerin tam olarak günümüz tarihiyle 20 küsür sene önce o kişiyi zor hayat şartlarına itmiş ve Allah Teâlâ tarafından dünya aleminde bile ceza görmüş olmasıdır. Benim o kişi hakkımdaki yargının yirmi yıl önce gerçekleşmesi bana şu hususu ihtar etmiştir ki, **"geçmişinize de hayırla dua ediniz."**

Konuyu biraz daha anlaşılsın diye birkaç misal vereyim.

Niyâzî-i Mısrî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz buyurdu ki;

[Sevgi ve buğz ezeli ve gizlidir. **Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin evladını seven kişinin sevgisi, kendisinden sonra çocuklarına, Ehl-i Beyt'e düşmanlık edenin düşmanlığı da çocuklarına geçmiştir.** Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin evladını sevenlerde bu sevgi meydana çıkmıştır. Cenabı Hakk şöyle buyurmuştur:

"Onlar, ancak kendilerine meleklerin gelmesini veya Rabbinin gelmesini ya da Rablerinin bir takım alametlerinin gelmesini gözetliyorlar. Rabbinin bazı alametleri geldiği gün, önceden iman etmemiş veya imanında bir hayır kazanmamış bir kimseye o günkü imanı hiçbir yarar sağlamaz. De ki: "Gözetin! Çünkü biz de şüphesiz gözetiyoruz." (En'am, 158)] [Niyâzi Mısri, İrfan Sofraları, Süleyman Ateş, 1971, s.156, 62. Sofra)

"Sen dinlerine uymadıkça, ne Yahudiler ve ne de Hıristiyanlar asla senden razı olmazlar." (Bakara, 120)

Yine; Gavs'ül-âzam İhramcızâde Hacı İsmail Hakkı Toprak Sivasî ihvanlarından Orhan Zarifoğlu Efendiden şu vakıayı bizzat dinledim ki;

İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi hazretleri yanımızda Hikmet Hanım'da varken şöyle buyurdu;

"Gardaşlarım kıymetinizi bilin." O an için normal bir söz gibi gelen kelamını biraz daha açıkladı dedi ki;

"Gardaşlarım!

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile bugün manada görüşmek için giderken sizi de yanımda götürmüştüm. O zaman Efendimiz (sallallâhü aleyhi ve sellem) buyurdu ki;

"İsmail Efendi, bunlar kimdir?" Bende

"Ya Rasûlüllah! (sallallâhü aleyhi ve sellem) Uhud harbinde sıkıntıya düştüğünüzde etrafınızı saran ihvan gardaşlarımızdır." Efendimiz (sallallâhü aleyhi ve sellem) buyurdu ki;

"İsmail Efendi ne kadar ayıksın"

Yine; Hazret-i Ömer radiyallâhü anh şöyle anlatır:

"Bedir günü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem müşriklere baktı, onlar bin kişiydiler. Ashâbı ise üç yüz on üç kişi idi. Hemen kıbleye yönelip, ellerini kaldırdı. Rabbine sesli olarak şöyle yakarmaya başladı:

"Ey Allâh'ım!

Bana olan vaadini ihsân eyle!

Allâh'ım! Bana zafer nasîb et.

Ey Allâh'ım! Eğer ehl-i İslâm'ın bu topluluğunu helâk edersen, artık yeryüzünde Sana ibâdet edecek kimse kalmayacak!"

Ellerini uzatmış vaziyette münâcâtına öyle devâm etti ki, ridâsı omuzundan düştü. Bunu gören Ebû Bekir radiyallâhü anh yanına gelerek ridâsını aldı, omuzuna koydu ve yanına yaklaşıp:

"–Ey Allâh'ın Rasûlü! Rabbine olan yakarışın yeter. Allâh Teâlâ Sana olan vaadini mutlaka yerine getirecektir." dedi.

O sırada Azîz ve Celîl olan Allah Teâlâ şu âyet-i kerîmeyi inzâl buyurdu:

"Hani siz Rabbinizden imdâd istiyordunuz, O da; "Muhakkak ki Ben size meleklerden birbiri ardınca bin(lercesi ile) imdâd edeceğim." diyerek duânızı kabul buyurmuştu." (Enfâl, 9)

"Allah Teâlâ o gün mü'minlere melekleriyle yardım etti." (Müslim, Cihâd, 58; Buhârî, Megâzî, 4)

(Yardım ayetin açıklamasında gelecek nesillerdeki Müslüman ruhlarında bu yardıma dahil oldukları bildirilmiştir.)

Misalleri artırabiliriz. Söylemek istediğimiz **"geçmişimize dua etme"** nin gerekliliği ve onların da geleceğimizdeki neslimiz gibi hayırlı, güzel, salih amel üzere yaşamalarını arzu etmektir.

Bazılarımız için bu konuyu fantastik bulabilirler. Fakat aşağıda zaman konusunda aldığım alıntılar konun hayal olmadığı, gerçek olup yalnızca **"zaman"** kavramında insanların sorun yaşadığı için anlamsızlık içine düştüğüdür. Aşağıdaki alıntılar size bir aydınlık verir zannediyorum.

["Zaman evrende hep geçmişten geleceğe doğru akar.

Niçin?

Aslında bu soru hiç de mantıksız sayılmaz. Üstelik tamamen fiziksel bulgu ve prensiplere uyan gerçekçi bir sorudur da**.. Zamanın niçin hep geçmişten geleceğe doğru aktığının cevabını, şimdiye kadar hiç bir bilimci verememiştir!**

Bilimciler zamanın kapsamlı bir tanımını yapmakta da çok zorlanıyorlar. Her şeyin, her nesnenin içine sinmiş; istesek de istemesek de hep **"akan"** bir özelliği, beynimize saplanmış ön yargılı düşüncelerin dürtüleriyle nasıl tarif edebiliriz?

Uzmanlar, zamanı sürekli akan bir dereye benzetiyorlar. Akan dere değil, sudur. Su, sabit duran çevreye göre hareket halindedir. Akarsular hep yüksek seviyelerden, alçaktaki deniz yüzeyine doğru akarlar. Zamanın da hep geçmişten geleceğe doğru aktığı gibi... İyi de böyle bir tasviri anlatımla zamanın tanımını yaptığımızı nasıl iddia edebiliriz? Kaldı ki, zaman çok yüksek hızlarda **"daha yavaş"** akmakta; kütle çekim kuvvetinin çok şiddetli olduğu bölgelerde daha da yavaşlamakta, sanki durma noktasına gelmektedir. **Zamanın "durması" ne anlama gelir?**

İnsan bu kavramı nasıl anlar?

Nasıl kavrar?

Nasıl algılar?

Zamanın bu derece karmaşık bir özellik göstermesi, onun uzayda dördüncü bir "boyut" olarak kabul edilmesinden kaynaklanıyor. **Uzay, en, boy ve yükseklikle (x, y, z) ifade edilen bir koordinat sistemine sahiptir.** Gemiler, denizde seyir halindeyken enlem (x) ve boylamlarını (y) vererek yerlerini belli ederler. Uçaklar da bulundukları mevkii, tıpkı gemiler gibi verirler ama buna bir de yerden olan yüksekliği (z) ilave ederler. Eğer uçak, bulunduğu yeri, bir de saat (t) söyleyerek belirtirse, o zaman, gerçek anlamda uzaydaki bir noktanın koordinatı belirgin hale gelmiştir deriz.. Bu sadece trafik kolaylığı bakımından pratikte kullanılan bir örneğin anlatım şeklidir. Bilimsel açıdan zamanın tanımı ise çok zor, hatta imkânsız gibidir. Bütün bu zorluklara rağmen, ünlü fizik ustası Dr. Albert Einstein zamanı bir boyut olarak denklemlere dahil edince, matematiğin önü açıldı.[Ustalığın bir çok tarifi vardır.. Herhalde en güzel olanı şudur: "Usta, başkalarının henüz düşündüğü ve tasarladığı şeyi çoktan bitirmiş olan kişidir."] Formüllerin nefis dengelerindeki katsayılarla, yeni terimler, yeni anlamlar, yeni yorumlar ortaya çıktı. Denklemlerin zarif ilişkilerinden doğan olağanüstü sonuçlar, bilimcileri büyülenmiş gibi kaskatı bıraktı:

Zaman da yaratılmıştı!

<u>1980'li yıllarda Oxford Üniversitesinden ünlü teorisyen Prof. Roger Penrose ile Cambridge Üniversitesinden seçkin bilimci Prof. Stephan Havvking, zamanın da tıpkı evren gibi 15 milyar yıl önce</u>

yaratılmış olduğu gerçeğini birlikte ispatladılar. İspatları, çok ileri matematiğin günümüzde pek az kişi tarafından bilinen mantığı ile anlaşılabildi. **Bu karmaşık denklem gruplarına göre, zaman daima geçmişten geleceğe doğru yönelmişti.**

Üç türlü zaman oku mevcuttu.

Kozmolojik zaman oku, evrenin geçmişten geleceğe doğru daima genişlemekte olduğunu; termodinamik zaman oku da, zamanla (geçmişten geleceğe doğru) kozmik fon ışımasının daima sıcaktan soğuğa doğru yöneleceğini belirtiyordu. **Bir de üçüncü tip ok vardır. Ona da psikolojik zaman oku diyorlar. Psikolojik zaman oku da, hep geçmişten geleceğe doğru yöneliyor. Beyin hücrelerimiz hep "geçmişi" hatırlıyor, "anı" yaşıyor ve "geleceği" planlıyor. Bu ok da öteki oklarla çakışıyor!**

Böylece üç tane ok, daima geçmişten geleceğe doğru gerilen bir yay boyutunun şaşmaz isabeti ile aynı hedefte buluşuyor.

Zamanın "hiçlikten ve "yokluktan t=0 anından itibaren YARATILMASI, zaman planlanması anlamını taşır. Fizik buna "zaman planlaması" demiş. Siz isterseniz KADER deyin!..] s:86

[Evrenin zamanla genişlemesi, zamanla soğuması ve bir sıfır zamanı içinde yaratılması, bize **"zaman"** dediğimiz garip bir kavramın önemini haber verir. Zamanın bir başlangıcı olması demek, zamanın da tıpkı madde gibi yaratılması anlamını taşır. Zamanın yaratılması demek, zamanın "planlaması" demektir. Bu planlamanın ses getiren bir diğer ismi de "kader"dir!

Zamanın 3 boyutlu olan en, boy ve yükseklikle ifade edilen uzaya dahil edilmesi sonucu; zamanın "uzaysız" var olamayacağı; uzayın da "zamansız" hiç bir anlam taşımayacağı kesinlikle anlaşılmış olacaktır. Nitekim tüm zamanların ünlü fizikçisi Einstein, zamanı dördüncü bir boyut olarak uzaya ekleyerek "uzay-zaman" kavramını gündeme getirmiştir. **Einstein'dan bu yana artık "uzaya" tek başına uzay demiyorlar, uzay-zaman diyorlar.** Zaman, maddenin her köşesine sinmiş; her nesnenin vazgeçilmez temel bir bileşeni haline gelmiştir. Yukarıda belirttiğimiz gibi uzmanlar, zamanın **"geçmemesini",** bir nehirde akan suya benzetiyorlar. Zaman hep akıyor, iki olay arasında mutlaka bir zaman aralığı bulunuyor. Mutlak anlamda düşündüğümüzde evrende hiç bir cismin "hareketsiz" olmadığı; güneşlerin, dünyaların, galaksilerin döndüğünü; atomların, moleküllerin titreştiğini anlıyoruz.

Nerede bir hareket varsa orada bir hız var demektir. Hız ise zaman birimiyle ölçülür. Bu zaman birimi, bize zamanın aktığını; bir "yere" doğru yöneldiğini haber verir. Teorik fiziğin önde gelen isimleri ile kozmoloji uzmanlarının ortaya koydukları bizim için sanki son derecede olağan ve normalmiş gibi gelen zamanla ilgili karakteristik sonuçlara göre, zamanın bir de yönü varmış.. Yön, belirli bir yerden, her hangi bir yere doğru olan doğrultunun **"gidiş"** istikametidir.]sh:119

[Dünya üzerinde **"uzay yolculuğuna"** çıkmış insanlar, o güzel şarkıda olduğu gibi, **"bir sonsuzdan bir sonsuza"** doğru hareket halindeler, hatta belki de hayaller ve düşünceler; uzay-zaman çizgilerine tesbit ediliyor. Sözler, davranışlar, hareketler, ibadet ve dualar hep o uzay-zaman ağının sağlam ve fakat görünmez iplerine resmediliyor, şekilleniyor**.. İnsanlar çalışıyor, didiniyor, kavga ediyorlar. Her hareketleri, her davranışları her an uzay-zaman sistemi içine görüntüleniyor.** Bir müzik parçası plağa nasıl alınırsa; iğne dönen plağın üzerinde nasıl inişli çıkışlı izler bırakırsa, insanların bir ömür boyu faaliyetleri de uzaya öylesine kaydediliyor. Dünyadan ayrılanların **"amelleri"** ise uçsuz bucaksız uzayın derinliklerinden gelen bir zaman çizgisi üzerinde inişli çıkışlı izler gibi kalıyor. Ölenler için artık uzay yolculuğu sona ermiştir. Ancak onların her çeşit hareketleri, sanki eski plaklardaki titrek bir şarkı gibi ya da bir film şeridindeki solgun resimler gibi uzayda "saklı" duruyor. Kim bilir, sırası geldiğinde o filmi bize tekrar gösterecekler!

Buna inanmak oldukça zor gibi geliyor, ama gerçek!

Aslında buna film demek bile doğru değil. Her çeşit görüntülerimiz, fiil, eylem ve davranışlarımız aynen gözleniyor. Bakınız nasıl? Evrenimizde saniyede 300.000 kilometre ile en hızlı hareket eden nesne ışıktır. Ayın ışığı dünyamıza 1 saniyede, güneşin 8 dakikada, en yakın sabit yıldız olan **Alfa Centauri**'nin ise 4.5 yılda gelir. Şimdi şöyle bir örnek alalım: Diyelim ki, BU GECE teleskopun başına geçtik ve Alfa Centauri yıldızını gözledik. Bu yıldızın ZAMANIMIZDAN 4.5 yıl önce gönderdiği ışığı, ŞİMDİ aldığımıza göre, yıldızın 4.5 yıl önceki halini göreceğiz demektir. **"Orada"" ŞİMDİ 4.5 yaşında olan bir çocuğun doğumunu biz "burada" ŞİMDİ görecektik.** Gördüğümüz şey, basit bir

görüntü, hayal, video, film veya fotoğraf değil; tastamam gerçek bir olaydır. Buna göre ışığı bize 500 senede gelen, yani dünyamızdan 500 ışık yılı uzaklıkta olan bir yıldızı gözlediğimiz zaman, onun 500 yıl önceki durumunu izliyoruz demektir. Bu yıldız eğer ŞİMDİ sönse bile, biz onu 500 sene daha görmeye devam edeceğiz demektir. Mesele bu kadar basit! Aslında pek o kadar da basit değil! Örneğimizi şimdi tersinden alalım. Diyelim ki, bize 500 ışık yılı uzaklıkta olan bir yıldızdan dünyamızı ŞİMDİ gözleyen biri olsaydı, acaba neyi ve kimi görürdü?

Eğer gözlemci güçlü teleskopunu mesela İstanbul'a doğru yöneltmiş olsaydı, kimi görecekti? Fatih Sultan Mehmed'in elinde kılıcı ile İstanbul surlarına doğru atını sürdüğünü GÖRECEKTİ. Gördüğü şey, bir film görüntüsü değil; hakikatin ta kendisidir. Fatih'in kendisini, gerçeğini tüm açıklık ve netlikle görmüş olacaktı. **Peki biz Fatih'i ÖLMÜŞ biliyorduk! Hani Fatih ölmüştü! Halbuki Fatih yaşıyor! Fatih, bu dünya zamanına ve mekânına göre, yani bize göre, ölmüştür.** Aslında bir başka zaman boyutunda hâlâ yaşıyor. Buradan şu ilgi çekici sonuçla karşı karşıya geliriz. **Gerçek, yani mutlak anlamıyla ölüm yoktur. Tıpkı doğumun da olmadığı gibi.. Çünkü herkes evrenle aynı anda doğmuştur. Canlı cansız her şey, her nesne, her cisim, evrenin yaşıyla aynı yaştadır! Bu yalın sonuç, "Birliğe", beraberliğe ve TEK'liğe verilen en güzel bir örnektir. Artık çokluk (kesret) ortadan kalkmış, çeşitli izafî (nisbî, göreceli) şekil ve görüntüler (mâsivâ) silinmiş; tek bir gerçek kalmıştır!**

Bilin bakalım bu gerçek nedir?

[Prof. Steven Weinberg, ABD'de ünlü bir çekirdek fizikçisidir. 1977 yılında yazdığı **"İlk Üç Dakika" (The First Three Minutes)** adlı kitabı bir hayli ilgi toplamış ve yabancı dillere de tercüme edilmişti. Steven Weinberg, evrenin NASIL yaratıldığını, atom altı parçacıkların üç dakikalık zaman içindeki karşılıklı reaksiyonlarını nefes kesen bir teknik ve üslûp güzelliği ile anlatarak nefis bir özet yaptı. Evrenin yaratılışı konusunu işleyen bütün kitaplar, Weinberg'in bu eserini hep referans olarak vermişlerdir. Biz de "ilk üç dakika" yerine daha kısa bir zaman aralığını seçerek BİG BANG'in İLK ÜÇ SANİYE içinde neler olup bittiğini anlatmaya çalıştı.] sh:107

İşte: Evren t=0 anında hiçlikten varlığa geçişi yaratılışın başlangıcı kabul edilir. Bu andan sonraki aşama 10^{-43} saniye aralığıdır. Evren Saatimize göre yaratılıştan bu yana 10^{-11} saniye geçti...]sh:87

[Ruh, insan, nefis, hayat, ölüm ... vb. gibi kavramlar alabildiğince genişlemiş ve bazan da eksik yorumlarla **"kavram kargaşası"** haline getirilmiştir. Hele, **"ruh çağırma" ve "ruhlarla temas kurma"** gibi aldatıcı avuntular, inanç sömürüsü ve falcılık malzemesi olarak hep gündemde tutulmak istenmiştir. İslâm verilerine göre, fincanla ya da kim olduğu bilinmeyen birtakım medyumlarla ruh çağırılamaz. Ruhlarla temas ve ilişki kurulamaz. Çünkü ruh, doğuş olarak bu âleme ve bu evrene ait bir varlık değildir. **Bu dünyaya ait olmayan bir varlığın, bu dünyaya bir "beden elbisesi" giyerek görünmesi, "insan" olmanın en karakteristik özelliğidir. Bu özellik, onun bu evrene gelmeden önce de var olduğunun en belirgin bir göstergesi sayılır.** Buraya kısa bir ziyaret için gelen bir varlığın, buradaki görevini bitirdikten sonra tekrar eski yerine, ana yurduna dönmesi, **"ölümsüzlüğün"** bir başka adıdır. Tıpkı doğumsuzluk gibi...

Bu dünyada doğmayan bir varlığın, bu dünyada ölmesi düşünülemeyeceğine göre, ruhun ölümsüzlüğü yani hep var ve mevcut oluşu gerçek ve çarpıcı bir sonuç olarak karşımıza çıkar. Bu sonuca göre, Fahreddin Irakî'nin **"Parıltılarında"** (Parıltılar, MEB Yayınları, trc: Saffet Yetkin, İstanbul, 1992, Shf: 9) da belirttiği gibi ruh, bu evrene, ruhlar ve melekler âleminden derece derece inerek gelmiştir. Yola çıktığı yer, sanal ve soyut kavramların bulunduğu; BİR'liklerle karakterize edilen gece gibi renksiz bir mânâ âlemidir. Geldiği yer ise; ÇOK'luğun egemen olduğu, gündüz gibi renkli ve aydınlık bir cismânî âlemdir. Aydınlığın olması için karanlığın olması şarttır. Çünkü karanlık, mümkünlerin imkânıdır. Çünkü her şey zıddı ile kaimdir. Çünkü her şey çift çifttir.

Hz. Mevlânâ, ünlü eseri Mesnevî'de şöyle sesleniyor:

"Varlığı EMRİYLE yaratan Allah'ın çevganları önünde mekân âleminde de koşup duruyoruz, Lâmekân (mekânsızlık) âleminde de.

Renksizlik âlemi (mânâ âlemi) renge (vücud âlemi) esir olunca, bir Musa öbür Musa (Firavun) ile savaşa düştü.

Renksizlik âlemine ulaşırsan, Musa ile Fıravun'un karıştığı âleme erişirsin." (Mesnevi, 1. cilt, shf: 198, MEB Yayınları, Çev.: Veled İzbudak, 3. baskı)]sh:169

[Son söz olarak fizik ustalarının birkaç özdeyişini buraya aktaralım: Schrodinger şöyle der:
"Eğer yaptığınızı başkasına anlatamıyorsanız, yaptığınız bir şey yok demektir."
Bohr ise şu çarpıcı gerçekle fiziği yorumlar:
"Kuantum mekaniğinden şok olmamış bir fizikçi, onu anlamamış demektir!"
Heisenberg'in belirsizlik prensibi ise, maddenin; neresinin, ne kadarlık bir doğrulukla gerçeği yansıttığı hâlâ tartışma konusu olmağa devam ediyor. Bir dostuna yazdığı mektupta şunları söylüyordu:
"Öyle bir prensip ortaya attım ki, ne olduğunu ben bile anlamadım!"] sh:47
Bu alıntıları daha vazıh şekilde (Taşkın TUNA'nın, Sonsuz Uzaylar, Boğaziçi Yayınları İstanbul, 1995) kitabından okuyabilirsiniz.
İhramcızâde İsmail Hakkı

Aşağıdaki filmi de seyrederseniz bu konuyu çağrıştırdığını göreceksiniz.

Bulut Atlası / Cloud Atlas (2012) Film

Yönetmen:Tom Tykwer | Andy Wachowski | Lana Wachowski |

Ülke: Almanya, ABD, Hong Kong, Singapore

Tür:Dram | Gizem | Bilim-Kurgu

Vizyon Tarihi:26 Ekim 2012 (Türkiye)

Süre:172 dakika

Dil:İngilizce

Senaryo:David Mitchell | Lana Wachowski | Tom Tykwer | tümü »

Müzik:Reinhold Heil | Johnny Klimek | Tom Tykwer | tümü »

Görüntü Yönetmeni:Frank Griebe | John Toll

Yapımcılar:Stefan Arndt | Alex Boden | David Brown |

Oyuncular: Tom Hanks, Halle Berry, Jim Broadbent devamı...

Özet & detaylar

1850 yılında Pasifik Okyanusu'ndayız. Adam Ewing Yeni Zelanda'daki takım adalardan zorlu bir deniz yolculuğu yaparak Californiya'daki evine dönmektedir. 1930'lu yıllarda Belçika'da yaşayan beş parasız ama yetenekli bir bestekar olan Robert Frobisher'ın elinde Adam Ewing'in günlüğü vardır. Luisa Rey ise Reagan yönetimindeki Amerika'da yaşayan isyankar ruhlu bir gazetecidir. Yayın evi sahibi Timothy Cavendish ise alıcaklılarından canını kurtarmaya çalışır. Kendisini var eden sisteme isyan eden android garson Sonmi~451 ise yakın gelecekte Güney Kore'dedir. Zachry ise medeniyetin çöküşüne ve ilkel kabilelerin insanlığa hükmetmesine şahit olmak üzeredir...

Alt başlığının da dediği gibi Bulut Atlası'nda Geçmiş, Şimdi, Gelecek, Her Şey Birbiriyle Bağlantılı...

Lana ve Andy Wachowski kardeşlerin Alman yönetmen Tom Tykwer ile ortaklaşa senaryosunu yazıp yönettikleri filmde Tom Hanks, Halle Berry, Hugh Grant, Hugo Weaving, Jim Sturgess, Ben Whishaw, James D'Arcy, Doona Bae ve Susan Sarandon gibi her biri ayrı yıldız olan isimler yer alıyor.

PİCCO (2010) Film

Yönetmen: Philip Koch

Ülke: Almanya

Tür: Suç, Dram , Korku

Vizyon Tarihi: 29 Kasım 2012 (Almanya)

Süre: 105 dakika

Dil: Almanca

Senaryo: Philip Koch

Görüntü Yönetmeni:Markus Eckert

Yapımcılar: André Bendocchi-Alves , Claudia Enzmann , Philip Koch ,

Özet

Almanya'daki ıslahevi mahkûmu gençlerin günlük yaşamına ışık tutan Picco, Tommy, Andy ve Marc ile aynı hücreyi paylaşmak zorunda kalan yeni mahkûm Kevin'ı izliyor. Burada güç mücadelesi, şiddet, baskı ve dayak günlük olaylardan sayılmaktadır. Kevin'ın kendini kabul ettirmesi zor olacaktır. Ama artık sürekli ezilmemek için, mücadele etmeye başlamalıdır.

Programmkino'ya göre "yılın en sürükleyici Alman filmi" olan Picco, gerçek olaylardan esinlenen Philip Koch'un yazıp yönettiği ilk film.

HAPİSHANENİN DOĞUŞU- Michel Foucault

Hapishane, onu doğuran tarih olarak yeni Kanunlar gösterildiğinde söylenildiğinden çok daha eskidir. Biçim-hapishane, ceza yasalarındaki sistematik kullanımdan daha önce var olmuştur. Bireyleri dağıtıma tabi tutmak, onları sabitleştirmek ve mekân içinde paylaştırmak, tasnif etmek, onlardan en fazla zaman ve en fazla gücü çekip almak, sürekli hareketlerini kodlamak, onları hiçbir boşluğu olmayan bir görünürlük içinde tutmak, onların etrafında koskoca bir gözlem, kayıt ve notlandırma aygıtı oluşturmak, onlara ilişkin olarak biriken ve merkezileşen bir bilgi meydana getirmek üzere, toplumsal bünyenin tümü itibariyle usuller yoğrulduğunda, hapishane adli aygıtın dışında oluşmuştur. Bireyleri, bedenleri üzerindeki belirgin bir çalışmayla, itaatkâr ve yararlı kılmak üzere oluşturulan bir aletler bütününün genel biçimi, yasanın onu en mükemmel ceza olarak tanımlamasından önce kurum- hapishaneyi resmetmiştir.

……..

"Hapsetmeyi, bizim bugünkü ceza skalamızın temeli ve adeta tüm yapısı haline getirenler raslantı veya yasa koyucunun kaprisi değildir: bunun böyle olmasını fikirlerin gelişmesi ve adetlerin yumuşaması sağlamıştır" . Ve biryüzyılı aşan bir süre içinde aşikârlık iklimi dönüştüyse de, kaybolmamıştır. Hapishanenin bütün sakıncaları ve yararsız olmadığı zaman tehlikeli olduğu bilinmektedir. Fakat onun yerine neyin konulacağı da **"görülememektedir".** Hapishane tasarruf edilmesi olanaksız, nefret verici çözümdür.

Hapishanenin çok yetersiz bir şekilde açığa çıkartabildiğimiz bu "aşikârlığı" öncelikle basit **"özgürlükten yoksun bırakma"** biçiminin üzerinde temellenmektedir. Hapishane nasıl olur da, özgürlüğün herkese aynı şekilde ait olduğu ve herkesin o an **"evrensel ve sabit"** bir duyguyla bağlı bulunduğu bir toplumda en mükemmel ceza olmaz? Demek ki kaybedilmesi herkes için aynı bedele mal olacaktır; para cezasından daha iyi bir şekilde "eşitlikçi" cezadır. (s.289-290)

Günümüz hukukçularından Sulhi Dönmezer ve Sahir Erman hapis cezalarının tarihi hakkında şu bilgiyi vermektedirler:

"Hapis cezâlarının tarihi nisbeten yenidir. **Roma hukukunda, ceza anlamında hapis cezâsı yoktur;** cezâ evleri suçlunun yargılanması sırasında el altında tutulması ve hakkında, hükmedilecek cezanın infaz edilebilmesi için alıkonulduğu yerlerdir.

17. yüzyıldan itibaren, Kanonik hukuk, hapsi bir cezâ olarak benimsemiştir. Çağdaş anlamda, suçluyu alıkoymak amacı ile olduğu kadar, onu uslandırıcı bir vasıta sıfatıyla cezaevinin kullanılmasının 16. yüzyılda başladığı ve fakat bu şerefin ilk olarak hangi ülkeye âit olduğu konusunun tartışmalı bulunduğu beyan edilmiştir. Bu bilimsel tartışmanın cevabi ne olursa olsun 1596 yılında Amsterdam'da cezaevi olarak bir binanın Hollanda tarafından inşa edilmiş bulunduğu kesindir. Hollanda'nın bu konuda açtığı çığır diğer Avrupa ülkelerinde de yayılmış ve 1667'de Filippo Franci adındaki bir İtalyan rahibi Floransa'da küçükler için bir müessese kurmuş, 1703 yılında Papa II. Clément birçok ıslahevi, XII. Clément bir kadın cezaevi inşa ettirmişlerdir. 1772 yılında ünlü Gand cezâevi inşa edilmiş ve bu cezâ evinde gece tam ayrılma, gündüzün bir arada çalışma sistemi uygulanmıştır. Bu cezâ evinin hapis cezâları tarihinde önemli rolü olduğu kaydedilir...

> 17. yüzyıldan itibaren hapis cezâsının tarihçesini her ülke için ayrı ayrı izlemek ve incelemek gerekir... Amerika, hapis ***cezası bakımından değişik infaz rejimlerini, birbirini izleyerek uygulaması bakımından, bu*** cezanın ***tarihçesi itibariy***le, ayrıca gözden geçirilmesi gereken bir ülkedir..."

(Sulhi Dönmezer: Nazarî ve Tatbiki Cezâ Hukuku, İstanbul 1974 c. 2, s. 678)

150 yıldan beri, hapishanelerin gerekliliği için varsayılan yedi evrensel ilke

1. **Islah ilkesi:**

Cezai tutuklamanın esas işlevi, bireyin tutumunu dönüştürmek olmalıdır: "cezanın başlıca hedefi olarak mahkûmun ıslah edilmesi, bilim alanında ve özellikle de yasama alanında biçimsel olarak ortaya çıkışı çok yeni olan kutsal bir ilkedir (Brüksel Ceza Evleri Kongresi, 1847). Ve Amor Komisyonu Mayıs 1945'te sadık bir şekilde şöyle tekrarlamaktadır: 'özgürlükten mahrum bırakma cezasının esas amacı mahkûmun ıslahı ve toplumsal olarak yeniden sınıflandırılmasıdır"

2. **Sınıflandırma ilkesi:**

Mahkûmlar eylemlerinin cezai ağırlığına, ama esas olarak yaşlarına, yatkınlıklarına, onlara uygulanması düşünülen ıslah tekniklerine, dönüşümlerinin safhalarına göre soyutlanmalı veya en azından dağıtıma tabi tutulmalıdırlar. **"Dönüşümü sağlayan araçların kullanımında, mahkûmlar topluluğunun içinde varolan büyük fizik ve ahlâki farklılıklar, onların yozlaşma dereceleri, sunabilecekleri farklı ıslah olma şansları hesaba katılmalıdır''**

3. **Cezaların çeşitlendirilmesi ilkesi:**

Cereyan edişi mahkûmların bireyselliklerine göre değişme durumunda olan cezalar, elde edilen sonuçlar, ilerlemeler veya geriye dönüşler. "Cezanın başlıca hedefi suçlunun ıslahı olduğu için, ahlâk olarak yeniden doğuşu yeteri kadar güvenilir olduğunda her mahkûmu salıvermek arzuya şayandır" (Ch. Lucas, 1836). 1945:

4. **Zorunlu ve hak ilkesi olarak çalışma:**

Çalışma mahkûmların tedrici olarak dönüştürülmelerinin ve toplumsallaştırmalarının esas parçalarından biri olmaktadır. Cezai çalıştırma **"cezanın bir eklentisi veya deyim yerindeyse, bir ağırlaştırılma olarak değil de, mahrum kalmanın mümkün olamayacağı bir ceza yumuşaması olarak kabul edilmelidir"**. Bu çalışma mahkûmun bir meslek öğrenmesini ve uygulamasını, ailesi ve kendi için gelir elde etmesini sağlamalıdır (Ducpetiaux, 1857). 1945: **"Her kamu hukuku hükümlüsü çalışmak zorundadır... Kimse işsiz bırakılamaz"**

5. **Cezaevi eğitiminin ilkesi:**

Mahkûmun eğitimi hem toplumun çıkarına olan zorunlu bir önlem, hem de mahkûma karşı bir yükümlülük olarak, kamusal gücün bir parçasıdır. "Eğitim tek başına ıslah aracı olabilir. Islaha yönelik hapsetme bir eğitim sorunudur" (Ch. Lucas, 1838). 1945: "mahkûma her türlü yozlaştırıcı izdihamın dışında uygulanacak muamele... esas olarak onun genel ve mesleki eğitimine ve iyileştirilmesine yönelik olmalıdır"

6. **Tutukluluğun teknik denetimi ilkesi:**

Hapishane rejimi en azından bir kısmı itibariyle, bireylerin iyi yetiştirilmelerine özen gösterebilecek ahlâki ve teknik donanıma sahip, uzman bir personel tarafından yüklenilmelidir. Femıs 1850'de hapishane hekimine ilişkin olarak şöyle demiştir: "Bütün hapsetme biçimlerinde onun işbirliği yararlıdır. ...hiç kimse bir hekimden daha içten bir şekilde mahkûmların güvenine sahip olamaz, onların karakterini daha iyi tanıyamaz, onların duygulan üzerinde daha etkili olamaz, onların fizik acılarını gideremez ve bu yol sayesinde onlara sert sözleri söyleyemez veya yararlı teşviklerde bulunamaz". 1945: "Bütün ceza evi kurumlarında bir sosyal ve tıbbi-psikolojik servis çalışmaktadır"

7. **Ek kurumlar ilkesi:**

Hapsetme, eski mahkûmun tam olarak uyum sağlamasına kadar sürecek denetim ve yardım önlemleri tarafından izlenmelidir. Mahkûmu hapishaneden çıkınca gözetim altında tutmak yetmez, "ona destek ve yardım" da sağlamak gerekir (Boulet Benquot, Paris Meclisi). 1945: 'Mahkûmların uyum sağlamalarını kolaylaştırmak üzere, onlara ceza sırasında ve sonrasında yardım sağlanır" (s.341-44)

……………..

İşte, XIX. yüzyılın ortasında bile bedene yönelik müdahale olan hapis cezasının mahiyeti tamamen çözülmüş değildir. Ceza kuşkusuz bir acı çektirme tekniği olarak artık eza üzerinde merkezlenmemektedir; esas nesnesi bir mala veya bir hakka yönelik hale gelmiştir. Fakat zorunlu çalışma veya hatta hapis -tam bir özgürlükten mahrumiyet- gibi bir ceza, hiçbir zaman bizzat bedenin kendini hedefleyen ek bir ceza olmadan uygulanmamıştır: **gıda tayınlaması, cinsel yoksunluk, dayak, hücre.**

Acaba bu, kapatmanın istenmeyen, ama kaçınılamayan sonucu mudur?

Hapishane fiili durumda en açık düzenleri itibariyle, her zaman belli bir fizik acıya yer vermiştir. XIX. yüzyılın ilk yansında ceza sistemine sıklıkla yöneltilen eleştiri (hapishane yeteri kadar cezalandırmamaktadır: tutuktular daha az aç kalır, daha az üşürler, sonuç olarak fakirlerin veya işçilerin çoğundan daha az yoksunluk çekerler), aslında hiçbir zaman yok edilemeyen bir postülayı işaret etmektedir: bir mahkûmun diğer insanlardan daha fazla acı çekmesi adildir. Ceza ek bir fizik acıdan ayrılamamaktadır. **Bedene ulaşmayan bir ceza nedir ki?**

Demek ki modem ceza adaleti mekanizmalarının **"azaba yönelik"** bir dip tarafı varlığını sürdürmektedir -bu dip tarafa tamamen egemen olunamamıştır, ama bedene yönelik olmayan bir cezalandırma anlayışı tarafından giderek daha geniş ölçüde olmak üzere üstü örtülmektedir-. (s.18)

Geçici tabut gibi olan kapalı hücrenin içinde, hortlama efsaneleri kolaylıkla bedene bürünmektedirler. Geceden ve sessizlikten sonra, beden yeniden hayat bulmaktadır.

…..

"Hücrenizde yalnızca korkunç bir tabut görüyorum, bu tabutun içinde kurtların yerine pişmanlıklar ve umutsuzluk, sizi kemirmek ve hayatınızı öne alınmış bir cehenneme çevirmek için ilerliyorlar. Fakat ... dinsiz bir mahkûm için bir mezardan, itici bir tabuttan ibaret olan şey, samimi bir Hristiyan için, bizatihi çok mutlu ölümsüzlüğün beşiği haline gelmektedir" (s.301)

Ceza evi tekniği failin ilişkisine değil de, suçlunun suçuna yatkınlığına yöneliktir. Bütüncül bir suçluluk olgusunun tekil dışavurumu olan suçlu, her biri kendi belirgin karakterine sahip olan ve kendine özgü

bir muamele gerektiren, adeta doğal nitelikte dört sınıfa bölünmektedir Marquct-Wasselot 1841 tarihli Hapishanelerin Etnografyası adlı eserinde bu konuda şöyle söylemektedir: **"Mahkûmlar aynı halkın içinde başka bir halktırlar: bunların kendi adetleri, kendi içgüdüleri, kendi ayrı örfleri vardır".** Burada henüz kötüler dünyasının "resimsel" tasvirlerine çok yakınız çok gerilere giden ve XIX. yüzyılın ilk yarısında, başka bir hayat biçimi algılamasının başa bir sınıfınkiyle ve başka bir insan cinsininkiyle bütünleştiği sırada yeniden güç kazanan eski gelenek. Toplumsal alt-türlerin bir zoolojisi, kendi ayinleri ve kendi dilleri olan kötüler uygarlığının bir etnolojisi, parodik bir biçimde çizilmektedir. Fakat gene de, suçlunun hem doğal, hem de sapkın bir tipolojiye veya büyük canavarlık biçimleri olarak çözümlenebilir. Ferrus'nün tasviriyle birlikte herhalde, eski suç "etnografyasının suçluların sistematik bir tipolojisine dönüştürülmesinin ilk örneğine sahip olunmuştur. Çözümleme hiç kuşkusuz derinlikten yoksundur, fakat suçluluğun ya sanınkinden çok kuralın işlevinde özelleşmek zorunda olduğu ilkesinin yer aldığı açıkça görülmektedir.

Üç mahkûm tipi:

Birinci tipi; "saptadığımız zekâ ortalamasının üzerinde entelektüel kaynaklara sahip olan", ama "örgütlemelerinin eğilimleri" ve "doğrudan buna yönelik" olmaları yüzünden veya "zararlı bir mantık", ya da "çok haksız bir ahlâk" yoluyla yozlaşmış olanları vardır. Bu gibilerin gece ve gündüz soyutlanmaları, gezintiye tek başlarına çıkartılmaları gerekir ve bunları başkalarıyla temasa geçirmek zorunda kalındığında "taş yontucuların veya eskrim yapanların kullandıkları türden, madeni, hafif bir maske" takmaları gerekir.

İkinci mahkûm kategorisi "ahlâksız, dar kafalı, alık veya pasif olup da, suça iyilik veya utanç karşısındaki kayıtsızlıktan, hainlikten, eğer deyim yerindeyse tembellikten ve kötü eğilimlere direnç olmadığından sürüklenmişlerdir"; bunlara uygun düşen rejim baskıdan çok eğitim ve eğer mümkünse yardımlaşmalı eğitimdir: geceleri soyutlama, gündüzleri birlikte çalışma, yüksek sesle olmalan koşuluyla konuşma izni, ortaklaşa okumalar, bunların arkasından karşılıklı sorular ve bunlara ödül verilmesi.

Son olarak da "beceriksiz veya yeteneksiz" mahkûmlar vardır; bunlar "yetersiz bir örgütleme tarafından, düşünerek çaba sarfedilmesi ve buna bağlı olarak irade gerektiren hiçbir işe yatkın olmayan bir hale getirilmişlerdir, bu durumda akıllı işçilerle iş konusunda rekabet etmeleri olanaksızdır ve toplumsal ödevleri bilecek kadar eğitim almadıkları ve kişisel içgüdülerini anlayacak ve bunlarla mücadele edecek kadar zekâya sahip olmadıktan için, kötülüğe bizatihi bu yetersizliklerinden ötürü sürüklenmektedirler. Bu gibiler için yalnızlık sadece ataletlerini artıracaktır; öyleyse bunların bir arada yaşamaları gerekir, fakat bu ortaklaşa hayat çok kalabalık olmayan, her zaman ortaklaşa çalışmalarla teşvik edilen ve katı bir gözetime tabi kılınan gruplar halinde olmalıdır" . Böylece suçlulara ve bunların koşullarının hukuki nitelendirilmesinden çok farklı olan türlerine ilişkin "pozitif bir bilgi tedricen yerleşik hale gelmektedir; bu bilgi aynı zamanda, bireyin deliliğinin değerlendirilmesine ve buna bağlı olarak eylemin suç karakterini kaldırmaya olanak veren tıbbi bilgiden de farklıdır. Ferrus ilkeyi açıkça ortaya koymaktadır:

"Kitlesi itibariyle suçluların delilerle hiçbir benzerlikleri yoktur; bu sonuncuları bilinçli bir şekilde kötülük yapanlarla karıştırmak gayri-adil olacaktır". Bu yeni bilgide söz konusu olan, eylemi suç olarak ve özellikle de bireyi suçlu olarak, "bilimsel bir şeklide" nitelemektir. Bir suç biliminin kurulması olanağı ortaya çıkmıştır.

Ceza adaletinin bağlantılısı hiç kuşkusuz yasayı ihlal eden kişidir, fakat ceza evi aygıtının bağlantılısı başka bir kişidir; bu biyografik birim, **"tehlikelilik"** çekirdeği, bir anormallik tipinin temsilcisi olan suçludur. Ve hukukun tanımlamış olduğu, özgürlükten yoksun bırakıcı tutukluluğa hapishanenin bir ceza çektirici "ilâve" eklediği doğruysa da, bu "ilâve" kendi hesabına, yasanın mahkûm ettiğiyle, bu yasanın infaz ettiği arasına fazladan bir kişi katmıştır. **Azap çektirilen kişinin damgalanan, parçalanan, yakılan, yok edilen bedeninin ortadan kaybolduğu yerde, "suçlu"nun kimliğiyle, bizzat cezalandırma aygıtının cezalandırma iktidarının uygulama noktası olarak ve bugün hâlâ ceza evi**

bilimi denilen şeyin nesnesi gibi olan suçlunun küçük ruhuyla ikiye katlanan mahpusun bedeni ortaya çıkmıştır.

> **Hapishanenin suçlu imal ettiği söylenmektedir; ona emanet edilenleri adeta kaçınılmaz olarak yeniden mahkemelere yönelttiği doğrudur.** Fakat onları, yasa ve ihlal, yargıç ve yasayı ihlal eden kişi, mahkûm ve cellat oyununa, bunları birbirlerine bağlayan ve bir buçuk yüzyıldan beri hepsini aynı tuzağın içine iten suçluluğun bedensel olmayan gerçeğini kattığından ötürü, başka bir yönde yapmaktadır.

Ceza evi tekniği ve suçlu insan bir bakıma ikiz kardeşlerdir. Eski hapishanelerde ceza evi tekniklerinin inceltilmesini davet edenin, suçlunun bilimsel bir rasyonellik ile keşfedilmesi olduğuna inanmamak. Ceza evinin İç yöntemlerinin yoğrulmasının sonucunda, adli soyutlama ve katılığın fark etmelerine olanak olmayan bir suçluluğun "nesnel" varlığını aydınlattığına inanmamak. Bunların her ikisi de birlikte ve birbirlerinin devamında, araçlarını uygulayabildiği nesneyi biçimlendiren ve parçalara ayıran teknolojik bir bütün olarak ortaya çıkmıştır.

> **Ve işte adli aygıtın bodrum katlarında, mahkûm ettiklerine ceza vermekten ötürü duyduğu utanç nedeniyle görmezden geldiği şu "aşağılık işler" düzeyinde oluşan suçluluk, şimdi serinkanlı mahkemelerin ve yasaların yüceliğinin yakasını bırakmamaktadır; bilinmesi, değerlendirilmesi, ölçülmesi, teşhis konulması, kararlara konu olduğunda muameleye tabi tutulması gereken odur; şimdi hesaba katılması gereken bu anormallik, bu sapkınlık, bu sağır tehlike, bu hastalık, bu yaşama biçimidir. SUÇLULUK, HAPİSHANENİN ADALETTEN ALDIĞI İNTİKAMDIR. Yargıcı çaresiz bırakacak kadar korkutucu bir rövanştır. Bu durumda suçbilimcilerin ses tonu yükselmektedir.**

Fakat, bütün disiplinlerin yoğun ve kah biçimi olan hapishanenin, XVIII. yüzyıl ile XIX. yüzyılın dönemecinde tanımlanmış haliyle, ceza sistemine içkin bir unsur olmadığını akılda tutmak gerekir. "İdeolojik" ceza yasalarının -Beccaria veya Bentham tarzında- izledikleri cezaladırıcı bir toplum veya genel bir semio-teknik teması, hapishanenin evrensel kullanımını gerektirmiyordu. Bu hapishane başka bir yerden -disiplinse! bir iktidara özgü mekanizmalardan gelmektedir. **Öte yandan, bu türdeş olmama durumuna rağmen, hapishanenin mekanizmalar ve etkileri modem ceza adaletinin bütünü boyunca yayılmışlardır; suçluluk ve suçlular onu bütünü itibariyle parazit olarak taşımışlardır. Hapishanenin bu ürkütücü "etkinliği'nin nedenlerini araştırmak gerekecektir.** Fakat daha şimdiden bir şeyi kaydetmek mümkündür:

XVIII. yüzyılda ıslahatçılar tarafından tanımlanmış olan ceza adaleti, suçlunun mümkün iki nesnelleştirilme hattını çizmekteydi, ama bunlar birbirlerinden uzaklaşan nitelikteydiler: bunlardan biri toplumsal anlaşmanın dışına düşmüş olan ahlâki veya siyasal "canavarların dizişiydi; diğeri de ceza tarafından yeniden nitelenen hukuki Öznenin hatlıydı. Oysa "suçlu" tam da bu iki hattın birleştirilmesine ve ihlal eden kişi ile bilgince bir teknolojinin nesnesi olan bir bireyin tıbbın, psikolojisinin veya kriminolojinin güvencesi altında çakışmalarında -hemen hemen- olanak vermektedir. Hapishanenin ceza sistemine yaptığı aşının, şiddetli bir red tepkisine yol açmamış olmasının kuşkusuz birçok nedeni vardır. Bunlardan biri, suçluluğu imal ederken ceza adaletine "bilimler" tarafından onaylanan ve böylece ona genel bir "gerçeklik" ufku üzerinde işleme olanağı veren bütüncül bir nesneler alanı sağlamış olmasıdır.

> **Adalet aygıtının içindeki en karanlık bölge olan hapishane, artık yüzünü göstererek etki etmeye cüret edemeyen cezalandırma iktidarının, cezanın gün ışığında bir tedavi yöntemi olarak iş görebileceği ve mahkeme kararının da bilgi söylemleri arasında yer alabileceği bir nesnellik alanını sessizce örgütlemektedir. Adaletin aslında kendi düşüncelerinin ürünü olmayan bir hapishaneyi bu kadar kolayca benimsemiş olması anlaşılmaktadır.** Söyleşine bir tanımayı ona borçluydu. (s.318-324)

Hapis cezası, yasalara uyan disiplinli bir hayatın amacı bağımlı ve idmanlı bedenler, **"itaatkâr"** bedenler imal etmektir. **Ancak disiplin bedenin güçlerini artırmakta (faydanın ekonomik terimleriyle) ve aynı güçleri azaltmaktadır (itaatin siyasal terimleriyle). Tek kelimeyle: bedenin iktidarını çözmektedir; onu bir yandan artırmak istediği bir "yatkınlık", bir "kapasite" haline getirmekte; öte yandan da bunların sonucu olarak ortaya çıkabilecek enerjiyi, gücü tersine döndürmekte ve onu katı bir bağımlılık ilişkisinin içine sokmaktadır.** (s.171)

Sosyal hayatın içinde mahkûm olan insanlar **"küçük şeyler"** gibi görülebilir. Ancak bu "küçük şeyler"e ve onların ebedi önemlerine yönelik olmak üzere, Jean-Baptiste de La Salle tarafından **Traité sur les obligations des frères des Ecoles chrétiennes** adlı eserinde terennüm edilen bu övgü karakteristiktir. Gündelik olanın mistiği burada miniğin disipliniyle birleşmektedir.

"**Küçük şeyleri ihmal etmek ne kadar tehlikelidir.** Benimki gibi büyük eylemlere pek yatkın olmayan bir ruh için, küçük şeylere gösterilecek sadakatin, hissedilmeyen bir gelişmeyle bizi en yüce kutsallığa çıkartabileceği çok teselli edici bir düşüncedir; çünkü küçük şeyler büyüklerini hazırlarlar...

> **Küçük şeyler denilecektir, heyhat, Allah'ım, biz zayıf ve özürlü yaratıklar, sizin için büyük olan ne yapabiliriz ki?**
> **Küçük şeyler; eğer büyükler kendilerini sunarlarsa, onları kullanabilecek miyiz?**
> **Onların bizim gücümüzün üzerinde olduklarını düşünmeyecek miyiz?**
> **Küçük şeyler ve ya Tanrı onları büyük sayıyor ve öyle kabul etmek istiyorsa?**
> **Küçük şeyler; böyle mi hissedildiler?**
> **Küçük şeyler; onlara böyle bakarak, bunu reddedersek suçlu mu oluruz?**

Küçük şeyler; ama uzun dönemde büyük azizleri bunlar meydana getirdiler! Evet küçük şeyler; ama büyük nedenler, büyük duygular, büyük çoşkular, büyük ateşler ve bunun sonucu olarak büyük liyakatler, büyük hazineler, büyük ödüller" .

…….

İnsanların denetlenmeleri ve kullanılmaları için ayrıntının titiz bir şekilde gözleme alınması ve aynı anda bu küçük şeylerin siyasal olarak hesaba katılmaları, kendileriyle birlikte bir teknikler bütününü; koskoca bir usuller ve bilgi, tasvir, reçete ve veri corpus'unu taşıyarak, klasik dönem boyunca yükselmişlerdir. **Ve modem hümanizmanın insanı hiç kuşkusuz, bu önemsiz şeylerden doğmuştur**. (s.173-74)

Hapishanelerin suçlu için getirisi var mıdır?

Suçlu yasa ihlalinden, hayatının onu karakterize etme konusunda eyleminden daha uygun olması olgusundan ötürü farklılaşmaktadır. **Cezalandırma işlevi eğer gerçekten bir yeniden eğitme olmak istiyorsa, suçlunun hayatını bütün olarak ele almak, hapishaneyi onun bu hayatını baştan aşağı yeniden ele alacak olan bir cins yapay ve baskıcı tiyatro haline çevirmek zorundadır.**

Yasal ceza bir eyleme yöneliktir; cezalandırma tekniği ise bir hayata yöneliktir; buna bağlı olarak en önemsizi ve en kötüyü bir bilgi halinde yeniden oluşturmak; zorlayıcı bir uygulamayla etkileri değiştirmek ve boşlukları doldurmak işi ona düşmektedir. Hayat hikâyesinin bilinmesi ve düzeltilen hayat tekniği. Suçlunun gözlemi **"yalnızca suçun işlendiği koşullara değil, aynı zamanda nedenlere de inmeli; bunları onun hayat hikâyesi içinde, örgütlenme, toplumsal konum ve eğitim gibi üçlü bir bakış açısı içinde ve birincisinin tehlikeli eğilimlerini, İkincisinin can sıkıcı yönelimlerini ve üçüncünün kötü sonuçlarını bilmek ve fark etmek Üzere araştırmalıdır. Bu hayat hikâyesi araştırması ahlâki durumların tasnifi için ceza evi sisteminin bir koşulu olmadan önce, cezaların tasnifi için adli soruşturmanın esas bir parçasıdır. Bu soruşturma mahkûma, mahkemeden hapishaneye kadar eşlik etmelidir; hapishane müdürünün görevi yalnızca onu içeri almak olmayıp, aynı zamanda bu soruşturma unsurlarını tutukluluk süresi içinde tamamlamak, denetlemek ve düzeltmektir"** , Olguların araştırılmasının bir suçun sorumluluğunu atfedebileceği bir yasa ihlalcisinin arkasında, hayatına ilişkin bir araştırmanın yavaş yavaş nasıl oluştuğunu gösterdiği suçlu karakterin profili çizilmektedir.

"Hayat hikâyesi" araştırmasının işe dâhil edilmesi cezalandırma tarihi içinde önemli bir yer tutmaktadır. Ve ancak buradan yola çıkabilen psikolojik bir nedensellik, sorumluluğun hukuki olarak yüklenişini çifte hale getirerek, sonuçları karıştıracaktır. Artık, bugün çıkılmış olmanın uzağında bulunulan **"kriminolojik"** labirente girilmektedir: ancak sorumluluğu azaltan, belirleyici yanı bulunan her neden, ihlali gerçekleştiren faili daha korkutucu bir suçlulukla damgalamakta ve bu suçluluk daha da katı cezalandırma önlemleri gerektirmektedir.

> Suçu tanımak söz konusu olduğunda, suçlunun hayat hikâyesinin cezalandırma uygulaması içinde koşulların çözümlenmesini ikiye katladığında, cezai söylem ile psikiyatrik söylemin sınırlarının birbirlerine karıştıkları görülmektedir ve işte burada, yani onların bitişme noktasında, tam bir hayat hikâyesi ölçeğinde bir nedensellikler ağı kurmaya ve bir cezalandırma-ıslah etme kararı çıkartmaya olanak veren şu **"tehlikeli"** birey kavramı oluşmaktadır. (s.318-320)

Kaynak:

Michel Foucault, Hapishanenin Doğuşu, Fransızca Aslından Çeviren: Mehmet Ali KILIÇBAY, İmge Kitabevi Yayınları: 50, Temmuz-1992, İstanbul

HAPİSHANE ÇÖZÜM MÜ?

Picco'yu seyredince hapishanelerin çokta çözüm ve ıslah yeri olmadığını ve zulümden başka bir vasfı olmadığını içiniz burkula burkula seyredeceksiniz. Sebepler insanı hangi bir şekilde hapishaneye düşürse de, mahkumî hayatın tek bir cephesi vardır. O da **"Vahim"** dir. Sonuçta mahkûm olmuş insan, özürlü olarak girdiği hapisten, yaralı ve ezik olarak serbest olmaktadır. Dışarıdan dört duvar arasında sadece yattıklarını (!) zannettiğiniz mahkûmların içeride hangi kurtlarla boğuştuğunu bilemeyeceğimizi unutmayalım.

Sonuç olarak mahkûmiyet cenderesinden kurtuluşta çözüm, hapishaneye düşmeye sebep olan kanalları kapatmaktır. İnsanların hapishaneler sayesinde ıslah olabileceği veya faydalı bir ekonomi modeli olacağı gibi bir olumlu getirisi yoktur. Sosyal bir ihtiyaç kabul edilen hapishanelerin mekân olarak "korkunçluğunu ve vefasızlığını" insanlık tarihi ile sürdüreceğini görmekteyiz. Hapishane'nin insan için ceza ve faydayı cazip olmadığı kesin olarak anlaşılmalıdır.

“DİNDÂR OLAMIYORLARSA, EN AZINDAN İNSANLARA KARŞI EDEPLİ OLSUNLAR.” [Pascal]

Ruhun ölümsüzlüğü bizim için o denli hayatî öneme sahip bir şeydir, bizi o kadar derinden alâkadar eder ki, onun esasını bilmek hususunda kayıtsızlık göstermek için her türlü duyguyu kaybetmiş olmak gerekir. Bütün hareketlerimiz ve düşüncelerimiz ebediyen sürecek bir hayır, rahmet ve mutluluğun olup olmadığına göre, birbirinden tamamen farklı yollar takip edeceklerdir. Nihaî hedefimiz bu nokta olmadıkça, akıl ve muhakeme dairesinde iş görmemiz imkânsızdır.

Şu halde, bizim için en birinci menfaat ve en birinci görev, kendimizi bütün hatt-ı hareketimizin kendisine bağlı olduğu bu konu üzerine aydınlatmaktır. Bu sebepledir ki, henüz ikna edilmemiş olan insanlar arasında bu konu etrafında bütün kuvvetleriyle malumat toplamaya çalışan kimseler ile onu düşünmek zahmetine bile katlanmayan kimseler arasında mutlak bir ayırım yaparım.

Şüphelerinden samimiyetle yakınan, onu nihaî bedbahtlık olarak kabul eden ve asla ondan kaçma gayretine girmeden, arayışlarını ilk ve en ciddi işleri kılan insanlar için merhametten başka bir şey hissedemem.

Fakat, hayatlarını hayatın bu nihaî hedefine ilişkin bir düşünceleri olmaksızın harcayan ve yalnızca kendi içlerinde ikna olma ve inanma ışığı bulmadığından dolayı, başka yerlere de bakmayı ihmal eden; ve karşılarına çıkan görüşün insanların safdilâne basitliğinden dolayı kabul ettiği görüşlerden biri mi, yoksa en sağlam ve en sarsılmaz temele sahip olan görüşlerden biri mi olduğunu adamakıllı tetkik etmeyi de ihmal eden kişilere gelince: onlara çok farklı bir açıdan bakıyorum.

İnsanların kendi benliklerinin, ebediyetlerinin, her şeylerinin bahis konusu edildiği böyle bir husustaki bu ihmal, şefkatimi celbetmekten ziyade, beni hiddete getirir; hayrete ve dehşete düşürür. Bu hal bana tam bir canavarlık gibi görünür. Bu sözleri manevî sadakatin getirdiği dindarane bir bağnazlık yüzünden söylüyor değilim. Bilakis, iddia ediyorum ki, bu his hem İnsanî çıkarlarına, hem de nefsin itminanına ilişkin ilkelerin icabı, her insanda yer etmiş olsa gerektir.

Şu fani dünyada hakikî ve tatmin edici bir zevk bulunmadığını, zevk ve safa dediğimiz her şeyin boş ve değersiz olduğunu, başımıza gelen felâketlerin sonsuzluğunu anlamak ve son olarak ölümün de birkaç sene zarfında şaşmaz bir şekilde ya bizi ebediyen mahvetmek yahut Allah’tan ayrıldığımız takdirde bizi bedbaht ve sefil bir hale getirmek gibi korkunç zorunluluklar karşısında bırakacağını bilmek için çok yüksek bir ruha sahip olmak gerektiğini sanmıyorum.

İnsan için bundan daha gerçek ve daha korkunç bir şey yoktur: **Ne kadar mertlik ve cesaret gösterirsek gösterelim, dünyanın en mükemmel insanını bile bekleyen akıbet budur.** İşte bu husus bir kez daha derin derin düşünülsün de, yaşadığımız hayattaki yegâne hayır ve saadetin başka bir hayatın verdiği ümit ve teselli ile kaim olduğu, şüphe götürmez bir şekilde tasdik edilsin. Bu ümit ve teselliye doğru yaklaştıkça insan mutlu olduğu ve ölümden sonra bizi sonsuz bir hayatın beklediği konusunda tam bir itikat sahibi kimseler için bir felaketin söz konusu olmadığı gibi, ruhlarında ebediyet ışığı olmayanların mutluluğu asla tadamayacakları da teslim edilsin.

O halde, böyle bir mevzu üzerinde şüpheler içinde bulunmak kesinlikle büyük bir şerdir; fakat böyle şüphe içinde bulunan bir insanın hakikî yolu araması da kaçınılmaz bir yükümlülüktür. Zaten şüphe içinde olan fakat hakikati aramayan bir insan hem bedbahttır, hem de dalalet içindedir. Bütün bunlara rağmen huzur ve sükun içinde yaşayan, kendisiyle övünen, hatta elem verici halini neşe ve gurur konusu yapan garip bir mahluku tarif edecek bir kelime bulamıyorum.

> Hangi şey böylesi hisleri doğurabilir?
>
> Yardım ve medet bekleyeceği bir merciden mahrum olan, içinde acziyetten başka hiçbir beklenti bulunamayan böylesi bir sevinç ve neşenin sebebi ne olabilir?

> Akıl ermez bir karanlığa dalmış olmanın mantığı nedir? Ve makul bir insan nasıl böylesi bir kanıt çıkarabilir?

Beni bu dünyaya kimin gönderdiğini bilmiyorum. N**e dünya hakkında, ne de kendim hakkında bir bilgim var. Herşey hakkında feci bir cehalet içindeyim. Vücudumun ne olduğunu, veya duygularımın, ruhumun ne olduğunu bilmiyorum. Söylediğim sözleri içimde düşünen, hem herşey hakkında, hem de kendisi hakkında tefekkürlerde bulunabilen, fakat ne eşyanın, ne de kendisinin mahiyetini kavramaya gücü yetmeyen benliğimin o parçasını anlayamıyorum.**

Kâinatın beni her taraftan ihata eden korkunç ve uçsuz bucaksız mekânlarını görüyorum. Bu engin uzayın bir köşesini de ben işgal etmekteyim. Fakat niçin başka yere değil de bu noktaya gönderildiğimi, yaşamak için bana bahşedilen zamanın, benden evvel tam bir ezeliyet ve beni takip edecek bir ebediyet varken, niçin tam da bu âna isabet ettirildiğini anlayamıyorum. Ben bir adımdan ibaretim. Bir daha geri gelmeyecek bir an için var olan, göz açıp kapayıncaya kadar şu dünyadan göçüp giden geçici bir gölgeyim. Nereye baksam, beni saran sonsuzluklardan başka birşey görmüyorum. Bildiğim yegâne şey yakında öleceğimdir; fakat benim için kaçınılmaz birşey olan bu ölümün ne zaman ve nasıl olacağını da bilmiyorum.

> **Nereden geldiğimi bilmediğim kadar, nereye gideceğimi de bilmiyorum. Yalnız şunu biliyorum ki, bu dünyayı terkettikten sonra ya hiçliğe, yahut kahr ve gadab sahibi bir Allah'ın ellerine düşeceğim; bununla birlikte, nasibimin bu iki halden hangisi olacağını bilmiyorum.**

Her bakımdan acziyet ve her bakımdan belirsizlik: işte benim halim. Bütün bunlardan şu neticeye varıyorum: Ömrümü, ileride başıma neler geleceğini düşünmeden geçirmeliyim. Belki şüphelerimin derinliklerinde bazı aydınlıklar bulabilirim; fakat böyle bir zahmete katlanmak da istemiyorum. Hatta bu işle meşgul olma hevesine kapılan kimseleri hakir görerek, günün birinde, gamsız ve kasavetsiz bir yüzle en büyük hadisenin vukuuna göğüs gerecek; sonsuza dek yaşayacağım hayatın nasıl olacağına dair belirsizliği de içimde taşıyarak, ölümle tanışacağım.

İnsan için hiçbir şey kendi durumu kadar önemli değildir: ve hiçbir şey ebediyetten daha ürkütücü değildir. Bu bakımdan, varlıklarının kaybolmasına ve acziyetle gelen bir ebediyetin tehlikeye düşmesine karşı lâkayt davranan insanların varlığı olgusu fıtrata aykırıdır. Başka herşeyle birlikte, tamamen farklıdır onlar; en önemsiz, en cüz'î şeylerden korkar, onları önceden sezinler ve hissederler.

Ve, resmî bir görevin veya makamın kaybedilmesi veya haysiyetine yönelik muhayyel bir hakaretin varlığı söz konusu olduğunda **nice günler ve geceler boyu öfke ve ümitsizlik nöbetleri geçiren adam, ölümüyle birlikte her şeyi yitireceğini bilen, fakat ne sıkıntı, ne de teessür hissetmeyen insanın ta kendisidir.** Küçük ve önemsiz şeylere karşı böylesine duyarlı ve en büyük şeye karşı garip bir şekilde böylesine duyarsız bir kalble karşılaşmak son derece feci ve rezil bir şey. Bu durumun sebebi olarak her şeye kâdir bir kudrete işaret eden anlaşılmaz bir sihir, olağanüstü bir uyuşukluk!

İnsanın fıtratı, tek bir insanın dahi içinde olmasının inanılmaz gözüktüğü böyle bir durumda, insanlığın haysiyetine ters bir vaziyet görse gerektir. Yine de, tecrübe bana, bu durumda olan o kadar çok insan gösterdi ki... Bundan endişe duyanların pek çoğunun yalandan böyle yapıyor olduğunu ve onların gerçekten gözüktüğü şeyin bu olmadığını bilmiyor olsaydık, bu durum çok şaşırtıcı gelirdi. Onlar, bunun bir aşırılık sergilemenin iyi bir biçimi olduğunu işitmiş olan insanlardır. **Onların boyunduruktan kurtulmak adını koydukları ve taklit etmeye çalışıyor oldukları şey budur.** Fakat onlara huzur ve sükunu bu yolda aramanın ne kadar da yanlış olduğunu göstermek zor olmayacaktır. Eşyayı duyarlı bir şekilde muhakeme eden ve başarmak için yegâne yolun dürüst, sadakatli, adil ve dostlarına yararlı hizmet verme yeteneğine sahip olan (çünkü fıtraten insan yalnız kendisi için yararlı olan şeylerden hoşlanır) dünyevî insanlar arasında bile kesbedilmesi mümkün olan bir şey değildir bu.

> Şimdi, birilerinin onun eylemlerini gözetleyen bir Allah'ın var olduğuna inanmamasını, kendisini kendi davranışlarının biricik efendisi olarak mütalaa etmesini ve onun için

başka hiç kimseyi değil, yalnız kendisine itibar etmeyi önermesini **'boyunduruktan kurtulma'** olarak gördüğünü işitmenin bize sağladığı avantaj nedir?

O insan böyle yaparak bizim tüm itimadımızı kazandığını ve kendisinden ayrı olarak bize de hayatın tüm ihtiyaçları karşısında teselli, nasihat ve yardım sağladığını mı zannediyor?

Onlar bize ruhumuzun rüzgardan veya dumandan öte birşey olmadığını düşündüklerini söylerken, daha da ötesi bunu tam bir gurur ve itminana erişmişlik edasıyla söylerken, bize büyük bir neşe vermiş olduklarını mı sanıyorlar? Söyledikleri şey, uluorta söylenmiş bir şey midir? Aksine, dünyadaki en elim şey olarak, elem verici bir şekilde söylenmiş değil midir?

Eğer ciddiyetle düşünüyorlarsa, şunu göreceklerdir: Bu tavırları öylesine dalâletli, sağduyuya öylesine aykırı, öylesine edebe mugayir, aradıkları **'iyi biçim'**den her açıdan öylesine uzaktır ki, onları izleme eğiliminde olanlar, bu tavırları gördüklerinde, ifsad olmaktan kurtulacak; belki, daha ziyade, bu yoldan vazgeçip ıslah olacaklardır. Ve, onların din hakkındaki şüphelerinin esin kaynağı olan duyguları ve gerekçeleri gerçekten tarif etmelerim isteyin:

Söyledikleri şey, sizi söylediklerinin tam aksine ikna edecek kadar çürük ve değersiz olacaktır. Birinin bir gün onlara hayli yerinde olarak şu sözleri söylediğini işitmiştim: **"Eğer böyle birşey ileri sürmeye devam ederseniz, gerçekten beni hidayete getireceksiniz."** Adam haklıydı. Çünkü, kendisini bu kadar rezil insanların duygularını paylaşır vaziyette bulmaktan kim çekinmez? Bu yüzden, yalnızca bu gibi şeyler hissediyormuş gibi yapanlar, eğer kendilerini insanların en küstahı haline getirmek için fıtratlarına aykırı hareket etmiş iseler, gerçekten mutsuz olacaklardır. Yok eğer durumu daha berrak bir şekilde görmeyip yalnızca kalblerinin derinliklerinde bir incinme hissetmişlerse, öte tarafta yalancıktan hareket etmeye çalışmamaları gerekir: Bunu itiraf etmek ayıp birşey değildir. **Hiçbir şeye sahip olmamak hariç, utanılacak bir şey yoktur. Zihnin mutlak derecede zayıflığına dair, Allah'sız bir insanın mutsuz durumunu kabullenmeyi beceremeyişinden daha kesin bir işaret yoktur.** Şerle dolmuş bir kalbe dair, onun ebedî vaadlerin doğru olmasını arzulamayı beceremeyişinden daha kesin bir işaret yoktur. Bundan daha aşağılık bir şey olamaz. O halde, bu inançsızlar gerçekten fikirleri sağlammış gibi gözüksün diye, bunu sağlamaya yeterli bir terbiyesizliği takınarak dine karşı saygısızlık etmeyi bıraksınlar. **Dindâr olamıyor iseler bile, en azından insanlara karşı edepli olsunlar.**

Kısacası, makul olarak tanımlanabilen yalnızca iki sınıf insanın var olduğunu bilsinler: (1) O'nu bildiklerinden dolayı tüm kalbleriyle Allah'a hizmetkâr olanlar ve (2) O'nu bilmediklerinden dolayı tüm kalbleriyle O'nu arayanlar.

O'nu hem bilmeden, hem de aramadan yaşayanlara gelince; bu insanlar Allah'ı bilmeye veya aramaya öylesine hakir bir yer biçiyorlar ki, bu yolda çaba sarf eden insanların gösterdikleri gayrete de değer vermiyorlar. Oysa, onların hakir gördüğü bu dinin bize öğrettiği evrensel sevgi, bizden, ahmaklıklarını terketme noktasına kadar onları hakir görmemeyi istiyor. Bu din bizi daima şunu göz önünde tutmakla yükümlü kılıyor: Onlar, dünyalarını aydınlatacak olan ilah! inayete mazhar olma yeteneğine sahip varlıklar olarak, gün gelir, bizim şu an taşıdığımız imanın daha fazlasıyla kalplerini doldurabilirler. Ve tam tersine, biz de şimdi onlarda olanın aynısı derecesinde bir körlüğe duçar olabiliriz. O halde, biz onların yerinde olsaydık bize yapılmasını isteyeceğimiz şeyi yapalım onlar için. Onları kendilerine acımaya, birazcık olsun ışık ve medet bulmaya teşebbüs ederek en azından birkaç adım atmaya çağıralım. Varsın, Kutsal Kitablarını okumak için başka şeylere ayırdıkları saatlerin çok daha azını ayırsınlar: Yine de, istemeye istemeye de olsa, akıllarına birşeyler gelir belki. Gelir de insanın asıl görevine yaklaşabilirler, en azından kayıpları azalmış olur.

Fakat, ona tam bir samimiyetle ve gerçek bir hakikati bulma arzusuyla yaklaşanlara gelince, İlahî dinin delillerinin onları tam bir itminana eriştireceğini, tam anlamıyla ikna olacaklarını umuyorum.

Kaynak:

Blaise Paskal, Pensées, (Düşünceler) hzl: Metin Karabaşoğlu, 2003, İstanbul, s.116-122

SANATTAKİ GERÇEK VE "DORİAN GRAY'İN PORTRESİ"NDEKİ LORD HENRY WOTTON'UN DİLİNDEN OSCAR WİLDE'İN FİKİRLERİ

Sanatçı güzel şeyler yaratıcısıdır.

Sanatın gayesi sanatı meydana çıkarmak ve sanatçıyı gizlemektir.

Eleştirici, güzel şeylerden aldığı izlenimleri bir başka tarza yahut yeni bir ifade vasıtasına çevirebilen adamdır.

Eleştirinin en aşağı şekli kadar en yükseği de bir çeşit otobiyografidir.

Güzel şeylerde çirkin anlamlar bulan adam şirin olmadan kötü olan bir adamdır. Bu bir hatadır.

Güzel şeylerde güzel anlamlar bulanlarda olgunluk vardır. Bunlar için ümit beslenebilir.

Güzel şeylerin kendilerine ancak güzellik ifade ettiği insanlar seçme kişilerdir.

Ahlâka uygun yahut ahlâka aykırı diye kitap yoktur, iyi yazılmış yahut fena yazılmış kitaplar vardır. İşte o kadar.

On dokuzuncu yüzyılın gerçekçilikten nefreti, yüzünü aynada gören Caliban'ın öfkesidir.

[Shakespeare'in ,'Tempest'' adlı oyunundaki çirkin ve hayvana benzeyen köle; vahşi tabiatlı insan.]

On dokuzuncu yüzyılın romantizmden nefreti, yüzünü aynada görmeyen Caliban'ın öfkesidir.

İnsanoğlunun ahlâka uygun hayatı sanatçının konusunun bir parçasını meydana getirir, fakat sanatın ahlâka uygunluğu kusurlu bir vasıtanın kusursuz olarak kullanılmasıdır. Hiç bir sanatçı bir şey ispat etmek istemez. Hatta kendiliğinden doğru olan şeyler bile ispat edilebilir.

Hiç bir sanatçının ahlâka uygun eğilimleri yoktur. Bir sanatçıda ahlâka uygun eğilim bağışlanmaz bir üslûp yapmacığıdır.

Hiç bir sanatçı hiç bir zaman bozguncu değildir. Sanatçı her şeyi ifade edebilir.

Düşünce ve dil sanatçı için bir sanatın âletleridir. Erdem ve kötülük de sanatçı için bir sanatı vücuda getirmeye yarayan malzemelerdir.

Şekil bakımından müzikçinin sanatı bütün sanatları temsil eder. Duyuş bakımından da oyuncununki...

Her sanat aynı zamanda hem görünendir, hem semboldür.

Bu yüzdekinin altına dalanlar bunu kendi zararlarına yaparlar.

Bu sembole anlam verenler de bunu kendi zararlarına yaparlar.

Sanatın gerçekten yansıttığı şey hayat değil, seyircidir. Bir sanat eseri üzerindeki fikirlerin başkalığı gösterir ki o eser yeni, anlaşılması güç ve hayatîdir.

Eleştirmeciler uyuşmadıkları zaman sanatçı kendi kendisiyle ahenk halindedir.

Bir kimsenin faydalı bir şey yapmış olmasını, yaptığına hayran olmadığı sürece bağışlayabiliriz. Faydasız bir şey yapmış olmanın tek mazereti o şeye herkesin hudutsuz hayranlığıdır.

Sanatta hiç bir fayda aranmaz.

Kaynak : Oscar Wilde Dorian Gray'in Portresi Çeviren: Ferhunde ve O. Ş. Gökyay,1968, İstanbul,s.12-13

"DORİAN GRAY'İN PORTRESİ"NDEKİ LORD HENRY WOTTON'UN DİLİNDEN OSCAR WİLDE'İN FİKİRLERİ

- « **Bu ruha duyularla ve duyulara ruhla şifa vermek, hayatın büyük sırlarından biridir.** Sizler (kadınlar) harikulâde bir varlıksınız. Arzu ettiğinizden daha az bildiğiniz gibi, bildiğinizi zannettiğinizden daha çok da biliyorsunuz.»
- **«İnsanlar sadakati büyültürler»** «Buna rağmen hattâ aşkta bile bu sırf fiziyolojik bir meseledir. Bizim irademizle hiç bir ilgisi yoktur. **Genç adamlar vefalı olmak isterler, fakat değildirler; ihtiyarlar vefasız olmak isterler, ellerinden gelmez:** Bunun üzerinde söylenecek başka şey yoktur.»
- «Ben İngiltere'de havadan başka hiç bir şeyi değiştirmeyi arzu etmiyorum» «Ben felsefî düşüncelerle yetiniyorum. Fakat bu on dokuzuncu yüzyıl şefkati, gerektiğinden çok harcandığından dolayı iflâs ettiğinden belimizi doğrultabilmek için ilme dönmemizi tavsiye etmek isterim. **Hislerin üstünlüğü, bizi yanlış yola götürmeleri, ilmin üstünlüğü ise hissî olmasıdır.**»
- «**İnsanlık kendini çok ciddiye alıyor. Dünyanın bize miras kalan günahı bu. Mağara devrindeki adamlar gülmesini bilselerdi dünya tarihi başka türlü olurdu**.»
- **«Yalnız mukaddes şeyler temas edilmeğe değerlidir.»**
- «**İnsanlar doğrudan kendilerine gayet gerekli olan şeyleri başkalarına bırakmaktan pek hoşlanırlar.** Ben buna cömertliğin derinliği derim.»
- «Hayatta, kendisine önceden verilmiş hükümlerinden, prensiplerinden ve sağduyudan başka bir şey kalmıyor. Ancak **kötü sanatçılar, insan olarak sevimlidirler; iyi sanatçılar, ancak eserlerinde yaşarlar. Ve onun için kişi olarak hiç ilgi çekmezler.**
  Bir büyük şair, gerçekten bir büyük şair, bütün yaratıkların en şairce olmayanıdır. Fakat daha aşağı şairler, mutlaka büyüleyicidirler. Nazımları ne kadar fena ise görünüşleri o kadar pitoresktir. [Durumu ve görünüşü resim konusu olmaya değer (görünüş)]:

  Bir adamın sadece ikinci derecede sonelerden meydana gelmiş bir kitap yayımlamak külfeti onu karşı konulamayan bir insan yapar. **O, yazmadığı şiiri yaşar, ötekileri, yaşamaya cüret etmedikleri şeyi yazarlar.**»

- «**Ben artık hiç bir şeye ne karşıyım, ne de bir şeyi tutuyorum. Bu, hayata karşı takınılacak en manasız bir tavırdır. Biz dünyaya, önceden verilmiş ahlâka uygun yargılarımızı bildirmeye gelmedik. Ben sıradan insanların söylediklerine hiç aldırmam ve güzel insanların yaptıklarına da karışmam.** Beni bir kişilik büyülerse artık bu kişiliğin seçtiği her ifade yolu kayıtsız şartsız güzel görünür. Mesela birisi, Juliet'i oynayan bir güzel kıza âşık olursa, ona evlenme teklif edebilir.
  Ben evlenme taraflısı değilim ama **evlenmenin gerçek sakıncası insanın bencilliğini yok etmesidir. Bencil olmayan insanlar renksizdirler, kişilikleri yoktur.** Fakat evliliğin daha çapraşık hale koyduğu bazı yaratılışlar da vardır. Onlar bencillik davalarını yitirmezler ve başka birçok benleri üzerine eklerler. Birden fazla hayat yaşamak zorundadırlar. Onlar daha yüksek bir uzviyet kazanırlar ve daha yüksek uzviyet sahibi olmak ta bana kalırsa insan varlığının hedefidir. **Bundan başka her tecrübenin kendine göre bir kıymeti vardır.** Ve **evlenmeye karşı ne söylenirse söylensin, bunun da bir tecrübe olduğu muhakkaktır.** Birisi bir kızla evlenecek, altı ay ona ihtirasla tapınacak ve sonra ansızın başka birinin büyüsüne kapılacaktır. Bulunmaz bir inceleme konusudur.»

- «**Başkaları için bu kadar iyi düşünmekten hoşlanmamızın sebebi, hepimizin, kendimiz için korkumuz olmasındandır. İyimserliğin temeli hep korkudur.**
  Komşularımızı bize faydası dokunması ihtimali olan bir takım erdemlere sahip olmakla, övdüğümüz için cömert olduğumuzu sanırız. Hesabımızdakinden daha çok para çekebilelim diye bankeri (siyasîyi) överiz. **Ve ceplerimizdekini kurtarabilmek ümidiyle eşkıyada (terörist) iyi vasıflar buluruz.**

Ben iyimserliği çok hor görürüm. **Hayatının perişan olmasına gelince ancak büyümesinin önüne geçilen hayat perişan olur.** **Bir tabiatı tahrip etmek istiyorsan ona başka bir şekil vermen yeter.**

(Aşksız) Evlenme işine gelince, şüphesiz budalaca bir iş olur. Fakat kadınla erkek arasında daha başka ve daha ilgi çekici münasebetler vardır. Onları elbette teşvik edeceğim. Onlarda çağımızın insanı olmanın büyüsü var.»

- « Orta çağ sanatı güzeldir. Fakat orta çağ heyecanlarının modası geçmiştir. Tabiî insan bunları romanda kullanabilir. Fakat romanda kullanılabilen şeyler insanın hakikatte artık hiç kullanamayacağı şeylerdir. **Medenî olan hiç bir insan zevkten dolayı pişmanlık duymaz. Ve medenî olmayan hiç bir insan da zevkin ne olduğunu bilmez.**»
- «Ruh ve beden, beden ve ruh, ne esrarlı şeylerdir! Ruhta hayvanlık vardı, bedenin de ruhu andıran anları vardı. Hisler incelip zekâ hafifleyebilir. **Şehvet güdüsünün nerede bittiğini, fizik güdünün nerede başladığını kim söyleyebilir?**
Birçok psikologların kendi görüşlerine uyarak yaptıkları tarifler ne kadar sığdır. Bununla başka başka, okulların görüşleri arasında karar vermek ne kadar güçtü!

Ruh, günah evinde hapsedilmiş bir gölge miydi?

Yoksa vücut, **Giordano Bruno**'nun düşündüğü gibi gerçekten ruhun içinde miydi?

Ruhun maddeden ayrılması bir sır ve ruhun madde ile birleşmesi de bir sırdır.

Acaba bir zaman gelecek, psikolojiyi öyle mutlak bir bilim haline koyabilecek miyiz ki hayatın ufacık her kaynağı bize ayan olabilsin. **Bugünkü haliyle biz kendimizi daima yanlış anlıyoruz ve başkalarını çok seyrek anlıyoruz.** **Tecrübenin ahlâk bakımından hiç bir değeri yoktu. Bu sade insanların, hatalarına verdiği isimdi.** Ahlâkçılar buna çok defa bir uyarma gözüyle baktılar; karakter teşekkülünde bunun belirli bir ahlâkî faydası olduğunu öne sürdüler; neyin ardından gideceğimizi bize öğreten, neden sakınacağımızı bize gösteren bir şey olarak övdüler. **Fakat tecrübede hareket ettirici bir kuvvet yoktur.** Vicdan ne kadar az hareket ettirici bir kuvvetse tecrübe de öyle idi. **Onun gerçekten gösterdiği şey, ancak, geleceğimiz ile geçmişimizin aynı olacağı ve bir defa işlediğimiz günahı hem de nefretle daha birçok defalar işleyebileceğimizdir.**

Tecessüs ve yeni deneylere karşı duyulan arzu; buna rağmen bu, basit değil, aksine pek çapraşık bir ihtirastır. Mesela, çocuk yaşının sırf şehvet dolu içgüdüsünden ne varsa, bu, muhayyilenin işlemesiyle, delikanlının kendisine bile şehvetten çok uzak gibi gelen ve işte sırf bu yüzden daha da tehlikeli olan bir şey haline dönüşür. **Kökleri hakkında kendimizi aldattığımız ihtiraslar en mutlak şekilde bize hâkimdirler.** Bizim en zayıf güdülerimiz tabiatları bize malûm olanlardır. Başkalarının üzerinde deney yaptığımızı sandığımız zamanlar gerçekte kendi üzerimizde deney yaptığımız çok olmuştur. »

- «**Bir adama tesir etmek ona kendi ruhunu vermektir.** O, artık kendi tabiî düşünceleriyle düşünmez ve kendi tabiî ihtiraslarıyla yanmaz. Erdemleri kendinin değildir. Günahları, eğer günah diye bir şey varsa, iğretidir. O, kendisine yabancı bir musikinin yankısı, kendi için yazılmamış olan bir rolün oyuncusudur. Hayatın amacı benliğin gelişmesidir. Yaratılışımızı eksiksiz kavramak - işte dünyaya gelmemizin sebebi.
Bugün insanlar kendi kendilerinden korkuyorlar. Onlar, bütün vazifelerin en yükseğini, kendi benliklerine karşı borçlu oldukları vazifeyi unuttular. Şüphesiz onlar iyilikçidirler. Açları doyururlar, çıplakları giydirirler. **Fakat kendi ruhları açtır ve çıplaktır.** İnsan soyunda artık cesaret kalmamıştır. Belki biz ona hiç sahip olmadık. **Toplum korkusu, ahlâkın temeli; Allah korkusu, dinin sırrı - işte bizi idare eden iki şey.** »

- «Kadınlar tehlikeli şeylere ne kadar düşkündürler.»
- «Her skandalın temeli ahlâka uygun olmayan bir katiyettir.»
- «Dünya kendi putlarına isteyerek tapar.»
- **«Şehir dışında iyi olmak marifet değildir, insanı baştan çıkaracak bir şey yoktur ki orada, işte**

bu yüzden şehirden dışarıda yaşayan insanlar medenî olmazlar ya. Medeniyet elde edilmesi o kadar kolay bir şey değildir. Ona ulaşmak için ancak iki yol vardır. Biri tahsilli olmak, öteki soysuzlaşma. Köyde halk, ne birine ne ötekine fırsat bulur, bunun için körleşip kalır.»

- «Duygunun yeniliği gerçek bir zevkin heyecanını vermiştir. »
- «Bu, hayatın en önemli sırlarından biride sık sık yapılan her şey bir zevk halini almasıdır!».
- **«İnsan akşam yemeğinden sonra üzerinde konuşamadığı bir şeyi asla yapmamalı.»**
- «İyi olmak insanın kendisiyle uzlaşma halinde olması demektir,»
- «Uyuşmazlık insanın, başkalarıyla ahenk içinde olmaya mecbur olması demektir. İnsanın kendi hayatı - önemli olan budur. Yakınlarının hayatına gelince, eğer insan erdemlilik taslayan biri yahut bir **Püriten (sofu)** olmak arzusunda ise bunlar hakkındaki ahlâkî görüşlerini böbürlenerek meydana koyabilir. Fakat bu görüşler kendisine ait değildir. Bundan başka ferdiyetçiliğin gerçekten daha yüksek gayesi vardır. Bugünkü ahlâk anlayışı, insanın yaşadığı devrin ölçüsünü kabul etmesindedir. Kültürlü bir insanın zamanının ölçüsünü kabul etmesi en büyük ahlâka uygunsuzluktur.»

puritan(i.), (s.), b.h. İngiltere'de kraliçe Elizabeth zamanında meydana çıkan ve bilhassa ibadette sadelik taraftarı olan mezhebin bir ferdi, Püriten; (s.) ahlâk ve din hususunda çok sofu. puritan'ic(al) (s.) sofu. puritan'(i.) - cally (z.) sofucasına. Puritanism (i.) sofuluk.

- «Hiç bir şey tam doğru olamaz»
- «Put veya portre, insanın kendisiyle aynı kan ve ayni etten midir?»

«Bu önemli bir sorudur.» «Fevkalâde önemli bir soru. Zannederim en doğru izah şudur. Çoğu zamanda böyledir.

Hayatta gerçek trajediler, o sanattan o kadar yoksun olarak kendini gösterir ki onların kaba şiddeti, mutlak insicamsızlığı, saçma manasızlığı ve baştan sona üslûpsuzluğu dolayısıyla bizi incitirler. Onlar bizde, bayalığın uyandırdığı tesiri uyandırırlar, üzerimizde bir kaba kuvvet izlenimini uyandırırlar ve biz buna isyan ederiz. Lâkin güzelliğin sanatkârca unsurlarını kendisinde toplamış olan bir trajedi de hayatta karşımıza çıkabilir. Eğer görünen güzellik gerçek ise bunlar bizim dramatik tesir hissimize hitap eder. Birden farkına varırız ki artık oyunun aktörleri değil, seyircileriyiz. **Daha iyi hem aktörleriyiz, hem de seyircileri. Kendi kendimizi seyrederiz ve salt bu manzaranın eşsizliği bizi kendimizden geçirir.**

Bu olayda gerçekten olan nedir?

Bir insan, aşkından, kendini öldürebilir. Dönüşü olsaydı her insanın başından buna benzer bir tecrübe geçmesini isteyebilirdik. **Bu duygular insanı, ömrümün sonuna kadar, aşka âşık ederdi.** »

- Kadının korkunç hafızası! Ne korkunç bir şey! Ve bu, nasıl zihnî bir durgunluğu meydana koyar!
- **İnsan hayatın renklerini sorabilmeli, fakat onun ayrıntılarını hiç hatırlamamalı. Ayrıntılar daima bayağıdır.»**
- «Dinin esrarı, vaktiyle bir kadının flörtün bütün büyüsünü taşırmış; buna aklım erer. Bundan başka günahkâr olduğumuzun söylenmesi kadar bizi gururlandıran hiç bir şey yoktur. **Vicdan, bizim hepimizi bencil yapar.** »
- « Kadınların bugünkü hayatta bulduğu avunmaların sonu yoktur. »
- «Korkuyorum ki, kadınlar zulmü, doğrudan doğruya zulmü başka herhangi bir şeyden fazla takdir ederler. Onların ilkel eşsiz içgüdüleri vardır. Biz onları azat ettik, fakat onlar yine de efendilerini arayan köleler olarak kaldılar. **Boyunduruk altında olmayı severler.** Bugün bunun hakikat olduğunu anlıyorum. Ve herşeyin anahtarı onlarda.»

Kaynak :

Oscar Wilde, Dorian Gray’in Portresi Çeviren: Ferhunde ve O. Ş. Gökyay, 1968, İstanbul,

----

GİORDANO BRUNO YAŞAMI VE ESERLERİ (1548 – 17 Şubat, 1600).

İtalyan filozof. Rönesans felsefesini biçimlendiren filozofların en önemlilerinden biridir ve şair yönüyle de edebiyata en yakın duranıdır. Ona 'Doğacı coşkunluğun düşünürü'de denilebilir.

Soylu bir ailenin çocuğu olarak 1548 yılında İtalya'nın Nola kasabasında dünyaya geldi. Onaltı yaşındayken Dominiken adını taşıyan bir tarikatta yer aldı. Kopernilus sistemiyle tanışınca, Bruno tarikat mensubu bir kişi olmaktan sıyrıldı ve buna bağlı olarak Hıristiyan inancıyla arasındaki bütün bağları koparttı. Kiliseye karşı bir sistem içinde yer aldığından din sapkınlığı ile suçlandı. Engizisyondan baskısından kurtulmak için Roma'ya ardından Kuzey İtalya'ya kaçtı.

Dinsizlikle suçlandığı için hiçbir yerde kalıcı olarak yaşayamadı, sürekli gezdi. Cenevre'ye geçti, ardından Güney Fransa, Paris ve Londra'da devam etti yaşamına. 1582 yılında Sorbonne Üniversitesi'nde bir kürsü elde etti. Londra'da yapıtlarının bir bölümünü bastırdı. Londra'dan kısa bir süreliğine yine Paris'e geçen Bruno, bu defa da Almanya'ya gitti ve eserlerini yayımlatma çabalarını sürdürdü. Daha sonra Zurich'e geçen Bruno, bir İtalyan aristokrat tarafından Venedik'e davet edilince bu daveti kabul etti. Burada Galileo Galilei ile tanıştı. Ama Mocenigo adlı bu aristokrat'la çatışınca, onun tarafından Engizisyon'a teslim edildi. Ona, düşüncelerinden vazgeçmesi ve sonsuz evren görüşünün din sapkınlığı olduğunu kabul etmesi durumunda kilise tarafından affedileceği söylendi. Ama o, gördüğü bütün işkencelere karşın, görüşlerinden taviz vermedi ve ölüme mahkum edildi.

Ölüm kararını Bruno'ya bildiren yargıç, ondan şu cevabı almıştır: **"Ölümümü bildirirken siz benden daha çok korkuyorsunuz"**. Kilisenin bu kararı, 1600 yılının Şubat ayında, Roma'da Campo dei Fiori meydanında Bruno'nun diri diri yakılması ile yerine getirildi.

Bruno evrenin sonsuzluğu yanında evrenin birliği ilkesini de benimser. Buna göre Ortaçağ felsefesi'nde temel alınan gök ile yer ayrılığını rededer. Bruno; Tanrı'nın ve evrenin birbirinden farklı iki töz olmadığı, ama aynı gerçekliğin iki sonsuz görünümü olduğunu kabul eder. Ona göre her şey Tanrısal kuvvetin görünüşüdür:

"Ne gördüğüm hakikati gizlemekten hoşlanırım, ne de bunu aşıkça ifade etmekten korkarım. Aydınlık ve karanlık arasındaki, bilim ve cehalet arasındaki savaşa her yerde katıldım. Bundan dolayı her yerde zorlukla karşılaştım ve cehaletin babaları olan resmi akademisyenlerin yanı sıra kalın kafalı çoğunluğun öfkesinde hedef olarak yaşadım."

Düşüncelerinin açıklanmasının kendisi için çok tehlikeli olduğunu bildiği halde, yukarıdaki cümlesinden de anlaşılacağı gibi, yazı ve konuşmalarında düşüncelerini hep böyle açıkça ifade etmiştir.

Eserleri

* Il Candelaio (Şamdancı) (1582)

* Della Cause principio et uno (Neden, ilke ve birlik üzerine) (1584)

* De l'infinito universo et mundi (Sonsuz evren ve dünyalar üzerine) (1585)

* De gl'heroici furori (Yiğitçe öfkeler üzerine) (1585)

Hayatını izlemek için bu filme bakabilirsiniz.

http://www.turkcealtyazi.org/mov/0070109/giordano-bruno.html

TÜRK MİLLETİ

Türk milleti gariptir
her bi lafı kaldırmaz
..bne dersin kızar da
s.k..sin aldırmaz

Neyzen Tevfik

HAKİKAT NEDİR?

Hakikat birdir. Hakikatin versiyonları, tevildir yani yalandır. Hakikatte önemli olan şey, size göre olan versiyonu veya kabul ettiğiniz şekli olsa da, hiçbir unsur insanı hakikatten ayrı kılamaz.

Kesinlikle gelecek nesillerde hakikatin korunması ve devamı, onu konuşabilen insanlara ve bu uğurda onun gibi ölen insanlara bağlıdır. Bazı fikirler insanı korkutabilir. Ancak gerçekler "hakikat insanı"nı korkutamaz. Bu dünyanın tabii bir düzen vardır, o da **"Zayıfların et olup, güçlülere yem olmasıdır."** Bazıları bu düzenin değişmesi ve değiştirmeye çalışmışlar. Fakat çoğu başaramadan muhteşem veya garip bir şekilde ölüp gittiler.

Hakikati bulanların veya bulmaya çalışanların hayatı ise acılarla dolu olsa da, insanın bulması hakikati gerekmektedir.

Unutmayın ki umum insanların hayatı hakikatin dışındaki şekillerle geçirilen yalandan ibarettir.

Yalan……………………..

Bulut Atlası / Cloud Atlas (2012) Film

Yönetmen:Tom Tykwer | Andy Wachowski | Lana Wachowski |

Ülke: Almanya, ABD, Hong Kong, Singapore

Tür:Dram | Gizem | Bilim-Kurgu

Vizyon Tarihi:26 Ekim 2012 (Türkiye)

Süre:172 dakika

Dil:İngilizce

Senaryo:David Mitchell | Lana Wachowski | Tom Tykwer | tümü »

Müzik:Reinhold Heil | Johnny Klimek | Tom Tykwer | tümü »

Görüntü Yönetmeni:Frank Griebe | John Toll

Yapımcılar:Stefan Arndt | Alex Boden | David Brown |

Oyuncular:	Tom Hanks, Halle Berry, Jim Broadbent devamı...

Özet & detaylar

1850 yılında Pasifik Okyanusu'ndayız. Adam Ewing Yeni Zelanda'daki takım adalardan zorlu bir deniz yolculuğu yaparak Californiya'daki evine dönmektedir. 1930'lu yıllarda Belçika'da yaşayan beş parasız ama yetenekli bir bestekar olan Robert Frobisher'ın elinde Adam Ewing'in günlüğü vardır. Luisa Rey ise Reagan yönetimindeki Amerika'da yaşayan isyankar ruhlu bir gazetecidir. Yayın evi sahibi Timothy Cavendish ise alıcaklılarından canını kurtarmaya çalışır. Kendisini var eden sisteme isyan eden android garson Sonmi~451 ise yakın gelecekte Güney Kore'dedir. Zachry ise medeniyetin çöküşüne ve ilkel kabilelerin insanlığa hükmetmesine şahit olmak üzeredir...

Alt başlığının da dediği gibi Bulut Atlası'nda Geçmiş, Şimdi, Gelecek, Her Şey Birbiriyle Bağlantılı...

Lana ve Andy Wachowski kardeşlerin Alman yönetmen Tom Tykwer ile ortaklaşa senaryosunu yazıp yönettikleri filmde Tom Hanks, Halle Berry, Hugh Grant, Hugo Weaving, Jim Sturgess, Ben Whishaw, James D'Arcy, Doona Bae ve Susan Sarandon gibi her biri ayrı yıldız olan isimler yer alıyor.

Eleştiri: Karsan Kaan

Bulut Atlası (Cloud Atlas) bir proje olarak ortaya ilk çıktığında neredeyse herkes bir konuda hemfikirdi. Bu film ya yeni ufuklar açan bir başyapıt olacaktı, ya da hiçbir zaman unutulmayacak bir fiyasko... Heyecan dolu ve uzun bir bekleyişin ardından bu hafta gösterime giren Bulut Atlası/Cloud Atlas, ne

bir başyapıt, ne de bir fiyasko. Hatta belki de, kimi açılardan filmin 'daha önemli' olmasına neden olan tercihler de, filmin kendini konumlandırdığı yerde yatıyor. Zira Bulut Atlası, hiçbir anında haddinden daha gösterişli ya da daha büyük olmak için çabalamıyor.

Kariyerleri sadece Matrix (The Matrix) ile anılan, hâlbuki daha önce Tuhaf İlişkiler (Bound) gibi harika bir iş çıkarıp; Matrix'ten sonra da Hızlı Yarışçı (Speed Racer) ile tuhaf ama ilgi çekici bir 'çizgi-filmimsi' ile yeniden şaşırtıcı bir iş sunan Wachowski kardeşler ile **"Koku: Bir Katilin Hikayesi (Perfume:** The Story of a Murderer)", **"Koş Lola Koş (Lola rennt)"** ve "Üç" gibi işlerinden sonra dünyanın en çok sevilen Berlinlilerinden biri olan Tom Tykwer'ı bir araya getiren proje David Mitchell'ın aynı adlı, oldukça kompleks kitabından uyarlama... **Değişik zaman ve mekânlarda geçen altı hikâyeyi hem duygusal hem de fiziksel bir biçimde, hafifçe birbirine bağlayan Bulut Atlası, bu esnada 'farklı' türlerin birarada karşımıza çıktığı bir sinemasal tecrübe bahşediyor bizlere. Zaten filmin 'devrimsel' olarak nitelendirilebilecek atılımı da burada yatıyor.**

Filmin içerisinde, altı adet, birbirinden oldukça farklı yapıya sahip film var. Bu filmlerin her biri, sinema kültürünün içerisindeki başka bir janrı işaret ediyor. İncelikli bir senaryo kurgusunun mahsulü olarak, bu altı hikâyeyi eşzamanlı bir şekilde perdeye yansıtan yönetmen üçlüsü, sinemanın bilindik kalıplarını aşmayı başarmışlar. Zira bir yandan altı adet film izliyormuşuz hissiyatını alırken diğer yandan bunun aslında tek bir amaca hizmet eden, tek bir film olduğunu özümseyebiliyoruz. Distopik bir bilimkurgudan sonra ani bir devinimle kendimizi bir 70'ler film-noir'inin içerisinde bulurken, 'uçurumdan düşermiş' gibi hissetmiyoruz.

Filmin yine neredeyse 'devrimsel' olarak nitelendirilebilecek tarafı, makyaj çalışmasında yatıyor. Kimi zaman oldukça 'abartılı' dursa da, karakterleri 'cinsiyet' kavramının ötesine geçirebilen süslemeler genellikle göz kamaştırıcı. Bu artık sinemada erkek bir karakteri canlandırmak adına erkek oyuncuya; kadın bir karakteri canlandırmak için ise kadın oyunca gerek olmayacağına işaret ediyor. Zira Bulut Atlası / Cloud Atlas, kendi oyuncularını cinsiyetler arası bir yolculuğa çıkarmayı ve bunu seyirciye hiçbir şekilde hissettirmemeyi başarıyor.

İlk celsede fazlasıyla büyük ve cafcaflı duran Cloud Atlas'ın hiçbir şekilde 'göz boyayan' numaralara başvurmaması filmin ayrı bir takdiri hak ettiğinin göstergesi. Ortada sadece iyi-kötü anlattığı öyküye odaklanan ve her sahneyi ayrı bir 'şova' dönüştürmeye çabalamadan oldukça doyurucu bir sinema sunan bir film var. Cloud Atlas, konuştuklarında samimi; süresine aldırmadan sürükleyici ve kapanış jeneriği akarken dahi ikinci izleyiş için heyecan verici...

Filmin en büyük sıkıntısı ise hiç şüphe yok ki geniş bir kitleyi hedefleyen sinemasal kaygılarından kaynaklanıyor. Zira Cloud Atlas, kimi zaman oldukça açık olan mesajını bağıra bağıra söyletiyor karakterlerine. Bu da filmin iki buçuk saati aşan süresi boyunca sıklıkla dile getirdiği mevzularını döngüsel bir tekerrüre dâhil ediyor. Kısacası Cloud Atlas, en nihayetinde **'anaakım'** damara hizmet etmenin hezeyanlarını yaşıyor.

Son tahlilde Cloud Atlas, heyecan verici, sürükleyici ve 'farklı' bir film. Andy Wachowski, Lana Wachowski ve Tom Tykwer üçlüsünün sinemada yeni yollar aradığını, türleri birbirinin içine geçirip bir sarmal olarak sunduğunu görmek ise ayrıca ilgi çekici.

kaankarsan@gmail.com- twitter.com/kkarsan

“İNGİLİZ GİZLİ BELGELERİNDE TÜRKİYE” KİTABINDAKİ KÜRT SORUNUNU HAZIRLAMA İLE İLGİLİ GİZLİ BELGELER

Belgeleri alıntı yaptığım kitaptan yorumsuz olarak sunuyorum. İngiliz entrikalarının nasıl işlediği konusunda biraz bilgi sahibi olacağınıza inanıyorum.

CİLT: V, KISIM: 30

DÜŞÜŞ AKŞAMINDA TÜRK İMPARATORLUĞU:

Meclis Reisi Sait Paşa: 77 yaşında bir Kürt’tür. Devamlı ve samimî bir İngiliz dostudur. Sultan'a sadıktır, ;fakat politik tesiri yoktur. (sh: 23)

***

Sahife 304 Dahili Kaynaşmalar:

Doğu Anadolu’da Majestenin konsülü tarafından verilen raporda durum olduğundan karanlık gösterilmiştir. Van, Ermeni ihtilâlcilerinin merkezi haline geldi. Şubat ayında bu şehirde büyük sayıda mühimmat ve silâh ele geçirildi. Ermeni fedailer dinamitle yirmi askeri öldürdüler. Mart ayında da elli kişiyi öldürdüler. Bunun: üstüne Türk otoriteleri harekete geçtiler. Vali on sekiz Ermeni başkanıyla yüz adamını tevkif etti. İki yüz kilo; dinamit ve silâh ele geçirdi. Fedailer harikulade bir teşkilâtla Türk otoritelerini tehlikeye koyuyorlar. Hareketleri gayet hesaplı bir genel katliam gayesi taşıyor. Bütün bu işler aynen köylerde de cereyan etti. Tevkifler üstüne diğer ihtilâlciler kaçtılar. Bütün bu vaziyetler kargısında Türk otoriteleri gayet itidali hareket ediyor.

1907'de Dersimde Kürtler etraftaki köylere baskınlar yapıyorlardı, bu yıl da aynı şeyi tekrarladılar. Fakat çok ileri gittiklerinden üstlerine kuvvet gönderildi. (sh: 67)

***

3 Eylül 1912 Mr. Marling'ten Sir E. Grey'e :

Komite üyesi olmayan Kâmil Paşanın idaresinde bir kabine kurulabilir. Diğer taraftan ise Kâmil Paşaya. Şeyh’ül İslam ve Harp Bakanı baskı yapabilir. Şimdilik seçim hazırlıklarıyla meşguller. Tanin gazetesinden anladığımıza göre komitenin politikası Avrupa’nın aleyhine olacaktır. **Şimdiki durum yalnız Balkanları ve Avrupa’yı değil fakat Arapları, Ermenileri, Kürtleri ve diğer ırkları da İmparatorluktan ayırmağa çalışmak olmalıdır.**

Türkiyede yapacağımız propoganda komitenin Türkiyeyi uçuruma sürüklediği ve mutlak ortadan kalkmaması icap' ettiği yolunda olacaktır(sh: 121)

***

Sahife No: 425 Vesika No: 477

17 Nisan 1913 Sir A. Nicholsen'den Sir E. Goschen**’e:**

Jagovv bana iki kere ön Asyadan bahsetti. Bu Türkiye’nin Asyadaki mülkünün parçalanmasından başka bir şey ifade etmiyor. Almanlar hisselerini almak istiyorlar. Jagow, Anadoludaki sonsuz Alman menfaatlerinden bahsediyor. Bu zengin memleket Almanların, göz diktikleri olgun bir meyve gibidir. **Sanıyorum ki İstanbul’da karışıklıklar ümit ediyorlar ve bu karışıklıkların ardından, Kürtlerin Ermenileri veya Ermenilerin Kürtleri kesmesini bekliyorlar.** Bu durumda da Rusların müdahale edeceğini umuyorlar. Böyle bir vaziyette Almanlar da derhal kendi menfaat bölgelerine gireceklerdir. Almanların niyeti bu olduğuna göre Rusların Ermeni meselelerinde daha dikkatli davranacaklarım ümit ederim. Jagow'a göre Türkiyenin parçalanması üç yoldan olabilir.

1 — Adalarda ve Anadolu’da yaşayan Rumlar vasıtasıyla.

2 —Bulgarların Çatalca hattını geçip İstanbul'a yürümesiyle.

3 — İstanbul'da başlayan sıkıntılar neticesi Anadoluda ayaklanmalar ve Asya Türkiye'sinde katliâm, ile

Vesika No: 567'ye Mr. Fitzmaurices'in eki:

Türkler memleketlerinde reform yapmak yani iyi hükümet kurmak istiyorlar kitap rafları kanun ve reform projeleriyle dolu, fakat devamlı olarak kötü sonuç alıyorlar. BUNUN SEBEBİ TÜRKLERİN ARASINDA KARAKTER SAHİBİ İNSAN OLMAMASI VE REFORMLARI TARAFSIZ OLARAK UYGULAYACAK İNSAN YOKLUĞUDUR. Türkler bu eksikliklerini kısmen bildikleri için Avrupalı memurları kullanıyorlar. **Benim tavsiyem, yeni reformlar teklif etseler bile Türk hükümet mekanizmasını Ermeni ve Kürt bölgelerine sokmamaktır.** 35 senedir bekleyen Ermenilerin bu bekleyişi ve arzulan özel reformlarla karşılanamaz 1880 senesinde Asya Türkiye'sindeki Ermenilerin durumunu ilk defa İngiliz büyükelçisi bildirmiştir. Ayrıca 1876 da Lord Salisbury Türkiyede reform yapılması gerektiği fikrini Avrupaya bildirdi. **Ermeniler 35 seneden beri: ihtilâlci gruplar kuruyorlar veya onlarla birleşiyorlar. Ve Ermenilerin Rusların tesirinde kalacağı doğru değildir.**

Ermeni ve Kürt bölgeleri Türk bölgelerinden ayrıdır, ye batı Anadolu'dan farklıdır. **Ermeni ileri gelenleri Adana vilâyetini de istemektedirler. Ermeniler yakında Almanların Türk dostluğu maskesini atıp Anadolu'dan büyük bir parça koparacaklarına inanıyorlar.** Ruslarla Almanlar arasında bir tercih yapmak icap ederse Rusları tercih ediyorlar.. Balkan zaferinden sonra haklı olarak Ermeniler ümide kapılmıştır. Ve Hakkı Paşanın reformları onları sinirlendiriyor. Kendileri için en büyük ziyanın İngilizlerle Rusların müşterek çalışmamasından meydana geleceğini söylüyorlar. Kürtler ve Ermeniler birbirlerini sevmemekle beraber aynı şeyi istiyorlar. Hint Müslümanları İngiltere'nin aldığı sert kararlardan rahatsızlık duyuyorlar. Bu neticede Ermeniler için çok feci olabilir. **Eski Sultan arada bir Panislamizm'den bahsederdi, ben bunun tamamen bir blöf olduğunu biliyorum. Şimdiki idareciler daha modern Eski süvari birliklerinde Ermeni ve Kürt subaylar vardı, şimdi bunların işlerine son verildi, biz bunları Ermeni ve Kürt bölgelerinde kullanabiliriz, bu çok normaldir** (sh: 177-178)

***

Sahife No: 410 Vesika No: 288

23 Eylül 1919 Albay Meinertzhagen'den Lord Curzon*a:

Faysal için yazılan Emir Zaid'in telgrafı :

İşittiğime göre bu bölgelerden İngiliz Birlikleri çekilecekmiş. Bu durumda kuzeyden El Saadun ile Kürtler birleşerek hücum edebilir. Ve bunlar Mustafa Kemal ile anlaşma yapmış olabilirler.

Not: **Mustafa Kemal Türkleri, Arapları ve Kürtleri birleştirerek yabancıları yurdundan atmağa çalışıyor.**(sh: 196)

***

Sahife No: 678 Vesika No: 451

10 Haziran 1919 Amiral Sir A. Cathorpe'den Lord Curzon'a:

Binbaşı Noel Kürt şefleriyle görüş birliğine varırsa bundan büyük faydalar bağlayacağını söylüyor. Bunlar İstanbul'da Abdülkadir ve Bedir Han ile daha az meşhur bazı kimselerdir. Bunlar .şüphe uyandırmamak için Noel'den ayrı olarak Kürt bölgelerine gidecekler.

Türkler sulh konferansına Kürtlerin de getirileceğinden korkuyorlar. Kürtler henüz Mustafa Kemal'e karşı ayaklanmadı ama Noel bunu temin edeceğinden emin.

***

Sahife No: 693 Vesika No: 461

21 Temmuz 1919 Mr. Hohler'den Sir F. Tüley'e :

Benim problemim Kürtler. Noel Bağdad'tan buraya geldi, çok iyi bir insan, çok kudretli biri, fakat diğer bakımdan da Kürtlerin peygamberi olmak istiyor. Kürtler gibi kimse yoktur, onlar çok asil, çok iyiler diyor. Ermeniler ise değersiz ve hilekâr görüşünde. **Kürtler hiç Ermeni Öldürmedi bilakis onları korudular, fakat Ermeniler Kürtleri öldürdüler, diyor. Korkarım ki Noel bir Kürt Lawrence'i olabilir.** Mezapotamya şimdi bizim olacağına göre ona bir Kürt Devleti kurdurup kuzey dağlarını böylece koruyabiliriz. Abdülkadir ve onun gibilerle konuştum. Kürdistan'a gidip tesirlerini kullanmalarını istedim. Onlara tesir edebilmek için biz de **Türklere hile yapıyoruz** diye belki beş defa tekrarlamak mecburiyetinde kaldım. **Mamafi Kürtlere fazla itimat edilmez.** Majeste'nin Hükümetinin amacı Türkleri azami derecede zayıflatmak olduğuna göre Kürtleri bu şekilde harekete getirmek fena bir plân değil

***

Sahife No: 695 Vesika No: 464'e ilâve

Kürt Partisinde aktif rol alan tanınmış Kürtler :

Şeyh Said Abdül Kadir (Başkan)

Mevlân Zâde Rifat Bey (Gazeteci)

Emin Bey(Edirne Adliyesinde Memur.)

Bunlar Wilson prensiplerine göre hak iddia ediyorlar

***

Sahife No: 704 Vesika No: 469

29 Temmuz 1919 Amiral Sir A. Cathorpe'den Lord Curzon'a :

Beyazıt ve Kara Kilisede on bin Kürt Ermenilere karşı ayaklandı. Biz şimdi çok garip durumdayız. Bu uzak bölgelere ve bu kuvvetlere karşı bir şey yapamayız. Sulh şartları müslümanların çok aleyhine ve Hristiyanların çok lehine olması üstelik Büyük Ermenistan hakkındaki söylentiler, Kürtleri Türklerin yanma itiyor. (sh: 202-203)

***

Sahife No: 735 Vesika No: 492

19 Ağustos 1919 Amiral Webb'den Lord Curzon'a :

Amerika, Trabzon ve Erzurum'u içine alan bir Ermenistan'ı himaye edecek.

Geri kalan dört vilâyeti de bir Kürt Devleti olarak İngilizlerin himayesine bırakıyor.

Ben Amerikan misyonerlerinin tehlikeli hareketlerinden korkuyorum, din tesirinde kalıp halkın büyük çoğunluğunu teşkil eden müslümanlara kötü davranacaklardır.

***

Sahife No: 736 Vesika No: 493

22 Ağustos 1919 Amiral Webb'den Lord Curzon'a :

Başvezir'e Amerikan Büyükelçiliği Amiral Bristolun bir notasını verdi. Buna göre Başkan Wilson Türklerin, Kürtlerin veya diğer Müslümanların Ermenileri korumalarını aksi halde Türk İmparatorluğunun ortadan kaldırılacağını kendilerine çok kötü sulh şartlarının zorla kabul ettirileceğini, söylüyor. Başvezir bundan çok telâşa kapıldı. Bana Erzurum Valisinden aldığı hakaret dolu bir mektubu gösterdi, onda burada halkın sesi hükümetin sesinden farklıdır ve halkın sesi hakiki sestir, yazılıydı

***

Sahife No: 742 Vesika No: 498

27 Ağustos 1919 Mr. Hohler'den Mr. C. Kerr'e:

Kürtlerin ve Ermenilerin durumu beni hiç ilgilendirmez. Kürt meselesine verdiğimiz ehemmiyet Mezapotamya bakımındandır. Diğer taraftan Wilson beni korkutuyor ajanları devamlı hatalar yapıyorlar. Noel'e gelince fanatiğin biri. Ermenistan'ın ve Kürdistan'ın hududlarının kat'i olmadığında sizle aynı fikirdeyim

***

Sahife No: 743 Vesika No: 498

İngiliz Yüksek Komisyonunun Raporu:

Kürt meselesi Mezopotamya'da tatminkâr bir sınır içindir. Şerif Paşa'nın konferansa gelip Kürtleri temsil etmek arzusu ciddiye alınamaz (sh:205)

***

Sahife No: 792 Vesika No: 523

27 Eylül 1919 Albay Meinertzhagen'den Lord Curzon'a, Noel gayet tehlikeli, bir şekilde Türklerin, aleyhine çalışıp Kürt propagandası yapıyor. (sh:210)

***

Sahife No: 893 Vesika No: 596

17 Aralık 1919 Sir E. Crowe'den Mr. Kidston'a :

Mustafa diye biri var Kürtleri ayaklandırabilir ve Erzurum ile merkezî Anadolu köylülerinin çarpışamıyacağı bir güç haline getirebilir(sh:215)

***

Sahife No: 921 Vesika No: 616

4 Aralık 1919 Mr. Ryan'ın Raporu :

Resit Paşayla Kürt meselesini görüştüm ve Albay Noel'in Malatya'yı ziyaretinin yanlış tefsir edildiğini söyledim. Gerçi Majeste'nin hükümetinin Kürt meselesinde büyük menfaati olduğu doğrudur, fakat bu sadece Mezapotamya ile ilgilidir ve sırf orayı korumak içindir, Diyarbakır'daki Türk memurların Bedir Han'ı ve hattâ Albay Noel'i tevkiflerinin kötü bir şey olduğunu Albay Noel'in Kürt meselesinde bir mütehassıs olduğunu, propaganda yapmadığını, Bedir Han'ın da Albay Noel'e kılavuzluk ettiğini, gayelerinin o bölgelere sulh ve sükun götürmek olduğunu, söyledim

***

Sahife No: 925 Vesika No: 620;

9 Aralık 1919 Amiral Sir F. de Robeck'ten Lord Curzon'a :

Mr. Hohler Kürt meselesi hakkında Kürt Başkam olan Şayh Sait Abdül Kadir Paşayla görüştü. Kürtler bütün ümitlerini İngiliz Hükümetine bağlamış durumdalar. **Bu ara Mustafa Kemal gittikçe tehlikeli olmaya başlıyor. Kuvvetler Kürtleri Mustafa Kemal'e karşı kullanmak için her parayı ödemeğe hazırlardır** (sh:217)

***

Sahife No: 966 Vesika No: 633

26 Aralık 1919 Türk meselesinde üçüncü toplantı:

Kürt kabileleri İngiliz ve Fransız hâkimiyetine konacak, Kürdistan'da hiçbir şekilde Türk bırakılmayacak. Bir tek Kürt devleti mi yoksa birçok küçük Kürt devletleri mi kurulacağı düşünülecek. Ermenilere Amerikalar kanalıyla silâh temin edilecek

***

Sahife No: 975 Vesika No: 637

26 Aralık 1919 Amiral Sir F. de Robeck'ten Lord Curzon'a :

Kâzım Karabekir Paşa Kürtlerin Kerkük ve Süleymaniye'de İngilizlere karşı ayaklandığını Harp Bakanlığına haber verdi. Mustafa Kemal Sivas'ta Türk, Kürt ve Arap şefleriyle bir Ermeni Devleti kurulmasına karşı toplantı yaptı.

Toplantıda bulunanlar :

13'üncü Kolordu'dan Cevat Bey.

20'inci Kolordu'dan Ali Fuat Paşa.

3'üncü Kolordu'dan Selâhaddin Paşa.

15'inci Kolordu'dan Kâzım Karabekir Paşa,

- Hadi Paşa, Abuk Paşa, Abdurrahman Şeref Paşa, ve Salih Paşalar Harp Bakanlığında Cemal Paşa'nın Başkanlığında toplanarak yeni bir askerî organizasyonun projelerini hazırladılar. **Mustafa Kemal Kuvayi İslâmiye adında bir teşkilât kurdu. Bu teşkilât.. Kürtlerden, Araplardan ve Mardin bölgesindeki şeyhlerden müteşekkil...** Türk. Subayları bunları idare edecekler ve Baş Komutan Mustafa Kemal olacak. Burada İstanbul'da gizli bir teşkilât kuruldu. Milliyetçileri vatan haini ilân ediyor(sh:218-219)

***

Sahife No: 99 **Vesika No: 12**

Lloyd George ile Amerikalıların Türkiye üstünde münakaşası: Lloyd George ve Lord Curzon biz neye karar verirsek Türkler onu kabule mecburdur, diyorlar ve Türkiye’ye teknik uzmanlar da göndereceklerini açıklıyorlar

Sahife 183 — Amerikalı Yahudiler de Lloyd George'a telgraf gönderip parçalanan Türk yurdundan hisse istiyorlar

Sahife 178 — Türkleri yatıştırmak için İzmir üstündeki taleplerini kabul etmiş görünelim, Yunanlılar daha fazla asker çıkartsınlar sonra vazgeçeriz

Sahife 191 — İtalyan S. Nitti, Türklerin bütün arazilerini ellerinden aldık bari ağır borç altına sokmayalım, diyor.

Sahife 231 — İzmir'e bir Türk bayrağı asarak Türk varlığını kabul etmiş görünelim, diyorlar

Sahife 258 — Venizelos, Türk bayrağı şehrin dışına asılsın Giritte'de Türk bayrağı ada dışında bir kayalıkta asılıydı, diyor

Sahife 258 — **İngilizler Kürt devleti kurmak istedikleri bölgede çok fazla maden olduğundan eminler**

Sahife 280 — Lord Curzon, Erzincan’ın da Ermenilere verilmesini istiyor. Ve Karadeniz’de bir Lazistan kurup Ermenilerin mandasına vermek istiyor, bu teklifi diğer delegeler tarafından kabul edilmiyor.

Sahife 293 — Lord Curzon, İstanbul'u boşaltmak için bahane olarak Mustafa Kemal'in adamları olduğu ve şehrin bu yüzden boşaltıldığını söyleriz, diyor. (sh:227-228)

***

Sahife No: 35 Vesika No: 5

19 Nisan 1920 Aynı toplantı:

Amerika'nın müdahalesi üstünde münakaşalar yapılıyor. Bundan pek memnun değiller. Şayet Edirne'yi de Yunanlılar almağa kalkarsa işler bozulabilir. İtalyan Nitti, Osmanlıların en zengin yerleri Yunanlılara verilmeli, diyor. Türk borçlarına ait mesele görüşülürken 1908'de Türk Hükümetine malî müşavirlik yapmış olan Mr, Laurent çağrılıp, Osmanlılardan en iyi nasıl para alınabileceğini öğreniyorlar. Sir Adam Block'a göre: Ancak müttefiklerin kontrolünde bir Türk maliyesi olabilir. **Türkler hiçbir zaman kendi maliyelerini organize edemezler. Şayet Türkler, zenginleşirse biz de zenginleşiriz...** Belçika da malî komisyonda yer almak istiyor.

Kürdistan meselesine gelince: Lord Curzon, bunun çok mühim bir soru olduğunu, İstanbul'dan Bağdad'a kadar bütün bölgelerde yaptığı incelemede Kürtleri temsil edecek hiç bir kimseye rastlayamadığını, Şerif Paşa'nın kendisini Kürt temsilcisi gibi göstermesine rağmen bundan emin olmadığını, esasen Kürtlerin Türklerle beraber yaşamaya alışmış olduğunu, Türklerle Kürtler'i birbirlerinden ayırmanın çök zor olduğunu, ancak İngiliz ve Fransızların manda yoluyla bu işi başarabileceklerini, Musul'da yaşayan Kürtlerin İngiliz mandasına girdiğini söyledi (sh:241)

***

Sahife No: 119 Vesika No: 11

23 Nisan 1920 Aynı toplantı:

Mr. Aharonian, Mustafa Kemal'in Ordusu sizin sandığınızdan çok daha küçüktür. Ve başıboş bir ordudur, bin veya iki bin Kürt veya köylüden müteşekkildir. **Nüfus hakkında hazırlanan istatistikler ise yalandır.** Ermenilerin istatistikleri Avrupa ayarında olup bunlara göre Hristiyanlar çoğunluktadır. Mareşal Foch, Ermeni Devleti başıbozuk ve düzensiz bir teşkilâttır, şimdiki Ermeni idareciler ise millî duyguları tahrik edilmiş sinirli bir sistemdir. Gayet iyi teşkilâtlı Türkler karşısında hiç birşey yapmalarına imkân yoktur. Türklerin en kuvvetli kalelerinden biri olan Erzurum'u elde etmelerine imkân yoktur. (sh:243)

***

Sahife No: 26 Vesika No: 28

15 Mart 1920 Türkiye'deki genel durum hakkında Generallerin bildirisi :

—Gizli

— a — Politik durum :

Bütün politik kudret milliyetçi liderdedir.

b — Moral durum: Halkın çoğu harplerden yorgundur. Bununla birlikte vatanlarım korumak için müthiş bir şekilde savaşacaklardır.

c — **Malzeme :**

1 — İnsan : Bütün ordu birlikleri milliyetçilerle birleşmişlerdir.

2 — Malzeme : Normal birlikler (iyi silâhlı, iyi besili) 3-6 ay dayanabilirler.

3 — Haberleşme : Telgraf tesisi fena değildir. Doğu ile -Batı arasında haberleşme vardır. Erzurum, Van, Karakilise ve Beyazıtta 4 adet telsiz vardır.

4 —Ulaşım: Ankara demiryolu Türklerin kontrolündedir. Fakat yakında malzeme sıkıntısı çekeceklerdir. Bunlarda Ereğli kömürü ve odun yakıt olarak kullanılmaktadır. Motorlu vasıtaları hiç yoktur, at ve katır çok az'dır.

d — Askerî kontrol ve teşkilât: Ankara, Sivas ve Erzurum'da kâfi derecede organize olmuş vaziyetteler. Konya'yı terk edersek orayı da üst olarak kullanacaklardır.

e— Milliyetçi hareketlerin genişlemesi : İzmir, Trakya ve Adana gibi Ermeni ve Avrupalı askerlerin baskı yaptığı yerlerde bilhassa artmaktadır.

f — **Komşu halk :** Araplar, aynı dinden olan Türklere sempati gösteriyorlar, milliyetçi hareket onlara tesir ediyor. Fakat Türklere yardım edecekleri sanılmıyor.

Kürtler: İki kısımdır. Türkleri tutanlar ve İngiliz, Fransız tesirinde kalanlar.

Azarbeycan: Türklere sempati duyuyorlar. Ermenilere çok teşekkür edilir ki, bunların ve Tatarların Türklerle birleşmesini önlüyorlar.

II — Psikolojik ve hissî:

a — İstanbul'un Türklerin elinde kalmasını isteyen Müslümanların düşüncesini anlamak çok zor. Herhalde Hindistan, Mısır, Arabistan, Afganistan, Mezapotamya, Suriye ve Azerbeycan'da üstün zümreyi teşkil eden Türkler propaganda yapıyor olmalı. Şüphesiz mahallî hâdiselerin esas sebebi, İzmir'e Yunanlıların çıkması, Büyük Ermenistan'ın kurulması fikri ve Adana'ya Hristiyan askerlerin sokulması olaylarıdır.

b — Karekteristikleri : Türkler müthiş savaşçıdır. Bilhassa memleket müdafaasında. Ordudaki subaylar çok iyi yetişmişlerdir ve iyi organize olmuşlardır. Milliyetçi çetelerin silâhları vardır, cephaneleri azdır. Hiç ulaştırma vasıtaları yoktur, buna rağmen inanılmaz bir hareket kabiliyetleri vardır.

4 — Milliyetçilerin yapabilecekleri hareketler: Milliyetçi çeteler haberleşme imkânsızlıkları ve maddî güçlüklere rağmen aşağıdaki yerlere hücum edebilirler.

a — Trakyadaki Yunanlılara.

b — İstanbul'da ayaklanmalar, İzmir'deki Yunanlılara hücum.

c — Adana'daki Fransızlara hücum,

d — Ermenistan'a hücum,

e — Mezapotamya'ya hücum,

f —Gerilla metotları tatbiki.

5 — İstanbul ve Trakya :

1) Batı Trakya: 9 Yunan bölüğü, Xanthi'de 3500 silâh.

2) Gümülcüne'de 3 batarya 3500 silâh ve 3 squadron, bir batarya İtalyan bir kampani.

3) Doğu Trakya : Türkler 2500 silâh ve kaba bir tahminle 30.000 silâh çetecilerin elinde.

Müttefikler : İstanbul demiryolu üstünde bir Yunan bataryonu. Edirne'de 2 Fransız Squadron'u, Edirne halkının % 75 Türk olup silahlanabilirler.

İstanbul bölgesi: Umumî bir ayaklanma halinde -20.000 kadar silâh çıkartabilirler. Müttefikler karada 24.000 silâh ve denizde bütün donanma.

6 — **Aydın Vilâyetinde Yunanlılar :**

Türkler 17.000 kişiye sahip fakat Anadolu demiryolu üstünde 60.000 kişi olabileceği tahmin ediliyor. Yunanlıların 60.000 Bayonet'i var.

Türklerin üstün durumu :

a — Yunanlıların stratejik durumu iyi değil.

b — Yunanlıların işgal sırasında kullandığı metotlar bütün halkı milliyetçilerle birleştirdi, ayrıca Yunanlıların moral durumu iyi değil.

Türklerin dez avantajları :

a — İzmir bölgesinde çok fazla yerli. Rum olması,

b — Yunan kuvvetlerinin iyi organize olması,

c — Müttefikler tarafından her çeşit yardımın yapılması.

7 — Adana Bölgesi:

7.000 milliyetçi var, bir ayaklanmada 20.000 olabilir. Müttefikler ise 30.000 kişi.

8 — Ermenistan:

18,500 milliyetçi kuvvete karşı 20.000 kişilik Ermeni ordusu ve 36 dağ topları (80.000 tüfek) leri var.

9—**Kuzey Mezapotamya:** Türkler 2.400 kişi, müttefikler bir Hint bölüğü. (Division)

10 — Pasif Mukavemet ve Gerilla tehdidleri:

Zaman Mustafa Kemal'in lehinedir. Yunanlıların Anadolu'da savaşması, depolara hücum, demiryolunu bloke etmek, Rus Ermeni sınırım kontrol etmek, müttefiklerin karaya asker çıkartmasına mani olmak, Fırat'ta İngilizlere karşı Araplarla birleşmek ve Adanada Fransızlarla savaş, bütün bunlara mani olmak istiyorsak tam teşekküllü ordular göndermemiz gereklidir.

KISIM II

1) Türklerle yapılacak sulh anlaşması:

1 — Bütün Avrupa Türkiyesi Yunanlılara verilecek.

2 — İzmir Yunanlılara verilecek.

3 — Kürdistanda Türklerin hiç bir hakları kalmayacak.

5 — Trabzonla Erzincan arasında 40 mil mesafe askersiz hale getirilecek. Bütün bunlara ilâveten Türkiye Mezapotamya, Suriye, Filistin ve Arabistan üstündeki haklarından vaz geçecek.

2) Türkler bunlara karşı ne yapabilir:

a — Sulhu imzalamaz.

b — Genel bir ayaklanma olur ve Anadolu'yla Trakya'daki bütün Hristiyanları keserler.

c — Türkler Avrupa'da Bulgarlarla birleşip Yunanlılara karşı harekete geçerler.

d — Asyada Araplarla ve Bolşeviklerle birleşebilirler.

3) Müttefiklerin müşterek hareketi:

a — Trakya'daki Hristiyanları Fransızlar koruyacaktır.

b — Yunanlılar İzmirden Konya ve Eskişehir'e ilerliyeceklerdir.

c — Fransızlar Adana'dan Maraş istikâmetine ilerleyeceklerdir.

d — Aydında İtalyanların Türklere karşı ilerlemesi beklenemez. Kafi ölçüde kuvvet bile temin edemediler.

e — İstanbul, boğazlar ve Karadeniz İngilizler tarafından korunacaktır.

f — **Kürdistanda durumdan emin olamayız, Kürtler bile ne istediklerini bilmiyorlar.**

g — Ermenistan, (Erzurum Türklerin en kuvvetli kalelerinden biridir ve çok büyük bir Türk toprağının Ermenilere verilmesine göz yummazlar. Üstelik Ermeni ordusunun çarpışma kabiliyeti çok azdır. Şayet bu bölgeyi Ermenilere vermek istiyorsak mutlak silâhla müdahale etmemiz lâzımdır. Blokaj ve ticareti kesmek Anadolu gibi fazlasıyla kendi kendine yeten bir memleket için hiç bir şey ifade edemez. 1916'da Ruslar iki misli kuvvetle bile bu bölgelerde ilerleyemediler. Şimdi bizim ilerlememiz için Türklerden çok daha fazla kuvvetli olmamız zaruridir. Bu bölgeler bizi yıllarca uğraştırır.

4) İngiliz kaynakları ; Ermeniler için lüzumlu askerî malzemeyi nereden bulacağımızı söyleyemeyiz. Bugünkü İngiliz kuvvetleri İngiliz imparatorluğuna zorlukla yetmektedir.

5) Karşı koyma hareketlerinin birden patlaması hali : Yunanlılar Anadolu demiryolunda ilerlemeğe başlarca Türkler Anadolu'da yaşayan Hristiyanları Öldürebilirler. Aynı derecede eminiz ki Ermeni ve Rum'lar da silâhsız Müslümanları öldüreceklerdir. Bu hâdiseler bir kere başladımıydı artık durduramayız.

6) Diğer Müslümanlara tesiri : Filistin, Mezapotamya ve Hindistan müslümanları Türklere imzalatılan bu çok ağır anlaşmayı iyi karşılamayacaklardır. Bu sebeple imzadan çok evvel bunları tehdit etmeliyiz. **7) Netice** :

Müttefikler hazır olmadıkları bir askerî durumla karşılaşabilirler. Sulh şartları bu memlekete sulh getirmeyecek kadar ağırdır. İngiliz imparatorluğu bir zamanlar Türk İmparatorluğunun olan bütün bölgeleri elde etmiştir. Ve bütün mes'uliyetlere hazır olması gerekir(sh:261-266)

***

***

Sahife No: 49 Vesika No: 33

26 Mart 1920 Amiral Sir F. de Robeck'ten Lord Curzon'a :

Kürdistan Türkiye'den tamamen ayrılıp hür olmalıdır. Ermenilerle Kürtlerin menfaatlerini bağdaştırabiliriz. İstanbul'daki Kürt Kulübü başkanı Said Abdül Kadir veya Paristeki Kürt delegesi Şerif Paşa emrimizdedir

***

Sahife No: 49 Vesika No: 34

29 Mart 1920 Amiral Sir F. de Robeck'ten Lord Curzon'a :

Kürtlerin çoğu bir başkan tarafından idare edilmek ister, buna rağmen Şerif Paşa Kürtler üstünde hiç bir tesiri yoktur. Şerif Paşa üstünde hiç vakit kaybetmeyiniz

***

Sahife No: 51 Vesika No: 36

30 Mart 1920 Amiral Sir F. de Robeck'ten Lord Curzon'a : Başvezirden Mustafa Kemal'i kötüleyen ve onların hükümetin emrine karşı gelen asiler olduklarını bildiren ve halkın hükümete itaati gerektiğini anlatan bir yazı aldık. (sh:269)

***

Sahife No: 108 Vesika No: 103

28Temmuz 1920 Amiral Sir F. de Roberck'ten Lord Curzon'a :

Kürt meselesi hakkında sizin fikrinizi biliyorum, daha kat'î bir karara varmanız için bunu yazıyorum. Damat Ferit bana geldi, sulh anlaşmasına göre Kürtler ayrı bir devlet olacaklardır, **Kürt liderleri Mustafa Kemal'i sevmezler çünkü o Bolşevikliği getirmek istiyor.** Siz Mustafa Kemal'den nefret ediyorsunuz çünkü o sizin yaptığınız anlaşmayı kabul etmiyor, o halde Kürtleri Mustafa Kemal'e karşı birlikte kullanalım, dedi(sh:277)

***

Sahife No: 146 Vesika No: 144'e ilâve

23 Eylül 1920 Mr. Ryan'ın Anadolu millî hareketi hakkındaki notu:

Türkler yapılan sulhu çok sert ve çok adaletsiz buldular. İstanbul hükümeti son derecede zayıf ve iflâs etmiş durumdadır. Milliyetçiler zayıf, Yunanlılar ise zırhlar içinde pırıl pırıl ve hazır. Majestenin hükümeti hangi politikayı takip edeceğini bilmiyor. Fransızlar iki kampa ayrıldılar, İtalyanlar politik ve ekonomik bakımdan Türkiye'yi emmek istiyorlar. **KÜRTLERİN TÜRKLERDEN AYRILMALARI ÇOK GÜÇ.** Böyle olmakla beraber Majestenin hükümeti onları Kemalistlerle Bolşeviklere karşı kullanabilir. Anadolu'yu milliyetçilere karşı cesaretlendirmeliyiz.. Halkın milliyetçilerden bitkin olduğu teorosini yaymalıyız. Ferit Paşa Anadolu'ya bir grup gönderip halkı kandırmağa çalışacak.. (sh:280)

Kaynak: İncelemeyi Yapan: Erol ULUBELEN, İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye , The British Documents On The Origin Of The War 1898 - 1914 His Majesty's Stationary Office London - 1927 Birinci Kısım 1896 - 1908 **İstanbul, 1967**

Kitap İNDİR PDF-9,53 MB

"İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye" / Türkiye'de "Kürdistan, Ermenistan" Oyunları

Günümüzü anlamak isteyenler için"Sonuna kadar okunacak bir yazı"

EROL ULUBELEN ÖNSÖZÜNDEN;

Aşağıda okuyacağınız belgeler 46 cilt tutan İngiliz Gizli Belgelerinden alınmıştır...Osmanlı İmparatorluğunu parçalamak için başta İngiltere olmak üzere Avrupanın emperyalist devletlerinin çevirdiği bütün oyunları en açık biçimde ortaya koymaktadır. Bu belgelerin bize öğreteceği pek çok şey vardır. İlki Emperyalizmin gerçek karakteri. İkincisi devletler arası ilişkileri mutlaka şahıslar arası dostluklardan ayırmak gerektiğidir Akıllı yöneticiler için sadece ulusal çıkarlar vardır...Ve nihayet bu belgeler bize* halklarına ihanet eden devlet adamları ile gerçek vatanperverler arasındaki farkı açıkça göstermektedir. Bugün canlılığı ile yaşatılan bir Ermeni sorunu vardır. Geçmişte* Ermenilerin nasıl tahrik ve teşvik edildikleri bu belgelerde en açık şekilde görülmektedir.

Ermeni cinayetleri başlamadan önceki dönemde yaşlı Ermenilerce gençlere aşılanan Türk düşmanlığı, bu topluluğun bulundukları ülkelerde eriyip yok olmalarını önleyen bir öğe gibi düşünülebilir. Yaşlı Ermeniler, yaşadıkları olayları, kimlere alet olduklarını ve kimler tarafından en insafsızca harcandıklarını düşünmeden şartlandırdıkları çocukları ve torunlarının vahşetleri ile ne ölçüde öğünseler azdır! Türk Yurdu bir baştan bir başa işgâl altında iken; ne Hınçak, ne Taşnak Cemiyeti, ne Bogos Nubar Paşa komutasında Ermeni Orduları, ne Rus, İngiliz, Fransız yapısı silahları, nede Maraşta giydikleri Fransız üniformaları hayâllerinde var olan Ermeni Devletini gerçekleştirmeye yetmemişti, günümüzde işledikleri cinayetlerle, vahşetle nereye gelebilirler? Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti hiçbir dönemde ırkçı olmamıştır. EROL ULUBELEN

BELGELER

* **(s. 34) (1096-1907) (Albay C. Surtees tarafından rapor)**

…Türk askeri birçok kez malzemesiz, yiyeceksiz, ayakkabısız, barınaksız yaşamış, yürümüş ve savaşmıştır.

…Türk Maliyesi: Türk bütçesi hiçbir zaman kesin olarak bilinmemektedir. Fakat 20 milyon Sterlin civarında olduğu sanılmaktadır… Türk borçları 88 milyon tutmaktadır. Bu borçlar belli şirketlerin kontrolündedir. Bu borçlar tuz, tütün, pul, ipek, içkiler, balıkçılık vb. kaynaklar ile garanti altına alınmıştır. Ruslara olan harp borçları 27 milyondur. Böylelikle borç toplamı 130 milyon olacaktır….

… Fransa ve Almanya bu memleketteki malî kudretini gittikçe arttırmakta ve ipi hergün biraz daha germektedir… Her iki tarafta Türk Hükümetine yüksek faizli yeni borçlar teklif etmekte, işe yaramaz âtıl kapitâli arttırarak Türk Hükümetini ellerinde tutmaktadırlar… Türkler harcamalarını kontrol etmezlerse bu iflâsa kadar gidecektir, böylece bu iki devlet bekledikleri fırsatı elde edeceklerdir….

… Osmanlı İmp.luğunun akılsızca borçlanması ve korkunç israfı yüzünden Türk Devleti mahvolmakta.

***- Cilt 262- Yıl:1909,- Sayfa: 759 (Eski bir diplomat) :**

İngilizler Türk düşmanı Hıristiyanlara iyi davranır, Türk köpeğini dövmek için her kırbaç mübahtır derdi.

***- Cilt 269 Yıl: 1911, Sayfa 177 (Sir Mark Skyse) :**

… Öyle sanıyorum ki, Avrupalı mâliyecilerin Türkiyede yaptıklarını sinsi bir vahşet olarak isimlendirmek hatâlı olmaz.

***- Cilt 266- Yıl 1909,- Sayfa 329 (Noel Buxton) :**

… Türklerin şimdi en çok savaşması gereken şey, cehâlet ve vatanlarını Avrupalı hırsızlardan korumaktır.

***- Sayfa No: 180 -Belge No: 161- 30 Temmuz.1910**

… Aslında Fransız mâliyecileri, Türkiyenin hayat kanını emmektedirler.

***- Sayfa No: 550- Belge No: 554- 24 Şubat 1912**

… Kral Ferdinantın en büyük ihtirâsı İstanbul merkez olmak üzere Bizans İmp.luğunu kurmaktır.

… Şimdilik Avrupa Türkiyenin çözülmesini bekliyor, o zaman vilâyetler kucağına düşecek.

***- Sayfa No: 673- Belge No: 696 3 Eylül 1912 (Mr. Marlingden Sir E. Greye)**

… Şimdiki durum yalnız Balkanları ve Avrupayı değil fakat Arapları, Ermenileri, Kürtleri ve diğer ırkları da İmp.luktan ayırmaya çalışmak olmalıdır.

***- Sayfa No: 6- Belge No: 9- 9 Ekim 1912 (Sir.G. Buchanondan, Sir. E. Greye)**

… Bütün Avrupa Türkiyesi hıristiyanlara ait olmalıdır…. Girit sorunu da Yunanistan lehine çözülmelidir.

***- Sayfa No: 88- Belge No: 113- 3 Kasım 1913 (Lord Kicthenerden Sir E. Greye)**

… Türklerin çöküşü tamamlanmış görünüyor… Sudanda Türklerin hak diye ileri sürdükleri ne varsa İngiltereye geçmelidir.

***Cilt X- Sayfa No: 50- Belge No: 59 29 Ekim 1913 (Sir A. Nicholsenden Sir G. Hardingeye)**

… İmroz ve Bozcaadaları hariç bütün adaların Yunanlılara bırakılmasını sağlayalım.

***- Sayfa No: 164- Belge No: 180 23 Aralık 1913 (Sir E. Greyden Sir E. Mallete)**

Yunanistanın adaları alacağı konusunda anlaştık. Size söyleyeceğim en iyi husus kuvvetlerin Yunanistan lehine Türkleri oyalamakta olduklarıdır… Ermeniler hakkında yapacağımız teklifleri Türkleri korumak gibi göstermeliyiz… Türkiye dağıldığı zaman Almanlarda kendi paylarını alacaklardır… Türkiye yeni borçlar bulmazsa çökecektir.

***- Sayfa No: 262 – Belge No: 286- 16 Haziran 1914 (Mr. Erskineden Sir E. Greye)**

… Amiral Kerr bana gizlice Türk Donanmasını mahv etmek için plânları olduğunu anlattı.

***- Sayfa N0: 381- Belge No: 429- 14 Aralık 1913 (Mr. Obeirneden Sir E. Greye)**

… Ermeni ayaklanması Türklere bir harp ilân etmenin en iyi aracıdır… Alman ordularının Türklerin yanında olması üçlü anlaşmayı kuvvetlendirecek, bu reformlara yol açacak ve sonra bir Ermeni isyanı olacaktır.

** (Günümüzde de Türkler aleyhine yürümekte olan Ermeni propagandasını daha yakından anlayabilmek için bir iki küçük -aşağıda- ek yapmağı uygun gördük. E.U)

…Avrupalı emperyalistler amaçlarına varmak için bütün insanları yok etmeğe hazırdırlar **(Müslüman Asyada Kuvvetlerin Mücadelesi Sayfa 14)**

… **Prof. Phillip Marshall Brown:** Avrupalı Devletler emperyalist amaçlarına varmak için Orta- Doğu halklarının gereksinimlerine kulak tıkadılar, hatta bu insanları kuvvet dengesi için kurban gibi fedâ ettiler. **(Olaylı Yıllar Cilt 2 Sayfa 148)**

… Prof. John Dewey: Halkın nefret ettiği yabancı kuvvetler, bu memleketlerden elde ettikleri kukla hükümetleri öyle haince kullandılar ki işte emperyalizm.
(Politik Yeni Cumhuriyet Sayfa : 268- 12 Kasım 1924)

Türkiyede Amerikan Protestan misyonerleri……Misyonerler bütün çalışmalarını Rum ve Ermenilere yönelttiler.Amerikan misyonerlerinin en büyük başarısı kolejler vasıtası ile oldu.İstanbuldaki kolej 1840da Robert kolej adını aldı. İlk talebelerin hemen hepsi Ermeni gençlerindendi.Bu koleji bitirenler,zamanla birçok milletin lideri durumuna geldiler. Buradan çıkan Bulgar öğrencileri, Bulgaristandaki milli hareketin başına geçtiler….Amerikan Protestanlarına göre Müslümanlar kafirdir,bu yüzden onların aleyhine propaganda yapıp,insan kasabı oldukları efsanesini yayıyorlardı…. Misyonerler Ermenileri Müslümanlara (Türkler) karşı hazırladılar, dinamit yapmasını öğrettiler ve her fırsatta onları İslâma karşı kullandılar.

***-Sayfa No:486 -Belge No:545 8 Haziran 1913 (Sir G.Buchanondan Sir E.Greye)**

…Ruslar, Majeste hükümeti Türk sınırında yaşayan Kürtler arasında da huzursuzluklar çıkartıyorlar, zayıf Türk otoriteleri bunu bastıramaz ve biz buna katlanmayız dediler.

***- Sayfa No:501 Belge No:562 22 Haziran 1913 (Sir E.Greyden Lord Granvilleye)**

… Altı ilin birleşik bir Ermenistan için ayrılması Asya Türkiyesindeki diğer ırklarında aynı yolu tutmasına neden olacaktır.

İNGİLİZ DIŞ POLİTİKA BELGELERİ: 1919-1939

***-Sayfa 86 12. Temmuz. 1919** Yunanlılar Aydında boş yere kan döktüler.

***-Sayfa 95 ….** Türkler sadece Yunanlıların istilâsına uğradıklarını sanıyorlar ve onlarla savaşmaya hazırlanıyorlar, ancak Yunanlılar müttefik plânının bir parçasıdır.

***-Sayfa 106-132 …** Türkleri rahatsız etmeyelim ve Türklere harbin bittiği izlenimini verelim…. Yunanlılarla İtalyanlar aralarında anlaşıp nereleri işgâl Edeceklerine karar veriyorlar…. Türklere bu işlerin duracağı hissini vermeliyiz.

***-Sayfa 138 ….** Yunanlılar İzmirde katliam yapıyorlar…

***-Sayfa 241 -** Mekkede Şerif Hüseyin 1915-1916 da İngilizlerle bir anlaşma yaptı. Ayrıca 2. Kasım. 1917 de Filistinde bir Musevi devleti kurulması için Beyanname (Balfour Beyannamesi) imzaladı. 1918 Ekim ayında Gnr. Allenby emir Faysala garanti verdi. Ayrıca Fransız büyükelçisi ile Rus dışişleri arasında 13-16 Nisan. 1916 da Skyes-Picot Anlaşması yapıldı. Buna göre:

1. Erzurum, Trabzon, Van ve Bitlis Rusyaya katılıyor.

2. Van, Bitlis, Siirt, Aladağ, Akdağ, Yıldızdağ, Zara ve Harput bölgesinde bir KÜRT DEVLETİ kuruluyor.

***- Sayfa No:388-Belge No:278- 11.Ağustos.1919**

Emir Faysal ın Mektubu

… Bütün Müslümanların gözleri İngiltereye dikilmiştir. Türk Müslüman imp.luğunun yıkılmasında asıl kuvvet olan Araplar şimdi ödüllerinin ne olacağını bilmek istiyorlar. Babam İngilizlerin vaatlerine inanarak Türklere karşı savaştı. Eğer, isteklerimiz yapılmazsa sizlere karşı da savaşırız. Halifelik ve mukaddes yerlerimiz Allahın izni ve Türkler sayesinde bütün kaldı, şimdi Müslümanların içinde El Hüseyin Bin Ali diye biri vardır Hicaz Krâlı . Açıkça İngilizlerle bir olduğumuzu,İngilizlerin mukaddes yerlerimizin koruyucusu olduklarını ilân ediyor.

***-Sayfa No: 635-25Haziran 1919- 13 Şubat 1920 arası Konferansta Türk Meselesi:**

… Majestenin hükümeti Türk ön Asyasına dört gizli anlaşmaya dayanarak girdi.

1. 1915 Mart ve Nisanında yapılan İstanbul Antlaşması. İngiltere – Fransa ve Rusya arasında.

2. 26 Mart 1915 teki Londra Antlaşması. İngiltere Fransa ve İtalya arasında.

3. 1916 da Skyes-Picot Antlaşması. İngiltere – Fransa ve Rusya arasında.

4. 1917 de St. Jean de Meaurienne Antlaşması. İngiltere – Fransa ve İtalya arasında.

***- Sayfa No: 643- Belge No:426-25 Haziran 1919**

… Amerika Cumhurbaşkanı Wilson Türkler Avrupada çok uzun zaman kaldılar ve oradan tamamen temizlenmelidirler dedi.

***- Sayfa No: 654- Belge No: 433- 28 Haziran 1919 (Amiral Webbten Sir R. Grahmana)**

… Çanakkale Savaşında bir hayli şöhret yapan Mustafa Kemal başbakan tarafından Samsuna müfettiş olarak gönderildi. Başbakanın(sadrı azam) niyeti kötü değildi, ama Mustafa Kemal Samsuna gittiğinden beri milliyetçi hareketlere girişti. Başbakan onu geri çağıracağına söz verdi.

***- Sayfa No: 678- Belge No: 451- 10 Haziran 1919 (Amiral Sir A. Cathorpeden Lord Curzona)**

…Binbaşı Noel Kürt şefleri ile görüş birliğine varırsa bundan faydalar sağlayacağını söylüyor. Kürt şeflerinden İstanbulda (Seyit) Abdülkadir ve Bedir Han ve daha az önemli kimselerdir. Bunlar şüphe uyandırmamak için Noelden ayrı olarak Kürt bölgelerine gidecekler, … Kürtler henüz Mustafa Kemale karşı ayaklanmadı ama Noel bunu sağlayacağından emin.

***- Sayfa No: 693-Belge No: 464- 21 Temmuz 1919 (Mr. Hohlerden Sir E. Tilleye)**

… Benim problemim KÜRTLER.Noel Bağdattan buraya geldi… Kürtlerin peygamberi olmak istiyor… Korkarım ki Noel bir Kürt Lawrencei olabilir. Mezopotamya şimdi bizim olacağına göre, ona, bir KÜRT DEVLETİ kurdurup kuzey dağlarını böylece koruyabiliriz. (Seyit) Abdülkadir ve onun gibilerle konuştum. Onlara etki edebilmek için biz de Türklere hile yapıyoruz. diye belki beş defa tekrarlamak mecburiyetinde kaldım.. Ancak,Kürtlere fazla güvenilmez. Majestenin Hükümetinin amacı Türkleri azami derecede zayıflatmak olduğuna göre Kürtleri bu şekilde harekete getirmek fena bir plan değil…Kürt partisinde aktif olan tanınmış Kürtler:… Şeyh seyit Abdülkadir (Başkan), Mevlan Zade Rifat (gazeteci), Emin bey (memur). Bunlar, Wilson prensiplerine göre hak iddia ediyorlar….. Sulh şartları Müslümanların çok aleyhine ve Hıristiyanların çok lehine olması üstelik BÜYÜK ERMENİSTAN hakkında söylentiler, Kürtleri Türklerin yanına itiyor.

***-Sayfa No:723-Belge No:478 -9 Ağustos 1919**

… Avrupalıların verdikleri raporlara göre,İZMİR de ilk adımda Yunanlılar 20 bin Türk'ü öldürmüşler….Yunan orduları İZMİR halkını sindirmeye çalışıyor.Bütün bölgeyi harabe haline getirdiler.

***-Sayfa No:735 -B492,493- 19 Ağustos 1919 (Amiral Webb den Lord Curzon'a)**

….Amerika Trabzon ve Erzurumu içine alan bir ERMENİSTAN ı himaye edecek. Geri kalan dört ilde bir KÜRT DEVLETİ olarak İngilizlerin himayesine bırakıyor… Başkan Wilson,Türklerin, Kürtlerin ya da diğer Müslümanların Ermenileri korumalarını,aksi halde Türk İmparatorluğunun ortadan kaldırılacağını, kendilerine çok kötü sulh şartlarının zorla kabul ettirileceğini,söylüyor.Başbakan bundan çok etkilendi…

***-Sayfa No:742-Belge No:498-27 Ağustos 1919 (Mr.Hohlerden Mr.C.Keere)**

…KÜRTLERİN ve ERMENİLERİN durumu beni hiç ilgilendirmez.Kürt sorununa verdiğimiz önem Mezopotamya bakımındandır.Diğer taraftan Wilson beni korkutuyor,ajanları devamlı hatalar

yapıyor.Noele gelince,fanatiğin biri ERMENİSTAN ın ve KÜRDİSTANIN SINIRLARININ KESİN OLMADIĞI konusunda sizinle aynı fikirdeyim…. KÜRT SORUNU Mezopotamyada tatminkar bir sınır oluşturmak içindir…

***-Sayfa N O:745-Belge No:500,501 -31 Ağustos 1919 (Mr.Balfourdan Lord Curzona)**

…İzmirde oturan İngilzler Yunanlıların İzmiri idaresinin çok kötü ve çok haince olduğunu söylüyorlar.Bunun nedeni,YUNANLILARIN ÇOK KÖTÜ YARADILIŞTA İNSANLAR OLMALARI..Amerikalılar,Türkleri tehdit ederek Ermenilere bir şey olursa kendilerinin son adamlarına kadar ortadan kaldırılacağını söylüyorlar.

***-Sayfa No:756-Belge No:509 (Akhisar kontrol memuru tarafından bildirilmiştir)**

…Türk askerinin …telefon hatları bile yok..Bu kuvvetlerdeki askerler günde 50 kuruş,subaylar 100 kuruş almaktadır… Bu insanlar Yunalılardan nefret etmektedir ve kahramanlıkları da bilinmektedir. Özellikle dağlık bölgelerdeki ZEYBEK ve YÖRÜKLER korku nedir bilmezler… Yunanlılar köyleri yakıp kadın ve çocukları öldürünce, kadınlara tecavüz edince harekete geçtiler.

***-SayfaNo:763-Belge No:713-17 Eylül 1919 (Amiral Sir F.de Robeckden Lord Curzona)**

…Bu hükümetin kabul edeceği sulhu milliyetçiler kabul etmeyecektir. 1908 de de, şimdi de Başbakanlar bizim dostumuzdu, Başbakan (sadrıazam) İtalyan komiserinden, şehir milliyetçiler tarafından tehdit edilrse ne yapacağız diye sordu..

***Sayfa No:792-Belge No:523- 27-Eylül 1919 (Albay Mayner Tzhagemdan Lord Curzona)**

… Noel gayet tehlikeli bir şekilde Türklerin aleyhinde çalışıp Kürt propagandası yapıyor.

***Sayfa No:785-Belge No:530,543- 30 Eylül 1919 (Amiral Sir F.D Robeckten Lord Curzona)**

… Sultan İngiliz otoritelerinden kuvvet kullanarak milliyetçileri durdurmalarını istedi … Başbakan(Sadrazam) ve içişleri Bakanı (Dahiliye Nazırı) durumun kötülüğünü kabul ediyorlar ve asileri bastırmak için müttefiklerden izin istiyorlar…Başbakan (sadrazam) Ferit Paşa Hükümeti milliyetçilere karşı savaş ilan etti ve milliyetçilerle konuşulamayacağına karar verdi… İngiltere Türklere karşı olan savaşta başrolü oynadığı halde bugün Türk gazetelerinde ve hatta milliyetçi gazetelerde bile İngiltere iyi bir yerde.

***Sayfa No:817- Belge No:548- 10 Ekim 1919 (Harbord tarafından)**

… İstanbuldan Mardine kadar bütün bölgeleri gezdik… Türklerin Ermenileri öldürmek istediklerine dair bir işaret görmedik… Üç ay önce Ermenilerin

tek bir adam kalmayıncaya kadar kesildiğini duymuştuk, halbuki duyduklarımızın hiçbiri doğru değildi.Fransızlar Türkleri mandaları altına almak istiyorlardı, bunun için de dünyanın şüphesini Türklerin üzerine çekmek gerekirdi.

***Sayfa No: 826 Belge No: 549- 15 Ekim 1919 (Amerikan Radyosu konuşmasından)**

… Mustafa Kemal bana dedi ki: Bizim hükümetimiz yabancı hile ve müdâhaleleriyle zayıflatılmıştır. Milliyetçilerin İngiliz ve Fransızlardan yardım aldığı yalandır. İngiliz sermayesi Türkiyeyi mahvediyor. Biz İngilteredeki eski Türk Dostları Cemiyeti Başkanı Adil Beyin 200 bin Sterlin, Konya Valisinin 150 bin Sterlin ve belki de Ankara Valisinin bu miktar para aldığını biliyoruz.

***Sayfa No:828- Belge No: 553-19 Ekim 1919 (Mr. Ryandan rapor)**

… Milli kuvvetler gittikçe geliştiği için, silahların bırakılmasına rağmen 40 bin kişilik bir hükümet kuvvetinin milliyetçilere karşı kullanılaması istendi.

Başbakan (sadrazam) bu isteği derhal kabul etti. Ancak, İzmirde cinayetlere ve kadınlara yapılan tecavüzlere karşı kurulan kuvvetleri bunlarla karıştırmamak gerekir dedi.

***Sayfa No:831-Belge No:511-14 Ekim 1919 (İngiliz Yüksek Komiserliğinden Amiral Sir D. Robecke)**

… İtalyanlar İzmirdeki Müslümanların dinlerini değiştirip İtalyan vatandaşı yapmak istiyorlar… Fakat benim anladığım Türklerden çok korkuyorlar.

***Sayfa No:873- Belge No: 585- 11 Kasım 1919 (Amiral Sir F. Robeckten Lord Curzona)**

… İstanbula Ermeni ve Rum göçmenleri geliyor. Amerikalılar bunlara yardım ediyorlar… Ayrıca İzmir bölgesinde evleri yandığı ve yıkıldığı için evsiz barksız kalan Müslümanların durumu da bizi hayli utandırıyor. Şimdi her tarafta milliyetçi adı altında çeteler türedi. Mustafa Kemal ve adamları bütün yabancıların ve özellikle İngilizlerin gitmesini istiyor.

***Sayfa No:907-Belge No:609-28 Kasım 1919 (Mr. Kitsondan Sir. E. Crowea)**

… Ermenilerin Müslüman komşularını kesmesinden hiç şüphe etmem… Taşnaklar müthiş bir vahşetle çalışıyorlar… Kürtlere her nekadar inanmasak ta onları kullanmamız çıkarımız gereğidir. Doğu illerine gelince; Türklerle harp etmeden o bölgeleri Ermenistan ve Kürdistan diye bölemeyiz.

***Sayfa No:917- Belge No: 613-28 Ekim 1919 (27 Köyün Eşrafından Konyadaki İngiliz Yüksek Komiserinin aldığı mektup)**

… Milli kuvvetler adı altında bir grup, Müslüman ve Hristiyanları öldürmektedir. Hayvanlarımızı elimizden alıyorlar, telgraf hatlarımızı kesip bizim sizlere haber vermemizi önlüyorlar. Bizim hükümetimiz zayıf olduğu için milliyetçileri ezemez. Milliyetçileri ezmek için İngiliz hükümetinin bize yardım elini uzatması için yalvarırız. Aşağıdaki köylerin eşrafı tarafından imzalanmıştır:

***Sayfa No:925 -Belge No:620 9 Aralık 1919 (Amiral Sir F. de Robekten Lord Curzona)**

…Mr. Hohler Kürt meselesi hakkında Kürt başkanı olan Şeyh Sait Abdülkadir Paşayla görüştü. Kürtler bütün ümitlerini İngiliz hükümetine bağlamış durumdalar.Bu ara Mustafa Kemal gittikçe tehlikeli olmaya başlıyor. Kuvvetler , Kürtleri Mustafa Kemale karşı kullanmak için her parayı ödemeye hazırdırlar..

***Sayfa No:932-Belge No:632 -22 Aralık 1919 (Türk meselesi hakkında ikinci toplantı):**

…Türk Hükümetinin parasal bakımdan iflas ettiği.Çatalca hattı dışında Türklere yer verilmemesini ,kapitülasyonlara çok benzer bir sistemin kurulmasını,Türk ordu ve donanmasının ancak jandarma örgütü haline getirilmesini,Erzurumun Ermenistana verilmesini,12 adanın Yunanlılara verilmesini,..

***Sayfa No:966-Belge No:633,219 -26 Aralık 1919 (Türk meselesinde üçüncü toplantı):**

…Kürt kabileleri İngiliz ve Fransız hakimiyetine konacak, KÜRDİSTAN da hiçbir şekilde TÜRK BIRAKILMAYACAK. Bir tek KÜRT DEVLETİ mi yoksa bir çok küçük KÜRT DEVLETİ mi kurulacağı

düşünülecek. Ermenilerine Amerikalılar kanalı ile SİLAH sağlanacak … İstanbulda gizli bir örgüt kuruldu .Milliyetçileri vatan haini ilan ediyor…

***Sayfa No:992-Belge No:646- 4 Ocak 1920 (Lord Curzonun notları)**

…Türkler Avrupadan atılmalıdır.Amerikalı Senatör Lodge'ın dediği gibi; İstanbul Türklerden tamamen alınmalı,bir veba tohumu olan; savaşların yaratıcısı,komşuları için bir küfür olan Türkler Avrupa'dan silinmelidir.

***Sayfa No:1003 Belge No:647 -25 Aralık 1919 (Mr. Ryanın raporu):**

…Milliyetçiler şimdi ki yol kullanıyor: Milliyetçi ol, çünkü İslamı kurtaracak tek yol odur. İslama sadık ol, çünkü senin milli varlığını kurtaracak tek yol odur… Bu fikirlerin her ikisi de İslam dünyasındaki İngiliz hakimiyetini mahvedebilir. BİZ; GERÇEK İDEALİ DİN GİBİ DAVRANACAK ÇIKARCI GRUBU İDARECİ OLARAK GETİRMEYE ÇALIŞACAĞIZ… Panislamizmi ezemeyiz, bu tıpkı Batıdaki milliyetçilik gibidir.Bizim şimdiki amacımız bölmek, arkadaş gibi davranıp kazanmak ve sonra hükmetmek olmalıdır…

***Sayfa No:1062-Belge No:667-22 Ocak 1920 (Amiral Webbden Lord CURZON'a):**

…Bayburtta Şeyh Kürt Ali milliyetçilere karşı harekete geçti..

***Sayfa No:42-Belge No:6 (Lonra Konferansı):**

A-Türkiye özerk devlet olmalıdır.

B-Boğazlar uluslar arası olmalıdır.

C-Türkiye özerk ERMENİSTAN'I tanıyacaktır.

E-Azınlıklar ,kuvvetlerin himayesinde olacaktır. .

Lloyd George göre: Türkler yüzlerce yıl Avrupada kaldılar ve Avrupadaki bütün belaların başı oldular. İstanbul Türk değildir, Yunanlılarındır.Türkler oradan atılmalıdır.

İtalya delegesine göre: Boğazları işgal edelim, böylece Türkler merhametimize kalır

Sayfa No:54 Yunanlıların İzmire çıkışına biz izin verdik…Lloyd George, Yunalıların İzmirde ticari çıkarları var, diyor…

Mr.Cambona göre : Türklerin mali kontrolü mümkündür, Türklerden kimse bu işi anlayamaz. Biz bu durumdan yararlanarak Türkleri mali ve idari kontrole alırsak, durum her bakımdan düzelir…. Müttefiklerin Türkiyede çok önemli mali ve politik çıkarları vardır.Boğazları kontrol edip para alsak ,yılda 1 milyon sterlin toplarız…

***Sayfa No: 81-293-Belge No:10-16 Şubat 1920 (Londra Konferansı)**

… Ermenistana altı ilden başka Trabzon ve Adana da verilmelidir. Amerika Ermenistana yardım edecektir… Trabzonda bir tane bile yok, Ermenisiz bir Ermenistan biraz gülünç olmuyor mu, deniliyor…küçük bir Türk Devleti kurulmalı, Kapitülasyonlar adli işlere de uzatılabilir.Japonyadan kapitülasyonları kaldırdık çünkü, onlar kuvvetliydi başka çaremiz yoktu. Türklerin kafası daha az işler

(Turkish mind was far less precise than the Japanese)

Bu nedenle kapitülasyonlar adli işlere de uzatılabilir. **Lloyd George ve Lord Curzon**, … Amerikalı Yahudiler de Lloyd Georgea telgraf göndererek parçalanan Türk yurdundan hisse istiyorlar… Türkleri yatıştırmak için İzmir üstündeki isteklerini kabul etmiş görünelim. Yunanlılar daha fazla asker çıkartsınlar, sonra Türk isteklerini kabulden vazgeçeriz…

İtalyan S. Nitti, diyor… İzmire bir Türk bayrağı asarak, Türk varlığını kabul etmiş görünelim… **Venizalos** diyor… İngiltere; Kürt devleti kurmak istedikleri bölgede çok fazla maden olduğundan emin…

Lord Curzon, diyor.

***Sayfa No: 291,297,300- Belge No:36,37,38- 28 Şubat 1920 (İngiliz Dışişlerindeki Toplantı)**

… Lloyd George … **Mr. Cambona** göre: … Fransız gruplarının 1/3ü Fransız askerlerinden gerisi yerli Ermenilerdendir… İstanbuldaki komiserimiz, bu olayları önleyemezse Sultanı İstanbuldan atacağımızı bildirerek tehdit etsin… Erzurumun yeni kurulacak Ermeni Devletine katılacağı bir sırada; Mustafa Kemal olmasaydı Ermenilerin bir şansı olurdu… Mustafa Kemalin askerleri hiç para almıyor, onları harekete geçiren vatan aşkıdır.

***Sayfa No:338,358,411,450,570-Belge No:42,45,50,55,62,66 -3-20 Mart 1920 (İngiliz Dışişlerindeki Toplantı)**

… Sonuç: Mali işler Türklerin eline hiçbir şekilde bırakılamaz. Ayrıca bütün işgâl masraflarını ve toplanan bu komisyonların parasını da Türkler verecek…

Sinyor Litti, dedi. Buna karşılık: **Loyd George**; dedi…

Mr. Cambon, … **Lloyd George** < Sultan(Vahdettin)a şöyle deriz: Biz bütün etleri alıyoruz sen de birkaç kemikle yetin. Gerçekte Türkiyeden geriye ne kaldı?

En zengin, en verimli toprakların hepsi ve imp.luğun yarısı gitti. Bütün bunlara ilâveten Boğazlar işgâl edildi, üstelik bütün masrafları da Türkler ödeyecek…Türklerin şöhreti yalancı bir şöhrettir ve müttefikler hâlâ bu şöhretten dehşet duymaktadırlar. Türklerle ancak savaşarak başa çıkılabilir … Bir Ermenistan kurma hülyası ölecektir ancak bu bir Kürdistan kurulması anlamını taşır. Müttefik kuvvetler Türk kuvvetlerini gözlerinde fazla büyütüyorlar, şimdi bizim 160 bin ve Türklerin 80 bin askeri var. Fransız, İngiliz, İtalyan ve Yunanlılardan oluşan, her iki asker bir Türk askerini yenemez ise Türklerin bütün isteklerini kabul edelim>…**Mr. Cambon**, …

Aynı toplantıda alınan kararlardan:

1. İstanbul resmen işgâl edilecek ve bahane olarak Türkiyedeki azınlıklara kötü davranıldığı ileri sürülecek.

2. Türklere sulh şarlarını kabul ettirirken, çıkacak ayaklanmalara karşı koymak için İstanbuldaki milliyetçi liderler tevkif edilecek. İstanbul Hükümetine 24 saat süre verip Mustafa Kemali ve bütün kuvvetlerini dağıtması istenecek. Aksi halde, Yunanlıların bu işi yapacağı söylenecek.**Mr. Churchill**, .

3. Tarihi ve artistik değeri olan mallar alıp götürülecek.

Lord Curzon: < Türkler için askerlik mesleği tamamen kapanmıştır. Şüphesiz Türkler askerlik yapmak isterlerse başka bir yere gidebilirler. Fransız lejyonu onları kabul edecektir. Maafih İngiltere buna dahi

itiraz eder. Çünkü, Türkler diğer düşmanlarımızdan çok farklıdır, başka bir yerde bile askeri eğitim görmeleri iyi değildir.

***Sayfa No: 642-Belge No:71 2. Ek. -25 Mart 1920 (Gelecekteki Ermeni Devletinin kurulması hakkındaki rapor)**

Ardahan, Batum ve İmer Vadisi verilecektir. Ermenistanın, Kürdistan ve Türkiye ile olan sınırlar şöyledir: Karadenizde Yanbatı Deresi… Erzurum ilinin batı sınırı, Bitlis suyu.

***Sayfa No:93-Belge No:1/98-18-26 Nisan 1920 (Sanrema Konferansı)**

…Türkiyenin sınırları: Erzurum Ermenilere verilecektir. Böylece, büyük Ermeni Devleti teorisi yerine gelecektir. **İtalyan Nitti**, Mr. Berthelot, … **Mr. Aharonian**,

…**Lloyd George**, dedi.

… Azınlık gruplarının her türlü hakları korunacaktır. İleride hür Kürdistan kurulması sağlanacak, Güney-Anadoluda İtalyan, Diclenin batısında İngiliz çıkarları korunacaktır. Yunanlıların çıkarı olan bölgeler, Yunanlılara verilecektir. Türkiyenin herhangi bir yerinde özel çıkarları olan büyük devletler o bölgedeki azınlıkları da idaresi altına alacaktır.

***Sayfa No:324-Belge No:33- 21 Haziran 1920 (Villa Belledeki toplantı)**

… Lloyd George, .

***Sayfa No:443-Belge No: 47-7 Temmuz 1920 (Villa Franeusedeki toplantı)**

…İstanbul Hükümeti yanlı bizim için değil, bütün dünya için tehlikeli olan Türk milli hareketini bastırmakta bize yardımcı olabilir… Savaşın iki yıl uzamasına sebep olan Türklere hiçbir şekilde merhamet edemeyiz…**Mr. Venizalos**,

***Sayfa No:553-Belge No:62-11 Temmuz 1920**

…Türk Hükümetine verilen cevap: Türk Hükümetinin mesajını dikkatle inceledik. Türkler… savaşa girerek insanlığın kayıplarına ve sefaletine sebep oldular… milyonlarca insanın ölümüne ve milyarlarca sterlin kaybına sebep oldular. Dünyada özgürlüğün yeniden kurulması için Türkiyenin ödeyeceği bedel çok fazladır… Türklerden başka ırklar devlet haline getirilecektir. İzmir ve Trakya Türklerin elinden alınacak, Amerikan Cumhurbaşkanı(Wilson)nın karar vereceği sınırlar içerinde hür bir Ermenistan kurulacaktır… Türklerin uygar dünyaya bir daha ihanet etmemesi için sıkı tedbirler alınacaktır bu sebeple Türkiye küçük bir devlet haline getirilecektir… Türk halkının emperyalist arzuları silinecektir.

Boğazların özerkliği konusuna gelince:

Boğazlardaki bütün askeri tesisler tıkılacak, sahiller ve adalar silahsız hâle getirilecektir.
Silahsızlanma masrafları Türkler yada Yunanlılar tarafından ödenecektir.
Adalarda müttefik kuvvetler haricinde hiçbir asker bulunmayacaktır.

Türk Jandarmaları bizim emrimiz altında olacak, Türk borçlarının hepsi Türkler tarafından ödenecektir. Eğer, anlaşmayı imzalamazsanız Avrupadan kesin olarak atılacaksınız. İncelemeniz için 10 gün müddet veriyoruz.

***Sayfa No:846-Belge No: 98-22-23 Ağustos 1920 (İngiliz ve İtalyan Başbakanlarının görüşmesi)**

…Llyod George,

***Sayfa No:589 Belge No:533-11 Nisan 1920 (Lord Curzondan Mr. Wardropa)**

…Ermeni Bogos Nubar Paşa ve Mr. Ahoromiyanı azarladım. Türkleri öldürmek için silahların Azerbaycanlılara karşı kullanılmasının aptallığını anlattım.

***Sayfa No:629- Belge No:590- 4 Temmuz 1920 (Amiral Sir F.de Robeckten Lord Curzona)**

… Mr. Khatissian, 25 bin tüfek aldıklarını, ayrıca Ermeni ordusunda 30 bin Rus yapısı tüfeğin ve bir milyon merminin bulunduğunu Yunan ilerlemesi başlayınca Ermenilerin de derhal saldırıya geçeceklerini bildirdi.

***Sayfa No:4- Belge No:6-23 Şubat 1920 (Amiral Sir F.de Robeckten Lord Curzona)**

…Anadoludaki bütün hareketler Mustafa Kemal Paşa tarafından düzenlenen milli hareketin parçaları olarak düzenlenmektedir… Damat Ferit milliyetçi harekete karşı asker göndermek istiyor… Aldığımız kararlara saygı göstermeyen tek halk Türk halkıdır.

***Sayfa No:17,26-Belge No:17,23- 9 Mart 1920 (Amiral Sir F.de Robeckten Lord Cırzona)**

… Türkler Yunan idaresi altına girmezler, özellikle Yunanlıların İzmirde yaptığı kepazelikten sonra İngiliz subayları ve bizim adamlarımız Türkleri öldürmekte, Yunanlılarla iş birliği yapıyorlar. Bizim Türklere gösterdiğimiz şiddet anlaşılır şey değildir… Türkler müthiş savaşçıdır, cephaneleri azdır, hiç ulaştırma araçları yoktur… Türklerle yapılacak sulh anlaşmasında Kürdistanda Türklerin hiçbir hakları kalmayacaktır. Kürdistanda durumdan emin olmalıyız, Kürtler bile ne istediklerini bilmiyorlar. Erzurum Türklerin en kuvvetli kalelerinden biridir, çok büyük bir Türk toprağının Ermenilere verilmesine göz yummazlar… İngiliz İmp.luğu bir zamanlar Türk İmp.luğunun olan bütün bölgeleri elde etmiştir.

***Sayfa No:43-Belge No:27-18 Mart 1920 (Amiral Sir F.de Robeckten Lord Curzona)**

… Anadolu hareketinin nedeni Yunan işgali ve yaptığı dehşet verici eylemlerdir. Ayrıca büyük Ermenistan ve Pontus Devletlerinin kurulması bu hareketin sebebidir.

***Sayfa No:49-Belge No: 33-26 Mart 1920 (Amiral Sir F.de Robeckten Lord Curzona)**

… Kürdistan Türkiyeden tamamen ayrılıp özerk olmalıdır. Ermenilerle Kürtlerin çıkarlarını bağdaştırabiliriz. İstanbuldaki Kürt Kulübü başkanı Seyit Abdülkadir ve Paristeki Kürt delegesi Şerif Paşa emrinizdedir.

***Sayfa No:51-Belge No:36-30 Mart 1920 (Amiral Sir F.de Robeckten Lord Curzona)**

….Başbakandan (Sadrazam) Mustafa Kemali kötülüyen ve onları hükümetin emrine karşı gelen asiler olduklarını bildiren ve halkın hükümete bağlı olması gerektiğini anlatan bir yazı aldık.

***Sayfa No:61,62-Belge No:48,50-11-15 Nisan 1920 (Amiral Sir F.de Robeckten Lord Curzona)**

… Damat Ferit (Başbakan) 7 Nisanda bana geldi, milli hareketi bastırmak için her çeşit moral baskıyı kullanacağını söyledi. Milli harekete karşı organize edilen Aznavur, hükümetin elinde ilk silahtır.

Aznavur,Bandırmayı işgâl her türlü etti. Hükümet onu Balıkesir valisi tayin etti ve ayrıca İngilizlerden de yardım istedi. Ben, milliyetçileri ezmek için yine hükümete her türlü yardımı yapacağımı söyledim… Hükümet, milliyetçileri lânetleyen bir bildiri yayınladı, milli harekete karşı bir seri fetva ilan etti.

***Sayfa No:108 -Belge No:103-28 Temmuz 1920 (Amiral Sir F.de Robeckten Lord Curzona)**

… Damat Ferit bana geldi, dedi.

***Sayfa No:113- Belge No:110- 1 Ağustos 1920 (Amiral F.de. Robeckten Lord Curzona)**

… İstanbulda vaziyet karışık… Şeyhülislam ve Ticaret Bakanı ve Damat Ferit yerinde kalabilirse bize çok faydalı olabilirler. Fakat, halk çok muhalefet gösterirse, onları tutmanın yararı yoktur.

***Sayfa No: 146 – Belge No:144- 23 Eylül 1920 (Mr. Raynın Anadolu Milli Hareketi hakkındaki notu:)**

… Türkler yapılan sulhu çok sert ve adaletsiz buldular. İstanbul hükümeti son derece zayıf ve iflas etmiş durumdadır. Milliyetçiler de zayıf, Yunanlılar ise zırhlar içinde pırıl pırıl ve hazır… İtalyanlar politik ve ekonomik bakımdan Türkiyeyi emmek istiyorlar. Kürtlerin, Türklerden ayrılmaları çok güç. Böyle olmakla beraber majestenin hükümeti Kürtleri Kemalistlere karşı kullanabilir. Anadoluyu milliyetçilere karşı cesaretlendirmeliyiz. Halkın milliyetçilerden bıkkın olduğu teorisini yaymalıyız. Ferit Paşa (Başbakan) Anadoluya bir grup gönderip kendi halkı kandırmaya çalışacak…

***Sayfa No:151,154-Belge No:147,150-1-4 Ekim 1920 (Amiral Sir F.de Robeckten Lord Curzona)**

… Damat Ferit(Başbakan) şahsi emniyetinden, Sultanın emniyetinden ve kendi adamlarının emniyetinden korkmaktadır. Eğer milliyetçiler Türkiyede idareyi ele geçirirlerse, kendisinin ve Sultanın hayatının himayemiz altında olduğunu söylememe izin verir misiniz?… Ferit söylüyor. Damat Feritin istifası halinde Onun ve Sultanın yurt dışına şerefli bir şekilde çıkmasını sağlamalıyız… Sultan tahtını terk ederse, Ona Türkiyeden çıkması için gereken her türlü yardımı yaparım.

***Sayfa No:157-Belge No:152- 5 Ekim 1920 (Venizelostan Llyod Georgea)**

… Türk hükümetinin Mustafa Kemali ortadan kaldıramayacağına kanaat getirdim… Mustafa Kemale karşı tedbir olarak:

***Sayfa No:163-Belge No:161- 23 Ekim 1920 (Lord Curzondan Lord Derbye)**

… Damat Ferit istifa etti, şimdi yeni başbakanı ve Sultanı elde etmeliyiz.

***Sayfa No:181-Belge No: 179-22 Kasım 1920 (Sir H.Rumboltdan Lord Curzona)**

… İzmirden gelen askeri raporlar iyi değil. Yunanlılar bile askeri disiplinleri olmadığını itiraf ediyorlar. 3. birliğin komutanı Kondylis Salihliden kömür vagonlarının altına saklanarak kaçmış, öyle görünüyor ki Yunanlılar tek başlarına bu işi yürütemeyecekler.

tarihibakıs.com
17 Mayıs 2011

PKK'dan sonra neler olacak?

Orhan SELEN 19 Mayıs 2011 Perşembe

El Kaide ABD'nin Sovyetlerin işgalindeki Afganistan'da kurdurup desteklediği bir örgüttü.

ABD destekli ve CIA Operation Cylone programı adında bir çalışma sonucu kuruldu.

Afganlı Müslümanlar silahlandırıldılar, örgütlendirildiler ve Sovyet askerlerine karşı kanlı bir direniş başlatıldı..

Komünist rejimin intiharı sonunda, Sovyet askerleri Afganistan'dan çekildiler ve ABD'nin sivrilttiği kazık kendisine döndü.

Dünyanın neredeyse her yerinde işgalci, saldırgan, parçalayıcı durumunda olan ABD, 11 Eylül saldırısından sonra birden "mağdur" rolüne geçiverdi.

Bu mağduriyet çerçevesinde önce Afganistan işgal edildi.

ABD kendi yarattığı canavarla savaşmaya başladı.

Arkasından "uydurulan" gerekçelerle Irak işgal edildi.

Saddam gidecek, demokrasi ve huzur gelecekti.

Saddam gitti ama onun yerine günde ortalama 100 kişinin öldürüldüğü bir cehennem ortamı geldi.

İran'a vurma senaryolarI konuşuldu, tehditler savruldu.

Bu toz duman içinde Türkiye'nin çeyrek yüz yıldır başının belası olan PKK gündemde tırmandı.

Güney Doğu'da görev yapmış eski komutanların kitaplarında, ABD'nin PKK'ya verdiği destekler, lojistik yardımlar açıklandı.

İlerki yıllarda CIA ürünlerinden biri olduğu açıklanması olası PKK'ya yıllardır destek sağlayan ABD, beklenmedik bir şekilde ilk ağızdan bu örgütü "terörist " ilan ediverdi.

Bazı saf yurttaşlarımız Bush'u Erdoğan'ın bu noktaya çektiğini söyledilerdi..

PKK, ABD'nin bize karşı kullandığı bir kozdu. Neden bu kozdan vazgeçti ?

Harekat için hava sahası açtı. Bizi desteklediğini açıkladı.İstihbarat bilgilerini paylaştı..

ABD ile aramızda yeni bir aşk mı başladı?

Yoksa PKK'nın yerini tutacak, hatta ondan daha beter bir oluşuma yer mi açılıyor?

Asala denilen ne idüğü belirsiz örgüt uzun süre dış işleri görevlilerimizi öldürerek Ermeni fanatiklerinin cinayete yatkınlığını kanıtladı.

Asala ortadan çekildi. Neden ve nasıl çekildi, bazılarının uydurduğu masallar dışında pek bilinmiyor.

Asala'nın boşluğu, daha kapsamlı, daha vahşi cinayetlerle PKK eliyle dolduruldu.

Ülkemizde yöneticiler ve danışmanları bir gün sonrasını görecek yeteneğe sahip olmadıklarından, PKK konusunda bir türlü doğru yol bulunamadı.

Güvenlik güçlerinin başarıları sosyal ve iktisadi katkılarla desteklenmediğinden, uyuma ve uyutulmalar PKK'ya toparlanma, yeni saldırılar hazırlama olanakları verdi.

Siyasetçiler çok önemli bir gerçeği bir türlü kavrayamadılar.

ABD ve Avrupa hiçbir şekilde güçlü bir Türkiye istemezler.

Güçlü ve bağımsız Türkiye ABD'in Ortadoğu'daki hayallerinin sonu demektir.

Ordunun Kuzey Irak harekatları PKK'ya maddi ve psikolojik kayıplar verdirdi.

Modern ve güçlü ordumuz Kuzey Irak'tan PKK'yı temizleyecektir.

Ya sonra , ne olacak ondan sonra?

Yıllardır PKK başımıza bela oldu. Resmi rakamlara göre 30 bin insanımız öldü.

Parasal zararımız 400 milyar lirayı geçti.

ABD, geçen süreçte PKK'yı destekleyip, bize karşı kullandıktan sonra birden bire Türkiye'nin çok önemli bir müttefiki olduğunu hatırladı..

Şimdi yanıtlanması gereken soru şudur:

Asala gitti, PKK geldi. PKK gidince yerine hangi kan içici örgütü koyacaklar ?

ABD çıkarı bulunmadığı yerde adama selam bile vermez.

Kaldı ki, henüz PKK bir yerlere gitmiş de değil..

Abdullah Öcalan, siyasi bürosu İmralı'dan yaptığı son açıklamada, 15 Haziran sonrasında patlayabilecek bir iç savaştan söz ediyor.

ABD'nin Türkiye masası hangi senaryoyu hazırladı?

PKK konusunda boşa geçen 9 yıl, başımıza büyük belalar açacak gibi…

UĞUR MUMCU...

AMOUR/ Aşk (2012)

Yönetmen:Michael Haneke

Ülke:Avusturya Avusturya, Fransa Fransa, Almanya Almanya

Tür:Dram | Romantik

Vizyon Tarihi:28 Aralık 2012 (Türkiye)

Süre:127 dakika

Dil:Fransızca, İngilizce

Senaryo:Michael Haneke

Görüntü Yönetmeni:Darius Khondji

Yapımcılar:Michael André | Stefan Arndt | Daniel Goudineau

Özet

Michael Haneke'nin, Cannes Film Festivali'nde büyük ödül, Altın Palmiye'yi kazanan filmi "AŞK"ta (Amour) Jean-Louis Trintignant, Emmanuelle Riva ve Isabelle Huppert'in önemli oyuncular rol alıyor. Film, yıllarını birlikte geçirmiş yaşlı bir çiftin dokunaklı hikâyesini anlatıyor.

Georges ve Anne, 80'lerinde emekli ve eğitimli iki müzik öğretmenidir. Bir gün Anne bir kriz geçirir ve felç olur. Anne'in felç geçirmesinin ardından çift bu durumla başa çıkmaya çalışır. Onca yıldır devam eden evlilikleri yeniden bağlılık testinden geçmektedir.

Eleştiri
Uyanık Ali Ulvi

Soru şu: Onun fiziksel acılarına son verip ikinizin de ruhen 'kurtulmasına' giden yolu açmak mı yoksa bu ıstırapları bir sınav olarak kabul edip devam mı etmek? Yanıtı, yaşama nereden, nasıl baktığımıza bağlı olarak değişecek bir soru. Ama aşk, hep aynı aslında: Hayatınızı, sizin için de attığını bildiğiniz başka bir kalbe bağlanarak geçirmek ve bu canlıyla sevgili, cinsel eş, arkadaş, dost, giderek onun her şeyi, kardeşi, annesi, babası, çocuğu olarak ilişkiyi sürdürmek, mucizevî olduğu kadar masalsı da. Sadece bir tek korku, bu masalın üzerine karanlığı çöktürebilir: Ölüm!

Michael Haneke, âşık olmaktan kaçmaya çalışanların düşünmeye bile cesaret edemedikleri, korku ve bu ruhsal fırtınanın tam da gözüne girerek seyirciyi kaskatı gerçekle yüzleştiriyor. İşte tam da bunu yaptığı için, girişte sorduğum soru önem kazanıyor. Aşk, korkunun üzerine giderek ölümde de ayrılmamak mıdır?

Çiftimiz, Georges ve Anne, emekli müzik öğretmenleri; entelektüel, belli ki disiplinli, bilinç düzeyleri yüksek... Onların öyküsünü tümüyle evlerinin içinde takip ediyoruz. Farklı tek yer, prologta, bir öğrencilerinin resitalini izlemek için geldikleri konser salonu. Bu sahnenin değeri, mutlu oldukları bir mekânda, sağlıklı biçimde son kez bir güzelliği paylaşmış olmaları... Çünkü eve döndüklerinde kapının hırsız tarafından zorlandığını görüyorlar; metaforik anlamda düzenlerine 'müdahalenin' sinyali. Ve asıl 'müdahale' o gece başlıyor. Anne, gecenin bir vakti yatağında oturmuş boşluğa bakıyor: Sonun başlangıcı.

Hikâye, bundan sonra çok ama çok sert: Benzerini bizzat yaşayan seyirciler için çok zor geçeceği konusunda uyarmam gerek. Özellikle bu seyirciler, can yoldaşı eşi Anne'ın felç geçirerek bakıma

muhtaç hale gelmesinden sonra, acılar içinde yavaş yavaş 'erimesinin' neredeyse her anını kalbinde hisseden Georges ile duygudaşlık yaşayacaklar.

Çiftin yine bir virtüöz olan ve yurtdışında yaşayan kızları Eva (Isabelle Huppert), ziyarete geldikçe üzülüp ağlayarak akıl vermekte... Paradan başka bir şey düşünmeyen bakıcılar, çoğu kez bir insanla uğraştığını unutmakta... Bir bebek gibi bakılması gereken Anne'ın yaşamdan istifa etmek isteği, aşkın bu son durağında Georges'un beynini kemirmekte...

Haneke, aynı zamanda, Anne-Georges çiftinin aşklarının bu son bölümünde, aşkın zaman içinde nasıl kaskatı bir bencilliğe dönüştüğünün resmini çiziyor. Giderek kendileri için var olan çiftten Georges için, Anne'dan sonrası sadece yalnızlık (kısacık sürede bir güvercinin sıcaklığına sığınması unutulmaz). Karısının acılarından kurtulması, kendi kurtuluşu da olacak.

Sorduğumuz soruya dönersek, Haneke gibi 'Avrupalı olmak' kavramına keskince neşter atan bir yönetmenin kahramanlarının, bu egoist hayat tarzlarında, 'tevekkül' ve bunu bir sınav olarak kabul etmek gibi daha Doğu'ya, bize özgü ruhaniliği göstermesi beklenemez. Bunu vurgulamam, aşkın bu yaklaşımla da yorumlanabileceğine inanmam.

Haneke, özetle, yıllar geçip mutlu günler biriktikçe aşk için ödenen bedelin de ağırlaşacağı gerçeğini suratımıza çarpıyor. Bugün itibariyle 83.yaşını süren Jean-Louis Trintignant ile 24 Şubat'ta 86'yı tamamlayacak olan Emmanuelle Riva gibi sağlık durumlarında görünür bir sorun olmayan iki yaşlıyla çalışması, çıplak gerçeği bu iki müthiş oyuncuyla yakalaması, başlı başlına bir başarı. Hani, bazen sinema okullarındaki dersler için önerilerde bulunuruz. İşte yeni önerimiz "Aşk (Amour)". Bir yönetmen, iki oyuncu ve bir büyük apartman dairesi, hayatı, ölümü ve aşkı nasıl anlatmakta diye ("Yedi (Se7en)"ın görüntü yönetmeni de olan Darius Khondji'nin, evin içindeki hayatların kalp atışlarını hissettirdiği çalışmasını atlamadan tabii).

AŞK

İvo MOLİNAS
imolinas@salom.com.tr/23 Ocak 2013

Siyasetten sıkıldım. Hiç bir şey değişmiyor zira. Şeytana ruhunu satanlara sataşmaktan da bitap düştüm. En iyisi insanın kendine dönmesi galiba. Bu nedenle bu hafta aşktan ve 'Aşk'tan bahsediyorum.

Siz hiç, karın boşluğunuza yumruk yediniz mi?

Ben fiziki olarak yemedim, lakin *'Aşk'*la nakavt oldum.

Evet, *'Aşk'* filminden bahsediyorum.

Evet, yaşayan film yönetmenleri arasında olup, en çok rahatsız edici konuları perdeye taşıyan, insanın en tabu meselelerini gözlerimizin içine sokan, velhasıl bütün bilinçaltımızı sorguya çeken **Michael Haneke**'nin son başyapıtını seyrettim ve yıkıldım. Abartmadığımı da söylemeliyim.

Zira bu film sadece bir film değil, hayatın ta kendisiydi.

Haneke neden ve nasıl çoğumuzu yere sermeyi başarıyordu?

***

Aşk, insanoğlunun yaradılışından itibaren sahip olduğu en temel tutkusu, giderek bir hastalığı. Yüreği, ötekinin yüreğinde attıran, onsuz yaşanılamayacak hissini beynimize zerk eden hayli etkili bir virüs adeta.

Aristo, ***"aşk acı çekmektir, lakin aşksızlık da ölmek demektir"*** derken bu benzersiz tutkunun insanı yönettiğini ve hem mutluluğu hem de acıyı yaşattığını söylemek istemiş muhtemelen. Lakin aşksızlığın da onu susuz bırakıp giderek solan bir canlıya dönüştürdüğünü söylemeye de çalışmış...

Şu sözlerin görkemine bakınız:

"Üzgün olduğum zaman, kışın güneşi düşündüğüm gibi seni düşünüyorum. Mutlu olduğum zaman da yakıcı güneşin altında gölgeliği düşünür gibi yine seni düşünüyorum sevgilim.

Hem genç bir çocuk suratın, hem de bir anne kadar bilge yüzün var. Seni bütün bu aşklarla seviyorum..."

Bu satırlar, **Victor Hugo**'nun sevgilisi Juliette Dronet'ye yazdığı tam üç yüz aşk mektubundan birine ait.

Lakin, aşk acısını ölümüne yaşamış **Nietzsche** şöyle tarif edecekti bu benzersiz tutkuyu: ***"insan kendisini sevdiği için başkasına âşık olmuştur. Sevgilisinin varlığı ile mutlu olduğu için sevmiştir onu..."***

İşte bu çetrefilli noktada Haneke, 'Aşk'ta tüm insanlığın ortak tutkusunu masaya yatırıyor. Hayatlarının son dönemlerini yaşayan ve kadının ölümcül bir hastalığa yakalandığı bir çiftin aşkından yola çıkarak atıyor yumruğu seyirciye. ***"Aşk yalnızlık korkusu mu yoksa insanın diğerinin içinde yaşama arzusu mu?"...***

Haneke'nin çiftleri, post modern Batı hayatında yaşlılığın verdiği güçsüzlüğün, yıpranmanın ve acımasız dış dünyanın ağırlığı altında eve kapanmayı yeğlemiş, entelektüel ve birbirlerine deli gibi aşık olduğu görülen bir karı-koca. 'Dış tehlike'lere karşı evlerini adeta bir kaleye dönüştüren, yakınlarını bile sığınaklarına kabul etmeyen ve hastalıkla uğraşan bir çift. Kadın ölümcül hastadır ve giderek erimektedir evin içinde.

Haneke seyirciye gerçek aşkın hislerden ve sözlerden öte davranışlarla alakalı olduğunu, erkeğin hayatını her anlamda hasta karısına adadığını göstererek kanıtlamaya çalışır. Acı çekmekte olan bir insana aşık olanı sınava sokar adeta. Aşk nereye kadar gidebilecektir? Ölüm, aşkı; aşk, ölümü ne kadar etkiler? Kocanın, bütün günlük hayatını ölüme doğru giden eşinin bakımını üstlenerek geçirmesi, ona 'ölümüne' aşık olmasından mıdır, yoksa yalnızlık korkusunun verdiği bilinçaltı bir refleks midir?

Haneke rahatsız ediyor hepimizi. Sonra da öldürücü yumruğu vuruyor hepimize. Tevekkül, kader ve hayatı olduğu gibi kabullenmeye karşı çıkan Batı kültürü insanının, karar alıcı genlerine başvuruyor ve seyirciyi şoke ediyor.

Haneke'nin '*Aşk*'ı, aşkı yüceleştirmenin yanında aşık insanı parçalara ayırıyor ve makineli tüfek misali kesintisizce, aşka dair rahatsız edici soruları sıralıyor. Lakin şunu açıkça hissettiriyor: Yıllar içinde aşkın birikimi arttıkça son bedelin çok ağır olacağını unutmayalım! **Saf aşk** varsa, fatura büyük olacaktır... **Haneke** bir başka saptama daha yapıyor. Aşk'ın saflığını sorgulasa da, başkası için yaptıklarımızın, onun için ne hissettiğimizden daha önemli olduğunu söylüyor. Diğer bir deyişle, aşk sözlerle değil, eylemle yüce noktasına ulaşıyor...

'Aşk', aşk üzerine yapılmış en görkemli ama o derece mide bulandıran ve sorgulayıcı bir film.

Ayrıca; ölüm, yalnızlık korkusu, yaşlılık sorunları ve Batı'daki dış dünyanın acımasızlığı ile Batı burjuva kültürünün yapaylığı üzerine önemli bir eser.

Haneke diğer eserlerinde olduğu gibi, varoluş sorunsalını masaya yatırıyor.

Heyecanla, korkuyla ama bu sefer ölüm ve **'Aşk'**la...

Son söz **Akira Kurosawa**'nın olsun:

"Aşka dair hiç bir anın yoksa eğer, yaşlılığın zor geçecektir."

İvo MOLİNAS /Diğer Tüm Yazıları

428 Yazılar

İsrail’de ne oluyor? 10 Ağustos 2011

“Kötülüğü içimize kim soktu?” 27 Temmuz 2011

Sevgiliniz sizi aldatırsa 13 Temmuz 2011

Her seçim bir vazgeçiştir 29 Haziran 2011

Balkon konuşması 15 Haziran 2011

Yahudi olmak zor zanaat 01 Haziran 2011

Einstein, monogami ve monotonluk 18 Mayıs 2011

Dünyadan umudunu kesenlere masallar 06 Mayıs 2011

50. yılında Eichmann davasının bilinmeyenleri 21 Nisan 2011

Aslan demokrasi 06 Nisan 2011

Nietzsche Japonları tanısaydı ne derdi? 23 Mart 2011

Taksi şoförüne tavsiye 09 Mart 2011

Mutluluk 46’sından sonra geliyormuş 23 Şubat 2011

Denize düşmeden yüzme öğrenilmiyor 09 Şubat 2011

Holokost’u unutma, unutturma 27 Ocak 2011

Umudun tarihi yolculuğu 12 Ocak 2011

2010 Annus Horribilis 29 Aralık 2010

50’yi 5 geçe 15 Aralık 2010

Senin ırkçın, benim ırkçım 01 Aralık 2010

Türkiye-İsrail ilişkileri nereye? 10 Kasım 2010

Fransız gençliğine şapka çıkarıyorum 27 Ekim 2010

“İsrailli neden barışla ilgilenmiyor?” 13 Ekim 2010

Quo vadis Avrupa? 29 Eylül 2010

Neden Şofar’ın sesini bekliyorum 15 Eylül 2010

ŞALOM’a dair 25 Ağustos 2010

Sevgilim İhanet 11 Ağustos 2010

Mütevazı bir kahramanın elvedasız erken ölümü 28 Temmuz 2010

Duvarları kim yıkacak? 14 Temmuz 2010

Namuslu aydın 30 Haziran 2010

Üstünüzden tank geçerse ne yaparsınız? 16 Haziran 2010

Gazze trajedisi - 2 02 Haziran 2010

Adaletsizlik ve Talmud 20 Mayıs 2010

Seçimin en büyük galibi demokrasidir 05 Mayıs 2010

Hüseyin Çelik’le tarihi toplantı 21 Nisan 2010

ABD neden Yahudilere yardım etmedi? 07 Nisan 2010

İsrail nereye gidiyor? 24 Mart 2010

430 Yazılar

KARUNLARIN SONLARI HEP AYNIDIR

Hz. Mevlâna Celâleddin Rumî kaddesellâhü sırrahu'l azîz Mesnevî Şerifinde buyurdu ki;

- (Ey İnsanlar) Kendinize gelin; ondan isteyin başkasından değil. Suyu denizde arayın, kuru derede değil! Başkasından isteneni de o verir. O kimsenin sana meyleden eline cömertliği ihsan eden yine Allah Teâlâ'dır. İtaatinden çekineni bile altınlara gark edip, Karun yapıyorsa itaat eder de ona yüz tutarsan sana neler yapmaz? (c.IV-b.1182-84)
- O Padişah töhmet altına alınanı ihsanları ile Karun gibi zengin ederse suçsuza bakınca neler yapmaz? (c.V-b.2097)
- Ancak Tanrı fermanı erişince toprak, Karun'u altınlarıyla, tahtıyla tâ dibine çekti. (c.I-b.864)
- Hâlbuki bu yer bile Tanrı inayetiyle düşmanı tanıdı! Yer, Musa'nın nurunu gördü, ona iltifat etti, Karun'u ise tanıdı yere geçirdi. (c.II-b.2367-68)
- Arap beyleri bir gün toplanıp Peygamber'in yanına gelerek çekişmeye başladılar. Dediler ki: **"Sen bir beysin, bizim de her birimiz birer beyiz! Şu beyliği bölüşelim, ülkenin sana düşen kısmını al! Her birimiz, kendisine düşen bölüğe razı olsun; sen de artık bizim hissemizden el yıka!"** Peygamber dedi ki:

  "Bana beyliği Tanrı verdi. O, bana başbuğluk ve mutlak bir beylik ihsan etti." Yine Peygamber buyurdu ki:

  "Bu devir, Ahmed'in devridir, bu zaman, Ahmed'in zamanı kendinize gelin de onun emrine uyun!" Kavim ise,

  "Biz de Tanrı'nın takdiri ile hükmediyoruz bize de beyliği veren Tanrı'dır" dedi. Peygamber;

  "Fakat, Tanrı, bana beyliği bir mülk olarak verdi, sizeyse bir vesileyle iğreti. Benim beyliğim kıyamete dek bakîdir iğreti beylikse çabucak geçip gider!" Kavim;

  "Ey emîr çok söyleme; üstün olduğunu iddia ediyorsun, delilin nedir?" dediler.

  Derhal Tanrı'nın kahır emri ile gökyüzünde bir bulut peydahlandı. Sel bastı, bütün o civarı kapladı. O pek korkunç sel şehre yüz tuttu. Şehirliler feryat ederek korkudan kaçışmaya başladılar. <u>Sınama zamanı gelmişti.</u> Şüphenin kalkacağı hakikatin apaçık ortaya çıkacağı zamandı. Peygamber dedi ki:

  "Her bey mızrağını atsın da şu sel dursun!"

  "Hastalıkta da iyi gıdadan olur, kuvvet de! Beyliğinizi bir sınayalım!"

  Hepsi mızraklarını attılar. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem de elindeki sopayı, o buyruklar yürüten inanmayanları âciz bırakan sopayı attı. O coşkun inatçı ve şiddetli sel, bütün o mızrakları saman çöpü gibi önüne katıp sürükledi. Bütün mızraklar kayboldu sopaysa bir gözcü gibi suyun üstünde duruyordu! O sopanın himmetiyle o şiddetli sel, şehirden yüz çevirdi, başka bir tarafa akıp gitti. Bu büyük işi gören Arap beyleri, korkularından hep

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin beyliğini tasdik ettiler. Yalnız hasetleri pek üstün olan üç kişi inanmadı inatlarından büyücü ve kâhin dediler.

[Bende derim ki;]

İğreti beylik böyle zayıf olur Tanrı vergisi olan beylikse böyle yücedir işte. **“Ey soyu sopu belli kişi, o mızraklarla sopayı görmediysen o beylerin adları ile peygamberin adına bak. Onların adlarını kuvvetli, şiddetli ölüm seli sildi süpürdü. Fakat Ahmed’in adı ve devleti baki.**” (c. IV-b.2780- 2800)

- Sizler buna kaza ve kader deseniz de;

“ Durun ayaklarınızın önünde gizli tuzaklar pek çok. Kendinize gelin de belâ çölüne küstahça gitmeyin. Kendinize gelin de körcesine Kerbelâ’ya at sürmeyin!” (c.III-b.830-31)

- Hakk’ta dedi ki, “ Sana bunca zamandır mühlet verdim, fakat benim için ne yaptın? (c.III-2149)

BENDE BU YAYLADAN ŞAHA GİDERİM

Karşıdan görünen ne güzel yayla
Bir dem süremedin giderim böyle
Ala gözlü pirim sen himmet eyle
Ben de bu yayladan şaha giderim

Eğer göverüben bostan olursam
Şu halkın diline destan olursam
Kara toprak senden üstün olursam
Ben de bu yayladan şaha giderim

Bir bölük turnaya sökün dediler
Yürekteki derdi dökün dediler
Yayladan ötesi yakın dediler
Ben de bu yayladan şaha giderim

Dost elinden dolu içmiş deliyim
Üstü kan köpüklü meşe seliyim
Ben bir yol oğluyum yol sefiliyim
Ben de bu yayladan şaha giderim

Alınmış abdestim aldırırlarsa
Kılınmış namazın kıldırırlarsa
Sizde şah diyeni öldürürlerse
Ben de bu yayladan şaha giderim

Pir Sultan Abdal´ım dünya durulmaz
Gitti giden ömür geri dönülmez
Gözlerim de şah yolundan ayrılmaz
Ben de bu yayladan şaha giderim

Söz: Pir Sultan Abdal

BİLMEK VEYA BİLMEMEKTE PAYLAŞIMIN SINIRI

Önceden söylersin alay ederler.
Söylediğin de çıktığında kırk tane yalana kurban ederler.
Veya sızlanıp affını dilerler.
Bilmek veya bilmemek sınırı nedir?
Akıllı ile delilik ne kadar ilişkilidir?
Cevabı zor bir soru……………

"Dâhiler, saniyeler içinde her şeyi ve herkesin içini görebilir. Ancak onlar hakkında inanılmaz olan ise, bazı konulardaki **"olağanüstü cahillikleri"**dir. Yani onların iyi bir anlamda olan **"Olağanüstü cahillik"** leri.
Kimin, kim olduğu ya da kimin kiminle savaştığı onların umurlarında değildir.
Dünya, güneşin etrafında dönüyormuş derler ya; bu da onlar için önemsiz bir bilgidir.
Onlar, gerçekten işe yarar şeyleri bilirler. Gayretleri de sadece işe yarar şeyleri bilmektir. Sıradan insanlar gibi kafalarını çöp değerindeki bilgilerle doldurmaz ve meşgul olmazlar. Çünkü bu gereksiz bilgiler gerekli ve gerçek bilgiye ulaşmada engeldir ve zorlaştırmaktadırlar.
Mesela bu güneş sistemi! Bilmek ne kadar faydalıdır. Bu bilgi çok mu farklılık meydana getirir? Güneşin etrafında değil de ayın etrafında dönseydik, ya da ayıcık şeklinde bir bahçenin çevresinde dolansaydık da, dünya düzeninde bir farklılık oluşturacak mıydı?
Öyleyse düşünün bir defa hastaneler ölmek üzere olan insanlarla doludur. Bir doktor, hastanın başına gidip yataklarının başında ağlayıp dursa, bu ağlama onlara ne gibi bir yarar sağlardı.
İnsanların tehlikede olmasını bilmek veya gerçekleriyle insan hayatlarını bilmek, uyarmak ve söylemek çok şeyi değiştirebiliyor mu?
Sırf bilmek için soru sormak, bilmek veya yazarak bildirmek insanların çok ta umurunda mı? Yahut umurunda olmaları onları kurtaracak mıdır?

- Hayır.

O zaman hepimiz bu hataları yapmaya niçin devam ediyoruz?
………………………..

Not: Sir Arthur Conan Doyle tarafından oluşturulan, Britanyalı hayalî dedektif kahraman Sherlock Holmes'ın düşüncelerinden uyarlanmıştır.

Hz. Mevlâna Celâleddin kaddesellâhü sırrahu'l azizin mesnevi 3. Cildindeki konuya uygun gelecek bir hikâyeyi hatırlamakta fayda var.

HİKÂYE
[Cilt 3: Beyit Numarası 3266]

Bir adamın, Hz. Musâ aleyhisselâmdan hayvanların, kuşların dillerini öğrenmeyi istemesi
Hz. Musâ aleyhisselâma bir delikanlı dedi ki:
" Hayvanların dillerini öğrenmek istiyorum. Bu suretle kurdun, kuşun sözlerini duyayım da dinime ait işlerde ibret sahibi olayım. Çünkü Âdemoğulları'nın bütün sözleri, suya, ekmeğe, şana, şerefe ait.
Belki hayvanların bu dünyadan göçme zamanındaki tedbirleri, bu tedbirler yüzünden başka bir dertleri var!"
3270. Hz. Musâ aleyhisselâm, **" Hadi efendim, hadi… vazgeç bu hevesten… bunun önünde, sonunda pek çok tehlikesi var. İbret almayı, uyanmayı Tanrı'dan dile… kitaptan, sözden, harften, duraktan değil!"** dedi.

Adam, Hz. Musâ aleyhisselâm menettikçe kızıştı, üstüne düştü. Zaten insan, bir şey menedildi mi, o şeye haris olur, büsbütün üstüne düşer!
Dedi ki: **" Ya Hz. Musâ aleyhisselâm, nurun parlayınca her şey, kadrini, kıymetini, senin sayende buldu. Beni bu muradımdan mahrum etmek lûtfuna düşmez ey cömert er!**

3275. **"Bu zamanda Tanrı'nın vekili sensin. Muradımı vermezsen beni meyus edersin."**
Hz. Musâ aleyhisselâm, **" Yarabbi, taşlanmış Şeytan, bu sâf adamla alay mı ediyor? Öğretsem ziyankârlardan olacak, öğretmesem gönlüme bir kötülük gelecek"** dedi.
Tanrı dedi ki: **" Ya Hz. Musâ aleyhisselâm, öğret… çünkü biz, keremimizden hiçbir duayı asla redetmeyiz."**
Hz. Musâ aleyhisselâm dedi ki: **" Yarabbi, sonra pişman olacak, elini dişleyecek, elbiselerini yırtacak.**

3280. **Kudret, herkesin harcı değil… aciz, Tanrı'dan çekinen kişiye sermayedir.**
Eli bir şeye erişmeyen, Tanrı'dan korktu, çekindi, kendisini ibadete verdi… yoksulluk, işte yüzden daima övünülecek bir şeydir!
Zengin zenginliği yüzünden Tanrı tapısından rededildi. Çünkü kudreti var; sabrı terk etti, dilediğini yapıverdi!..
Âcizlik, yoksulluk, insana hırslarla, gamlarla dolu olan nefis belâsından aman verir.
Gam, olmayacak dileklerden meydana gelir. Çünkü gulyabanilere avlanmış olan insan, o olmayacak dileklere alışmış, onlarla huylanmıştır.

3285. Toprak yiyen, toprak ister; o biçare gülbeşekerden hoşlanmaz, gülbeşekeri hazmedemez! "

Ulu Tanrı'dan, Hz. Musâ aleyhisselâma dileğinden bir kısmını olsun öğret… diye vahiy gelmesi

Tanrı, Hz. Musâ aleyhisselâma **" Ya Hz. Musâ aleyhisselâm, sen onun dileğini verde elini aç, dilediğini yapsın!"** dedi.
Dileğini yapmak kudreti, ibadetin tuzudur, lezzetidir. Yoksa bu gökyüzü de ihtiyarsız dönüp durmada.
Fakat düşünüşünden dolayı ne bir sevaba girer, ne bir günaha. Çünkü hesap vakti sevap ta ihtiyarî olarak yapılan işe verilir, azap da!
Zaten bütün âlem Tanrı'yı tesbik eder… fakat bu zoraki tesbihten, bir sevap elde edilemez.

3290. Erin eline kılıcı ver, onu âcizlikten kurtar, onu kudret sahibi yap da ya gazi olsun, ya yol kesici eşkıya!
Âdem, " Keremnâ" sırrına, dilediğini yapabilme kudretiyle erişti… insanların yarısı bal arısı oldu, yarısı yılan!
Müminler, bal arısı gibi bal madeni oldular… kâfirler, yılan gibi zehir madeni!
Çünkü mümin, seçilmiş, helâl otlar yer, tükrüğü bile bal arısı gibi hayat verir!
Kâfire gelince, irin şerbeti içer, gıdasından da zehir meydana gelir!

3295. Tanrı ilhamına erenler, hayatın ta kendisi kesilirler, hava ve hevesle süslenenler ise ölüm zehiri!
İyilik edenler, ihtiyarlarıyla iyilik ederler, uyanık hareketleriyle kendilerini korurlar da o yüzden övülürler, takdir edilirler. Cihandaki bu medihler, bu takdirler, hep ihtiyar yüzünden meydana gelir.
Külhaniler, zindanda oldukça Tanrı'dan çekinirler, zâhit olurlar, Tanrı'yı anarlar!
Fakar kudret gitti mi amel kesada uğrar… kendine gel de ecel, sermayeyi elden almasın!
Kendine gel… kudretin, kâr elde etmek için bir sermayedir. Kudret zamanını kaçırma, kıymetini bil!

3300. İnsan, " Kerremna " kır atına binmiş, ihtiyar dizginini de akıl eline vermiştir.
Hz. Musâ aleyhisselâm, tekrar ona şefkatle öğüt vererek **" İsteğin seni mahcup eder, yüzünü sarartır. Gel, bu sevdadan vazgeç. Tanrı'dan kork. Şeytan, seni aldatmış, o sana ders vermiş!"** dedi.
Adam'ın, yalnız kümes hayvanlarıyla köpeğin dillerini anlamaya razı olması, Hz. Musâ aleyhisselâm aleyhiselâm'ın da onun bu muradını yerine getirmesi
Adam, **" Bari hiç olmazsa kapı dibinde yatıp duran, ev bekçiliği eden köpekle kümes hayvanlarının dillerini öğret."** dedi.

Hz. Musâ aleyhisselâm dedi ki: **" Hadi, peki... bu ikisinin dillerini anlayacaksın, yürü git!"**

3305. Adam, sabah çağı, bakalım sahiden dillerini öğrendim mi, anlayacak mıyım ki? Diye kapının eşiğinde beklemekteydi.
Hizmetçi kadın sofra örtüsü silkerken bir lokmacık bayat ekmek düştü.
Ekmek parçasını horoz, hemencicik kapıverdi. Köpek dedi ki: **"Sen, bize zulmettin.**
Buğday tanesi de yiyebilirsin. Halbuki ben yiyemem ki... yerimde, yurdumda bundan âcizim ben.
Sen buğday da yiyebilirsin, arpa da, darı, mısır gibi başka şeyler de... Halbuki ben bunları yiyemem."
3310. Böyle olduğu halde bizim kısmetimiz olan şu bir parçacık ekmeği bile kapıyorsun!

Horozun köpeğe cevabı

Bu sözü duyan horoz, **" Merak etme, Tanrı sana buna karşılık başka şeyler verir.**
Bu ev sahibinin atı sakatlanacak, yarın sabah, adamakıllı doyacaksın, kederlenme.
Atın ölümü, köpeklere bir bayram olacak... çalışıp çabalmadan bir hayli rızık dökülüp kalacak" dedi.
Adam, bu sözü duyunca derhal atı sattı. Horozun dediği çıkmadı, köpeğe karşı mahcup vaziyette kaldı.

3315. Ertesi günü yine horoz, ekmeği kapınca köpek ağzını açtı, dedi ki:
" A düzenbaz horoz... bu yalan niceye bir? Niceye bir bu zulümkârlık, bu yalancılık, bu kara yüreklilik? Hani at sakatlancak dediydin, nerde? Sen, düzenci körün birisin, sözünde hiçbir doğru yok!"
Her şeyden haberi olan horoz, köpeğe **" Atı sakatlandı, sakatlandı ama başka yerde.**
Atını satıp ziyandan kurtuldu. Uğrayacağı ziyanı, başkalarına yükletti.

3320. **Fakat yarın katırı sakatlanacak, o nimet, ancak köpeklere nasip olacak"** dedi
O haris adam, hemencecik katırı da sattı, dertten de kurtuldu, ziyandan da.
Üçüncü günü köpek, horoza dedi ki: **" Ey beyliği davulla dümbelekle ilân edilen yalancılar beyi, hani, nerede vaadin?"**
Horoz, **" Acele katırı da sattı. Fakat yarın kölesi ölecek.**
Ölünce de akrabası, yoksullara köpeklere ekmekler dağıtacaklar" dedi.

3325. Adam, bunu duyunca köleyi de satıp ziyandan kurtuldu, yüzü parladı, neşelendi.
Şükürler etmekte, âlemde üç ziyandan da kurtuldum.
Kümes hayvanlarıyla köpeklerin dillerini öğrendim de kötü takdirlerden kendimi kurtardım demekteydi.
Ekmekten mahrum kalan köpek, üçüncü gün **" Ey tek, çift atıp duran herzevekil ve yalancı horoz!**

Köpeğe vaat ettiği üç şeyde de yalanı çıkmış olan horozun utanması

"**Yalanın, düzenin niceye bir sürecek? Sen yalandan başka bir söz söylemez misin?"** dedi.

3330. Horoz dedi ki: **" Haşa... ne ben yalan söylerim, ne benim cinsimden olan öbür horozlar. Biz yalandan yunmuş, arınmışız!**
Biz horozlar, müezzinler gibi doğru söyler, güneşi gözetler, vakit geldi mi ki diye bekler dururuz!
Bizi bir leğen altına kapatsalar yine içten içe güneşi gözler, onun nerede olduğunu anlarız.
Velîler, güneşin bekçileridir. İnsanlar içinde Tanrı sırlarını bilir, anlar onlar.
Tanrı, bizi namaz vaktini bildirmek üzere Âdemoğluna hediye etmiştir.

3335. **İçimizden biri yanılır da vakitsiz öterse o ötüşü ölümüne sebep olur.**
Vakitsiz " Haydin namaza" dememiz, kanımızı mübah eder.
Mâsum olan, yanılmayansa ancak vahye mahzar olan can horozudur.
Kölesini de sattı. Köle satılır satılmaz öldü, alan da iki kat ziyana girdi.
Malını kaçırdı ama iyi bil ki kendi kanına girdi.

3340. **Bir ziyana uğramak, birçok ziyanları defedecekti. Cismimiz, malımız, canlarımıza fedadır; canımıza gelecek belâ, cismimize, malımıza gelir.**
Gazaba uğradın mı padişahlara malını verir, başını kurtarırsın.
Fakat iş bilmez cahil misin? Kazaya düşünce padişahtan malını kaçırmaya kalkışırsın.

Horozun ev sahibinin ölümünü haber vermesi

Fakat şimdi de yarınki gün ev sahibi ölecek. Mirasına konan feryat ve figan ederek bir öküz kesecek.
Yarın, adam ölünce sana epeyce yemek düşecek.

3345. Köyde halk da, ileri gelenler de kurban etleri, lalangalar, yemekler yiyecekler.
Yoksullara, köpeklere bir hayli öküz eti, koca koca ekmekler dağıtılacak.
Atın, eşeğin, kölenin ölümü, bu ham mağrura gelecek kazayı defedecekti.
Fakat o, malının ziyan olmasından ve bu yüzden derde düşmesinden kaçtı, malını çoğalttı… çoğalttı ama kendi kanına girdi!
Dervişlerin bu riyazatları neden? Çünkü cisme verilen o eziyetler, canların bakasına sebep olur.

3350. Salik, ebediliğe erişmese nasıl olur da tenini hastalıklara uğratır, helâk eder?
Ruhu, karşılığında elde edeceği şeyleri görmese insan, elini açar da cömertlik eder, ibadette bulunur mu?
Kâr ummaksızın veren ancak Tanrı'dır, Tanrı'dır, Tanrı!
Yahut da Tanrı huylarıyla huylanmış olan, nur olan, Tanrı parıltısını elde eden Tanrı velîsi.
Çünkü o ganidir, ondan başka herkes yoksul. Bir yoksul, karşılık ummadan al diyebilir, mal verebilir mi?

3355. Çocuk, elmayı görmedikçe kokmuş soğanı elinden bırakır mı hiç?
Bütün alışverişlerde maksat var. Herkes, bir şey elde etmek için dükkânına geçmiş, kurulmuştur.
Yüzlerce güzel matahlar gösterir, gönlünden elde edeceği karşılığı düşünür durur.
Ey din ulusu, bir selâm bile duymazsın ki selâm veren, sonunda yenini, yakanı yakalamasın.
Kardeş, ben halkın ileri gelenlerinden de, geri kalanlarından da tamahsız bir selâm bile işitmedim vesselâm!

3360. Yalnız Tanrı'nın selâmında bir tamah yoktur… işte o kadar. Sen ev ev, yer yer onu ara, gaflet etme!
Ben ağzı güzel kokan adamın ağzından hem Tanrı haberini duydum, hem Tanrı selâmını!
Bu Tanrı erlerinin selâmını da canla, gönülle kabul eder; Tanrı selâmını onların selâmından duyar, içerim.
Çünkü onun selâmı da Tanrı selâmı olmuştur. Çünkü o, kendi varlığını ateşlere atmış, yakmıştır.
Kendi varlığından ölmüş, Tanrı'yla dirilmiştir. Onun için Tanrı sırları, iki dudağının arasından çıkıp durmadadır.

3365. Riyazatta tenin ölümü diriliktir. Bu bedenin eziyet çekmesi ruha ebedîlik verir.
O habis herif de horoz ne diyecek diye kulak vermiş dinliyordu.

O adamın, horozdan ölüm haberini duyunca Hz. Musâ aleyhisselâma koşması

Bunları duyunca ateşlenip koşa koşa Hz. Musâ aleyhisselâm Kelimullah'ın kapısına dayandı.
Korkudan kapısının toprağına yüz sürmekte, Ey Kelîm, feryadıma yetiş demekteydi.
Hz. Musâ aleyhisselâm, **" Yürü, yüzünü yerlere döşe de kurtul. Mademki usta oldun, kuyudan sıçra, çık!**

3370. **Hadi Müslümanlara ziyan ver, keseni, dağarcığını iki kat doldur.**

Ben, sana aynada görünen bu kaza ve kaderi kerpiçte gördüm.
Akıllı kişiye, sonda görülecek şey önceden görünür, gönlüne doğar; bilgisi az kişiye sonunda!" dedi.
Adam tekrar feryat edip dedi ki: **" Ey iyi ahlâklı, lûtfet. Başıma kakma yüzüme vurma.**
Ben, iyiliğe lâyık bir adam değilim, ancak öyle hareket edebilirdim... ettim de. Sen, benim liyakatsızlığıma iyi bir karşılık ver, lûtfet."

3375. Hz. Musâ aleyhisselâm, **" Oğul, şastten bir oktur fırladı, geri gelmesi âdet değildir ki.**
Fakat bir iyilikte bulunmak isterim; ölüm zamanı imansız kalmayasın, imanlı ölesin.
İmanını yoldaş edindin mi dirisin... imanla gittin mi ebedîsin" dedi.
Tam bu sırada adamın hali değişti gönülü bulandı, leğen getirdiler.
Bu, yemekten meydana gelen gönül bulantısı değil, ölüm alâmeti! A ham betbaht, kayetmenin ne faydası var sana?

3380. Dört kişi alıp evine götürdüler. Adamcağızın ayakları birbirine dolaşıyordu.
Hz. Musâ aleyhisselâmın öğüdünü dinlemiyor, halifelikte bulunuyorsun ha... Fakat kendini çeliği sağlam bir kılıcın üstüne atıyorsun!
Kılıç, senin canını alıverir, hiç utanıp sıkılmaz. Kardeş, bu senin lâyığındır, lâyığın!

Hz. Musâ aleyhisselâmın, o adamın imanla ölmesi için duası

Hz. Musâ aleyhisselâm, o seher çağı duaya başladı: **" Yarabbi, sen, onun imanını alma.**
Padişahlıkta bulun, bağışla onu... o yanılmış, şaşırmış, haddini bilmemiş, haddinden fazla ileri gitmiş!

3385. **Bu bilgi, senin harcın değil dedim ama sözümü anlamadı. Başımdan savuyorum sandı.**
Sopasını ejderha yapabilen kişi ejderhaya el atabilir.
Dudağını yumup söylemeyen, sırrı gizleyebilen, gayb sırrını öğrenebilir.
Su kuşundan başka kuş denize atılmaz, artık anlayıver... doğrusunu Tanrı daha iyi bilir.
O da suda yaşayan kuş olmadığı halde denize atıldı, boğuluyor... ey merhametli Tanrı, sen elini tut!"

Ulu Tanrı'nın Hz. Musâ aleyhisselâm aleyhisselâm'ın duasını kabul etmesi

3390. Tanrı dedi ki: **" Peki... imanını bağışladım. Hattâ dilersen şimdi dirilteyim de...**
Değil yalnız onu, hatırın için bütün ölüp gömülmüş olanları dirilteyim.
Hz. Musâ aleyhisselâm, **" Yarabbi, bu dünya ölümlü dünyadır. Sen, onu aydınlık âlemde dirilt.**
Bu fena dünya, varlık dünyası değil. Sonunda yine ölecek değil mi... âriyet dirilmede ne fayda var?
Sen, şimdi onlara, gözlerden gizli olan " Ledeyna muhdarun" yurdunda rahmet saç!" dedi.
[Hepsi toplandığı zaman huzurumuza getirileceklerdir. (Yasin, 32)]

Haluk HEPKON
TEORİ DERGİSİ
MART 2009 - SAYI: 232

ZEİTGEİST: KOVA ÇAĞI MUHALEFETİ

"Zeitgeist", "zamanın ruhu" anlamına gelen Almanca bir terimdir. Hegel'in tarih felsefesinde önemli bir yere sahiptir. Ama bu terim daha sonraları değişikliğe uğramış ve belirli tarihsel dönemlerin karakteristik özelliklerini vurgulamak için kullanılır olmuştur. Peter Joseph'in 2007 yılında çektiği *Zeitgeist: The Movie* isimli belgeselden sonraysa Zeitgeist'a bambaşka bir anlam yüklenmiştir. Belgesel özellikle gençler arasında kısa bir süre içerisinde popüler olmuş ve sisteme yönelik köktenci bir eleştiri olarak ele alınmıştır. *Zeitgeist: The Movie'nin* orijinali İngilizcedir, ama belgeseli internette aralarında Türkçenin de dâhil olduğu birçok dilden altyazıyla izlemek mümkündür. Zeitgeist'ın günde 70 bin kişi tarafından indirilerek seyredildiği düşünülürse, etkisi ve yaygınlığı hakkında bir fikir sahibi olmak kolaylaşacaktır. Nitekim belgeselin ikinci bölümü 2008 yılında *Zeitgeist: Addendum* ismiyle yayımlanmış ve kısa süre içerisinde büyük yankı yaratmıştır, ikinci filmin de başarıya kavuşmasıyla birlikte, Zeitgeist'ın toplum ve doğa hakkındaki görüşleri hemen her yerde tartışılmıştır. Kısa süre içinde sistem ve ABD eleştirisi dendiğinde akla Zeitgeist gelmeye başlamıştır. Ülkemizde kendisini solda ifade eden kişi ve grupların bile bu filmden bir referans olarak bahsetmeye başlamaları, işin geldiği noktayı anlamak açısından önemlidir.

İzlemeyenler için film hakkında kısa bir ön bilgi verelim. İlk belgesel *Zeitgeist: The Movie* üç bölümden oluşmakladır. Birinci bölümde bir Hıristiyanlık ve Yahudilik eleştirisi yapılmaktadır. İkinci bölümde 11 Eylül Olayları'nın ABD tarafından yapıldığı iddia edilmektedir. Üçüncü bölümde ise perde arkasındaki bazı gizli güçlerin "tek dünya devleti" oluşturmak için çaba gösterdikleri ileri sürülmektedir. İkinci belgesel *Zeitgeist: Addendum* ise dört bölümden oluşmaktadır. *Addendum'un* ilk bölümü para sisteminin nasıl ayakta durduğuna yönelik bir takım iddialarla başlamaktadır. İkinci bölümde kendisini "ekonomik tetikçi" diye tarifeden John Perkins isimli birisinin ABD'nin. IMF'nin ve Dünya Bankası'nın dünyayı nasıl sömürdüğüne ilişkin anlattıkları aktarılmaktadır. Üçüncü bölümde Jacque Fresco isimli birisi "Venüs Projesi" diye adlandırdığı akla zarar bir ütopyadan bahsetmektedir. Dördüncü bölümse doğa ile insan arasındaki ilişkilere değinmekte ve inşanın doğa ile bir ve bütün olması gerektiğini iddia etmektedir.

New Age siyasete giriş

Aslına bakılırsa Zeitgeist belgesellerinde bir tür sistem ve küreselleşme eleştirisi gerçekten de vardır. Ama burada dikkat edilmesi gereken asıl nokta Zeitgeist'ın meselelere bakış açısının, tam da bu küreselleşmenin kültürel sonuçlarından birisi olan New Age akımların bakış açısına tıpatıp benzemesidir. Lafı dolaştırmaya gerek yok. Zeitgeist, New Age kültürünün bir ürünüdür ve türünün bütün örnekleri gibi zırvadan ibarettir.

Sondan başlayalım. Ekoloji, New Age akımların siyaset sahnesine çıkmalarında kilit bir role sahiptir. Bunun en tipik örneği şimdilerde fazla tartışılmayan Arne Naess'in "derin ekolojisi"dir. Buna göre ekoloji, insanı merkez alan sığ bakış açısını terk etmelidir. İnsanın doğadaki diğer varlıklardan bir farkı yoktur. Doğanın kendisine has bir dengesi ve aklı vardır: bu akıl, insan aklının da ötesindedir. Bu noktadan sonra mistisizme kayış başlamakta, iş dünyanın ve üzerinde bulunan canlı cansız her şeyin ortak bir ruha sahip olduğunu ileri süren "Gaia" saçmalıklarına kadar gitmektedir.

Nitekim bu akımı temsil eden Fritjof Capra ve Charlene Spretnak'a göre ekolojik bilinç tinsel bilinçtir. Capra ve Spretnak"ın birleştiği bir başka nokta da sola düşmanlıktır. Onların kafasında "yeşil hareket" soldan ya da onu anımsatan her şeyden arındırılmalıdır. Çevreci New Age akımların siyasi tercihleri konusunda başka örnekler de mevcuttur. Alman Yeşiller Partisi'nin kurucularından Herbert Gruhl bu konuda ilk akla gelen isimlerdendir. Gruhl, 1982'de Ökologish Demokratischen Partei'ı (Ekolojik Demokrat Parti'yi) kurmak üzere Yeşiller'den ayrılmıştır. Ama bir süre sonra bu da yetmemiştir. Gruhl, söz konusu parti bütün dayatmalarına rağmen aşırı sağcı Die Republikaner (Cumhuriyetçi Parti) ile

ittifak yapmayınca oradan da ayrılmış ve Unabhaengige Ökologen Deutschlands'ı (Almanya Bağımsız Ekolojistleri'ni) kurmuştur. Gruhl, ekolojiyle yabancı düşmanlığını birleştiren ilk kişi olmuştur. Bu konuda Almanya örneği tek değildir. Fransa'da Nouvelle Droite (Yeni Sağ) da derin ekolojiye büyük ilgi duymaktadır. İngiliz derin ekolojist Edward Goldsmith'in Doğu mistisizmiyle sulandırdığı görüşleri de Avrupa'daki Neonazi çevrelerde ilgi uyandırmaktadır. Her etnik grubun kendi ekolojik çevresinde kalması gerektiğini savunan Goldsmith'in görüşlerinin, ana malzemesi yabancı düşmanlığı olan bu çevreler tarafından benimsenmesi son derece doğaldır. Bu konuda bir başka örnek de ABD'den verilebilir. Amerikalı derin ekolojist Bili Devall, 1998 yılında bir konferansta "Geçmişteki Meksikalı haydutlar gibi tecavüz, yağma ve cinayetle uğraşan Meksikalı göçmenlerin engellenmesi gerektiğini" söylemiştir. Devall ayrıca Kaliforniya kızılcam ormanına tehdit oluşturan Maxxam şirketinin sahibinin "suçlu bir Yahudi kapitalisti" olduğunu da belirtmeye özen göstermiştir. Devall'in yandaşı George Sessions da bu konferansta ekoloji hareketi içerisindeki birçok kişinin sol görüşlere sahip olmasından yakınmış ve toplumsal adalet konularının, dikkatleri ekolojik bunalımın gerçek nedeni olan "aşırı nüfus"tan uzaklaştırdığını ileri sürmüştür.

"Earth First!" (Önce Dünya) çevresel eylem grubunun eylemcilerinden biri olan Dave Foreman ise aynı mantık çerçevesinde şunları söylemiştir: "Etiyopya'da yapabileceğimiz en kötü şeyin yardım etmek, en iyi şeyin ise yalnızca doğanın kendi dengesini bulmasına izin vermek. Oradaki insanları açlığa terk etmek gerektiğini söylediğimde, bunun canavarca olduğunu düşünüyorlar. Buna alternatif ise müdahil olmak ve hiçbir zaman tam bir ömür yaşamayacak olan bu yarı ölü çocukları kurtarmaktır. Onların gelişmesi durdurulmuş olacaktır. Ve on yıl içinde olacak şey şudur: iki katı insan acı çekecek ve ölecektir".

Bütün bunların ışığında *Addendum'un* doğa ile bütünleşme fikrine ayrılan son bölümüne bakıldığında benzerliklerin çarpıcı olduğu hemen görülecektir. Ünlü mistik Jiddu Krishnamurti'nin sözleriyle başlayan bu bölüm New Age öğretileri açık bir biçimde yansıtmaktadır. Doğada her şey birbiriyle ilişkilidir. İnsanla börtü böcek arasında bir fark bulunmamaktadır. Dünyayı tek bir organizma olarak gören yeni bir bilinç gelişmiştir. İçimizdeki tanrısallığı hissetmemiz ve bunu bir öğreti yapmamız gerekmektedir.

Ekonomik tetikçinin zırvaları

Benzerlikler bununla sınırlı değildir. Capra kamusal yaşamın hemen hemen her alanına nüfuz ederek, iktisadı, politikayı, medyayı kontrol eden, pek çok ulusal hükümetten daha güçlü, her şeye muktedir şirketlerden bahsetmektedir. *Addendum'un* ikinci bölümünü oluşturan John Perkins'in konuşması da bu fikirlerden derin bir biçimde etkilenmiş gibidir. İnternetteki sayfasına girenlere Capra'nın kitaplarını tavsiye eden Perkins, var olan sistemi "Corporatocracy", yani "Şirketokrasi" diye nitelemektedir. Bir Ekonomik Tetikçinin hilafları isimli bir pehlivan tefrikasının da yazarı olan Perkins, Zeitgeist'ın konuk oyuncu olarak katıldığı bu bölümünde, ABD'nin Dünya Bankası ve IMF aracılığıyla dünyayı nasıl sömürdüğünü: Güney Amerika'da, Asya'da ve Ortadoğu'da ne tür pislikler tezgâhladığını, yaşadıklarından örnekler vererek anlatmaktadır. Kısacası Perkins Amerika'yı yeniden keşfetmemekte; bilinen şeyleri tekrarlamaktadır. Ama bazı söyledikleri, en kibar ifadeyle, "alışılmışın dışında"dır. Örneğin Perkins, "şirketeokrasi"ye ve "imparatorluk"a karsı mücadelenin geldiği noktayı Kova Çağı'na geçişle ilintilendirmektedir. Buna göre Kızılderililer, Mayalar, Güney Amerika'daki çeşitli kabileler ya da Himalayalar'da yaşayanlar 1990'larda yeni bir dönemin başlayacağını söylemektedir. Zamanımız özel bir andır ve bu dönemde doğmuş olduğumuza göre bir'"özel görevi"mizin olması gerekmektedir. Bu döneme New Age (Yeni Çağ), Kova Çağı ya da Beşinci Güneşin Başlangıcı demek mümkündür. Ama Perkins'in favorisi, yüreği ve mistisizmi temsil eden "Akbabanın Yolu" ile aklı ve mantığı temsil eden "Kartalın Yolu"nun 1990'larda birleşeceğini ileri süren "Akbaba ve Kartal Kehaneti"dir. Perkins'e göre kartal ile akbaba bu şansı değerlendirirse, sıradışı bir kuşak yaratılacak ve yeni bir cağ başlayacaktır.

Şaşırtıcı gelebilir, ama gelmemelidir. Bu akıllara zarar tespitlerden de anlaşılacağı üzere Perkins su katılmamış bir New Age taraftandır. Örneğin dilimize çevrilmiş ama Bir Ekonomik Tetikçinin itirafları

kadar ses getirmemiş Psiko Yolculuk adlı bir başka kitabında, meraklısına çeşitli şuur boyutlarına nasıl seyahat edilebildiğini anlatmaktadır. Kaldı ki, Dalai Lama ile olan muhabbetini ballandıra ballandıra anlatan Perkins de bu durumu hiçbir şekilde saklamamaktadır. Şirketler ve ABD hakkında herşeyi bildiğini iddia eden Perkins, sağır sultanın bile malumu olan CIA ile Dalai Lama arasındaki ilişkileri es geçmektedir.

Zaten yazdıkları dikkatle okunduğunda Perkins'in ABD ve "şirketokrasi" diye tarif ettiği sistem hakkında söylediklerinin alışıldık muhalefet biçimlerinden farklı olduğu görülecektir. Ona göre şirketokrasi ile mücadelenin yolu şirketleri değiştirmekten geçmektedir. Yani şirketlerle gidilip konuşulacak ve onlar da azami kâr etme isteklerinden vazgeçecektir. Dünyanın gidişatını düzeltme mücadelesinde bu şirketler Perkins ve yoldaşlarının "potansiyel müttefikleredir. Suç bu kurumlarda değil, bizim onlar hakkındaki algılarımızdadır. "En güçlü kurumlarımız" olan ticari kuruluşlar "tekneye dolan suyu boşaltma işi"nin başına geçmelidir. ABD'nin varlığıysa Perkins'e güç ve moral vermektedir. Ona göre tarihte ilk kez bu ülke söz konusu kötü gidişi durdurabilecek beceriye, paraya ve güce sahiptir.

Din eleştirisi karikatürü

Belgesellerin New Age bakış açısından hareketle *Zeitgeist: The Movie'nin* ilk bölümündeki sözde din eleştirisinin sırrını da çözmek mümkündür. Aslında bu sanıldığı ve sunulduğu gibi bir din eleştirisi değil, olsa olsa bir din eleştirisi karikatürüdür. Doğru bir eleştirel bakış ancak dini, ortaya çıktığı ve geliştiği toplumsal şartlarla birlikte ele almakla

mümkündür. Tarih dinlerin ve sahtekârlıkların değil bunların eşlik ettiği toplumsal değişimlerin tarihidir. 2000 yıldır dünyanın büyük bir bölümünü hâkimiyeti altında tutmuş bir dinin, "sahteciler tarafından dokunmuş bir saçmalıklar kumaşı" olduğunu söylemekle din eleştirisi yapılamaz. Oysa *Zeitgeist a* göre din, şimdiye kadar görülen en büyük aldatmacadır. Yahudilik ve Hıristiyanlık neredeyse herşeylerini eski Mısır dininden almıştır. İncil, kendisinden önce bilinen dini efsaneleri kullanmış bir astro-ilahi metinden ibarettir.

Bu türden bir eleştiri ancak söz konusu dinin hangi toplumsal koşullarda onaya çıktığı ve yayıldığı açıklanabilirse bir anlam ifade eder. İlk döneminde Hıristiyanlık, benzerleri arasından sıyrılıp, neden ve nasıl ezilen insanlar arasında yayılmıştır? Constantin döneminde neden ve nasıl devlet dini haline gelmiştir? Bu soruların üstünden atlayarak işi basitçe intihallerle ve sahtekârlıklarla açıklamanın ciddiye alınır bir tarafı bulunmamaktadır.

Üstelik bu komik açıklama gayreti de son derece tuhaftır. Hıristiyanlık ve diğer bütün dinler kendilerinden önce gelen dini geleneklerden cömertçe faydalanmış, sonra da aralarına yapay sınırlar çekmeye çalışmıştır. Dolayısıyla Hıristiyanlık antik Mısır kültüründen ve astrolojiden faydalanmış olabilir: muhtemelen de faydalanmıştır. Ama *Zeitgeistın* yapımcılarının Hıristiyanlığa dolaylı ya da dolaysız etkide bulunan diğer gelenekleri bir kenara bırakarak sadece Mısır bağlantısı üzerinde durmaları son derece anlamlıdır. Jordan Maxwell, Gerald Massey gibi ciddiye alınması mümkün olmayan kaynaklarından da anlaşılacağı üzere film, dini ezoterik (Batıni) bir bakış açısıyla eleştirmekte, New Age akımların sıklıkla tekrarladığı hurafeleri gevelemenin ötesine geçmemektedir.

Kaldı ki *Zeitgeistın* kurgusu zaten bilinen şeyleri tekrarlamanın ötesinde abartma ve yanlışlarla doludur. Örneğin sözde belgeselde Mısır tanrısı Horus'a ve Mitra'ya üç kralın taptığı, her ikisinin de on iki havarisi olduğu ve çarmıha gerildikleri. Krişna'nın 25 Aralık'ta doğduğu söylenmektedir. *Zeitgeistta* bahsedilen benzerlikler Horus'a değil babası Osiris'e aittir. Horus'un çarmıha gerildiği ve 12 havarisinin olduğu bilgisi yanlıştır. 25 Aralık'ta doğan Krişna değil Mitra'dır. İncil'de, *Zeitgeistta* iddia edildiği gibi, üç kraldan değil, üç hediye veren bilgelerden bahsedilir. İncil'de bu hikâyeden bahsedilme sebebi astrolojik bağlantılar değildir. İsa'nın doğduğu Betlehem Başak burcunun İbranice adı değil, Davut peygamberin şehrinin adıdır. Aslında yeni din, İsa peygamberi Davut peygamberle ilintilendirerek astrolojik değil politik bir açılım yapmaya çalışmaktadır. Nitekim bahsi geçen üç hediye Saba Melikesi tarafından Süleyman'a verilen hediyelerin aynısıdır ve orada da takımyıldızlara değil

Davut'un soyuna vurgu yapılmaktadır. Tıpkı 12 havarinin burçlara değil İsrail'in on iki kabilesine bir gönderme içermesi gibi.

Meseleye bu açıdan bakınca Zeitgeist'taki Kova Çağı ile ilgili vurguların nedeni kendiliğinden anlaşılacaktır. Bütün bunlar Batı'daki ezoterik grupların ve New Age akımların dillerinden düşürmediği "Kova Çağı"na, yani dinin Ortodoks değil heterodoks yorumlarının öne çıkacağı yeni bir döneme girildiğine dair inanışların sonucudur. Burada önemli olan bir başka noktaysa İznik Konsülü'nden beri (gerçek gnostik) Hıristiyanlığın Vatikan tarafından kontrol altında tutulduğu mesajıdır. Bu saçma ve hiçbir tarihsel veriyle desteklenmeyen mesajı, komplo teorilerinin karanlık dünyasına giriş için bir tür bilet saymak mümkündür.

Mağarada yaşayan Araplar ve 11 Eylül

Ezoterizm ile komplo teorileri arasında kopmaz bir bağ bulunmaktadır. Nitekim *Zeitgeist: The Movie'*de bu durum son derece barizdir. 11 Eylül Olayı ile ilgili bölümde David

Ray Griffrn, Jim Marrs, Garry Ailen, Anthony Sutton gibi aşırı sağcı komplo teorisyenlerinin deli saçması fikirlerine yer verilmektedir. Üçüncü bölümde ise "perde arkasmdakiler"den bahsedilmekte, İmparatorluk denilen sistemin CFR, Bilderberg, Üçlü Komisyon gibi örgütler tarafından yönetildiği ileri sürülmektedir. Bunların amacı herkese bir çip yerleştirmek ve "tek dünya devleti"ni kurmaktır. Aslında her iki bölümde de filmdeki ABD karşıtlığıyla çelişen ilginç vurgular bulunmakta, sistem eleştirisi bir noktadan sonra güzellemeye dönmektedir. Bunlara göre ABD'nin, yaşanan bütün bu işlerde hiç suçu yoktur. ABD'nin ne yapacağına sistemin ekonomik-politik ihtiyaçları değil, bir avuç insan karar vermektedir. Söz konusu insanlar perde arkasında saklanmaktadır ve ABD'nin yaptığı bütün kötü işlerin günahı bunların boynunadır. Örneğin 11 Eylül'ü, Griffin'in ırkçı deyişiyle, **"Mağaralarda yaşayan bir Arap"ı**n gerçekleştirmesi mümkün değildir. Saldırıyı sistem yapmıştır. Ona karşı koymak mümkün değildir. Örneğin ABD Irak'ta da zafer kazanmıştır; ama öylesi işlerine geldiği için basına işgale karşı direnişin güçlü olduğuna dair haberlerin sızmasına müsaade etmektedir.

Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta bulunmaktadır. ABD'de Milis Hareketi gibi aşırı sağcı grupların ABD'ye yönelik bir takım sözde eleştirileri bulunmaktadır. Ama bu eleştiriler dünyanın bu tarafında yapılanlardan çok farklıdır ve daha çok federal hükümet kurumuna yöneliktir. Bu Neonazi özentisi gruplar arasında *Zeitgeistın* kaynak olarak gösterdiği isimlerin etkisi büyüktür. Bu gruplar aynı zamanda Yeni Dünya Düzeni'ni de eleştirmektedir. Doğal olarak bu eleştiri de bizlerin yaptığından çok farklıdır. Örneğin Des Griffın Fransız ve Ekim devrimlerinin İlluminati, CFR ve Üçlü Komisyon tarafından düzenlendiğini, Yeni Dünya Düzeni'nin ve Tek Dünya Devleti'nin asıl amacının ABD'yi sosyalistleştirmek olduğunu iddia etmektedir.

Aslında *Zeitgeistın* ne menem bir şey olduğunu anlamanın en kolay yolu kaynak olarak gösterdiği kişilere ve onların savundukları fikirlere bakmaktır. Örneğin *Zeitgeistın* "değerli" kaynaklarından Jim Marrs dünyayı uzaylıların yönettiğine inanmaktadır. Ona göre Marduk gezegeni dünyaya çarpacaktır ve ABD'yi yönetenler ezoterik bağlantıları sayesinde bunu bilmektedir. Bu yüzden söz konusu çarpışmadan en az etkilenecek bölge olan Ortadoğu'da yeni yerleşimler kurmayı hedeflemektedirler. Irak'taki müzelerin yağma edilmesinin nedeni kadim medeniyetlerden günümüze kalan tarihi eserlerdeki bu konuyla ilgili uyarılan gizlemektir. *Zeitgeistın* bir diğer evlere şenlik kaynağıysa Anthony Sutton'dur. Surton, Sovyetler Birliği'nin ve Nazi Almanyası'nın aynı kişiler, yani bir avuç ABD'li kapitalist, tarafından kurulduğunu ileri sürmektedir. Yani faşizm ve komünizm bir ve aynıdır: her ikisini de bir avuç kötü niyetli kişi yönetmektedir. Bu kişiler "Kurukafa ve Kemikler" denen bir örgütü oluşturmaktadır. Baba-oğul Bush'lar emperyalist bir ülkenin yöneticisi oldukları için değil bu örgüte üye oldukları için Irak'ın işgaline girişmiştir. Kısacası Zeitgeist, ABD'deki aşırı sağcıların sisteme yönelik, aslında incir çekirdeğini doldurmayan sözde eleştirilerini ve saçma sapan komplo teorilerini, sistem karşıtlığı adı altında pazarlamaya kalkmaktadır.

Çözüm ve mücadele önerileri

Peki, bütün bu tuhaf tarih ve dünya kurgusu nereye bağlanmaktadır? *Zeitgeistın* herşeye muktedir bu

sistemden mağdur ve mustarip olan insanlara önerdiği çözüm yolu nedir? *Zeitgeistın* bu soruya yanıtları basittir. Bankaları boykot et, televizyonu kapat, yüzünü daha az suyla yıka, internete yüklen, meditasyon yap, alternatif enerjiye yönel. Bu arada Zeitgeist hareketinin kitap ve DVD'lerini satın alarak yaymak da son derece güzel bir hareket olarak kabul edilmektedir. Kısacası New Age'ci *Zeitgeist,* kıvrak bir vücut çalımıyla "para sistemi"ne karşı tepkileri bile paraya dönüştürmeyi becermektedir.

Tam da burada Jacque Fresco'nun akıllara ziyan '"Venüs Projesi"nden bahsetmek gerekiyor. Fresco'ya göre komünizm, faşizm, serbest piyasa aynıdır. Bir tek bolluk içinde, paranın olmadığı, kimsenin çalışmasına ihtiyaç olmayan bir toplumu, yani bir tür Şirinler köyünü, yaratmayı hedefleyen "Venüs Projesi'' farklıdır. Hiçbir toplumsal dinamiğe dayanmayan, temenniler ile araya sıkıştırılmış rüzgâr, gelgit ya da güneş enerjisi ve teknoloji lafları üzerine yükselen bu projeyi, olsa olsa bir ütopyanın karikatürü olarak görmek gerekir.

Sonuç yerine

Görüldüğü gibi, *Zeitgeistın* ve üzerinde yükseldiği fikri yapının ciddiye alınacak bir tarafı bulunmamaktadır. Ama günde onbinlerce kişinin söz konusu saçmalığı internetten indirdiği düşünüldüğünde, meselenin hafife alınamayacağı daha iyi anlaşılacaktır. Bu sözde belgeselin popülaritesinin nedenleri ve sonuçları üzerine kafa yormak gerekmektedir. ABD saldırganlığına karşı dünya çapında bir karşı çıkış yükselmektedir. Söz konusu karşı çıkış, zamanımızın ruhuna uygun bir cehaletle döllendiğinde ortaya *Zeitgeist* türü saçmalıkların çıkması doğaldır. Bu türden sözde sistem eleştirilerinin söz konusu karşı çıkışları yozlaştırması ve iğdiş etmesi kaçınılmazdır. Bu yüzden *Zeitgeist* ve benzerleri "deli saçması" denilerek göz ardı edilmemeli, üzerine üzerine gidilmelidir. İçinde yaşadığımız coğrafyada antiemperyalizmin ne kadar önemli olduğunu unutmamak gerekmektedir. Son derece ciddi bir iştir ve meczupların eline bırakılması mümkün değildir.

Üzerinde durulması gereken ikinci şeyse bu sözde emperyalizm ve sistem karşıtlığının, bu saçma sapan tarih kurgusunun, bu New Age zırvaların ve komplo teorilerinin solda, az da olsa, bir iz bırakmış olmasıdır. Bu durum son derece vahim bir hatadır. Dinlemeden, içeriğini anlamadan her sözde sistem ve ABD eleştirisine paye vermeyi sadece eğitim eksikliğiyle açıklamanın mümkün olmadığı ortadadır. New Age hurafeleri ve ABD'li aşırı sağcı grupların antikomünist zırvalarını referans olarak göstermenin anlaşılabilir ve hoş görülebilir bir tarafı bulunmamaktadır.

DAMGALANIYORUZ

Sürü halinde yaşamak, canlıların doğadaki tehlikelere karşı korunmak için geliştirdikleri en iyi stratejilerden biridir. **"Hayatta kalma güdüsü"** nedeniyle pek çok cins birlikte yaşar.

Öte yandan, sürüdeki tüm canlılar doğal olarak birbirinin aynısı değildir. Farklı özellikleriyle ayırt edilir bazıları. Sürüdeki statüsünü, değerini ya da fonksiyonunu belirlemek için ayrılırlar. Doğadaki canlılar sürü içindeki pozisyonlarını genellikle zekâlarıyla, davranışlarıyla, sesleriyle ve güçleriyle belirler. Liderler böyle çıkar. Fakat işler her zaman doğal sürecinde oluşmaz. Dışarıdan müdahalelerle sürü içindeki canlıların ayırt edilmesi de gerekebilir.

Sürüdeki bir canlıyı nasıl ayırt ederiz? En basit haliyle işaret koyarak. Yani damgalayarak, işaret veya damga kelimeleri, İngilizce "mark" anlamında kullanıldığına göre, bir başka değişle markalayarak. Demek ki canlılardaki bu **"marka kullanımının"** en temel nedeni ayırt edilebilmektir. Peki, acaba ne tür canlılarda bu marka tutku halindedir?

Garip olan şudur ki, sadece "insan" isimli canlı bu damgalamayı kendi isteğiyle ve rızasıyla kendi kendisine uygular. Çünkü biz insanlar akıllıyızdır, diğer canlılar gibi her zaman uzun, doğal süreçlerle uğraşmayız. Zekâ ve davranış gibi angarya bulduğumuz yöntemlerin yanı sıra dışarıdan yardım da alırız sürüdeki sosyal statümüzü belirlemek için. İşte bu uyanıklığımız yüzünden bizler kendimizi markalar, yani damgalarız.

Marka yaratıcılarının ve halkla ilişkiler uzmanlarının hazırladıkları markaları görünen yerlerimize basarız, asarız veya takarız. Giysilerimizle, saatlerimizle, gözlüklerimizle damgalarız vücudumuzu. Hatta üzerimizde taşıdığımız damgalar bizi tatmin etmez. Dahası, damgalar bizi taşımaya başlar. Arabalarımız, evlerimiz, sitelerimiz, marka olsun isteriz. Çünkü bizi sürüden ayırt eden damgalarımızdır. Ve bizler gösterdiğimiz bu damgalarımıza göre değerlendirileceğimizi düşünürüz. "Damgalanmak" yani "markalanmak" için yaşarız farkında bile olmadan.

O halde işte kritik sorular: **"İnandığımız ve temsil ettiğimiz dünya görüşü mü markalarımızı belirliyor; yoksa markalar mı dünya görüşümüzü ve değerlerimizi belirliyor? Bu durumda biz seçtiğimiz markaları mı temsil ederiz, yoksa seçtiğimiz markalarımız mı bizi anlatır ve temsil eder?"**

Sürünün içinde yaşayan bizler, markaların taşıdığı düşünce ve değerleri savunan, paylaşan ve bu sayede onları deneyimle- yen bireyleriz. Kendimizi anlatırken tanımlarımızın içine kendimize yakın bulduğumuz markaları yerleştiririz. Günümüzde düşüncelerimize, hayat felsefemize ve elbette zevklerimize en uygun markaları seçiyor ve bunlar aracılığıyla sürünün geri kalanına kendimizi ifade ediyoruz. O yüzdendir ki büyük markalar sadece logo ve kelimelerden oluşmuyor, içlerini dolduruyorlar. Tüketiciler alacakları ürün veya hizmetin fiyat ve kalitesi bir yana, taşıdığı mesajlara bakarak karar veriyorlar. Bilinçli tüketici dediğimiz kesim, o markanın yaşamdaki duruşuna bakıyor:

"Üretimi yapılırken çocuk işçi çalıştırılıyor mu?

Kullandığı hammaddelerde ne kadar seçici?

Evrensel değerlere, insan haklarına ne kadar önem veriyor? Siyasi veya dini duruşu nasıl?"

Yaşadığımız dijital çağda tüketiciler her yerde çok hızlı bilinçleniyorlar, farkındalıkları artıyor. Böylece damgalarımızı daha özenle seçiyoruz.

………

Etrafımızda her geçen gün **"markalaşan insanlar"** artarken, kimin gerçek, kimin çakma olduğunu anlamak için **"marka"** kavramının temelini oluşturan **"süreklilik"** faktörünü de unutmamalı.

Şimdi, kim kişisel bir markadır, kim değildir kararını sen ver.

Kaynak:

Feray ALPAY, Markadaş, Kanes Yay.-Birinci Basım: 2012, İstanbul, s.24-25

http://www.ferayalpay.com/Kimdir

CAM KIRILDIĞINDA..

Türkiye'nin her yerini kapsadığını iddia eden telefon operatörünün müşteri hizmetleri numarasını aradığında kimse cevap vermeyince aklından ne geçer? Kredi kartı borcunu soracağın bankanın müşteri hizmetlerini aradığında sürekli tekrarlayan bir müziği dakikalarca dinlemek zorunda kalarak bekletildikten sonra telefon hattı kesilince içinden neler söylersin? İlk kez yıkandığında çamur rengine dönüşen çok pahalı siyah gömleği iade etmek için mağazaya götürdüğünde, sana şüpheli gözlerle bakarak, "Bunu neyle yıkadınız?" diye soran tezgâhtara ne dersin?

Çoğu zaman işletmelerin üzerinde bile durmadıkları küçük ayrıntılar zamanla çok büyük olumsuz sonuçlara yol açıyor. İlk bakışta farkına bile varılmayan önemsiz olarak görülen detayların şirketlerin sonunu hazırlayabileceği gerçeği, işletmeleri ayrıntıya önem verme konusunda her geçen gün daha dikkatli davranmaya sevk ediyor. Çünkü her şey tek bir kırık camla başlıyor.

> Ayrıntıya önem verme konusunda **"Kırık Cam Teorisi"** olarak bilinen yaklaşım, sadece işletmelere değil, politikadan eğitime kadar pek çok alanda insanlara yol gösteriyor. James O. Wilson tarafından ortaya konulan **"Kırık Cam Teorisi", ABD'li suç psikologu Philip Zimbardo'nun 1969'da yaptığı bir deneyden ilham alınarak geliştirilmişti.** Zimbardo deneyinde, New York'ta suç oranının yüksek olduğu yoksul Bronx bölgesine ve daha zenginlerin yaşadığı San Francisco'daki Palo Alto semtine birer "1959 model Oldsmobile" otomobil bırakmıştı. Plakaları sökülen ve kaputları aralık bırakılan her iki otomobil de sahipsiz görünüyordu. Zimbardo, yoksulların yaşadığı Bronx'taki otomobilin üç gün içinde tamamen yağmalandığını gördü. Zenginlerin semtindeki otomobile ise bir hafta boyunca kimse dokunmamıştı. Bunun üzerine Zimbardo, zenginlerin yaşadığı bölgedeki **"yağmalanmayan"** otomobilin kelebek camını çekiçle kırıp izlemeye devam etti. Ve kelebek camını kırdığı otomobilin de kısa süre içinde yağmalandığına şahit oldu. "Demek ki," diyordu Zimbardo, "İlk camın kırılmasına izin vermemeliyiz. Kırılmışsa da tamir etmeliyiz. Aksi halde kötü gidişatı engelleyemeyiz."

James Q.Wilson'un teorisine göre çevrede kırık camlı veya tamir edilmemiş bir tek bina varsa, bu binanın diğer camları da birer ikişer çevredeki serseriler tarafından kırılır. Çünkü insanlar ya bu binada kimsenin yaşamadığına ya da sahiplerinin binayla ilgilenmediklerine inanırlar. Sonrasında ise bu durum hemen yayılır ve mahalleyi de şehri de etkisi altına alır.

Müşterisine şüpheyle bakan bir tezgâhtar dakikalarca beklettikten sonra müşterinin suratına kapanan bir telefon hattı veya asabi bir alo sesi işletmedeki **"kırık bir cam"** olabiliyor. Bu yüzden işletme içindeki kırık cam olup olmadığının sürekli olarak takip edilmesi ve tespit edildiğinde de derhal tamir edilmesi gerekiyor. Kırık camı işletme fark etmezse, müşteriler ya da rakipler fark ediyorlar; işletmenin düzensiz, başıboş ve sahipsiz olduğunu düşünüyorlar ve sağlam camları da acımasızca kırıyorlar. Öylece kırık halde duran bir cam, diğer camların da kırılabileceğine dair bir haklılık düşüncesi üretiyor içimizde.

Bir köşede atılmış duran çöp torbası, oraya çöp atmanın genel bir alışkanlık olduğunu söylüyor bize. Çok geçmeden biz de o alışkanlığa uyuyor ve alışık olunanı yapmakta haklı görüyoruz kendimizi. Cam ilk kırıldığında hafife alınıp umursanmayınca ve tamir edilmeyince, kırık camlar artıyor ve bir süre sonra işletme harabeye dönüyor. İşyerindeki önemsiz görünen problemleri hızla çözmek, benzeri hataların tekrarlanmasını ve bu ufak problemlerden güç alan daha büyüklerinin oluşmasını önlüyor.

> New York'un efsaneleşen belediye başkanı Giuliani, 1994 yılında belediye başkanlığına seçildiğinde, New York kentinde suç oranı zirveye ulaşmıştı. Giuliani sekiz yıllık belediye başkanlığı sırasında New York'taki adi suç oranını çok büyük oran-

da azaltmayı başardı. Giuliani, "Suçlarla mücadelede nasıl başarılı oldun?" diye soranlara kırık camları işaret ediyordu: "Önce küçük konulardan başladım. Terk edilmiş bile olsa, bir binada bir cam kırıldığında hemen tamir ettirdim. Bir binanın köşesine biri, bir torba çöp bırakınca bir süre sonra her geçen çöpünü oraya bırakır ve çok kısa bir sürede dağlar gibi çöp birikir. Ben ilk bırakılan çöp torbasını kaldırttım."

İşletmenin üretim bandındaki bir aksaklık, kullanılan malzemedeki bir terslik veya departmanlar arasındaki uyumsuzluk, müşteri tarafından hemen algılanamayabiliyor. Ancak işletmenin pazarlama iletişimindeki bir çatlak, doğrudan müşterinin gözüne batıyor. Pazarlama iletişimini, işletmelerin içini ve dışını gösteren pencere camları gibi düşünebiliriz. Bir işletmenin çöküş süreci önce tek bir pencere camının kırılmasıyla başlıyor. Cam hemen tamir edilmezse, oradan geçenler o işletmede düzeni sağlayan bir otorite olmadığını düşünüyor, diğer camları da kırmakta sakınca görmüyorlar. Ardından daha büyük sorunlar geliyor. Bir süre sonra o işletme, tüm müşterilerin terk ettiği bomboş bir harabeye dönüşüyor.

Öyleyse kırık bir cam görünce ya onu değiştireceğiz ya da **"Bir kereden bir şey olmaz."** veya **"Bize bir şey olmaz abi."** diyeceğiz. Tercih bizim.

Kaynak:

Feray ALPAY, Markadaş, Kanes Yay.-Birinci Basım: 2012, İstanbul, s.146-148

http://www.ferayalpay.com/Kimdir

CAM KIRILDIĞINDA..

Türkiye'nin her yerini kapsadığını iddia eden telefon operatörünün müşteri hizmetleri numarasını aradığında kimse cevap vermeyince aklından ne geçer? Kredi kartı borcunu soracağın bankanın müşteri hizmetlerini aradığında sürekli tekrarlayan bir müziği dakikalarca dinlemek zorunda kalarak bekletildikten sonra telefon hattı kesilince içinden neler söylersin? İlk kez yıkandığında çamur rengine dönüşen çok pahalı siyah gömleği iade etmek için mağazaya götürdüğünde, sana şüpheli gözlerle bakarak, "Bunu neyle yıkadınız?" diye soran tezgâhtara ne dersin?

Çoğu zaman işletmelerin üzerinde bile durmadıkları küçük ayrıntılar zamanla çok büyük olumsuz sonuçlara yol açıyor. İlk bakışta farkına bile varılmayan önemsiz olarak görülen detayların şirketlerin sonunu hazırlayabileceği gerçeği, işletmeleri ayrıntıya önem verme konusunda her geçen gün daha dikkatli davranmaya sevk ediyor. Çünkü her şey tek bir kırık camla başlıyor.

Ayrıntıya önem verme konusunda **"Kırık Cam Teorisi"** olarak bilinen yaklaşım, sadece işletmelere değil, politikadan eğitime kadar pek çok alanda insanlara yol gösteriyor. James O. Wilson tarafından ortaya konulan **"Kırık Cam Teorisi", ABD'li suç psikologu Philip Zimbardo'nun 1969'da yaptığı bir deneyden ilham alınarak geliştirilmişti.** Zimbardo deneyinde, New York'ta suç oranının yüksek olduğu yoksul Bronx bölgesine ve daha zenginlerin yaşadığı San Francisco'daki Palo Alto semtine birer "1959 model Oldsmobile" otomobil bırakmıştı. Plakaları sökülen ve kaputları aralık bırakılan her iki otomobil de sahipsiz görünüyordu. Zimbardo, yoksulların yaşadığı Bronx'taki otomobilin üç gün içinde tamamen yağmalandığını gördü. Zenginlerin semtindeki otomobile ise bir hafta boyunca kimse dokunmamıştı. Bunun üzerine Zimbardo, zenginlerin yaşadığı bölgedeki **"yağmalanmayan"** otomobilin kelebek camını çekiçle kırıp izlemeye devam etti. Ve kelebek camını kırdığı otomobilin de kısa süre içinde yağmalandığına şahit oldu. "Demek ki," diyordu Zimbardo, "İlk camın kırılmasına izin vermemeliyiz. Kırılmışsa da tamir etmeliyiz. Aksi halde kötü gidişatı engelleyemeyiz."

James Q.Wilson'un teorisine göre çevrede kırık camlı veya tamir edilmemiş bir tek bina varsa, bu binanın diğer camları da birer ikişer çevredeki serseriler tarafından kırılır. Çünkü insanlar ya bu binada kimsenin yaşamadığına ya da sahiplerinin binayla ilgilenmediklerine inanırlar. Sonrasında ise

bu durum hemen yayılır ve mahalleyi de şehri de etkisi altına alır.

Müşterisine şüpheyle bakan bir tezgâhtar dakikalarca beklettikten sonra müşterinin suratına kapanan bir telefon hattı veya asabi bir alo sesi işletmedeki **"kırık bir cam"** olabiliyor. Bu yüzden işletme içindeki kırık cam olup olmadığının sürekli olarak takip edilmesi ve tespit edildiğinde de derhal tamir edilmesi gerekiyor. Kırık camı işletme fark etmezse, müşteriler ya da rakipler fark ediyorlar; işletmenin düzensiz, başıboş ve sahipsiz olduğunu düşünüyorlar ve sağlam camları da acımasızca kırıyorlar. Öylece kırık halde duran bir cam, diğer camların da kırılabileceğine dair bir haklılık düşüncesi üretiyor içimizde.

Bir köşede atılmış duran çöp torbası, oraya çöp atmanın genel bir alışkanlık olduğunu söylüyor bize. Çok geçmeden biz de o alışkanlığa uyuyor ve alışık olunanı yapmakta haklı görüyoruz kendimizi. Cam ilk kırıldığında hafife alınıp umursanmayınca ve tamir edilmeyince, kırık camlar artıyor ve bir süre sonra işletme harabeye dönüyor. İşyerindeki önemsiz görünen problemleri hızla çözmek, benzeri hataların tekrarlanmasını ve bu ufak problemlerden güç alan daha büyüklerinin oluşmasını önlüyor.

> New York'un efsaneleşen belediye başkanı Giuliani, 1994 yılında belediye başkanlığına seçildiğinde, New York kentinde suç oranı zirveye ulaşmıştı. Giuliani sekiz yıllık belediye başkanlığı sırasında New York'taki adi suç oranını çok büyük oranda azaltmayı başardı. Giuliani, "Suçlarla mücadelede nasıl başarılı oldun?" diye soranlara kırık camları işaret ediyordu: "Önce küçük konulardan başladım. Terk edilmiş bile olsa, bir binada bir cam kırıldığında hemen tamir ettirdim. Bir binanın köşesine biri, bir torba çöp bırakınca bir süre sonra her geçen çöpünü oraya bırakır ve çok kısa bir sürede dağlar gibi çöp birikir. Ben ilk bırakılan çöp torbasını kaldırttım."

İşletmenin üretim bandındaki bir aksaklık, kullanılan malzemedeki bir terslik veya departmanlar arasındaki uyumsuzluk, müşteri tarafından hemen algılanamayabiliyor. Ancak işletmenin pazarlama iletişimindeki bir çatlak, doğrudan müşterinin gözüne batıyor. Pazarlama iletişimini, işletmelerin içini ve dışını gösteren pencere camları gibi düşünebiliriz. Bir işletmenin çöküş süreci önce tek bir pencere camının kırılmasıyla başlıyor. Cam hemen tamir edilmezse, oradan geçenler o işletmede düzeni sağlayan bir otorite olmadığını düşünüyor, diğer camları da kırmakta sakınca görmüyorlar. Ardından daha büyük sorunlar geliyor. Bir süre sonra o işletme, tüm müşterilerin terk ettiği bomboş bir harabeye dönüşüyor.

Öyleyse kırık bir cam görünce ya onu değiştireceğiz ya da **"Bir kereden bir şey olmaz."** veya **"Bize bir şey olmaz abi."** diyeceğiz. Tercih bizim.

Kaynak:

Feray ALPAY, Markadaş, Kanes Yay.-Birinci Basım: 2012, İstanbul, s.146-148

http://www.ferayalpay.com/Kimdir

TUZAK

> **Süpermarketin rafları arasında dolaşırken kâğıt havlu reyonunun önünde durdun ve aynı marka ürünün farklı paketlerini incelemeye başladın. 4'lü paket kâğıt havlunun fiyatı 7 TL; 8'li paketin fiyatı 10 TL ve 12'li paketin fiyatı 16 TL. Hangisini satın alırsın?**

Hayatımızdaki her şey evde, işyerinde, sokakta ve hatta süpermarkette aldığımız kararlarlar doğrultusunda şekilleniyor ve gerçekleşiyor. Doğru kararlarımız toplumdaki yerimizi ve yaşam kalitemizi belirliyor. Karar almanın temelinde ise bize sunulan seçenekler yatıyor. Aslında doğru dediğimiz karar, sunulan seçenekler içinde bize uygun olduğunu düşündüğümüz tercihlerden oluşuyor. Peki ya bize bu seçenekleri sunanlar, seçenekleri kendi çıkarları doğrultusunda hazırlıyorlarsa ve tercihlerimiz esnasında bizi yönlendiriyorlarsa, neyin doğru olduğundan nasıl emin

olabileceğiz? Yani seçenekleri kuruyorlarsa?

Pazarlama iletişiminde **"tuzak etkisi"** ya da **"asimetrik baskınlık etkisi"** olarak karşılık bulan **"Decoy Effect",** işte tam da bu durumu ortaya koyuyor. Bu "tuzak pazarlama" yöntemi, tüketicilerin bir ürün veya hizmet hakkında karar verme süreçlerine etki ederek tüketici davranışlarına yön vermek için kullanılan bir pazarlama tekniği.

Bizler karar verme sürecini **"kıyaslama"** yaparak yönetiyoruz. Etrafımızdaki her şeyi birbirlerine göre kıyaslayarak algılıyor ve zihnimizde konumlandırıyoruz. Genellikle tek bir mutlak değeri yargılarken bocaladığımız için değerleri ve faydaları karşılaştırarak karar vermek her zaman tercih ettiğimiz bir yöntem. Ve zihnimiz pek çok konuda olduğu gibi kıyas yaparken de en kolay seçeneği tercih ediyor. İnsan beyninin bu zaafını bilenler, satın almak için odaklanan kişinin arada kaldığı seçeneklere bir alternatif daha ekleyerek karar vermesini kolaylaştırıyor ve satışı gerçekleştiriyorlar. Bir ürünü başka bir ürünün daha iyi bir değerde görünmesi için yem gibi kullanabiliyorlar. Daima kolay cevapları arayan insan beyni, üçüncü bir seçeneğin ortaya çıkması durumunda kararını değiştiriyor. Üçüncü seçenek sunulduğu anda insan beyni rasyonellikten uzaklaşarak kendi kararını değil, satıcının istediği kararı veriyor. Şirketlerin birbirine benzeyen yapıda ürünlerinden oluşan geniş bir ürün gamının altında yatan ana sebeplerden birisi bu. Şirketler, ellerindeki alternatifleri kullanarak müşteri algısını istedikleri yöne çekebiliyor, kendileri için yüksek kâr sağlayan mal veya hizmetleri daha kolay satabiliyor ya da ellerindeki stokları bu yöntemle eritebiliyor.

> Bu pazarlama tekniği oldukça basit fakat sonuç getirici. Kot pantolon satın almak için mağazaya girince ne istediğimi öğrenen satıcı, önce bana satın almayacağımı düşündüğü bir pantolon öneriyor. Bu ilk önerisi ya çok pahalı veya düşük kaliteli bir kot pantolon oluyor. Ben**, "Çok pahalı."** dediğim zaman önce bu ürünün markasını söylüyor ve ithal olduğunu anlatıyor ve **"Bir de bunun yerlisi veya markasızı var."** diyerek ikinci bir alternatif ürün çıkarıyor. Satıcı aslında bunu da tercih etmeyeceğimi biliyor. Ben ikinci gösterdiğini de beğenmeyince, ardından üçüncü bir alternatif daha çıkarıyor. Satıcı, bunu tercih edeceğime neredeyse yüzde yüz emin. Çünkü bu alternatif, fiyat olarak ilk sunduğu üründen daha ucuz. Ancak markası, özellikleri ve kalitesi itibariyle ikinci alternatifle kıyaslandığında ise çok daha üstün. Satıcı bu ürünün geçen sezon malı olduğunu ve tesadüf bu ya, tam da benim bedenime göre tek bir tane kaldığını anlatıyor. **"Eh, kot pantolon bu, geçen sezondan kalsa ne olur ki."** diye düşüneceğim için de ürünü satın alıyorum.

Bir gün içinde sana sunulan tercihleri gözden geçirdiğinde ne kadar çok "tuzak etkisi" altında karar verdiğine şaşırırsın. Günlük iş hayatında verdiğin ekonomik kararlardan yaz tatili için seçtiğin otele kadar, satın aldığın kot pantolondan seni yönetmesi için seçtiğin siyasetçilere kadar bu etki yaşamını biçimlendirir. Hatta öyle yaygındır ki bu durum, bazen farkında bile olmadan sen de başkalarına uygularsın.

> **En baştaki kâğıt havlu sorusuna dönecek olursak, hangi paketin yem olduğunu bulursan, doğru kararı da vermiş olursun. Bir başka deyişle, eğer önünde bir yem fark ediyorsan tuzağa giriyorsun demektir, uzaklaş!**

Kaynak:

Feray ALPAY, Markadaş, Kanes Yay.-Birinci Basım: 2012, İstanbul, s.160-162

http://www.ferayalpay.com/Kimdir

HZ. ÂDEM'İN ELMA'SI, GÜNÜMÜZÜN MARKASI

Modern ilaç biliminin kurucusu olarak kabul edilen ve XVI. yüzyılda yaşayan İsviçreli doktor ve kimyager **Paracelsus**, **"Tüm maddeler zehirdir, ilacı zehirden ayıran dozudur."** diyerek zehre doz

kavramını getirmişti.

Gün geçmiyor ki herhangi bir ürünü zehirle ilişkilendi- ren haber yayınlanmasın basında. Gıda markaları zehir saçıyor, ünlü giyim markalarında zehirli kimyasallar bulundu, sütte kanser riski, genetiği değiştirilmiş ürünler, zehirli oyuncaklar, boya kalemleri, makyaj malzemeleri, mamalar, biberonlar... Hangisi doğru, hangisi yanlış? Kime inanacak tüketici? En ünlü markalar bile nasibini alıyor bu zehir salgınından, içinden fare kuyruğu çıkan kolayı herkes duydu ama kuyruğu kimin bulduğunu hiç kimse bilmiyor. Genelliklemiş ile biten kaynağı belirsiz ithamlar gene de markalara ciddi zararlar veriyor.

İşin garip tarafı tüketiciler kaynağı belirsiz söylentilere bu derece itibar gösterirken **"bilinçsiz marka kullanımının"** hayatlarını nasıl zehirlediğinin farkında bile değiller. Günümüzde marka kavramı sadece pahalı ve lüks ürünlerin tekelinden çıkıp farklı gelir gruplarına ait tüketicilere de hitap ettiği için zengin de fakir de markaya ulaşabiliyor. Artık 15 liraya da, 1,500 liraya da marka bir tişört satın alabiliyorsun. Herkes gelirine oranla uygun bir marka ürüne sahip olabiliyor. Ya geliriyle orantısız olarak markaya sahip olmak isteyenler? Bilinçsiz marka kullanımı bu noktada ortaya çıkıyor ve esas bu durum "zehir saçıyor."

Bu zehir öyle büyük boyutlara ulaştı ki nasıl olup da gözden kaçtığını anlamak zor. On binlerce lira geliri olan birisinin birkaç yüz liraya marka bir ayakkabı satın alması ancak kendi tasarrufu ve tercihi olarak açıklanabilir. Ya asgari ücret alan birisinin belirli bir markanın büyüsüne kapılıp da maaşının yarısıyla o ayakkabıyı satın almasını nasıl açıklarsın? Bilinçsizce marka tutkusu öyle bir zehir ki anca Paracelsus'un **"Zehri zehir yapan dozudur!"** yaklaşımıyla açıklarsın.

Marka, modern yaşantının bir parçası ve bunu yok saymak mümkün değil. Marka kişinin toplumdaki statüsünü belirleyen ve prestij getiren bir araç iken, bilinçsiz ve hesapsız kullanımı kişiyi bağımlı hale getiriyor ve ekonomik olarak bataklığa sürükleyebiliyor. Sonunda da peşinde koştuğu ve sahip olmak için varını yoğunu harcadığı marka ona prestij yerine **"ayranı yok içmeye, taht-ı revanla gider tuvalete"** şeklinde eleştiriler getiriyor. Artık yaşadığımız zamanda ve toplumda marka, dozunda kullanıldığında bir ilaçtır. Buna karşı sosyal ve profesyonel alanda kişilik, erdem ve statü eksikliğimizi tamamlamak için bağımlılık oluşturduğunda ve sahip olabilmek için harcanan bedeller nedeniyle ekonomik yıkım yarattığında "zehir" haline gelmiştir.

Adem, Havva ve Yasak Elma insanoğlunun en eski hikâyesi. Tanrı önce Âdem'i, sonra da Âdem'in kaburga kemiğinden Havva'yı yaratır. Onları cennet bahçesine alır, bahçedeki ağaçlardan diledikleri meyveyi yemelerine izin verir. Ancak elma ağacını yasaklar. Ama Havva yılanla özdeşleştirilen şeytan tarafından sunulan yasak elmanın cazibesine kapılınca kandırılıp elmayı kendisi de yer, Âdem'e de yedirir. Tanrı, yasak elmayı yedikleri için Âdem ve Havva'yı cennetinden kovar. Cennet bahçesinde sahip oldukları tüm meyvelere rağmen illaki elmayı isteyen insan, bugün sahip olduğu markalarla yetinmeyip neden daha ulaşılmaz markaların peşine düşer? Üzerinde elma logosu olan cep telefonuna ulaşmak için bankadan tüketici kredisi alan o kadar çok Âdem ve Havva var ki. Ayartıcı yılan, yani şeytan, cazip ve çekici elma yerine günümüzde âdemoğluna marka sunarak kandırıp zehirliyor olmasın? Âdem'in elması günümüzün markası mı oldu?

İki yılan ormanda sürünürken biri diğerine sorar:

"Ya kaydeş, biz zehiyli yılan mıydık?"

"Hıı, zehirliyiz, niye ki?"

"Az önce dilimi ıssıydım da..."

Dilimizi ısırınca kendimizi zehirlememek için **"dozaja dikkat!"**

Kaynak:

Feray ALPAY, Markadaş, Kanes Yay.-Birinci Basım: 2012, İstanbul, s.9-11

http://www.ferayalpay.com/Kimdir

ROTANIZI DEĞİŞTİRİN

Orta büyüklükte bir süpermarkette 15,000 civarında farklı barkot numaralı ürün satılıyor. Büyük hipermarketlerde ise bu ürün çeşitliliği 50,000'i buluyor. Şimdi bir düşün bakalım, geçen ay kaç farklı ürün satın aldın?

Araştırmalar gösteriyor ki ortalama bir ailenin ay boyunca süpermarketten satın aldığı farklı ürünlerin çeşidi 100'ü geçmiyor. Bu demek oluyor ki on binlerce ürünün içinden en fazla 100 ürün seçiyoruz.

Öte yandan gene benzer araştırmalar gösteriyor ki satın aldığımız ürün markalarının çok azım sürekli satın alıyoruz. Seçtiğimiz ürünlerin markaları çoğunlukla birkaç satın almada bir değişiyor. Günümüzde çoğunlukla ihtiyaç için değil, heves için tükettiğimizden ötürü, ancak tutkuyla bağlandığımız markaları sürekli satın alıyoruz. İşte bu yüzden satın alma kararlarımızı tamamen heveslerimiz yönetiyor.

Giyimdeki moda rüzgârları yerini çok hızlı esen fırtınalara bıraktı. Sezonluk moda yerine haftalık modayı takip ediyoruz.

Fast Food'un yanı sıra "Fast Fashion" kavramı yaşantımıza çoktan girdi. Alışveriş merkezlerinde yaşıyoruz artık. Birkaç hafta önce gezdiğimiz mağazaya bakalım yeni ürünler var mı diye tekrar dalıyoruz. Aynı ürünleri görünce de hevesimiz kırılıyor.

Bu değişimin farkındaki markalar, müşterilerinin uzun yıllar boyunca tutkuyla bağlandığı ürünlerinin alt kategorilerini yaratıyor, farklı ürün çeşitliliğine gidiyor. Çok ünlü bir içecek markası herkesçe bilinen içeceğinin diyetini çıkartıyor, yetmiyor diyetinin de farklı çeşitlerini piyasaya sürüyor. Adeta tavşanın suyunun suyu.

Dünya küçülüyor, ticaret hacmi artıyor. Yıllar önce ulusal pazarlarda yaşanan rekabet artık küresel boyutlara taşındığından herkes her yerde birbirinin rakibi. Tüketici, internet teknolojisi sayesinde tüm dünyaya erişimini arttırıyor. Her şeyi görüyor, biliyor ve istiyor. Bunun üzerine üretici daha çok çeşit sunuyor. Tüketici bu kadar zengin çeşit karşısında bocalıyor, rasyonel satın alma kriterlerini tamamen terk ederek heveslerine göre davranıyor. Bunun üzerine üretici daha çok alt kategorilere yöneliyor, çeşitliliğini arttırıyor. Ve bu çeşit çılgınlığı her geçen gün daha da artarak devam ediyor.

Değişimin farkında olan şirketler, buna ayak uydurmak için birbirleriyle yarışıyorken inadına bildiğini okuyan şirketleri zor günler bekliyor. Medyada boy gösteren yönetim kurulu baş- kanlarının **"Sektörün lider şirketi olarak b i z . . d i y e başlayan ve gururla anlattıkları yatırımları, tüketicinin hiç ilgisini çekmiyor. Tüketici, "Biz en eski markayız, biz her zaman kaliteliyiz, biz en büyüğüz."** tarzında kalıplaşmış yaklaşımlara sırtını dönüveriyor. Tüketici farklılık istiyor ve bu farklılığı sağlamanın en kestirme yolu da çeşitlilikten geçiyor. Şirketin gücüne veya büyüklüğüne güvenerek gelişimi ve değişimi reddederek inatla yerini korumaya çalışmak faciaya tam yol ilerlemek anlamına geliyor.

> Dev savaş gemisindeki gözcü, tam karşısında bir ışık görür görmez hemen kaptana bildirir. Kaptan karşısında gördüğü ışığa doğru ışıkla, "Derhal rotanızı değiştirin." mesajı gönderir. Karşıdan yanıt gelir: **"Siz derhal rotanızı değiştirin."** Kaptan kızar ve bir mesaj daha yollar: "Ben bir amiralim ve bu geminin kaptanıyım. Çarpışma rotasındayız. Derhal rotanızı değiştirmenizi emrediyorum." Yanıt gecikmez: "Ben üçüncü sınıf bir denizciyim ve derhal rotanızı değiştirmenizi tekrarlıyorum!" Kaptan öfkeden çıldırmak üzereyken bir mesaj daha gönderir: "Ben tam üzerine doğru gelen dev bir savaş gemisindeyim." Cevap kısadır: **"Ben de deniz fenerindeyim!"**

Kaynak:

Feray ALPAY, Markadaş, Kanes Yay.-Birinci Basım: 2012, İstanbul, s.109-111

http://www.ferayalpay.com/Kimdir

DUYULAR VE DUYGULAR

Tüketicinin satın alma kararını etkilemenin en kestirme yolunun duygularına ulaşmak olduğunu pazarlama İletişimcileri çoktan keşfettiler. Duygulara ulaşmanın en kestirme yolu da duyulardan geçiyor.

Ürünleri en kolay görerek veya tadarak birbirlerinden ayırt edebiliyoruz. Bu yüzden satın alma kararını verirken ürünü görmek ve tadına bakmak en belirleyici faktör. Ancak günümüz alışveriş dünyasında yan yana duran iki farklı kolalı içecekten, iki kazaktan, iki televizyondan ya da iki cep telefonundan hangisinin daha iyi olduğuna sadece tadına, şekline ve rengine bakarak karar veremiyoruz. İşte o noktada devreye marka giriyor ve o ürünün markasını algılamamıza göre satın alma kararımızı veriyoruz. Ve o markayı gördüğümüzde hatırlamamız için bir logo, duyduğumuzda hatırlamamız için de şarkı ya da cıngıl dediğimiz sesler kullanılıyor.

Öte taraftan internetten alışveriş her geçen gün artıyor. Birkaç yıl öncesine kadar **"Görmeden asla almam."** diye düşündüğümüz ürünleri hiç görmeden sadece bilgisayarımızın tuşlarını kullanarak internet üzerinden kapış kapış alıyoruz. Peki, öyleyse satın alma kararını verirken ürünü görme konusunu bu güne kadar gereğinden fazla mı önemsemişiz? Markalar logolarını ve cıngıllarını tanıtmak için yıllarca boşuna mı para harcadılar yoksa? On binlerce logo ve sesi nasıl aklımızda tutacağız, nasıl ayırt edeceğiz?

Markette ya da pazardaki müşteriler, çuvaldan avuçladıkları pirinç tanelerini parmak uçlarıyla ayıklarcasına neden incelerler? Ne görüyorlar ki minicik pirinç tanelerine bakarak? Sanırsın ki Süpermen avucunda tuttuğu pirinç tanelerini kızıl ötesi ışınıyla büyüklük, renk, nem ve kırık oranlarına göre tasnif ediyor. Pirinç ve bakliyat paketleyicileri, ürünlerini ne kadar janjanlı paketler içinde sunarlarsa sunsunlar, müşteri hâlâ ürüne dokunmak istiyor. Açık bakliyat satışının bu derecede yaygın olmasının tek sebebi paketleme maliyetleri olmayışından dolayı ucuz olması değil. Tüketici satın alma kararını verirken parmak uçlarındaki sinirler aracılığıyla dokunma duyusunu da kullanmakta ısrar ediyor. En modern mağazalar bile giysileri herkes dokunsun diye pazar tezgâhlarının üzerindeki gibi öylece gelişigüzel yığıyorlar. Müşteriler, fiziksel temasa geçtikleri, dokundukları ya da ellerine aldıkları ürünlere daha çok güven duyuyorlar. Oyuncak kutularındaki delikler veya elektronik mağazalarındaki teşhir ürünleri dokunma duyumuzu tetikleyerek satın alma kararı vermemizi sağlıyor. **"Doku pazarlaması"** kavramı önemini arttırırken, firmalar ürünlerinin **"pürüzsüz, kaygan, yumuşak ya da kadife"** gibi çekici ve iç gıcıklayıcı dokulara sahip olmasına özen gösteriyor.

Son yıllarda beyin görüntüleme teknolojisinin gelişmesiyle yaşantımıza giren **"neuromarketing"** araştırmaları gösteriyor ki pazarlama iletişiminin en son gözdesi "koku." Bir ürünün tadına bakmamayı veya dokunmamayı tercih edebiliriz. Gözlerimizi ve kulaklarımızı kapayıp markayı görmeyebilir ya da duymayabiliriz. Ancak yaşamak için nefes almak zorundayız. Ve koku duyusu içimize çektiğimiz her nefesin bir parçası. Beş duyumuzdan dördünü uzun süre kapatabilsek de nefes aldığımız sürece koku duyusu daima açık olmak zorunda. Ortalama her gün 30,000 kez nefes alıp veriyor ve her nefeste de kokluyoruz.

Koku duyusu ile ilgili yapılan bilimsel araştırmalar, insanların koku duyusu hafızasının diğer tüm duyularından çok daha güçlü olduğu konusunda somut kanıtlar sunuyor. Bir insan ortalama 10,000 farklı kokuyu hatırlayabiliyor. Koku duyusu anıların ve duygulanımların depolandığı ve işlendiği **"limbik"** sistemimizle yakından ilişkili, insanlar aldıkları bir kokuyu bir yıl sonra bile %65 tutarlılıkta anımsayabilirken, gördükleri bir fotoğrafı sadece üç ay sonra %50 tutarlılıkta anımsayabiliyorlar. Araştırmalar ayrıca, bu duyunun beyine en dolaysız yoldan bağlı olduğunu ve duyguları oluşturmada en etkili temel duyu olduğu da iddia ediyor.

Satın alma kararını duygularımız verdiğine göre ve duygularımızı oluşturan en etkin duyumuz da koku olduğuna göre, markaların son yıllardaki koku ilgisini ve **“Scent Marketing” (kokusal pazarlama)** kavramının yükselişini anlamak zor değil. Bir koku, birkaç saniye içinde anılarımızı ateşliyor, bizi çocukluğumuza götürebiliyor, çok eskiden bulunduğunuz bir mekânı veya bir olayı tekrar yaşatabiliyor, karnımızı acıktırabiliyor ve marka algılamamızı etkiliyor. Havalandırmalar sayesinde tüm mekâna yayılan koku, mekânda daha uzun süre kalmamızı, kendimizi iyi hissetmemizi ve aklımızda hiç olmayan ürünleri satın almamızı sağlayabiliyor. **Marketlerdeki buram buram pişmiş ekmek kokusu gıda ürünlerinin alışverişini tetikliyor. Yeni kesilmiş çim kokusu, bahçe mobilyaları ve araç gereçleri satan bir mağazanın satışlarını patlatıyor.** Fabrika çıkışından önce arabaya uygulanan kokular sayesinde oto galerisinde koltuğuna oturduğumuz bir aracın yepyeni deri kokusu aklımızı başımızdan alıyor. Markalar, ürünlerine ve mekânlarına uyguladıkları rahatlatıcı parfümlerle kendini ayrıcalıklı şekilde ifade ediyor.

Geçmişimizi canlandıran koku hafızasının gücünü keşfeden ve kendileriyle özdeşleşecek bir kokuya yatırım yapan markaların logosu gibi kendine has bir parfümü var artık. Görünen o ki yakında her yerde bizi yıllar öncesine götüren harika kokularla daha çok karşılaşıp daha da çok alışveriş yapacağız.

Kaynak:

Feray ALPAY, Markadaş, Kanes Yay.-Birinci Basım: 2012, İstanbul, s.114-116

http://www.ferayalpay.com/Kimdir

“Pİ” NİN “HAKİKAT ŞEHRİN”E YOLCULUĞU

Tasavvufun Hind Mistisizmden etkilendiği konusu bazı çevrelerce kabul edildiğini bilenimiz çoktur. Aslında tasavvuf, nefsin terbiyesi ile ilgili olunca, bu konunun Hz. Âdem aleyhisselâm ile başladığını var saymak daha müspettir. Bu meyanda aşağıda bilgileri verilecek **“Pi'nin Yaşamı”** filmi, nefis terbiyesi ile ilgili olan dinlerin veya mistik hayatların ortak paydaları üzerinde çevrilmiş harika bir görseldir. Mahiyet itibarıyla Pi Patel (Piscine Molitor Patel)’in, hayatının bir bölümü ile tasavvuf konusunda seviyeli bir bilgisi olanlar için, çok şeyler ifade edeceğini düşünüyoruz. Bu filmden seçtiğimiz bazı kesitlere, kısa kısa çözümleme yaparak sizleri az da olsa bilgilendirmek istiyorum. (Filmi seyrettikten sonra açıklamaları tekrar bir daha okumanızı tavsiye ederim.)

Mesela:

Nefsi terbiye etmek yalnız başına zor olduğu için bir yol göstericiye ihtiyaç vardır. Bu nedenle ilk eğitim genellikle “baba” sıfatını verebileceğimiz kişilerden alınır. Bu nedenle “Mürşidler” baba makamındadır.

“Hayvanat bahçesi” insanların bulunduğu ortamın gerçek yüzünü göstermektedir. Yani, terbiye edilmemiş nefislerde hayvânî özellikler bulunduğuna işarettir.

Bu iki vasıf birleştirilerek filmde Pi Patel bir hayvan bakıcısının oğlu olarak görmekteyiz.

Pi sayısı, bir dairenin çevresinin çapına bölümü ile elde edilen matematik sabiti. İsmini, Yunanca περίμετρον (çevre) sözcüğünün ilk harfi olan π den alır. Pi sayısı, Arşimet sabiti ve Ludolph sayısı olarak da bilinir.

Fabrice Bellard, 2010 yılında Chudnovsky algoritması kullanarak sayının ilk 2.699.999.990.000 basamağını bulmuştur. Arşimet, 3 tam 1/7 ile 3 tam 10/71 arasında bir sayı olarak hesapladı. Mısırlılar 3,1605, Babilliler 3.1/8, Batlamyus 3,14166 olarak kullandı. İtalyan Lazzarini 3,1415926, Fibonacci ise 3.141818 ile işlem yapıyordu.

Pi Patel'in ismi olarak seçilen "Pi" sayısı evrenin yaratılış mahiyetindeki küresel dizaynı ve insanın küçüklüğünü işaret etmekte olduğu gibi eskimişliğin bir işaretidir.

Pi Patel'e "Pis Sidikli" denilmesi insanın beşeri yaratılışını temsil etmektedir.

Pi Patel, "Din'in karanlık ve sırlı" yüzünü aralamak için arayışa girmekle şüphelere düşmesi ve tanrıyı ve yaratılışı sorgulamaya başlaması yaşadığı ortam gereğidir. Çevre insanı etkiler.

Dini arayış ilk önce Tanrı'nın "ne" "nerede olduğu"nu merak etmeye başlatır. Ancak Pi Patel gibi diğer insanlarda, beşeri duygularla tanrıyı algılamada zorlanıyor. İşte Pi Patel'in kafasını yoran;

> **"Eğer Tanrı bu kadar mükemmelse ve bizler değilsek, neden bütün bunları ve bizi yaratmak istedi ki? Neden bize zerre kadar ihtiyaç duysun ki?"**

Bu soru **onu** arayışa düşürdü**.** Bu nedenle Hinduizm'in 33 milyon Tanrı'sı ile tanışmak istedi ve ilk önce Krishna ile tanıştı. Fakat bu onu tatmin etmeyince Hristiyanları tanıdı. O'da yetmeyince Müslümanları tanıdı. Musevilik le ilgilendi ve neticede doyumsuzluk onun bir yapısı oldu. Kaosa düştü. Bu durum tasavvuf litaratüründe nefsin ruhâni mertebeleri seyrederken insanın geçirdiği merhalelere işaret eder. Ancak babası yani mürşidi;

> **"Aynı anda üç farklı dine mensup olamazsın Piscine. Çünkü her şeye aynı anda inanmak hiçbir şeye inanmamakla aynı şeydir."**
>
> **"Eğer kendi yolunu bulmakta tabi olmayacaksan veya bir yol seçmeyeceksen, bir dinden diğerine atlamaktansa muhakeme etmelisin"** Diyerek uyarıda bulundu.

Mürşidler manevî yolculuğun ön bilgilerini sunarken gereksiz olanları vermedikleri gibi ileride yararlı olacak bilgileri de vaktinden önce bildiriler. Çünkü hakikate varan yol birdir ve insanların hepsi bu yol üzerine gittikleri için temel bilgiler genellemede birdir. Yolun başındakilerin geçirdiği acemi duyguları hisseden Pi Patel, birgün kendinde bir aşamanın varlığını hissedince "nefis" yerine koyacağımız kaplan (Richard Parker) ile yakın ilişkiye geçmek için ona tedbirsiz bir şekilde et vermek istiyor. Ancak terbiyecisi olan babasının tepkisiyle karşılaşıyor. O zaman için kızsa da ileride hatalı olduğunu çok iyi anlayacaktır. Babası;

> **"O bir hayvan, bir oyun arkadaşı değil! Hayvanların ruhları vardır. Onların gözlerinde görmüştüm. Hayvanlar bizim düşündüğümüz gibi düşünmezler. Bunu unutan insanlar, kendilerini öldürtürler. O kaplan senin arkadaşın değil. Onun gözlerine baktığında, kendi duygularının sana yansımasını görüyorsun. Başka bir şey değil.."**

Diyerek nefsine karşı tedbirli olma uyarısında bulundu.

Hayat insanlar nezdinde her zaman düz gitmediği için Kanada'ya göçmeye karar veren ailesi deniz kazasında kaybediyor. Pi Patel'in Hindistan'daki egzotik bir hayvanat bahçesinden Pasifik Okyanusunda bir sandalda **bir sırtlan, kırık bacaklı bir zebra, bir orangutan ve üç yüz kiloluk bir Bengal kaplanı** ile hayatta tek insan olarak kalıyor. Pi, uçsuz bucaksız okyanusta bir sandalda nefsi ve kötü huyları ile hakikat şehrine varmak ve bu şekilde Tanrıya ulaşmaya ve kurtuluşa doğru savaş vermeye ciddi olarak başlaması gerekecektir. Yani "imtihan edilme mertebesi".

Birçok merhaleden sonra **(Nefsi) Kaplan Richar Parker** ile baş başa kalır. Çaresizlik ve umutsuz yolculuk, kaplana karşı olan korku Pi'yi hem uyanık tutuyor ve hem de yaşama sarılmasına sebep olmaktadır. Çünkü önceden almış olduğu terbiye nefsini öldürmeye engeldir. Karar veriyor. vahşi kaplanı terbiye edip yolculuğu tamamlaması gerekmektedir. Öyleki kaplanın ihtiyaçlarına yönelmek için ideallerini terk edecektir. Ancak nefsi yaşama odaklanmasını sağlayan bir binektir.

Nefis terbiyesinde yarım kurtuluş olan kerametlere kavuşmanın benzeri olarak bir adaya düşerler. Ancak bu hileli bir adadır. Bu hilenin tesirinden kendisini ancak Allah Teâlâ'nın yardımı olduğunu hissedecek ve inancı kuvvetlenecektir. Çünkü bu ada "et oburu" idi. İnsana benzeyen Güney Afrika

Mongoları çokça bulunduğu bu adadan kurtulmak için yine çok korktuğu kaplanı yani nefsini yanına alarak yoluna devam etmesi gerektiğini anlar. Sonuç umudun ve her şeyin bittiği yerde Meksika kıyılarına baygın olarak kavuşur. Hakikat şehrine ulaşmıştır. Nefsinin gerçeği olarak gördüğü (Nefsi) Kaplan Richar Parker ona sırtını dönerek terk eder. Bu olay yıllar önce babasının nasihatını hatırlatır.

İkiside aynı usta tarafından bir hayvanat bahçesinde yetiştirilmişlerdi. Öksüz kaldıklarında mecburi yanaşıklıkta kalsalar da, vuslatta nefis insanı terk etmektedir. İşte Pi'yi ayakta tutan dehşetli, vahşi refakatçisi Richard Parker yaşadıkları onca şeyden sonra arkasına bile geri dönüp bakmadan hayatından temelli çıkmıştı. Bu zor bir durumdur. Richard Parker'la "Bitti, kurtulduk..." sözünü bile paylaşamayacağı bir arkadaşı olduğunu görmek Pi'ye bir çok manalar ifade etsede artık herşey bitmişti.

Bu hikâye gibi gelen olayların gerçeğini veya istiâresine[63] insanları inandırmak mümkün olmasa da her şey bir macera olarak Pi'nin özünde sır olarak kalacaktır. Bu konunun bir hakikat damlasından süzüldüğünü kabul etmeliyiz. Büyüklerimizden Niyâzî-i Mısrî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz Hakikat Şehrine gidilirken geçirilen bu macerayı bir ilâhisinde şu dizelerle haber vermiştir.

Bir şehre erişti yolum dört yanı düz meydan kamû
Ana giren görmez ölüm içer âb-ı hayvan kamû.

Bir hoş güzel yapısı var otuz iki kapısı var,
Cümle şehirlerden ulu her yanı bağ bostan kamû.
Âb u havâsı mu'tedil giren çıkamaz ay u yıl,
Dağları lâle ak kızıl bağlar gül-i handan kamû.
Bülbülleri nalân eder cân-u dili hayrân eder,
Bahçeleri seyrân eder her köşede hûbân kamû.
Eşçârda sazlar çalınır dallarda meyve salınır,
Sen sunmadan ol bulunur her emrine fermân kamû
Kim Selsebil'den nûş eder rahik anı bi-hûş eder,
Tesnîm ebed sarhoş eder olur içen mestân kamû.
Bu dediğim Cennet değil anlara ol minnet değil,
Bunun safâsı zevkine ehl-i cinân hayrân kamû.
Şehr-i hakîkattır adı, Hakk sırrını bunda kodu,
Ol sırra vâkıf olanı, Hak eyledi mihman kamû.
Olmaz anlarada hiç fesad buğz u hased kibr ü inad,
Cümle biliş yok asla yâd birbirine ihvân kamû.
Özleri canlardan aziz sözleri ballardan leziz,
Yok anda sen, ben, siz ü biz birlik ile yeksân kamû.
Ol şehre Mürsel gelmedi, anları dâvet kılmadı,
Anlar yolu yanılmadı evsafları Kur'ân kamû.
Hak mezhebi mezhebleri, deryâ-yı zât meşrebleri,
Hâsıl kamû matlableri, kadr içredir her an kamû.
Yoktur onlardan ihtilâf günden ayân Hakk bî hilâf,
Her işleri Hakk'a muzâf ruh eylemiş Yezdân kamû
Terk eylemişler kâl u kil lâl olmuş anlarda bu dil,
Her halleri Hakk'a delil hep mazhar-ı Rahmân kamû.
Gerçi sana bakıp gözü, sohbet eder söyler sözü,

[63] İSTİARE: Edb: Bir kelimenin manasını muvakkaten başka mânada kullanmak; veya herhangi bir varlığa, ya da mefhuma asıl adını değil de, benzediği başka bir varlığın adını verme san'atına istiare denir. Cesur ve kuvvetli bir insana "arslan, kurnaz bir kimseye "tilki" demekle istiare yapmış oluruz.

Lâkin Hakk'ı bulmuş özü, söyleştiği Furkân kamû.
Dünyâya anlar gelmedi, geldiyse de eğlenmedi,
Şeytân oları görmedi, anda olar pinhân kamû
Ana girerse bir kişi gider gönülden teşvişi,
Başına bu devlet kuşu konan olur Sultan kamû.
Hemen ki ol şehre gelir her korkudan azâd olur,
Yollarda bellerde kahr div u peri şeytân kamû.
Dâr-ül emândır ol şehir lâkin girer yüzbinde bir,
Sanma ana dâhil olur hûri melek rıdvân kamû.
Kim ki o şehri özledi erenler izin izledi,
Adâb-ı Hakk'ı gözledi irşâd eder Pîran kamû.
Her semt o şehrin yoludur, lâkin girenler velidir
Anın için dopdoludur Türk ü Arab Süryan kamû
Ehlini bul ol illerin sarpın geçersin bellerin,
Yırtar yalnız gideni kurd u peleng arslan kamû.
Ehline anlar bellidir, zirâ bilir bir illidir,
Her birisi ahsen sıfat her müşküle bürhân kamû.
Gir Enbiyânın silkine bin bu vücûdun fülküne,
Kahreyle nefsin askerin gark eylesün tûfan kamû.
Var "Semme vechu'llâh" ı bul tâ görüne sana ol il,
Senden sana eyle sefer kim idesin seyrân kamû.
Candan riyâzat-ı taab çeksin anı edip taleb,
Olur riyâzat sonu derdlerine dermân kamû.
Çek sinene dağ üzre dağ şol hasta gönlün ola sağ,
Şayet ola dağ üstü bâğ yâdlar ola yârân kamû.
Can ermeyince aslına bülbül gibi gül faslına
Hep cenneti arz eylesen olur ana niran kamû
Can ilidir vasfettiğim derd ile ta'rif ettiğim,
Bundan inip döküldüler bu tenlere her cân kamû.
Gel tende koma cânını a'lâya çık bul kânını,
Lâyık mıdır insâna kim yeri ola zındân kamû.
Tut bu Niyâzî'nin sözün bunda aça gör gözün,
Bir gün gidersin ansızın görmez seni karbân kamû.
Var ol hakîkat şehrine er anda Hakk'ın sırrına,
Dolsun senin de gönlüne deryâ olup irfân kamû.

Hulasa Hakikat Şehrinin yoluna düşenlere ve yolunda olanlara Allah Teâlâ yardım eylesin. Bu yolculuk gerçekten çok zordur. İllâki Allah Teâlâ'nın yardımı da gereklidir. Birçokları yollarda "etobur" adasında kalanlar gibidir.

Not: Filmi izlediğinizde konuyla ilgili diğer mesajları da görebilirsiniz.

LİFE OF Pİ/ Pi'nin Yaşamı (2012)

Yönetmen: Ang Lee

Ülke: ABD, Çin

Tür:Macera , Dram

Vizyon Tarihi:28 Aralık 2012 (Türkiye)

Süre:127 dakika

Dil:İngilizce, Tamilce, Fransızca

Senaryo:David Magee , Yann Martel

Müzik:Mychael Danna

Görüntü Yönetmeni:Claudio Miranda

Yapımcılar:Kevin Richard Buxbaum , William M. Connor , Dean Georgaris

Çekim Yeri:Montreal, Quebec, Canada

Oyuncular: Suraj Sharma, Irrfan Khan, Ayush Tandon , Gautam Belur, Adil Hussain

Özet

Yann Martel'in en çok satan, aynı adlı romanından uyarlanan film, bir hayvan bakıcısı ve genç oğlunu merkezine alan sihirli bir macera öyküsü.

Pi'nin Yaşamı; inanç, umut ve hayatta kalma mücadelesini işleyen bir masal kıvamında. İzleyiciye farklı bir deneyim yaratacak olan "Pİ'NİN YAŞAMI", bizleri genç bir çocuğun inanılmaz macerasına sürüklüyor – heyecan verici, spiritüel, keyifli, tüyler ürpertici, espirili ve aynı zamanda trajik bir hikaye. Pi Patel'in Hindistan'daki egzotik bir hayvanat bahçesinden Pasifik'e uzanan yolculuğunda yaşadığı gemi kazası sonucu bir sandalda bir sırtlan, kırık bacaklı bir zebra, bir orangutan ve üç yüz kiloluk bir Bengal kaplanı ile hayatta kalan tek insan olarak yaşadığı akıl almaz hikayesini sunuyor. Pi, uçsuz bucaksız okyanusta bir sandalda başbaşa kalan bu enteresan dörtlünün arasında hayatta kalma savaşı verirken, zekâsı sonucu besin zincirine kurban gitmemeyi başarır ve sonunda Kaplan Richar Parker ile başbaşa kalır. Pi hayatta kalmak için bu devasa kaplana büyük bir anlayışla yanaşmak zorundadır ve inanılmaz masalları böylece devam eder.

Eleştiri

Ege Kozak Oktay

Pi'nin Yaşamı (Life of Pi)'in görsel bakımdan yılın en güzel filmi olduğunu tartışacak fazla seyirci olacağını sanmıyorum. Fakat hikâyenin kendisinden alacağınız haz, mitoloji, din ve ruhsallık ile olan kişisel bağınız sayesinde oluşacaktır. Ang Lee harikülade ve görkemli, göz yaşartan güzellikte bir film ortaya koyuyor. "Görsel ziyafet" terimi eleştirmenler tarafından fazla kullanılan bir klişe olsa bile kanımca konu bu film olunca gayet yerinde bir gözlem. Binlerce balığın sakin sular üzerinde gerçek anlamda uçtuğu, sihirli bir biçimde gökyüzünde yıldızların oluşturduğu insan suratını, firavunfareleri ile dolu cennetimsi gizemli adayı uygun bir biçimde betimlemenin en iyi yolu bu.

Yann Martel'in çok satan kitabından uyarlanan Life of Pi, dünyanın bütün dinlerini öğrenmeyi kendine görev edinmiş Pi isimli Hintli bir gencin (Suraj Sharma), hazin bir gemi kazasından sonra haşin bir Bengal Kaplanı ile minnacık bir kayıkta hayatta kalma mücadelesini anlatıyor. Aslında bu hikayeyi ilham yoksunluğundan yakınan bir yazara (Rafe Spall) anlatan kişi yetişkin yaştaki Pi'nin kendisi (Her zamanki gibi derin ve ruhsal performansıyla Irrfan Khan).

Filmin aktardığı roman üç kitaba ayrılmış ve senaryosu kitabı yakından takip ediyor.

İlk kitap Pi'nin önüne gelen her din hakkında bilgi edinmeye çalıştığı çocukluğunu anlatıyor.

İkinci kitap ise komik sebeplerden adı Richard Parker olan kaplan ile kayıkta hayatta kalma savaşını betimliyor.

Üçüncü kitaba gelince, sürpriz bozmadan söyleyebilirim ki apayrı bir yöne gidiyoruz.

İşte bu noktada üçüncü kitabın anlattığı, filmde biraz fazla aceleye getirilmiş tek bir monolog ile aktarılan hikâyeye olan kişisel tepkiniz, Life of Pi'in ilgi çekici hikaye teklifini ne kadar inanacağınızı belirleyecektir.

Bir agnostik (bilinmezcilik) [64] olarak Pi'nin hikâyesinin ve bu hikayenin barındırdığı sürprizlerin amaçlarını tamamen anlıyorum ve bir bakıma takdir ediyorum. Fakat yine de bu sonun gerekliliğinden, bu yüzden belki de bütün hikayenin gerekliliğinden tamamen tatmin olmuş değilim ve üçüncü perdenin sürprizlerine filmin benden beklediği gibi duygusal bir tepki veremediğim kesin.

En azından Ang Lee'nin filmin ilk perdesinde neden Pi'nin dinlerle olan bağlantısına bu kadar zaman ayırdığı anlaşılıyor, her ne kadar kaplan ile olan hikayede pek de önemi olmasa da.

Pi'nin Yaşamı'nın sonu beni biraz soğuk ve ilgisiz çıkardı salondan. Biliyorum, şunu söylemek kitabın haylanlarına günah gibi gelecektir ama açıkçası o sürpriz son olmadan, Lee'nin yarattığı muazzam sihirli realizmin içinde kaybolmayı ve bu hikâyeyi gerçek kabul etmeyi tercih ederdim.

Fakat buna rağmen kendini biraz daha ruhsal ve dindar kabul eden seyircinin filmin muhteşem görsellikleri kadar hikâyesinin tamamından da haz alacağını tahmin ediyorum. Din hakkında kendi görüşlerimin dışarısında Pi'nin Yaşamı, mükemmel ve gerçek bir çocuk filmi klasiği olacaktır.

Sıra filmin üç boyutuna gelmişken, bu teknolojiyi çoğunlukla bir gereksizlik olarak görmüşümdür. Fakat Pi'nin Yaşamı'nın üç boyutlu versiyonu seyircinin dikkatini dağıtmaktansa görüntüleri sadece ziyadeleştirmek için kullanılmış. İlla da üç boyutlu film izleyecekseniz, Pi'nin Yaşamı'nı seçin derim.

Twitter: egekozak

oktayegekozak@hotmail.com

---

[1] Ahmet Cevizci, ***Felsefe Sözlüğü,*** Paradigma Yay., İstanbul 2002, s.142-143

[2] Doğan Cüceloğlu, ***İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları,*** Remzi Kitabevi, İstanbul 2000, s.22

[3] Cüceloğlu, ***a.g.e,*** s.403-432

[4] Cüceloğlu, ***a.g.e,*** s.427-432

[5]S.Ataur Rahim, ***"The Self",*** Iqbal Review, Journal of The Iqbal Academy, Volume:28 Number:1, April-June 1987, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, s.57

[6] Mehmet S. Aydın, ***İkbal 'in Felsefesinde İnsan,*** A.Ü.İ.F.D., c.XXIX, Ankara 1987, s.83

[7] Cevizci, ***a.g.e,*** s.894

[8] 1. Zâtullah; Taha, 20/41, Al-i İmran, 3/28, En'am, 6/12-54

---

[64] Agnostisizm, bilinmezcilik olarak tanımlanan Tanrı'nın varlığının ya da yokluğunun şu an için bilinemeyeceğini öngören felsefe akımı.
Kökeni eski Yunan'daki Sofistlere kadar uzanan Agnostisizm kelime olarak eski Yunanca'daki agnostos, yani "bilinemez olan" kelimesinden gelir. Gerçekte, bir dinden ya da öğretiler bütününden ziyade bir konsepttir. "Bilinmezcilik" olarak tanımlanması, aslında dinlerin öne sürdüğü Tanrı anlayışının gerçekliğinin bilinemezliği değildir. Bu akım, insanın bilme yetisinin sınırlı olduğunu ve bu nedenle, görülebilenin ardındaki hakikati yakalayamayacağını savunur. Thomas Henry Huxley, agnostisizm'i tanımlarken insanların ölüm sonrası ve tanrının varlığı konularında akıl yürütmekten kaçınmaları gerektiğini söylemekle kalmamış, bu bakış açısından değerlendirildiğinde değillenemeyecek hiçbir önerme ya da yanlışlanamayacak hiçbir bilgi olmadığını da eklemiştir.

2. İnsan Ruhu; Fecr, 89/27, En'am, 6/93, Zümer, 39/142
3. Kalp, Sadr vb. Manalar; Al-i İmran, 3/154, Araf, 7/205, Yusuf, 12/77
4. İnsan Bedeni; Al-i İmran, 3/146, Enbiya, 21/35, Ankebut, 29/57
5. Bedenle Beraber Ruh; Bakara, 2/286, En'am, 6/152, Yunus, 10/23
6. İnsana kötülüğü emreden Kuvvet; Yusuf, 12/18-53, Taha, 20/96, Maide, 5/30
7. Zât manasında; Bakara, 2/48, Lokman, 31/28, Müddessir, 74/38
8. Cins Manasında; Tevbe, 9/128, Rum, 30/28, Araf, 7/188 (Cevdet Kılıç, ***Muhammed İkbal'in Düşüncesinde Benlik Felsefesi,*** Tasavvuf Dergisi, c. I, sy.2, s. 50)

[9] Süleyman Uludağ, ***Tasavvuf Terimleri Sözlüğü,*** Kabalcı Yay., İstanbul 2002, s. 271

[10] Cevizci, ***a.g.e.,*** s.337

[11] Aydın, ***a.g.m.,*** s.83

[12] İkbal, ***Şu Masmavi Gökyüzünü ...,*** s.28

[13] Schimmel, ***a.g.e,*** s.33; Ayrıca Nietzsche'nin temel görüşleri için bkz. Friedrich Nietzsche, ***Ve Böyle Buyurdu Zerdüşt,*** Gün Yay., İstanbul 2001; İkbal'in etkilendiği iddia edilen Zerdüşt'ün İnsan Öğretisi için bkz., Keith Ansell Pearson, ***Kusursuz Nihilist-Politik Bir Düşünür Olarak Nietzsche 'ye Giriş,*** Ayrıntı Yay., İstanbul 1998, s.133-149; Nietzsche-İkbal ve postmodernizm için bkz. Zamir Ali Badaiyuni, ***"Nietzsche, Iqbal And Post-Modernism",*** Iqbal Review, Journal of The Iqbal Academy, Volume:44 Number:2, April 2003, Iqbal Academy Pakistan, Lahore

[14] Aydın, ***a.g.m.,*** s.83

[15] Aydın, ***a.g.m,*** s.86

[16] ***Sofistler,*** M.Ö. V-IV. yy'da, siyasi ve toplumsal koşulların değişmesinin ve doğa felsefesinin ardından insan üzerine felsefenin başlatıcısı olarak ortaya çıkan gezgin felsefe öğretmenleri grubudur. Geniş bilgi için bkz. Cevizci, ***a.g.e,*** s. 947

[17] Geniş bilgi için bkz. Cevizci, ***a.g.e.*** s. 891

[18] Geniş bilgi için bkz. Cevizci, ***a.g.e.*** s. 1078; Ayrıca bkz. Nejat Bozkurt, ***20.Yüzyıl Düşünce Akımları Yorumlar ve Eleştiriler,*** Sarmal Yay., İstanbul 1998, s.97-142

[19] İkbal ve Kierkegaard düşüncesindeki benzerlikler için bkz. Ghulam Sabir, ***"Kierkegaard And Iqbal Startling Resemblances in Life And Thought",*** Iqbal Review, Journal of The Iqbal Academy, Volume:40 Number:3-4, October 1999, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, s.23-48

[20] İkbal'in İnsan Kavramı ve Varoluşçu filozoflarla benzerlikleri için bkz. Latif Hüseyin Kazmi, ***İkbal'de İnsan Varlığı Kavramı*** (makale), Çev. Hasan Ayık, ***İkbal'in düşünce dünyası,*** Der. Ahmet Albayrak, İnsan Yay., İstanbul 2006, s.165-181; Ayrıca bkz: Latif Hussain Kazmi, ***Iqbal and Sartre on Human Freedom and Creativity,*** Iqbal ***Review,*** Journal of The Iqbal Academy, Volume:41 Number:2, April 2000, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, s.59-69

[21] İkbal, ***Şu Masmavi Gökyüzünü ...,*** s.27

[22] Muhammed İkbal, ***Cavidname,*** Çev. Annemarie Schimmel, Kırkambar Yay., İstanbul 1999, s.31

[23] Aydın, ***a.g.m.,*** s.83

[24] Kılıç, ***a.g.m,*** s.49

[25] Uludağ, ***a.g.e,*** s.186

[26] Muhammed İkbal, ***Şu Masmavi Gökyüzünü*** . , s.27; İkbal'in Tasavvuf anlayışı ve İnsan-ı Kamil görüşü için bkz. İsa Çelik, ***Muhammedİkbal'in Tasavvufi Düşüncesi,*** Kaknüs Yay., İstanbul 2004

[27] İsa Çelik, ***a.g.e.,*** s.134

[28] Tanrı Kavramı hakkında geniş bilgi için bu çalışmada bkz. s.62, Ayrıca İslâm'ın esasları ışığında İkbal üzerinde yapılmış kapsamlı bir çalışma için bkz: Annemarie Schimmel, Gabriel's Wing, Iqbal Academy, Pakistan, Lahore 2003.

[29] İkbal, ***Cavidname,*** s.33

[30] **Muhammed İkbal,** *Kulluk Kitabı (Hicaz Armağanı, Yeni Gülşen-i Râz, Kulluk Kitabı, Musa vuruşu),* **Haz. Ali Nihat Tarlan, Sufi Kitap, İstanbul 2006,** *(HicazArmağanı),* **s.70**

[31] İkbal, ***Cavidname***, s.33

[32] Schimmel, ***a.g.e,*** s.75

[33] Schimmel, ***a.g.e,*** s.227

[34] İkbal, ***a.g.e,*** s.32

[35] İkbal, ***a.g.e,*** s.31

[36] Nietzsche'nin "Güç istenci" kavramı ve genel olarak felsefesi için bkz. Cevizci, ***a.g.e,*** s.750-753

[37] Muhammed İkbal, ***Şarktan Haber (Zebur-i Acem-Peyam-ı Maşrık),*** Haz. Ali Nihat Tarlan, Sufi Kitap, İstanbul 2006, ***Peyam-ı Maşrık,*** s.122

[38] Schimmel, ***a.g.e,*** s.67

[39] Çelik, ***a.g.e,*** s.127

[40] Schimmel, ***a.g.e,*** s.227

[41] Tahâ, 20/122

[42] Bakara, 2/30

[43] Ahzab, 33/72

[44] **Muhammed İkbal,** *İslâm 'da Dini Tefekkürün* **..., s.113**

[45] Aydın, ***a.g.m.,*** s.88

[46] Eliaçık, ***a.g.e,*** s.54

[47] Aydın, ***a.g.m.,*** s.84

[48] Aydın, ***a.g.m.,*** s.84

[49] İkbal, ***a.g.e.,*** s.117

[50] Macit Gökberk, ***Felsefe Tarihi,*** Remzi Kitabevi, İstanbul 1996, s.315; Ayrıca bkz. Abdul Khaliq, ***Iqbal 's Doctrine of Egos And The Leibnizian Monads,*** Iqbal Review, Journal of The Iqbal Academy, Volume:36 Number:1, April 1995, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, s.1-19

[51] İkbal, ***a.g.e.,*** s.26

[52] **İkbal,** *İslâm 'da Dini Tefekkürün* **., s.118**

[53] İkbal, ***a.g.e.,*** s.118

[54] İkbal, ***a.g.e.,*** s.119

---

[55] İkbal, ***a.g.e.,*** s.120

[56] İsra, 17/85

[57] "... Bilmiş olun ki halk da emr de ancak Allah'a aittir. Âlemlerin Rabbi olan Allah ne yücedir." (Araf, 7/54)

[58] **İkbal,** *İslâm 'da Dini Tefekkürün* **..., s.120**
[59] İkbal, ***a.g.e.,*** s.120

[60] İkbal, Şarktan Haber, (Peyam-ı Maşrık), s.54
[61] ***İkbal,*** Kulluk Kitabı, (Musa vuruşu), ***s.151***
[62] İkbal, ***a.g.e.,*** s.153

[63] **İkbal,** *Esrar ve Rumuz, (Esrar-ı Hodî),* **s.32**
[64] İkbal, ***a.g.e.,*** s.32

[65] İkbal, ***a.g.e.,*** s.33

[66] İkbal, ***a.g.e.,*** s.33
[67] İkbal, ***a.g.e.,*** s.34

[68] Sayılan bu isimler ***Esrar-ı*** Hodi'de zikredilir. İkbal, ***a.g.e.,*** s.34

[69] Bilal Sambur, ***"Iqbal's Theology of Life",*** Iqbal Review, Journal of The Iqbal Academy, Volume:43 Number:2, April 2002, Iqbal Academy Pakistan, Lahore, s.28

[70] İkbal, ***a.g.e.,*** s.35

[71] İkbal, ***a.g.e.,*** s.35

[72] İkbal, ***a.g.e.,*** s.35

[73] İkbal, ***a.g.e.,*** s.36
[74] İkbal, ***a.g.e.,*** s.36
[75] İkbal, ***a.g.e,*** s.36

[76] İkbal, ***a.g.e,*** s.37

[77] İkbal, ***a.g.e,*** s.37

[78] İkbal, ***a.g.e,*** s.37

[79] Hz. Ömer bir gün devesiyle giderken kamçısı yere düşer, devesinden iner ve kamçıyı kendisi alır, hiç kimseye de minneti olmamış olur. (İkbal, ***a.g.e,*** s.40)

[80] İkbal, ***a.g.e,*** s.40

[81] İkbal, ***a.g.e,*** s.41

[82] İkbal düşüncesindeki önemli bir kavram olarak çalışmamızda ayrı bir bölümde detaylı olarak işlenmiştir. bkz. Aşk Kavramı, s.47

[83] İsa Çelik, ***a.g.m.,*** s.91

[84] **İkbal,** *Ey Şark Kavimleri Bundan Sonra Ne Yapmalı, (Ey Şark Kavimleri, Misafir, Kölelik),* **Çev. Ahmet Metin Şahin, Irmak Yay., İstanbul 2007, s.58**
[85] İkbal, ***a.g.e.,*** s.149
[86] İkbal, ***a.g.e,*** s.55

[87] İkbal, ***a.g.e.,*** s.55
[88] **İkbal,** *Ey Şark Kavimleri ..., (Ey Şark Kavimleri),* **s.58**
[89] İkbal'in fakr görüşü için bkz. İsa Çelik, ***Muhammedİkbal 'in Tasavvufi Düşüncesi,*** s.246-251

[90] **İkbal,** *Esrar ve Rumuz, (Rumuz-ı Bîhodî),* **s. 106**
[91] İkbal, ***a.g.e.,*** s.63

[92] **İkbal,** *Esrar ve Rumuz, (Rumuz-ı Bîhodî),* **s.96**
[93] Aydın, ***a.g.m.,*** s.96

[94] A'râf, 7/199

[95] Müslim, Birr, 12

[96] Bakara, 2/172

[97] Mü'minûn, 23/51

[98] Milnavi, ***Feyzul-Kadir,*** 2/26

[99] Ahmed b. Hanbel, ***Müsned,*** 2/334,357

[100] Milnavi, ***Feyzul-Kadir,*** 4-270

[101] Heysemi, ***Mecmauz-Zevaid,*** 10/291

[102] **İkbal,** *Esrar ve Rumuz, (Esrar-ı Hodi),* **s.41**
[103] İkbal, ***a.g.e.,*** s.53

[104] **İkbal,** *a.g.e., (Rumuz-ı Bîhodî),* **s.95**
[105] İkbal, ***a.g.e.,*** s.97

[106] İkbal, ***a.g.e.,*** s.96

[107] İkbal, ***a.g.e.,*** s.97

[108] İkbal, ***a.g.e.,*** s.96

[109] İkbal, ***a.g.e.,*** s.96

[110] İkbal, ***a.g.e.,*** s.97

[111] **İkbal,** *Kulluk Kitabı, (Kulluk Kitabı),* **s.110**
[112] İkbal, ***a.g.e.,*** s.68
[113] **İkbal,** *Esrar ve Rumuz, (Esrar-ı Hodî),* **s.40**
[114] Hucurât, 49/13

[115] Ebu Dâvud, ***Edeb*** 112

[116] **İbn Mâce, *Mukaddime* 17**

[117] ***İkbal,*** Esrar ve Rumuz, (Rumuz-ı Bîhodî), ***s.140***
[118] ***İkbal,*** Kulluk Kitabı, (Musa Vuruşu), ***s.150***
[119] ***İkbal,*** Esrar ve Rumuz, (Esrar-ı Hodî), ***s.51***

---

[120] **"Kadınlar, oğullar, yük yük altın ve gümüş, salma atlar, davarlar ve ekinler gibi nefsin şiddetle arzuladığı şeyler insana süslü gösterildi. Bunlar dünya hayatının geçimliğidir. Oysa asıl varılacak güzel yer ancak Allah'ın katındadır." (Âl-i İmran, 3/14)**

[121] **İkbal,** *Esrar ve Rumuz, (Esrar-ı Hodî),* **s.51**
[122] ***İkbal,*** Esrar ve Rumuz, (Esrar-ı Hodî), ***s.51***
[123] **İkbal, *a.g.e,* s.52**

[124] **İkbal, *a.g.e,* s.52**

[125] **İkbal, *a.g.e,* s.53**

[126] **"Şüphesiz biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar onu yüklenmek istemediler, ondan çekindiler. Onu insan yüklendi. Çünkü o çok zalimdir, çok cahildir." (Ahzab, 33/72)**

[127] **İkbal,** *Esrar ve Rumuz, (Esrar-ı Hodî),* **s.53**
[128] **"Allah, Adem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti. Sonra onları meleklere göstererek, 'Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi bana bunların isimlerini bildirin' dedi." (Bakara, 2/31)**

[129] **"Kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz O, Hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir." (İsra, 17/1)**

[130] **İkbal, *a.g.e.,* s.54**

[131] **İkbal, *a.g.e,* s.55**